2008

30 Ocak

Niyet ettim imamsız cuma namazına... Zaman Gazetesi

28 Ocak

Türkiye Ermenileri: Çatlağında tutunmaya çalışan bir avuç su Aksiyon Dergisi

28 Ocak

Rutbet-ül'ilmi a'le-rruteb* Zaman Gazetesi

27 Ocak

Kuzeydoğu Anadolu'nun nükte damarı Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

26 Ocak

Püf! Zaman Gazetesi

24 Ocak

Taraftarın eğitimi hakkında Zaman Gazetesi

23 Ocak

Laikliği, laikçilerden kim koruyacak? Zaman Gazetesi

21 Ocak

Şehirli Müslümanlık? Aksiyon Dergisi

21 Ocak

Eyvah, YouTube kapanmış! Zaman Gazetesi

20 Ocak

"Seviyormuş; söyleyemeyince..." Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

19 Ocak

Gizli hilâfet planını açıklıyorum Zaman Gazetesi

16 Ocak

Eksi 32! Zaman Gazetesi

14 Ocak

Tanpınar'ı artık daha iyi anlayabiliriz Aksiyon Dergisi

14 Ocak

Uzman görüşü! Zaman Gazetesi

13 Ocak

Gazetecilikte ihtilâl: "Masa örtüsü" sayfası! Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

12 Ocak

Zihni düşkünlüğün devâsı nedir? Zaman Gazetesi

09 Ocak

Ünlü siyasetçiler ve ben! Zaman Gazetesi

07 Ocak

Bir avuç gönüllü muhacirin hikâyesi Aksiyon Dergisi

07 Ocak

Mayonu gizli tut; kimseye açma! Zaman Gazetesi

06 Ocak

Yarı şaka, yarı tıbbî! Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

05 Ocak

Zoonk: Faşizm! Zaman Gazetesi

02 Ocak

Kalleşlik, sadece kalleşliktir! Zaman Gazetesi

Kalleşlik, sadece kalleşliktir!

Araba yakanların videosunu seyrettim; yüzünü kapüşonla kapatan iki delikanlıdan biri arabaya benzin dökerken öteki çakmağı çakıyor! Povv; alevler bir anda otomobili sarıveriyor.

Eylem başarılı; benzin tutuşursa eylem de amacına ulaşmış oluyor, bu kadar basit.

Oh, kekâ; ideolojik eylemle ucuz serserilik kol kola; sahibi kan uykulardaki bir adamın bekçisiz sokaktaki arabasını yakmak ne kadar kolay.

Stabilize yolların kenarına mayın döşeyip, uzaktan kumanda cihazı haline getirilen cep telefonuyla patlatmak, çöp kutusuna içinde bomba bulunan poşet koymak da öyle. O esnada sokakta yürüyen, tesadüfen o civardan geçen herkes hedef. Hiç tanımadığınız bir insanı, çocuğu, kadını öldürerek ya da sakat bırakarak örgütünüz nâmına anlamlı (!) bir iş yapmış oluyorsunuz. Daha kahramanca eylemler de var: İstanbul'un o mâlum semtlerinden birinde kamu hizmeti görmekte olan bir otobüsü çevirip içine molotof kokteyli atmak, merkezden gelen emir gereğince sokaklara barikat kurup polise arslanlar gibi taş atmak da aynı cümleden.

Kimse öküz altında buzağı aramasın; kucağında silahla dağlara çıkıp aylarca vahşi hayat şartlarına direnen, her çatışmada ölüp-öldürmek riskini göze alan terörist, arabaya, çoluğa çocuğa gücü yeten çırak sempatizanlar yanında daha bir haysiyetli duruyor sanki.

Bugünün gençleri, yarının büyükleri olacak; maaşallah o dâvâya! Kör şiddet kullanarak başarıya ulaşmaya çalışan her ideolojik hareket, kendi maçına 1-0 mağlup başlıyor demektir. Mağlup başlıyor, çünkü o yüce dâvâ (!) yanında, değil mâsum sivillerin, örgüt yandaşlarının canı bile kıymet-i harbiye taşımaz. Yandaş olsun olmasın, insanı silip attığınızda geriye cinnet kalıyor. Sadece cinnet. Mevzu insan olunca gayeler kadar vasıtalar da önemlidir; hatta gayeden daha çok önemli.

Misyonerlerin faaliyetlerinden şahsen gocunabilir, zararlı bulabilir, hatta Türkiye'de işlerine devam etmemeleri için medeni ölçülerde mücadele edebiliriz fakat, misyonerlik aleyhinde ceffelkalem savurulan tenkid ve tehditler kötü kokulu meyveler vermeye başladı; örneklerini görüyoruz: Kendini korumak fikrini aklının kenarından bile geçirmemiş adamlara sinsice yaklaşıp arkadan vurmayı matah bir şeymiş gibi propaganda eden çevreler zuhur etti. Aynı ahlâkî problem burada da nüksediyor: Kalleşlik kalleşliktir; kalleşlikle dünyanın en haklı, güzel ve mâkul dâvâsını bile savunamazsınız!

Vatana hizmet, dine hizmet, dâvâya hizmet, partiye, örgüte hizmet; ideolojik telkin her şeyden önce telkinde bulanacağı genç sempatizanı, kendi kendini kandırmaya hazır hale getiriyor; sırtından misyoner veya rahip vurarak dine, vatana hizmet edemezsiniz; araba yakarak, çöp kutularına bomba koyarak, mâsum insanları parça parça ederek güzel bir şey inşâ edemezsiniz -o şey her ne ise!-

Terörün galebesi, insanlığın, masumiyetin, aklın yenilgisidir ve bu çocuklar böyle şeyleri -heyhât- anlayabilecek durumda değiller. "İçimizdeki beyinsizler yüzünden bizi helâk eder misin..." duasının tecelli ettiği noktalardan biri de bu: Biz, bu çocuklara ulaşabilecek bir dil kurmakta muvaffak olamadık çünkü modern cemiyetimizin her kabilesi, kendi keçesini sudan çıkarma telâşesindedir.

Ve bu başarısızlığımızın temeli, "Attın ey şanlı avcı, yazık ki vurmadın" mısraını kaleme alan bedbaht şairin trajik şahsiyetine kadar uzanır gider. O ki, en büyük emeli "fikri hür, vicdanı hür, irfânı hür" gençler yetiştirebilmekti!..

Zoonk: Faşizm!

CHP Muğla Milletvekili Ali Aslan, Bakan Hilmi Güler'e Meclis'te yazılı bir soru sordu ve dedi ki,

-Türkiye Kömür İşletmeleri'nin Yatağan Geli tesislerinde perşembe akşamları içki servisinin yasaklandığı doğru mudur? Üst düzey bir yöneticinin talimatıyla perşembeyi cumaya bağlayan gecede kimseye içki servisi yapılmaması için yasak konulmuş mudur; Bakanlığınız bünyesinde içki servisinin yasaklandığı başka tesisler de bulunmakta mıdır?

...

Efendiler, arkadaşlar; bu defa işin gırgıra şamataya, boğuntuya getirilip dalga geçilecek bir tarafı yoktur. Ali Aslan'ın sorusu bir kısım çevreleri suçüstü (cürm-i meşhut) halinde yakalamıştır.

Siz nasıl olur da, Tes-İş Muğla Şube Başkanı Fatih Erçelik ve bir grup sendikacı arkadaşına, 27 Aralık Perşembe akşamı, "üst düzey bir yöneticinin sözlü talimatıyla perşembe akşamları cumaya bağlanan gece olması nedeniyle içki servisi yapamıyoruz" diyerek içki vermezsiniz beyler? Bu meretin ağız tadıyla bazı sosyal amaçlı kamu tesislerinde içilmesini yasaklayanlar, acaba "gidin özel sektörün işlettiği sosyal tesislerde için" mi demeye getirmektedirler?

Yok yav! Değerli arkadaşlar, biz bu memleketi sokakta bulmadık; öyle kolay kolay da şeyettirmeyiz. Gerçi çok şükür pek çok kamu kuruluşumuzun sosyal tesislerinde hamdolsun şakır şakır içki servisleri yapılmakta, dileyen parasını bastırıp kafayı bulabilmektedir ama böylesine keyfî 4. Murad yasaklarına vaktinde müdahale edilmezse, yarın içkiyi toptan yasaklarlar, haberiniz olsun.

Netekim bakınız bunlar, "Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun"un bazı hükümlerini değiştirerek stadyumlarda bile sigara içilmesine yasak getirmeye hazırlanıyorlar. Bugün sigara, yarın içki, öbür gün Allah bilir daha neler neler sıradadır?

Tarihe bakın tarihe; bu işler böyle ufak ufak, mâsum şeylerle başlar; ardından bir kamu tesisinde şöyle bir Perşembe akşamı ağız tadıyla demlenmeye bile yasak getirmeye kalkışırlar; bkz; Salı sallanır, Çarşamba çarşafa dolanır, vb!..

Peki, sigara üretilmesine, tütün ekilmesine, ithalat ve ihracatına yasak getirebilirler mi? Yapamazlar, çünkü uluslararası firmalar ve sermaye, global güçler, ABD ve yeni dünya düzeni buna müsaade etmez; n'aaber?..

Aha buraya yazıyorum; bugün hafiften Perşembe geceleri içkiye, ardından üç ay sonra köy kahvelerinde bile sigaraya yasak getirip yeşil reçeteye (bkz; yeşil sermaye) bağlayarak vatandaşı fişleyecekler. "Halkın sağlığını koruyoruz" numarasıyla laik düzenin altına çaktırmadan muz kabuğu yerleştirme taktikleridir bunlar. Evet, sigara yasağının laiklikle bir ilgisi yok gibi görünüyor ama içkinin buz gibi var (zaten buzsuz gitmez!). Sigaraya böyle tırpan sallayanlar içkiyi unutur mu ey halkım; eli kulağındadır, bunlar üç vakte kadar ülkeyi İran'a çevirmezse ben bir şey bilmiyorum!

Zaten Taksim'deki taciz faillerinin de şu meşhur % 70 kontenjanına mensup oldukları üç aşağı beş yukarı anlaşıldı. Aha buraya yazıyorum; bu gidişe dur demezseniz yarın bunlar üzerimize tâcizcileri salıp bizi sokağa çıkamaz hale getirecekler (Yurtsever basınımız beş gündür niçin bu tâciz olayını manşete çekip duruyor arkadaşlar, hiç düşünmediniz mi; yurtseverleri tâcizle sindirmek isteyen iktidarın planlarını deşifre etmek için ayol!).

Otuzlu yıllarda Almanya'da, İtalya'da, belki daha başka yerlerde de aynen böyle olmamış mıydı? Evvela ufak ufak liberal kılıklı yasaklar; ardından zoonk diye Faşizm! Bakınız geçenlerde bunlar, bir çıplak kadın tablosunu bile bıçaklamışlar; mübarek nü resimlerinden ne istersiniz bire ortaçağın karanlık güçleri, ne zaman yontulacaksınız? Yuuh!

Söylemedi demeyin; aha yazdım!

Yarı şaka, yarı tıbbî!

Yer, Gaziantep Ã□ocuk Hastanesi Acil Polikliniği; aşağıdaki konuşmalar, âcil nöbeti tutan doktorla, 'âcil' hasta yakınları arasında geçiyor.

-Hastanın nesi var?

-Ã□ocuk "R"leri söyleyemiyor!

-Ben K'ları söyleyemeyenlere bakıyorum; R'lere bakan doktor saat 9'da gelecek!

İkinci vak'a şöyle:

-Ne şikâyeti var çocuğun?

-Beden dersinde dombalak (takla) aşamıyor; rapor almaya geldim!

Sonraki vak'aya geçiyoruz:

-Ã□ocuğun nesi var?

-Altı parmağı!

-İyi hoş da, bu bebek en az üç aylık; daha önce başka doktorlara, ortopedicilere göstermediniz mi? Gecenin bu saatinde bu ne iş?

-Bir de sen gör hocam!

-Hadi hadi iyi geceler, hatta sabahlar!

Sonraki vak'a:

-Nesi var hanım kızın?

-Kaşınıyor...

-Ne zamandan beri?

-Üç aydır!

-Bu çocuk uyuz olmuş, niçin daha önce gelmediniz?

-Bu gece kaşıntısı fazla oldu da!

Son vak'a:

-Ã□ocuğun şikâyeti nedir?

-Onun şikâyeti yoktur, benim şikâyetim vardır.

-Senin şikâyetin nedir?

-Ãocuğu kucağıma aldığım zaman döşümün kıllarını yoluyor; döşümde hiç kıl kalmamıştır!

-Ãocuğu bir süre kucağına almazsan, kıllar tekrar yerine gelir!

-Sahi yahu, bak bu aklıma hiç gelmemiştir!

...

Diyeceksiniz ki şimdi, "nereden biliyorsun, orada mıydın?" Elbette değildim fakat şahidim birinci elden, gayet güvenilir biri: Dr. Osman Ãelikoğlu. Doktor Ãelikoğlu, "Yarı Şaka, Yarı Ciddi" isimli kitabın yazarı (Ahid Yayınları /Şahinbey-Gaziantep; 0342 231 52 23). Gaziantep'te geçtiğimiz yılın ekim ayında yayınlanan bu kitap, yazarının ifadesine göre ilk baskısını ama üçüncü yazılışını idrak etmekte! Kitabını, mizah türünde açılan bir yarışmaya gönderen Dr. Ãelikoğlu'na yarışma jürisi, "Hâtıra türünde çok güzel fakat mizah dalında yeterli değil" diyerek ilk ona bile almamış. Bu bilgiyi bile kitabının önsözüne koymaktan çekinmeyecek derece özgüven sahibi olduğu anlaşılan doktorumuzun kitabını bir çırpıda okuyup bitirdikten sonra, kendisine "hariçten jüri üyesi" sıfatıyla geçmiş olsun diyor ve -kusura bakmasınlar- o jürinin biraz haltettiğini düşünüyorum!

Kitapta sağlık meselemizle ilgili gayet ironik ama maalesef doğruluğundan şüphe duyamayacağımız örnek-olaylar yer alıyor. Bunlardan birini daha anlatırsam, okuyucularımız herhalde "kitabın tamamını okuduk, almaya, arayıp bulmaya gerek yoktur" diye düşünmeyeceklerdir; koca kitap bu, 120 sayfa. Daha neler var neler...

Ayaz diye bir köyden bahsediyor Dr. Ãelikoğlu. İlçe merkezine 6 km. mesafede bir tepenin üzerine kurulan köyün nüfusu göçe göçe ikiyüze kadar inmiş, gençler büyük şehre savuşup gitmişler. Nüfusun kahir ekseriyeti yaşlı.

Her çarşamba öğleden sonra belediyenin ambulansına doluşan sağlık ekibi, tarama seferi esnasında bu köye de uğruyor, hastaları muayene ediyor. Lakin birkaç seferden sonra vaziyette bir gariplik olduğunu seziyor sağlıkçı arkadaşlar...

Muayeneye her defasında aynı adamlar gelmekte ve her gelen aynı dertten şikayetlenerek "k...m ağrıyor" diye ifade vermektedir.

Doktor, nokta nokta ile geçiştirdiğimiz ve oturduğumuz esnada leğen kemiklerimizin zedelenmemesini sağlayan bu uzvun, gerçek anlamının ötesinde, resmen ve alenen "bacak" mânâsına geldiğini çok sonraları öğrenecektir.

Ne var ki doktor-yazarımız, daha sonraları nedense hep aynı "yeri" ağrıyan hastaları hakkında başka bir şey daha öğreniyor: Yazılan reçetelerin hiçbiri eczaneye gitmemekte, sağlık ekibi köyden ayrıldıktan sonra o'ssaat bir güzel çöplüğe atılmaktadır!

Köyün yaşlıları, sağlık ekibinin haftalık tarama ziyaretlerini bir nevi sosyal faaliyet olarak kabul etmişlerdir; muayene faslı işin merasimidir. Maksat ziyaret, muhabbet, sohbet...

Doktor bunu öğrenince biraz bozulmuş olmalı ki, ambulansın şoförünü kenara çekip sıkı sıkıya tembih veriyor:

-Bak kaptan, yokuş yukarı doğru Ayaz köyüne tırmanırken motoru rölantiye alacaksın, siren çalmayacaksın ve köyün içine girince de tekerleklerin ucuna basa basa ilerleyeceksin; böylece hiç ses çıkmayacak!

Ambulans şoförü, "tamam ama doktor bey" diyor,

-Motor rölantide iken sadece yokuş aşağı gidilebilir; yokuş yukarı çıkılamaz ki?..

-İyi ya, diyor doktor, "Motor rölantide iken yokuş aşağı ben de araba sürerim; rölantide rampa çıkamazsan senin usta şoför olduğun nereden belli olacak?"

-Anladım, diyor şoför.

O günden sonra işi rölantiye alıp köye yapılan mutad tarama ziyaretlerine son veriliyor. "Yokluğumuz fark edilmedi bile" diye yazmış Dr. Ã□elikoğlu.

...

Tıbbiye'den ara sıra hekim çıktığının en bariz misâllerinden birini teşkil eden Osman Ã□elikoğlu'nu bu latif eseri kaleme aldığı için tebrik ederim. Kendisine nâçizâne tavsiyem, bu defa hâtıralarını yazmaya başlamasıdır. Söz konusu jüri, belki bu defa yazdıkları "mizah"a meyyâl bulabilecektir!

Mayonu gizli tut; kimseye açma!

"Gerçek dindar bunu gizli tutar""Neyi gizli tutar" diye soruyoruz haber metnine? Cevap şöyle: Dinî inanışların ve bunlara dayalı uygulamaların son dönemde 'insanların gözüne sokulurcasına' sergilenmesinden rahatsızlık duyan Esin Afşar yakınmalarına şöyle devam ediyor:

"Bağnaz uygulamalar son derece arttı. Kadınlara ayrı oteller, şimdi otoparkı duydum. Tam bir yobazlık. Küçücük çocukları türbanlara soktular. Bundan sonra herhalde oruç tutmayanların başı derde girecek, restoranlar kapattırılacak. Türban takanlar ve kara çarşaf giyenlerde büyük bir artış var."

Bu yüzden depresyona girmiş Bayan Afşar.

Haydi geliniz empati yapalım; Bayan Afşar'ın niçin ve neden tedirgin olduğunu anlamaya çalışalım. Şu cümlesi bize yol gösterebilir mi meselâ? "Tiyatroya gidiyorum, oradalar. Bir de onlar 'biz buradayız' demek için anlasa da anlamasa da her yere geliyorlar. Denize bir giriyorlar, astronot gibi. Umacılar gibi..."

Hmmm! Belirsizlik yavaş yavaş dağılıyor. Demek istiyor ki Sayın bayan, "tiyatroya siz de gelebilirsiniz ama şık, çağdaş ve prezantabl kıyafetlerle". Aslında Bayan'ın canını sıkan şey, kendisi gibi olmayan insanların tiyatroya gelmesi. Hani şu insanlar tiyatroya hiç gelmeseler daha iyi olacak aslında; denilecek ki; "Bunlar gerici ayol; tiyatro, sinema filan bilmezler; dinimiz elden gidecek diye ürkerler" Ama geliyorlar ve kıyafetlerini 'insanların gözüne sokarcasına' sergiliyorlar.

Meselâ bunlar denize girmeseler yine ezber bozulmuş olmayacak; "Karafatmalar denizden ne anlar, haşerenin DDT'den korktuğu gibi korkarlar denizden" hükmünün de hükmü kalmıyor. Geliyorlar ve astronot gibi mayolara giriyorlar. Bayan da diyor ki, "gerçek dindar bunu gizli tutar"

Neyi gizli tutar; mayoyu!

İran'dan kaçmış entelektüeller bile bizim durumumuza üzülüyorlarmış: Şah devrinde taltif edilirken Humeyni zamanında hapse atılan Tahran Operası'nın kurucusu demiş ki, "Böyle başladı Esinciğim".

Son bombayı ise kanunlara saygılı her vatandaş gibi doğruca götürüp karakola teslim ediyor Sayın bayan: "Türkiye için en büyük tehlike Fethullah Gülen!"

Allah hepimizin lâyığını versin diyeceğim ama Sayın Bayan, o durumda hepimiz zararlı çıkarız; demiyorum. Allah hepimize akıl fikir versin diyorum sadece.

...

Bundan elli sene sonra üniversitelerde "Türkiye'nin toplumsal değişimi" derslerinde şöyle bir fasıl açılacak (inanmayan bekleyip görür):

"Türkiye'de merkezi devlet çevresinde tutunan ve 100 yıl boyunca rejimin nimetlerinden sonuna kadar yararlanan bir grup bürokrat ve entelektüel, Cumhuriyet ve demokrasi kavramlarının kuvveden fiile çıkıp, bürokratik iktidar yerine çevrenin merkeze yaklaştığını farkedince dehşete kapılarak bu durumu rejime saldırı olarak göstermeye çalıştılar. Bir süre sonra çevreden merkeze doğru yaklaşanların rejimi değiştirmek gibi bir niyetleri olmadığını, hatta Türkiye'yi 'muasır dünya' çizgisine doğru hareketlendirmek istediklerini farkedince bile şikâyetlerini sürdürdüler; çünkü verdikleri mücadele bir rejim endişesinden değil, zümre çıkarlarını korumaya dayalı basit bir motivasyonun eseriydi.

Bundan daha ironik olanı ise demokratik kurumların onayıyla işbaşına geçen yeni muktedirlerin düzeni değiştirmek yerine, onunla uzlaşmayı daha pratik bulmalarıydı."

Vesaire, vesaire...

Zaman mutfağında yetişen iki değerli yazar, Hamdullah Öztürk ve Mehmet Yılmaz kardeşime "hoşgeldiniz" diyor, başarılar diliyorum.

Bir avuç gönüllü muhacirin hikâyesi

Ali Ulvi Kurucu'nun hâtıraları, 3. cildiyle bir kere daha okuyucu karşısında. Vaktiyle Medine'ye giderek Ali Ulvi Bey'le iki ay müddetince mülakat yapan ve konuşmaları teybe kaydeden M. Ertuğrul Düzdağ'ın önsözde verdiği bilgiye göre hâtıralar, müteakip ciltlerle devam edecek.

Hâtıralar, esası itibariyle Ali Ulvi Bey'in delikanlı çağlarında ailesiyle birlikte Medine'ye hicretini merkeze alması bakımından fikir tarihimizi çok ilgilendiriyor. İlk iki ciltte, bu hicrete zemin teşkil eden siyasi hadiseleri ve bu hadiselerin Konya ve havalisinde yaşayan din alimleri üzerindeki tesirlerini bütün ayrıntılarıyla gözleyebiliyoruz. Evet, hâtıralar, tabiatı icabı sübjektif eserlerdir ve ihtiyatla değerlendirilmeleri gerekir fakat Üstâd'ın anlattığı hadiseler ve zaman kesiti, diğer ve benzeri kaynaklar tarafından pek az işlendiği için belge kıymetini haiz bulunuyor.

İLTİCA DEÄ□İL, HİCRET!

Dinî hizmet veren kurumların kapatılması, dindar insanlar üzerinde zabıta tâcizi uygulanması ve nihayetinde ezanın Türkçe okunması ile devam eden hâdiseler esnasında yoğunlaşan zihnî baskı yüzünden kitle halinde değilse bile hatırı sayılır miktarda Türk vatandaşının ülkesini terk ettiğini anlıyoruz ama mühim bir ayrıntıyı ihmâl etmemek kaydıyla: Gidenler, rejime karşı belki buruk, fakat ülkelerine karşı hürmet ve muhabbetlerini asla kaybetmiyorlar. Bugünlerde Fazıl Say'ın, çok garip bir tutumla halkından şikayet ederek ülkesini terk etmeyi telaffuz etmesiyle, otuzlu yıllarda Türkiye'yi terkederek dinî hayatlarını daha serbestçe yaşayabilecekleri bir ülkeye hicret edenler arasında bu bakımdan çok mühim bir fark var.

İlticâ ile hicret, aynı kapıya çıkmıyor; arada mühim farklar var; buna kısaca "yerlilik farkı" da diyebiliriz.

"YERLİLİK" NASIL BİR ŞEY?

Geçenlerde, "laikçi" kimliği ve yazılarıyla tanınan bir yazar, "yerlilik"ten ne anlaşılması gerektiğini şu satırlarıyla -istemeden de olsa- ifşâ etti; yazar diyordu ki: "Bir ülkenin

cumhurbaşkanı, başbakanı... bakanlarının, milletvekillerinin bir ikisi dışında hemen tümü... Eğer opera, bale ve klasik Batı müziği izlememişse, izlemiyorsa, o ülkenin kültür düzeyi mümkün değil yükselmez. Ve o ülke tıpkı bizim gibi vıcık vıcık bir kültür yozlaşmasına uğrar. İşte böyle bir ülkede çok büyük çoğunluk da Fazıl Say'ı, onun ruhundaki travmaları anlayamaz."

Kültür kavramını doğrudan Batılı esaslara bağlayan bu yazarın iddialarını yanlışlamaya değer bulmuyorum; dikkati çeken nokta şudur ki yazar, Fazıl Say'ın "giderim bak!" tehdidini, bu sanatçının Batı müziği konusundaki başarıları yüzünden ciddiye almaktadır. Böyle bir idrak perendesi, tehdit sahibini olduğu kadar onu savunanları da anlamamızı zorlaştırıyor; böyleleriyle bir kültür yarılmasının karşı kutuplarında bulunduğumuz âşikârdır ve bu yüzden halkının yaşayışından sızlananlarla, rejimin nobranlığından tâcize uğrayıp terk-i diyar edenleri aynı safa koyamıyoruz, koymamalıyız.

İNANÃ TARİHİNE KATKI

Ali Ulvi Bey'in hatıraları, sadece Medine, Mısır, Lübnan, Irak gibi ülkelerdeki gönüllü sürgünlerin hayatları hakkında ince ayrıntılar sunmakla kalmıyor; o insanların karakterleri, eğitim hayatları, alışkanlıkları, değerleri üzerine çok önemli bilgilere ulaşabiliyoruz. Derhal dikkati çeken nokta, gönüllü sürgünlerin büyük çoğunluk itibariyle bugünün dindarlarından çok farklı bir dindar portresi çizdikleridir: Masumiyet ve idealizm! Bu iki kelime, zannımca gönüllü sürgünleri topyekûn tarif edebilecek en doğru kavramlar olacaktır. Ne derece muvaffak olduklarını sadece Allah bilir fakat Türk muhacirlerinin gurbet ellerinde ruh ve mânâ köklerinden koparak savrulmak bir yana, her birinin kendi cirmince birer sahâbe gibi yaşama heyecanlarını hissetmemek mümkün değil: Samimiyet, inanç, güzel ahlâk, alın teriyle çalışıp kazanmak, hayra hizmet etmek, kötülükten, gıybetten uzak durmak, siyasi faaliyetten dikkatle kaçınmak ve mümkün olan ilk fırsatta ülkelerine geri dönmek arzusudur ki, bu insanların hayatını fikir tarihimizin bugüne kadar pek az bilinen ilginç bir faslı haline getirmektedir.

Neye ve nasıl inandığımızın da bir tarihi var; kitap, meselenin bu veçhesini de aydınlatıyor.

HATIRALARI NASIL OKUMALI?

Bizi daha çok merak ve araştırmaya sevk eden kitaplar doğru kitaplardır. Ali Ulvi Bey'in hâtıralarını, sadece güzel ahlâklı insanların güzel kıssaları şeklinde okuyup istifade etmek mümkün; fakat bu kitabın asıl faydası, hadiselerin kimi zaman arka planında cereyan eden tarihî, siyasi ve kültürel hadiseleri bilerek okumaktan geçiyor; gerek Cumhuriyet tarihimizin belli başlı hadiseleri ve gerek o esnada Ortadoğu ve dünyada meydana gelen hadiseler bilinmeksizin, hâtıralar tek renkli ve tek boyutlu kalabilir; lâkin o haliyle bile güzel ve istifâdeli.

Hâtıraların bir başka vasfı ise, çok akıcı bir dille kaleme alınmış olması, okurken insana zamanın nasıl geçtiğini unutturacak derecede sürükleyici bir tahkiye takib etmesidir ki, bu ustalık her ne kadar aslen Ali Ulvi Bey'in şiirle tehzib edilmiş lisânın eseri ise de, hâtıraları tebyiz eden (redakte edip düzenleyen, editörlük hizmeti ifâ eden) M. Ertuğrul Düzdağ'ın hizmet ve himmeti de gözden ırak tutulmamalıdır. Kendisine bu hizmet ve gayretinden ötürü kültürümüz ve irfânımız nâmına büyük minnet borçlu olduğumuzu ifade etmek benim için zevktir. Günümüzde artık böyle güzel bir Türkçe ve seyyâl bir lisanla kaleme alınmış eserlere az tesadüf ediliyor.

YA "HİÃ□ YAZILMAMIŞ" HÃ□TIRALAR?..

Yakın tarihimizin az bilinen bir çehresine ışık düşüren bu kitap, bana, muhtelif sebeplerle yazılabilecek iken yazılmamış veya gün ışığına çıkmamış nice meçhul hâtırayı düşündürdü; mevcut için şükretmek güzel fakat yazılanların, yazılmamışlara nisbetle ne kadar az yer tuttuğunu bilmek insanı hayıflandırıyor. Keşke daha çok yazan bir millet olsaydık; o zaman hiç şüphesiz, sıkıntılarımızla baş edebilmek biraz daha kolay olacaktı.

Ünlü siyasetçiler ve ben!

Geçenlerde bir hanım köşe yazarı, vaktiyle devlet başkanları ve ünlü siyasetçilerle nasıl içli dışlı olduklarını, komşuluk ettiklerini, misafirliklere gidip geldiklerini tasvir eden kıskandırıcı bir yazı yazdı.

Böyle şeyleri ayan-âşikâre kaleme almak ne kadar doğrudur bilmiyorum ama, 'ben kimin kızından çirkinim yahu' diyerek tanıdığım devlet başkanlarını ve ünlü siyasileri size anlatmaya karar verdim.

Hiçbir hakikat kalmasın Allah'ım âlemde nihân!

Rahmetli Menderes'i hiç görmedim (yaşım tutmuyor) fakat rahmetli Cemal Gürsel'e takriben 100 metre kadar yaklaşmışlığım vardır. Hükümet Meydanı'nda siyah bir Cadillac arabanın içindeydi ve sivil giyinmişti. Aynı sene (1962 miydi?) YTP'nin kurucusu ve batırıcısı Ekrem Alican'la tanıştık. Şimdiki hal binasının yerindeki arsada, etrafında 30-40 kişiye seçim nutku atıyordu. 8 yaşındaydım.

İsmet Paşa ve oğlu Erdal Bey'le bir karabetimiz olmadı fakat Demirel'i 77 seçimlerinde bir otobüsün üstünde gördüm; o günlerde moda uzun sakal favorileri vardı ve yanakları pembeleşmişti. Birkaç defa Güniz Sokak'taki evine kadar gitmişliğim vardır; her defasında son anda karar değiştirip hemen karşıdaki Hacı Arif Bey Lokantası'nı tercih etmiştim. Yoğurtlu kebapları iyidir ha!

Ferruh Bozbeyli ile tanışmak nasib olmadıysa da hatıralarını okudum. Eski Cumhurbaşkanlarından Cevdet Sunay ve Fahri Korutürk'le dokumuz pek uyuşmadı nedense;

buna mukabil Kenan Paşa'yla sıkı bir ünsiyetimiz vardır da kendisi hatırlamaz, 1986 senesinde kendisine dört dakika tutarında veciz bir nutuk çekmiştim ve dikkatle dinlemişti (bkz: 4 Eylül Kongre Müzesi'nin açılışı).

Turgut Özal'la sağlığında aramız pek iyi değildi; sağlığında şöyle tahminen birkaç bin kişinin katıldığı yemekli bir toplantıda beraber olmuştuk (50 metre filan vardı aramızda) buna rağmen cenazesinin kaldırıldığı günün sabahında erken saatlerde, Meclis'teki katafalkın üstündeki tabutuna birkaç metre kadar yaklaşmıştım. Tek yönlü bir muhavere cereyan etti aramızda; ruhuna Fatiha okudum; varsa hakkımı helâl ettim, ayrıldık.

Çok uğraşmama rağmen rahmetli Ecevit'le aramdaki mesafeyi, birkaç kilometreden daha aşağıya çekemedim. Sayın Baykal'la ise daha geçen sene beraberdik; o seçim kürsüsünde, ben kaldırım taşına serdiğim gazetenin üstündeydik; hatta bir ara benim önünde oturduğum manav dükkanına doğru dönüp eliyle kalabalığı selamlamıştı. Çok heyecanlıydı.

Sayın Ahmet Necdet Sezer Cumhurbaşkanı iken, Köşk civarından, çoğunlukla da Protokol Yolu güzergâhından geçerken hayli yakınlaşmışızdır. Bir defasında bile, "O Ahmet Bey, buyrun bir çayımı için" demedi; kendisine bu yüzden kırılmış değilim. Allah selamet versin, zaten ayrı dünyaların insanlarıydık.

Aydın Menderes bir ara parti kurma hazırlıkları içindeydi; Ankara'daki bürosunda sekiz-on arkadaşla beraber iki saat kadar sohbet ettiğimizi hatırlıyorum; bu esnada benim hiç söze karışmamış olmam, bu görüşmenin 'sohbet' niteliğini değiştirmez. Sonra o parti işi olmadı, Aydın Bey de galiba bir başka partiye girdi.

Sayın Başbakan'la tanışıklığımız eskidir (burası önemli işte; kıdem!). Kendisi Belediye Başkanı iken Kanal 7'nin Emirgân'daki stüdyosunda misafirlere ayrılan küçük odada birkaç dakika (belki de otuz saniye; abartmış olabilirim) beraber bulunduk. Birbirimizin hatırını sorduk, nezaket icabı hafif ve resmî gülümsemeler teati edildi, sonra o, haber saatinin içindeki programa katılmak üzere odadan ayrıldı.

Ne gündü be!

Toplumumuz bir gün hazır olduğunda sair politik eşhas ile yakınlık derecemi de anlatırım fakat şu an için mümkün değil; bu kadarla iktifa etmek mecburiyetindeyiz efendim.

Zihni düşkünlüğün devâsı nedir?

"AKP'nin Alevi açılımı, Alevileri asimile ederek bitirme söylemidir. AKP iktidarı, bu kez bünyesine kattığı devşirme Aleviler eliyle, Alevilerin inançsal, kültürel, siyasal değerlerinin çürütülmesi, aşındırılması yönünde sözde 'Alevi açılımı' adı altında sinsi bir asimilasyon planını ortaya koymuş bulunmaktadır.

Önümüzdeki sofra bir Hızır Paşa sofrasıdır."

Bu konuşmayı TV'den de dinledim. "Üzüldüm" kelimesi kifâyet etmiyor, üstelik mânâsı da yok; "korktum" demek lâzım. Ardından, "düşkün olursunuz" tehdidi! Laikliği, aydınlanmayı, çağdaşlaşmayı Aleviliğe mahsus bir dünya görüşü, bir hayat tarzı olarak sunanların, 21. yüzyılda kanaatlerinden ötürü bir başka Alevi'yi düşkün ilan etmesi ne kadar tutarlı ki?

Ne söylenir? Alevilik meselesi ateşteki kestane. Ne söylesek, "Sünnilerin Aleviliği tarifi yakışıksızdır" töhmeti altında değersizleşecek. Yanlışın kendine göre tehlikesiz bir tarafı var; doğrularla yanlışların bulamaç haline getirildiği zaman ve zeminlerde susmaktan evlâsı yok. Diyanet'te görevli 100 bine yakın (Sünnî) memuru tensîk edip bilcümle kadroları Aleviliğe tahsis ettiğinizi farz ediniz: Âkıbeti çözüm müdür, kaos mu? Müsbet menfî hiçbir yorumda bulunmaksızın hissimi şöyle ifade edebilirim: Allah Alevîlerimize yardım etsin; bugünün Türkiye'sinde Alevi olmak zor mesele!

Van bölgesinde elektrik dağıtımından sorumlu şirketin müdürü konuşuyor: Son iki ay içinde 25 bin civarında elektrikli ısıtıcı satılmış ve bu satışlarla birlikte kaçak elektrik tüketimi patlamış. Kalorifer ve soba ile ısınan vatandaşların bunları kullanmak yerine bu tarzdaki ısıtıcıları kullanarak elektriğe yüklendiklerini söyleyen yetkili, yaz aylarında 35 megavat elektrik kullanan bölgenin, aralık ayında 152 megavat çekmeye başladığını belirterek ilave ediyor: "Van tarihinde böyle bir şey görülmedi."

Vanlılar kızacak şimdi; "bir biz miyiz böyle vakaların göründüğü il; öteki yerlere de bir bakın" diyecekler. Haklılar ve haksızlar; 2006 yılında Türkiye'de kaçak elektriğin oranı % 18 idi ve bu miktarın takriben % 60'ını Doğu illerimiz aralarında paylaşıyorlardı (Yeni yılda yapılan elektrik zammının da bu civarlarda olması ne ilginç tesadüf değil mi?). Başka ilginç rakamlar da var: Enerji Bakanlığı'na göre kaçak elektriğin faturası 1,2 milyar YTL imiş. 27 milyon elektrik abonesinden 1,2 milyonunun kaçak elektrik kullandığı tespit edilmiş. Kaçak kullanıma yönelik 1,2 milyar YTL'lik fatura tahakkuk ettirilirken, sadece 395 milyonluk (yani üçte birlik) kısmı tahsil edilebilmiş (Baturalp Candemir, Referans, 15.11.2007). 2007'nin sonu itibariyle kaçak elektrik meselesinin heyet-i umumiyesi böyle görünüyor.

Milli piyango yılbaşında 25 milyon ikramiye veriyor diye bir ay dillerden düşmedi; 1,2 milyar YTL'nin içinde kaç 25 milyon bulunduğunu siz hesap ediniz. Elektrik kaçağını tespit ve sorumlularını cezalandırmak kâğıt üstünde dünyanın en kolay işi; meseleyi görmezden gelip açığı, total rakamlar üzerinden kapatmak daha da kolay olmalı.

Birbiriyle alâkası olmayan bu iki konunun birleştiği tek nokta şudur: Eğer bir problemin kaynağı zihni düşkünlük ve zaafiyete dayanıyorsa, en doğru yaklaşımlar ve mâkul çözümler bile kâr etmeyebilir. "Sular sıkıştırılamaz" derdi Demirel; zaman da öyle galiba!

Gazetecilikte ihtilâl: "Masa örtüsü" sayfası!

Tam hatırlayamıyorum, bir dizi veya filmde olabilir; kız oğlana diyor ki, -Aa, onlar çok görgüsüz, kaba, köylü; hatırlasana gazete kâğıdı üstünde yemek yiyorlar!

Böyle bir konuşma geçiyor aralarında, fakat ben gazete kâğıdı üstünde yemek meselesine takılmış kalmışım. Belli ki hanım kızımız, gazete kâğıdı üstünde yemek fikrini pek dehşet verici, pek itici buluyor.

Ayıptır söylemesi, bu söz bana fena tesir etti; içerledim, suçlandım.

Sebebini tahmin etmiş olmalısınız; bu satırların yazarı, günde ortalama bir öğününü taam ederken gazete kâğıdından masa örtüsü kullanmayı alışkanlık edinmiş o görgüsüzlerden biridir.

Kabul ediyorum, evde masanın üzerine gazete kâğıdı serip üstünde birşeyler yemek, ancak bekâr evlerinde tesadüf edilen pek sefilâne bir davranıştır; hoş görülemez. Ã□oğumuzun bekâr evleri hakkında üstünkörü de olsa bir fikri vardır; onlar tencerede pişirip kapağında yemeyi, bulaşığı ancak dayanılmaz hale geldiğinde yıkayıp ortadan kaldırmayı, köşe bucağı mevsimden mevsime süpürüp elden geçirmeyi pek pratik bulurlar. Ev estetiğine aldırış etmezler; oturdukları odada kaloriferin üstüne veya soba borusuna geçirilmiş televizyon antenlerine benzeyen telli asacaklarda -şöyle bir sudan sabundan geçirilmiş- çamaşır kurutmayı daha fonksiyonel görürler. Hâl böyle olunca her öğünden sonra yemek masasının üstünü sabunlu-köpüklü bezle bir güzel oğuşturup, bu defa başka ama daha temiz bir bezle kurulamayı -haklı olarak- lüzumsuz vakit kaybı sayarlar.

Rezillik: Bekârlık bu yüzden sultanlık filan değildir zaten!

Hayır, evde tek başına öğün geçiştirmek zaruretinde kaldığımda masaya gazete sermiyorum fakat işyerimde bu eylemi zevkle yerine getiriyorum; bu bir itiraftır!

Mesele o değil; mesele, gazete dediğimiz kavrama bilinenlerin ötesinde yeni bir açılım, yeni bir boyut kazandırmak.

Gazete aboneleri bilir: Hepimiz gazeteyi okur, genellikle birkaç gün veya bir hafta saklar, daha sonra bir şekilde elden çıkarırız. Eskiden kesekâğıdı yapılırdı gazete kâğıtlarından; doğrusu faydalı, ekonomik ve günümüzde çevrecilerin pek itibar ettiği "geridönüşüm" fikrine eldiven gibi tıpatıp uyan bir uygulamaydı. Sonraları galiba Sağlık Bakanlığı gazete kağıdından kesekâğıdı imal edilmesini yasakladı. İyi mi oldu? Bence hayır; bu defa "naylon poşet" belâsını başımıza sardık. Bilirsiniz, tabiata bırakılan bir plastiğin, tamamen çürüyüp

yeniden organik bir hüviyet kazanması için şöyle böyle 100 sene geçmesi gerekiyormuş. Gazete kâğıdı öyle midir; iki günde çözülüp dağılıverir, çünkü hammaddesi selülozdur. Selüloz ise -muhteviyatını tam bilmiyorum ama- neticede bitki lifi gibi zararsız bir şey; o yüzden bugünlerde siyah poşet kullanılmasına da yasak getirdiler. Yenilecek şeyler ille de şeffaf veya beyaz poşetle konulmalıymış, çünkü siyah poşetleri, -afbuyrunuz- kullanıldıktan sonra çöpe atılan kirli plastiklerden yapıyorlarmış...

Siz daha o beğenmediğiniz mis gibi selülozdan mâmul gazete kâğıdını çok ararsınız, çook!

Vaktiyle bilfiil matbaa işlerine bulaşmış olduğumdan bilirim; mesele gazetenin kâğıdında değil, mürekkebindedir. Matbaa mürekkepleri muhtelif kalitelerde üretilir; hepsinde petrol türevi zehirli birtakım maddeler var. Gazeteler de gündelik ve harcıâlem bir baskı ritmine tâbi olduklarından isteseler de kaliteli mürekkep kullanamazlar; ve böylece fırından çıkmış taze ve sıcak ekmeği, bir gazete kâğıdında sardığınızda, gazetedeki resim ve yazılar ister istemez ekmeğe bulaşır; hatta biraz sıkıca bastırırsanız ekmek üzerine negatif baskısı bile çıkar.

Konudan uzaklaşmayalım; gazete kâğıdının alternatif kullanım alanlarından söz ediyorduk; şöyle bir hatırlayalım: Boya işlerinde tez elden imdada yetişen gazete kâğıdıdır. Yere su ve benzeri bir sıvı dökülecek olsa ilk elde hemen okunmuş bir gazetenin yapraklarını kurutma kâğıdı veya paspas gibi kullanarak meseleyi çözmeye çalışırız. Bu gibi soğuk havalarda vücutlarını ayazdan korumak isteyen garibanlar da neticede çareyi, gazete kâğıdını içerden fanila gibi kuşanıp sarınarak ısınmakta bulurlar. Gazete kâğıdı, soba, mangal, kalorifer gibi konularda iyi bir tutuşturucudur. Eskiden mutfak raflarına, dolap içlerine gazete kâğıdından örtüler yapılır, hatta dışarda kalan kısmı aşağı doğru sarkıtılarak kenarına makasla oymalar bile işlenirdi (bkz; vaktiyle halamın mutfağı). Madem söz eskilerden açıldı, haydi belirtelim; vaktiyle biz ilkokulda defter ve kitaplarımızı gazete kâğıdıyla ciltlerdik ve bu hiç de ayıp sayılmazdı. Duvar kâğıdı kaplarken gazete kâğıdından astar olarak yararlanmak da çok iyi bilinen bir usuldür ayrıca...

Esasa gelelim: Gazete kâğıdının üstünde öğün geçiştirmek fevkalade pratik bir uygulamadır fakat benim de şikâyetçi olduğum bir hususu burada, sevgili gazete editörlerinin ve görsel yayın yönetmenlerinin nazar-ı dikkatine arzetmek isterim. Şöyle ki:

Gazetelerin en az okunan yerlerinden (karşılıklı gelecek şekilde iki sayfası) birlikte mütalaa edilerek, sanki bir masa örtüsüymüş gibi biçimlendirilmelidir. Bu sayfaya bol renkli mürekkepli ilan ve reklam alınmamalı; tercihan bu iki sayfanın en sağına ve soluna gazetenin en baba köşe yazarlarından ikisinin (veya dördünün) yazıları yukardan aşağı ince bir sütun halinde dizilmelidir.

Niçin diyeceksiniz; basit! Yemek yerken okumak, vakit israfını engellemek için. Şimdi diyeceksiniz ki, "Ay üstüme iyilik sağlık, yemek yerken birşey okumak sağlığa zararlı olup, çevredekilere de saygısızlıktır, aa ne kadar ayıp!"

Evet, ayıp olduğunu biliyorum ama en büyük zevklerimden biri de budur işte. Siz yemek yerken TV seyreder veya radyo dinlersiniz; ben de gazete okumak isterim. Bir çocuk yapsa ayıplarım fakat benim hoşuma gidiyor, n'aapayım!

Evet, sofra örtüsü sayfasının dizaynına devam ediyoruz; karşılıklı iki sayfanın sağ ve sol sütunlarına birer köşe yazısı yerleştirdikten sonra geriye kalan kısmın şöyle değerlendirilmesini isterim; bir kere bu alan tamamen boş bırakılmalı, fakat çok ince ve gri tramlı kesik çizgilerle "çatal konacak yer"i, "bıçak konacak yer"i, "tuzluk, peynir, ekmek, çay bardağı, demlik konacak yer"i gösteren basit krokilerle o sayfanın nasıl kullanılması gerektiği gösterilmelidir.

Ciddi miyim; hem de nasıl?

Şimdi diyebilirsiniz ki, "yaptığın ayıp; basın sektörüne hizmet ediyorsun, sonra da gazetelerin bazı sayfalarının masa örtüsü gibi tasarlanmasını teklif ediyorsun; senin mesleğe saygın yok!"

Kat'iyyen reddederim. Genel yayın müdürleri pek kıyamazlar ama, bundan sonra satın aldığınız her gazetenin sayfalarını şöyle bir gözden geçiriniz; içlerinde masa örtüsü yapılmayı (hatta şimdi aklıma geldi, kenarlarına da dantel benzeri süsler basılsa ne iyi olur!) hak eden iki sayfa çıkmaz mı?..

İşin doğrusu yazdığım gazetenin hiçbir servisiyle bu "masa örtüsü sayfası" yüzünden aramın bozulmasını istemem (hele görselcilerle!); en iyisi gazetelerimizin ortaklaşa bir karar alarak, abur-cubur ekler vereceklerine her gazetenin içine birer boş "masa örtüsü sayfası" koyarak meseleyi çözmeleridir; çünkü az önce ifade etmiştim, ucuz mürekkebin lekesi, ekmeğe, peynire çıkıyor, adamın eline bulaşıyor.

Buradan "hodri meydan" diyorum; şu fikrimi uygulayan gazete, ekstradan beşyüzbin tiraj alır ve böylece daha çok okunur ve daha çok işe yaramış olur!

...

Göle bir maya çaldık; bakalım tutacak mı?

Uzman görüşü!

Birkaç gün önce, bu işlerden iyi anlayan ve dolayısıyla iyi haber koklayan bir uzmanla sohbet etme fırsatı buldum. Sohbetin ana noktalarını sizlerle paylaşmama izin verdiği için kendisine teşekkür ediyorum.İşte o notlardan bazıları...

"PKK ortak düşmanımız" açıklamasından sonra birilerinin düğmeye basıp mekanizmayı iptal etmeye başladığı anlaşılıyor; bunun en belirgin işareti uçaklarla yürütülen Kandil operasyonu oldu. Sadece istihbarat paylaşımı değil, Kuzey Irak hava sahası içinde Türk uçaklarının serbestçe uçmasına imkân tanınmasındaki anlam yeterince açıktı.

İkinci önemli gelişimi ise Diyarbakır'da patlayan bombadan sonra yaşadık; aradan hafta geçmeden hadisenin bütün failleri ve arka planı aydınlatıldı. Böylece terör tarihinde belki ilk defa rastlanan bir yenilikle karşılaştık; bu yenilik, bombayı atan şahsın, içine bomba koyup patlatacağı aracı temin ederken -düpedüz çalmak yerine- bir otomobil galerisine giderek parayı bastırıp kimliğini vererek araba satın almasıydı. 6 seneden beri bu işlerin içinde pişirilen ve örgütte bomba uzmanı diye bilinen tecrübeli bir militanın, birkaç gün sonra bomba koyup patlatacağı arabaya kasko yaptırıp yaptırmadığını bilmiyoruz, fakat muhtemeldir!..

Nitekim bazı haberlere göre bomba eyleminin elebaşısı, "Beni eylemden sonra kaçırmak için almaya geleceklerdi; iki defa buluşma yerine gittim, kimse gelmedi. Ben de akrabalarımın evinde kalırken yakalandım." diye konuşmuş. 'Basiret tutulması' diye nitelemekte mahzur yok; basiret kelimesine de yazık olur; akıl karışıklığı hiç değil. Şaşkınlık veya panik demek daha isabetli. İşte birilerinin düğmeye bastığını gösteren dikkat çekici bir örnek daha...

Bomba hadisesi, DTP içinde enikonu bir yarılmaya yol açmasıyla da 'vay canına' dedirtti. Aysel Tuğluk'un olayı ayıplayan yazısı mühim tesir yaptı ve en azından DTP'nin, içinde farklı düşünen insanların da barındığı bir siyasi teşkilat olarak dağdakilerin sözcüsü olmaktan çıkıp, temsil ettiği toplumun nabzını tutabileceği ihtimâlini hissettirdi. Öyle anlaşılıyor ki, önümüzdeki şaşırtıcı süreçte DTP'nin misyonu sona ermemiştir ve farklı tarzda devam edecektir.

Uzaktan bakınca, PKK'nın tasfiye edilme sürecinin en manidar işareti olarak birilerinin Diyarbakır eylemini gerçekleştirmeye azmettirilmesini görüyorum; bir nevi sonun başlangıcını teşkil ediyor gibi görünen bu fecî ve talihsiz hadise, PKK'nın kendi tabanına karşı yabancılaştırılmasını, hatta lânetlenmesi sonucunu doğurdu; eylemden sonra polise yapılan ihbarların yoğunluğunu başka türlü değerlendirmek mümkün mü?

Önümüzdeki günlerde Türkiye yeni anayasasını tartışmaya başlayacak; pehlivan tefrikasına dönen 301. madde meselesi herkesi tatmin edecek şekilde -bu mümkün mü?- yeniden elden geçirilecek; bu esnada gerek Türkiye-Irak ve gerekse Türkiye-Kuzey Irak ilişkilerinde yeni ve normalleştirici adımlar atıldığına şahit olmamız büyük ihtimâldir.

Öyle görünüyor ki, esasen mevcudiyet sebebini tâ 2000 başlarında kaybetmiş olmasına rağmen ABD işgalinden sonra şaşırtıcı tarzda yeniden aktif hale gelen PKK'nın bölgedeki görevi ve varlık sebebi sona ermiştir; bugünlerde PKK'nın Ermenistan'a yerleşmeye çalıştığı söylentileri yoğunlaştığına göre üç vakte kadar Birleşik Devletler'in Türkiye-Ermenistan ilişkilerinde yeni bir açılım tasarladığını tahmin edebiliriz; bir nevi şantiye transferi!

Sohbet bitince aldığım notları şöyle bir gözden geçirip, 'vay canına yahu' demekten kendimi alamadım ve şöyle düşündüm: "Keşke birkaç sene daha okuyup ben de uzman olsaydım!.."

Tanpınar'ı artık daha iyi anlayabiliriz

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın günlüğünü Dergâh yayınlamış; henüz kitabı ele geçirip okuma fırsatı olmadı; haberi Zaman'ın Kültür sayfalarında Özge Yalın'ın kaleminden okudum. Ölümünden iki hafta öncesine kadar tuttuğu günlüğünde Tanpınar'ın, zamâne okuyucusunu şaşırtacak köşeli fikirler (daha ziyade duygular) ileri sürdüğü anlaşılıyor. On küsur sene önce Cemil Meriç'in Jurnalleri yayınlandığında da buna benzer bir travma yaşanmıştı. Cemil Meriç ve Tanpınar'ın günlüklerine yazdıkları samimi ifadelerin bugünün okuyucusu şaşırtması, onların vaktiyle sağ-muhafazakâr okuyucu kitlesinin tatmin bulduğu konularda kalem işletmiş olmalarından kaynaklanıyor.

Bir nevi hayal kırıklığı... Halbuki her iki yazarımız da gerek yazılarında, gerek yazdıkları şeylerin satır aralarında bazen imâ, bazen alenen sundukları ipuçları ile aslında hangi dünya görüşüne ve fikriyata bağlı bulunduklarını ifşâ etmişlerdi; onlar, başka türlü inanıp, başka türlü yazmakla itham edilemezler. Hayal kırıklığı, Tanpınar ve Meriç'in sağ cenahtaki sâdık okuyucularını târif eder. O okuyucular ki, kendi doğrularından ve hakikatlerinden bir türlü emin olamayacak derecede fikrî kompleks ve zaafa itilmiş oldukları için, kendi doğrularını terennüm noktasında önlerine çıkan her fikir adamına neredeyse bir "velî", bir ermiş gibi hürmet ve hayranlıkla bağlanmışlardı.

O fasıl, uzun ve iç kanatıcıdır; geçelim. HÜKÜM VERMEYELİM; ANLAYALIM!

Ne diyor Tanpınar, dinleyelim; dinleyelim ama, hüküm vermekte acele etmemek kaydıyla: "Sağlarla beraber değilim, çünkü sağ şarktır ve şark bizi daima yutmağa, içimizden doğru yutmağa hazırdır. Eğer bir BarrÃ©s, bir Maurras, bir L. Daudet gibi insanlar olsaydı etrafımda iş değişirdi. Fakat Mehmet Akif'le [Ersoy] yol arkadaşlığı, Mümtaz'la [Turhan] fikir beraberliği, asla..."

"Bu adamlara minnettarım. Demokrat Parti ejderhasından bizi kurtardılar. Vatan temizlendi." (...) "Yassıada fazla devam etti. Yetti artık. Fatiha okunacak yerde hatme başladık." (...) "Risksiz hayat olmaz! Kansız ve tasfiyesiz ihtilallerin sonu budur. Şimdi bir çıkmazdayız."

Bir ömre sığan ciltlerle kitap ve hayat tecrübesini yok sayarak, birkaç alıntıyla bir kişi hakkında hüküm vermenin kolaycılığına kapılmamak gerek; hele hele, kendisi hiç murad etmediği hâlde Tanpınar'ı bazı beklentilerimize layıkıyla cevap vermediği için eleştirmek tamamen haksızlık olur. Tanpınar bana göre hayatının dramatik bir ânında fikrî kırılışa uğramış değildir, bilakis en sivri gibi görünen kelimelerinde bile kendisiyle ve hayat tarzıyla insicâm hâlindedir.

BİR TEREDDÜDÜN EN SEVİYELİ TEMSİLCİSİ

Hayli eski tarihli bir Zaman yazısında (Aralık, 2001) Tanpınar'la ilgili düşüncelerimi size hatırlatmamı anlayışla karşılayacağınızı ümid ederim. İşte "Jöle ve Tanpınar" başlıklı yazıdan bazı satırlar:

Tanpınar'la ünsiyetim Üniversite yıllarına tesadüf ediyor; 70'li yıllarda Tanpınar "yükselen değer" değildi ama arayan bütün kitaplarını bulabiliyordu. Ã□şinâ bir çehreydi benim için Tanpınar ama bu mesafeli bir ünsiyet. Mesafeden kasdım ne: Eski hayat tarzının temel rükünlerini teşkil eden cami, ev, medrese, tekke ve kahvenin pencerelerinden derûnunu seyreden, bu seyir esnasında Yahya Kemal'in bir ramazan günü Üsküdar'da "oruçsuz ve neş'esiz" yaşadığı gönül burukluğunu hissederek sarsılan ama içeriye girip müessesenin derûnu ile hemhâl olmakta azîm tereddüdler geçiren tahlil gücüdür Tanpınar. Mütereddid ve cesaretsiz. Tereddüdünü bir kimyager hassasiyetiyle tasvir ve tahlil ettikten sonra sırtını dönüp kendini ait olduğu yere sürükleyen bir fikir adamı. Ondan istifade ettim şüphesiz lakin sevemedim. "Sevmek şart mı" derseniz "evet" derim; sevmek şart!

Türkçe'yi tasarruf tarzına daima hayranlık duydum; hatta diyebilirim ki Tanpınar okumaları benim için çoğu defa gizliden gizliye cümlelerindeki üslûp tılsımını aramakla geçmiştir. Uydurukçaya asla tevessül etmemesi ve eserlerinde daima yüksek bir terkib iktidarı göstermesi daima saygı ve hayranlığımı celbetti.

Yahya Kemal'i mâbed kapısında mıhlayan alafrangalığı, Tanpınar'a da sirayet etmiş midir? Muhtemelen. Ahmed Hamdi Tanpınar, iki medeniyet dairesi arasında yalpalayan tereddüdün en seviyeli temsilcisidir ve eserleri, bu nazarla okunmadıkça zihinde yerini bulmuş olmazlar. Kendi kuşağı içinde Tanpınar, bu trajediyi bütün derinliği ve genişliği ile eserlerine aksettiren isimdir.

CAMİ AVLUSUNDA DURAKLAMAK...

2002 yılının Haziran'ında ise aynı anafikri, bu defa farklı bir tarzda şöyle ifade etmiştim; Aksiyon'da yayınlanan bu yazının başlığı, mânâyı da kapsıyor: "Cami Avlusu: Türk Aydınının durakladığı yer"

"Kişi, inancından ötürü sorgulanamaz ama kişinin inanç kompozisyonu, onun anlaşılması için çok gerekli ipuçları taşıyabilir: Yargılamak değil, anlamak için!

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın "Bursa'da zaman" isimli şiiri şu iki mısra ile başlar: 'Bursa'da eski bir cami avlusu/ Küçük şadırvanda şakırdayan su." Bu iki mısradan hareketle hüküm vermek ilk bakışta yanlış görünüyor; ne var ki, Tanpınar'ın şair ve yazar sıfatıyla kaleme aldığı külliyatından hâsıl olan intiba bu hükmü destekler mâhiyettedir. Tanpınar, modernleşme devrinin ediplerine hâkim olan bir tedirginliğin verdiği hâletle caminin sadece avlusuna kadar intikal edebilmiş ama 'harîm'ine girmeye birşeyler engel olmuştur."

İşte o 'birşeyler'in nelerden ve kimlerden teşekkül ettiğini Tanpınar, bize günlüklerine yazdığı samimi tesbitlerle ifşâ etmiş bulunuyor. Tanpınar'ın günlükleri, fikir tarihimiz için çok önemli bir kazançtır; çünkü Tanpınar'ın şahsiyetinde temsil olunan, "cami avlusunda duraklayan aydın" nesli, bugün de meselelere farklı açılardan bakıp tesbitlerde bulunarak fikir hayatımıza farklı ama zenginleştirici bir çeşni katıyor.

TÜRKİYE, BENİ YEDİN!

"Hiçbir şeyi bitiremeden ölmek istemiyorum. O kadar eser ve kullanmadığım kelime varken..." (...) "Bütün düşünceleri gitmeden evvel söyleyebilsem! Türkiye; beni yedin!"

Bir fikir adamı ve yazarın, "o kadar kullanmadığım kelime varken" hayıflanmasıyla, bütün düşüncelerini gitmeden önce söylemek telâşına kapılması hazin bir hâlet olsa gerektir ve bu cümle beni çok etkiledi. "Türkiye, beni yedin" ifadesi ise, ilmini Batı'ya, irfânî izlenimlerini kendi toprağına borçlu bir entelektüelin son nefesinde itiraf edebildiği bir hayıflanış olarak insanın yüreğini burkuyor.

Artık Tanpınar'ı daha doğru verilerle değerlendirebiliriz.

Eksi 32!

Sene 1971, "Domdom" lakaplı bir arkadaşımız var, Zeki; uzak bir semtte otururdu. O günün sabahı sınıfa girdiğinde yüzünün yan tarafında kulak yerine, garip, kütükte dövülmüş pirzola parçasını andıran bir şey fark etmiştik. Yolda donmuş Domdom Zeki'nin bir kulağı. O günlerde "öğrenci servisi" diye bir kavram yok; herkes okuluna yürüyerek gelip gitmekte.

Hayır, Zeki'nin kulağını kesmediler; birkaç gün sonra iyileşti, soğuktan dümdüz olmuş kıkırdak dokusu yeniden eski kıvrımlarına döndü.

"Soğuk Trakya'dan girdi; Kafkaslar'dan bir yağış kütlesi daha geliyor" tarzında cümlelerle başlayan meteoroloji haberlerine hâlâ alışmış değilim, bunlar biraz gülme hissi uyandırıyor bende. Kışın soğuk olur, yazın da sıcak. Folklorik takvim diye bir şey vardı eskiden; Saatli Maarif Takvimi'nde Mart dokuzu, Abrul beşi, kocakarı fırtınası filan gibi (Sittei sevir, her gün bir devir derlerdi meselâ) belirli günlerde mutlaka bir şeyler olurdu ve şimdi olduğu gibi ortalık birbirine girmezdi. Bu sene Saatli Maarif takvimi aradım bulamadım; artık taşralara gelmiyor galiba.

Mübalağa değil bu; her gün yürüdüğümüz mutad yolların asfalt, kaldırım taşı gibi dokusunu özlediğimiz olurdu. En az iki ay süresince şehir, 10-20 santimlik kalın ve kirden kermeleşmiş bir buz tabakasının altına gizlenirdi. Eksi 20'ler ise, abartılmayacak derecede sıradan bir suhûnet göstergesi.

Bilgisayarımı evvelki gece bagajda unutmuşum; ertesi sabah bilgisayarı açtığımda garip bir soru işareti ile karşılaştım. Makinenin Mac OS X sistemi sanki bana, "abi nedir bu vaziyet; bir

türlü kendime gelemiyorum" dercesine kendini toparlamaya çalışıyor ama başaramıyordu. Kaloriferin üstüne bıraktım; beş on dakikada buzları çözüldü garibin.

Az önce bir ahbab, ATM para makinelerinin soğuktan çalışmadığını haber verdi; zaten Pazar günü Lig TV'nin naklen yayın cihazları da soğuğun azizliğine uğramıştı. Yıllar sonra memleket mûtadına döndü de benim gibi yaşı elliyi devirmişler, kış günlerinde yağmurda ıslanmak gibi garip ve anormal iklim hadiseleri karşısında yaşadığımız tedirginlikten biraz sıyrıldık.

E, kış kışlığını kuş kuşluğunu bilecek efendim!

Dolayısıyla buralarda "küresel ısınma" efsânesinin hakikaten bilimsel verilere dayandığı hakkında ciddi şüpheler oluşmuş bulunuyor. Çatı saçaklarından sarkan mızrak gibi buzlar, "ne ısınması be" diye dalgasını geçiyor bizimle. Eyvallah diyoruz; gökten ne yağdı da yer kabul etmedi!

Arabayı hafta sonu tatilinde iki gün yüzüstü bırakmanın bedelini ağır ödedik. Vites boşta iken bile üç kişi bir otomobili itemiyorsa nedir sebebi? Teşhisi, Kunduracı Faruk Usta'nın himmetiyle bir çekicinin üstünde sanayi çarşısını boylayan otomobili muayene eden motorcu usta koydu; meğer motor yağı katı margarin kıvamına gelmiş, yağ tapasını açıyorsunuz fakat yerinden kımıldamıyor mübarek. Benzinli motorun hâli buysa mazotluları tahmin edebilirsiniz. Yol kenarına çekilmiş ve altına sebze kasaları kırılarak tutuşturulmuş derme çatma tenekelerle mazot çözmeye çalışan vasıtalar bugünlerde mutad yol görüntüleri arasına girdi.

Yollar boşaldı; okullar iki gün tatil; mecbur kalınmadıkça bütün sosyal faaliyetler asgari seviyeye indirildi ama o kadar da abartılacak bir şey değil neticede.

Soğuğun eksi kaç olduğu hakkında ihtilâf var; relatif bir durumla karşı karşıyayız. Eksi 35'ten bahsedenler var fakat ben mutfak penceresinin dışına koyduğum basit ev termometresinin -25'ten daha aşağı indiğine şahit olmadım.

Bu işlerden iyi anlayan bir ahbabıma, "bugünlerde soğuk suyla abdest alanlara iki misli sevap yazıldığı doğru mu" diye sordum. Gülümsedi.

Gizli hilâfet planını açıklıyorum

Ciddiyet beni bozuyor; hâlbuki diğer yazarlar gibi ciddi olayım, ciddi şeyler yazayım, âlem de takdir etsin istiyorum; olmuyor. Netekim bakınız nice zamandır üzerinde çalıştığım -kimseye çaktırmadan bittabii- İstanbul'u başkent yapma planını ortaya çıkaran zehir hafiye gazeteciler keyfimi kaçırdı.

Hatırlarsınız, Bush 4 sene önce İstanbul'u ziyaret ettiğinde bu mesele gizlice konuşulmuş ve bir başkent olarak Ankara'nın çaptan düşürülmesine o zaman karar verilmişti; hatta Bush,

Başbakan Erdoğan'a Dolmabahçe Sarayı'nı göstererek, "heey dostum, bu saraydan ne harika ofis olur be" demişti de o günlerde kimseler fark etmemişti. Farkında mısınız bilmem; Başbakan bir süreden beri Dolmabahçe'yi başbakanlık ofisi gibi kullanmaya başlamış bulunuyor.

Plan artık deşife edildiğine göre, "yiğitlik bende kalsın" fehvâsınca kalan kısmını da ifşâ edeyim bari: Bakanlar Kurulu bundan sonra, şimdi İstanbul Valiliği olarak kullanılan Cağaloğlu'ndaki eski Bâbıâli binasında toplanacak; sırf nostalji olsun diye değil, Osmanlı'yı diriltmek, Hilâfeti hortlatmak için. Kabine değişiklikleri için de ya Eyüp Sultan Camii'nde veya Sultanahmet'te cülûs merasimleri tertiplenecek. Siyasi tansiyonun icaplarına göre Bektaşi veya Mevlevi meşayihinden nefesi kuvvetli dedeler, yeni başbakana törenle ve dualarla kılıç kuşandıracaklar; bürokratlar da sıraya girip başbakanın pardesü eteğini veya oturduğu tahtın altın sırmalı saçaklarını öperek biat edecekler. Başbakanlık konutu olarak önceleri Topkapı Sarayı'nı düşünmüştük ama konfor yetersizliği sebebiyle Çırağan daha isabetli bulundu; bir ara proje tadilatı yaptırarak Topkapı'nın Sarayburnu'na bakan bahçeli kısmına sekiz on katlı Başbakanlık rezidansı ve muhtelif ofisler yaptırmak gerekecek.

Ha, az kalsın unutuyordum; bu arada hilâfet de ihyâ edilecek; Cumhuriyet'ten geriye doğru şöyle bir "U" dönüşü yapıp devlet başkanının anayasal görevleri arasına hilâfeti de katmak iyi olacak. Böylece şah iken Şah Abbas olacağız. Yeni halifenin rezidansı için çok yer düşündük ama neticede, "halifedir, dilediği yerde kalır" diyerek o meseleyi yeni halifenin paşa gönlüne bıraktık. Zor değil biliyorsunuz, anayasada iki satırlık değişiklik yeter bu rejimi değiştirmek için. Halife Cuma selamlığı törenlerini sektirmeyecek ama diğer günlerde normal kıyafetleri tercih edecek; bu arada çok eşlilik mübah oluyor; iki ile dört eş arasında nikâh kıyanlara vergi indirimi düşünülüyor; benden duymuş olmayın, dörtten sonrasına hoş bakılmıyor.

Ee, ılımlı İslam projesi -ve bu arada BOP- işte böyle gıdım gıdım gidiyor. Çook mesafe aldık. Amerika ile mutabakat halindeyiz; hatta onlar söylüyor biz yapıyoruz. Merkez Bankası'nı da bu yüzden İstanbul'a taşıyoruz zati. Proje gücünü çoook önemli ve derin tarihi belgelerden almakta: Bu konuda Atatürk'ün vasiyeti, İsmet Paşa'nın kapı gibi şehadeti ve Hilâfeti kaldıran Meclis'in tutanakları, okuyanın dudağını uçuklatacak (veya, "öyle diyorlar" dermişim!). Bütün mesele yeni halifenin kimliğinde düğümleniyor. Bana kalsa tartışmaya gerek yok. Her sabah aynaya baktığımda, "Boşver be koçum, seni halife yapmayanlar utansın nihai tahlilde" dedikten sonra bir güzel traş oluyorum; üstelik Kurban Bayramı'nın her sene niçin Hac mevsimine denk geldiğini de bilenlerdenimdir az buçuk! E, daha ne istiyorsunuz?

Siz hele şimdilik biraz daha başörtüsü müydü, türban mıydı davasıyla uğraşadurun bakalım; sonraki adım, Türkiye'nin kadastrosunu tamamlayıp yeni bir imar planı çıkartarak taksit taksit satmak olacak; ne para kazanacağız ama! Açıkladığım planı ciddiye alan talihliler arasında yapılacak çekilişi kazanan ilk araştırmacı gazeteciye bir sıkımlık diş macunu ikramiye vermezsem, nah bu halifelik haram olsundur bana!

"Seviyormuş; söyleyemeyince..."

Dünyadaki sair örneklerini pek bilmesek de, Türkiye'de kadın haklarının -ilk ve nihai tahlilde- erkekler tarafından kadınlara bahşedilmiş bir cemîle olduğunu sık sık hatırlamak gerekiyor.

İsviçre'de kadınlara seçme ve seçilme hakkı veren kanunun, 70'li yıllarda çıktığını da bu arada hatırlatmış olalım. Bizim kadınlarımız politik hakları uğruna zerrece mücadele etmiş değillerdir ve lâfı getirmeye çalıştığım yer de budur.

"Nerden icabetti şimdi" diyeceksiniz: Bugünlerde kadınlara nasıl hitab edilmesi gerektiği meselesini yeniden tartışmaya başlamış bulunuyoruz. "Bayan" pek resmi duruyormuş, "hanım" sıfatı ise kadınsı ve evcil çağrışımları sebebiyle cins ayrımcı bir mânâ ihtivâ etmekteymiş. "E, hanımefendi ne güne duruyor" diyeceksiniz; cıss; halen yürürlükte bulunan inkılâp kanunlarına göre kadına hanımefendi, erkeklere beyefendi denilmesi yasaktır!

"Teyze" deseniz haklı olarak alınır, kızarır, bozarırlar; üstelik, "teyze, hala, yenge, nine" gibi isimler sadece akrabalık ifâde etmekle kalmayıp bir de söz konusu kadınların yaşça hiç de genç sayılamayacağını imâ ettiği için kerâhat cümlesindendir.

Şimdi şöyle bir durum tasavvur edelim; yolda yürürken önünüzdeki kadın cüzdanını düşürdü ve farkına varmadı. Siz olayı gördünüz, cüzdanı aldınız, birkaç hızlı adımla cüzdanın sahibine yaklaştınız; bir kelimeye hitâb ederek cüzdan sahibinin ilgisini çekmeniz ve durumu ona izah etmeniz gerekiyor.

Ne diyeceksiniz?

Hala, yenge, nine, teyze, abla olmaz, sebebini izah ettik az önce...

Hanımefendi deseniz kanuna aykırı resmen...

"Bayan" artık hoş karşılanmıyor;

-Bacı! diyecek olsanız, eminim bir dayak yemediğiniz kalır.

Peki şöyle bir şey denesek olmaz mı?

-Heey, kadın, kadın!

Denmez; velev ki dediniz, o da dönüp, "buyur erkek, ne vardı?" diye karşılık verse ne yaparsınız?

Hâsılı belâlı bir iş; en iyisi ben size bir akıl vereyim, böyle bir durumda,

-Küçük hanım, bakar mısınız, cüzdanınızı düşürdünüz, dediğiniz anda akan sular duracaktır; buna rağmen küçük hanımlığı kendine revâ görmeyen bir kadınla karşılaşır ve azarlanırsanız -ki mümkiiin değil!- benden size fetvâ;

O cüzdan ananızın ak sütü gibi helâldir; içindekileri güle güle harcayabilirsiniz!

Neyse, yine mevzudan uzaklaştık gitti; geçenlerde okudum, iktidar partisine mensup bir "kadın" milletvekili erinip üşenmeyip Meclis Başkanlığı'na bir kanun tasarısı teklifinde bulunmuş ve demiş ki,

-Biz kadınlar çocuk doğururken ne acılar çekiyor, âdeta ölüp ölüp diriliyoruz; bu esnada ise kocalarımız eli cebinde keyifler kekâ televizyon seyrediyor. Bundan sonra öyle olmasın; eşi doğum yapan erkekler, doğumun gerçekleştiği ameliyathanelere alınsın, doğum bitene kadar başımızda beklesinler!

Hoppala!

Feminist edebiyatın bu derecesi artık can sıkıcı olmaya başladı; biliyorsunuz, bu iş vaktiyle "niçin biz çocuk doğuruyoruz, niçin çocuklara biz süt emziriyoruz, niçin evi biz temizliyor, yemeği biz yapıyor, temizlik işlerine biz bakıyoruz" vıdı vıdılarıyla başlamıştı da her hâl ü kârda feministlere destek olmayı ilericilik zanneden birtakım kılıbık ruhlu entel takımı, bu kabil mızıkçılıkları ciddiye alıp, "sahi yahu, kadınlar çok eziliyor" felan gibi hislenişli travmalara girmişti düpedüz.

Şimdi de doğumhane nöbeti!

"Yok yav" diyesi geliyor insanın ama diyemiyoruz;

Niçin diyemiyoruz ki, diyelim:

-Yok yav, başka arzunuz!

Milyonlarca yıldan beri kadınlara hizmet ettiğimiz yetmiyor mu? Tıkış tıkış metrolarda, otobüslerde bir kadına yer verdiğimizde, "istemem; ben cins ayrımcılığa karşıyım; ben kadınlarla erkeklerin eşitliğinden yanayım birader" diyerek boş koltuk teklifini reddedene rastladınız mı hiç?

Eve ekmek getiren kim; biz. Asırlardan beridir kadınlar uğruna döğüşen, evlendikten sonra, "ailevi sorumluluklarım var benim; serserilik günlerim geride kaldı" diyerek bir dönme dolaba boynumuzu urganla bağlatan kim: Yine biz! Binlerce yıldan beri dünyayı, hükümetleri, şirketleri sevabına kim yönetiyor: Yine biz, yine biz!..

Bu edebiyat uzar gider; ben size en iyisi, bana bu yazının konusunu bulmakta ilhamıyla destek olan bir yazardan ve eserinden bahsedeyim. Yazarın adı Bülent Akyürek. Kitabı: "Seviyordum, söyleyemedim" (Sapan yayıncılık, Ankara, 2007)

İki kelimede özetlenmiş bir roman olur mu; oluyor işte.

Son zamanlarda karşılaştığım en iyi deneme yazarlarından biri Bülent Akyürek; beş romanı, beş de eleştiri-deneme kitabı yayınlanmış. Fevkalade nükteli, zekâ mahsulü, güzel ve ironik yazıları var.

Kitabın ismini şöyle izah ediyor:

"Yıllar önce haberlerde bir tecavüzcü itirafta bulunuyordu:

Seviyordum, söyleyemedim.

Cümle şiir gibiydi. Başka laf etmedi. Bitkindi. Üstü başı kötüydü. Yüzü acıyla kavrulmuştu..."

Yazarın açıklamalarından sonra kafamıza dank ediyor ki, aşk denilen eziyetli durumlar da kadın cinsi tarafından icad edilmiş zalim bir vaziyettir. Sair zamanlarda pençeleriyle kayaları söken, yumruğuyla dağları devirip yücelere evler kuran, yollar açan, şehirler kuran, düzen tesis eden, dünyayı sevabına yöneten erkek, bir kadının nazlanmaktan hazlanması durumunda aşk denilen ince hastalığa tutularak yemeden içmeden kesilip, iğne-ipliğe döner; şiirler yazar, şarkılar besteler, heykeller yontar; kimisi kahredip -şekil A- kendini bilime sanata adar.

Yazar, "aşk"ın, "hayır" kelimesinden doğduğunu ileri sürüyor. Aşk! Kadın cinsinin erkek cinsinden aldığı müthiş ve kan dökücü rövanş; yürekleri parça parça eden bir intikam türü.

Bu yazımızı Bülent Akyürek'ten aldığım bir iktibasla bitireyim; gerisini merak edenler bulur (bulentakyurek.net) ve okurlar; diyor ki:

"Feodal yapımızdan, erkek toplum oluşumuzdan kaynaklanan reddedilme korkusu bizi batıdan ayıran en büyük nüanstır. Artık kapitalizm evlenecek erkekte yüzlerce vasıf arıyor. Oysa İslam kültüründe bir erkeğin bir kızı istemeye gitmesi için namazını kılıyor olması yetiyordu. Namazın referanslarını da kaybettik çok şükür. Şimdi uğraşsınlar bakalım. Bir gün onların kızlarına da sıra gelir bakarsınız!"

Eyvah, YouTube kapanmış!

"TC Ankara 12. Sulh Ceza Mahkemesi 17/01/2008 tarih ve 2008/55 No'lu kararı gereği bu siteye erişim engellenmiştir" diye bir yazı görünüyor şu meşhuur YouTube sitesini tıkladığınızda; hemen altında ise Türkiye'de yaşayan ecnebîler anlasın diye aynı cümlenin İngilizcesi var.

Yav, bi sevindim, bi sevindim; dedim ki, "işte güçlü devlet, işte bağımsız adalet! Küfürbazlar hak ettiği cezayı buldu."

Öyle mi oldu sahiden? Yoo, öyle olmadı, sadece ben o mâhut sayfayı görünce vaktiyle Suudi Arabistan'da Türk gazeteciler için tahsis edilen basın merkezindeki bilgisayarda gördüğüm

"engellendi" sayfalarını hatırladım. O günlerde bir yabancının cep telefonu ve internet bağlantısı almak için bir "Delil"in kefâleti bulması şart koşuluyordu; sonradan bu yasakların biraz gevşetildiğini duydum; hâlâ öyle midir bilmem?

Şimdi elmalarla armutları ait oldukları sepetlere koyalım: YouTube'un veya benzeri yüzlerce video paylaşım sitesinin kapatılması pratikte benim hayatımı zorlaştırmıyor. Ara sıra Albinoni'nin "adaggio"sunu dinlemek için uğruyordum zaten (dikkat, kültürlü yazar!); lâkin Ankara 12. Sulh Ceza Mahkemesi'nin kararı, Atatürk hakkında çirkin şeyler yazan bir dangalağı cezalandırmış olmuyor; bu karar, bir kişi yaramazlık yaptı diye bütün sınıfı, hatta okulu cezalandırmaya kalkışan, lüzumundan fazla disiplinci bir nitelik taşıyor. O aşağılık klibi yapan herif, eminim ki şimdi, "ben ne mühim adamım, koca Türk adaleti beni ciddiye aldı ve YouTube'un Türkiye erişimini kapattırdı" diye kasım kasım kasılıyordur. Böyle siteler, klavye başında memleket kurtaran gençlerin her seviyede saçmalıklarıyla dolu; saldırılar kadar karşı saldırılar da seviyesiz ve pratikte böyle çocukça dürtüleri önleyebilmek imkânı yok; eminim ki o menhus video, internet aleminin başka sitelerinde yayınlanmaktadır. Mahkeme, Türkiye'de internet servisi veren bütün kurumları kapatabilir mi? Yok; öyleyse?..

Bunlar pek önemli şeyler değil; birkaç gün sonra o site yeniden açılır ve bu tür zevzeklikler sürüp gider. Benim üzüntü duyduğum husus, böyle saldırıları lüzumundan fazla ciddiye alan internet meraklısı gençlerin, "sanal alemde altta kalmayalım" heyecanıyla her serseme cevap yetiştirme ve kontratağa geçme heyecanı esnasında seviyeyi yerlere düşürmeleridir.

Dünyanın hiçbir mahkemesi, bir kararla memleketini seven Türk gençlerinin kalitesini yükseltemez, onları kültürlü, bilgili kılamaz, kendinden emin ve dünya ile barışık hâle getiremez; halbuki bizim asıl meselemiz budur: Dünyanın herhangi bir yerinde adını-sanını gizli tutan bir sersem iki dakikalık video klip yaptı diye gocunup, ortalığı ayağa kaldırmak, mahkemelere gitmek ve bu esnada hakaretin sahibine daha galiz kelimelerle hücum etmekle akılsızlık ediyoruz. Doğru olanı, görmezden gelmek iken biz hemen klavye başına geçip elaleme "Türklüğe, Atatürk'e hakaret edildi, duydunuz mu; linki de şudur" diye bal gibi birbirimize menfi propaganda yapıyoruz.

Başka çare yok beyler; ya bu internetin fişini hepten çekeceksiniz; ya da vakarınızı koruyup, "yel kayadan ne apara" fehvâsınca görmezden geleceksiniz. Haa, "duramam, ille de bir eylem yapmalıyım" diyorsanız, bu işin yolu-yordamı bellidir: Atılan taşla, ürkütülen kurbağa arasında hacim mukayesesi yapacak derecede aklî melekeleri yükseltmek lâzım; görgüyü, bilgiyi, sanat kavrayışını, humour duygusunu ve mantığı güçlendirmek lazım. İlle de gerekliyse mukabilinde öyle güzel, öyle seviyeli bir klip yapacaksınız ki 72 millet, "aferin be bu çocuklara" diyecek; dilden dile gezecek; memleketinizin, kültürünüzün, halkınızın tanıtımını daha galiz küfürle değil, edeble, bilgiyle, üretimle ve zarafetle yapacaksınız. Kaş yapıyorum derken göz çıkarmayacaksınız.

Bakın Mustafa Kemal Paşa, tâ 1925 yılında ne söylüyor: "Basın hürriyetinden doğan mahzurların giderilme vasıtası, yine basın hürriyetidir."

Şehirli Müslümanlık?

'İyi bir Müslüman işini dünya standartlarında yapacak, rekabetten korkmayacak, hayata pozitif katkıda bulunacak, insanlığa ne açıdan yardımcı olduğunu her an kendine soracak, dünyada var olmaktan ve yarışmaktan korkmayacak, kendine benzemeyeni düşman saymayacak, dinin kültürel boyutunu geliştirmek için özen gösterecek.'

Yukarıdaki özetlenmiş cümleler Mehmet Altan'a ait; Moral Dünyası Dergisi'ne verdiği mülakattan alınmış bu cümleler, geçtiğimiz Pazar günü Star gazetesinde de yayımlandı.

Mehmet Altan elbette "içerden biri" sıfatıyla konuştuğunu ileri sürmüyor, otokritik yapmıyor, sadece Müslümanlarla aynı toplumda yaşayan, aynı zamanı ve mekânı paylaşan biri olmak sıfatıyla sosyolojik bir bakış açından kendi zihnindeki Müslüman imajını tarif ederek değerlendirme yapıyor. Dolayısıyla "seni camide, namazda görmüşlüğümüz yoktur, bu meseleler hakkında söz söyleme hakkını nereden buluyorsun" diye itiraz etmemek gerekir. Mehmet Altan'ın, herkes gibi dindar Müslümanlardan nasıl bir beklenti içinde olduğunu açıklamaya hakkı var ve söylediklerini anlayışla değerlendirmek taraftarıyım.

MÜSLÜMANLIK BİR KÜLTÜR MÜDÜR?

Mehmet Altan'ın temel tezini şöyle özetlemek mümkün: Vaktiyle şehirlerde yaşayan insanlar arasında, "kent dindarlığı" diyebileceğimiz bir Müslümanlık yorumu vardı: "Kent dindarı, bir inancın ulviyetinden kendine kimlik çıkarmaya soyunmayan insandır. İnancı inanç olarak kabul eden, inanç olarak yaşayan, bunu kültür olarak algılayan ama sosyal bir ilişki ağında bir taraf, bir kimlik olarak bundan rant beklemeyen insandır. Kent dindarı bir şekilde daha doymuş, güngörmüş ve bu inancı, kendi ulviyeti açısından kişiselleştirmiş, kültür olarak algılamış, daha gelişmiş insandır"; ne var ki, Türkiye'nin geçirdiği siyasi, iktisâdi, toplumsal ve kültürel değişiklik sürecinde bu tip kaybolmaya yüz tutmuştur. Bu değişimin sebebini Altan şöyle izah ediyor:

"Tekke ve zaviyelerin kapanması dinin kültürel, edebi, güzel sanatlar boyutlarını yoksullaştırdı. Zaman içinde Müslümanlığın sosyolojik, kültürel, edebi, güzel sanatlar, mitolojik tarafı ortadan kalktı. Köylülüğün egemenliğinin aracı haline getirilmeye başlandı. Türkiye; inançları, ideolojileri kendi kalıpları, kültürel bütünlüklerini doğuş şartlarından bağımsız bir şekilde yozlaştırabiliyor. Başlangıçta solculuk da, milliyetçilik de, din de aynı şekilde kullanıldı. Yani hayatla ilişkide zorluğu olan, donanımında yetersizliği olan, sosyolojik olarak altta kalmış tutunamayanların araçları haline geldi." Mehmet Altan'a göre şehirli Müslümanlığın tekke ve zaviyeler yerine daha modern görünüşlü Cumhuriyet'in eğitim kurumlarında (üniversitelerde, hassaten İlahiyat fakültelerinde) yeniden üretilmesi mümkün

görünmemektedir; çünkü, "Bizde ilahiyattan bu anlamda bir büyük düşünür, felsefeci, estet, şair vs yetişmiyor. Hepimizi zaman zaman dehşete düşüren yorumlar ve yaklaşımlar yapanlar da ilahiyatçılardır. Türkiye'de ilahiyat eğitimini çok derinden teşhis masasına yatırmak gerekir. Bu fakülteler, tekke ve zaviyelerle boy ölçüşecek bir eğitim düzeyinin altındalar, böyle bir dertleri olduğunu da zannetmiyorum."

ÜRETİM AHLÃ□KI DA NEDİR?

Mehmet Altan'a, söylediklerinin isabeti bir yana, söylediği şeylerin önemini ilk planda alarak çok başka ve daha önce pek söylenmemiş şeylere dair bir tartışma zemini açtığı için şükran duymamız gerekiyor; kaldı ki bu tesbitlerini isabetsiz bulanlardan değilim; Altan, 'İslâm'ı yorumladığını ileri sürmüyor, yaşanan ve yaşanmakta olan Müslümanlığın nasıl bir şey olması gerektiği hususunda kendi fikirlerini ifade ederken konunun kültürel, sosyolojik ve ahlâki boyutlarını vurgulayıp öne çıkarıyor. Dolayısıyla onu dışarıdan İslâm'ın meselelerine müdahaleye kalkışan yetkisiz birisi gibi görüp dışlamanın hata olacağı kanaatindeyim. Eğer bu görüşleri magazinleştirmeden veya dışlamadan ciddiyetle tartışmayı başarırsak çok istifadeler sağlayacağımızdan şüphe edilmemelidir.

Mesela bir kısmımız, ahlâk kavramının ekonomik boyutuyla tartışılıp algılanmasını hoş görmeyebilir; ahlâkı, iman eksikliğinin bir tezahürü gibi değerlendirebilir fakat eğer böyle bir derdimiz varsa, bu meselenin başka ve farklı açılardan geliştirilmiş tahlillerini de görmek, bizi yorum noktasında zenginleştirecektir; nitekim Mehmet Altan, toplumsal üretimde düşüklüğün neticede ahlâki zaafiyet doğuracağını ileri sürüyor ve fikrini şöyle savunuyor:

"Topluca üretebilen, üretim zinciri içinde yer alan bir ülke değiliz, devlet eksenli, devlet kaynaklarından rant üstünden, hak etmediğimize el uzatarak, avantadan, üretmeden, çalışmadan, çalarak çırparak yaşama kültürünün ürünleriyiz. Bir taraftan da din, kent dindarının içselleştiği bir davranış biçimimizi temellendiren bir kültür olmaktan uzak. O zaman ne oluyor, herkes bir şekilde hak etmediğine el uzatmaya, layık olduğundan daha fazlasını elde etmeye çalıştığı bir ahlaksızlığı topluca üretmeye devam ediyoruz. Müslüman bir toplumsak, dindar isek bu ahlaksızlıkları kim yapıyor? İşte onun için din, kültürel sosyolojik bir inanç olarak üremiyor, köy kurnazlığının, köy hoyratlığının yani eğitilmemiş, derinleştirilmemiş, ufku açılmamış, birikimini içselleştirmemiş bir yapının siyasal aleti haline geliyor."

İNCE VE NAZİK DAVRANIŞLAR DİZİSİ OLARAK MÜSLÜMANLIK

Evet, zâhirdeki delillere göre Mehmet Altan, halkanın içinde değil, dışında gibi görünüyor, -çünkü imâna dair meselelerde zâhirden hüküm yürütmek bize düşmez; asıl söylenilmesi ve hayıflanılması gereken husus, Müslüman entelektüellerin bu vuzuh ve keskinlik derecesinde yaşayan İslam'ın meselelerini dillendirmekte gönülsüz davranmasıdır. Türkiye'de laiklik uygulamaya konulurken, dinin toplumsal tarafını törpülemeyi hesaplayan otokrat irâdenin,

şehirli Müslüman tipini nasıl dayanaksız bıraktığını pek telâffuz edenimiz yoktur; bu meseleler yıllarca Müslümanların devlet tarafından baskı gördüğü, dinî eğitimin engellendiği gibi temel itirazlarla seslendirildi. Din eğitimi veren kurumlar işler hâle geldiğinde Müslümanlığın niçin bir ince davranışlar dizisi şeklinde ayağa kalkamadığını pek sorgulamadık; bu esnada laikliği din aleyhtarlığı gibi yorumlama kolaycılığına kaçan çevrelere âdeta gün doğdu ve bu çevreler Müslümanlığı kaba, yobaz, kirli ve antisosyal bir gerileşme modeli diye karikatürize ettiler.

Başkaca ayrıntılara girmek elzem ve mümkün; gerekirse bu konuya defalarca geri dönmek üzere şimdilik sözü şöyle bağlayabiliriz: Türkiye, yeni bir şehirleşme dalgasının zirvesini yaşarken artık hepimizin, Mehmet Altan'ın tartışmaya açtığı şehirli Müslümanlık kavramı ve çağrışımları hakkında kafa yorup tartışmamız gerekiyor.

Laikliği, laikçilerden kim koruyacak?

Tam yazıyı bağladım, noktasını virgülünü gözden geçirirken, -eksik olmasın- bir okuyucunun e-mektubunda tavsiye ettiği linke göz atınca, özene bezene tamamladığım yazı, hukuk tâbiriyle "kadük" oldu. Haber şu:

Eksik olmasın, Hürriyet gazetesi, eğitim sayfasında, okullarımızda laikliğin nasıl on para edildiğini ispat eden iki haber yayınlamış: İlkini pek ehemmiyetli bulmuyorum, mâlum terâne; İstanbul'da bir lisenin zemin katında mescid var mı yok mu tartışması üzerine. Haberin en büyük delili, on beş metrekarelik daracık bir odada namaz kılan öğrencilerin fotoğrafı. Belli ki fotoğraf, bu gibi konulara karşı hassas bir yurttaşımızca yiğitçe, "arka cenah"tan çekilmiş.

Geçiyorum asıl eğlendirici habere: Başlık, "Takkeli logoya soruşturma". Âleme ibret olsun diye Hürriyet gazetesinin habere koyduğu spot metnini aynen iktibas ediyorum: "Mersin Milli Eğitim Müdürlüğü'nün resmi internet sitesi olan 'http://mersin.meb.gov.tr' adresli sitenin Hizmet İçi Eğitim bölümünde yer alan hareketli logoda, kravatlı, başında takke bulunan öğretmenin, küçük kız çocuğuna okumayı öğretirken elinin Arapça kitap okur gibi sağdan sola doğru hareket ettirmesi dikkat çekince, geceyarısı kaldırıldı." (Türkçe hatalarını düzeltmedim.)

Logoda kravatlı öğretmen dedikleri, hayli esmer (öztürkçe söylemek lazımsa, "siyahsal" bir çocuk; hâliyle "siyahsal" olduğu için siyah saçları da başında takke gibi duruyor. Flash player animasyonu olduğu sandığım bu küçük figürde, yaş itibariyle bacak kadar görünen bu öğretmen, kitap okuyan sarışın kız öğrencinin omzu üzerinden kitaba parmağını uzatıyor ve (sıkı durunuz) parmağını Arapça kitap okur gibi sağdan sola hareket ettiriyor (muş).

Yani? Yani Arapça bir metin öğretiyor sarışın çocuğa. Nerede? Milli Eğitim'in resmi sitesinde. Sitenin neresinde? Hizmet içi eğitim bölümünde. Üstelik bu irticâ logosu bir

seneden beri sitenin o köşesinde kendi kendine oynayıp durmaktaymış. Kim bilir bir sene zarfında kaç kişi o logoyu görüp baştan çıkarak irticâi eylemlere bilenmiş, kim bilir kaç masum Milli Eğitim mensubu, sitenin hizmet içi eğitim sekmesini tıklayarak Cumhuriyet'in ve laik nizamın köklerine zarar vermiştir? Al sana haber; bir Hürriyet klasiği!

Muhabir arkadaşlar, değerli haber editörleri, yayın müdürleri; fikrî, sendikal veya kariyer meseleleri yüzünden birbirinin kuyusunu kazmaya çalışan sevgili birtakım Milli Eğitim mensupları, ey azizler.. yapmayınız, etmeyiniz. Lütfen biraz ciddi olunuz: Nesnelere, şekillere, harf ve rakamlara, sembollere ilk bakışta görünmeyen derin anlamlar yükleyerek "bir ok attım kebab oldu" vezninden saçmalıklar üreten Bâtınî-Hurûfî yorumcuları taklitten vazgeçiniz. (Dün hangi gazetede gördüm; bir fotoğrafçı kelebek kanatları üzerinde araştırma yaparak A'dan Z'ye ve 1'den 9'a kadar bütün Latin alfabesinin aslında kelebek kanatlarına nakşedilmiş olduğunu ileri sürmekte? El mânâ?)

Biliyor musunuz, bir ara böyle şeyleri komik buluyor, dalgamızı geçiyorduk ama bu yapılan mizahın ötesinde bir şey; milletin mantığını sakatlıyor, gölgesinden mânâ çıkaran vehham ve hastalıklı bir hâlete sürüklüyorsunuz. Yapmayınız, bir ülkede laik bilince, laiklik bilincine, seküler dünya görüşüne böyle hizmet edilmez. Alın size haberin altına eklenmiş okuyucu yorumu (gazete sorumluluk kabul etmiyor ama yorum kısımlarında atış serbest!) Bakın okuyucunun biri haberinizi okuduktan sonra ne anlamış: "Her yerden saldırıyorlar. Şeriatdan ve bunları destekleyenlerden nefret ediyorum. Şeriatı getirin de rahatlayın. Amacınız ne peki, merak ediyorum. Şeriat gelse ülke namuslu mu olacak? Dinden vs'den kime yarar gelmiş? Yapacaksan git dinini evde camide yaşa!" (Bu perişan metnin noktalama işaretlerini ve imlâsını ben düzelttim!)

Yaz kızım AK Parti'ye oradan iki puan! Türkçe anlamıyorsunuz; peki, İngilizce olsun: "Do you understand me?"

Taraftarın eğitimi hakkında

Beşiktaşlı duruşu nedir; bir Beşiktaşlı ile Konyasporluyu, Galatasaraylıyı, Kasımpaşasporluyu birbirinden farklı kılan şey nedir? İnsanlar genellikle çocuk çağlarında bir kulübe sempati duyduktan sonra niçin bir mezhep sadakatiyle takımlarına ölünceye kadar bağlı kalıyorlar?

Yakın çevrenizdekilere, "niçin o takımı destekliyorsun?" diye sorduğunuzda cevaben rasyonel gerekçeler yerine romantik mazeretler dinleyeceksiniz; buradan çıkacak basit sonuç şudur: Taraftarlığın takımlara göre dağılımını izah eden en büyük faktör, romantik gerekçelerdir ve bu gerekçeler kendi içinde çeşitlenir: Üst üste kazanılmış birkaç lig şampiyonluğu, yakın çevreden veya aileden sevilen, saygı duyulan birinin telkini, taşra takımları için o şehrin hemşehrisi olmak.

Başka?

Romantik gerekçelerle takım desteklemekle holiganizm arasındaki mesafe, ancak bir jilet inceliğinde: "Sevemez kimse seni, benim sevdiğim kadar /Sevdiğim sen olmasan yaşamak neye yarar" neoklasik döneme ait bir şarkı sözü olarak hem tatlı bir romantizmi, hem de kara sevdayı çerçeveliyor. Holiganlar da aynı şeyi söylüyor zaten. Bir sevda objesi olmak, bir spor kulübü için hiç de hoş ve mânâlı görünmüyor!

Kaybedenlerin onuru

Tanınmış kulüplerimizin neredeyse her şeyi var, fakat bir kulüp kültürüne sahip değiller. "Sporun zaten kendine mahsus bir felsefesi var; ayrıca bir kulüp kültürü geliştirmeye lüzum yok" denilebilirse de, kulüp temsilcilerinin davranış ve konuşmalarını esas tutarak bir araştırma yaparsanız spor felsefesinden de bîhaber olduklarını şaşırarak fark edeceksiniz. Onlar sadece kazanmayı istiyorlar ve başarının en büyük fazilet olduğunu sanıyorlar; oysaki aritmetik bir gerçek: Bütün yarışmacı spor dallarında kaybedenler, kazananlardan daha azdır.

Başarıyla gururlanmak, evet haktır ama bir başarı, kaybedenleri onursuzluğa sürükleyen bir anlam taşıyorsa, o sadece bir gladyatör döğüşüdür; mâlum, gladyatör döğüşlerinde kaybeden öldürülür. Oysaki sporun modern ruhu, kaybedenleri de onurlandırmak ve yaşatmak fikrini esas kabul ediyor. Şampiyonların başlarındaki tâcın incileri, ancak kaybedenlerin teriyle parıldar.

Kulüpler, taraftar eğitimini artık görmezden gelemez

Kırık-dökük bir başlangıç tarihini yaldızlayarak kendini "asırlık" diye niteleyen kulüplerin sözcülerini ciddiye alırsanız üç büyük takımın taraftarı olmak, ne menem bir şey olduğunu hâlâ anlayamadığımız bir "ayrıcalık"tır.

Nedir bu "ayrıcalıklar"?

Her kulübün kendine göre entelektüel bir cemaati, yazarı-çizeri, âkıl adamlar topluluğu, hatta tarihçileri bile var. İsterim ki her biri kendi içlerinde "beyin fırtınası" faaliyeti tertipleyerek, kendilerine göre şu "kulüp rûhu" dedikleri kültürün somut davranışlar manzûmesini ortaya koyup kayda geçirsinler ve desinler ki, "ey genç taraftar kardeşim, bizim takımı sevmiş, gönül vermiş olabilirsin; hatta bu uğurda gözünü karartacak derecede kara sevdalı bir tutkun da olabilirsin ama, 'filanca takımı tutuyorum' diyebilmen için öyle davranmak ve olmak zorundasın; biz şu anda senin bu vasıfları taşıdığını kabul ediyoruz fakat bu prensipleri zedeleyen her davranışın, seni bu camiadan uzaklaştırır!"

Bu demektir ki, her kulüp, bundan böyle "taraftarla ilişkiler" adı altında yeni bir örgütlenme modeli geliştirmeli, bu bölümün başına, -Holiganlara bilet ve para dağıtanlardan değil-, kongreyle gelip gitmeyen daimi ve aklı başında insanlar koymalıdır. Her spor kulübü artık yarı resmi bir eğitim fonkisyonu üstlendiğini fark etmeli, ona göre örgütlenip kaynaklarını harekete geçirmelidir.

Para var, adam var, tesis var, imkân var; peki ne eksik?

Püf!

Siyasete katılmak için bir partiye üye olmaya, sağda-solda kulis yapmaya, cepten para harcayıp sonra o parayı kurtarmak için beyt'ül mâl'e el atmaya, internet haberlerinin altına okuyucu yorumu yazmaya veya kıraathane köşelerinde sohbet arkadaşı aramaya hâcet kalmadı; geçenlerde posta kutuma gönderilen "Ev işleri için püf noktaları" başlıklı öğütlerden aldığım ilhamla, size oturduğunuz yerden memleket işlerine müdahale ve âleme nizam verme taktikleri tavsiye edebilirim; nitekim buyurunuz:

Bazı CHP'li vekillerin, "başörtüsünü de eskiden kötü kadınlar takardı" tarzındaki yersiz demeçlerinin can sıkıcı etkisini silmek için demecin üzerine margarin yağı sürüp 15 dakika beklettikten sonra ayakkabı fırçası ile fırçalayarak deterjanlı suyla yıkayınız; pamuk gibi olacaktır.

Kuvvetler ayrılığı prensibine takla attırıp resmen "tevhid-i kuvva" yani güçler birliği tesis etmek için bazı yüksek bürokratların yaptığı heyecanlı çıkışları eskimiş bir yastık kılıfının içine koyup ağzını düğümleyerek çamaşır makinasının renkli yünlüler programında yıkayınız. Yarım saat sonra demokratik düzenin pırıldadığını göreceksiniz.

Başbakan ve devlet başkanının yurtdışı uçuşları esnasında uçakta gazetecilere hitaben yaptıkları taktikli açılımların anaforunda kaybolmamak istiyorsanız, bir çorba kaşığı zeytinyağına bir çay kaşığı mısır unu karıştırarak bir yumurtanın akıyla çırpıp kavanozda bekletin; gerektiği zaman gıda boyası ile renklendirerek servislerinizde kullanabilirsiniz. Tesiri garantilidir.

Lüzumsuz açık oturum tartışmaları sizi sinirlendiriyorsa televizyonun ekranını üç kat çarşı işi hazır yufka ile kaplayınız. Bilahare maydanozlu peynir rendesi veya isteğe göre önceden kavrulmuş kıyma serpiştirip üstüne iki kat daha yufka serdikten sonra hafifçe tereyağı gezdiriniz; 45 dakika sonra böreğiniz hazır olacaktır. Yemeden önce TV'yi kapatmayı unutmayınız.

Çaktırmadan yapılan zamları protesto etmek için âsâbınızı bozmak yerine 2 çorba kaşığı yoğurt, 1 çorba kaşığı salça ve biraz da zeytinyağını derin bir kabın içerisinde karıştırıp fırına koymadan önce tavuğun her tarafına sürünüz. Böylece tavuk daha lezzetlenirken siz de pozitif sinerji üretmiş olacaksınız. Bu tarifin zamlara bir tesiri olmaz ama bir öğün bir öğündür.

Lâfı evirip çevirip, "yuh yahu, niçin hâlâ darbe yapmıyorsunuz"a getiren bürokratik köşe yazarlarına köpürmek yerine, söz konusu yazıları siyah ayakkabı boyası ile kapladıktan sonra üzerine hindistan cevizi rendeleyip güneşte kurutunuz. Daha sonra bu kupürleri körelmiş bir

makasla ince dilimler halinde kestiğinizde makasınızın jilet gibi keskinleştiğini hayretle göreceksiniz.

"Bu devletten hayır gelmez; liboşların eline düştü, buyrunuz aşk ile devleti yeniden kurtaralım" diye çeteciliğe soyunan zevâtın zihinlerde bıraktığı paslı tadı gidermek için kullanılmış limon kabuklarını rendeledikten sonra şeker ile karıştırıp bir litre suda 24 saat bekleterek bir çay kaşığı zeytinyağı ilave ediniz; karışımı gülsuyuna damlatıp rejim buhranları esnasında başınızı havluyla örterek buğu kürü yaparsanız o'ssaat açılırsınız.

Son olarak karnesinde kırık getirip, evdekilerle arası muşmula kıvamına gelmiş öğrenci kardeşlerim için bir reçete sunarak "târif" defterini kapatmak istiyorum: Karnenin fotokopisini çektirip aslını saklayınız; sonra fotokopiyi çamaşır suyuna yatırıp iki saat bekletiniz. Kâğıt hâlâ parçalanmadıysa üstüne sülfrik aside döküp lavabo fırçası ile hırpalayınız. Ertesi gün istirahat ederek, başarısız olduğunuz konuda ders çalışmaya başlayabilirsiniz.

Kuzeydoğu Anadolu'nun nükte damarı

Cehennemde zebaniler günahkârlara verilecek cezayı infaz etmekte iken, sıra bekleyenler arasında bir itiş-kakış başlamış. Başzebani kızmış, "nedir, niçin uslu uslu sıranızı beklemiyorsunuz?" Demişler ki, "Sayın başzebani, burada üç arkadaş var; ille bizi ceza çekmeye beraber alın" diye ısrar ediyorlar!"

-Kimdir bunlar, diye gürlemiş başzebani; "Efendim" demişler, "Bunların biri Erzurumlu, biri Bayburtlu, öteki de Gümüşhaneli"

"Niçin üçü bir arada ceza çekmek istiyorlar acaba?" demiş başzebani; kulağına fısıldamışlar, "bunlar sağ iken de birbirleriyle çekişir, rekabet ederlerdi. Kim acıya daha iyi dayanacak diye aralarında iddiaya girmişler!"

"Anlaşıldı", diye gülmüş başzebani, "alın üçünü birden içeri"

Bizimkiler süklüm püklüm, ama biraz da sıra dayağını bekleşen arsız liseli talebeler gibi kikirdeşerek ceza mahalline dalmışlar. Başzebani, "ciddi olunuz beyler" diye gürlemiş, "size özel tarife hazırladık; buna göre her biriniz kırbaçlanacaksınız fakat sırtınıza istediğiniz şeyi sarmakta ve kırbaç sayısını belirlemekte serbestsiniz!"

Yiğitlik hususunda arkadaşlarından daha iyi olduğunu isbat etmek isteyen Gümüşhaneli hemen atılmış, "Benden başlayınız efendim; sırtıma anamın gelinlik yorganının sarılmasını istiyorum; ayrıca yüz kırbaç rica edeyim!"

İnfazcı zebaniler denileni yapıp yorganı sardıktan sonra başlamışlar Gümüşhaneliyi kırbaçlamaya; daha 25 demeden yorgan paramparça olmuş fakat yiğitliğe leke sürmek istemeyen Gümüşhaneli dişini sıkıp, sırtı kan revan içinde cezasını tamamladıktan sonra arkadaşlarına "n'aaber?" makamında kasılarak bakmayı ihmal etmemiş.

Arkadaşından geride kalmak istemeyen Erzurumlu, "yüz ne çi, ikiyüzelli kırbaç vurun; lâkin sırtıma da sağlamından bir manda gönü sarın" demiş.

Onun da istediğini yerine getirmişler; 100'üncü kırbaçtan sonra manda gönü parçalanmasına rağmen Erzurumlu da gık çıkarmadan cezasını tamamlamış; adeta sürüne sürüne kenara çekilirken, "bakın ne kadar yiğidim" dercesine arkadaşlarını mânâlı mânâlı süzmüş.

Sıra Baybutlu'ya gelince Bayburtlu; "lâfı uzatmayalım arkadaşlar" demiş, "250 kırbaç benim için çocuk oyuncağıdır; ben tam bin kırbaç isterim!"

"Peki" demiş zebaniler, "sırtına ne saralım?" Baybutlu sakin,

-Sırtıma Erzurumlu'yu sarın yeter!

Böyle fıkraların esnek bir yanı vardır; zamana ve zemine göre karakterlere yer değiştirip, etkiyi yönlendirebilirsiniz. Gününe göre Erzurumluyu Bayburtlu, Gümüşhaneliyi Oflu yapabilirsiniz. Onun için "aslı böyle değil hoca" diye alınmaca gücenmece yok.

Canciğer ahbablarımdan haylicesi Bayburt veya Gümüşhane menşe'lidir; o yüzden bu mıntıkanın fıkralarını, esprilerini, insanlarının mukallit ve nükteci tabiatını biraz tanımak fırsatı bulmuştum. Zaman zaman, "yahu şu fıkraları birisi derleyip toparlasa, kültürümüze ne büyük hizmet olur" diye içimden geçerdi. İşte Savaş Dursun bu fikri kuvveden fiile geçirerek, "Kuzeydoğu'dan Mizah ve Duygu Esintileri" adında bir kitap kaleme almış (İsmat yayınları, Ankara, 2008, 393 sayfa). Kitapta üç unsur var: İlki bölge (Erzurum, Gümüşhane, Bayburt) ile ilgili şiirler. İkincisi birbirinden güzel fotoğraflar; fotoğraflar üzerinde biraz duralım çünkü neredeyse poster olabilecek kıvam ve güzellikteki fotoğrafları, kitabın sanat yönetmeni pul büyüklüğünde basarak adeta harcamış; keşke daha iyi değerlendirilebilseydi!

Üçüncüye gelince; tahmin ettiniz elbette: Fıkralar! Sizin için kitaptan birkaç fıkra seçtim; iktibas ederken yaptığım bazı değişikliklerden ötürü yazarından özür diliyorum.

Hüseyin dayı sofrada bir şeye sinirlenip küserek evin bacasına çıkmış fakat bir yandan da baca deliğinden sofra başındakileri izlemekte. Hanımı Hüseyin dayının tabağına yemek payını ayırınca, hanımı duysun diye kızına seslenmekten kendini alamamış,

-Ben benim içün demirem ama o yemeği kime ayırdız ise az ayırdınız; o yemek ona yetmez!

...

Bu hadise Bayburt'un ilçe iken il yapılmasıyla ilgili: İlçe iken Bayburt'a gelen bir mühendis, ilk rastladığı seyyar satıcıya Lokantacı Ali Emmi'nin dükkânını sorar. Ã□arşı zaten küçücük bir yerdir, kolayca buluverir. Birkaç ay sonra Bayburt il olunca yeniden şehre yolu düşen mühendis, tesadüf eseri aynı seyyar satıcıya bir kere daha Lokantacı Ali Emmi'nin işyerini sorunca seyyar satıcı düşünür, taşınır, ahlar, puflar, kafasını kaşır,

-Gosgoca vilayet, ben ne bilüm Lokantacı Ali'nin yeri nerde; ara ki bulasın?

...

Yusuf Dede'ye hangi torununu daha çok sevdiğini sormuşlar,

-Veli'yi çok sevirem demiş.

-Yav olur mu, Ali daha eyüdür, daha efendidür?..

-Ola uşağ, Ali bir yalan söylir, bir toğri söylir; bir yalan söylir, bir toğri söylir; ne zaman toğri söylediğini annamiram. Ama Veli'nin söyledükleri hep yalan, onun içün Veli'yi daha çok sevirem!

...

Gümüşhaneli ninenin biri soğuktan donarak rahmetli olmuş; ahirette hesaba çekince, az biraz günahı olduğunu görüp bir aylığına cehenneme koymuşlar fakat olacak bu ya, tam altı ay nineyi cehennemde unutmuşlar. Altı ay sonra telaş içinde cehennemin kapısını açmışlar,

-Yav nene, biz seni unuttuk; kusura bakma, hadi cezan doldu, cennete gidiyorsun!

Nene omuz silkmiş,

-Get oğul get, daha gemüklerim yeni ısındı; giderken de kapıyı eyi örtmeyi ihmal etmeyesen!

...

Erzurumlu delikanlı lisede bir kıza fena halde âşık olmuştur; sürekli peşinde gezmekte ancak kızcağızdan hiç yüz bulamamaktadır. Sabah akşam devam eden bu takipten sıkılan kız, sokakta yüzünü buruşturarak hoşnutsuzluğunu belirtince delikanlı dayanamaz,

-Sevirik; peşen de mi takılmayak?

...

Hayli zamandır gurbetlerde çalışan Erzurumlu dönüşte eşine bir kol saati alır. Saati köyün içinde gururla taşıyan kadın, bir gün evinin önünde çamaşır sererken komşusu pencereden saati sorar,

-Saat kaç bacı?

Anlıyormuş gibi gururla saatine bakan kadın şöyle cevap verir,

-Guşluğu beş geçir!

Bu kitabı çok sevdim; siz de seversiniz.

Rutbet-ül'ilmi a'le-rruteb*

-Çoban salata tabağını ittirsene oradan biraz, yetişemiyorum. Hah, sağol, tuzluğu da...

-Bu durum bana bir devlet büyüğümüzün vecizesini hatırlatıyor sayın bakanım; uygun bulursanız arz edebilir miyim?

-Arz et bakalım müsteşar; nedir?

-Demiş ki devlet büyüğümüz, "ben bu millete her şeyi öğrettim ama servisi öğretemedim"; haklıymış değil mi?

-Hah ha... Haklı yahu; hizmet sektörüne eğitim veren onca üniversiteye at yüküyle tahsisat ayırıyoruz bütçeden, hâle bak!

-Üniversiteden söz açılmışken onu da arz edeyim: Yeni başkan iyi konuşuyor değil mi efenim?

-Haa, öyle mii; isterse konuşmasın; daha geçen gün 300 milyon iyileştirme ödeneği çıktık. İyi konuşacak tabii. Yav bu masada niçin küp peyniri ile çörekotu yok ki; bir de pide şöyle sıcacık, buğusu tüten?

-Var sayın bakanım, fakat peynirli börek tabağının arkasında kalmış da görünmüyor. Ben derhal göz önüne aldırayım müsaade ederseniz. Oğlum, garson!

-Baksana yav, biz burada böyle yârenlik ediyoruz ama mikrofonlar kapalıdır değil mi; sonra bir ârıza çıkmasın?

-Kapatılmıştır efendim, ihmâl etmezler. Sahi, niçin şüphelendiniz ki?

-Şu kapının yanındaki gazetecilerin gözleri parladı az önce, harıl harıl bir şeyler not alıyorlar. Çağırsana müdürü...

-Emredersiniz efendim, oğlum garson, küp peyniri kayığını buraya getir; müdürünüzü de çağırın gelsin!

-O gelene kadar sen her ihtimâle karşı mikrofonun telini kesiver. Önemli şeyler konuşuyoruz burada.

-Ama efendim, skandal olmaz mı; üstelik neyle keseceğim teli?

-Pirzola bıçağıyla kes; et bıçakları meyve bıçağı gibi kör değildir. Bak şu solda olanı, uzun, hah o!

-Peki ya çarpılırsam?

-Çarpılmazsın korkma; düşük voltajlıdır mikrofon kabloları, bilirim ben.

-Gazeteciler buraya bakıyorlar efendim; şimdi teli kesersem ertesi gün gazetelerin birinci sayfasındayız, bilginiz olsun, arz ederim.

-İyi bırak o zaman; hah, müdür de gelmiş zaten; evladım geldiğini niçin söylemiyorsun, iki saattir seni arıyoruz.

-Rahatsız etmek istememiştim sayın bakanım, emrediniz!

-Baksana, bu mikrofon açık mı, kapalı mı?

-Az önce açıktı efendim, konuşmalar için; şimdi kapalı olması gerekir. Derhal araştırıyorum. Oğlum garson, baş teknisyeni çağır.

-Tamam, sen o işi hallet müdür; buraya da becerikli bir garson yolla. Bütün tabakları kolumun yetişemeyeceği kadar uzaklara koymuşlar. Ne biçim servis bu yahu?

-Hakk-ı âliniz var beyefendi; çok özür dilerim. Bizzat ben servis yapsam?

-Kıyafetin müsait değil ki müdür, hah hah; değil mi müsteşar? Olmaz olmaz, sen git mikrofonları kapattır şimdi. Gazetecilere de bir yoklama çek bakalım; az önce bir şey duymuşlar mı?

-Az önce "..isterse konuşmasın" demiştiniz sayın bakanım, o sözleri mi kastediyorsunuz?

-Nee, nereden duydun ki sen?

-Özür dilerim, herkes duydu sayın bakanım; ben de ister istemez işittim kendiliğinden; kötü bir şey miydi yoksa?..

-Ne kötülüğü olacak; bizim gizlimiz saklımız yok; yiğidin sözü meydanda gerek. Boşveer, iki gün sonra nasılsa herkes bunu unutur, başka bir şey konuşmaya başlar. Haa, kaymaklı ekmek kadayıfı var mı mönüde, ekmek kadayıfı?..

---

*Rütbelerin en yükseği ilimdir.

Türkiye Ermenileri: Çatlağında tutunmaya çalışan bir avuç su

Evvela Hrant Dink'in şu tesbiti üzerinde duralım: Diyor ki, Türklerle Ermeniler, birbirleriyle ilişkileri itibariyle iki hasta toplum: Ermeniler travma içinde, Türkler ise Ermenilere karşı büyük bir paranoya yaşıyor. "İkisi de klinik vaka."

"Hayır, bizim Ermenilere karşı tutumumuz son derece doğru ve sağlıklı" diyeceksek Hrant Dink'in ölmeden önce yaptığı görüntülü röportajı (http://youtube.com/watch?v=asp9lTaG3D4) ciddiye almamıza gerek yok; ama öyle değil. Tesbit doğru, öyleyse bırakalım Dink konuşmasına devam etsin: "Kim tedavi edecek bizi? Fransız senatosunun kararı mı, Amerikan senatosunun kararı mı? Kim reçeteyi verecek, kim bizim doktorumuz? Ermeniler Türklerin doktoru, Türkler de Ermenilerin. Bunun dışında doktor hekim, ilaç yok. Diyalog tek reçete. Doktor da birbirlerinin doktoru. Bunun dışında bir çözüm yok."

İŞTE O YERLİ DURUŞ...

Hrant Dink, bir sene evvel, çok kalleşçe bir üslûpla haberi bile yokken sırtından vurulup öldürüldüğünde tam bir zihnî karmaşa yaşandı Türkiye'de. Bir kısım aydınlarımız, Hrant'ın katline sebep olarak TCK'nın 301. maddesini gösterip yüzlerine Hrant Dink maskesi geçirerek, "Hepimiz Dink'iz" sloganını haykırınca, Hrant Dink'in söyledikleri buharlaşıp uçuverdi; geride Hrant Dink'in öldürülmesi hadisesinin zıtlığa sürüklediği müfritlerin karşılıklı söz düellosu kaldı; halbuki Hrant Dink, o konuşmasında çok önemli şeyler söylerken çok sağlam bir "yerli" duruş sergilemişti. Mahcubiyetle itiraf edelim ki, o güne kadar, "bu bizim meselemiz, dışardan kimse karışmasın; kendi yâremizi yüzyüze gelip kendimiz tedavi edelim" diyebilmek, pek kimsenin aklına gelmemişti. Daha önemlisi, bu sözleri içimizde yaşayan, her şeyiyle toplumumuzun bir parçasını teşkil eden Ermeni asıllı bir aydının söylemiş olmasıydı.

Ve son derece doğru, düşündürücü şeyler söylüyordu:

"Dünyaya diyorum ki senin Ermeni soykırımını tanıyıp tanımaman benim için beş para ifade etmez. Ermeniler Türkleri öldürmediler mi, öldürdüler: 1918 yılında Ruslar yukardan tekrar gelirken -intikam dediğimiz kavram neyse lanet ediyorum o kavrama- oldu bunlar. Türklere diyorum ki yahu Ermeniler niye bu kadar çok ısrar ediyorlar, bu sorunun üzerinde durun. Biraz bunun üzerinde empati yapın; o zaman belki bunların bu duruşunda biraz onur görebileceksiniz. Ermenilere de diyorum ki, Türklerin, 'hayır bu soykırım değildir' sözünün üzerinde de bir onur görmeye çalışın; nedir o onurlu duruş? Bir Türk olarak ben soykırıma karşıyım, ırkçılığa karşıyım, soykırım Allah'ın belâsı bir şey; benim atalarım böyle bir şey yapamaz çünkü ben yapmam. Dolayısıyla burda bir onurlu duruş vardır."

ONUR: HEM ERMENİLER, HEM TÜRKLER İÃ□İN

"Türkler soykırımı reddederken onurlu bir tavır geliştirmeye çalışıyorlar; lütfen bunun farkına varın" sözünü bir Türk söylemiş olsa bu kadar tesir yapması mümkün değildi. O günlerde Hrant'ın bu tavrını doğru algılayıp desteklemek ve paylaşmak gerekirdi. Bunu yapabilseydik o zaman Ermenilerin de aynı derecede onurlu bir duruş sergilemeye hakkı olan bir topluluk olduğunu görecek, belki meselemizi daha kolay çözebilecektik.

1915 Hadiseleri Türklerle Ermenilerin Anadolu'da bir arada sulh içinde bölüştükleri hayatı zehirledi ve bu noktada "kim haklı" noktasını çoktan geçmiş bulunuyoruz. Doğru duruş şudur: Eğer Diaspora'ya destek çıkan dünya kamuoyu ve milletlerarası güçler soykırım iddiasını yıllar sonra gündeme getirmemiş olsaydı bile, kendine saygı duyan bir toplum olarak bizim 1915'deki facia ile yüzleşip hesaplaşmamız zarureti vardı. Bu travmayı en iyi biz anlayabilirdik çünkü 19. yüzyılın ortalarından beri Asya ve Avrupa'daki hudutları giderek içe doğru büzüşen, her büzülmede müthiş bir muhacir dalgası ile toplumsal dengeleri altüst olan bizlerdik. Yerinden yurdundan edilmeyi, kıtlığı, korkuyu, baskıyı, ırz, can ve mal emniyetsizliğini iliklerine kadar yaşayıp hissetmiş bir toplumduk. Muhacir komşularımızın hikâyesine ağlıyorduk, içimiz öfkeyle doluyordu. Karşı tarafı da anlayabilmek için gerekli duygusal birikim zaten vardı bizde.

O yüzdendir ki 1915'de olup bitenler, aklı başında Türk-Müslümanların da ciğerini sızlatmıştır, sızlatmalıydı; sızlatmalıdır.

DÖNDÜ; 'O BENİM ANAM' DEDİ...

O röportaj'dan bir başka sahne; çoğumuz hatırlarız. Günün birinde Sivas'ın "bilmem ne köyü"nden bir telefon aldığını anlatıyor Hrant Dink. Dinleyelim:

"Telefonum çaldı Sivas'ın bilmem ne köyünden yaşlı bir amca. Oğul dedi seni söylediler seni buldum. Bir yaşlı kadın geldi Fransa'dan. On gün buralarda dolaştı kaldı, sonra Allah'ın rahmetine kavuştu. Biz de aldık onu gömdük, duamızı ettik namazımızı kıldık gömdük ama öğrendik ki bu herhal sizlerdendir. Seni söylediler seni buldum; bir bak araştır. Adı soyadı şudur. Kimlerdendir, varsa eşi dostu, akrabası, oğlu kızı buyursunlar biz burda onlara yardımcı oluruz; biz gömdük ama isterlerse cenazesini alsın götürsünler.

'Peki amca ben bakarım' dedim. Sivaslı bir Efe abim var benim. Hemen ona açtım, 'adı soyadı şu?' Oğul dedi, 'in hemen senin karşı kaldırıma geç; orada ufak bir kunduracı var git onlara sor onlar bilir.' Gittim sordum böyle birini tanır mısın? Yarsabet mi bilmem ne. Döndü bana 'o benim anam' dedi. Dedim 'senin anan nerde?' Dedi, "Fransa'da yaşıyor. Dedim 'Türkiye'ye gelir mi?' Dedi, 'Abi gelir ama İstanbul'a bize ya uğrar ya uğramaz o bizim memlekete doğduğu yere Sivas'a gider, bi onbeş günü orda geçirir köylüleriyle... Dönüşte bana ya uğrar ya uğramaz.'

'Bacı böyle böyle' dedim, telefonu aldım hüngür hüngür ağladı tabii. Neyse yolladım gidin, gittiler ertesi gün kız telefon açtı. 'Abi geldik, doğru anamdır bulduk.' 'Peki getiriyor musun?' 'Abi getireceğim de burda bir yaşlı amca var geldi kulağıma dedi ki...', Ne dedi? Başladı ağlamaya; 'yav kızım niye ağlıyorsun, noldu?' bir panikledim. Yaşlı amca aldı; Amca ne yaptın? Oğul bir şey yapmadım. Ona dedim ki 'Kızım anandır, hakkındır alırsın gidersin sen bilirsin ama bana sorarsan bırak su çatlağını buldu, kalsın.'

Bu cümle beni mahvetti, ben de oturdum ağladım."

ONUR, HEPİMİZE!

Hrant Dink ne yazık ki öldürüldü; bu cinayet, diğer siyasi suikastlerden farklıydı; çünkü Türkiye'nin şurasında burasında kalakalmış az sayıdaki Ermeni asıllı vatandaşımızın huzuruna kan doğramayı, her şeye rağmen çatlağında tutunmaya çalışan bir avuç suyu buharlaştırmayı hedef alıyordu. Neyse ki korktuğumuza uğramadık. Bir düşünün, kendi renginden ve dokusundan gayrı bir unsura hayat hakkı tanımayan bir Türkiye, nasıl bir Türkiye'dir; kimin Türkiye'sidir ve böyle bir Türkiye'de yaşıyor olmak hangi Türk'e onur ve gurur bahşeder?

Neyse ki olmadı; Ermeniler bize tarihimizin yâdigârı ve burada yaşamaya en az bizler kadar hakları var. Su çatlağında kalacak ve kalmalı!

Hâtırasının önünde saygıyla eğiliyor, Ermeni toplumuna bir kere daha başsağlığı diliyorum.

Niyet ettim imamsız cuma namazına...

Bir insanın üstüne bu kadar gidilmez; resmen tâciz, mânevî tâciz: İşte buyrunuz, "Ünlü şarkıcı Seda Sayan kimle, nerede ne zaman evlenecek" haberinin verdiği yıkılmışlık ve şaşkınlık duygusunu atlatamadan, "Kar altında Cuma Namazı" başlıklı sosyo-ekonomik analizle iyiden iyiye karaya vurmuş haldeyim.

Aslında SS'nin haberi çok daha önemli ama, ihtisas sahama girmediği için mütereddidim; buna mukabil Yalçın Doğan'ın, geçen Cuma günü Uludağ kırsalının sotalı bir nâhiyesinde, bir kısım sportif giyimli zevâtın kar üstüne örtü serip fotoğraf çektire çektire Cuma namazı kılması üzerine (üşenmeyip saydım; tek saf halinde tam 16 kişi! Ürkünç!) yaptığı tam üç maddelik çözümlemeyi daha önemli saydığımı söylemeliyim. Evvela bu çözümlemeyi okuyalım:

"300 kişilik cami dolunca, Uludağ'a kayak yapmaya giden tatilcilerin bir bölümü ile otellerde çalışan personelin bir bölümü Cuma namazını eksi üç derecede karlar altında kılıyor. Otel çalışanları, 'böyle bir manzarayla ilk kez karşılaştıklarını' söylüyor. Onlar kar manzarasına alışık, karlar altında kılınan namazlara değil.<!--more-->

Bu fotoğraf ve haber Milliyet'te yayınlanıyor. Kayak yapmaya, Uludağ'a gidenler Cuma namazını eksi üç derecede, karlar altında kılacak kadar özveri gösterdiklerine göre, bu merak onlarda ne zaman uyanıyor? Kim bunlar? Üç olasılık var:

1- Kayak yapanlar belli gelir grubunda. Onların Cuma merakı, namazı eksi üç derecede karlar altında kılacak kadar ileri değil. Aniden fışkıran bu adet, iktidara yaranma merakı. Toplumsal sırnaşıklık. Hem kendileri, hem iktidarın kendisi için aldatıcı ve tehlikeli.

2- AKP kendi sermaye sınıfını yaratıyor. Artık onlar da, bir zamanlar kendilerini yabancı hissettikleri ve dışlandıkları mekânlara gitmeye başlıyor. O grubun yaşam tarzı değişiyor. Ürkekliklerini üstlerinden atıyor.

3- Ya da ikisi birden, karlar altında namaz kılanlar hem iktidar sırnaşıkları, hem AKP'nin yeni tip insanları. Bu sıradan bir fotoğraf değil. Türkiye'nin değişen sosyolojik manzarasını yansıtıyor. İslam değerlerinin giderek ağır bastığı bir manzarayı. Türbana serbestlik tanıma, bu değişimin en çarpıcı simgesi, göstergesi."

Evet, çözümleme böyle; sizi bilmem, ben en çok 3. şıkkı sevdim. "Niçin" diyeceksiniz; çünkü 3'üncü şık her ne kadar "ya da" gibi bir ihtiyat bağlacıyla başlıyor olsa da, nala ve mıha aynı anda vurmak suretiyle toptan, indirimli ve nihai tahlilde usturuplu bir analiz yapıldığı izlenimini güçlendiriyor. Bu arada "iktidar sırnaşıkları" tâbirine de on üzerinden on verdiğimi belirterek, üzerinde çözümleme yapılan fotoğraftaki bazı garabetlere işaret etmek istiyorum:

Evvela fotoğrafta imam görünmüyor; Yalçın Bey de bunu bilir fakat gözünden kaçmış olmalı: Cuma namazı şöyle böyle 14 asırdır imamla kılınır; üstelik imam hutbe de okur. Bu durumda fotoğrafa bakarak, tek saf üzerine dizilip el bağlamış kişilerin Cuma mı, yoksa İkindi'nin sünnetini mi kıldıklarını anlamak mümkün olmuyor. Biz yine de suizanna kapılmayıp mezkûr cemaatin kendilerine Uludağ dolaylarından naylon bir müçtehit uydureben imamsız Cuma namazı bidâtini icrâya koyulduklarını farzedebiliriz. Buna rağmen aklımızda hâlâ bazı şüpheler kalıyor; meselâ fotoğraftaki 16 kişilik cemaatin vaziyetinden, sair zamanda "eksi üç derecede Cuma edâ edecek kadar gözü kara dindar" olup olmadıklarını, bu kişilerin iktidar partisiyle bağlantılarının sıhhat derecesini (içlerinde pekâlâ CHP'li veya Ulusalcı da olabilir) şıppadanak anlamak için fotoğraf makinesinin gövdesine bir "imanometre" ve "cemaatin politik ve tinsel eğilimlerini ölçen bir tarayıcı" monte edilip edilmediğini bilmiyoruz; inşallah edilmiştir.

Bu kadar kusur kadı kızında da bulunur diyerek, şimdi daha önemli diğer meseleye, yani SS kızımızın izdivacı mevzuuna dönebiliriz ama o da ne?

Yer bitmiş!

2008

27 Şubat

Basınımızın interaktif mangal sefası... Zaman Gazetesi

25 Şubat

"Sahte doktor" haberinin düşündürdükleri Aksiyon Dergisi

25 Şubat

Islak mendille abdest alınır mı? Zaman Gazetesi

24 Şubat

Tren Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

23 Şubat

Yalnız değilsiniz Ayşe Hanım Zaman Gazetesi

20 Şubat

İnsâfın o yerde nâmı yok mu? Zaman Gazetesi

19 Şubat

Sünnetullah'ta din-bilim çatışması olmaz; çünkü... Aksiyon Dergisi

18 Şubat

Allah sorar! Zaman Gazetesi

17 Şubat

Deniz seviyesi! Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

16 Şubat

Bir "uluorta namaz" vakası daha! Zaman Gazetesi

13 Şubat

Memleketi kurtarmaklığım engellenemez! Zaman Gazetesi

11 Şubat

Dindarlar da laikliği benimsemeli ve savunmalı Aksiyon Dergisi

11 Şubat

İçinde "laiklik" geçmeyen yazı Zaman Gazetesi

10 Şubat

Digitalasparagas Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

09 Şubat

Zoka! Zaman Gazetesi

07 Şubat

Bu 'ilk'in arkası gelirse... Zaman Gazetesi

06 Şubat

Koyacaksın bunları zaman makinesine... Zaman Gazetesi

04 Şubat

Anlamasını bilene ikaz! Aksiyon Dergisi

04 Şubat

Hadi hadi hadiii! Zaman Gazetesi

03 Şubat

Masal Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

02 Şubat

Mutabakat: Şimdi değilse ne zaman? Zaman Gazetesi

Mutabakat: Şimdi değilse ne zaman?

CHP, marka değeri yüksek, fakat üretimde başarısız bir firmaya benziyor; 1946 hariç tutulursa, çok partili hayatta şöyle ağız tadıyla bir seçim bile kazanamayan CHP, bunca siyâsi iflâsa rağmen konkordatoya gidip kendini tasfiye edemeyecek kadar itibarlı bir marka.

İtibarı, "kurumsal mutabakat" dediğimiz şeyin merkezinde yer almasından kaynaklanıyor, bir mânâda hâlâ bürokratik seçkinlerin partisi.

Bunu bir tarafa yazalım ve devam edelim.

CHP, tek başına seçim kazanamayacağı gibi, herhangi bir meseleyi çözme melekesini de kaybetmiş durumda; bir nevi siyâsî "ebter" (% 47'yle iktidara geldiğini düşünün, neyi kasdettiğimi anlayacaksınız!); fakat bu durum, CHP'nin tamamen fonksiyon kaybına uğradığı anlamına gelmez: CHP, politik sistemimizdeki atanmışlar, seçilmişler bölümlerini birbirine bağlayan irtibatın vanasıdır. Tek başına iş görmez ama o olmazsa sistemde basınç yükselir.

Şimdi de öyle oluyor. Kimse kusura bakıp lâfı tersinden anlamasın; dâhiyâne bir hamakatle icat ettiğimiz saçma-sapan bir problem yüzünden büyük enerji kaybediyor ve ele güne karşı rezil oluyoruz. Yazılıp çizilen şeylerin Batı dillerine tercüme edildiğini düşünün; aklı başında hiçbir vasati Batılı gazete okuyucusu anlamaz, anlayamaz. Kaldı ki biz bile anlayamıyoruz.

Sadede gelelim, lâfı toparlayalım: Türk siyasi hayatının 21. yüzyılında CHP'nin misyonu, seçilmişlerle atanmışlar arasındaki krizlerde arabuluculuk, (haydi "ağabeylik" diyelim) yapmak, vanayı açık tutmaktır. CHP böyle bir misyona kendi rızasıyla tâlip olmaz; onu onore ederek, iknâ ederek kriz anlarında devreye sokmak gerekir, gerekirdi.

Ben hükümetin sözü geçer danışmanlarından biri olsaydım, başörtüsü meselesini düz meclis çoğunluğuyla çözmeye kalkışmak yerine, CHP ile uzlaşmayı öğütlerdim.

Kimse, "CHP ile uzlaşmak mı?" diye irkilmesin: Sayın Baykal'ın vaktiyle bu mesele hakkındaki tutumu, bugünkü gibi sert ve bükülmez değildi; ılımandı. Kaldı ki ben Sayın Baykal'ın karakteri ve dünya görüşü itibariyle mazbut ve hatta mutedil bir insan olduğunu biliyorum. Uygun siyasi araç ve hamlelerle hükümet, Sayın Baykal'la temas kurup, "biz bu işi kırıp dökmeden, ülkeyi germeden tek başımıza çözmekte güçlüğe uğrayabiliriz; geliniz bu onur size ait olsun. İlk adımı siz atın; çözümü siz formüle edin. Biz size tâbi olmak zorunda kalmış gibi davranalım; ülkemizi bu saçma uygulamadan kurtaralım; böylece kurultaya da güçlü girersiniz" mesajını iletebilirdi.

Hükümet sözcüleri, daha önce "kurumsal mutabakat" arayacaklarına dair sözler telaffuz etmişlerdi zaten, hatırlarsınız.

Bu faraziyenin tam aksi yapıldı: Hükümet, öteki muhalefet partisi ile mutabakat kurdu; bu mutabakat, bürokratik muhalefeti öfkeden çılgına çevirdi; mâkulden başlayarak en saçmasına

kadar dişe dokunur-dokunmaz bir sürü tepki sağanağı yükseldi. Bu arada CHP, Genelkurmay Başkanı'nın tepkisizliğine karşı bile tavır almak ihtiyacı hissetti. Subhi Ziya Bey'in "Gücendi biraz sözlerime münfail oldu" sözleriyle başlayan şarkısında olduğu gibi kendisini kırgın, dargın, infiale uğramış hissediyor şimdi. Varlık sebebini sorguluyor, makul bir gerekçe bulamayınca, "bunlar Şeriatı getirmek istiyor, Cumhuriyet elden gidiyor" terânesine sarılmak zorunda kaldı. Çeşm-i insâf ile düşünelim, şöyle bir zeminde CHP'nin başka ne yapmak ihtimâli var ki?

Bundan sonra ne olur? Gerginlik olur, çatışma olur, tansiyon yükselir. Önümüzde mahalli seçimler var; seçim öncesi siyasi gerginlik herkesin işine gelir; her kurumdan bir ses yükselir vesaire, vesaire...

...

Eski hikâyedir: Dostlarından biri Kartacalı Annibal'e şöyle demiş, "Üstad, rakiplerini yenmeyi biliyorsun ama galip gelmeyi bilmiyorsun!"

Masal

Ortasından tren yolunun geçtiği küçük bir kasaba. Gece saat onbuçuk suları. Biri kız, diğeri erkek iki çocuklu aile yatmaya hazırlanıyor; çocuklarına iyi geceler diledikten sonra odalarına çekiliyorlar.

Kar yağıyor, ama nasıl bir şey efendim; nasıl tarif etmeli? Keyiften insanın ayağını yerden kesecek kadar güzel.

Ailenin büyük çocuğu oğlan, yatağına büzülmüş, yorganı çenesine kadar çekmiş durumda ana-babasına uyumuş numarası yapıyor ama aslında uyanıktır. Eski model bir kalorifer peteğinin ısıttığı sıcacık odasının penceresinden dışarıdaki kar senfonisini seyrediyor.

Derken odanın içindeki her şey evvela küçük titreyişlerle sarsılmaya başlıyor; derinlerden boğuk bir ses, zangırtı artıyor; mutfağın raflarındaki porselen tabakların şangırtısını bile duyabiliyoruz. Oğlan yataktan fırlayıp korku ve heyecanla pencereye seğirtiyor.

Muhteşem bir manzara!

Sıradan zamanlarda, her iki yanına yüksek ağaçlar sıralanmış demiryolundan geçip giden tren, fıcırtılı fren sesleriyle yavaşlıyor ve esas oğlanın -çocuğun- evinin önünde duruyor. Tipi savrulurken yolcu vagonlarından dışarıya rüyâ gibi bir sarı ışıklar dökülmekte.

Ã□ocuk telaşla terlikleri giyip dışarıya fırlıyor; trene doğru yaklaşıyor. Vagonun kapısı açılıyor, orta yaşlı bir kondüktör aşağıya iniyor ve çocuğa diyor ki,

-Geliyor musun, gidiyoruz!

Sinemaya meraklı okuyucular hemen hatırlamıştır; bu unutulmaz sahne, yine o unutulmaz "Kutup Ekspresi" filminin başlangıcından. İlki sinemada olmak üzere bu filmi, geçen gün dördüncü defa seyrederken, çocuklara masal anlatmayı hem sanat hem endüstri kıvamına yükselten Amerikalılara gıpta ettim.

Hayır, sözü tam da kertiğine getirip, "şu nevzuhur, sen bilemedin iki asırlık tarihi olan Amerikalılar ne kıytırık mevzulardan filim yapıyorlar da, biz binlerce yıllık şanlı tarihimizi dolduran binlerce kahramanlık ve ibret ve efsânelerden eli yüzü düzgün bir filim çıkaramıyoruz"a getirecek değilim. Artık hepimiz farketmiş olmalıyız ki sanat ve endüstride iyi yerlerde olmanın, "eski ve yerleşik bir millet" olmakla ilgisi yoktur, bir işi ciddiye almakla ilgisi vardır.

Kutup Ekspresi filmini örnek verdik, oradan devam edelim; bu filmin ana konusu, on yaşlarında bir çocuğun Noel Baba kavramına duyduğu şüphenin etrafında dönüyor. Ã□ocuk Noel Baba'nın, yılbaşı gecesi milyonlarca çocuğun yaşadığı evlerin bacasından girip her birine (ana babasının mali vaziyetine göre) hediye dağıtabileceğine inanmıyor. Belli ki erken yaşta rasyonel düşünme alışkanlığına kapılmış. Sen misin inanmayan? Alıyor eline sazı masalcı Amerikan sineması. Neredeyse bütün zamanların en iyi çocuk filmi diyebileceğimiz bir eser ortaya koyuyor. Filmin yapılış tekniği de çok ilginç. Aktör Tom Hanks'ın başlıca karakterleri tek başına oynadığı filim, animasyon (canlandırma) sinemasının baş klasiklerinden biri oldu şimdiden. Şöyle oluyor: Bir aktörün evvela yüz ve baş nahiyesi olmak üzere bütün vücuduna, vücut, yüz ve mimik hareketlerini algılayabilen alıcılar (sensor) yerleştiriliyor. Aktör, stüdyoda her karakterin rolünü tek başına canlandırırken sensörler aracılığı ile bilgisayar ekranında üç boyutlu ve hareket edebilen modeller elde ediliyor; daha sonra bu modellere istediğiniz kostümleri giydirip bilgisayar ortamında yapılmış en fantastik mekanlarda dilediğiniz hareketleri yaptırabiliyorsunuz.

Filmin sonunu anlatmaya gerek yok; allem-kallem esas oğlan, yani çocuk Noel Baba'ya inanıyor.

Az önce "çocuk filmi" demek zorunda kalınca biraz durakladım. Öyle ürünler var ki, artık çocuklar için mi, yoksa her yaşta kendini çocuksu hislere kaptırmaya, çocuklaşmaya âmâde insanlar için mi yapılmış olduğunu kolay kestiremiyorsunuz. Hamdolsun elinde joy stick ile gece yarılarına kadar gözü ekrana mıhlanarak playstation oynayan yaşlı başlı herifler zümresine dahil değilim ama doğrusu, "şöyle dört başı bayındır bir elektrikli tren oyuncak seti elime geçse katiyyen ilgilenmem" diyemiyorum. Nitekim üreticileri, bu gibi oyuncakları aslında dedeler, babalar için yaptıklarını gayet iyi biliyorlar; büyükler bu oyuncakları çocuklar için alıyor ama çoğunlukla çocuklar elini bile sürmek fırsatı bulamıyor; çünkü dedelerinden, babalarından fırsat kalmıyor ki!

Masal kitapları da benim için, aynen bir nevi elektrikli tren hükmündedir; ne zaman elime geçse ilgilenmeden, okuyup resimlerini incelemeden gönlüm rahat etmez. Bu çocukça hevesi mazur göstermek için söylemiyorum fakat bana öyle gelir ki, dünyada bu güne kadar insanoğlu eliyle yazılmış en ciddi ve sahici metinler bu masal kitaplarıdır; masal kitaplarını süsleyen elle çizilmiş resimler ise dünyanın en değerli sanat eserleri... Bu çizgilerin sihri nedir? Evvelâ çocukların bile anlayabileceği basit bir dünyayı tasvir ederler; ikinci olarak bu resimler, büyüklerin dünyasında iyice karmaşıklaşıp görünmez suretlere bürünen insan davranışlarını sadeleştirebilme sırrına ermiş çizgilerdir.

Büyüleyici bir sadelik, adeta baştan çıkarıcı bir basitlik. Masumiyet fikrinin ulaşabildiği en insânî zirveler...

Yıllarca "kültür emperyalizmi" deyip aşağıladığımız, dudak büktüğümüz hikâyelerin, filmlerin, kitapların, hatta ve hatta Noel baba gibi figürlerin evrensel bir tanınabilirlik ölçüsüne varmasını sadece emperyalizmle izah etme kolaycılığına kapılmayalım; onların ardındaki sanatkâr emeğine, hayal gücüne saygı duyabilelim ki, daha iyilerini yapabilmek için mânidar bir başlangıç noktamız olabilsin.

İyi anlatılmış, iyi canlandırılmış, iyi resimlenmiş bir masalın dünyanın her yerinde müşterisi vardır ve onlardan biri de benim.

Hadi hadi hadiii!

Hatırlayacaksınız "Niyet ettim imamsız Cuma namazına" başlıklı o yazıyı, "...şimdi daha önemli diğer meseleye, yani SS kızımızın izdivacı mevzuuna dönebiliriz ama o da ne; yer bitmiş" diye bitirmek zorunda kalmıştım; şimdi bu çok önemli haberin ayrıntılarına dönebilirim; ortam müsâit!

Yaptığım araştırmalara göre (hava atmak için böyle yazdım ha! Bu bilgileri, bir gazetenin magazin ekinden ödünç aldım; italikli ifadeler benim yorumum) Seda Sayan ile genç şarkıcı Onur Şan, üç ay önce başlayan ilişkilerini gözlerden uzak bir şekilde Çırağan Sarayı'nda gerçekleştirilen nikâh töreniyle evlilikle noktaladı. (_Çok şükür, seviyeli birliktelik edebiyatına düşülmeden arslanlar gibi nikâh masası kurulmuştur; fonda Ümit Besen'in konuyla ilgili unutulmaz şarkısı!_) AKP İstanbul Milletvekili Osman Yağmurdereli ve Türk Sineması'nın duayen yapımcısı Türker İnanoğlu'nun şahitlik yaptığı nikâhın ardından soluğu jüri üyesi olduğu "Hayalin İçin Söyle" programında alan Seda Sayan, burada da özel bir kutlamayla karşılaştı (_iyi de, haniya nikâh gözlerden uzak bir şekilde yapılacaktı?_) <!--more-->

Seda Sayan, "El âlem ne derse desin" şarkısını söyleyerek programa başladı. Seda Sayan'ın duygulandığı anda, sanatçı arkadaşları hep birlikte hareketli türküler söyleyerek Sayan'ı halaya kaldırdılar (_Cümle düşüklüğü benim değil_). Canlı yayında sanatçı arkadaşlarıyla birlikte halaylar çeken Seda Sayan, "Çok mutluyum. Canlı yayında düğünüm yapıldı" dedi. Kırmızı göğüs dekolteli kostümüyle programa katılan Seda Sayan'ı, çiçeği burnunda eşi Onur Şan, stüdyonun balkonunda özel bir masaya oturarak izledi. Programın bitiminde kulis odasında buluşan çift, bir süre dinlendiler... Seda Sayan ile Onur Şan'ın nikâh törenine katılan 40 özel davetli arasında Ahmet Turan Şan (_Seda Sayan'ın kayınpederi_), Osman Yağmurdereli (_Nikâh şahidi, AKP İstanbul Milletvekili_), Kadir Topbaş (_İstanbul BB.Başkanı_), İbrahim Tatlıses (_sanatçı arkadaşı_), Semra Özal (_merhum Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın eşi_), Gülben Ergen (_sanatçı arkadaşı_), Şerife Şan (_Seda Sayan'ın kayınvalidesi_), Seda Sayan Şan, Onur Şan, Türker İnanoğlu, Ayşe Ak (_Seda Sayan'ın annesi_) de vardı.

Burada biraz aklım karıştı; gelinle damadın, davetliler listesinde yer alması da galiba yeni bir maryaj (evlilik) ritüelidir; neyse devam edelim: "Kulis odasından el ele çıkan Seda Sayan ile eşi Onur Şan, gazetecilerin sorularına cevap vermeden hızlı bir şekilde arabalarına bindiler. Seda Sayan ile eşi Onur Şan, yayın sonrası Çırağan Sarayı'na geçtiler. Canlı yayın esnasında görev yapan sanatçılar ile yarışmacılar Seda Sayan'ın yanına gelerek, "Yüksek yüksek tepelere" adlı türküyü söyleyerek ünlü sanatçıya kına gecesi yaptılar."

Âlâ... Biz de buradan hayır dualarımızı gönderiyor ve gelinle damada, bir ömür boyu "bir yastıkta kocamaları" temennisinde bulunuyoruz. Gelinle damat arasındaki (kimi verilere göre 20 sene; bkz. Wikipedia.com) yaş farkının kimseyi alâkadar etmeyeceği açıktır. Bu maryajın reklâm kasdıyla yapıldığı, mâkul bir süre zarfında önce "kavga ettiler", ardından "ayrılıyorlar", bilahare,"birleştiler", yine bir süre sonra "kesin; ayrılıyorlar" şeklindeki haberlerle zırt-pırt gündeme getirileceği yolunda tahminlerde bulunan bazı çevreler bednamdır, müfteridir, bedhâhtır, üfürükçüdür veya en azından milli birlik ve beraberliğimize bomba koymaya çalışan bir avuç talihsizdir.

Hadi, hadi, hadiii!

"Ne o hocam, kafayı mı yedin" demeyeceksiniz; bilakis kafayı düzeltmeye çalışıyorum. Üstelik damadın hemşerisi olmak sıfatıyla bu maryajın "oğlanevi" cenahından sayılmam da cabasıdır.

Bu ülkede güzel şeyler de oluyor!

Not: Kimse bu yazının ülke gündemiyle ilgisiz olduğunu söyleyemez; söyleyen bednamdır.

Anlamasını bilene ikaz!

Türk kamuoyu, Filistin'in Gazze şeridindeki mültecilerin ahvâli ile hemhâl olamadı; onun yerine çok daha önemli (!) başka meselelerle uğraşmamız öngörüldü. İki partinin ideolojik bir mesele hakkında kurdukları ittifak, gündemi fırtına gibi dalgalandırdı; halbuki Gazze'de İsrail'in amansız ablukası altında bunalan Filistinliler, yine İsrail tarafından Gazze'nin etrafını çeviren modern Berlin duvarını onlarca yerinden delerek kitleler hâlinde (700 bin kişi) Mısır'a geçmişlerdi ve bu haber henüz ehemmle mühimm arasında sıhhatli tefrik yapabilmek melekesini kaybetmemiş bütün ülkelerde birinci sıradaydı.

O fotoğrafı hiç unutmayacağım; gazetenin biri, yeterince büyük bir oyuk bulunamadığı için Gazzeliler tarafından bir vincin ucuna bağlanarak hududun öteki yakasına geçirilen devenin fotoğrafını yayınlarken, bu dramda aslında neyin haber olduğunu kendince vurgulamaktaydı:

Deve!

TOPLUMUN ASIL DERDİ, GEÃ□İM VE KONFORUN YÜKSELMESİDİR

Sezon sonu indirimleri gibi senede birkaç defa tekrar edilen bir ritüelle karşı karşıya olduğumuzu artık görmeliyiz; ideolojik gerginlikler, Türkiye'de muktedir zümrelerin en çok sevdiği oyundur. Sadece Cumhuriyet değil, ilk Meşrutiyet ilânından beridir tekrarlanmaktan posası çıkmış ideolojik kavgalar gündeme getirilir ve sanki Türkiye büyük bir mahvoluşun eşiğinde imiş gibi heyecan yaratılarak güyâ siyaset üretilir. Bu gerginlikte kendinizi taraf gibi hissettiğiniz andan itibaren, -eski tâbirle- ihtiyârınız elden gider ve ne olup bittiğini anlamadan sürüklenmeye başlarsınız. Şu anlı-şanlı II. Meşrutiyet'in ilânına bir de yakından bakalım meselâ: Tarihler, bu hadiseye ahalinin pek sevindiğini, şenlik ettiğini, artık kuzunun kurtla gezeceğini ve bütün dertlerin biteceğini zannettiğini ileri süren anlatımlardan geçilmiyor; oysa ki bu hareket esasında pek basit bir iktidar ve rejim değişikliği manevrasından ibaretti ve ahaliyi zerre kadar ilgilendirecek bir yanı bulunmuyordu. Ertesi sene zuhur eden 31 Mart isyânı, yine bazı tarihçilere göre müthiş bir gericilik ayaklanmasıdır (hatta, bu tarihçilerden bazıları, isyan esnasında 'şeriat isteriz' diye bağıran askerleri, gericiliğin isbatı diye gösterirler!). 31 Mart'ın ideolojik bir yanı bulunmadığını, iktidara geldiğini zanneden grubun hizipleri arasındaki iç çatışmanın sokağa dökülmüş hâli olduğunu, ahalinin yine eskisi gibi kendi derdi ve gündemiyle meşgul olduğunu bilenler bilir; bilmeyenler ballandıra ballandıra anlatır dururlar.

İDEOLOJİK DEÄ□İL; SADECE PRATİK

Mesele ne ilericilik, ne gericiliktir; mesele iktidarı kimin, hangi tarzda kullanacağı meselesidir. Eğer zannedildiği gibi Türkiye'de kitlelerin siyasetle, ideolojik tutumla çok yakından alış-verişi bulunmuş olsaydı, en ziyade Cumhuriyetin ilanı esnasında muhalefet göstermeleri, yeri göğü inleterek isyan etmeleri beklenirdi; halbuki Cumhuriyet ilanı, iktidar

ehramının tepesindeki küçük bir muktedirler topluluğundan başka kimsede tepki uyandırmamıştır ve bu husus nedense pek hatırlanmaz.

Verilecek örnek çok; geçelim 27 Mayıs 1960'a. Toplumun büyük desteğiyle üç kere üst üste açık farkla seçim kazanarak iktidara gelen DP; Ordu ve CHP işbirliği tarafından alaşağı edildiğinde de o kitlenin homurdandığını, kımıldandığını, kıyama yeltendiğini görmüyoruz. O hep başka bir şeyle meşgul; siyasetle ilgileniyor gibi görünüyor ama -haydi biraz kestirmeden söyleyelim- siyasetten beklentisi ideolojik olmaktan ziyade pratik. DP'ye oy veren büyük kalabalıkların, Demokrasi'ye veya Liberalizm'e âşık oldukları yoktu, CHP'ye duydukları küskünlüğün sebebi de tek parti rejiminin politik baskıları değildi; onlar CHP'li yılların kötü yönetilen iktisat politikalarından, yokluktan, geçim darlığından bunalan insanlardı. Yukardaki parti yöneticilerinin, devlet elitlerinin dillerine pelesenk ettiği, "Demokratlık, İnkılapçılık, vb" gibi kavramları, sadece onların gönlünü hoş etmek için tekrarlıyorlardı. DP alaşağı edilince üzüldüler şüphesiz ama "gerici bir ayaklanma"ya filan da girişmediler.

Dün öyleydi; bugün de -üç aşağı beş yukarı- böyledir.

GERİLİM İSTEMİYORUZ; ANLAYIN!

Basit tarzda anlatmak gerekirse, siyasi hayatımızın üst yapısını teşkil eden zümreler arasında ideolojik zıtlıklar sanki büyük bir mana ifade ediyormuş gibi izlenime kapılırız; buna mukabil siyasetin zemininde aynı zıtlık ve gerginliğin izleri yoktur; öyle olsaydı gün aşırı iç savaşa tutuşmamız, birbirlerini doğramadan edemeyen bazı Afrika kabileleri gibi düşman mahallelere ve bölgelere ayrışmamız gerekirdi.

Öyle değil; kesinlikle öyle değil. Sokağa, çarşı-pazara bakın; kimse böyle şeyleri konuşmuyor: Alışveriş, akrabalık, komşuluk, arkadaşlık, geçim, gidişat işlerinin hallinde ideolojik nirengiler kaale alınmıyor. Bu durum çok fâzıl, çok öngörülü, pek barışçı bir topluluk olduğumuzdan mı kaynaklanıyor, bilemem fakat kesinlikle mâlum olan şey, yukarıdaki ideolojik kutuplaşmanın, tabanda birebir yankılanmadığıdır.

İdeolojik ihtilafların yukarılarda bu kadar köpürtülmesinin sebebi, Türkiye'de siyaset yapma aralığının (bütçe imkânları sebebiyle) darlığı kadar, bu tarzda siyasetin kolaylık ve ucuzluğudur. 22 Temmuz seçimleri, Türk siyasi hayatında toplumun bâriz ideolojik gerilim eseriyle sandık başına gittiği en önemli seçim oldu ve siyasetin zirvesinde etkili sonuçlar meydana getirdi. Artık her şeyin normalleşmesini beklerken yeniden ideolojik gerilim siyasetine yüklenmek, bu defa sağlıklı sonuçlar vermeyebilir.

Meselelerimizi gerçek boyutlarıyla görüp algılamak ve ona göre çözüm üretip enerjimizi o istikamete yoğunlaştırmak ihtiyacındayız. İktidarı veya muhalefeti ile siyasetin bütün aktörleri bu gerçeği görmeli ve kabullenmelidir; aksi takdirde orta vadede toplum, gerilim üzerine oynayan parti ve aktörleri tasfiye edecektir kanaatindeyim.

İkaz mı; evet, ikaz. Anlamasını bilene!

Koyacaksın bunları zaman makinesine...

Ortaçağlar Avrupası'nda okuma-yazma bilmek sıra dışı bir mazhariyetti; eğitim hayatının bütün süreçleri Kilise tarafından finanse edilir ve denetlenirdi.

Dini bütün bir Hıristiyan olduğuna kimsenin şüphe duymadığı bir adam, bir şekilde okur-yazar sıfatı kazanmış olmasına rağmen Kilise örgütlenmesinin dışında ise kökenini belirtmek maksadıyla o kişiye Laik denirdi. Laikos ise Kilise örgütünün dışında kalan bütün halk. Bilumum okur-yazar takımını kendi mekanizması içinde tutan Kilise, sadece din ve iman değil, ideoloji, felsefî kanaat, sanat ve eğitim faaliyetleri konusunda da müthiş bir tekel tesis etmişti.

Daha sonraları insanların doğuştan eşit ve devredilmez bazı haklara sahip olduğu fikrinin galebesiyle birlikte eğitimin herkes tarafından paylaşılması gerektiği düşüncesi ön plana çıktı; eğitim yaygınlaştı ve Kilise tekelinden çıkarak "laik" hükûmetlerin denetim ve yönetimine girdi. Bizde bu gelişme, gecikmeli oldu; eğitimin laik nitelik kazanması XIV. asırda başladı. Bizdeki hâkim eğitim felsefesi, kısaca, "bir okul bin hapishane kapatır" vecizesine yaslanıyordu ve aydınlatmacı bir öze sahipti; bu öz, eğitim yoluyla insan tabiatının değiştirilebileceği inancından kaynaklanır. Kadınlar da dahil herkes okumalı, muasır dünyayı tanımalı, devrin ilmiyle temasa geçerek aydınlanmalıydı. Modern eğitim felsefemizin kurucuları ilginç bir hipotez geliştirmişlerdi; buna göre dindarlar, hükümetin okullarına güven duymaz ve verilen eğitimi küçümserlerdi. Türkiye, yıllarca "her köye bir okul" sloganı ile eğitimi yaygınlaştırmak için büyük gayret sarf etti. O günlerden kalan tatlı bir yâdigar olarak, "Haydi kızlar okula" kampanyası zannederim hâlâ yürürlüktedir: İlkokula git fakat üniversitede dur!

Neticede hipotez yanlış çıktı, çünkü Türkiye'nin temel meselesi dindarlarla laik hükümet taraftarları arasında gerilim değil, nüfusun köylerden şehirlere hızla akmasıydı. Bugün nüfusunun % 70'i şehirlerde yaşayan Türkiye'de herkes, kızlar da dahil, çocuklarını okutmayı, modern süreçlere katmayı hayatının gayesi haline getirmiş durumda.

Erkek çocuklarda problem yok fakat kızların okuma arzusu baş ağrıtıyor ve bir süredir devletin büyük bürokratları, "okuyun dedik ama, bu kadar da değil" diye homurdanmaya başladılar ve dindarların laik eğitime karşı direneceği hipotezini bir kere daha duvara toslattılar: "Tamam, okuyun ama, başını örteceksen okuma" diye mızıkçılık ediyorlar şimdi; bir yandan "haydi kızlar okula", öbür yandan "eşarbını yan bağlama". Nedir bu; büyük tutarsızlık! Aydınlanma efsânesinin sonu. Bahaneler gülünç, gerekçeler tenkide bile değmeyecek ölçüde çocukça. Hırs arttıkça gerekçeler ciddiyetini kaybederek, "biz de bu kızlara kırık not veririz" derekesine kadar düştü. Saçmalık diz boyu.

Milletin "hoca" diye peşinen büyük hürmet gösterdiği, nihâyetsiz kredi açtığı adamlar bunlar. Unvanları kâğıt üstünde zemini sarsıyor ama ağızlarını açtıklarında La Fontaine'nin kargasına dönüveriyorlar. Çok mühim gelişmedir; Türk toplumu akademik intelijansiyasının sığlığını görüyor ve fark ediyor. Türk üniversitelerinin dibe vurduğu andır bu. Öyleyse iyimser bir yorum geliştirelim; irtifâ kaybedecek yer kalmadı; bundan sonrası üniversitelerimizin, bilim anlayışımızın, -Hüsamettin Aslan'ın güzel buluşuyla- "epistemik cemaat"imizin, çağdaş değerlere doğru yükselişe geçmesini bekleyebiliriz.

Başörtüsü dâvâsı yarın çözülse irfânımıza ne ilâve olunacak; sadece yitiğimizi bulmuş olacağız fakat bu "dogmatik hoca" takımının bilim, bilim felsefesi ve bilim hürriyeti konusundaki cehâleti başörtüsünden daha acıklı bir faciadır ve hiçbir anayasa tadilatı bu hicrânı telâfi edemez.

Bir zaman makinesi olacak; koyacaksın bu dogmatik hoca takımını makineye; dooğru 1936 Almanyası'na!

Bu 'ilk'in arkası gelirse...

Sahadaki takımlardan birinin 11 yerli oyuncu ile mücadele etmesi başlangıçta dikkatimi çekmedi ama ikinci devrenin ortalarına doğru, öteki takımda tam sekiz yabancının varlığını fark edince, "futbol tarihimizde bu bir ilktir" diye kaleme kağıda sarılıp liste yapmaya koyuldum.

Emin olmak istiyordum. Önce Galatasaray onbirinde yabancı olup olmadığını gözden geçirdim, sıra Fenerbahçe'ye gelince yerli oyuncuları saymak yetti; topu topu üç taneydiler: Gökhan, Volkan ve Selçuk! Spor tarihçileri ve istatistik uzmanlarına soruyorum; daha önce iki Türk takımı arasında yapılan bir müsabakada, böyle bir durumla karşılaşılmış mıdır: Takımlardan biri 8 yabancı ile mücadele ederken, ötekinin yabancısız onbirle sahaya çıktığı hiç görülmüş müdür?

Zannımca bu bir ilktir; elbette şimdi, "oynayanların ikisi Türk vatandaşıydı, onları yabancıdan saymamak gerek" itirazları yükselecek. Vatandaşlık Kanunu'na göre bu iki TC vatandaşına "yabancı" demenin en azından hukuki nezaketle bağdaşmayacağı açıktır fakat kendimizi aldatmayalım.

Bu işler benim paşa keyfime kalsa, yabancı sayısını üçle sınırlandırırdım; sadece üç. Burada 5+1 uygulamasına bile burun kıvırırken, federasyonun giderayak yabancı sayısını 6+2'ye çıkarması bana göre çılgınca bir intikam hamlesidir: "Bana yâr olmayanı, başkalarına da yâr etmem" diyerek sevdiği kızı vuran mecnûn davranışıdır bu. Neticesi, vatandaşlık hüllesi ile sahaya çıkan 8 yabancı ve kenarda, onlardan birinin yerini almak için takım arkadaşının sakatlanmasını bekleyen bizim çocuklardan müteşekkil bir yedek kulübesi.

Kupa maçının sonucuyla alakadar değilim; sözü, "gördünüz işte, yerliler, yabancılardan daha iyi oynadı"ya getirmeye de niyetim yok ama bu gidişle günün birinde "Türk futbolu" diye bir şeyden -bir karakterden, ekolden, üslûptan- bahsetmeye imkân kalmayacak.

Anladık futbol global bir oyun, anladık Avrupa'nın kalantor takımlarında yerli oyuncuların durumu bizimkilerden daha fecîdir ama nihai tahlilde işin tadını kaçırmayalım: Fenerbahçe bir Türk takımıdır ve öyle kalmalıdır, uluslararası bir firma değil; kaldı ki uluslararası firmaların bile neticede bir merkezleri, bir milli aidiyetleri var. Yarın bir gün onbir futbolcunun sırtına geçirilmiş -diyelim ki Beşiktaş- forması ile sahaya çıkan, başarı kazanan bir ekibin başarısı ne anlama gelecek? "Arma-forma" edebiyatı beni tatmin etmez; ille de bizim çocukların sayıca galebe ettiği bir ekipten yanadır gönlüm.

Seçilecek yeni federasyon, ilk iş olarak yabancı sayısını kararında tutan bir uygulamaya gitmelidir; aksi takdirde "iddaa" ediyorum; üç vakit mi desem, beş vakit mi desem, sırf "iddaa" yüzünden ecnebi ligleriyle fazlaca aşna-fişne olmaya başlayan yerli futbolseverlerin, kendi liginden sıdkı sıyrılır gider.

Zoka!

Şöyle gözlerimi kısarak olup bitene bakarak zihnimde özetini çıkarmaya çalışınca gülmeye başlıyorum; aslında "gülmek" fiili en doğru seçim değil; bir muziplikle karşılaştığımızda verdiğimiz tepki belki.

Şuna "kıs kıs gülmek" diyelim en iyisi...

Meclis'te CHP'li vekillerin heyecanlı ifadelerini hatırlıyorum mesela; Koca Cumhuriyet rejimi, iktidar tarafından göz göre göre değiştirilmek isteniyor ve bu sinsi gelişmeden sadece CHP'lilerin haberi olmuş; bakındı şu işe? Tam bir "bulunur kurtaracak bahtı kara mâderini" vaziyeti; buna gerçekmiş hissini veren ise, "bunlar çaktırmadan rejimi değiştirecekler" inancının laikçi cenahta bulaşıcı hastalık gibi süratle yayılarak "vehim"in "realite"ye dönüşmesi. "Herkes aynı şeyden bahsediyorsa rejim gerçekten tehlikededir" fikrinin âşikârlaşması: Yargı ve üniversitenin muteber sözcüleri, yazarlar çizerler, TV'lerdeki atla arpayı dövüştürme uzmanları aynı kanaatte ise...

Dışarıda manzara öyle değil; üniversitelerde mesela hiçbir öğrencinin böyle şeylere aldırış ettiği yok. Başı örtülü kızlar, dışarıda örtülerini çantalarına koyup başı açık arkadaşlarıyla kol kola kantine gidip sınavlarına giriyorlar. Sokakta kaldırımda başörtüsü yüzünden kavga çıktığını hiç duymadım, görmedim. Kapı önünde başörtüsünü katlayıp çantasına koyan kızların hâli yüreğimizi burkuyor elbette; ama içeride fişlenmek, dünya görüşünden ötürü kırık not almak, aşağılanmak gibi bir eziyetle karşılaşmıyorlar. İşler bir şekilde yürüyor. Dersinden çıkan kızcağız kapıda tekrar başını örttüğü zaman da -gariptir- rejime bir şey olmuyor. Özetle aşağıdan yukarıya sirayet eden bir sosyal zonklama görmüyorum. Hükûmet,

nedense özel bir kamuoyu baskısı olmadığı halde meseleyi gündeme getirdi ve galiba CHP'yi ve paralelindeki muhalif cepheyi fena faka bastırdı. CHP ve tabii uzantıları ne zaman bu dili konuşmaya başlasa toplumun harareti artıyor; bu hâlin CHP'ye hemen hiç hayrı dokunmazken karşı cenahın bedavadan tiraj almasına gülmez miyim ben? Böyle oluyor, çünkü "CHP cephesi" kendine biçtiği rejimi korumak misyonunu fazlaca ciddiye almaktan ötürü halkının gönlüne ulaşacak bir siyasi dil kuramadı bir türlü. Ne zaman böyle bir "siyasi dil"in eksikliğini duyup düzeltmek için bir şeyler yapmaya kalkışsa, tesadüfen (!) önüne çok câzip muhalefet fırsatları çıkıyor; Sen CHP'nin yerinde ol da muhalefet etme bakalım!

Gülmem, daha doğrusu "kıs kıs gülmem" bu yüzden. CHP, hükümet için bir "lütûf" olmuş, bir velînimet. Yapabildiği tek şey, "bunlar ülkeyi satacaklar, rejimi değiştirip Şeriatı getirecekler"den ibaret olduğu için bir nevi fareli köyün kavalcısı rolünü iyice benimsemiş, bunu misyon sanıyor; halbuki ne zaman kendini gaza getirip köpürse, inen bir yürüyen merdivene tırmanmaya çalışan birinin durumuna düşüyor.

Peki, ya iktidardakiler rejimi gerçekten değiştirmeye çalışıyorlarsa ve biz de CHP'nin zannettiği gibi vahim bir aymazlık içinde bu durumu seyrediyorsak...

Şunun adını iyice koyalım; bu memlekette sıkı, taş gibi bir teokratik şeriat rejiminin bile toplumsal tabanı yoktur biir (kimse şaşırmasın, böyle bir rejim fenâ halde kemâl-i ciddiyet ister ki, bizde yoktur!); böyle bir idare en başta muhafazakâr-sağcı cenahın işine gelmez ikii. Bu demektir ki Türkiye'de kimsenin Cumhuriyet'le alıp veremeyeceği yoktur; "müesses nizam" herkesin bir şekilde işine gelmektedir ve yeni bir rejim kaosu ortamında evvelce kazanılmış mükteseplerini (!) riske sokmayı kimse istemez.

Sağcı-muhafazakârlar, küçük, yönetmelik tadiliyle bile tahakkuku mümkün rötuşlar talep ediyorlar; CHP cephesi karşı çıktıkça mağdur rolüne devam edip daha çok halk desteği kazanıyorlar. Olup biten bu. Gerginlikten nemalanan "tarafeyn"in nazar-ı dikkatine arz...

Digitalasparagas

Geçen hafta bazı gazetelerde, çok ilginç bir haber yayınlandı. Akşam Gazetesi'nden Engin Ardıç'ın, "Aptallar olmasa ekmek bulamayız" başlığıyla inceden inceye dalgasını geçtiği bu haber kısaca, "Tanrı'nın dünyaya kimi yeniden göndermesini isterdiniz?" sorusu etrafında tertiplenen bir anketin sonuçlarıdır; buna göre Atatürk % 90, Einstein ise % 4 civarında oy almış bulunuyor. Anket, yabancılara ait olduğu belirtilen bir internet sitesi aracılığı ile yapılmış; hâliyle işin içine yabancılar girdiği için, gazetelerimizden biri, meseleye ciddiyet atfederek bir güzel haber yapmış.

Haberi aynen veriyorum; dileyenler, haberin altındaki URL adresine girip aslını okuyabilirler:

"ABD merkezli bir internet sitesinde başlatılan "Tanrı Tekrar Kimi Göndersin?" başlıklı ankette Mustafa Kemal Atatürk 'açık ara' farkla birinci sırada yer alıyor.

Ankette Albert Einstein, Lenin, Bruce Lee, Mahatma Gandhi, William Shakespeare, Elvis Presley, Marilyn Monroe, Beethoven, Mao, Newton, James Dean ve Luciano Pavarotti gibi pek çok unutulmaz isim yarışıyor.

İnternet üzerinden yapılan ve yaklaşık 200 bin kişinin oy kullandığı ankette, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk, oyların yüzde 90'ına yakın bölümünü almış durumda.

Giriş sayfasında, 'Dünyadaki bütün insanlar kendi favorilerini/desteklediklerini yeniden yaşatmak/hayata geçirmek için oy verirler. Oylama bittiğinde sadece ilk üç aday muhafaza edilecek. Bunları saklamanın tek yolu diğerlerinin oyunu kendi adayın için almaktır' denilen İngilizce sitede, en az oyu Sezar ve Pavarotti aldı.

Hâlâ "www.whoshouldliveagain.com" adresinde süren oylamada Atatürk, oyların yaklaşık yüzde 90'ını aldı. Oylamada Atatürk'ün ardından gelen Albert Einstein yaklaşık yüzde 4 oy alabildi."

Anka Ajansı imzasını taşıyan bu haberin yayın adresi şöyle: http://www.milliyet.com.tr/2008/02/02/yasam/ayas.html

...

Buraya kadar pek bir fevkaladelik yok gibi görünüyor; çok çok içinizden şöyle düşünmüş olabilirsiniz: "Böyle bir anketin açıldığını işiten yurtdışında yaşayan Türkler, birbirini haberdar ederek "sinerji" yapmışlar ve ankete yüklenmiş olsalar gerektir; çünkü bu sonuçlar Türkiye için normal sayılabilir ama, batı kamuoyunda?.."

Ben internet işlerinden anlamam, fakat okuyucularımdan biri vaziyetten şüphelenip, bilgisayarı olan herkesin yapabileceği bir araştırmaya girişmiş (bkz. Araştırmacı okuyucu). Diyor ki:

"Bu haberde 'Amerika'da yapılan bir araştırma' denilmiş. Ã□ok ciddi şüphelendim, çünkü bu araştırma Amerika'da yapılmış olsaydı Atatürk çıkması pek yüksek ihtimâl değildi. Hele Albert Einstein ordayken ve Amerikan kamuoyunun çok iyi tanıdığı bir isimken!

Ben bilgisayar mühendisiyim, haliyle interneti de iyi bilirim. http://www.who.is/ adresinden bu http://www.whoshouldliveagain.com/

adresinin kime ait olduğunu araştırırsanız bir Türk firmaya ait olduğunu bulacaksınız. Haliyle araştırma da kesinlikle Amerika'da yapılmadı. Sahip olan Türk firmanın internet adresi ise şöyle: http://www.ihs.com.tr/ihs/mainMenu.html . Tabii bunun bir 'cover'ı da var. Bu bir hosting firması. Yani başkalarına web sitesi hizmeti sunuyor.

Amerikalı bir araştırmacı, işi gücü bitti bir Türk hosting firmasından Amerika'daki bir araştırma için hosting hizmeti alacak ve bu siteyi açacak. Olasılığı söylim: %0. Bu bir düzmece!"

Az önce ifade ettim; ben internetten anlamam; fakat verilen adreslere gittim ve sonu "com.tr" uzantısı ile biten bir site ile karşılaştım. İnternette sınır, pasaport, vize yok ve işten anlayan arkadaşlar, bu gibi şeylerin istenirse rahatlıkla yapılabileceğini söylüyorlar.

İhtiyatlı konuşuyorum, çünkü böyle bir anketten kimin nasıl bir mânâ çıkarabileceğini tahayyülde zorlanıyorum. Ã□ocuklar birbirleriyle boy ölçüşürken, "benim dedem senin dedeni döver" diye horozlanınca kenardan bakıp güleriz, fakat doğruysa bu habere gülmek kâfi gelmez; ağlamayı kesip tez zamanda cumhur-cemaat bir doktora görünsek yeridir.

İşte Türkiye böyle bir ülke; bu memlekette bazı gazetelerin haber ve yorumlarını (daha doğrusu haberyorumlarını) kesip kopyalayarak alt alta yapıştırsanız mizah kitabı olur.

Netekim oldu bile.

Rıfat Yörük daha da fazlasını yapmış. Ã□ok değil, yaşadığımız son bir senenin haberlerinin -hem de manşetlik haber bunlar- izini sürerek çok güzel bir belgeli mizah romanı kaleme almış, ki siz buna bir nevi belgesel de diyebilirsiniz.

Romanın adını söyleyince, "haa, ben bu ismi duymuştum" diyeceksiniz: "General Motor-Ã□ankaya Savaşları'nı durduracak kitap"*. Hatırladınız elbette, hani bir erke dönergeci vardı; hani bazı emekli generaller bir özel şirketin tanıtım toplantısına katılarak kemâl-i ciddiyetle enerji sarfetmeyen bir motor icad ettiklerini, ama "toplumun henüz hazır olmadığı" gerekçesiyle henüz sırlarını kamuoyuna duyurmayacaklarını söylemişlerdi de ardı arkası çıkmamıştı! Yazar Rıfat Yörük bazı hayalî (ama aslında taş gibi Türkiye gerçeği) kahramanlar icad ederek son bir yılın hadiselerini mizah edebiyatımıza armağan etti ki okunmalara sezâdır.

Saçmalıkları ve aykırılıkları ancak mizahla etkisiz hale getirebileceğimizi farkeden Yörük'ün aynı minval üzre kaleme aldığı mizahi yorumlarını habervaktim.com'dan takib edebilirsiniz.

Eline sağlık Rıfat Yörük.

İçinde "laiklik" geçmeyen yazı

1980 ile 1995 arasındaki onbeş senede Belçikalı sinema yapımcılarının iç pazarda (yani Belçika'daki sinema salonlarında) gösterime koyabildiği filmlerin oranı % 3; buna mukabil Amerikan filmleri 1980'de % 47'lik pazar payına sahipmiş; bu oran 1995'te % 97'ye çıkıyor!

Bize ne yahu diyeceksiniz; haklısınız ama müsaade edin birkaç örnek daha vereyim: Danimarkalılar, Belçikalılardan daha "Ulusalcı". Aynı zaman kesitinde yerli pazarın % 23'üne egemen olan "yerli Danimarka yapımları", 95'te % 14'e inmiş, buna mukabil Amerikan filmleri Danimarka pazarının % 77'sini eline geçirmiş.

Laiklik modelinde Türkiye'ye mostralık eden Fransa'da durum o kadar iç açıcı değil (Heyhat! İçinde laiklik geçmeyen bir yazı yazayım dedim ama, işte görüyorsunuz!) Fransızların yerli pazara hakimiyetleri ilk bakışta imrendirici seviyede: 1980'de % 47; bir ara 53'e kadar çıkan rakam 95'te 33'e iniyor. Aynı yıllar içinde Hollywood yapımlarının Fransa'daki itibarı, % 35'ten 58'e çıkmış. Vahim. Fransız entelektüelleri bir ara pek cayırtı koparmışlardı, şimdi durum nedir bilmem.

Almanların vaziyeti Fransızlardan beter: Alman sinemalarında gösterilen Alman yapımlarının oranı bir ara % 23'e kadar çıkmış ama % 11'de çakılıp kalmış. Amerikan yapımları ise % 75'le Alman pazarını tek başına elinde tutuyor.

Komşumuz Yunanistan'ın durumu nasıl dersiniz? 80'lerde iç pazarın % 28'ini teşkil eden yerli filmler, 95'te, -sıkı durunuz- % 6'ya gerilemiş; hâsıl olan boşluğu % 87'lik bir skorla kimin doldurduğunu merak etmediğinize eminim: Amerikalılar!

Bir zamanlar Türkiye piyasasına hatırı sayılır miktarda film satan İtalyan sinemasına bakalım: Onbeş sene içinde iç pazara % 43 oranında İtalyan filmi veren bu endüstri, 1995'te % 15'e kadar gerilemiş. Amerikalı yapımcılar ise aynı zaman içinde İtalyan sinema salonlarına % 33 dolaylarında film satabilirken 95'te bu rakamı 74'e yükseltmeyi başarmışlar.

İspanya'nın direnişi de kayda değer nitelikte; belki de Avrupa'da Hollywood sinemasının en az itibar gördüğü seyirci kitlesi İspanya'da fakat orada da rakamların yükseliş eğilimi, ötekilere benziyor.

Avrupalı sinemacılar kaybediyor; Amerikan sinema endüstrisi kazanıyor.

Listede Türkiye yok fakat zannımca eğer olsaydı, komşumuz Yunanistan'ınkine benzer bir durumla karşılaşacağımız tahmin edilebilir; ayrıca 1995'ten bugüne kadar geçen 13 senelik taze bilgiler de mevcut değil. Bu istatistik bilgilerini, Geoffrey Nowell-Smith editörlüğünde yayınlanan ve Ahmet Fethi tarafından Türkçeye çevrilen "Dünya Sinema Tarihi" isimli "baba" müracaat eserinden aldım (Kabalcı Yayınları, İst. 2003, s. 862); yeri gelmişken bu eserin kitaplığıma intikalindeki samimi yardımından ötürü sevgili Rasih Yılmaz'a teşekkürlerimi gönderiyorum.

Sinema, benim uzmanlık saham değil, "sekans"la sahnenin farkını bile bilmem fakat yine de bu duruma fena halde bozulduğumu belirtmeliyim; gerçi Bernard Shaw'a atfedilen "üç türlü yalan vardır: yalan, kuyruklu yalan ve istatistik" nüktesinin meâlini hâtırdan uzak tutuyor değilim ama neresinden baksanız taş gibi gerçekler bunlar. Eskiden biz film mevzuubahis olunca "yerli-ecnebî" sınıflandırmasını bilir ve anlardık; şimdi ecnebî kelimesi Hollywood sinema endüstrisi ile iç içe geçmiş durumda. Adamlar hikâye anlatıyor, biz dinliyoruz; adamlar rüya görüyor biz seyrediyoruz, adamlar neye nasıl tepki vermemizi tedris ediyor, biz öğreniyoruz.

Şimdi diyorum, biz bu kendi söküğünü dikemeyen Avrupa Birliği'ne girsek ne olur, girmesek ne olur?

Dindarlar da laikliği benimsemeli ve savunmalı

Dışarılara çıkmaya lüzum yok; biraz empati yapılınca durum rahatlıkla görülebiliyor: Türkiye, halen devam etmekte olan laiklik, başörtüsü vesaire gibi tartışmalarda sergilediği seviye ile, siyasi kültür ve sosyolojik kategoriler açısından henüz ham bir ülke görüntüsü veriyor. Henüz ham, yani yeterince tekâmül göstermemiş; bu görüntünün bir adım sonrası Türkiye'ye demokratik nizam ve kurumların birkaç numara fazla geldiği yorumlarıdır. Rahatsız edici bir görüntü bu; temel sebebi ise sosyo-ekonomik gelişmenin, siyasi kültürün önünde gitmesi.

Tarihî açıdan Türkiye'nin laiklik fikriyle tanışması, hiç de "daha dün" gibi bir tabirle anlatılmaz. Tâ, XVIII. asırda Türkiye batılılaşma istikametinde siyasi irade koyduğunda, Türkiye laiklik fikrinin temel lâzımeleri ile tanıştı. Nereden bakılsa, iki asırdan beri laik kurum ve düşüncelerle temas halindeyiz. Batılılaşma programını bu ülkede tayin ve takib eden irâde Saray'dan, Osmanlı sarayından ve padişahlarından geldi. Cumhuriyet'in ilanına kadar Türkiye'de batılılaşma programını fiilen yürüten ve destekleyen ilk itibarla Padişah ve Tanzimat bürokrasisi oldu. Bu uzun dönemde dinî eğitimin tamamen siyasi otoritenin denetimine girebilmesi için vakıfların Evkaf Nezareti'nin kontrolüne alınması için çok ciddi teşebbüsler gerçekleştirildi. Artık verimsizliği âşikâr hale gelen geleneksel medreselerin paralelinde batılı eğitim kurumları devreye sokuldu (Mülkiye, Askerî Tıbbiye, kara ve deniz mühendishaneleri, Galatasaray Sultanîsi ve Darülfünûn, yani üniversite); böylece batılılaşma ve dolayısıyla laikleşme programını destekleyen bir zümre ortaya çıktı. Bu zümreyi biz siyasi

görüntüsüyle Genç Osmanlılar, Jöntürkler, İttihatçılar diye tanıyor ve biliyoruz; bu cereyanı destekleyen kişi ve kuruluşlar devletle iç içe kişilerdi, asgariden memur idiler; Meşrutiyetlerle birlikte yüksek bürokrasi içinde yapılandılar ve Türkiye'nin seçkinleri haline geldiler.

Bu süre zarfında laik kültürü yerleştirici adımlar sosyal tepkiyle karşılanmadı; esasen Osmanlı toplumu da farklı hayat tarzlarının karşılıklı saygıyla yaşanabildiği bir yerdi. Laiklik bu mânâda bize gökten zembille indirilmiş veya sanıldığı gibi sert bir inkılapla zorla kabul ettirilmiş değildir.

Bizde bunun evveliyatı var ve bu gerçeği unutuyoruz.

Bu uzun ve mâlum hikâyeyi, bütün tafsilâtı ile tekrara gerek yok; sözün hissesi şudur: Biz laiklik dâvâsında hayli tarihî ve sosyal tecrübe edindik. Cumhuriyet İnkılâpları'nın haylicesi, daha Osmanlı Saltanatı zamanında telaffuz edilmiş, tartışılmış ve kısmen uygulama şansı bulabilmiş reformlardı; bu bakımdan Cumhuriyet'in seçkinleri ile Osmanlı seçkinleri arasında zümrevî ve içtihâdî bir fark görünmez; aynı kadrodur. Hâl böyle iken bugün, laik kültürün en basit prensipleri hakkında kolayca ikiye bölünüvermemiz yadırgatıcıdır. Laikçiler, laikliği devlet dini gibi anlıyorlar ve bu yanlış algılama onları, (diğer semavi dinler değil de) İslâm'a karşı tavır takınmaya zorluyor ve mesele hemen din aleyhtarlığı, din taraftarlığı şekline bürünüyor; halbuki laiklik ve laik kültür en başta -adı ne olursa olsun- "resmî din" kavramını reddeder ve bütün inanç ve içtihatların kamu otoritesi karşısında aynı mesafede durduğunu kabullenir. Laiklik, yurttaşların dinî hayatını tanzim iddiası taşımaz, bilakis dinî hürriyetleri teminat altına alır ve bu şekliyle din eksenli bölünmenin panzehiridir. Batı dünyası, kanlı din çatışmalarından laiklik ile yakasını sıyırabildi.

Bizde ise bölünme sebebi oluyor. Ã□ünkü biz laikliğin kendisini değerli bulmuyoruz. En çok savunanları bile laikliğe inanmıyor ve saygı duymuyorlar; buna mukabil saçma sapan yasaklarla karşılaşan kitleler, gerçekte laikliğin "Türkiye'deki laikçiler"in anladığı ve inandığı bir şey olduğunu zannederek kavrama soğuk bakıyorlar.

Bu kör dövüşünü sükûnete erdirecek şey laikliği terketmek değil, tam aksine doğru dürüst uygulamaktır; işte bu şansı bir türlü ele geçiremediğimiz için kör dövüşü devam ediyor. Ne yazık ki, ele geçen fırsatları da iyi değerlendiremiyoruz. Hep tekrarladığımızı bir kere daha tekrar edelim: Türkiye'de, kamu bütçesi imkânlarının kısıtlı, özel sermayenin de kıt olması yüzünden yatırımlara, kalkınmaya dönük programlarla siyaset yapma aralığı daraldı; bu yüzden siyasi partiler programlarını ideolojik unsurlar üzerine kurarak, "fikir itibariyle akraba olanlar bize oy versin; bizim kampımıza katılsınlar" gibi bir kolaycılığa sarılıyorlar. Başta basın olmak üzere siyasetimizin ve merkezî bürokrasinin temel kurumları arasında ideolojik meseleleri propaganda malzemesi yapmamak hususunda bir centilmenlik anlaşması yapılabilmiş olsa, eminim ki, bizi dışarıya karşı hacil duruma düşüren davranış travmalarına ve kaotik kamplaşmalara kısa sürede son verilir.

Bundan eminim, çünkü "yukarılarda", laiklik konusunda canhıraş münakaşa ve kavgalar verilmesine rağmen Türk toplumu, laik kültürün gerektirdiği uzlaşma ve karşılıklı hoşgörüyü bizzat yaşamakta ve hâlen devam ettirmektedir. İnsanlar birbirlerini gündelik hayatta siyasi görüşlerinden ötürü kınamıyor, aşağılamıyor; olduğu gibi kabul ediyor. Kimse kimseyi dini veya felsefesi inanç ve kanaatlerinden ötürü hor görmüyor, selamı sabahı kesmiyor, bu yüzden düşmanlık beslemiyor. Zeminde kavga yok fakat çatı katında kavga gürültü eksik olmuyor. Laiklik esasen Türkiye'de fiilen yaşayan bir olgudur ve bu herkes için büyük bir kazançtır.

Her iki tarafı temsil eden politikacılardan daha sağduyulu, daha yumuşak bir dil kullanmalarını bekliyoruz; eğer onlar Türkiye'nin yaşadığı fiili gerçeğe saygı gösterirlerse ülkemiz dışarıdan "din taraftarları-din düşmanları" gibi görünen iptidai ve çirkin kamplaşma manzarasından çabucak sıyrılacaktır.

Laikliğe hepimiz sahip çıkalım; destekleyelim ve bu kavramın, temel hakların hayata geçirilmesinde en önemli araçlardan biri olduğunu hiç hatırdan çıkarmayalım.

Memleketi kurtarmaklığım engellenemez!

Haberi okuyunca "ardinal"im arttı, nabzım yükseldi; kendimi daha mutlu, daha iyimser hissetmeye başladım ve kendime, "işte memlekete hizmet için sıra sana da geldi Ahmet" diye gaz verdim; ara gazının tesiri geçmeden size bu güzel haberi özetlesem iyi olacak:

Efendim, iktidar partisinin şu sıralar rakipsiz kalması ve, "su içsem yarıyor kardeş, bünyem kilo yapıyor" örneğinde olduğu gibi lehte ve aleyhteki bütün gelişmelerin olumlu puan cinsinden kâr hânesine yazılması sebebiyle bir kısım âkıl adam oturup, iktidara karşı alternatif olacak yeni bir parti arayışına girişmişler. Yeni partinin sağ-sol ayrımı yapmadan bütün halkı kucaklayacak kalkınmacı bir programa ilâveten en az başbakan kadar karizmatik bir genel başkana ihtiyaç duyacağı telaffuz edilmiş (kendim için söylüyorsam n'eyim ama dikkat buyrulduysa tam da benim gibi biri tarif edilmekte!).

Boğaz'da bir balıkçı lokantasında yapılan toplantıda, içtimanın "duahan"ı Sayın Cindoruk şöyle konuşmuş,

-Hükümeti muhafazakâr değerlere hücum ederek geriletemezsiniz. Bugün AKP'ye muhalif olan siyasi yapılar benzeş durumdadır ve toplumun derinliklerinde kabul görmüyor. [Nitekim] MHP türbanla eski kulvarına yani muhafazakâr milliyetçiliğe dönmek istiyor. Akademisyen gruplar ve deneyimli arkadaşlarımızla yaptığımız araştırmaların sonucu olarak AKP'yi geriletmek için ekonomiyi, dış politikadaki teslimiyeti ve yolsuzlukları öne çıkarmamız gerekiyor. Ama en önemlisi, kaptan köşkünde yani lider olarak muhafazakâr bir ismin kaçınılmazlığıdır...

Son cümle dikkatinizi çekmiştir eminim; kimin kasdedildiği açık, nitekim Hüsamettin bey (ki bu satırların yazarını tanıdığını sanmam), bakınız memleketi ve rejimi kurtaracak yeni liderin adrese teslim vasıflarını nasıl sıralamış:

-Birincisi, A. Bey samimi muhafazakâr. Lay lay lom türü magazinel türbancılardan değil. İkincisi, A. Bey siyasal İslâmcı hiç değil. Üçüncüsü, Mülkiyeli. Öğretim üyeliğinden geliyor, başarılı bir (...) geçmişi var, devlet nedir biliyor ve onun üstünde titriyor. Dördüncüsü, dürüst mü dürüst. (...)

Tam burada araya başka bir lâf girince söz yarıda kalıyor ama şu tarif, "gelinim sana söylüyorum, kızım sen anla" türü imâlara yer bırakmayacak kadar açık ve berrak. Hâl böyleyken Sayın Cindoruk'tan yaptığım alıntıda niçin bazı küçük ve önemsiz değişiklikler yaptığım merak uyandırabilir. Cevabını veriyorum; siyâsette böyle şeyler olur (Bkz. Macchiavelli, İl Principe, Firenze, 1512 ve "Gelin ata binmiş, ya nasib demiş" atasözü).

Balıkçı sohbeti, hazirûndan bazılarının, "yeni partide kimler olacak, falanca, filanca da olacak mı?" şeklindeki sorusuna sayın Cindoruk'un verdiği kapsayıcı cevapla sona eriyor. Şöyle demiş: "Elbette olacaklar. Hikmet Çetin de olacak, Onur Kumbaracı da, Hüsamettin Özkan da olacak belki Mustafa Sarıgül de... Keza Sayın Mesut Yılmaz da olacak, Ufuk Söylemez de, milliyetçi kanattan Hasan Ünal da olacak, Sadi Somuncuoğlu da. Herkes kucaklanacak.. Yeni bir ortak ruh inşa edilecek. Bu bir fantezi değil, uzun araştırmaların sonucudur. Böyle bir yapı ile ancak AKP alaşağı edilebilir. Benim DP projemi bu şekilde revize ederek yeni ve milli bir model inşa ediyoruz."

Sayın Cindoruk'tan bahsederken az önce niçin "duayen" yerine "duahan" dediğimi merak edenleriniz olabilir; öyleyse soruyorum, böyle güzel duaya (penaltı noktasına doğru kavisli muz orta!) "âmiin" denilmez mi?

Ben projeyi tuttum ve beğendim; tek eksikliği, ismimin açıkça telâffuz edilmemiş olması, ki kısa zamanda bu noksanı giderecekleri ümidiyle kendime siyasi hayatımda başarılar diliyorum.

Halifeniz olmayabilirim fakat, yine de memleketi bir şekilde kurtarmamı kimse engelleyemez!

Bir "uluorta namaz" vakası daha!

Bu günlerde "uluorta namaz" moda oldu. Bir gazeteci, vaziyeti daha da dramatik hale getirerek, "Akmerkez'de uluorta namaz kılınıyor, sırf gösteriş olsun diye, belki de birisi müdahale etse ikinci bir Sivas yaşanacak..." satırlarını kaleme alınca, derhal titreyerek her dürüst vatandaş gibi, dört gün önce şahit olduğum tüyler ürpertici bir "uluorta namaz" olayı hakkında bildiklerimi ifşâya karar verdim.

Evet, acı fakat hakikat; inanmayacaksınız ama vatandaşın biri kamuya açık alanda "uluorta" namaz kılıyordu.

Hava hayli soğuktu, akşamın karanlığı bastırmıştı.

Suç mahalli, Ankara tren garının ikinci peronuydu (Anıttepe'ye kuş uçuşu 1 km); merdiven çıkışındaki büfenin yaklaşık onbeş metre ötesinde sabit bankların olduğu mıntıka. Olayı soruşturacak kurum ve kuruluşlar, gerekirse oradaki büfecinin şahitliğine başvurabilirler. Büfeci beni hatırlayacaktır; kendisinden iki çay istemiştim, o da, "abi çay bitti" demişti de kendisinden üç tane peynirli börek satın almıştım.

Derken... O müthiş manzara ile karşılaştım!

Dilim varmıyor, hâlâ ürperiyorum, takriben 50-60 yaşları arasında, kıyafetinden sıradan biri olduğu anlaşılan bir adam resmen, alenen, uluorta ve kimseden müsaade almaksızın namaz kılıyordu! (Tecrübelerime dayanarak bu yurttaşın akşam namazı kılmakta olduğunu tahmin ediyorum.)

Hayır, tam olarak o esnada namaz kılmıyordu ama bu maksat için ciddi bir eylemlilik içindeydi; bir nevi cürme azm ve teşebbüs; zannımca "kaamet" getiriyordu; Kaametin ne olduğunu bilmeyenler Diyanet'in web sitesine bakabilirler.

Rejime, kanunlara ve anayasaya saygılı bir vatandaş olarak duruma derhal müdahale etmek ihtiyacı hissettim. Tam olarak niyetim şöyleydi; "Beybaba" diyecektim, "Burası kamu alanı, hava soğuk, yer ıslak. Sen de pardesüyü çıkarıp yere sermişsin. Gar binası içinde mescid var; oraya git de buralarda perişan olma; üstelik durup dururken bir de karşı devrimci eylem görüntüsü vermesen daha iyi olmaz mı?"

Diyemedim, çünkü Beybaba çoktan iftitah tekbiri çekip ilk rekâta el bağlamıştı bile (iftitah, tekbir ve rekât için bkz. diyanet.gov.tr).

Sonradan durumu öğrendim; bu beybaba meğer yalnız değilmiş. Doğu Ekspresi vaktinde gelecek diye birlikte seyahat ettikleri çoluk çocuğu ve eşyası ile hayli merdivenden inip çıkarak perona gelmişler. Tehiri işitince beybaba, çoluk-çocuğu üşümesinler diye gar binasındaki bekleme salonuna yollamış, kendisi de 2. perondaki eşyalara bekçilik etmekteyken namaz vakti gelincee...

Al sana karşı devrim: "Niyet ettim akşam namazının farzına, durdum divâna!"

Vâkıa kimsenin rûhu bile duymadı. Peronda bizden başka kimse yoktu ve sonradan anladığıma göre beybabanın oracıkta vaktin namazını edâdan gayrı şansı kalmamıştı ama karşı devrim karşı devrimdir arkadaşlar ve ben, duyarlı bir yurttaş olarak dokuz kusurlu hareketten birini teşkil eden bu cürmü ihbar etmek zorundayım ve işte eeet-tim!

Büfeciyi boş verin, hatırlamayabilir; benim elimde kapı gibi video görüntüleri var; üstelik öyle dandik cep telefonu videosu değil, HD kalitesine yakın, yarı profesyonel bir kamera görüntüsü (tesadüfe bakınız ki o esnada oğlumla bir şahsi belgesel çekimi yapmaktaydık)

Ve o gün, yani 12 Şubat akşamı Doğu Ekspresi, gara bir buçuk saat tehirli girdi; bir saat de soğuk trenin içinde bekleştik. İnanmayan istasyon kayıtlarına bakabilir (ama zor görür).

Olayın sarsıntısını hâlâ üstümden atamadım çünkü trende yol boyu çok sarsıldık; sarsıldık durduk. Mühim değil, yeter ki rejim sarsılmasın!

Deniz seviyesi!

1-"Türban sorununun ekseriyet-i azimenin mutabakatı ile çözüme kavuşturulması gerekir; bu konuda tüm siyasi parti temsilcilerinin uzlaşma arayışında olması gerekir" cümlesinde "Türban sorunu" tamlamasının yerine aşağıdakilerden hangisi getirilirse cümlenin anlamında bir daralma olmaz:

A) Başörtüsü Sorunu, B) Özgürlük Sorunu, C) Rejim Sorunu, D) Hazım Sorunu, E) Gaz Sorunu

2- "Türban 1970'li yıllarda yaygınlaşmaya başlamış ve modaya uygun bir şekilde tesettüre girmenin adıdır" cümlesindeki anlatım bozukluğu aşağıdakilerden hangisi ile giderilebilir?

A) Türban kelimesi yerine başörtüsü getirilmelidir. B) 1970 yerine yüzyıllardır denilmelidir. C) Yaygınlaşmış kelimesi cümleden çıkarılmalıdır. D) Başlamış kelimesinden sonra bir örtünme şeklidir ibaresi getirilmelidir. E) Cümlenin bekası için her şey olduğu gibi bırakılmalıdır.

3- "Türbanlı bir milletvekilinin 'Laiklik elden gidiyor' diyerek Meclis'ten atılmasını içime sindiremiyorum" cümlesinin öznesi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Türbanlı, B) Laiklik, C) Meclis, D) Ben, E) Hepimiz

4- "Bacımın iffeti batmaktadır rezilin gözüne/ Tükürüğe yazık billahi tükürsem yüzüne" beyitinde birbirleri ile uyumlu olan kelimeler aşağıdaki seçeneklerin hangisinde bir arada verilmiştir.

A) Bacı-İffet, B) Rezil-Tükürüğe, C) Göz-Yüz, D) İffet-Yüz, E) Hepsi

5- Kapalı havzalar akarsuların taşıdığı suyu denize ulaştıramadığı yerlerdir. Van Gölü, Tuz Gölü, Burdur Gölü kapalı havzalarımıza örnektir.

Yukarıda verilenlere göre aşağıdaki seçeneklerden hangisini söylemek uygun olur?

A) Havzaların kapalı olması kamusal alanda yasaktır. B) Suyunu burada dökemeyen akarsular Arabistan'a gitmelidir. C) Havza cumhuriyet şehridir, kapalı olamaz. D) Kapalı havzalar iç bölgelerimizdedir. E) Sorun kapalı havza sorunu değildir, sorun akarsuların rejim sorunudur.

6- Uygarlığın gelişiminde aşağıdakilerin hangisinin en az katkısı olmuştur?

A) Ateşin bulunması, B) Yazının icadı, C) Başörtüsünün yasaklanması, D) Pusulanın icadı, E) Erke dönergeci

7- Aşağıdaki bölünme şekillerinden hangisi canlı varlıklarda sıklıkla görülür?

A) Barolar Birliği'nin ikiye bölünmesi, B) Öğretim üyelerinin ikiye bölünmesi, C) Meclis'in ikiye bölünmesi, D) Mitoz bölünme, E) Hukukçuların ikiye bölünmesi

8- Türbanlı bir kadın ile türbansız bir kadın bir gün pazaryerinde karşılaşırlar. İki kadın, eskiden oturdukları binada kapı komşusu oldukları için uzun bir sohbete dalıp uzun süre konuşurlar. Ayrılacakları zaman her ikisi de cüzdanlarının çalınmış olduğunu görürlerâ¦

Yukarıdaki parça hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Türbanlı kadın cüzdanların çalınmasında suçludur çünkü lafa tutan odur. B) Başı açık kadın türbanlı kadının hakkını yemiştir. C) Kadın milleti nerede ne kadar konuşacağını bilmemektedir. D) "Hırsızın hiç mi suçu yok kardeşim." denmesi en uygunudur aslında. E) Önemli olan cüzdanın çalınması değil, asıl sorun rejim sorunudur.

9- "İnancı için başını kapatan kızlarımızın üniversitelerde okumasına karşı değiliz. Kimileri bunu radikal fraksiyonların sembolü olduğu için takıyor. Şu anda bunu ayırt edebileceğimiz bir radar aletimiz yok ki. Bu yüzden en azından şimdilik, ak ile karanın birbirinden tamamen ayrılacağı zamana kadar başörtülü kardeşlerimizden sabır bekliyoruz, vs, vs..."

Yukarıdaki parçanın edebi türü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Hikaye, B) Masal, C) Ninni, D) Mani, E) Taşlama

10) Deniz seviyesinden 1000 metre yükseklikte bulunan bir şehirden deniz seviyesinden 200 metre yükseklikte bulunan bir şehre doğru inildiğinde hava sıcaklığı 8 derece artmaktadır. Buna göre deniz seviyesine yakın olan şehir için aşağıdaki yargılardan hangisi söylenebilir?

A) Deniz seviyesinde hava sıcaktır, başörtüsü oranı azdır. B) Denizden yükseklere çıkıldıkça başörtüsü miktarı artmaktadır. C) Deniz seviyesinin altına inildikçe klimaları açmalıdır. D) Başörtüsü iklim şartlarından etkilenmez. E) 1000 metreye kadar türban, 2000 metreye kadar ise basınç düşüklüğü yüzünden annelerimizin başörtülerinden kullanılmalıdır.

Yukarıdaki test soruları, okuyucularımdan Mustafa Kara'nın emeği mahsulüdür. Bu durumdan ne mânâ çıkarmak gerekir?

A) Yazar, 'Bakın, benim okuyucularım benden daha cevval' diye gururlanmaktadır, B) 'Bu hafta da vaziyeti kurtardık' diye içten içe sevinmektedir, C) Zaman okuyucuları, bu başörtüsü işine fena içerlemiştir, D) Türk halkı, deniz seviyesinin çook üstündedir, E) Vallahi hepsi de bir miktar doğrudur!

Açıklama

Bir süre önce bu sütunda yayınlanan "Digitalasparagas" başlıklı yazıda yanlış anlamalara sebep olabilecek bir durumu açıklamak gereği hasıl oldu. Yazıda sözü edilen whoshouldliveagain.com isimli web sitesi, İHS Telekom firmasına ait değildir: İHS Telekom sadece sözü edilen web sitesinin alan adını tescil eden kuruluştur. /ATA

Allah sorar!

Akıl ve sinir selâmetini muhafaza için hayli zamandır televizyon tartışması seyretmiyorum; ne var ki çok matah bir şeymiş gibi bu kabil gevezelikleri haberlerin içine yedirmeye başladılar; ister istemez bir kısmını gördüm, dinledim.

Mekanizma şudur; gençlere dersiniz ki, "evde kedi mi beslemeli, köpek mi?" Saatlerce iştahla, şevkle tartışırlar (bkz. lise münazaraları). Böyle tartışmaların sonuna bakarak herhangi bir tesbiti netleştirme imkânı bulunmaz, çünkü gençler -mizaçları gereği- haklı çıkmak, galebe etmek isterler ve bu hedefe varmak için kilitlenirler: Münazara değil müsabakadır çünkü. Modern seyirci "müsabaka" lezzeti verilmemiş seyirde tatmin bulmaz. Bir tarafın o tartışmadan galip çıkması beklenmektedir; heyecanları yüksektir fakat birikimleri sığ, malumatları yetersizdir. "Memleketin geleceği sizlersiniz" edebiyatı ile doldurulmuşlardır ve o manasız münakaşadan dik çıkmayı o esnada hayatın en mühim meselesi gibi görürler.

"Başörtüsü serbest olursa üniversitelerde kavga olur mu?" anafikri üzerine TV tartışması yaparsanız gençler "tartışırlar" fakat ortaya bir şey çıkmaz; olsa olsa, "gençler kamera önünde tartışmamalıdır" nüktesinin isabeti doğrulanır; siz de sabah akşam iyi saatte olsunlar ne zaman darbe yapacak diye endişeyle sabahın köründe yastığa başınızı koyarsınız.

Tartışmanın ahlâkı ve rûhu, hakikate erişmek arzusu. Doğruyu bulmak, için münazara edilir ve hakikatle karşılaşınca ona teslim olunur. Siz hiç, "ben tamamen aksi bir kanaatle buraya gelmiştim ama şimdi fikrimin isabetli olmadığını görüyorum. Size teşekkür ederim; beni zenginleştirdiniz" diyen bir televizyon horozu ile karşılaştınız mı? Eşyanın tabiatına aykırıdır; hele TV'de asla!

Bırakınız 20-22 yaşındaki gençleri, 50'lik, 60'lık TV horozlarında bile bu kemâlâtın izi yok. Hakikati aramak, onun için çaba göstermek ve ona teslim olmak, ne yazık ki modernlik

alâmetlerinden biri değil; asrî zamanlarda iyi oyuna değil skora bakılıyor. Eğer arkaplanda modernite duruyorsa bilinmelidir ki "imaj", hakikati her zaman döver ve asıl mesele budur.

"Hakk'ı Hak bilip Hakk'a ittibâ" etmek, zannedilenin aksine sadece imânî bir eylem değildir; aynı zamanda epistemik bir aksiyondur. Vaktiyle çok az insanda böyle yüksek felsefî endişeler vardı; şimdi yok: yaşasın tarih okumaları!

Dört bir koldan abesle iştigal ediyoruz. Zihni sağlığa sahip toplumlarda, -bırakınız çözümü- mesele bile edilmeyecek bir ayrıntıyı abartıp, en namdar hukukçuların bile içinden çıkamayacağı bir labirente dönüştürdük. Allah bunun hesabını herkese sorar; abesle iştigâl enerji, zaman ve akıl kaybıdır; neticesinin önemi yok. Daha zarlar havada dönmekteyken herkes kaybetmiştir: Laikçilerimiz kaybetmiştir çünkü Atatürk'ün kurduğu devlet nizamının metânetine karşı ne kadar güvensiz yaklaştıklarını âşikâr etmekte ve ellerinden gelse hukuku askıya alacaklarını belirtmektedirler; iktidar ziyandadır, çünkü güç vektörünü semeresiz istikametlere tevcih etmiştir.

Kazanan ve daima kazanmakta olan modernitedir; muasırlığa doğru pupa yelken gitmekten başka rotası bulunmayan bir gemide birbirinin boğazına sarılan bir topluluğuz biz. Farkedemiyoruz ki, algılanan şekliyle "İslamcılık" da, sekülerlik ve lasisizm de aslında modernitenin türevidir ve şu yaman çağda adam gibi Müslüman, adam gibi adam olmanın fikriyatı yapılamıyor. Bir "kara delik" gibi modernite, hepimizi kendi sûretine ve boyasına mahkûm ediyor.

Not: "Bir uluorta namaz vakası daha" başlıklı yazıda anlatılan olayın videosu için meraklı okuyucular, (http://www.youtube.com/watch?v=SOm4BqsyrJ0) adresini tıklayabilirler.

Sünnetullah'ta din-bilim çatışması olmaz; çünkü...

Prof. Dr. Celal Şengör'ün kendisi gibi bilim adamı arkadaşlarına hitaben kaleme aldığı o mektup, Türk Bilim Tarihi'nin en dramatik belgelerinden biri olarak yerini alacaktır; bu belge dramatiktir, çünkü bilim ve din ilişkilerine dair akıl yürütürken sadece ve sadece Avrupa Ortaçağı'ndaki Kilise dogmatizmine ve bu dogmatik kireçlenmeye eleştiri getiren laik bilim çevrelerine atıfta bulunuyor. Sayın Şengör'ün söyledikleri Avrupa Ortaçağı için geçerli ve doğrudur, fakat o, tarihin ve mekânın belirli bir kısmında cereyan eden çatışmayı bütün zamanlara yaygınlaştırmak suretiyle pek kaba bir anakronizm yapmakta ve ne yazık ki gülünç duruma düşmektedir.

Prof. Şengör, bu ünlü mektubunda diyordu ki: "Din, belirli dogmalar çevresinde kurulmuştur ve yanılmaz olduğu iddia edilen bir veya birkaç tanrının vahiyleri olan dogmalarından vazgeçemez. Bilim ise sürekli olarak gerçeği arayan ve gerçekle bağdaşmayan hiçbir şeyi

kabul etmeyen bir düşünce sistemidir. Bilim, bitmeyen bir deneme-yanılma süreci içerisinde daima yanlışları eleyerek hakikate asimtotik olarak yaklaşır. Ancak hepinizin bildiği gibi, tek bir ters veri en ihtişamlı teoriyi çöpe atmaya yeterlidir. Dinin pek çok dogması bilimin isbatları karşısında bu şekilde çöpe gitmiştir. Bugün artık ne dünyanın yedi günde yaratıldığına, ne Nuh Tufanına, ne de Havva ile Ã□dem masalına inanmak mümkündür. 'Üniversitede yasak olmaz' diyenlerin, üniversitede yanlışlığı isbat edilmiş fikirlerin artık kullanılamayacağını ve öğretilmeye devam edilmelerine izin verilemeyeceğini anlamış olması gerekir. Bu nedenle coğrafya derslerinde düz bir dünya veya fizik derslerinde Aristo fiziği öğretmeye kalkan hocalara izin verilemez." <!--more-->

Fikren sol cenahta yer tutmasına rağmen ilim ve feraset sahibi meslektaşları tarafından da acı eleştirilere uğrayan bu ifâdelerin işaret ettiği bir başka vahim husus, Sayın Şengör'ün bu cümlelerinde sarfettiği "din" kavramının içine zımnen 'İslâm'ı da yerleştirmekte hiç beis görmemesidir; halbuki bilmesi lâzımdı ki Batı'da cereyan eden din ve bilim çekişmelerinin dışında ve üstünde, İslâm tarihi bünyesinde, İslâmî menşeli bir bilim tarihi süreci daha vardır; bu süreçte bilimin dinle, dinin bilimle çatıştığı görülmez. Prof. Şengör'ün henüz farkında olmadığı anlaşılan bu durum, -âlim olması şart değil- her âkıl Müslüman'ın pek iyi bildiği "Sünnetullah" kavramından doğmaktadır. Müslüman bilim adamlarının bilime bakışları, Faustiyen bakış açısından çok farklı olarak, Tanrı'nın insandan gizlediği ve yasakladığı sırları, Tanrı'ya rağmen keşif ve öğrenmek arzusundan kaynaklanmaz; onlar sadece bilimin temel konusunu teşkil eden evrende Sünnetullah'ın, yani Allah'ın evreni nasıl kurguladığını, yani tabiat kanunlarını ve bu kanunların işleme biçimini merak eder ve araştırırlar. Bu bakış açısı (bu epistemik vaziyet alış), bilim namına bulunan, icat ve keşfedilen herşeyi kendiliğinden Allah'ın sünneti kategorisine sokar ve bulunan şey ne kadar yeni, şaşırtıcı, hatta sarsıcı olursa olsun -seküler bilgi- karakterini kaybetmeden 'din'in içerdiği bilgi mevkiine geçer.

Bu niçin böyledir; acaba biz Sünnetullah kavramını bu derece geniş ve kapsayıcı yorumlamakla, -haddimize kat'iyyen düşmemekle birlikte- İslâm'ı müdafaa gayreti içinde miyiz? Kesinlikle değil; bu bakış açısı, (bu epistemik yer), bizatihi Kur'an'ın defalar ve defalarca tekrarlayarak adeta insanlara ezberletmeyi murad ettiği bir davranış -düşünüş, algılayış, bakış, idrak- tarzıdır. Kur'an insanları yaratılmış şeyleri defalarca inceleyip araştırarak 'Sünnetullah'ı kavramaya mecbur eder. Bu yüzden modern bilimin gün geçtikçe şaşırtıcı başarı irtifalarında gezinmesi, bir Müslüman'ın inancını zayıflatacağı yerde imanını artırır, çünkü böylece Sünnetullah'ın aklı ve havsalayı hayran bırakan azametine bir yerinden temas edilmiş olur.

Kur'an'ın "farz" derecesinde kesin emir ve teşviklerine rağmen Müslümanların bilimde Batı dünyasının gerisinde bulunması, Müslümanların kusuru ve hicrânıdır; İslâm'ın değil ve bu mesele, tamamen başka bir düzlemde incelenmeye muhtaçtır. Prof. Şengör'ün o çok talihsiz mektubu, sergilediği câhilâne hükümleri ve bilgi kusurları itibariyle, bir bilim adamının kendi

medeniyetinin temel kavramları hakkında ne kadar vahim ve naif eksiklikler içinde göründüğünü bize anlatması bakımından ibret vericidir. Bir küçücük örnekle bu hezeyânın yanlışlığını işaretleyerek konuyu kapatalım: Prof. Şengör'ün bilim ve din hakkındaki ahkâmlarında en küçük bir isâbet payı olsaydı, bugünün en câhil Müslümanı bile evlatlarını ilim öğrenmesi için teşvik etmez, onların bilimle uğraşmasını, üniversite eğitimi almasını engeller ve bilim aleyhtarı bir tutum alırdı; oysa ki durum tam tersidir ve hepimiz bu durumu istihzâ ile seyrediyoruz: İnançlı insanlar -bırakınız erkek çocukları-, kız çocuklarının rahatça eğitim görmesi için yıllardır mücadele ediyorlar ve unutulmasın: Müslümanlar ders müfredatının değiştirilmesini, "İslâmileştirilmesini", bilimin softalık eseriyle daraltılmasını da savunmuyorlar; çağın bilimini öğrensin diye evlatlarına "eşit eğitim hakkı" istiyorlar.

Son cümle: Türk üniversitelerinin en büyük ve vahim problemi, Türk bilim adamlarından bir kısmını pençesinde tutan epistemik gerilik ve tutuculuktur.

MİZANCI MURAD BEY, YENİDEN ARAMIZDA!

Türk Modernleşme tarihinin önemli isimlerinden Mizancı Murad'ın ünlü 6 Ciltlik Tarih-i Umumi isimli eseri, Berikan Yayınları tarafından sadeleştirilerek yayınlandı. Henüz çiçeği burnunda bir yayınevi için, Türk kültürünün arkeolojisine hizmet eden bu önemli ve hacimli eseri yayınlamak riskli olduğu gibi alkışlanması gereken bir nitelik de taşıyor. İlk defa 1881-83 yılları arasında İslâm harfleriyle okuyucusunun karşısına çıkan Tarih-i Umumi, Latin harfleriyle ilk baskısını yapıyor. Dr. Faruk Yılmaz tarafından sadeleştirilen bu güzel eser, bundan 125 sene evvel Osmanlı entelektüellerinin tarih ilmine ve olaylara bakışını aksettirmesi bakımından büyük değer taşıyor.

Berikan Yayınları'nın ikinci mühim yayın seti, tam 7 Cilt hacmindeki Türk Hak İnançları isimli önemli araştırmadır. Dr. Yaşar Kalafat tarafından hazırlanan bu eserin İslâm kültürüne ve din sosyolojisi araştırmacılarına büyük bir pencere açacağı şüphesiz. Bu iki değerli bilim adamımızı ve Berikan yayınlarını tebrik ederim.

(İrtibat: Berikan Yayınevi, GMK Bulvarı, Nu: 80/1, Maltepe-Ankara, Tel: 312 232 62 18)

İnsâfın o yerde nâmı yok mu?

Gazete yazılarını hecelemeye başladığımda önce CHP-Adalet Partisi zıtlaşmasını fark etmiştim; sonra o kutupluluk sağ-sol kavramlarında yuvarlandı ve yuvarlandıkça belirginleşti.

Bu kavramlar sahici bir oluşa tekabül ediyor muydu, hâlâ emin değilim. Yıllar geçtikçe insanları birbirinden farklı kılan şeyin siyasi, fikrî, felsefî içtihat ayrılığından çok karakter renklerinden müteşekkil olduğunu gördüm. Kimseye ahlâk dersi vermek gibi bir ukalâlığa girişecek hâlim yok, bunu nâm-ı hesabıma utanç verici buluyorum: Şahsi içtihadımca karakteri dik tutan omurga, hakikat karşısında takındığımız tavırdır. O omur dizisi dik

durduğu müddetçe hangi meşrebe hizmet edildiği ikinci dereceye inip soluklaşıveriyor. İnsanın güzelliği omurgasının her daim dik durmasında.

Tescilli, hükümlü yalancılar bile, kendilerine yalan söylenmesini istemezler; hırsızlar kendilerine ait bir şeyin çalınmasına üzülür, sözünde durmamayı alışkanlık edinenler de kendilerine verilen sözün yerine getirilmesini bekler; öyleyse bütün içtihat ayrılıklarının ötesinde buluşulabilecek sahici bir yer vardır. Ve o yerde omurgayı her şeye rağmen dik tutmak müthiş celâdet gerektirir. Münafıklığı İslâm, sadece dinî bir şey gibi algılamıyor, davranış kusuru olarak niteliyor: "Münafık o ki, konuştuğunda yalan söyler, verdiği sözde durmaz, kendisine bir şey emanet edildiğinde ihanet eder"; Müslüman veya değil fark etmiyor. Dinî mensubiyeti bile o noktada mânâsız kılan bir omurga tarifi bu.

"İnsaf" dediğimiz kavram, ancak omurgası dik duranların soluyabildiği bir iklimdir; evet iklim. Şu hâlimize bir bakalım; insaf kıtlığı yüzünden birbirimize nasıl da hınç duyuyoruz! Dünün polaritesi sağ-sol, bugününki laikçi-dinci. Olmasın demiyorum; Habil-Kabil kıssasından beri Benî Âdem birbirini beğenmez fakat ona tabiatını ıslah için insaf öğütlenmiştir. Laikçi cenahta hiç insaf ehli yok mu; o kerih ve sevimsiz tabirle "dinci" cenahta, "İnsâfın o yerde nâmı yok mu?" Şüphesiz içimizde insaf sahipleri hâlâ mevcut ve biz onların yüzsuyu hürmetine yiyecek ekmek bulabilmekteyiz, fakat ne kadar az, ne kadar edilgin yerlerde sessiz duruyorlar. "Adam laikçi ama, doğru söylüyor birader", "Herif dinci minci fakat şu nokta-i nazarı doğrudur; Hakkını ketmetmeyelim" cümlelerine kulak kesilince mânidar bir sükûttan başka ne duyuyoruz?

Birbirimize benzemek zorunda değiliz ama anlamak ve birlikte yaşamak için saygı duymaya mecburuz. Niçin laikçi cenahın en abuk-sabuk sözcülerine gramofon borusu oluyor basınımız? Din nâmına, İslâm nâmına bir şey söyleyenlerin niçin en galîz üslûplusuna, en küstahına, en ağzı bozuğuna dikkat kesilip iklimimizi zehirliyoruz? Basın niçin aykırılıkları ayyûka çıkarmaya memur hisseder kendini; kitleleri niçin galeyân halinde tutmak yerine teskini tercih etmeyiz?

Kabahat hep karşı tarafa ait. Suç niçin hep karşı tarafta; bu kadar tesadüfün üst üste gelmesi bizi niçin şüphelendirmez?

Anladık iktidar oyunu, tiraj, reyting, şöhret vesaire; iyi ama bu oyunun da kendine mahsus bir "fair play"i, bir civanmertlik sözleşmesi var ve bazılarımız için daha mühim olmak üzere ellerimizin yanı başımıza uzatılacağı bir an var. O gün ardımızdan "adam gibi adamdı; yalan söylemedi, emanete hıyanet etmedi, gerçeği çarpıtmadı, ömrünce doğruyu aradı" dedirtmenin marjinal faydası, iki cihanda hükmünü yürütecek kadar değerli değil mi?

Hangi cenâha ait olursak olalım; her birimizi diğerinden üstün ve kıymetli kılan şey fikri-siyâsi içtihâdımız değil; o içtihâdı savunurken belkemiğimizi ne kadar dik tutabildiğimizdir, çünkü dünyanın en yüksek fikri bile çarpık bir karakter üzerinde düz durmuyor.

Yalnız değilsiniz Ayşe Hanım

Diyanet Vakfı Kadın Faaliyetleri Müdürü Ayşe Sucu, Aksaray'da hanımlara hitaben yaptığı konuşmada "Başörtüsü İslam'ın ön şartı değildir" diye fikir belirtince, vakfın genel müdürü tarafından alelacele tekzib edilmiş.

Ayşe Hanım ne demiş de, Genel Müdür Ali İhsan Bey onu tekzib etmiş; bu, şimdilik ikinci derecede önemli. Ali İhsan Sarımert'in açıklamasındaki bazı cümleler dikkatimi çekti ve bu cümleler hakkında yüksek sesle düşünmek istiyorum. Sarımert, "Ayşe Hanım'ın konuşması vakfın görüşü gibi algılanmış, bu doğru değildir" dedikten sonra Türkiye Diyanet Vakfı'nın Diyanet İşleri ile ilişkisinin tabiatını açıklama ihtiyacı duyuyor: "Dini konularda hüküm çıkarma ve görüş beyan etme yetkisi bulunmayan Vakfımızın, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın faaliyet alanlarına, aldığı kararlara ve dini konularda toplumu aydınlatırken verdiği bilgilere ve açıklamalara ters düşmesi mümkün değildir."

Bu sözlerden şunu anlıyoruz: TDV, Diyanet İşleri bünyesinde kurulmuş, varlık sebebi DİB'in hizmetlerine destek olmak ve katkı sağlamaktan ibaret bir teşekküldür ve hiçbir şekilde DİB ile ters düşmesi söz konusu olamaz.

Bilmiyorum bu açıklamada bir gariplik dikkatinizi çekti mi? TDV, Vakıflar Kanunu'na göre vücut bulmuş bir tüzel kişilik ve öyle olduğu için kendiliğinden "sivil toplum" dediğimiz alan içinde yer alıyor. Sivil toplum kuruluşlarında "gönüllülük" esası önde geliyor ve bu kuruluşlar "sivil" olmaları icab ettiği için, "kamu alanı"nın dışında duruyor; veya kitaba göre öyle olması lazım. Ne var ki bizde çeşitli kamu kurumlarının "yavrusu, en hayırlı evladı" niteliğinde pek çok yarı-sivil vakıf mevcut. Adlarını saymama gerek yok; falan kamu hizmetini destekleme vakfı deyince, sivil mi, kamu kuruluşu mu olduğuna bir anda asla karar veremeyeceğiniz garip teşekküllerle karşı karşıya geliyorsunuz. Kanunen bal gibi bir sivil toplum kurumu fakat kendini kamuya, kamu hizmetine adamış vefâkâr ve cefâkâr kuruluşlar bunlar.

Eğri oturuyor olabiliriz ama gelin doğru konuşmayı deneyelim; aslında sivil toplum kuruluşu filan değiller; sadece para toplamak ve bu parayı tasarruf etmek konusunda mevzuatın dışına çıkamayan bazı kamu kurumlarının icat ettiği, kanunî bir hülleden ibaretler ve öyle olduğu için bir vakıf mensubunun, tartışmaya sebep olması muhtemel bir konuşması apar topar tekzibe uğruyor, "hâşâ, bizden böyle aykırı fikirler çıkabilmez; çıksa da bizi bağlamaz" diye telâşeli vaziyetlerle karşılaşıyor, tebessüm ediyoruz.

Burada isimlerle ve fikirlerle ilgili değilim; kamu alanına hülle ile iliştirilmiş bütün vakıf ve derneklere tebessüm ediyor, bir başka deyişle acı acı gülümseyerek diyoruz ki:

Ufağından en kodamanına genellikle her Türk vatandaşı, kendini devletle ve kamu alanıyla bir şekilde ilintilendirmeden rahat uyku uyuyamaz. Devletin dışında ve devlete rağmen bir araya gelmekten ürker; kamu alanlarının dışında var olabilmeyi içine sindiremez; onun için

demokrasi kültürü zayıftır, siyasi kültürü ise bir partinin kayıtlı üyesi veya sempatizanı olmaktan ötelere varmaz pek. "Çok uzattın ama hoca" diye homurdananlarımız, Türk siyasi hayatında parti içi demokrasilerin en sağcısından en solcusuna uzanan yelpazede nasıl acıklı biçimde birbirine benzediğini -fakat acı bir tebessümle- uzun uzun düşünmelidirler.

Gelelim işin fikriyat faslına: TDV Kadın Faaliyetleri Müdürü Ayşe Sucu Hanımefendi'yi şu ortamda gösterdiği fikrî ve medenî cesaretten ötürü alenen tebriki vazife addederim. Kendisini yalnız ve biraz da ötelenmiş hissettiği şu günlerde Ayşe hanımların gerek şahsi, gerek "birer sivil toplum kuruluşu üyesi" olarak doğru bildiklerini söyleme hakkını sonuna kadar destekliyor ve sakıncalı zannedilen fikirlerini paylaştığımı zevkle ifade ediyorum.

Tren

En sona bırakılması gerekeni şimdiden söyleyelim; eğer varacağınız yerde belirli bir saatte bulunmanız gerekiyorsa bugünlerde tren yolculuğunu tercih etmek hiç de iyi bir seçim sayılmaz.

Trene en son binmemin üzerinden kaç yıl geçti bilmiyorum ama fena halde göresim gelmişti; o yüzden Ankara yolculuğu görününce, yolların karlı ve buzlu, havaların da soğuk olduğunu hesaba katarak Mavi Tren'e binmeye karar verdik. Hemen internette Demiryolları'nın web sitesine girip biletlerimizi ayırtıp hatta dönüş yolculuğu için Doğu Ekspresi'nin yataklı vagonunda yerimizi de satın aldık. Yıllar önce böyle kolaylıkları hayal bile edemezdik. Trenlerde yer bulmak için ille de "işletme"den bir tanıdığı devreye sokar, olmazsa saatler öncesinden kuyruğa girerek kibrit kutusu büyüklüğündeki sert karton biletlerden edinmeye çalışırdık.

İlk hayal kırıklığı Mavi Tren'in bir saat rötarla istasyona girmesi oldu. "Mühim değil, nasıl olsa yolda tehirini kapatır" diyerek pulmanlı vagondaki yerimize oturduk. Evdekiler, "trendir, belli olmaz, yola tedarikli çıkın" diye meseleyi hayli abartmış olduklarından yanımızda bir manga askeri hin-i hâcette doyuracak miktarda kurabiye, börek, meyve, gazoz, kuruyemiş, hatta şişe suyu cinsinden hayli nevâle vardı; abartıyı burada bırakmadık, yol boyunca vakit geçirip eğlenmek için dizüstü bilgisayar, kulaklıklı müzikçalar, fotoğraf makinesi ve el kamerası da almıştık. Demiryolu işletmesinin tarifesinde vaad ettiğine göre ertesi gün sabah 7 sularında Ankara'da olmamız gerekiyordu; o yüzden bir saatlik tehiri ciddiye alıp keyfimizi bozmadık. Evet, trenler hâlâ eski usul (yani tıngır mıngır!) yol alıyordu ama trenin vaad ettiği konforların bazısı, bırakınız otobüsü, uçakta bile yoktu: Bunların başında canınız sıkıldığında ayaklanıp bir uçtan öteki uca kadar bütün vagonları dolaşmak geliyordu ki uzun yolculuklarda hep aynı yerde oturmaktan ayakları şişenler, bu gezintinin nasıl bir nimet olduğunu iyi bilirler. Buna ilaveten yemekli vagon vardı, çay servisi vardı, cep telefonunun çektiği yerlerde rahatça haberleşebilmek imkanı vardı ve hatta duyduğumuza göre Ankara-İstanbul arasında işleyen trenlerde bedava internet bağlantısı bile sunulabiliyordu!

Bunların hepsi bahâne; treni seviyorduk. Treni herkes sever, çünkü o insanın çocuk tarafına seslenen bir oyuncaktır: Altına demirden tekerlekler takılmış, bütün lambaları pırıl pırıl yanan sıcacık bir evde yaşarken kim seyahat etmeyi istemez?

Uzatmayalım, sevgili trenimiz Ankara'ya sabah 9 buçuk sularında erişebildi ve aynı saatteki randevuya yetişmek mümkün olmadı. Neyse ki cep telefonu diye bir alet vardı ve buluşmayı özür-rica erteletmeyi başarabilmiştik.

Tamam; bu talihsiz bir yolcululuk olabilirdi ama bütün trenlerin gecikeceği diye bir kural yoktu; nitekim aynı gün akşam altı sularında hareket edeceği vaad edilen Doğu Ekspresi'ne yetişmek için apar-topar yarım saat önceden Ankara Garı'nın ikinci peronunda yerimizi almıştık bile. Bu defa tehir filan olmayacaktı ve biz yataklı vagonda bilgisayarımızı açıp DVD seyrederken, musluğundan sıcak su akan lavabosunda elimizi yüzümüzü yıkayıp portatif masasında yolluk nevâlenin hakkından gelerek tıkır tıkır menzilimize doğru giderken bu tatsızlığı çoktan unutmuş olacaktık.

Ne oldu dersiniz; haydi bir tahminde bulunun!..

Haydarpaşa'dan Ankara'ya doğru gelmesi beklenen trenimiz önce bir buçuk saat gecikme ile istasyonu teşrif etti; fazladan bir saat de soğuk trenin içinde beklememizi de üstüne koyarsanız 2,5 saat Ankara ayazında bir güzel üşüdük. Evet, artık acelemiz yoktu, beş saat daha tehir yapsa önemi kalmamıştı ama işletmenin, yolcusunu adam yerine koymayışının öfkesini de bir yerden çıkarmam gerekiyordu; TCDD Genel Müdürlüğü'nde basın müşavirliği görevinde bulunan değerli edebiyatçı dostum Mehmet Aycı'ya sitem etmek için elime geçen bu fırsatı kaçırmadım. Neticede Gar Müdürü Halil Bey'in odasında birbirini takib eden sıcak çaylar ve güzel sohbetlerle trenin kalkış saatine kadar misafir edildikse de bu güzel hatıranın izleri, ancak bir hafta kadar sıcaklığını koruyabildi. (bkz. Basın mensuplarının hediye kabul etmesinin fayda ve mahzurları!)

Peşinen belirtmeliyim ki tren yolculuğunda eskiye göre hayli şey değişmiş; bir defa her yolcuya bedava sunulan Rail Life adlı dergisinde güzel haber, yazı ve röportajlar okuyabiliyorsunuz (Korkmayın, dergi İngilizce değil, Türkçe; bu derginin adından başka her şeyi güzel zaten). Yolcu profilinde kayda değer bir değişim fark ettim. Vagonların çoğu yenilenmiş; tren içi konforu hayli düzelmiş ama gidiş dönüşte tesadüf ettiğimiz yemek vagonları insanın içini karartacak kadar bakımsız, ışıksız ve pejmürde idi; kezâ yataklı vagon kısmındaki kompartımanlarda ise eskiye göre bir gerileme müşahede ettim. Trenlerin eleştirilemeyecek tek tarafı ise fiyatların fevkalade ucuz olması.

Yetkililer, gecikmelerin kış şartlarından kaynaklandığını ileri sürdüler ve belirli yerlerde trenin yavaşlatılması için talimat verdiklerini söylediler; yaz mevsiminde ise gecikmeler yine devam ediyor fakat gecikme sebepleri değişiyormuş; bu mazeretler bana inandırıcı görünmedi, bu itirazlarda sanki, "trendir yahu, büyütülecek ne var; elbette gecikir" cinsinden

bir rahatlık ifadesi vardı. Doğrusu bu mazeret tarzı, dakiklik kavramıyla uyuşmuyor; altyapı yetersizliğine, kaynak darlığına rağmen tren seferleri vaad edilen saatlerde yapılabilir ve yapılmalıdır; bu arada gecikmelerde yolcuları bilgilendirecek daha sağlıklı bir usul bulunması ise şart görünüyor, çünkü istasyon içinde yapılan anonslar, aşırı gürültü yapan jeneratör vagonları yüzünden işitilmemekte.

Yine de trenle yolculuk yapmanın güzel tarafları, tatsızlığından fazla. Eğer aceleniz yoksa size yine de treni tavsiye ederim. Treni tercih ediniz ve sonra karşılaştığınız aksaklıklardan yüksek sesle yakınıp sağa sola şikâyet mektupları gönderiniz ki mahalle, -pardon- kamuoyu baskısı oluşsun ve Ankara'nın batısında varlığını duyduğumuz tren konforu, Ankara'nın doğusundaki hatlarda da görülebilsin.

...

Kusura bakma Mehmet Aycı dostum; üç bardak sıcak çayın hatırasına hürmetsizlik etmek istemezdim; borcum olsun!

Islak mendille abdest alınır mı?

Hatırlıyor musunuz, bir ay kadar önce bir kadın yazar Sabancı Müzesi'nin hanımlar tuvaletinde abdest alırken ayaklarını yıkayıp etrafa su sıçratan kızları kınayan şeyler yazmıştı da kızmış köpürmüştük. Sahi ne oldu mesele?

Neresinden bakarsanız bakınız küçük bir mesele bu; en azından çözümü, atom altı parçacıkların davranışlarını, kütlelerini ve ağırlıklarını tesbit kadar zor değil. Tamam, herkesin istifadesine arzedilmiş lavabolarda abdest almak başkalarını rahatsız edebilir; nitekim şehirlerarası mola yerlerindeki tuvaletlerde abdest almaya mahsus özel yerler tahsis edildi fakat velev ki Sabancı Müzesi'nde olsun, abdest alacaklar için özel lavabo tahsisi talep etmek pek mâkul karşılanmayacağına göre çözüm nerede?

Çözüm bilgide, bilgilendirmede. Meseleye vâkıf olan ehil kişiler çıkıp diyecek ki, "kolayı var; kolay yol dururken şartları zorlayarak başkalarına sevimsiz görünmenin, sızıltıya mahal vermenin mânâsı yok; şöyle yaparsanız olur".

Nedir o kolay yol? Benim işim değil, ehlinin işi; belki teyemmüm şartlarında, "mesh"te kısmi esneklik; bilemem. Meselâ bu gibi zaruret hallerinde ıslak mendille abdest uzuvlarını silerek abdest almak mümkün müdür, meseleyi bilenler çıkıp ibadetinde titiz insanlara bir yol gösterecek.

"Bunları yeniden keşfetmeye gerek yok efendim; biz filan kitabın fülan bâbında bunları yazdık" denilmeyecek, tekrar be tekrar anlatılacak, izah edilecek, titiz kalpler iknâ olunacak. Gemide, uçakta, trende, otobüste namaz meselesi izah olunacak. "Vakit geçiyor" endişesiyle olmadık yerlerde namaza durmanın faydası, mahzuru, edebi, muaşereti güzel güzel

anlatılacak. Benim gördüğüm şudur; bu gibi basit, faydalı ve çok hayati küçük bilgilere toplumda şiddetle ihtiyaç vardır.

İki kişi Akmerkez'de uluorta namaz kıldı haberini yapanlara kızalım, gülelim ama çuvaldızın sivrisini tenimizden ayırmayalım derim ben: Bizim Müslümanlığımız -meselâ- câmilerde ayakkabı giyilip-çıkarılacak yerlere ayakkabı bırakmanın çirkinliği gibi basit bir meseleyi aşamadı maalesef. İçeride sıra sıra boş ayakkabı rafları dururken kapı önüne ayakkabı bırakmanın kerâheti üzerine bir kınama duymadım şimdiye kadar kürsülerden; bunu yapan, evinde de dış kapı önüne ayakkabı bırakıyor mudur; bence evet.

Bayram namazlarında cemaat izdihamı olur; "sıkışın ey cemaat, dışarıda kalanlara yer açın" duyuruları yapılır, hatta bu gibi hallerde cemaatin saf mesafelerini daraltarak birbirinin sırtına secde edebilecekleri hatırlatılır fakat bugüne kadar bu nizamda namaz kılmanın pratiğini öğreten, gösteren bir hatip dinlemedim. Küçücük bir şey!

Lâmı cimi yok; bazı laikçiler Müslümanlardan ciddi surette korkuyorlar; biz bu korkunun isabetli olmadığını ileri sürüyoruz ama Müslümanlığın nasıl bir davranış zarafeti, nasıl bir terbiye, nasıl bir yüksek temizlik standardı olduğu hakkında doğru dürüst ve anlamlı misâller verebiliyor değiliz. Biz nasıl laikçilerin en saçma ve en sivri dillilerini görüp akl-ı selim sahiplerini gözden kaçırıyorsak, Müslümanlardan tedirgin olanlar da en kaba-saba, en nezaketsiz insan tiplerini misâl gösteriyorlar. Kötü örnekleri mukayese ederek karşılıklı anlayışa erişemeyiz.

Her Müslüman'ın bir de "dinini temsil" görevi var; bu hatırlatılmalı, kuvvetle vurgulanmalı. Bir propaganda taktiği olarak değil, "muhlis", samimi ve kazanılmış bir güzel davranış manzumesi olarak şu temsil vazifesinin önemi üzerinde durulmalı. Din hizmeti sadece ibâdet, muamelâttan ibaret kalmamalı.

Celâdet bahrinde kabadayılığımıza diyecek yok; peki ya nezaket bahrinin neresindeyiz?

"Sahte doktor" haberinin düşündürdükleri

Haberi duyduğunuzda hiç şaşırmayacaksınız çünkü Türkiye'de yaşayıp gündemi yarım kulakla da olsa takib edenler, buna benzeyen bir hayli olay işitmişlerdir.

36 yaşında bir hanım; henüz zanlı durumunda olduğu için haberi geçen İHA, isminin baş harflerini Z.B.K. olarak perdelemiş. Bu hanım 1998 yılında düzenlediği sahte belgelerle kendisini Tıp Fakültesi mezunu gibi tanıtıp hekimlik yapmak üzere Bakanlığa müracaat etmiş. Bu aklı ve cesareti nereden aldığı, ilgili prosedürü nasıl yerine getirdiği, bizim gibi sıradan insanlar için büyük bir muammadır. Devam ediyoruz; Sağlık Bakanlığı bu müracaatı yerinde ve isabetli bularak bu hanım 'tabib'i Gaziantep Kömürler Şatır Höyük Sağlık Ocağı'nda doktor olarak göreve başlatmış.

"Olabilir, mümkündür; belki Bakanlıkta bu işlere bakan makamlara rüşvet vermiş, belki işlemleri oldu bittiye getirerek ihmâlkârlık eseriyle aradan sıyrılmıştır" denilebilir ve bu kadarına Türkiye'de kimse hayret etmez; fakat Bayan Z.B.K.nın tam 10 (yazıyla on) yıl boyunca sahiden doktormuş gibi hasta muayene etmesi, teşhis koyup tedavi uygulaması insana pek mâkul gelmiyor. Birlikte aynı mesaiyi paylaştığı hekim arkadaşlarının birşeyden şüphelenmemesi konuyu daha ilginç hâle getiriyor. Bakanlıktaki bürokratlar evrak üzerinde sahtecilik yapılarak belki aldatılabilir ama bu hanımla fiilen aynı sağlık kuruluşunda çalışan gerçek hekimlerin durumu nasıl olup da farketmedikleri idrâke pek sığmıyor.

Bu dahi mümkündür diyerek hadisenin bir başka yönüne geçelim ve diyelim ki bu hanım, tıp mesleğine esasen pek sevdalı ve âşina olduğu için, belki de gençlik yıllarını tıp kitapları okuyup etrafında pratik yaparak değerlendirdiği için, 10 yıl süreyle sağlık kuruluşlarında kimseyi şüphelendirmeden sağlık hizmeti verebildi...

Mümkün mü?

Eğer mümkün ise bu defa, liseden sonra -en kestirmesinden- altı yıl boyunca ülkenin en çalışkan ve kavrayışlı çocuklarına verilen tıp eğitiminin niteliğini gözden geçirmek gerekiyor. Eminim ki bu ihtimâle de kimse kulak asmayacak ve "deli saçması; eğitimini almaksızın on yıl boyunca doktorluk yapmak mümkün değil; mutlaka bu kadın büyük tıbbi hatalar yapmış olmalıdır" denilecektir.

Bu ihtimâli ciddiye almayarak bu hanımın on yıl boyunca -muhtemelen- irili ufaklı bazı "meslekî" hata ve kusurlar işlediğini varsayalım. Şahsi dosyasını bilmiyoruz ama şiddetle merak ederiz; acaba Z.B.K.nın sicilinde mesleki kusur ve ihmâlden ötürü açılmış bir soruşturma var mıydı?

Olmaması mümkün müydü?

Soruşturma açılmış ise nasıl bir karara bağlanmış, bu kararı kimler nasıl vermişti?

Meselenin görünmeyen yüzü, Türkiye'de kamu personelinin yargılanma rejimi ve bilirkişilik kurumu ile yakından ilgilidir; bilindiği gibi ülkemizde kamu personelinin meslekleriyle ilgili taksir ve suçlarla itham edilip yargılanmaları özel bir işleme bağlıdır; suçüstü durumu hariç olmak üzere bu gibi durumlarda adli soruşturma açılması için "idari karar" gerekir. Adli yargı esnasında ise mesleğin gerektirdiği teknik ayrıntılara vâkıf oldukları için çoğunlukla aynı mesleğe mensup kişiler mahkemelerce bilirkişi olarak görevlendirilirler. Bu usûl, kağıt üzerinde mâkul sebeplere dayanmaktadır fakat uygulamada ister istemez "mesleki dayanışma" faktörünün devreye girmediğini kimse ileri süremez.

Şimdi yeniden hikâyemize dönebiliriz; "hikâye" demeliyiz çünkü olay şaşırtıcı derecede fantastiktir ve gazete köşelerinde sıradan bir haber olarak kalması inanılır gibi değil!

Bayan Z.B.K. on yıllık "başarılı" (başarılı olup olmadığını bilmiyoruz; en azından vukuâtsız geçen bir on sene demeliyiz) bir mesleki kariyerden sonra son görev yeri olan Ã□anakkale Ayvacık Küçükkuyu Sağlık Ocağı'nda çalışmaktayken, başka bir yere atanması için Sağlık Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğü'ne başvurmuş olmalı ki, evrakı üzerinde yapılan incelemede bir anormallik farkedilmiş ve ardından bildiğimiz süreç işlemeye başlamış: "Görevliler, durumu polise bildirince sahte doktor olduğu iddia edilen kadın gözaltına alındı. Olayla ilgili soruşturma sürüyor."

Bu kadar!

Sıradan aklın devlet yönetimine egemen olduğu bir kamu düzeninde şu haber hakkında en azından Başbakanlık tarafından etraflı bir araştırma yaptırılır; hatta devletin denetleme mekanizmalarına geniş çaplı bir soruşturma başlatılması için emir verilerek elde edilecek bulgular, "Türkiye'de mesleki eğitimin karanlık noktaları" başlıklı bir ilmi toplantıda ele alınır, aksaklık ve ihmâl kara delikleri açığa çıkarılırdı. Basın organları ise haberi sıradan ve önemsiz bir detay gibi görmek yerine haberci ekiplerini seferber ederek meseleyi derinleştirir ve on seneden beri gerçek bir hekim gibi hasta bakan bir dolandırıcının, nasıl olup da farkedilmeden işini sürdürebildiğini didiklerlerdi!

Yine de böyle akıl almaz bir dolandırıcılık olayını farkedebildiği için Sağlık Bakanlığı Personel dairesinde çalışan o birkaç yetkiliye şükran duymamız gerekiyor; asgariden bu bile gönül ferahlatıcı bir noktadır!

Şimdi başa dönelim: Sahte doktor haberinin şaşırtıcı olmadığını söylemiştik. Sahte hâkim, sahte subay, sahte dişçi, sahte eczacı haberleri ülkemizde kanıksanmış olaylardır; her yıl buna benzer şeyler okur, işitiriz; gülüp geçeriz; bazen de "yıllarca işini ustalıkla yerine getirdiği için böyle adamlara hariçten diploma mı vermeli, yoksa cezalandırmalı mı?" diye işin eğlendirici tarafını öne çıkarırız.

Arada yok olup giden, bizim "gerçeklik, sahicilik" ve dolayısıyla "mesleki eğitim" kavramına duymamız gereken inançtır.

Basınımızın interaktif mangal sefası...

"Türban üniversiteyi ikiye böldü", "9 üyeden YÖK Başkanı'na türban resti", "İTÜ ve Marmara'da türbana geçit yok", "YÖK'te türban çatlağı", "Bazı üniversiteler türbana geçit vermedi", "Türban üniversiteyi ikiye böldü", "Türbana izin veren üniversiteler"...

Bir solukta ardı ardına okuyunca, insanın yüreği ağzına geliyor değil mi?

Bu başlıkları, dünün tarihiyle yayınlanan bir gazeteden, üstelik şöyle üstünkörü bir araştırmayla derledim; başlıkların ortak "tema"sı o kadar açık ki, ilkokul öğrencileri bile birkaç saniyede tesbit etmekte gecikmez; nitekim çok sayıda (üç yüzü geçkindi galiba) eli klavye tutan okuyucu, durumu farkederek, şu başlıkların altına buram buram "birlik ve beraberlik kokan" değerli yorumlar sıvamışlar idi.

İletişimde müthiş bir demokratik devrim geçirmekteyiz; bilgisayar klavyesinde sesli harflerin yerini öğrenen herkes, bir günlüğüne yazar olabiliyor; dilediği haberin altına yorumu döşüyor ve sonuçta meselâ şöyle şeylerle karşılaşıyoruz: "Türbanın Kuranda yeri var mı yok mu çok tartışılır ancak vatan sevgisi asla tartışılmaz Türk askeri operasyonda şehitlerimiz var olanlara bakın! Ne o türbanı takarım ne konusunu yaparım yapanları da bal gibi kınarım yazıklar olsun bu ısrarda direnenlere bırak türbanı canım feda memleketime"

Okuyuculardan özür dilerim; bu alıntının imlâsına dokunmadım, dokunamadım; zaten editörler de benimle aynı hissi paylaşıyor olmalılar ki onlar da zannımca psikiyatristler yanılgıya düşmesin diye suç mahalline dokunmamış, her şeyi vahşi ve naif güzelliği ile sunmayı tercih etmişler. "İnteraktif" dedikleri böyle bir şey oluyor galiba; üstten mangalı yelpazeleyip yellerken, alttan da iyi hava alsın, güzel tutuşsun diye külünü çekiyorsunuz, neticede nurtopu gibi iletişiminiz oluyor.

Yazının ilk paragrafındaki haber başlıklarına dönelim, tam "yersen yoğurt, içersen ayran" kıvamında interaktif mesaj yedirmelerini andırıyor derken ünlü bir iletişim efsanesini hatırladım; vaktiyle Amerikan televizyonlarında sıradan programların normal akışı içine, seyirciyi tüketime yönelten ve gözle farkedilmesi mümkün olmayan yayın hileleri yaparak saliselik slaytlar yerleştiriyorlarmış. Meselâ diyelim gizli gazoz reklamı yapılmak isteniyorsa, çölde geçen bir belgeselin içine soğuktan terlemiş markalı gazoz fotoğrafları konuluyormuş da çaktırmadan seyircinin şuuraltına "gazoz iç; ille de felan marka gazozu iç" diye mesajlar dikte ediliyormuş.

Dedim ya, böyle bir efsane vardı; doğru mudur bilmem.

Bizimkiler öyle saliselik görüntülerle, dolaylı metodlarla yetinmiyorlar. Vaziyet âcil. Bir an evvel kampüslerde öğrencilerin birbirine girmesi, kapı pencere kırılması, dudak diş yarılması, toplumun karpuz gibi ikiye yarılması gibi herkesin kolayca anlayabileceği olayların çıkması murad ediliyor sanki...

Felan marka gazoz iç, susuzluğunu yatıştır; üniversitelerde olay çıkar, kahraman ol, rejimi koru! Diren! Anayasayı korumak için anayasaya dayılık et! Bir nevi, "yiğidim, aslanım, haydi, ne duruyorsun; çık barikatlara, direnişin bayrağını dalgalandır" vaziyetleri...

Yine o hep tekrar edegeldiğimiz şey: Türkiye'nin bir düşük üretim meselesi vardır; bir eğitimde kalite meselesi vardır, enflasyon, gelir dağılımı, kötü şehirleşme meselesi vardır... Bunlara ilaveten bir de, "bir kısım medya" meselesi vardır. Bu problemin reel, sahici, rakamlarla ifade edilebilir niteliği yok fakat vehim gibi, paranoya gibi, şizofreni veya melankoli gibi ağır tablolarla seyreden bir klinik durum.

Netice hükmü şudur: Bu ülkede gerginlik ve çatışma çıkması için basınımızın kasd-ı mahsus ile hayli sarf-ı mesai etmesi lâzımdır ve elyevm yapmakta oldukları da budur.

2008

30 Nisan

Bu defa -neyse ki- devlet oradaydı! Zaman Gazetesi

28 Nisan

Oh! Zaman Gazetesi

27 Nisan

367 KESMEZ; 1100! Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

26 Nisan

Hem gol, hem penaltı Zaman Gazetesi

23 Nisan

O belgesel, işte bu belgesel!.. Zaman Gazetesi

21 Nisan

Biz Aksiyon Dergisi

21 Nisan

Bayburt dağlarında orkestram kaldı! Zaman Gazetesi

20 Nisan

Müzevir! Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

19 Nisan

İstikrar senin neyine Vesâyet? Zaman Gazetesi

16 Nisan

Sinek küçük ama... Zaman Gazetesi

14 Nisan

Rejim krizini, nihai planda ancak "sahici" ve yeni bir sol partiyle aşabiliriz Aksiyon

Dergisi

14 Nisan

"İstemiyoruuumm!" Zaman Gazetesi

13 Nisan

Fena halde mağlup!.. Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

12 Nisan

'Kamu yararı'na uygun amblem!.. Zaman Gazetesi

09 Nisan

Örgüt Zaman Gazetesi

07 Nisan

Ulusalcılık, milliyetçiliğin kaçıncı yüzü? Aksiyon Dergisi

07 Nisan

Deja vu! Zaman Gazetesi

06 Nisan

Önce ne imiş, ne imiş?.. Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

05 Nisan

Empati Zaman Gazetesi

02 Nisan

Buldum, buldum!.. Zaman Gazetesi

Buldum, buldum!..

Bir dakika beyler, bir dakika; yine yanlış yapıyoruz, durumu yanlış algılıyoruz. Tansiyonu düşürecek ilâç bende.

Maksat, Türkiye'nin asırlar üzerinden sıçrayarak çağdaş uygarlık seviyesinin de üstüne tırmanması değil mi? Hee! O halde niçin "batılılar da beğensin; aferin desinler" diyerek uzun ve zahmetli yolu seçip demokrasicilik oynayarak birbirimize düşüyoruz ki?

Anayasaya bakınız anayasaya; çare orada; daha doğrusu bugüne kadar defalarca incelediğim Anayasa metninde bu falsoyu nasıl göremediğime hayret ederek kendimi ayıplıyorum.

AK Parti derhal bir komisyon kurup "bammbaşka" yeni bir anayasa tasarısı hazırlasın; sonra da kendini intihar etsin.

Yoo, hemen itiraz etmeyin; biraz sabredin; merak buyurmayınız ve teklifimin sonunu bekleyiniz. Şimdi açınız anayasayı...

"Birinci kısım"ın ilk 6 maddesi olduğu gibi kalsın. Bu kısımda yasama ve yürütme yetkisini düzenleyen maddeleri kaldırıp 9. maddeye bağlayalım; o yetkileri de bağımsız yargıya devredelim.

Niçin diyeceksiniz; çünkü yargı Türk milleti nâmına, bağımsız mahkemelerce kullanılan bir yetki. Kanunları, sağdan soldan toparlanmış meclis seçeceğine güvenilir mahkemeler, eğitimli yargıçlar yapsın. Daha iyi olmaz mı teknik açıdan? Yürütme yetkisini de yargı kullansın. Diyeceksiniz ki, her iki erki de yargı kullanırsa, bu defa yargıyı kim denetleyecek? Amma yaptınız; yargı, hukuk devletinde son karar mercii değil mi? Açın 138. maddeyi okuyun.

Aklınız karıştı değil mi; öyleyse şöyle yaparız: Yargıtay'a yasama görevini veririz; Danıştay da yürütme erkini üstlenir; Sayıştay, Danıştay'ı mâli disiplin bakımından denetlerken Anayasa Mahkemesi de Yargıtay'a vaziyet eder; böylece hiçbir denetim açığı kalmaz.

Mis, mis... Bendeki bu akıllar milletime fedâ olsun!

Anlaştık mı? O halde gerisi kolay; Anayasamız zaten lüzumundan fazla uzun: vatandaşa birtakım haklar vehmeden kısımları iptal ederiz ama ödevleri muhafaza ederiz; çünkü "hak yok vazife vardır"; keh, keh...

Geriye ne kaldı? Mali ve ekonomik hükümler! Geçiniz efendim! Başka ne kaldı; 174. madde. O maddeyi değiştirmeye yargının bile gücü yetmez; kalır ve kalmalıdır çünkü ilham kaynağımızdır.

Gelelim bu düzenlemenin pratik faydasına: Yasama ve yürütme organlarını ortadan kaldırdığımızda ne kadar muazzam bir tasarruf yapılabileceğini siz de kabul edersiniz. Oldu olacak iki satırlık anayasa değişikliği ile kanunları geriye yürütür, emekli vekillerin aylığını da keseriz. Meclis binasına YÖK'ü taşırız; YÖK ise derhal kendine çekidüzen verip sair lüzumsuz fakülteleri kapatarak, yeni bürokrat ihtiyacına binaen bol bol hukuk fakültesi açar.

Tıp fakültelerini de kapatsak büyük ekonomi olur, hastaneleri de kaldırsak, iki yılda milli gelirde AB'yi sollar, ABD ile kafa kafaya geliriz ama bunu bir kere daha düşünmek lâzım galiba...

Bazı ufak tefek düzenlemeler daha gerekir elbette; meselâ Laiklik, "uygar bir yaşam" biçimi olduğuna göre, hava soluyup ekmek yiyen her vatandaşın bir "laiklik sertifikası" sahibi olması, ülkemizde bazı kafaların düzelmesine medâr olacaktır; bu sertifikaları vermek için liseden sonra iki yıllık bir ön lisans programı yaparız; altı ayda bir YÖK, ülke çapında sınav düzenler. Üç sınavda başarısız olanlar da kendilerine Arabistan filan gibi ülkeler ararlar (sınav sayısını ikiye düşürsek daha mı iyi olur diye düşünüyorum).

Ne iktidar, ne seçim, ne tartışma, ne gerginlik, ne basın ne bilmemne... Ortada zaten okunabilecek bir gazete var; diğerlerini kapatır, Resmi Gazete ilanlarını Cumhuriyet'e veririz. Rejim de kurtulur, Cumhuriyet de...

...

"Cık" mı diyorsunuz; ama haksızlık ediyorsunuz; Galatasaraylı Servet kardeşimden ön libero oluyor da benim teklifim niçin ciddiye alınmıyormuş bakayım.

Empati

Diyelim ki hükümet, iddianame karşısında durumun ciddiyetini kavradı, yargıya karşı terbiyesini bozmamak gerektiğini anladı, "dere geçerken at değiştirilmez" prensibine itaat ederek anayasa değişikliği ve referandum sevdasından vazgeçerek paşa paşa mahkemeye gidip savunmasını yaptı ve neticede Mısır'daki sağır sultanın bize az buçuk tahmin ettiği vechile 8'e 3 çoğunlukla iktidar partisinin kapatılmasına karar verildi.

Sonra?..

Haydi empati yapalım; konuya bir de karşı taraftan bakalım:

Üç vakit mi desem, beş vakit mi desem seçim yapılacak. CHP iyi parti, sağlam çocuklar, Atatürkçü çocuklar, laikliğe de pek tutkunlar fakat seçim kazanma ihtimalleri zayıfın da fevkinde. Geriye birkaç parti daha kalıyor ama al birini vur ötekine; ne tek başına seçim kazanabilirler, ne de adam gibi rejime sahip çıkabilirler!..

Birkaç ulusalcı parti yok değil fakat, bırakın seçim kazanıp ülke yönetmeyi, ara rejimlerde istepne hizmeti görecek durumda bile değiller.

E, biz bu rejimi kime emanet edeceğiz arkadaş? Bakınız ordu, son elli senede üzerine düşen görevi fazlasıyla yerine getirdi; bürokrasi de bu defa elini taşın altına sokup din devleti kurma heveslilerini hizaya soktu ama elbette biraz yıprandı. Yani, siz bilemediniz on senede bir sistematik bir ritimle iktidar partisi için kapatma davası açmak da olmayacağına göre...

Boşa koysak dolmuyor, doluya koysak almıyor. Nasıl bir şey olmalı ki biz ilerici-demokrat, laik güçler bir geceliğine olsun kafamızı huzur içinde yastığa koyup, "bu gece kimse rejimin altını oymaz" diye uyuyabilelim?

Hangi toplumsal güç, hangi taban hareketi ortaya çıkıp, "artık müsterih olun ey rejimin uyanık bekçileri; görevi devralıyoruz. Türkiye bundan gaari uyanık evlatlarına emanet" diyebilecek?

Yok, ufukta görünmüyor öyle bir kitle hareketi. Çocuklar organize olunca bir milyon kişiyi büyük bir meydanda bir araya getirebiliyoruz ama sandıkta bir anlam taşımıyor.

Yıllarca gençlik gençlik dedik, ümit bağladık; büyüyünce bozuluveriyor çoğu; eh, yurtsever, devrimci, laik çocuklar da yetişiyor ama bir türlü çoğunluğu sağlayamıyoruz; bir ara geniş cephe taktiği uygulayalım dedik, olmuyor. Nasıl gençlik yahu bu keratalar...

Çok şükür Cumhuriyetimiz var, 80 yıldır doğru dürüst güvenilir bir cumhurumuz olmadı, yetişmedi, yapamadık. Nerde sandık görse gidip dincilerin, tutucuların, gericilerin partisini destekliyor çoklukla. Denemedik anayasa, denemedik kanun, taktik bırakmadık, olmuyor, adamlar hâlâ kaba hesap % 60'ın üstünde.

Biz vurdukça onlar tozuyorlar, biz vurdukça onlar tozuyorlar olacak iş değil!.. Hele bir de ezkazâ boş bulunup AB'ye filan girecek olsak, artık Avrupalı olduk diye başımızda çam yarmaya kalkar bunlar...

Aslında sistematik aralıklarla bunların tekerleğine çomak sokmak bizi yormaz fakat, dışa karşı pek yakışıklı olmuyor; zaten bu emperyalist işbirlikçileri yıllarca dış borç diye ülkeyi hortumlatmışlar, "ödemiyoruz be!" diye yiğitlensek dış çevreler ânında ümüğümüze binecek..

Devrim dedik olmadı, evrim denedik boş çıktı; eğitim dedik, eğitim yuvalarını ele geçirdiler...

Bu halk ne zaman dönüşecek, ne zaman evrilecek, ne zaman, ne zaman, ne zaman?..

Bir dakika yahu; sakın biz yanılıyor olmayalım; olguları değiştiremeyeceğimize göre acaba bakış açımızı mı değiştirmeliyiz?..

Değişim mi! Ağzımdan yel alsın: Hafazanallah; tövbe tövbe!...

Ben hisseme düşen ölçüde empati yaptım; siz de yapın; belki bir şeyleri kırıp dökmeden yeniden kardeşçe yaşamak ve birbirimize güven duyabilmek için iyi ve sahici bir yol bulabiliriz.

Önce ne imiş, ne imiş?..

"Yoğun ülke gündemleri arasında bilmiyorum benim meselem çok kayda değer mi ama birileriyle paylaşmaya ciddi ihtiyaç duydum.

Ergenekon gibi derin devlet ve çete bağlantıları olmayan, gece yarılarında yaşanmayan, herhangi bir cinayeti içermeyen, biraz da belki klişeler arasına girmiş, dışardan bakınca gayet basit bir hadise...

Mesleğime olan ilgim sebebiyle internet üzerinden bir sempozyuma kayıt yaptırdım (10. Rehberlik Sempozyumu); hatta etrafımdaki insanlara da gitmelerini tavsiye ettim; çünkü mesleki paylaşımda bulunabileceğimiz ulusal katılımlı bir sempozyumdu ve bu yıl 10'uncusu düzenleniyordu. Malum insanlar 10 yıldır katılıyordu ve şimdiye kadar herhangi bir sorunla karşılaşmamışlardı. İnternet üzerinden verilen banka hesabına gerekli ücreti yatırdık ve yine mail yoluyla başvurduk.

Son güne (22 Mart 2008) kadar hemen her gün sempozyuma ev sahipliği yapan eğitim kurumunun (VKV Koç Okulları) sitesine girdim; gelişmeleri, açıklanan programları, değişiklikleri takip ettim. Bir gün öncesinde katılmayı düşündüğüm konu başlıklarını hazırladım ve sempozyum günü sabah saat 8'de Taksim'den servise binerek sempozyuma doğru yola çıktım. Buraya kadar hiçbir sorun yok. Ta ki sempozyum alanında kapıda durdurulup otobüsten indirilinceye kadar...

Şimdiye kadar hiç bu kadar aşağılanmamıştım!

Otobüse binen güvenlik amiri önce herkese hitâben, 'Hepiniz hoşgeldiniz, güvenlik nedeniyle isim kontrolü yapacağım' dedikten sonra nedense bana yönelip, 'hanımefendi siz aşağıya iner misiniz' ricasında bulundu.

Ben kocaman otobüsten tek başıma aşağıya indirildim.

Kılık kıyafetimden ötürü içeri alınamayacağım söylendi. Ben neye dayandıklarını sordum. Bana kurum öğrenci ve çalışanlarını ilgilendiren yönetmelik gösterildi. Onlara öğrenci, öğretmen, idareci, personel vs. hiçbiri olmadığımı söyledim; hatta hiçbir kurumda bu sıfatları taşımadığımı da ilave ettim. Milli Eğitim'e bağlı bir kurumda çalışmıyordum ama kabul etmediler. Yetkiliyle görüşmek istedim. Telefon aracılığı ile görüştüğüm yetkili giremeyeceğimi söyledi ve ben sözümü bitirmeden telefonu yüzüme kapattı.

Kapıda bir süre tek başıma bekledim.

Sempozyumun yapıldığı yerden geçen otobüs vs. yok, etrafta ev bile yok; tek başıma bir süre bekledim. Sonra annemi aradım ve beni içeri almıyorlar dedim.

Orada ağladım çünkü daha önce böyle bir şeyle karşılaşmamıştım. Ne hakla beni otobüsten indirmişlerdi ve içeri almamışlardı. Sonra bekleyip kendi kendime düşünürken ilginç bir gelişme oldu: Ankara'dan bir büyük otobüsle benim kılık kıyafetime benzer kıyafette giyinmiş grup halinde başka insanlar da geldi. Tabii hepsi kapalı değildi ama içlerinde benim gibiler de vardı. Onlar 5 yıldan beri bu sempozyumlara katılmışlar ve şimdiye kadar böyle bir sorun yaşamamışlar. İşin en ilginci 4 yıl önce yine aynı yere gelmişler ve içeri girip eğitimlerini almışlar.

Bu yıl ne değişmişti; kapıda öylece bekleşirken ve o esnada gelip geçenler bize bakarken, "bu yıl ne değişti?" diye hep sorup durduk. Sonra kapıdan içeri giren arabalardan biri, "sanırım burda kaldınız isterseniz içeri götürebilirim" diye nazik bir teklifte bulundu ama biz içeri alınmıyorduk ki...

Muhatap çağırdık ve ondan "bizi içeri almıyorsanız bunu bize yazıp verin" dedik. Bunu kabul etmediler. "İstediğiniz hukuki yola başvurun, hatta isterseniz jandarma çağıralım" dediler. Ankara'dan gelen grup, "tamam öyleyse jandarma çağırın; biz içeri alınmayışımızı belgelemek istiyoruz" dediler.

Başka gelenler oldu mesela Kocaeli Üniversitesi'nden öğrenciler gelmiş, kapalı açık karışık bir sürü öğrenci; açık öğrenciler kapalı arkadaşlarının alınmadığını görünce girmediler.

Bazıları tutup cep telefonlarından olayı görüntülemek istedi, bense anlamaya çalışıyordum hâlâ...

Karşımızda muhatap yok, kapıda oyalanıyoruz; sempozyum kayıtları kapandı, somut bir gerekçe yok ve biz kapıdayız. İşin en komiği idari müdür bize kılık kıyafet yönetmeliğinden bahsediyor, "bakın içeri kravatsız da almıyoruz" diyor ama hafta sonu sempozyuma sizce kaç kişi kravatla gelmiştir?

Sonradan hatırlıyorum; bizi uyarmak için gelen ilk görevli hanım, mini eteğiyle arabadan inerken frikik vermemek için dosyasını sağına soluna kapatıyor. Ben mini eteğin de yönetmeliğe aykırı olduğunu düşünüyordum. Kapıdaki güvenlik görevlisi kapalı arkadaşlarla ağız dalaşına giriyor. Argo kelimeler kullanıyor.

Hâsılı kelâm ben o gün içeri alınmadım ama açık söyleyim okul yönetimi çok kibardı! Kadıköy'e kadar bize servis ayarladı ve paramızı iade etmek için telefonlarımızı aldı.

Biz ayrıldık ama Ankara'dan gelen grup orda kaldı. Sonra ne oldu bilmiyorum.

Ama şunu biliyorum. 4 yıllık üniversite ve ardından 6 yıllık meslek hayatımın öylesine bir hafta sonunu kendimi geliştirmek için bir sempozyuma ayırdım ve hayatımda ilk kez

otobüsten indirilip içeri alınmadım, parasını ödediğim bir sempozyuma türbanlı olduğum için değil (türban kelimesini ortaokulda kapanmış olmama rağmen üniversiteyi kazandığım yıl duydum) başım kapalı olduğum için alınmadım.

Bir de unutmadan ilave edeyim; sempozyumun ana teması bu yıl 'Önce insan'dı...

Saygılar..."

Not: Bir okuyucu mektubundan aynen alınmıştır; ilgili kurum, anlatılanların doğru olmadığını ileri sürerek cevap hakkını kullanmak isterse sütunlar kendilerine açık olacaktır.

Deja vu!

Hukuk "norm" koyar, yani kanun yapıcılar oturup hangi fiilin "tu kaka" sayılması gerektiği hakkında soyut bir çerçeve çizerler, fakat mesele burada bitmez; aslında burada başlar.

"Norm"u, yani şekli çerçeveyi gerçek hayata taşıyıp "hüküm" üretmek için bazı insanlara ihtiyaç vardır; bu insanlar hukuk normunu alıp olayların üstüne giydirirler, sonra biraz geriye çekilip "yakıştı, dar geldi, kısa kaldı, torba gibi döküldü" veya "budur; cezası da şu kadardır" diye nihai karar verirler.

Hakemin kararı kesindir, zarlar dik durmazsa bu kararlar geçerli kabul edilir, sonuç doğurur.

Orta vadede aklı karışık hakemin gayretkeşliği yanına kalmaz, fakat hakemlik kurumuna ettiği fenalığın izi kalır; ondan sonra önünde mikrofon bulan herkes, "ben aslında hakemler hakkında konuşmam fakat..." diye söze başlayıp sayar babam sayar.

Federasyon bunun üzerine alelacele bildiri yayınlar, "Yüce hakemlik müessesesi, yersiz ve maksatlı yorumlarla yıpratılmamalı ve kurullarımızın tahkimine güvenilmelidir; yorumlarında aşırıya kaçanlar hakkında gerekli takibat yapılacak ve sorumsuz beyanlar cezalandırılacaktır" diye mâlum bıdıbıdıları tekrarlar.

Olmadı, bir federasyon üyesi çıkar, "sahada olup bitenler hakkında son kararı amme vicdânı veya ipsiz-sapsız yorum erbâbı değil, sorumlu ve yetkili kurullarımız verecektir. Biz bu federasyonu yolda bulmadık; şunun-bunun elinde on paralık ettirmeyiz" diye babalanır.

Maçtan birkaç zaman sonra tartışılan (çıldırtan) kararları veren hakem nihayet konuşmak zorunda kalır, "takdir hakkımı kullandım, adalete güvenin, bir gün size de lâzım olur" şeklinde beylik birtakım lâfları ipe dizer.

Ne yazık ki ihtilâf sadece yönettiği maçı doğrayan hakemle, bu kararlardan öfkelenen taraftarlar arasında cereyan etmez. Hakem kayırmasından nemâlanan (istifâde eden, işine gelen, maddi ve manevi kazanç sağlayan) takımın medyadaki uzantıları işe müdahil olurlar ve pişkince derler ki: "Biz bütün sezon boyunca sadece iki penaltı kullanabildik; bu maçta

kazandığımız üfürükten penaltı, hakkımız olduğu halde verilmeyen penaltılarımızdan mahsup edilsin."

Bir diğeri "üç maymunlar"ı oynamayı tercih eder ve ortada bir hakem faciası yokmuş gibi maçın teknik analizini yaparak şampiyonluk yolunda güzel futbolun değil, sonucun önemli olduğundan dem vurur.

Tarafsız ayaklarına yatan kalem erbâbı, gayrımemnun edâsıyla dudağını büzerek, "tartışmalı bir maçtı" deyip geçerler.

Bu nezih tartışmanın taraftarlar seviyesinde aynı nezâheti koruyabileceğini düşünmek aşırı iyimserliktir; taraftarlar duygu ve düşüncelerini vülger, hani nasıl derler, yontulmamış ve ütülenmemiş kelimelerle ifade etmeyi seçerek demediklerini bırakmazlar. Evvela "haakem"in soyu sopu hakkında etraflı bir DNA analizi yapılır, ardından federasyonun, "haakem"in huyu, ahlâkı, alışkanlıkları üzerine yürütülen yalap-şap araştırmanın sonuçları hiç de itinalı olmayan bir dille seslendirildikten sonra hakem kayırmasıyla maçı kazanan takımın, yüce ve kutsal federasyonla kurması muhtemel kirli ilişkiler üzerine dedikodular üretilir.

Bu arada maçın sonucu kendilerini fazlaca ilgilendirmeyen öteki takımların yöneticileri topa girmemeye dikkat gösterirler; sorulduğunda, "merkez hakem komitesine güvenimiz tamdır; hakemlerin şahsi hata yapma hakkına saygı gösterilmelidir" diye geçiştirirler.

Vesaire, vesaire, vesaire...

Hâlâ bir nevi "deja vu", "ben bu veya buna benzer bir şeyi daha önce yaşamış, görmüştüm" hissine kapılmamış iseniz, fanatik bir futbol taraftarısınız demektir; yok, "sahi yahu, siyâsette de böyle şeyler oluyor, hatta dur bakayım..." diyorsanız eyvallah; doğru adrestesiniz...

Ulusalcılık, milliyetçiliğin kaçıncı yüzü?

Yaşadığım yıllar, Türkiye'de Milliyetçilik düşüncesinin geçirdiği temel safhaları hikâye etmek bakımından beni bir noktada aktif müşahit mevkiine getiriyor; sizlerle o büyük dönüşümün hikâyesini paylaşmak istedim.

Milliyetçilik hakkındaki teorik izahlar, işin başında onun seküler (din dışı) bir kavrayış olduğunu anlatıyor. 18. Yüzyıldan sonra yükselmeye başlayan millî devletler (ulus-devlet), ülkelerine, imparatorluk kimliğinin dışında özel bir kimlik kazandırarak iç pazarı korumak ve bütünleştirmek ihtiyacıyla milliyetçilik fikrini işlediler; bu fikir, dağılmak üzere bulunan Osmanlı Devleti'nde aydınların bir kısmına cazip göründü; imparatorluğu bir arada tutmak için yetersiz kalan Osmanlıcılıkfikri, Anadolu'nun Sevr anlaşmasıyla bölüşülmesinin ardından daha ılımlı bir milliyetçilik fikri hâlini aldı. Millî Mücadeleyi ayakta tutan ve başarıya

ulaştıran bu milliyetçilik, içinde dinî motifler de barındırıyordu; öyle olması gerekliydi çünkü uzun savaşlardan sonra bîtap duruma düşmüş toplumu yeni bir silahlı mücadeleye sevk etmek için kullanılacak dilin, toplumun bütününü kuşatması ve kucaklaması şarttı. Birinci Millet Meclisi'nde mebus kadrosunun sergilediği fikrî yapı, o günün milliyetçiliğinin ne kadar geniş ve kuşatıcı olduğunu da gösterir.

Cephede başarıya ulaşıp barış anlaşması imzalandıktan sonra Meclis'in yapısıyla birlikte ideolojisinde de düzeltmelere gidildi; İkinci Meclis'e muhalif diye bilinen mebuslar giremezken, yeni meclisin mensupları genellikle Halk Fırkasını ve Meclis Başkanı Mustafa Kemal Paşa'yı destekleyen isimler oldular; bu meclis evvelâ Lozan anlaşmasını tasdik ettikten sonra Cumhuriyet'i ilan ederek saltanat rejimine son verdi; ardından Tevhid-i Tedrisat kanunu ile devlet, "din" karşısında batılı benzerleri gibi serinkanlı bir tutum takındı; onu Şapka Kanunu ve Medeni Kanun gibi laikleştirici hamleler takib etti; bu esnada devletin ideolojisi de aynı istikamette değişmekte, dinî hayat karşısında kayıtsız ve ilgisiz bir milliyetçilik anlayışına doğru dönüşmekteydi. Tarih ve Dil inkılapları ile yeni milliyetçilik kavrayışı kendi niteliğini şöyle tarif ediyordu: Türkler, İslâmiyet'i kabulden önceki tarihleriyle dünyanın büyük, cihangir ve medeni milletleri arasındadır. İslâmiyet'i kabul ettikten sonra Arap ve Fars kültür ve dilinin etkisi altına girerek millî kimliklerinden uzaklaşmış ve batı dünyasıyla ayrı düşmüşlerdir. Türkler, "öz"lerine dönerek yeniden büyük ve medeni bir toplum hâline geleceklerdir.

Bu tarif, Tek Parti devrinin sonuna, hatta 1960 Askerî Darbesi'ne kadar devletin resmî ideolojisi olmak imtiyazıyla okul müfredatına girdi fakat Tek Parti'nin sona erip çok sesliliğin başlamasıyla resmî milliyetçilik anlayışına ilk açık eleştiriler de görülmeye başlamıştı; buna göre Türkiye'de dinden koparılmış bir milliyetçiliğin toplumu kuşatmasına imkan yoktu; bu iki unsur yeniden birleşmeli ve "millî birlik"in mayası böyle yoğrulmalıydı.

CHP'yi 1950 seçimlerinde safdışı ederek iktidar olan DP, darbeyle indirildiği âna kadar 10 yıl içinde resmî ideoloji aleyhtarı bir retorik kullanmadı, hatta İsmet İnönü'nün Cumhurbaşkanlığı esnasında Atatürk aleyhtarı yayınların artması üzerine 1951 yılında "Atatürk'ü Koruma Kanunu" diye bilinen kanunu çıkararak, CHP'den daha iyi Atatürkçü olduğunu isbata çalıştı; onun devamı niteliğindeki Adalet Partisi, programında ve tüzüğünde orta yolcu bir ifade tercih ederken seçim meydanlarında İslâmî bir dil kullanmayı ihmâl etmedi; bu tavır, AP'nin devamı niteliğindeki ANAP, DYP ve AK Parti'de aynı üslupla devam ettirilmiştir.

60'lı yılların sonlarında bu iki eğilim, milliyetçilik fikrini siyasi bir parti hâlinde temsil eden MHP'nin bünyesinde tartışılmaktaydı. Partide Ziya Gökalp'in ve Nihal Atsız'ın tezlerine sempati duyanlar Türkçülüğü savunsalar da duruşları, parti tabanından yükselen eğilim karşısında geriledi. Alparslan Türkeş'in, "Tanrı dağı kadar Türk, Hira dağı kadar Müslümanız" formülü böylece partinin resmî görüşü hâline geldi.

Diğer taraftan Millî Nizam Partisi ile siyasi hayata atılan Necmeddin Erbakan ve taraftarları ise, MHP'nin milliyetçilik anlayışını başka bir nokta-i nazardan eleştirerek İslâm'da kavmiyetçiliğin olamayacağını iddia ediyor, Türklük unsurunu tam mânâsıyla reddetmiyorlar, "Millî görüş" kavramı içinde İslâmi yoğunluğu yüksek bir Türklük vurgusunun zaten mevcut olduğunu ileri sürüyorlardı; halbuki, MNP kurulmadan önceki yıllarda bu fikriyatını savunanlar, İslâmcı fikirleri dillendirirken çok ilginç bir tâbir kullanarak "milliyetçi" kavramına sığınıyorlardı.

MNP çizgisinin siyasi hayatta tutunup kendi adına bağımsız bir çığır açmasından sonra İslâmi renkleri benimseyen milliyetçilikle, artık giderek milliyetçi motiflere hoşnutsuzlukla bakan İslâmcılık arasında rekabet başlamıştı; bu mücadeleyi 12 Eylül 1980 Darbesi sona erdirdi.

Milliyetçilik, 1990'lı yıllarda önemli bir değişime uğradı; geleneksel mânâda MHP'nin fikrî önderliğinde temsil edilen milliyetçilik anlayışı, parti saflarından dışarı taşarak, seküler, yâni dinî renk ve unsurları dışarıda bırakan milliyetçilik kendine yeni bir taban buldu ve yeni bir isimle anılmaya başlandı: Ulusalcılık.

Ergenekon davası ile içiçe geçmiş gibi bir görüntü veren Ulusalcılık cereyanı, Cumhuriyet'in kurulduğu ilk yıllardaki resmî devlet ideolojisine çok yakın bir çizgi tutturdu. Ulusalcı edebiyat, kendisine çıkış noktası olarak Millî Mücadeleyi kabul etti ve "Osmanlıcı" görüntü vermemeye azami derecede dikkat gösterdi; Güneydoğu'dan gelen şehit cenazeleri de Ulusalcı fikriyatın zemin tutması çabalarında hayli fonksiyon icra etti. Ulusalcı fikriyatın en dikkat çekici tarafı, resmî devlet ideolojisi ve bu ideolojiyi savunan bürokratik yapı ile uzlaşabilmesi olmuştur. Geçmişte MHP'nin temsil ettiği milliyetçilik, bürokrasi ile asla uzlaşamamış, belki de bu yüzden MHP'nin ve Ülkü Ocaklarının aksiyoner olduğu yıllarda Ülkücüler ve milliyetçiler, devletin derin bürokratları tarafından "kötü çocuk" kategorisine konulmuşlardı. Bir ara genelkurmay başkanlığı geleneksel tehdit listesinde bu tarz milliyetçiliğe de yer vermişti fakat sonraki yıllarda -zannımca Ulusalcılığın bürokratik kesimlerde taban ve destek bulmasıyla birlikte- milliyetçilik bu listeden çıkarıldı.

Bugün Ulusalcılık, resmî devlet ideolojisinin tabana yayılma, toplum tarafından sahiplenilme safhasında dramatik bir virajdan geçiyor. Onbeş yirmi yıl önce solcu, enternasyonalist hatta sosyalist fikri savunanların şimdilerde Ulusalcı çizgide bir araya gelmeleri, şüphesiz "hidâyete ermek" mânâsı taşımıyor. Kitleler üzerinde daima belirli seviyede etkileme gücünü taşıyan milliyetçilik fikriyatı, yeni bir makyajla sahneye çıkıyor. Eğer Ergenekon davası, basında ileri sürüldüğü gibi geniş ve etkili bir suç örgütüne işaret ediyorsa, bu hengâmede Ulusalcılığın ve buna bağlı kavramların büyük itibar kaybına uğrayacağı şüphesizdir.

Ã□kif, "Allah bir daha bu millete İstiklâl Marşı yazmak gereken günleri göstermesin" derken, tam da bu atmosferi kasdetmiş olmalıdır; yüksek tansiyonlu milliyetçilikler ya bunalımlı bir dönemin ihtiyacı veya bir başka bunalımın habercisidir. Milliyetçiliğin ne yazık ki böyle bir

bünyesi var. Gönlümüz, milliyetçilik fikrinin siyasi mücadele aracı olmaktan çıkıp, sadece bir kültür unsuru, kültürel dokusu yoğun bir şuur hâli olarak kalmasından yana.

Örgüt

-Alt plan bölge birim ünitesi koordinasyon kumanda merkezi haftalık olağan durum değerlendirme toplantısını açıyorum; rahattt!.. Bütün arkadaşlar burada mı Cemalettin?

-Hepsi burda değil şefim; biliyorsunuz bazı arkadaşlar kroki-8'de öngörüldüğü üzere gözaltında bulunuyorlar.

-Güzeel; planlamamız tıkır tıkır işliyor değerli komita arkadaşlarım; gözaltılar-mözaltılar moralimizi bozamaz çünkü az evvel Cemalettin arkadaşın açıkladığı gibi kroki-7'de bunları zaten hesaplamıştık...

-Kroki-8 değil miydi şefim, hani az önce...

-Sus Cemalettin; dinleme ihtimâline karşı bütün kodları on dakikada bir değiştirdiğimizi unuttun mu; o şimdi 7 oldu. Evet, ne diyordum, toplantıyı açıyordum...

-Açmıştınız zaten şefim!

-Sen bi sus lütfen Cemalettin; durum nedir arkadaşlar, moraller nasıl? Taşş gibiyiz taşşş, nasılmışız bakayım?

-Taş gibiymişiiiz taaşşş!..

-Pekâlâ, karşı devrimcilere karşı karşı eylem ve ajitasyon dirijantrifik çalışmalarımızı yürüten birim başkanları haftalık durum ve değerlendirme raporlarını versinler öyleyse. Örgüt şemasına bir bakayım; eveet. Bir numaralı birim başkanı Gökbörü arkadaş, seni dinliyoruz?

-Bi dakka; ben Tungabörü değil miydim şefim?

-Oğlum, sen askerliğini kantinde mi tamamladın? Dedik ya dinleme ihtimaline karşı her on dakikada bir kod adlarını değiştiriyoruz diye?..

-İyi ama, önümdeki kâğıda göre benim 13.55'de Tungabörü olmam gerekiyordu, şimdi hâlâ Gökbörü olmuş olmuyor muyum sizce?

-Tüh... Seni ne yapmalı bilmiyorum Hayati; seni en iyisi biz yine getir-götür işlerine verelim; orada örgüt disiplini neymiş öğrenirsin bir güzel; devrimi yapınca da bakarız bir yere artık. Şimdi iki numaralı birimi dinleyelim... Evet Yakup Cemil, ver raporunu!

-Emredersiniz şefim; birimimiz, planlandığı üzere sabi-sıbyan üzerindeki bilinçlendirme ve karşıdevrim dezenformasyonunu arındırma çabaları muvacehesinde üç gün önce el bombalı bir eylem yapmıştır efendim. Arzederim.

-İyi de o bombanın patlamadığını yazdı bütün gasteler... Çocuk elinden düşürmüş filan diyenler bile var. Ne biçim eylem bu Yakup Cemil?

-Öyle değil efendim; gözaltına alınmadan ben bir ara çocukla konuştum; bombanın fünyesini evde unutmuş. Kızdım biraz ama ne de olsa çocuk şefim. Bence çoluk çocuğa eylem yaptırmasak iyi olur diyeceğim ama...

-Yakuuup!.. Boyunu aşan lâflar ediyorsun ve yetkili olmadığın konularda emri mütalâa ediyorsun, Beceriksiz! Cemâlettin!.. Nerdesin Cemalettin nereye kayboldun?..

-Çay bardaklarını yıkıyordum şefim, arkanızdayım!

-Oğlum, al bu Yakup Cemil'i, örgüt bültenlerinin pullarını yapıştırma komitesinin en genel koordinatörü görevine ata. İkinci bir emrime kadar orada çalışsın. Pekâlâ; geçelim, üç nolu birime. Neydi senin adın İsmailciğim bakayım bir listeye... Hah, Yenibahçeli Şükrü! Evet Şükrü arkadaş, seni dinliyoruz; Yenibahçe'de durum nasıl; dinlenme ihtimâlini hesaplayarak konuş tamam mı; bu arada diğer arkadaşlar yüksek sesle yurttan sesler türküleri söylesinler ki temiz ses kaydı vermeyelim heriflere... Evet Şükrü!

-Öhö öhö; şefim, sizin hani o yer var ya, orada göz kırparak verdiğiniz talimat üzerine bir arkadaş bulduk; iki gün önce sağ-sol ayağına yatmış gibi görünerek üniversite kampusünde bu arkadaşımız iki el silah sıkmaya muvaffak oldu efendim. Arzederim.

-Ulan ne biçim eylem bu; oldu olacak herifin vukuatlı nüfus kaydını da basına dağıtsaydınız bari. Nedir öyle alnının çatında kılıç dövmesi filan? Temel Reis'in rakibi Kaptan Karasakal'a benziyor. Nerden buluyorsunuz oğlum böyle tipleri? Adamı bin kişinin arasına koy, şıp diye tanınır bir saniyede, olmasın bir daha böyle acemilik...

-Emriniz olur şefim.

-İyi, toplantıyı kapatıyorum; Cemalettin çayları getir oğlum; benimki az demli bol limonlu olsun!

'Kamu yararı'na uygun amblem!..

Ankara belediyesinin o meşhur "Hitit güneş kursu" amblemi değiştirildiğinde, doğrusu buna niçin ihtiyaç duyulduğunu anlamamıştım.

Hitit güneş kursu estetik derecesi fevkalade yüksek bir sanat eseridir ama neticede Ankara'nın vaktiyle Hitit medeniyeti halkasına dahil bulunduğuna atıfta bulunmaktan başka bir özelliği de yoktu. Galiba Belediyenin o günkü yöneticileri -yani şimdikiler-, amblemdeki o güçlü Hitit vurgusundan rahatsız olmuş olsalar gerektir ki, yerine minareli, yıldızlı, hilâlli yeni bir amblem yaptırmışlardı.

Eğri oturup doğru konuşalım; belediyenin eski amblemi, estetik tasarım ifâdesi ve sanat değeri bakımından yeni olanını havada, karada, suda döver. Bir şeyin yenisi yapılacaksa ve bu mühim bir ihtiyaç ise eskisinden mutlaka daha seviyeli ve güzel olmalı. İyi hatırlıyorum, yeni amblem hiç de hoşuma gitmemişti; eli resime yatkın bir lise talebesinin pekâlâ birkaç günde tasarlayabileceği türden, lüzumundan fazla mesaj yüklü kötü bir şeydi.

Bir ara, -galiba rahmetli Vedat Dalokay'ın reisliği zamanında olsa gerek- Sıhhiye meydanındaki göbeğe da aynı tipte bir Hitit güneş kursunun devâsa büyüklükte bronzdan bir kopyası konulmuştu; hâlâ yerinde midir bilmiyorum; kursun tam orta yerindeki geyikle modern Ankara arasında nasıl bir illiyet kurulabildiğini o zamanki câhil aklımla pek kavrayamamıştım, hâlâ aynı fikirdeyim. Aynı cümleden olmak üzere bazı Anadolu şehirlerinin Bizans, İon, Frig geçmişlerine atıfta bulunan sembol ve isimlerin diriltilmesi de bana hep lüzumsuz bir gayretkeşlik gibi görünmüştür. (Bkz. Edessa kepapçısı, Kilikya etlekmekçisi, Dydma Kasabı, Paflagonya kıraathanesi vs...) Bir yanda Anadolu kültürünün içinde kökleşmiş yer adlarını yine lüzumsuz bir gayretkeşlik ve İçişleri Bakanlığı kararınca Türkçeleştirirken (elbette Rumca, Kürtçe ve Ermenice olanlarını kasdediyorum), bu gibi yerleşim yerlerinin kadim Yunânî isim ve sembollerine iltifatta bulunmak şaşkınlık alâmeti değilse nedir efendim?

Her neyse, Ankara Belediyesi ambleminin son halinden memnun olmayan bir vatandaşımız kanuni hakkını kullanarak, "yenisini istemem, eskisi olsun" gerekçesiyle Ankara 3. İdare Mahkemesi'ne dava açmış. Mahkeme de bu vatandaşımızın talebini yerinde bularak eskinin ibkâsına karar vermiş.

Böylece ben bir yaşıma daha girmiş bulunuyorum.

Çünkü mahkeme, bu olayda dâvâlı mevkiinde bulunan belediyenin Hitit Güneşi'nin değiştirilme amacına mâtuf savunmasını inandırıcı ve hukuka uygun bulmayarak, kararda 'kamu yararı' olmadığına karar vermiş bulunuyor; bu durumda -affedersiniz fakat- ben herhangi bir amblem ile "kamu yararı" kavramı arasında nasıl bir ilinti kurulduğunu bir türlü anlayamıyorum. Eksik olmasın mahkeme, benim gibi amblemlerle kamu yararı arasındaki ilişkiyi anlayamayan ahaliye durumu izah etmek için kararında şu açıklamaya yer vermeyi uygun görmüş; deniliyor ki, "Tarihsel geçmişindeki Hitit, Frig, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı etkileriyle kültürel dokusu şekillenen Ankara günümüze yansıyan kent kimliğini ağırlıklı olarak ulusal kurtuluş savaşımız sırasında da yönetsel merkez olarak kullanılan TBMM'nin bulunduğu yer olmasından ve Ulu Önder Atatürk öncülüğünde yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin başkenti niteliğine kavuşmasından almaktadır. Buna karşın uyuşmazlık konusu amblemde (Belediyenin seçtiği) kullanılan görsel ögelerin Ankara'nın kendine özgü karakteristiğini, tarihsel ve kültürel kimliğini yansıttığından söz edilemez."

"Murâdın anlarız ol gamzenin biraz i'zânımız vardır"; kararda deniliyor ki, "eski amblemin ne idüğü hiç önemli değil; yenisi olmamış, fena halde çarık kokuyor!" Eyvallah saygıyla karşılıyorum fakat kararda bir unsurun eksikliği göze çarpıyor; mahkeme heyeti, tarif ettiği çerçeveye uygun bir amblem çizerek re'sen yürürlüğe koysaydı, müdahaleci hukuk doktrinine yeni bir çığır açmış olacaktı; yanarım da şu fırsatın kaçtığına yanarım.

...

İşin gücün olmayacak; ne kadar resmi amblem varsa "kamu yararına uygunluğu" hakkında üşenmeyip birer dâvâ açacaksın; görecekler günlerini...

Fena halde mağlup!..

Bazen böyle olur; kalabalık bir yerden, bir sokaktan, bir bahçe kıyısından geçerken belli belirsiz bir koku alınca hâfızanız sizi daha önce yaşadığınız ama tam hatırlayamadığınız bir yere, bir şeye götürür; "neydi bu Yarabbi, nereden hatırlıyorum" diye takılır kalırsınız.

Az sonra ayrıntılarını takdim edeceğim haber beni aldı çocukluğuma götürdü: "Akşam olmasın, güneş batmasın, ailelerimiz bizi hiç hatırlamasın, şu top oynama zevki ebediyyen bitmesin!" diye dua ettiğimiz, gamsız, tasasız, sıcak ve ebrûlî yaz akşamlarına...

Sabahları kalkınca her eklemi ayrı ayrı sızlayan bedenimi yeni bir güne hazırlamak için ayrıca istirahat etmek gerektiğini düşününce, hilâfsız sabahtan akşama kadar top peşinde sürttüğümüz çocukluk günlerinde o kadar enerjiyi nasıl bulabildiğimize hayretleniyorum şimdi.

Top peşinde sürtmek deyince gözünüzde büyütmemenizi istirham ederim; akranlarım hatırlayacaktır, o günlerde top oynamak için hiçbir şeye ihtiyacımız yoktu, zaten hiçbir şeyimiz de yoktu; ne top, ne eşofman, ne şort, ne futbol ayakkabısı, ne tozluk, ne forma, ne saha, ne kale direği, ne hakem...

Ve en fenası şöyle ağız tadıyla top oynamak için iznimiz bile yoktu; ailelerimiz top oynamamızı istemez fakat galiba başka eğlencemiz olmadığını farkettikleri için biraz görmezden gelirlerdi.

Hiçbir şey yoktu derken abartmışım; biz vardık, biz çocuklar vardı; serde çocukluk vardı; bir de bitip tükenmek bilmeyen, kaynağı belirsiz bir enerji. Ã□eyrek yarım ekmek, yarım domates ve musluk suyuyla yarım gün durmadan çalışabilen bir makine düşünebilir misiniz?

Neyse, günün birinde ailelerimizi ne kadar acındırmış, ne kadar canından bezdirmiş olmalıyız ki, beş-altı kişilik mahalle takımımızın her bir ferdi o günün sabahı birer eski kollu fanile; birer tane de Sümerbank patiskasından biçilmiş uyduruktan uzun bacaklı don ile "çayırlık"ta bir araya geldik.

"Ã□ayırlık" dediğim yerde çayır filan yok; tümsekli çukurlu, siz bilemediniz elli metrekarelik bir bahçe arası, daha doğrusu metrûk arsa.

Kazan diye dibi delinmek üzere eski bir çinko çamaşır leğeni ele geçirmişiz; ateş yakmak bedava. Boya ise Attarlardan; rengini unutmuyorum: Fanileleri sarıya, donları yeşile boyamış, daha doğrusu boyayamamıştık; alaca bulaca bir şey.

Ertesi gün artık patiska parçalarından numara kesip sarıya boyanmış fanilaların sırtına diktirdikten sonra vaktiyle ürpertici bir cinayete sahne olduğu için "Kanlıbahçe" adı verilen daha büyükçe bir arsada, ilk ciddi maçımıza çıktık. Bizler henüz oniki-onbeş yaşları arasında, bacakları şort bolluğundan altta oklava gibi duran fakat futbola fevkalade meraklı bir avuç çocuğuz; rakibimiz ise gün aşırı traş olan, iri yarı, neredeyse asker kaçağı durumuna gelmiş abiler!

Uzatmayalım; abiler o gün bizi fena yendi; yeni formamızın fiyakası, Kanlıbahçe'nin tozlarına bulandı, gururumuz kırıldı.

Zaten topa kafa vurma fırsatı bulabildiğimizde başımız yarılmış gibi oluyorduk; kuvvetler denk değildi vesaire vesaire...

Kaç yediğimizi bilmiyorum ama yaşadığımız devir, istatistik ve gözlem çağı. İşte Türkiye Bayanlar Futbol Ligi A grubunda mücadele eden Lüleburgaz Düvenciler Lisesi Futbol takımının yaptığı maç sayısı ve topladığı puan miktarı kayıtlara şu şekilde geçmiş bulunuyor.

Arzedeyim efendim:

Sekiz maç yapmışlar: Sıfır puan çekmişler. Mâlum tâbirle "rakib ağları" beş kere havalandırmış, buna mukabil sekiz maçta 153 adet gol yemişler.

Yanlış okumadınız; yazıyla arzediyorum: Yüz elli üç gol.

Sekiz maç toplam 720 dakika eder; yani her dört dakikada bir gol yemiş Düvenciler Lisesi Kız futbol takımı. Maç başına ortalaması 20 gole geliyor. En az yedikleri maçta on, rekor kırdıkları maçta tam 33 gol görmüşler ağlarında.

Bilmiyorum futbol tarihinde 33'lük başka maç var mıdır? Doksan dakikada 33 gol yemenin zor olduğunu zannetmiyorum ama atmak enikonu marifet ister. Öyle ya, siz gol attıktan sonra rakip takım (Düvenciler Lisesi'nin futbolcu kızları, darılmaca yok ama) topu kaleden çıkaracak; bezgin ve yorgun bir yürüyüşle orta sahaya getirip santra noktasına koyup topu oyuna sokacaklar. Top kendi ekseni etrafında ilk turunu tamamladıktan sonra oyuna girmiş

sayılacak. Haydi geri pas yaptılar diyelim, rakip takımın forvetleri koşup pres yaparak o topu kazanacaklar, sonra en az bir pas yapıp kaleye yönelecek ve gol vuruşu yapacaklar...

Bu kadar şeyi 2,5 dakikaya sığdırmak vallahi hüner ister; bu bakımdan 33'lük maçta Düvenciler'i yenen Zeytinburnuspor kız futbol takımını da ayrıca kutlamak isterim.

Bu sezon ilk defa Bayanlar Futbol Ligi'ne katılan Düvenciler Lisesispor, deplasmanlı olarak oynanan 8 maçta şu sonuçları almış: İstanbul Ümraniye Mevlana Lisesi'ne 10-0 ve 16-1, Sakarya Güneşspor'a 19-0 ve 14-0, Kartalspor'a 22-1 ve 20-0, Zeytinburnuspor'a 33-0 ve 19-4.

Sezon bittikten sonra bir durum değerlendirmesi yapan Düvenciler Lisesispor'un teknik sorumlusu Nihat Güder, "Türkiye Bayanlar Futbol Ligi'ne ilk kez katıldık. Bu lige katılmak da bizim için onurdur. `Şampiyon olacağız' diye lige katılmadık. Bizim amacımız kızlarımıza futbolu aşılamak ve onların spor yapmasını sağlamaktı. Maçlarımızda tecrübesizliğimizin kurbanı olduk. Bu sezonu böyle kapattık. Gelecek sezon için kadromuza daha tecrübeli sporcular katarak, mücadelemize devam edeceğiz." demiş.

Nihat Hocamızı bu olgun ve sportmen yaklaşımından ötürü kutlayıp, maç başına ortalama 20 gol yiyen genç kızlarımızı, centilmence mücadelelerinden ötürü tebrik ettikten sonra sadede geliyoruz: Tarih her zaman galipleri yazmaz; mağlupları unutulmazlaştırdığı da olur!

"İstemiyoruuumm!"

Tecavüze uğrayarak öldürülen kardeşinin cenazesini almak için Türkiye'ye gelen Antonietta Pasqualino, "Türkler iyi insanlar" demiş. Bizim gazeteler de herhalde, "ortam biraz yumuşasın, zaten yazacak başka bir şey yok" diye olsa gerek bu cümleyi elbirliği ile başlığa taşımışlar.

O zamanlar gençtim; hadise çarşının ortasında, gün ışığında, kalabalık ortasında cereyan etti.

Her şehrin delileri vardır; o çocuk da onlardan biriydi işte; benim yaşlarımda bir delikanlı; ihtimâl birkaç defa akıl hastanelerinin mâlum koğuşlarını ziyaret ettikten sonra, "zararsızdır" diye ailesinin korumasına emânet edilmiş aslan gibi çocuk. Böyle zararsız "deli"ler Anadolu'nun her yerinde elâleme biraz eğlencelik mevzu teşkil ederler; neye takıntısı varsa o

zaaf gıdıklanır, örselenir, hatta "deli"nin büsbütün zıvanadan çıkması, delilik halleri sergilemesi için hatta tahrik edilir.

Adam sûretinde geçinen birisi, delikanlının pantolonunu çekmeye çalışıyor, "deli" hakikaten deliye dönüyor (kim olsa delirmez ki?); derken bir başkası kendi halindeki "deli"yi daha bir delirtip zıvanadan çıkarmaya çalışan arkadaşına yardım için devreye giriyor. Manzara-i umûmiye: Ahali etrafta halka olmuş, fecaati seyretmekte; kahkahalarla, tezâhüratla, ıslık, alkış gırla...

O zaman demiştim ki kendime, "bu zalim heriflerle -o her ne ise- aynı sıfatları paylaşamam; ben ne isem bunlar benden değil; onlar ne ise ben bunlardan değilim!"

O günden sonra etnik nokta-i nazardan ait olduğum topluluğa, kendinden ve kendimden menkul üst değerler atfetmekten vazgeçtim ve insanları tasnif etmek için bir başka kıstas aramaya başladım.

Bu kıstas şudur: İnsanlar kabaca ikiye ayrılırlar: A-İnsan evlâtları, B-...!

Şimdi başa dönelim; Biz Türkler iyi insanlar mıyız?

Şanlıurfa'da yurtta barınan çocuklar yararına konser düzenlenmiş; konserde protokol sıralarına yakın oturan birkaç başörtülü kadın, görevliler tarafından ikaz edilince örtülerini çıkararak arka sıralara geçmişler.

Tipik bir Türkiye haberi; böyle şeylere alıştık artık.

Bu habere yapılan yorumlar arasında biri var ki, şu yukarıdaki soruya cevap aramak için düşünürken aklımı iyice karıştırdı. O aziz ve muhterem vatandaşım şöyle diyor, "Başörtülülerle aynı ülkede yaşamak istemiyoruuumm!"

Haber metinleri neyse ama okuyucu yorumlarını ihmâl etmeyiniz; efkâr-ı umûmiyeyi tanımak için hazine değerlerinde belgedir onlar.

Velev ki bunu söyleyen bir kişi olsun; insan kendini karnına okkalı bir tekme yemiş gibi hissediyor, bir mide bulantısı, damakta zehir gibi bir tad...

Lehte ve aleyhte pek çok delil gösterebiliriz; sayıca hangisinin galebe ettiği hiç önemli değil; değil çünkü soru mânâsız. Özneye "Türkler" kavramı konularak kurulmuş her hüküm cümlesi, hakikati ifade etmekten uzak temenni ve dua yargılarıdır; kâffesi de bu yüzden butlan ile mâlul!

Biz Türkler, kardeşi tecavüze uğradıktan sonra öldürülen o İtalyan kızcağızın kardeşinin dediği gibi iyi insanlar değiliz; kötü de değiliz şüphesiz; böyle hükümleri her kavim, her topluluk için çoğaltabilirsiniz, bu yüzden anlamı yoktur!

Sadece şu kadarını söyleyim: Biz Türkler, merkez medya diye bilinen bir kısım gazete web sitelerinin açılış sayfasında (üşenmedim saydım) ortalama 12 tane erotik imâ taşıyan haber ve fotoğraf galerisinin sergilenebildiği bir ülkenin, iki arada-bir derede kalmış ve köylülükten kurtulmak için el'an debelenmekte olan insanlarız.

Rejim krizini, nihai planda ancak "sahici" ve yeni bir sol partiyle aşabiliriz

Taraf olmaktan çıkarak, bilim bakışının gerektirdiği tarafsız ve soğukkanlı yaklaşımla olup bitenleri tesbite ve mânâ vermeye çalışalım, evvelâ tesbitler:

EVVELA TESBİT

-Türkiye Cumhuriyeti'ne şekil veren kurucu irade, Cumhuriyet'in ilk 15 yılını, hiçbir siyasi ve sosyal muhalefeti kaale almaksızın dilediği gibi biçimlendirmiştir; bu, devletle toplumu tek örgüt altında temsil edeceği düşünülen tek partinin egemenliği idi. Bu egemenlik tarzı meclisle CHP'nin, CHP ile bürokrasinin, siyaset sınıfı ile devletin, hattâ basının aynı siyasi program etrafında içiçeliğini öngörmekteydi ve kendi zamana ait bir çözüm biçimiydi.

-Tek partili siyasi hayat modeli 1946'ya kadar kesintisiz 23 sene devam ettikten sonra, tamamen dış konjonktürle âhenk sağlamak için siyasi muhalefete ve çok sesli basın hayatına müsaade edildi; böylece tek partili devletin monolitik yapısı "çoğulculuğa" dönüşmeye mecbur kalmış oluyordu.

-Tek parti döneminin "tek parti"si CHP, çok partili hayatta varlığını sürdürdü ancak katıldığı her serbest seçimde hayal kırıklığı yaşayarak oy miktarı itibariyle azınlıkta kaldı; buna mukabil kurucularının vaktiyle devleti kurtarmış ve kurmuş olma ayrıcalığını ileriye sürerek, sayıca değilse bile siyasi bakımdan mânidar bir özgül ağırlığı olduğunu iddia etti. Bu tez, gerek siyasi açıdan ve gerekse çağdaş siyasi hukuk açısından geçerli olmayan bir varsayımdı.

-Tek particilik, çok partili hayatta sistematik bir ritimle başarısızlığa uğramış olsa da, devletin temel ve esaslı kurumlarını elinde bulundurmak noktasında muvaffak oldu. Başta ordu olmak üzere, yargı, üniversite ve bazı kilit bakanlıkların yüksek bürokratları, "kurucu ideoloji"den yana tavır almayı ve mücadeleyi sürdürdüler.

-Böylece ikili bir yapı oluştu: Kurucu ideolojiyi savunan bürokrasi ile serbest seçimle halkın güvenini kazanan sivil siyaset.

-Bürokrasi, sivil siyasetin devlet içinde etki ve nüfuz kazanmasını daima "tehlike" kavramıyla değerlendirdi; oysa ki, sivil siyasetin devleti kontrol etmesi, demokrasi tarihinin en alışıldık

geleneklerinden birini teşkil etmektedir; bu yüzden geçtiğimiz mart ortalarında bürokrasi, bu defa yargı erkini devreye sokarak demokrasi tarihinde hiç işitilmemiş bir adım attı ve -tam tâbiri ile- hükümeti mahkemeye verdi.

KRİZ "TEMELLİ" NASIL AŞILABİLİR?

Bu durumda krizin temelli olarak aşılabilmesi için iki seçenek varmış gibi görünüyor:

-Sivil siyasetin "kurucu ideoloji"yi benimsemesi ve kendini bürokratik iktidar karşısında meşrulaştırması.

-Tek parti ve kurucu ideoloji etrafında tam bir güç birliği ittifakına giren bürokratik oligarşinin, çok partili demokrasinin icaplarını kabullenerek kendini dönüştürmesi.

BÜROKRATİK OLİGARŞİ, DEMOKRASİYİ İÃ□İNE SİNDİREBİLİR Mİ?

Evvela birinci ihtimâli ele alalım: Türkiye'de serbest seçimle iktidar olan her siyasi hareket, -en başta anayasaya saygı gereği olarak- kurucu ideolojiye karşı saygılı davranıyor fakat kurucu ideolojinin artık işlemesi fiilen mümkün olmayan bazı prensiplerini de eleştiriyor. Sivil siyasetin, kurucu ideoloji karşısında tam bir teslimiyet ve kabul tavrı göstermesi zaten beklenemez fakat göstermiş olsa bile bu tavrın bürokratik oligarşi tarafından "takiyye", yani ikiyüzlü ve sinsice bir yaklaşım gibi algılanması sürpriz olmayacaktır.

Buna mukabil, bürokratik oligarşinin demokrasiyi bütün kurumlarıyla kabullenmesi zor, hatta imkânsız gibi görünse de başka seçeneği yok gibi görünüyor. 21. Yüzyılda Arap tarzı Baasçı bir dikta yönetim sistemini Türkiye'de geçerli kılmak mümkün olmayacağına göre üzerinde zihin yorulması gereken mesele, bürokratik iktidarın nasıl ve hangi yolla demokratikleşebileceğidir.

PROF. BAÄ□CI'NIN İLGİNÃ□ TEZİ

ODTÜ öğretim üyelerinden Prof. Dr. Hüseyin Bağcı, işte tam bu konuda ilginç ve enine boyuna tartışılması gereken yeni bir tez ortaya koydu. Prof. Bağcı'ya göre sol partilerin (benim kavramlaştırmama göre "kurucu ideoloji" taraftarlarının) iktidar olabilmesi için inanç dünyasından ve cemaatlerden de destek alınması, AB ve ABD'nin desteklenmesi gerekiyor. Prof. Bağcı şöyle devam ediyor: "Sol Türkiye'de iktidar olmak istiyorsa, kendi 'Tayyip'ini' yaratması lazım. Ancak şu anda bunu gerçekleştirebilecek bir sol parti yok. Soldan yeni bir oluşumun olması bugünkü yapı içinde çok zor. Solun yapısı belli. Zaman itibariyle baktığınızda Türkiye'deki solun küreselleşmeye ve yabancı sermayeye karşı olduğunu görüyoruz. Bu nedenle solun iktidara gelmesi çok zor."

TOPLUMSAL BARIŞ İÃ□İN SAHİCİ BİR SOL PARTİ GEREK

Bu tesbitlerin önemine dikkat çekmek istiyorum; çünkü -sunduğu çözüm yolu kabul görür veya görmez- sağlıklı bir durum tesbiti ve çözüm arayışını dile getiren ve Türkiye'de pek az seslendirilmiş fikirler ihtiva ediyor. Prof. Bağcı, "Türkiye şu anda tam bir ayran gibi, su ve yoğurt var. Dinciler ve laikler. İkisinin birleşimi likit hale geliyor. Ama madde aynı yoğurt. Her iki taraf da fazla sulu olmaya başladı" derken bana göre "ayran" teşbihiyle hızla sürüklendiğimiz çözümsüzlük kaosunu işaretliyor. Siyasetimizin kalitesi yüksek değildir ve biz, hâlâ ideoloji tartışmak zorunda kaldığımız için gerçek meselelere zaman ayıramıyoruz. Bu mânâda siyasetimizin "ideolojik" tartışmaya saplanarak gerçek gündemi ıskalaması, hakiki bir durum değerlendirmesi, hatta otokritik yapılmasına engel oluyor. Bu sağlıksız duruma AK Parti'yi örnek gösterebiliriz: AK Parti, bürokratik oligarşi tarafından "çılgınca" hücumlara maruz kaldıkça, seçmenleri, AK Parti'ye yöneltecekleri muhtemel eleştirileri erteleyerek "safları sıklaştırıcı" ve dışardan bakılınca elbette partizanlık gibi görünen bir kamplaşmaya itilmiş oluyorlar. Henüz son seçimlerde aldığı yüzde 47'lik oy desteğinin değerlendirmesini yapamadan AK Parti'nin daha büyük bir halk desteğine doğru zorla itilmesi, hem demokrasimiz, hem AK Parti'nin sahici bir durum değerlendirmesi yapabilmesi için elbette sıhhat alâmeti değildir.

Öte yandan Türkiye'de sahici, ciddi, başarılı ve seçim kazanabilecek derecede etkili bir sol parti ihtiyacı görmezden gelinemez. Yukarda izaha çalıştığım şartlar çerçevesinde Türkiye'de sağcı, muhafazakâr olmayan, buna mukabil solcu, seküler, aydınlanmacı, sosyal adaletçi bir partinin siyaset yarışında ağırlığını koyabilecek bir çatıya kavuşması hâlâ çok zor görünüyor; geçmişteki yanlışların tekrarlanması, bugüne kadar sadece başarısız sol partilerin tabela sayısını artırdı ama demokrasimizin temel lâzımesine, yani "sıkı bir alternatif sol parti" ihtiyacına cevap üretemedi. Prof. Bağcı'nın işaret ettiği şekliyle sol, kendine çekidüzen vererek, gittikçe modernleşen Türk toplumunun diline, kavrayışına ve dünya görüşüne uygun bir parti etrafında kenetlenebilirse, sadece kendine değil, Türk demokrasisine de büyük ve tarihî bir hizmet yapmış olacaktır.

Sinek küçük ama...

Çaydanlık buharı ve kaloriferden iyice buğulanmış camı avucumla silip dışarıya bakayım derken çerçevenin kenarında el hareketimden ürken o küçük kara sineği gördüm.

"Vaay" dedim, "nereden çıktın sen; yoksa bahar geldi de ben mi fark edemedim?" "Baharla filan ilgisi yok" diye belli belirsiz bir sesle vızladı sinek, "sadece basit bir planlama hatasının bedelini ödüyorum; bütün kışı şu dolabın arkasında nasıl geçirdiğimi bir ben bilirim"

"Ölmüş olman gerekirdi yav" diye homurdandım, "aslında öyle demek istememiştim; kusura bakma, tabiat kanunu işte!" "Önemli değil" dedi, "birine acımak gerekirse, benim sizlere

acımam gerekir; öyle saçma sapan işlerle uğraşıyorsunuz ki..." Haklıydı; ben sustum, o devam etti: "Darbe olur filan gibi lâflar uçuşuyor bazen; ben burada sinek halimle gülüyorum, kuzum siz hiç kitap okumuyor musunuz, veya şöyle söyleyim, haydi kitap okumayı sevmezsiniz; takvime de bakmaz mısınız ara sıra?"

"Ne ilgisi var yahu takvimin bu işlerle?"

"Bak ne yazıyor orada, 12 Nisan 2008; 21. yüzyılın ilk on senesini öğüttünüz bile... Bizim ömrümüz sizinkine nisbetle pek küçücük ama yine de gülsem mi ağlasam mı şaşırıyorum...""Ne demek istiyorsun küçük kara sinek" diye payladım keratayı, "bir fiskelik canın var be; felsefe yapma da ne söyleyeceksen söyle!"

"Şöyle düşünüyorum" diye camın kenarına doğru birkaç adım yürüdü, "sizin darbeci takımını anlamıyorum; böyle höt-zötle daha ne kadar küçücük iktidar adacıklarında mutlu yaşayabileceklerini sanıyorlar ki? Darbe ile işi bitireceklerini bilseler, zaten çoktan yaparlardı. Darbe sonrası sürecini yönetememekten ödleri kopuyor. Yarım asırdan beri sağ parti iktidarlarının sırtından geçinip gidiyorlar. Devleti gözeten, kollayan denetleyici rolünü kapmışlar vaktiyle, ara sıra yürütme gücüne karşı dayılanıp şaplak atarak kendi mevkiilerini tartışılmaz durumda göstermekten başka numaraları yok; fakat bana kalırsa bu defa deniz tükendi gibi görünüyor..."

"Nedenmiş o" diklendim, ayrıca meraklanmıştım da, "Ne demek deniz tükendi? Yoksa kinâye sanatı mı yapıyorsun?" "Yoo" dedi bizim küçük kara sinek, "güyâ pek değer verdikleri, üzerine titredikleri o heybetli kurumların haline bakmıyor musun; hızla güvenilirliklerini kaybedip alay konusu haline geliyorlar. Fazla kurcalamaktan ötürü başta yüksek yargı olmak üzere, ordu, üniversite, bir kısım basın filan çok ortalık yerde dedikodu malzemesi oldular şimdi; eleştiriliyorlar ve elbette yıpranıyorlar; bu arada devleti ne kadar yıprattıklarını ve zaafa uğrattıklarını ise anlamıyorlar bile."

"Hiç de öyle görünmüyorlar be küçük kara sinek!"

"Onları yanıltan da bu zaten; eskisi gibi bir iki höt zötle müdahale edip, kendilerini görünmez kılacaklarını hesapladılar ama bu defa kara göründü; düşünsene, siyasi iktidarı dincilerden alıp laiklere verdiler diyelim; nerede kamuoyu desteği, nerede siyasi, ekonomik programları; kenarda durup her yapılana bir kulp takmak kolay gibi görünüyor ama dikkat et lâf da tükendi. Aynı ideolojik kalıbın sözlerini köpürtüp köpürtüp gündeme getiriyorlar ama at terli, eskisi gibi yem kesmiyor; o yüzden gitgide içi boşalmış bir retoriğe gömüldüklerini farketmiyorlar." "Vay canına yahu, ne yaman tahliller bunlar; yoksa çaktırmadan bir uçağa atlayıp yurtdışında doktora filan mı yaptın kerata!"

"Lâubâli olmayalım lütfen" diye sertçe vızıldıyor, "sözümü de kesme; bu durumu ben, maçta sayı hesabıyla çoktan geriye düştüğünü anlayan boksörün, çılgınca bir yumruk ile işi nakavta

bağlaması gibi görüyorum. Bunlar rasyonel, akıllı bir taktiğe bağlı hamleler değil; dikkat et gardları düştü ve o çılgın yumrukların çoğu havayı dövüp durmakta; bunu fark ettikçe daha sinirleniyor ve ümitsizliğe kapılıyorlar; yoksa belden aşağı yumruğun bile yasaklandığı bir boks maçında mahalle kavgasıymış gibi tekme sallamaya kalkışmazlardı; haksız mıyım?"

Geçen yazdan arta kalmış bu kara sineğin değerlendirmesi bana oldukça gerçekçi göründü. İkram olarak pencere kenarına bir kaşık toz şeker ektim.

İstikrar senin neyine Vesâyet?

Haberin tarihi hakkında bilgi bulamadım; Youtube'a 9 ay önce yüklendiğine göre yeni değil; hayli zaman olmuş besbelli.

Üniversiteli Kadınlar Derneği'nin bir toplantısında çekilmiş video görüntüleri; gizlisi saklısı olmadığı da açık, çünkü profesyonel kamera tarafından kaydedilmiş, bir televizyonun haber bülteninden kopya edilip Youtube'a konulmuş. Bir kadın konuşmacı, oturduğu yerin civarındaki caminin hoparlör yayınından şikayetçi, diyor ki,

-Ezan!.. Hadi ezan ama bir de 11 civarında Kur'an okumaya başlıyorlar... Mânidar bir sükût faslından sonra aynı imâlı vurgu ile ilâve ediyor,

<!--more-->

-Ve her gün...

Hmm, demek sistematik, hatta "odak" şeklini almış bir kalkışma söz konusu; ezan hadi neyse ama her gün saat 11'de Kur'an okumak... Affedilir gibi değil! Ardından bir başka konuşmacı,

-Türban için başa bağlanan... o Kur'an'da adı geçmeyen baş sargısı için beyaz çarşaf giyiyor ve ortaya çıkıyorlar bu ne utanmazlıktır arkadaşlar, çok üzüldüm...

Hani böyle bir kavram Kur'an'da geçse, belli ki hanımefendi de gereğini yerine getirecek ama geçmiyormuş; ne kadar üzülse haklı yani...

Sazı öteki alıyor,

-O kafalarına saten pırıl pırıl başörtülerini takıp başları dik bir şekilde yanımızdan geçişlerini hazmedemiyorum!..

Hazımsızlık kötü şey; hele kıskançlık daha beter: Kur'an'da başörtüsünün adı geçmiyor, hele "saten başörtüsü" hiç; geçse, belki hazmedebilecek hanım teyzemiz.

Bir başkası kafayı İmam-Hatiplilere takmış; vaktiyle bunlar İmam-Hatipliler üzerinde hayli çalışmışlar, demişler ki, "Arkadaş, çocuğunu alalım, [okul masraflarını) biz üstleniyoruz... biz onu koyalım normal liseye, bursunu da bağlayalım..." Sonra n'olmuş, çocuklar eski tas eski hamam; bunun üzerineee, "döndüremeyeceğimizi anlayınca bursu da kestik..."

Öyle ya; besle kargayı...

Bu iş böyle gitmez; ilerici, aydın kadınlar birleşip çalışmalı; öyle ağlayıp sızlamakla olmaz; nitekim bir başka konuşmacı kadın, işe tâ muhtarları "elde etmek"ten başlamak yanlısı,

-Seçimler geliyor; muhtarları elde etmek zorundayız; sadece muhtarları ve mahalleleri elde edersek işi başarabiliriz arkadaşlar ama bunu medyaya yaymadan kendi aramızda ve bütün bulunduğumuz alanlarda, her yerde bizim kafamızdaki muhtarlar çoğu kadın olmalı, erkekler de bizim kafamızdaysa erkekleri de...

Haydi muhtarlar iyisiniz iyi! 'Elde edilmek' az mazhariyet değil ha! Elde var muhtar; başka?

En güzelini okumadınız daha: Üniversiteli aydın kadınlarımızdan biri, evine temizliğe gelen kızcağıza takmış, siyasi eğilimini sormuş,

-Yanımda çalışan kadının bile... ertesi gün, "AKP'ye verdim abla", niye evladım AKP'ye?... Köprülerde yazıyor ya, şunu yaptık bunu yaptık. İstikrar senin neyine Vesâyet... istikrar senin neyine?..

Yahu şiir gibi cümle; Teşhis, İstiâre, Târiz, Tenâsüb, Tevriye, Hüsn-i tâ'lil, İstifham, Terdid, Kinâye, bilumum edebî sanatlar cümlede resm-i geçit halinde... Al edebiyat dersinde evire çevire okut:

-İstikrar senin neyine Vesâyet, istikrar senin neyine?..

-Çoğulculuk senin neyine Vesâyet, şeffaf toplum neyine?

-Din ve vicdan hürriyeti senin neyine Vesâyet, fikir hürriyeti neyine?

-Bunlar kaka şeyler Vesâyet; al sana yargıç devleti; al sana otokrasi, al sana Köy Enstitüleri, Halkevleri, 10. Yıl Marşı, al sana altı ok!

Haddini bil Vesâyet; vesâyet altında yaşa; "vasîler"ine dua et!

Müzevir!

Denizli Pamukkale Üniversitesi'nde görev yapan Metin Yerdelen, vaktiyle "Kara Şimşek" diye ünlenen televizyon dizisindeki konuşan arabadan aldığı ilhamla sıradan bir otomobili "akıllandırmayı" başarmış bulunuyor. Talebinize göre 300 ilâ 1.300 YTL arasında değişen bir fiyata arabanızı konuşturmanız artık yerli teknolojiyle mümkün olabilecek.

Bunun üzerine ben de, çorbada tuzum bulunsun diyerek, akıllı otomobiliyle yola çıkan bir yurdum insanının, arabasıyla muhabbetini canlandırmak istiyorum.

Başlamadan haber vereyim; arabanın adını "Hakkı" koydum; şaşırmayınız.

-Merhaba Hakkı, hava ne güzel değil mi?

-Valla termometre 22 yazıyor ama güvenmeyeceksin; nisan havası belli olmaz çarpar. Yün fanilanı çıkarmadın değil mi abi?

-Yav Hakkı çıkarmayacaktım ama dün bir terlemişim, az kalsın hasta olacaktım; bu yüzden sabah giymedim fanileyi, hem kaşıntı da yapıyordu...

-Kaşıntı dedin de abi; sen benim kaskomu yaptırmadın değil mi hâlâ; eskisi biteli iki ay oldu haberin olsun!

-Hakkıcığım, kaşıntıyla kaskonun ne ilgisi var şimdi; tam anlayamadım?

-İkisi de "k" ile başlıyor. Keh keh, espri yaptım! Bu arada depoda sadece iki litre otogaz kaldı; yolda kalırsan Hakkı uyarmadı deme sonra...

-Hakkıcığım, belki inanmayacaksın ama onu ben göstergeden de görebiliyorum; cebinde paran var mı diye sorduğun yok; bu adam ne yer ne içer, nasıl para kazanır?.. Yok kasko, yok otogaz...

-Amortisörler de pek iyi sayılmaz. Sol arka, hidrolik kaçırıyor çaktırmadan...

-Bakarız bir ara. Hele bismillah deyip yola çıkalım da...

-Hareket etmeden söyleyim, aşağıda bir kedi yavrusu var!

-Aşağıda ne demek, sen karterin altını da görebiliyor musun?

-Aslında görebilirdim ama sen kamera istemedin kartere. Dışardan gelen sesleri filtreden geçirip analiz ediyorum.

-Oldu olacak "kişt kişt" diyemedin mi?

-Kararları sen veriyorsun abi; ben sana yardım ediyorum sadece!

-Tövbe estağfurullah; bindik bir alâmete...

....

-Abi, demin seni sollayan açık bej Şahin vardı ya; hani şu modifiye olan...

-Hee, n'oolmuş ki?

-Geçerken sana bakıp terbiyesiz şeyler söyledi abi; bilgin olsun!

-Vay şerefsiz; biraz hızlansana, yetişip şunun yakasını desteleyim bir...

-Uyma abi elin cahiline; boşveeer... Abi be, bir şey soracağım ama yanlış anlamazsın değil mi?

-Ne gibi Hakkı? Nasıl yani?

-Abiciğim bu bizim yenge sana pek iyi bakmıyor galiba; demin dikkat ettim, pantolonun buruşmuş, diz yerleri boru gibi. Abi, bu kadın ütü yapmaz mı, yok mu öyle bir âdeti?

-Yav Hakkı, sana ne kardeşim benim aile hayatımdan, pantolonumun paçasından; oğlum sen kırk yıllık karımı boşatacak mısın bana, belâ mısın nesin be? Bak ellerim titriyor sinirden...

-Abi dikkat et, az kalsın vuracaktın öndeki Mersedes'e; ondan sonra sittin sene borç öde dur!

-O kadar akıllıysan, önceden ikaz et oğlum; tutmuş ayakkabımdan, pantolonumdan...

-Abi hakikaten ayakkabıların da fecî durumda; arada sırada boyasan diyorum; şöyle en azından ayda bir filân?

-N'ooluyor Hakkı, komiklik mi yapıyorsun; çeneni kapat, yoksa kaputu açar, ne kadar devren varsa levye ile felç ederim seni...

-Tamam abi, sustum işte; lâkin çok fevrîsin; hemen parlıyorsun. Trafiğe çıkan adamın âsâbı, sinirleri alınmış çiğ köftelik et gibi olacak; sen barutsun be abim. İşte sustum fakat bir kilometre sonra motor harareti yüzünden pistonlar gömlek yakacak...

-Ee, n'aapalım öyleyse; durayım mı Hakkı, ne tavsiye edersin, durayım mı, yoksa tamirciye mi gidelim yol yakınken?

-...!

-Konuşsana be Hakkı; küsmenin sırası mı oğlum, tam lâzım oldun, yaptığın işe bak!..

-Şaka yaptım abi, motor saat gibi...

-Yav Hakkı böyle şaka olur mu, zaten arabaya akıl taktıracağız, konuşacak diye bir sürü borca girdim. Sen sinirime basıyorsun.

-Yenge de öyle diyor zaten, çok sinirli olduğundan yakındı dün; alt kattaki komşu kadınla markete gitmiştik hep beraber. Bu arada sirke midir zeytinyağı mıdır, ucuzluktan almışlar; arka bagaja aktı epeyce... Sana söylemiş miydi?

-Yoo, bizimkiler dün markete gittiler ha; demek gaz ondan bitiverdi çabucak!

-Sadece market mi abi; oradan da alt komşunun hanımının kızkardeşlerine gidip geldik; tam 55 kilometre.

-Bak seen, anlat anlat, heyecanlı oluyor...

-Yolda yenge hep senden şikâyet etti abi; vallahi yüzlerim yer oldu. Sen hakikaten bu kadar huysuz, cimri, kaba bir adam mısın patron?

-Öyle mi dedi, başka neler dedi?

-Senin annen hakkında da bazı kötü şeyler söyledi ama söyleyemem; anneni pek sevmiyor galiba?

-Biliyordum zaten ben.. E, sen bu arada lâfa hiç karışmadın mı, nasıl dayandın?

-Ben dinlenme modundaydım abi; bu modda iken konuşmam, sadece dinlerim.

-İyi, en azından benim sırlarımı anlatmamışsındır hanıma; seni müzevir seni.. ulen yoksa anlattın mı geçen geceki şeyleri?..

-Aman abi anlatılır mı; çok kırıldım vallahi; öyle lâf taşımak olur mu karıyla koca arasında. Asla! Yalnız, belki bazı şeyler ağzımdan kaçmış olabilir...

-Anlaşıldı Hakkı, seni takan usta hangi sanayi bölgesindeydi bakayım?

-Niye sordun ki abi; ne güzel muhabbet ediyorduk şurda!

-O adam demişti ki, "sohbeti çok tatlıdır; beğenmezsen dükkân senin!" Anladın mı Hakkıcığım şimdi durumu? Ã□ok muhabbet tez ayrılık getirdi!

Bayburt dağlarında orkestram kaldı!

Siz bu satırları okuduğunuzda Cumhurbaşkanlığı Senfoni Onkestrası'nın Bayburt'ta verdiği konserin üstünden neredeyse bir hafta geçmiş olacak ve böylece iki güzîde Anadolu şehri arasındaki tatlı rekabetin hangi boyutlarda uzlaşmazlığa tırmandığının sonuçlarını öğrenmiş olabileceğiz.

Rekabet konusu şu: "filanca yer, filanca yer olalı böyle zulüm görmedi" darb-ı meselinin doğuş yeri hangi şehrimizdir; Bayburt mu, Sivas mı?

Hikâyeyi bilmeyeniniz yoktur ama kısaca hatırlatmakta fayda var: Vaktiyle Riyâseticumhur Senfoni Mızıkası, halkımızı tenvîr için taşra turnesine çıkıyor; konsere ahalinin iltifat etmeyeceğini sezen mahallî idareciler, memur, öğretmen, talebe takımını imza mukabilinde salona sevk edip tam tekmil salonda hazır bulunmalarını sağlıyorlar. Konserden sonra bir gazeteci, salondan çıkan bir vatandaşa, "Konser nasıldı; duygularınız neler?" diye sual edince o cevap geliyor: -Valla kardaşım, ne desem boş; filanca yer, filanca yer olalı olalı böyle zulüm görmedi!

"Filanca yer" diye imâ ile geçtiğim isim hakkında Bayburtlularla Sivaslılar nizâ halinde; her iki taraf da bürokrasi eliyle "eziyete uğramak" gururunu kimseye bırakmak istemiyor.

Hakikaten böyle bir hadise vuku bulmuş mudur bilinmez; vaktiyle (ve hâlâ) Anadolu'ya, taşraya evrensel müziğin sihirli nağmelerini taşımak ülküsü ile Riyaseticumhur Orkestrası çok turne yaptığına göre, bu "doyumsuz" (işte şu nevzuhur kelimenin isabetle kullanılacağı bir yer bulabildim sonunda!) konserlerden birinde, vatandaşın biri hissiyatını bu kelimelerle ifade

etmiş olabilir... Olmuştur veya olmamıştır, hiç önemi yok; bu nükte vatandaşın fena halde hoşuna gitmektedir:

-Valla kardaş biz böyle eziyet görmedik!

Zaruri parantez: Bu efsânenin Batı müziğini aşağılamakla alâkası yok; "bu müzik dünya müziğidir, evrenseldir; sevmek, anlamak zorundasın" dayatmasıyla ilgisi var. Hani, "hayat tarzı dayatmak" diye bir şeyden söz ediliyor ya, bu gibi dayatmalara mukabil halk irfânının ürettiği tepki. "Biz istemeyiz, buralara gelmeyin" demiyor, "ne mahallesinde ne satıyorsunuz" demiyor, hatta "dinlemeyiz, eksik olsun" bile demiyor. Dinliyor ve neticede diyor ki, "biz böyle eziyet görmedik..."

Terbiye dairesinde başka ne desin yani?

Batı müziğinin "medenî, evrensel, çağdaş" hatta "bilimsel" olduğu iddiası, bizim erken Batıcı takımının iç ezikliğinden türemiş bir yılgınlık hükmüdür; nice Cumhuriyet erkânı, "büyüklerimizin bir bildiği vardır" endişesiyle sittîn sene bu müziğe hürmet ve itibar göstermişlerse de, yalnız kaldıklarında ıslıkla "Alişimin kaşları kaare" neviinden bir Rumeli havası veya "Eledim eledim höllük eledim" türküsü tutturmaktan geri durmamışlardı.

Ucuzundan ahkâm kesmeye hiç lüzum yok; işin doğrusu şudur, isteyen istediği müziği dinler ve sevdiği müzik tarzından ötürü kınanamaz (anayasa maddesi gibi oldu). Yanlış olan bizatihi "dayatma"nın kendisi. Nitekim az önce haberlerde seyrettim; Bayburtlular konseri pek sevmişler; 10. Yıl Marşı'yla orkestrayı dört kere "bis" yaparak yeniden sahneye davet edip coşkun alkışlarla tebrik etmişler.

Ne güzel! Bu durumda Bayburtluların bundan böyle "Bayburt böyle zulüm görmedi" demeğe hakları kalmamış bulunuyor; şimdi Riyaseticumhur Orkestrası'nı Sivas'a bekliyoruz; bakalım Sivaslılar kaç "bis" yaptıracaklar; neticeyi ona göre tayin ederiz artık.

Yeter ki dayatmayınız efendiler; ağır aksak da olsa terakki ediyoruz nitekim!

Biz

Bürokratik oligarşinin savunucuları için iki ihtimâl var: Ya kendilerinin de ait olduğu toplumu tanımıyor (gaflet) veya esasen bunları bildikleri hâlde bu toplumun ortalama kanaatlerini bir nevi "takiyye" gösterisi kabul ediyorlar (dalâlet). 1- Biz "devletçi" bir kitle değiliz, devlet fikrini çok ciddiye alıyor, onu "sosyal barış" ve sosyal sermaye"nin olmazsa olmazı kabul ediyoruz; bu yüzdendir ki, devletin ve anayasa düzeninin temel kurumlarını kötüye kullanan, istismar eden çevreleri kınayıp onlara muhalefet ederken, devleti ve kurumlarını ayrı tutmak lüzumunu hissediyoruz.

2 - Biz felsefi mânâda "liberal" bir kitle değiliz fakat otoriter yönetim biçimine karşıyız ve hürriyetçiyiz. Yasakçı zihniyetin en temelinde "insana güvenmemek" anlayışının bulunduğunu görüyoruz; insanların kendini ifade hakkına sabır, tahammül ve hoşgörü gösterilmesi gerektiğini düşünüyoruz.

3 - Biz dindar bir kitleyiz; dindarlığımız, bizimle aynı aurayı, yani vatanı, toprağı, şehiri, mekânı paylaşan kişilere kendi hayat tarzımızı ve zevklerimizi telkin etmek boyutundan uzaktır. Bu, "puritan" olmayan bir dindarlıktır ve bu dindarlığın siyasi bir programı (yani İslâmcılık) yoktur.

4 - Biz muasır bir kitleyiz; yani çağdaş, yani yaşadığı zamanın lâzımelerini bilen, farkında olan ve onları inceden inceye değerlendirip kaale alan bir muasırlık; ama bir o kadar da seçmeci bir muasırlık; "Asrî"liğimiz, sırf asrî ve modern olduğu için her yeni akım ve cereyanı onaylayıp alkış tutan bir yaklaşımı yansıtmıyor; Bu konuda çoğu zaman çelişkiye düştüğümüz doğrudur. Asrî diye bilinen şeylerle aramızdaki çelişkiyi azaltmak için değil, çelişki sebeplerini izah ederken daha kaliteli tahlil yapmak ihtiyacı içinde bulunduğumuzu biliyoruz, çünkü neticede "modernlik", sadece burada değil, dünyanın her yerinde, hatta gelişmiş Batılı toplumlarda bile problem yaratan bir kavram.

5 - Biz asker aleyhtarı, anti militer, Türk ordusundan ve askerinden alerji duyan bir kitle değiliz fakat kesin bir ifadeyle askerimizin, ordumuzun siyasete müdahil olmasını da doğru bulmuyor; geçmişte vuku bulan askerî darbeleri onaylamıyoruz. Türk ordusu, Türkiye Cumhuriyeti'nin dünya markalarından biridir ve bu kurumun prestiji daima yüksek tutulmalıdır; ordunun prestijini yüksek tutmak için gösterilecek gayret konusunda, darbeciliğe meraklı bir kısım kamu görevlilerinin de bizim kadar itinalı davranmasını beklemek hakkına sahibiz.

6 - Biz, dedelerimizin, ecdâdımızın yaptıklarından utanan, onları halı altına iteleyip görünmez kılmaya çalışan ve bundan rahatsızlık duyan bir topluluk değiliz; bilakis tarihimizle yüzleşmekten çekinmiyoruz; dedelerimizin yapıp ettiklerini altın yaldızlı çerçeveler içinde kuşatıp kutsallaştırmak, onları övgü hâlesiyle ulaşılmaz kılmak ve tarihi bir "millî sevaplar

galerisi" olarak görme eğilimini de taşımıyoruz. Bu hudutların içinde elbette milliyetçiyiz; Milliyetçiliğimiz, başka toplulukları hakir görüp küçümsemek ve aşağılamak küçüklüğüne tevessül etmiyor. Vaktiyle ürettiğimiz ve halen üretebildiğimiz iyi değerlerin bilinip korunması ve mümkünse yeniden değerlendirilmesi mânâsında milliyetçiliğimiz "kültür"e inhisar ediyor.

7 - Cumhuriyetçiyiz; Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne samimi bir saygı ve sevgiyle bağlıyız; Cumhuriyet prensibine ters düşen arayışlara hiç tevessül etmedik, etmeyiz. Cumhuriyet fikrine en iyi hizmet şeklinin, onu, insanların onurlarını koruyarak insan gibi yaşayabildiği bir yer hâline getirmek için çalışmak olduğunu kabul ediyoruz.

8 - Laikliğin Türkiye Cumhuriyeti için elzem ve kaçınılmaz bir yönetim tekniği olduğunu biliyor ve kabul ediyoruz; kezâ Türkiye'de dayatılmaya çalışılan laikliğin ötesinde çağdaş dünyada başkaca laiklik algıları olduğunun da farkındayız. Bizim benimsediğimiz şekliyle laiklik tek şahsın, devlet cihazına karşı teminatı sayılan hâliyle vicdan, inanç ve fikir hürriyetleri temin için devletin bütün inanç, fikir ve vicdani kanaatlere "eşit uzaklıkta" bulunması demektir ve demokratik yönetim biçiminin vazgeçilmez şartıdır.

9 - Korunmaya değer vasıflarımızı kaybetmemek noktasında muhafazakâr, edinilmesi gereken müsbet değerler hususunda gelişmeciyiz. Temsil ettiğimiz kitle, sosyal tarihimizin hiç bir faslında "istemezükçü" olmamış, bilakis daha yüksek ve yeni üretim tekniklerini, gündelik hayata pratikleştirip kolaylaştıran uygulamaları ve toplumun gelişmesine yardımcı olan eğitim hamlelerini desteklemiştir.

10 - "Batıcı" değiliz, "günün birinde "Batılı" olmak gibi kompleksimiz de bulunmuyor; ait bulunduğumuz medeniyet dairesinden hoşnuduz; "Batı"ya ve "Batılılar"a karşı önyargımız yoktur. Avrupa Birliği projesini, temel hukuk standartları ve yüksek üretim tarzına terfî için lüzumlu görüyor ve destekliyoruz; yüzümüz sadece Batı'ya değil, dünya küresi üzerinde tutunabilmek için ihtiyaç duyduğumuz "bugünün ve yarının bilgisi" çerçevesinde bütün dünyaya dönüktür.

11 - Türk demokrasisinin dengesini bulabilmesi, Türk siyasi hayatının her nevi aşırılıklara karşı korunabilmesi için sahici ve ciddi bir "sol" hareketin varlığını ve gelişmesini elzem görüyor, sol hareketin siyaset yelpazesinde hâlâ açık duran kontenjanının bir an evvel doldurulması için samimi beklenti ve temennilerimizi ifade ediyoruz.

Problem burada başlıyor ve burada bitiyor; Bürokratik oligarşinin savunucuları için iki ihtimâl var: Ya kendilerinin de ait olduğu toplumu tanımıyor (gaflet) veya esasen bunları bildikleri hâlde bu toplumun ortalama kanaatlerini bir nevi "takiyye" gösterisi kabul ediyorlar (dalâlet).

Şu kadarcığını bilebilseler ve rızâ gösterseler, bir anda ne kadar büyük mesafe alabileceğimizi hiç hesab etmişler midir?

O belgesel, işte bu belgesel!..

Siyasi partilerin genel kurulları, kurultaylarıyla ilgili haberler çoğumuzu enterese etmez, "kendi bilecekleri iştir" düşüncesiyle bîtaraf ve ilgisiz durmayı tercih edenimiz çoktur fakat konu CHP ise durum değişir.

CHP bir marka; CHP, Cumhuriyetimizden bile kıdemli bir tarihî eser, bir yâdigâr. Yarım asrını idrâk etmiş şirketlerin bile parmakla gösterildiği bir ülkede CHP'nin temsil ettiği siyasi geleneğin devamlılığı, çok partili demokrasimiz için olmasa bile, siyasi hayatımız bakımından mühim bir kazanç.

Düşünün ki biz, şanlı Yavuz zırhlısına bile lâyık olduğu vefa borcunu gösteremeyip, son civatasına kadar tarih kokan bu muhteşem harp sefînesini jilet yapılsın diye hurdacılara kilo işi okutmuş bir milletin bednam evlâtlarıyız. Denizlerimizde sâhil, tersanelerimizde boş yer kalmamış mıydı ki bir Yavuz'a sahip çıkamadıkdı diye hâlâ üzülür dururum. CHP'miz de işte o neviiden bir kültürel objedir.

Bu hafta sonu CHP'nin kurultayı varmış; haberi okuyunca, "ya bir kaza olur da Deniz Bey seçimde sakata gelirse..." diye bir endişe geçti içimden. Çokbilmişler hemen diyeceklerdir ki, "Merak etme efendi, senin 2003'deki tüzük tadilâtından haberin yok anlaşılan; Deniz Bey bu kurultaydan da güle oynaya genel başkan çıkar!"

Ben yine de tedirginim; Baykal'sız bir CHP düşüncesi bana ürküntü veriyor. Tamamen sempatik ve şahsî gerekçelerle Deniz Bey'in kaptan köşkündeki yerini korumasını arzuluyorum. Deniz Bey iyi bir insan; mazbut bir aile reisi. Siyaset dairesine girmeyen sosyal münasebetlerinde yapıcı, hoş sohbet, dostâne bir üslûbu var ve itiraf etmeliyiz ki CHP'nin dümenine çok yakışan bir isim. Memleket meseleleri ve rejim hassasiyetleri mevzuubahis olduğu zaman onun -kısa "ıı'larla sesini akord ederek- hesaplı, hattâ logaritmik öfkeli çıkışlarla gürlettiği asâbî salvoların kıymetini, şahsen kendim olarak hep takdir etmiş, hissiyat ve fikriyatıma ters düşse bile içten içe çok beğenmişimdir.

Deniz Bey müthiş bir retorisyendir; yani, ancak konuştuğunda yaradılış sebebinin içini doldurabilen ender insanlardan; bu kadar güzel ve etkileyici tarzda konuşabilen bir belâgatçinin, demokrasi kültürümüze sadece, "Anayasa Mahkemesi '367 şart değil' derse çatışmaya sürükleniriz" cümlesini (1 Mayıs 2007) armağan edebilmesi, elbette ondan ziyade hepimizin kusur hanesine yazılması gereken bir husustur. O yüzden diyorum ki, CHP Kurultayı Deniz Bey'e bir şans daha vermelidir; o, bunu hakediyor; belki ilerde daha güzel bir cümle kurar!

Bu arada CHP'nin Kuvayı Milliyeci bir TV kanalına aktardığı ileri sürülen 4 milyon küsur YTL'lik meblağdan ötürü soruşturma başlatılmış olmasını, parti içi muhalefetin aymazca bir teşebbüsü cinsinden değerlendirmek yanlısı olduğum da bilinmelidir. Detaylarını pek bilmiyorum fakat CHP geleneğinde, netice itibariyle, içinde tüyü bitmemiş yetimlerin de hissesi bulunan (çünkü bu paranın esas kaynağı, devlet hazinesinden partilere verilen bolkepçe yardımı olsa gerektir) bir parayı çar-çur ettirmek gibi bir sâbıka bulunmaz; nitekim, "bu parayı felan TeVe'ye niçün verdiniz?" sualine soğukkanlılıkla, "belgesel çektirmek için" cevabı verilmiştir. Bunun üzerine "nerede bu belgesel, kime, kaça çektirdiniz; biz niye görmedik, bu kadar pahalı belgesel olur mu?" şeklinde bedhâhâne yorumlar geliştirmeyi el birliği ile ayıp saymalıyız.

Belgesel deniliyorsa ortada mutlaka bir belgesel vardır ve eminim ki ehil eller tarafından filme alınmıştır. Biz bu belgeseli görmüş de olabiliriz, görmemiş de olabiliriz; altıncı hissim bana, "siz bu belgeseli gördünüz; el'an dahi görmektesiniz!" diye ikazda bulunuyorsa da ciddiye almıyor ve altıncı hissimi alenen kınıyorum. CHP'nin Kurultayı'nı ise şimdiden kutluyor ve kaybedenlere geçmiş olsun diyorum; çünkü CHP geleneğine göre kaybetmek hiç de fena bir şey değildir. Deniz Bey'in kaptanlığındaki CHP'nin, daha nice yıllar çok partili hayatımızda mevcut, müemmen ve muammer olmasını dilerim. Nostalji güzeldir!

Hem gol, hem penaltı

Yüksek komuta kademelerinden iyi haber indiren kıdemli bir yazar, dünkü yazısında "N'olacak bu CHP'nin hâli?" meselesine temas etti; ben şahsen çok aydınlandım; bakalım siz de aydınlanabilecek misiniz?

İmlâ ve ifade zaaflarına dokunmadım; önemli ve ilginç bulduğum ibâreleri italikledim.

"Geçen yıl ilkbaharda Türkiye genel seçim havasına girerken, yarım asrı bulan, Türkiye genelini kapsayan önemli görevlerini ya tamamlamış ya da sonuna gelmiş üç akil adamın konuşmalarını izlemiştim. En kıdemlileri görevi sırasında ülkeyi büyük bir badireden kurtarma hususunda önemli rol oynamıştı. Yaklaşan seçimlerde çıkış noktasının CHP'nin desteklenmesiyle bulunacağını söylüyordu."

Söylediklerini ilgiyle dinledik. Kıdem durumu bakımından üçüncü konumdaki akil adam susarken, ikinci emekli görüşünü açıklamış, 'Bana gelenler Deniz Baykal varken CHP iktidara gelemez, diyorlar' demişti.

Öneriyi yapan görüşünü askeri deyimle savunmuştu, 'Savaşta ilk hedef önemlidir. Kuvvetinizi bu hedefe yönelterek sıklet merkezi oluşturmanız gerekir. Hedef seçimde CHP'nin başarılı olmasıdır. Baykal sonraki hedeftir' demişti. (...)

Akil adamlar şimdi yeni çıkış yolları arıyorlar."

Fenerbahçe'nin (o hangi maçtı?) atamayıp kaçırdığı penaltının derdi nasıl güzide medyamızın bilcümle tarafsız (!) futbol yazıcılarını gerdiyse, CHP'nin iflâh olabilirliği de cumhur-cemaat hepimizi streslere düçâr ediyor; fakat anladığım kadarıyla CHP'nin meselesi, aslında üzerine hiç vazife olmaması gereken bir takım bürokratları da fena halde meşgul etmektedir. Nitekim Türkiye genelini kapsayan önemli görevlerini ya tamamlamış ya da sonuna gelmiş bir kısım "âkıl" kamu görevlilerinin, ülkeyi büyük bâdirelerden kurtarma işinde önemli roller oynadıktan sonra, düşünüp taşınıp da neticede ülkenin kurtuluşunu CHP'nin seçim kazanmasına bağlamalarındaki derin analiz vukufiyeti, ihtivâ ettiği yüksek hamiyyet oranından ötürü gözlerimi yaşarttı.

Hamiyyet iyidir fakat fazlası gözyaşı yapıyor, insanı duygusallaştırıyor!

Okuyan da ciddi bir şeyden bahsediliyor zanneder: Mübareklerin her biri birer Carl Von Clausewitz; ülkeyi büyük bâdirelerden kurtaran önemli vazifeler (neymiş o vazifeler merak ettim; geceyarısı bildiri yayınlamak olabilir mi meselâ?) yerine getirip taktik ve tâbiye mevzuunda harp meydanını düşmana dar ettikten sonra, "işimiz bitti; bizden bu kadar" demiyorlar da, "daha daha neler yapabiliriz; hangi parti kazansa daha iyi olur, vatana ve millete en nâfi siyasi kuruluş hangisidir?" diye faydalı fikirler geliştiriyorlar!

Golü atmışsın amca, üstüne bir de penaltı mı çekeceksin yani: Clausewitz bu kadarını hayalinden bile geçiremezdi; bravo!

Şampiyonlar Ligi yarı final maçlarını bize bedavaya seyrettiren Star TV'ye teşekkür ederiz ama şu spiker ve ille de yorumcu meselesini artık bir hâl yoluna koymaları gerekiyor. Maç mı seyrediyoruz, dayak mı yiyoruz belli olmuyor. Hele bir de "yorumcu" sıfatıyla âsâbımızı tahriş eden birinin (o kendini bilir diyeceğim ama nerdee?) saçma sapan katkılarıyla maç keyfi eziyet şeklini alıyor. Oysa ki genç nesilden pırıl pırıl genç yorumcular var; bilgili, kültürlü, en azından "hem gol hem penaltı" gibi futbol saçmalıkları literatürüne geçmiş komikliklerden uzak durmasını veya susmasını bilen nitelikli çocuklar bunlar.

Artık yeter; yabancılarla oynanan her maçta vıcık vıcık bir milliyetçilik jargonuyla konuşan, yenilen gollerden sonra fena halde bozulmaları ve susmaları gerekirken saçmalamakta devam eden, seyirciyi kışkırtıp gaza getiren, olmayınca kendi aklınca teselli eden bu ezik anlatımlardan, bu kötü kokulu futbol edebiyatından sıdkımız sıyrıldı.

İmdat yahu imdaaat!

367 KESMEZ; 1100!

Müştak abi, aşkolsun; kaç gündür arıyorum; mesaj attım, mail gönderdim, sekreterin olacak yaratığa defalarca not bıraktım nâfile... Valla çok haklısın şekerim, inan ki işten başımı

kaşıyacak vakit bulamıyorum; bu menecerlik âlemini bilirsin, iç geziler, dış geziler, bağlantılar, davetler, kokteyller...

Bunları mazeretten sayacağımı sanıyorsan aldanıyorsun Müştak abi; buraya girerken bile kapıya sekreter diye koyduğun çirkin ucûbe binbir tane yalan kıvırdı, çok alındım; gelmemi istemiyorsan bunu açıkça belirtebilirsin; beraber çalışmayacağız dersin, senin piyasan kalmadı dersin, anlarım, biz de yüksek tahsil gördük yani...

Yav sen görüşmeyeli pek asabi olmuşsun kız, otur sâkin ol; ne içersin; meyve suyu, gazoz, çay, ne istersen?..

Sağol almayayım, kilo yapıyor böyle şeyler; eskiden daha pahalı şeyler ısmarlardın ama...

Ah ah, kusura bakma Damlacığım; bizim piyasa pek zalim, bilirsin, işler kesat. Üstelik gündüz gözüyle alkol almak cildine iyi gelmez, seni, hani nasıl derler; biraz buruşmuş gördüm de...

Işıktandır ayol; ayrıca buruşuk iltifatınızı da size iade ederim. Daha 29 yaşındayım ben. Rejimdeydim, onun için cildim biraz sarkmış olabilirse de bunu yüzüme söylemen gerekmezdi Müştak Bey, ben en iyisi kıymetli vaktinizi almayayım. Siz yine A-4 kâğıtlardan uçak yapıp uçurmak gibi ciddi ve yoğun işlerinize devam edebilirsiniz...

Pek de alıngan olmuşsun be gülüm; otur, iki satır lâf edelim!

...

Otur otur; bak sana ne diyeceğim; tamam son aylarda sana uygun iş bulamadık; bulduğumuzu sen beğenmedin, burun kıvırdın, yalan mı?.. Değil. Şimdi senin gibi alımlı, güzel bir mankenin iş bulması için spor, rejim, güzellik filan yetmiyor; biraz şöyle ortalığı karıştıracak, âlemin ağzına sakız olacak şöyle skandal gibi bir şey lâzım; aklına geliyor mu öyle bir şey?

Nasıl yani?

Meselâ ne bileyim; dersin ki, "benim gibi güzel ve tahsilli bir kızla, dağdaki çobanın oyu bir mi" filan gibi bir lâf...

Tamam, diyorum işte; "*benim gibi güzel bir kızla dağdaki çobanın oyu bir mi?"

Öyle değil işte, farklı bir şey söylemek lazım...

Peki, şöyle yapalım; "benim gibi eğitimli, prezantabl bir genç hanımla tarladaki köylünün oyu bir mi olmalı?"

Olmuyor, olmuyor; bunu herkesin duyabileceği bir yerde söylemen lâzım ki reyting yapsın, köşe yazarları alıp konu diye haftalarca yazsın, açıkoturumlarda sabahlara kadar tartışılsın...

Pencereyi açıp caddeye bağırsam olmaz di mi?

Olmaz tabii, televizyonda söylemen lâzım, şöyle aykırı bir şey bulmalı önce; ne olabilir, ne olabilir?..

Şöyle olur mu Müştak abi; meselâ çıkıp diyeyim ki, "Erkeklerin kadınları dövmesi çok iyi bir şeydir; ben her gün bir posta dayak yemezsem rahat edemem".

Olur mu kız?.. O çok banâl bi lâf; şöyle entel-dantel, seçkinci, elitist bir lâf olmalı. Senin dediğin kenar mahalle ağzı. Olmaz! Şöyle yiğitçe bir çıkışı temsil etmeli, çoğunluğun değer yargılarından ayrıksı durmalı ki, bizim basının sol cenahı bu lâfın üstüne atlasın!

Aklıma bir şey geldi Müştak abi; geçenlerde bir tiyatrocu çıktı, 'Kültür Bakanlığı'nın özel tiyatrolara verdiği parayı almıyorum' dedi. Gazetelerde bir hafta çıktı bu haber. Öyle bir şey bulmalıyız değil mi?

Evet eveeet, müthiş numaraydı değil mi; nasıl da gündeme oturuverdi birden. Bunlar âlem adamlardır Damlacığım, kaç seneden beri devletten para alıyorlar, azdır-çoktur bilemem. Sonra keçeyi sudan çıkarınca hemen dayılanıveriyorlar; ee reklâm...

Maksat gündemde kalmak di mi Müştak abi?

Gayet tabii Damlacığım; ne demişler, reklâmın iyisi kötüsü olmaz. Bu ülkede herkesin konuştuğu, hakkında fikir yürütebildiği bir çıkıntılık yaparsan işinde patlama yaparsın. Kimi siyasetçilerin dikkatini çekmek için çıkıntılık yapar, kimi bürokrat takımının sempatisini celbetmek için...

Aferin desinler diye...

Tastamam öyle; gariban da derdini anlatmak için ya çoluğunu çocuğunu dama çıkarıp "kendimi de intihar edeceğim sonra da bunları damdan atacağım" diye gösteri yapar veya gider boğaz köprüsünde numara çeker.

Bi dakka Müştak abi, aklım karıştı; bu kadar saçma sapan lâf edilmesinin sebebi bu mu sahiden?

Öyle tabii, ne olacak ki?

Sahi bee; şimdi anlıyorum sebebini... Peki Müştak abi, bu 367 meselesi de bu yüzden mi icat edildi?

Kızım sen o gibi şeylere bulaşma; bunlar yüksek devlet işleri; biz çarpılırız... ama dur bakayım... Aklıma müthiş bir şey geliyor...

Ne gibi ne gibi; ay çok heyecanlandım şimdi!

Yapabilir misin bilmem ama tuttursan bir numara olursun. Bak şimdi ne yapıyoruz? Ama peşinen söyleyim; işlerin açılırsa eskisi gibi fifti-fifti çalışmam; kazandığının % 75'ini alırım ona göre...

Binin yarısı beşyüz ayol; zaten işsizlikten kırılıyorum, kabul ettim gitti.

İyi; bak o zaman ne yapıyoruz. Uydudan yayın yapan bir televizyon kanalı var; yeni kuruldu. Seni orada sabah sekizle dokuz arasında yayınlanan dedikodu programına çıkarırız önce...

Yalnız ben değil mi, misafir olarak...

Pek öyle değil, yirmi kişi filan daha oluyor, ama yönetmeni tanıdıktır; bir ara sana mikrofonu uzatır; sen de dersin ki...

Ay, heyecandan kalbim duracak şimdi...

Dersin ki, "ben anayasa üzerinde yıllarca çalıştım, Pasifik adalarında doktora yaptım. Hükümetin Meclis'ten kanun geçirebilmesi için en az 550 kişilik çoğunluğu bulması lazım; Anayasayı değiştirmek için de 1100 kişilik ekseriyet gerek..."

Ay ezberleyebilir miyim bu kadar lâfı; çok uzuun...

İki cümlelik lâf be Damlacığım; hani yüksek tahsilliydin sen?

Ama Müştak abi, tamam çıkıntılık yapacağız ama, millet bana gülmesin sakın?..

Niye kız, ne karışırmış ki millet bu işlere?

Abi, meclis zaten 550 kişi; 1100 kişiyi nerden bulsunlar ayol?

İşin esprisi de burada zaten; sana orda diyecekler ki, "nerden çıkardın 1100'ü; meclis zaten 550 kişi!"

-Ee...

-Sen de diyeceksin ki, o kalan 550 kişi, ulusal egemenliğin özgül ağırlığıdır; halktır, yüksek yargıdır, ülkenin seçilmemiş ama pırlanta gibi değerli uyanık evlatlarıdır, felan fıstık...

Sonra?..

Sonrasını bana bırak Damlacığım; sen şimdi git ezberlerini yap; sabah yedide Okmeydanı'nda durak var; orada makyajlı olarak hazır bulun, dolmuş gelip seni alacak! Servis şoförüne de selamımı söyle!...

Oh!

CHP Kurultayı'nda Sayın Baykal'ın, yine, yeniden ve tek başına genel başkanlığa "atanması", Türk demokrasisine kutlu olsun. Ben söylemiştim zaten, "yine seçilir" demiştim, fakat Kurultay'da antidemokratik bir takım numaralar çevrilerek, delegelerin hür ve bağımsız oyları kötüye kullanılır mı acaba şeklinde bir vehmim vardı; çok şükür olmadı.

Sayın Baykal'ın o şâheser tesbitiyle, enerjisini Türkiye düşmanlarına değil de, parti içi mücadeleye yoğunlaştıran bedhah muhalifler korkudan ağızlarını bile açamadılar; ibret olsun diye salonun orta yerine konulan imza defterine muhalefet şerhi düşenlerin toplam sayısı bile gerekli olgunluk ve yeterliğe ulaşamadı.

Demokrasi kazandı, uyum kazandı, birlik, kardeşlik, toplumsal barış kazandı; muhalifler de boylarının ölçüsünü aldılar. Artık CHP'nin önü açık; Sayın Baykal'ın tevâzu ile ifade ettiği gibi, "Allah sağlık verdikçe, sizler uygun gördükçe sizlerle birlikte olmaktan mutluluk" duyacak bir genel başkanı var CHP'nin.

Bu durumu, "parti içi monarşi" gibi nitelemeye kalkışan bednamlar bilmelidir ki "fırka-i ebed-müddet" sıfatına hakkıyla lâyık bu teşkilât, Ankara Vekili Gülsün Bilgehan'ın ileri sürdüğü gibi vaktiyle Atatürk'ün bizzat kurduğu bir parti olmayıp, bilakis -Allah sağlık verdikçe partinin başında durmaktan- nefsini men'edemeyen Sayın Baykal'ın 1992'de kurup % 4,5 gibi cüz'i bir seçmen desteğiyle yola çıkmış bir örgüttür; öyle olmasa idi, necîb Türk milletinin Atatürk'ün partisini beğenmemek, iktidara lâyık görmemek gibi gaafilâne ve irticâi bir sapkınlıkla suçlanması gerekirdi.

Hangi Türk vatandaşı, "Sen Atatürk'ün kurduğu bir partiye niçin oy vermiyorsun, inkılap düşmanı mısın, nesin?" suali karşısında darmadağın olmaz ki; bir düşününüz? Sayın Baykal, bu tesbitiyle Türk halkını vicdâni bir sorumluluktan âkılâne bir buluşla azad etmiştir; sağolsun.

İşte nitekim % 4,5'la başlayan bu iktidar yürüyüşü, 22 Temmuz 2007 seçimlerinde % 20'lere kadar şahlanmıştır. Bu duruma göre 15 senede takriben % 15 miktarında oy artıran bu fırkanın, tek başına iktidarı kucaklaması, fazla değil, doğru orantı ile şurada 20 senelik bir meseleden ibarettir.

20 sene nedir ki arkadaşlar, su gibi akıp geçer. Beş bin yıllık tarih içinde 20 sene nedir ki?

Bu süreyi birlik, kardeşlik ve genel başkan Baykal'ın karizmatik liderliği etrafında tuğla duvar gibi sımsıkı kenetlenip sabırla geçirmeyi başaran CHP'nin istikbâli parlaktır. Çünkü dünya konjonktüründeki gelişmeler, CHP'nin programını ve temel ilkelerini sanki yavaş yavaş doğrular gibidir; nitekim pirinç fiyatlarındaki artış ibret vericidir. Kapitalizm çökmekte, burjuva demokrasileri sallanmakta, arsıulusal ittifaklar çatırdamakta, buna mukabil bütün dünyada Türk tipi Cumhuriyetçilik ve Laikçilik yükselişe geçmiş bulunmaktadır.

Beğenmeyenler, Sayın Baykal'dan özetleyerek aktardığım bir tarzda "bıdı bıdı" yapacaklarına kendi partilerini kurmalı ve boylarının ölçüsünü görmelidir. CHP, çatlak ve aykırı seslerin gulguleye dönüştüğü, aymaz derecede Liberal bir aristokratlar kulübü değildir, halkın, pardon devletin, pardon bir kısım bürokrasinin örgütüdür. Beğenmeyenler, kırk satırla kırk satır

arasında seçim yapmakta serbesttir. Altı ok arasında sayılması her nedense unutulan demokrasi kavramına Sayın Baykal'ın yaptığı bu katkının değeri de iyi bilinmelidir.

CHP'nin kurultay zaferine en ziyade iktidar çevrelerinin üzüldüğü ve "tüh, n'aapacağız şimdi" diye yerindikleri muhakkaktır; onlar pekâlâ bilmektedir ki, önümüzdeki muhtemel 4-5 seçimi güç bela kazanabilecek olsalar bile, tünelin ucunda geleceğe dair hayırhah bir ışık görünmemektedir. İstikbâl, Baykal yönetimindeki CHP'nindir. Hükûmet, bu kurultay sonuçlarından fena halde ürkmüş, perişan olmuştur. Zaten kapatılıp çanına ot tıkanması mahkemeye intikal etmiş bir mevzu olup yüce yargıya güvenimiz nâ mütenâhî ve her nevi izahtan vârestedir.

Âmin ve tekabbel duâ; bi hurmet'il...

Bu defa -neyse ki- devlet oradaydı!

Adapazarı'nda DTP'nin düzenlediği geceye dışardan müdahale neticesinde çıkan hadiseye "mim" koyalım: 100 kişilik bir topluluğun düğün salonunu basmak istemesi, çok fecî, çok ağır tablolarla karşılaşmamıza sebep olabilirdi.

Vali başta olmak üzere emniyet güçlerinin titizliği sayesinde çok daha dramatik sonuçlara varabilecek olayların engellenmesi, bu çirkin hadise içinde teselli verici en tek noktadır.

Şimdi, olaylar sırasında düğün salonunda bulunan DTP Şanlıurfa Milletvekili İbrahim Binici'nin sözlerini hatırlayalım; "Olay Madımak Oteli olayını andırıyor" diyen Binici şöyle devam etmiş: "Beş buçuk saat boyunca adeta ablukaya alındık. Uzun süre ambulans bile getirilmedi. Orada devlet diye bir olgu göremedim. Ne vali ne emniyet müdürü olaylar boyunca görevini yaptı. Salondakiler dağıldıktan sonra bile bütün araçlara polisin gözü önünde saldırılar yapıldı. İki bin kişinin olduğu bir salonun bu şekilde ablukaya alınması, linç edilmek istenmesi tıpkı Madımak Oteli'nde yaşanan olayları andırıyor. Vali de, emniyet müdürü de komplonun bir parçası gibi davrandı. Bu olaylardan tümüyle Başbakan Tayyip Erdoğan sorumludur."

Sayın Binici doğrularla eğrileri birbirine karıştırıyor; "orada devlet diye bir olgu göremedim" sözünün nasıl bir vebal ihtiva ettiğini ya bilmiyor, ya bilmezden geliyor. Bu hadisenin Madımak hadisesini şeklen andırdığı doğru fakat bir farkla: Polis ve devlet bu defa görevini yerine getirmiş, daha büyük çaplı bir faciayı engellemiş. Madımak hadisesi'nde olup bitenler ise çok farklıydı: Facia, Vilayet'e kuş uçuşu 150 metre uzakta, gündüz gözüyle ve neredeyse altı saat boyunca müdahale edilmeksizin seyredildi ve birkaç yüz kişilik linççi topluluğun otelin etrafında gösteri yapmasına, birbirini kışkırtmasına ve akşam saatlerinde otelin tutuşturulmasına göz yumuldu. Büyük bir skandaldı ama olaydan sonra basın, olayı engellemekle sorumlu mercilerin üzerine gitmek yerine topyekun bir şehrin ahalisini suçlama kolaycılığına kapıldı.

O günün valisi, "idari" bir soruşturmadan bile esirgenerek yargı takibinden kurtarıldı.

Tesbit doğru ama eksiktir: Adapazarı hadisesi, yarım kalmış bir Madımak provokasyonu gibi görünüyor; hangi tür kışkırtmalarla o düğün salonu etrafında toplandığını bilmediğim gençler de Vilayet ve emniyetin sağduyulu davranışına ömür boyu minnet duymaları gerektiğini, belki asla anlayamayacaklardır; Sayın Binici yanılıyor; anlaşılıyor ki bu defa devlet, bulunması gerektiği yerde, yapması gerekeni -neyse ki- yapmıştır.

Plağın tersini dinlemek ister misiniz? Diyelim ki -Maazallah- o gün devlet orada yoktu, salon muhasara edildi, dışardan kundaklandı, çıkanlar linç edilip kurşundan geçirildi. Böyle bir yırtığı yapıştırmaya kimin gücü yetebilirdi? Bu utançla nasıl yaşayabilir, nasıl birbirimizin yüzüne bakabilirdik; yeni cenazeleri tetikleyen cenaze törenleri, karşı eylemler, cinayetler, sabotajlar, aklıselimin yerlerde sürünmesi... Plağın tersinde bunlar vardı ve neyse ki bu defa Devlet, varlık sebebinin gereğini yerine getirebilmiştir.

Taraf ayırt etmeksizin bu hadiseye sebep olanları kınıyorum; çünkü nasıl bir rezilliğin, nasıl belâ bir fitnenin âleti olduklarını fark edemiyorlar. Vatan sevgisinin, millet muhabbetinin, akıl ve ilimle tasarruf edilmedikçe çok ağır cürümlere yol verebileceğini henüz bilmiyorlar. Vatan bu üslupla sevilmez; bu üslupla vatan ancak öldürülür.

Ey o Adapazarılı vatanperver (!) delikanlılar, o gece aklınıza koyduğunuzu yapabilseydiniz kimlerin emeline hizmet etmiş olacaktınız; size kim "aferin, elinize sağlık" diyecekti; ömrünüzün sonuna kadar bîgünah kadınların, yaşlıların, çocukların ölümüne sebep olmanın utancıyla yaşarken, vatana en büyük kötülüğü, buna mukabil ayrımcı Kürtçülüğe en büyük iyiliği yapmış olmanın ağır vebâlini taşıyabilecek miydiniz?

Düşünebiliyorsanız düşününüz ve o gece tam da orada bu ağır kışkırtmaya engel oldukları için Emniyet güçlerine şükran duyunuz.

2008

31 Mayıs

Dinleme kaydı! Zaman Gazetesi

28 Mayıs

İmam, öğretmen değil; mü-te-ah-hit! Zaman Gazetesi

26 Mayıs

Çok partili hayatımızın ilk laboratuvarı: II. Meşrutiyet Aksiyon Dergisi

26 Mayıs

Buldum, buldum!..(2) Zaman Gazetesi

25 Mayıs

Hayvan! Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

24 Mayıs

Bildiri Zaman Gazetesi

21 Mayıs

Dinci! Zaman Gazetesi

19 Mayıs

68'liler, sanık iskemlesine! Aksiyon Dergisi

19 Mayıs

'Sütçü' ve odun! Zaman Gazetesi

18 Mayıs

Yaşasın tereyağı Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

17 Mayıs

CHP kalsın; lütfen!.. Zaman Gazetesi

14 Mayıs

Budur hikmeti Zaman Gazetesi

12 Mayıs

Boş havuza plonjon meselesi Aksiyon Dergisi

12 Mayıs

Yargıya saygı göstermeliyiz Zaman Gazetesi

11 Mayıs

Sağol be Cevat Hoca! Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

10 Mayıs

Polis aleyhtarı haberler niçin artıyor? Zaman Gazetesi

07 Mayıs

Kanatlı kedi meselesi Zaman Gazetesi

05 Mayıs

Anneler ve kızları... Aksiyon Dergisi

05 Mayıs

Reşâdiye dolaylarından bir uzun hava... Zaman Gazetesi

04 Mayıs

Tarikat-i futboliyye Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

03 Mayıs

"Orda öyle bizde böyle" ha!.. Zaman Gazetesi

"Orda öyle bizde böyle" ha!..

Dün bazı gazeteler sözleşmiş gibi, "Burada böyle, dünyada öyle" tarzında başlıklar kullanarak 1 Mayıs'ı kutlamakta medeni dünyadan ne kadar geride kaldığımızı; elâlemin şenlikle, müzikle, dansla, eğlenceyle, piknikle emeğin bayramını yaşarken bizim gazla, copla, hatta "devlet terörü" ile o caanım "mübârek gün"ü eziyete çevirdiğimizi ileri sürdüler.

Bunu çok severler; işlerine geldiğinde batılı standartları örnek gösterirler; gelmediğinde, "ama burası Türkiye; bizim kendimize mahsus özel şartlarımız var" derler.

Neymiş o özel şartlar? Ben söyleyim:

Sanayi inkılâbının ilk yıllarından bu yana belki bir asır boyunca Avrupalı işçiler, hakikaten zalim bir sermayeye karşı emeğin ve onurun mücadelesini verirken çoğu sabî yaşta nice nesiller kaybettiler fakat Batı'da sosyalizm, küçük ama etkili silahlı çeteler, cuntalar kurarak önce kırsalı, sonra da şehirleri silahlı propaganda ateşiyle tutuşturarak iktidara gelme hezeyanını hiç yaşamadı; orada sahici bir emek mücadelesi verildi. Neticede ezilen işçilerin haklarını savunma davası, demokratik sosyalizm durağına erişti ve kendi içinde kemâle erdi. Orada naylon değil, sahici Sosyalistler, Sosyalist rüyâyı çağın icapları önünde dönüştürüp "ehlî ve muasır" bir kıyafete bürüdüler.

Batının kapitalistleri, bizim -rüşeym hâlindeki- kapitalistlerden daha realist, daha rasyonel düşünebiliyor; en azından dikta ile demokrasi arasında ihtilaf çıktığında "herkes bir adım geri çekilsin" demek aklından geçmiyor. Bizden daha çok ve daha kaliteli üretiyorlar ve işçilerine iyi istihdam şartları, iyi ücret ödeyebiliyorlar. Fark varsa -ki var- burada işte! Biz, paranın sevk ve idaresini beceremeyip elimize gözümüze bulaştırdığımız, zaten kıt kaynakları israf ettiğimiz için ne yüksek istihdam sağlayabiliyor, ne de işçimize adam gibi ücret ödeyebiliyoruz. Edebiyata boğulmayalım: Burada asıl mesele emeğin örgütlenmesi değil, paranın yönetimidir. Kıt ve kısır sermaye şartlarında emeği ne kadar iyi örgütleseniz de ne istihdam ne de iyi ücretlenme hedeflerine erişebilirsiniz; işi örgütlü kabadayılığa bozarsanız zafere ulaşmak şansınız var tabii: Küba'da zafer (!) böyle kazanıldı ve Kübalılar -enerji yetmezliği sebebiyle, elektrikli düdüklü tencere kullanmak saadetine ancak birkaç ay önce erişebildiler!

Demek "orada öyle, burada böyle!" ha...

Almancı akrabalarınıza sorun bakalım; "orada", yarı militer birtakım unsurlarla gizli örgüt kurup ortalığı cinayet ve tedhiş ile ürküterek hükümet devirmeye kalkışan unsurlar, batılı birtakım basın organlarından ve derin bürokratik mercilerden destek görebiliyorlar mı? Sorunuz hele, ülkesinin parlamentosunu çalıştırmamakla öğünen politik unsurların yeri Batı dünyasında legal platformlar mıdır, yoksa tabiat tarihi müzesi mi?

Haydi sorun! Resmi ideolojisine kıble diye "Batı"yı koymuş bir ülkenin "aydın" takımı, hem batıcı ve pozitivist bir aydınlanmacılığı savunurken aynı zamanda batılıların koyduğu evrensel hukuk normlarına ağzını büzebiliyor mu?

Tarayın Batı'nın beşeri coğrafyasını; laikliği, demokrasinin önüne koyup "bize Cumhuriyet yetişir, demokrasi olmasa da olur; zaten halkımız gidip hep gericilere oy veriyor" diyen bir zümre ile karşılaşacak mısınız?

Dürüst olun, delikanlı olun, samimi olun: Batıcıysanız samimiyetinizi ispat edin; değilseniz açıkça söyleyin, en azından "biz Baasçıyız arkadaş" deyin, "totaliter ve otoriter bir yönetim istiyoruz" deyin, sonra da gelin canımı yiyin.

Ama en azından iki asırlık batılı sosyalist kültür birikiminin, birkaç aşiretvari sendika ağasının dayılanmasında mündemiç bulunduğunu ileri sürmeyin; gülünç oluyorsunuz!

Tarikat-i futboliyye

Şook, şook, şokkk! Evet değerli basın dostları, "Naabertürk" televizyonunda bu akşam çok önemli bir gelişmeyi masaya yatırıyoruz. Konumuz, futbol dünyamızı yakından ilgilendiren, daha doğrusu vampir gibi kemiren bir olay: Tarikatçı futbolcular ve dincilerin futbol kulüplerine sızması.

Sözü önce, bu konuda derin duyarlıklar geliştirmiş değerli gazeteci Kuzgun Abi'ye veriyor ve diyorum ki, Kuzgun Abi, Tarikat ve futbol deyince aklınıza neler geliyor?

Valla neler gelmiyor ki Mücverciğim. Mesela futbolun dini imanı yoktur gibi evrensel bir söz var bir kere...

Pardon, o söz, paranın dini imanı şeklinde değil miydi?

Farketmez ki şekerim; hiç faktör değil. Dinciler futbola, sırf futbol aşkına ilgi göstermiyorlar ki, para için ilgileniyorlar.

Peki abi somut bir olay gösterebilir misin bu konuda?

İşte güzide bir takımımız söz konusu olan; adını söylemeyim ama bu kulüpte tarikatçi bir yapılanma olduğunu bilmeyen yok. Bunların işi sabah-akşam futbol...

Neler yapıyorlar meselâ?

Ben bizzat görmedim ama herkes biliyor; bunlar, başlarında bir tarikatçı forvet var biliyorsunuz, hani şu uzun boylu olanı, ağzı iyi lâf yapıyor...

Yav Kuzgun abi, özür dilerim, araya girmek istiyorum; ağzı iyi lâf yapıyor dedin ya; abi bu adam tarikatçi filan ama hakikaten iyi konuşuyor. Senelerdir maç sonrası röportajlarını dikkatle seyrederim; yav arkadaş, adamın kurduğu cümleleri al, ÖSS sınavlarının Türkçe kitapçığına koy. Öyle düzgün cümleler, değme politikacılar, spikerler bu kadar kolay, rahat ve düzgün cümle kuramaz ha!

E, işte onu söylüyoruz; bunlar belirli merkez tarafından özel olarak yetiştiriliyor, diksiyon kurslarına filan gönderiliyorlar ki kamuoyunda sempati toplasınlar; belki biçki-dikiş kursuna bile gidiyorlardır ha...

Bir de Kuzgun abi, dinci-minci fakat düzgün çocuklar; aile hayatları mazbut; kirli işlere bulaşmazlar, gece âlemlerinde görünmezler...

Ne demek istiyorsun düzgün filan diye?

Ne bileyim, öyle söylüyorlar işte...

Takiyye işte bu takiyye; futbolcu dediğin böyle mi olur kardeşim; biraz serseri tabiatlı olur, tahsili terbiyesi kıt olur, maç saatleri haricinde alkol alır, gece kulübüne gider, çapkınlık yapar, gece kamptan kaçıp diskoya filan gider. Bunlar böyle mi? Değil. Niçin değil; çünkü tarikatçi bunlar tarikatçi!

Ben yine bir şey söylemek istiyorum Kuzgun abi, biliyorum tarikatçilik kötü bir şey; en azından iyi bir şey değil. Peki, nedir bu tarikatçilik, yani niçin kötü? Epistemolojik açıdan olayın irdelenmesi nedir bağlamında soruyorum?..

Yahu bu kadar basit bir şeyi tarif ettirmeyeceksin bana herhalde. Tarikat kötü bir şeydir o kadar.

Bir kere laikliğe aykırı kuzgun Abi...

Hay ağzını öpeyim, hah; laikliğe aykırı. Dinci bunlar dinci. Takiyye yapıp şirin görünüyorlar ki gelecekte bütün futbol takımları dinci futbolculardan oluşsun.

O zaman takımlar da isim değiştirir herhalde?

Ne gibi, anlamadım tam?..

Meselâ ne bileyim Türkcell Süperlig diyoruz değil mi; düşün ki yirmi sene sonra Fener'in adı olmuş Fenerbahçe-i Kaadiriyye..

Yok daha neler?..

Olmaz demeyin, o istikamete gidiyoruz. Meselâ Karakartal'ın adını şöyle düşünün: Beşiktaş-ı Nakşibendiyye

Galatasaray-ı Rufaiyye!

Olabilir, olacak. Gençlerbirliği Oftaş'a kim sesini çıkarıyor bugün; yarın Trabzonspor da, Halvetiyye-i Trabzonspor olursa şaşırmayacaksınız?

Sahi yahu; olur mu olur!..

Bunlar şöyle çalışıyor Şefikçiğim; antrenmandan sonra abi futbolcular gençleri topluyor, duşlarını alırken birer de gusül abdesti almalarını tembih ediyorlar. Sonra bir odaya kapanıp tarikat ayini yapmaya başlıyorlar.

Karşı çıkan olursa?

Onu takımdan kesiyorlar; akıllanmazsa sattırıyorlar. Sonracağıma söyleyim yine takım halinde türbelere, camilere gidip namaz kılıyorlar.

Olamaz inanmıyorum.

Ben üç sene önce miydi neydi, bayram namazına gitmiştim; orada birini gördüm bunların, camideydi ve inanmayacaksınız, namaz bile kılıyordu.

Oh my God!

Peki teknik adamlar karışmıyor mu?

Hadlerine mi düşmüş. Zaten antrenman programı dışardan gönderiliyor bunlara. Hocaefendi hazırlıyormuş antrenman programlarını; şu kadar düz koşu, şu kadar dakika taktik ve topsuz çalışma diye...

İyi de hocaefendi ne anlar yahu futboldan?

Yav bu adamların hayatı futbol; bunlardaki taktik Alex Ferguson'da, Morinho'da bile yok. Yav kardeşim gece yarılarına kadar futbolla ilgileneceğine biraz tesbih çek, nafile ibadette bulun değil mi? Hayır, ille de futbol. Şimdi yeni ofansif taktik üzerinde çalışıyorlarmış ve duyduğuma göre Barcelona'yı çalıştıran Anelka bile telefonla Hocaefendi'den taktik alıyormuş.

İyi de abi, Anelka teknik direktör değil ki, hâlâ futbolculuk yapıyor bildiğim kadarıyla Chelsea'de...

O da takiyye yapıyor oğlum, anlasana; bi defa bu adam Müslüman değil mi?

Hee, Müslüman!

Anladın onu sen! Bak gördün mü; doğru ilmeği yakaladın mı gerisi çorap söküğü...

Abi müthişsin! Vay canına, doğru be; Anelka Müslümandı değil mi sahiden?

Beş vakitçiymiş üstelik diyorlar; doğru mu acaba? Ribery de öyleymiş...

Neyse, işte şuraya yazıyorum: futbol laiktir laik kalacak! O kadar!.

Reşâdiye dolaylarından bir uzun hava...

İki güzîde gazetemizin dünkü nüshasında (Vatan ve Hürriyet; Namık Kemâl merhumu hatırladım nedense şimdi!), aynı haberi görünce dikkatimi çekti; aynı haber ajansı tarafından (Anka) servise koyulan bu haber, her iki gazetede "elifi elifi" denilecek şekilde aynen yayınlanmıştı; üşenmeyip bilgisayarda harf karakterlerini saydırdım, 5 bin sekizyüz küsür harflik mücessem bir metin.

Her iki gazetenin editörleri de, bu mühim ve vazgeçilmez haberin ihtiva ettiği hayâti derecede yüksek bilginin zerresinden fedâ edemedikleri için olsa gerek, ajanstan gelen metin üzerinde hiç editör makası şakırdatmadan haberi "aynen" görmeyi tercih etmişler. Dahası var; her iki güzîde gazetemiz de web sitelerinde bu haberi, aynı kurgulama fotoğraf ile okuyucularına sunuyorlar. Fotoğrafta, sol elini açabildiği kadar açmış bir adamın avucunda bir sürü altın sikke görülüyor (el fotoğrafı, başparmaktaki anatomik tuhaflıkla da dikkat çekiyor ayrıca).

Peki haber ne; nedir bu kadar önemli olan? Şöyle: "İşte vekillerin 88 yıllık maliyeti". Hemen özetini verelim: Her dönemde tartışmalara yol açan milletvekili maaşlarının, TC Hazinesine bugüne kadar kaça patladığını merak eden CNBC-e Business dergisi, erinmeyip uzmanlara hesaplatmış ve 1920'den bu yana milletvekillerine hazinenin cem'an 54,5 ton altın verdiğini bulmuş; bu ağırlık tam tamına 17 milyon 578 bin 825 adet Reşat altınına tekabül ediyormuş. (Burada okuyucunun, "vay canına; ne kadar çok para vermişiz heriflere; yazık be!" şeklinde hayıflanması gerekmekte midir?)

Haber hayli uzun ve yine hayli ilginç ayrıntılar ihtiva ediyor; meselâ 23 Nisan 1920'de açılan ilk Meclis'e iştirak eden vekillere, "iltihak" karşılığında 100'er kâat tazminat (gel vatandaş geel) verildiği şeklindeki tafsilat bunlardan biri. 88 yıl boyunca para değerindeki değişikliği sâbitlemek için Reşat altını birimini tercih etmek kaçınılmaz gibi görünüyorsa da, piyasada Reşat altının külçe değeri ile sikke değeri arasındaki farkın nasıl hesaplandığı meşkûk görünüyor. Farz-ı muhâl, elinizde 1 kilo tutarında Reşat altını olsa, bunun değerini 1 kg külçe altın olarak mı düşünürsünüz, yoksa "durûb-ı nâdide" kapsamına girdiği için sikke değerinden mi elden çıkarmak istersiniz; karışık işler, erbâbı bilir, anlamam.

Ne anlamam gerektiğini haberin son paragrafında bulabiliyorum: Geçen sene itibariyle bir milletvekili yılda 467 Reşat altını tutarında gelir elde ederken, kişi başına gelir ortalaması 57 altından ibaretmiş. Zaten paragraf başlığı da böyle diyor: "Millet, vekilini hiçbir dönemde yakalayamadı"

Güzel! Bu durumda nasıl düşünmemiz gerekiyor öyleyse?

Galiba şöyle tepki vermemiz gerekiyor: "Yuh! Bu ne kadar para; resmen israf! Milletvekili sade vatandaştan 9 kat fazla kazanırken ne yapıyor; hiç? Sadece uyuyor, grup başkan vekilleri işaret edince el kaldırıyorlar. Yazık onca paraya! Ne yapalım; Meclis'i kapatalım mı? Kapatalım; zaten bir tane parti bize yeter de artar bile. Meclis'i kapatırsak ne güzel tasarruf eder, o parayla yeni KİT'ler kurar, işsiz vatandaşa iş imkânı sağlarız! E, peki, Meclis olmazsa yasama hizmetini kim yerine getirir? Yasama dediğin nedir ki; 1960 yılının 1 Haziran'ında Milli Birlik Komitesi, anlı-şanlı Anayasa Hukuku profesörlerinin fetevâyı şerîfeleri ile oturup şakır şakır yasama kararı (hatta yeni anayasa hükmünde) almamış mıydı? Almıştı. Sahi, o kadar hukukçu profesörümüz varken, yasama işini niçin seçimle Mecliste bir araya gelmiş milletvekillerine bırakıyoruz ki? Ne lüzum var meclise filân? Zaten doğru dürüst hizmet verebildikleri yok; ülkeyi batıranlar hep bunlar. Bir de üste 467 Reşat altını veriyoruz ha (Yahu bu Reşat altını nereden çıktı; oldu olacak şunu Cumhuriyet altınına convert etseydiniz de, mesajı daha net algılasaydık!)"

Neyse, her iki güzîde gazetemizi, haber ajansımızı ve bu ilginç dosyayı hazırlayan dergimizin iktisat tarihi uzmanlarını kutluyor, mesajın vatandaş tarafından en güzel bir şekilde alındığını resmen teyid ediyorum.

...

Zaten bu Ergenekon'dan filan bir şey çıkmaz canım!...

Anneler ve kızları...

Aynı manzaraya şüphesiz büyük şehirlerin caddelerinde, sokak ve çarşılarında da rastlamak mümkün; uzun ve dikkat çekmeyecek renkte, genellikle ütüsüz, hayli bol bir manto var

üzerinde; başı daima örtülü. Bazen boyalı basınımızın taktığı isimle "türban" ama ekseriyetle çene altından bir toplu iğne ile tutturulmuş geniş bir başörtüsü. Elinde ya bir pazar çantası, ya ucuzcu mağazalardan edinilmiş ucuz, zevksiz bir çanta.

Ayakkabısı en hafif ifadeyle bakımsız, boyası çoktan uçup gitmiş, şekli bozulmuş. Bol geldiği için her adımda ayaktan çıkmak istercesine sarsıldığı da oluyor; belki de aileden, komşulardan birinin eskisi...

Yüzünde makyajın izi yok; zaten cildi güneş yanığından esmer bir bakır rengine dönüşmüş, erken yaşlarda buruşup derin çizgilerle çehrenin terâvetini silip götürmüş.

Onları en çok trafiği yoğun akan bir caddede karşıdan karşıya geçerken fark ediyorum. Sağa sola bakmadan, âdeta etrafına aldırış etmezmiş gibi dosdoğru ve âheste bir kararla yürüyorlar. Araçların kimi hızla yanlarından geçiyor, bazısı frene basıyor, klakson sesleri yükseliyor.

Acaba birileri, "karşıdan karşıya geçerken kimseye aldırış etme; bağırır çağırırlar ama sen yoluna devam et" diye öğüt mü veriyor diye düşünüyorum.

Bazen yanlarında kızları olduğunu tahmin ettiğim genç kızlarla birlikte yürürken görüyorum; kızları, annelerinden daha iyi, daha düzgün giyiniyor; belli ki genç kızlara mahsus bir endişeyle kendilerine neyin yakışıp yakışmadığı konusunu daha etraflıca düşünüyorlar ama temelde giyim tarzı aynı. Genç kızlar bol manto yerine vücuda daha çok oturan pardesü veya kot kumaştan -adını bilmediğim- uzunca ceketleri tercih ediyorlar; altta mutlaka pantolon ve annelerininki ile kıyaslanmaz derecede daha iyi bir pabuç var. Makyaj yapıyorlar. Moda renkleri izliyorlar. Başlarını annelerininkinden daha farklı olmak üzere daha canlı renklerde, daha şık ve daha ustalıkla bağlanmış eşarplarla örtüyorlar.

Anneler, herhalde bahçe, tarla, çapa, ahır işleri gibi bir kadın için çok ağır yüklerden ebediyyen kurtulmuş olmanın verdiği rahatlık duygusu içinde, giderek özgüvenlerini geliştirmekteler. Belli ki annelerin kuşağına bu kadarı bile yetiyor. Artık iyi-kötü betonarme bir evde oturuyorlar, ucuz, zevksiz, kötü de olsa mobilyaları var. En azından yağmur yağınca toprak damın su sızdırma endişesinden uzaklar. Tuvalet avlunun öteki ucunda değil, evin içinde iki adımlık yerde. Ã□ocuklarını okutabiliyor olmanın gururunu yaşıyorlar. Ã□ocuklar okumalı ve iş sahibi olmalı, "ille de kızlar." Kızları kendileri gibi ezilmemeli; hasbelkader evlendirildikleri bir erkekle "etraftan ne derler" endişesiyle yıllarca sabır ve tahammül göstererek yaşamamalı; (öyle ya, onların da kendilerine göre mâruz kaldıkları bir "mahalle baskısı" var) iyi giyinmeli, iyi şeyler yiyip içmeli, iyi bir damatla yuva kurup mutlu olmalı.

Gelirleri az ama böyle kalmayacak, artacak, bir şeyler olacak; okulda dikiş tutturamayan oğlan çıraklıktan ustalığa terfi edip kendi dükkânını açacak bir gün; eve üç beş kuruş hayrı dokunacak. Evin babası belki daha iyi bir iş bulacak. Bir şeyler olacak; bu kadarını bile tahmin edemezken daha iyisini ümid etmemek için bir sebep yok.

Bazen seslerini duyuyorum; kontrol edemedikleri yüksek ses tonuyla, genizden gelen bir mahalli ağzın sesleriyle pervasız hatta bağıra çağıra konuşuyorlar.

Evet, elleri, kadın eli olmaktan çıkmış, başka bir şey olmuş ama kızlarının eli öyle olmayacak. Oje günah ama onların eli daha bakımlı, daha küçük, daha açık tonda olacak.

Siyaset de ne ki; kapılarına kadar gelip hâl hatır soran, "yardıma ihtiyacınız var mı; etrafta hâli vakti yerinde olmayan komşu tanıyor musunuz" diye soran görevlileri kasdediyorsanız siyaset iyi bir şeydir onun için. Yeşil kart iyi bir şeydir. Karın ağrısına tutulduğunda iki saat içinde donanımlı bir hastaneye girip, itile-kakıla da olsa derdini anlatabileceği bir doktora görünmek çok güzel bir nimettir.

Adam yerine konulmanın ne olduğunu, neye benzediğini burada öğrenmiştir; kızı öyle söylemiştir. "Biz hepimiz eşitiz aslında anne" demiştir, "seni itip kakmaya, azarlamaya hakları yok; kendini ezdirme, burası şehir, haklarımız var bizim!"

Başlarını niçin örttüklerini, kızı kendisinden daha iyi bilmektedir; o ise, daha ziyade kızı öyle dediği için, etrafında öyle gördüğü için, çarşı-pazara çıkılırken baş örtmenin bir nevi şehir muaşereti gibi kabul gördüğü için başını örtmekte ama ne yapsa kızı gibi bu işi güzel yapamamaktadır.

Şehirde yalnız değiller; akrabaları, komşuları hısımları vardır daha önce buralara yerleşmiş. Filancanın damadı, falan dairede müdürdür, ötekinin yeğeni veya oğlu filan kamu kurumunda iyi bir yerdedir. Dara düştüklerinde birbirlerine dayanır, güvenir ve yardımlaşırlar. Hatta köy, kasaba dernekleri bile vardır; erkekleri ara sıra gidip dernekte çay içer, okey çevirirler.

Ara sıra aynada yüzüne bakıp üzülmektedir; hele elleri... Keşke daha önceleri gelebilselerdi; çok söylemiştir ama o vakitler kocasına söz geçirememiştir. Neden sonra...

Artık arkadaşlarımız, komşularımız, iş çevremiz, sağımız, solumuz, gittiğimiz her yerde, birkaç sene önceden başlamak üzere dört kuşak önce şehre göçmüş insanların arasında yaşıyoruz; biz de onlardan biriyiz.

Dünyayı istiyoruz; bu güne kadar nimetlerinin uzağında, siz bilemediniz kıyısında yaşadığımız dünyayı ve elbette bütün nimetlerini; âhireti inkâr mânâsında değil, hâşâ; şehire vaktiyle yerleşip iş tutmuş, düzen kurmuşların nimetlendiği kadar istiyoruz, daha doğrusu böyle bir dünyanın varlığını keşfediyoruz; yoksa, itikadımız sağlamdır çok şükür. Başımızı örtüp uzun mantomuzu giydiğimizde bütün şehir -gez gez bitmez- ayaklarımızın altındadır ve her bir tarafı dolaşmakla tüketilmeyecek kadar geniştir. E, hürriyet de böyle bir şeydir işte; sadece gezebilme hakkı değil, gezebilme imkân ve fırsatı.

Kimseden eksiğimiz noksanımız yoktur; tahsilse çocuk okutmaktayızdır, kibar konuşmayı beceremeyebiliriz ama çocuklara bakın, televizyon ağzı ile bülbül gibi konuşuyorlar, görgü de biliyorlar, edep-erkân, yol-yordam da.

Biz köylüyüz evet, ama çocuklarımız şehirli olacaklar.

Her yerdeler ve öyle olacaklar. Evvela seyyar satıcılık, simitçilik, üç otuz kuruşa getir götür işleri, amelelik yapacaklar ama çocukları -hele kızları- bey olacak, hanım olacak; memur, müdür olacak. Ã□ok para kazanıp fabrikalar kuracaklar. Hâkim de olacaklar, subay da, avukat da, doktor da. Kibar hanımlar, nazik beyler ne ise, onlar da aynısından olacaklar, çünkü eşitler, çünkü eşitiz.

Türkiye, dışardan bakılınca bir siyasi kriz, ağır bir ideolojik çalkantı yaşıyor gibi görünse de tablonun derinliklerde işte bu gerçek var: Nüfusunun yüzde 80'i köyde yaşayan ve şehirde nelerin olup bittiğinden haberdar olmayan bir Türkiye'yi yönetmek, siyasi akımları kontrol altında tutmak, aykırılıkları törpülemek elbette kolaydı; şimdi değildir ve Türkiye'nin yönetimi artık daha çok emek, gayret ve incelik gerektirmektedir; temel meselemiz düzgün ve sağlıklı bir ahenkle şehirleşebilmek davasıdır. Konuyu "laiklik elden gidiyor" endişesiyle izleyenler, bir de bu açıdan bakmayı denemeliler; eminim ki korkularını hayli abarttıklarını fark edeceklerdir.

Kanatlı kedi meselesi

Tunceli'de görülen, hatta bir kısım vatandaşlar tarafından cep telefonu ile videosu da çekilen kanatlı kedi meselesi nedir?

Olayı çeşitli açılardan, muhtelif boyutlarıyla ele almadan sağlıklı bir sonuca ulaşamayız. Şöyle ki; Zooloji, yanii hayvan anatomisi ile uğraşan bilim dalı açısından kanatlı kedinin, genetik bozulmaya uğramış, eski dille "tereddî" etmiş bir vaka olduğu söylenebilir. Olaya konu olan kedinin, fotoğraflarından anlaşıldığı kadarıyla bir sokak kedisi olduğu göz önüne alınırsa sınaî ve özellikle tıbbî atıkların, ilgili yönetmeliklere uygun tarzda (bkz. hijyen bilimi) imha edilmeyip sağa sola atılmasının vahim sonuçlarından biriyle karşı karşıya olduğumuz da ihtimâller arasındadır; nitekim meselenin Zooarkeolojik (soyu tükenmiş hayvanlarla ilgili bilim dalıdır) açıdan sağlıklı bir irdelenmesi yapılmadan peşin yargıya varmanın sakıncasına dikkat çekmek isterim.

Öte taraftan "Kedinin kanadı olsaydı gökte kuş bırakmazdı" deyişinin folklorik arkaplanı üzerinde durmak da yararlı olacaktır. Tam olarak bilinmesine imkân olmayacak kadar eski

zamanlardan beri anlamı üzerinde düşünülmeden tekrarlanan bu deyiş, kedilerin, özellikle sokak kedilerinin zihinsel dünyasında bir baskı oluşturarak onlarda bir metamorfoz eğilimi oluşturmuş olabilir; bu ihtimâli göz ardı etmeden konunun mitolojik vechesine de dikkat edilmesi gerekiyor; mâlum olduğu üzere Yunan Mitolojisi'nde kanatlı kedi yoktur fakat kanatlı at vardır ve bu yaratığa "Pegasus" denilmektedir. Mantık bilimi açısından durumu şöyle nitelemek pekâlâ mümkün: Eğer kanatlı at varsa, kanatlı kedi de olabilir fakat bugüne kadar kanatlı at görülmediği halde Tunceli'de kanatlı kedi görülmüştür. Bu durumda Yunan Mitolojisi veya lineer mantık kurallarından biri doğru değil diye düşünmek yanıltıcı olabilir çünkü Asur Krallığı'ndan beri arkeolojik buluntularda örneğine çok rastlanan kanatlı arslan olgusunu göz ardı edemeyiz. Zoologlar, kedi ile arslanı aynı familya içinde mütalaa ettiklerine göre belki de bir bildikleri vardır.

Teolojik nokta-i nazardan kanatlı kedi olayı, kozmik bir mesaj anlamı ihtiva edebilir, yani, "siz bu kadar azgınlık ederseniz, işte böyle olur!" cinsinden bir anlam türetmek pekâlâ mümkündür ve insanlar, uzun uzadıya izahına çalıştığımız bilimsel yaklaşımlardan ziyade "bir ok attım, netekim kebab oldu!" türünden teolojik çıkarımlarda bulunmaya eğilim göstermektedirler. Burada multidisipliner bir yaklaşıma ihtiyaç duyuluyor; şöyle ki, teoloji ile emmiuşağı mesâbesinde hısım olmaları itibariyle çağdaş ideolojiler (dikkat edilirse burada siyaset bilimine geçmiş bulunuyoruz) ve sözcülerinin, olayı şöyle yorumlamaları -özellikle Türkiyedeki zihni iklim itibariyle- hiç şaşırtıcı olmayacaktır, meselâ: Kedilerin kanadı çıkıyor çünkü, Türkiye'de laiklik ağır bir baskı ve tehdit altındadır..., çünkü kutsal arz-talep altın orantısına kamu eliyle müdahale edilmektedir..., çünkü Proleterya iktidarının şafağı sökmek üzeredir..., çünkü Türkiye-AB Karma parlamento eşbaşkanı Joost Lagendijk bednâmdır, müfteridir... çünkü AK Parti kapatılamaz..., çünkü AK Parti kapatılmalıdır..., çünkü Köy Enstitüleri kapatılmasaydı Türkiye şimdi tüm ezilmiş ulusların imrendiği antiemperyalist bir kurtuluş modeli olacaktı... vb, vb, vb...

Teolojik alanda sebep-sonuç ilişkileri genellikle kaotik bir karakter taşıdığından daha bilimsel bir alana yöneliyoruz ama ne görüyoruz; Kuantum fiziği de dahil olmak üzere üfürükçülüğe kadar uzanan o geniş yelpaze içinde bütün muteber ana bilim dallarını kapsayan ve hatta ötesine varıp tüketen, hayli geniş soluklu bir analiz yapmış bulunmaktayız. Bu durumda yazarınızın, kanatlı kedi meselesi hakkında son bir şahsi yorumda bulunmasını herhalde hoş görürsünüz:

Kanatlı kedi olayı, hükümetin dikkatleri başka yönlere saptırmak için tezgâhladığı bir oyundur!

Polis aleyhtarı haberler niçin artıyor?

1 Mayıs arifesinden başlamak üzere bir ucunda bazı sendikaların, diğerinde hükümet ve İstanbul Valiliği'nin yer aldığı bir çekişmeye şahit olduk: "Biz Taksim'e çıkar 1 Mayıs'ı

kutlarız", "Zor kutlarsınız, Taksim yasak, istiyorsan Kazlıçeşme meydanı müsait" gibi sözlerin teati edildiği münakaşa, 1 Mayıs'ın "kazasız-belâsız" atlatılmasından sonra bazı basın organlarında polise yönelik sert tepkilerin görünür derecede artmasıyla sonuçlandı; bir hafta süreyle özellikle İstanbul polisi, orantısız hatta keyfî güç kullandığı ithamıyla şiddetli bir hücuma maruz kaldı.

Sonra bir başka gelişme daha oldu: Sağ cenahın eski tüfeklerinden bir gençlik örgütü başkanı, katıldığı bir TV tartışmasında hükümetin, 1 Mayıs günü İstanbul'da polisi kullanarak bir güç gösterisi yaptığını ileri sürdü.

"Nasıl yani" diye sorulduğunda ise özetle şöyle konuşmuş bu eski gençlik lideri": "1 Mayıs'ta olan işte polis, işçinin karşı karşıya gelmesi söz olunca yani polisin davranışlarını söz konusu edince, ben polisin daha bir farklı bir organizasyon içinde olduğunu algılayabildiğimi söyledim, algıladığımı söyledim. (...) dedim, acaba ileride polis bir düzene karşı, yönetime karşı herhangi bir askerden yahut organizesi gruplardan gelecek bir ayaklanma şeklinde bir kitle tepkisi şeklinde ortaya bu iş çıkarsa, acaba polisi ona göre mi hazırlıyorlar? Gelişen siyasi olaylar karşısında bunu algıladığımı, yanlış da olabilir doğru da olabilir ama benim algılayış şeklimi ifade ettim; yani algıladım, acaba biz bölünüyor muyuz? Yani yarın öbürsü gün polisle orduyu karşı karşıya mı getirecekler veya muhalefet sesi çıkaran muhalif davranışlarla kitlelerin sokağa dökülmesi, meydanlara dökülmesinde acaba polisle karşı karşıya mı gelecek diye bir şey algılıyorum."

Bu haberlere de "mim" koyuyoruz; ufak-tefek gibi görünüyor ama mühim; belki daha geniş çaplı bir psikolojik harekâtın temeline konulan ufak tefek taşlar.

Adı, sanı herkesin mâlumu olan bazı basın organları, artık "plan ürünü" olduğu gizlenemez derece açık bir yayın diliyle polisi hükümetin silahlı gücü gibi göstermeye çalışıyorlar. Bu gibi haberleri, bir de "Emniyet teşkilatı içinde cemaatçi yapılanma, gizli liste ele geçirildi" gibi haberlerle yan yana koyarak değerlendirmek gerek.

28 Şubat sürecinde de aynı terâne gündeme getirilmişti, hatırlayacaksınız; o günlerde ordu, muhtemelen Emniyet'e güvenmediği için, iç güvenlik alanının tümünü kontrol etmek istemiş, bu maksatla özel timlerin envanterindeki ağır silahların orduya teslimini şart koşmuştu. Devletin güvenlik güçleri arasında gerginlik varmış izlenimi yaratarak siyâsi kazanç sağlamak peşinde koşanlar anlaşılan yine hareket halindeler. Sair zamanlarda kimsenin dikkatini çekmeyecek "polis, vatandaşa kaba davrandı" şeklindeki haberlerin son günlerde bu kadar sık servise sokulması çok mânidardır.

İktidar mücadelesi (hükümetin kullandığı türden meşrû iktidar değil; en geniş kapsamıyla iktidar!) gitgide sertleşiyor; bu mücadelede pozisyon kaybettiğini düşünenler, artık kurallara boş vererek en çıplak görünüşüyle ellerindeki kozu açığa koyuyorlar. Bu tip haberler, orduya yönelik, "daha ne duruyorsunuz, haydi harekete geçsenize" türünden bir niyeti izhar ediyor. Geçen senenin 27 Nisanı'nda umdukları randımanı alamayıp hayal kırıklığına uğrayan çevreler canhıraş bir gayretle kendi limitlerini zorluyorlar. Karşılıklı elenseler giderek sertleşmekte; tokat, yumruk, sille, hatta tekmeler uçuşuyor havada. "Teori yoksa olgu da yoktur" diyen adam doğru söylemiş; belli oldu ki bu Ergenekon meselesi, bazı çevreleri, tahmin edilenden daha fazla ürkütmüş gibi görünüyor. Hayr olur inşallah!

Sağol be Cevat Hoca!

Elalemin kazandığı para, aldığı maaş ne sevimli bir dedikodu konusudur değil mi? Bu gibi hallerde, şimdi ebedi âleme göçmüş ve sağlığında pek şakacı konuşmalarıyla bizleri neşelendiren hocalarımdan biri, derdi ki,

- Yav kardeşim, kimsenin parasında pulunda gözümüz yok fakat niçin onların da o kadar parası var ki yani?

Tam o hesap; imdi bu fetvâya (!) sığınarak dedikodu yapacak değiliz elbette ama bazı meslekler var ki, bu meslek erbâbının yaptığı işle kazandığı para arasındaki alâka, benim gibi insanları ister istemez dedikoducu mevkiine düşürüyor.

Misâl: Futbol takımlarının teknik direktörleri!

Geçenlerde bir yerde okudum, teknik direktörün biri ayda 10 bin YTL kazanıyormuş; "Garibim bu kadar az bir parayla aslan gibi çalışıyor ve başarılı oluyor." türünden şeyler yazmıştı gazeteci arkadaşlar.

Kimin ne kazandığından pek haberim yok ama demek ki, 10 bin YTL gibi 15 emekli ailesini bir ay geçindiren bir rakam, teknik direktörler âleminde, "sevabına çalışmak" derekesinde düşük, mütevazı bir meblağ sayılıyor.

Ben bunun dedikodusunu yaparım arkadaş; hiçbir teknik direktör kusura bakmasın!

Ne yapar bir teknik direktör? Hayatımda bir profesyonel veya amatör kulübün antrenmanını seyretmiş değilim fakat bellidir işte: Evvela düz koşu ile ısınma hareketleri, ardından çabukluk idmanları, ondan sonra topla çalışmalar, haydi bir de çift kale maç... Başka?..

Ha, şimdilerde "mental" adını verdikleri yeni bir çalışma türü icad oldu. Kelimenin fiyakasına bakıp yeni icad bir şey sanmayın: Bizim nice zamandır bildiğimiz "konuşmak"tan başka bir

şey değil. Futbolcuları toplayıp nutuk çekiyor, bu maçı niçin kazanmaları gerektiğini anlatıyorsunuz; eğer takımın durumu iyi değilse, çocuklar üstüste başarısız sonuçlar alıyorsa, "Biz aslında iyi takımız ama üzerimizde uğursuzluk var; inanarak oynayalım, sahanın her yerinde rakip takımı baskı altına alalım, koşalım, ayağa pas yapalım, yardımlaşalım." filan gibi "gaza getirme" lâflarıyla çocuklara moral veriyorsunuz.

Ben yakın zamana kadar zannederdim ki, antrenmanları bizzat teknik direktör yaptırmakta! Öyle bile değilmiş; antrenman programlarını yardımcı antrenörler yaparmış. Teknik direktör, onların da üstünde, onların da âmiri durumunda, adı üstünde teknik ve taktiğe dair yönlendirmelerde bulunan kişi.

Yahu, insafsızlık etmeyiniz; bu memleketin her kıraathanesinden, her sokağından, rastgele bir araya toplanmış her on kişiden biri, bu kadarcık işi bal gibi yapar.

Misâl istiyorsunuz; buyrunuz bizzat ben!

Aldığı parayı asla dedikodu malzemesi yapmamak gereken teknik direktörler de var ligimizde. Bunların başında Cevat Hoca geliyor; Cevat Güler. Galatasaray'da, daha düne kadar kimse adını bilmezken antrenman programlarını yapan teknik heyetten isimsiz, mütevazı bir insan.

Bütün spor basınının bir buçuk-iki aydan beri, "Galatasaray teknik direktörsüz kaldı." diye yaygara yaparak bühtanda bulunduğu adamdır Cevat Hoca. Yanında iki genç yardımcısı ile ilginç bir üçlü oluşturarak bu pazar akşamı itibariyle Galatasaray'a, bir puan aldığı takdirde şampiyonluk turu attıracak adam.

Cevat Hoca'da karizma sıfır; fakat tevazu dağlar kadar (dağ kadar tevazu benzetmesi edebi açıdan iyi olmadı ama öyle). İşinin ehli olduğu, aldığı sonuçlardan, sahaya çıkardığı takımdan, ekipteki kardeşlik ve dayanışma havasından belli oluyor zaten.

İşin en güzel tarafı ise, başarılı bir teknik direktör olmak için, kamyonla para almak gerekmediğini bizzat ve bizatihi göstermiş olması. Benim tezimi destekleyen şâhâne bir örnek.

Mütevazı bir aylıkla çalışıyor ama başarılı bir teknik direktör.

Büyük ihtimalle bu yılın şampiyon takımını başarıya götüren isim.

Haa, demek ki, kamyon yüküyle ücret ve transfer ikramiyesi ile çalışan sair teknik direktörlerin kazandığı müthiş meblağları pekâlâ tartışabiliriz.

Sağol Cevat Hoca; sen ki futbol âlemine karizması olmayan ama işini pekâlâ iyi gören isimsiz bir adamın başarılı olabileceğini göstererek bir çığır açtın.

Benim gönlüm, senin ve arkadaşlarının seneye de aynı görevi yürütmenden yanadır; böylece, "Takım altı haftadır teknik direktörsüz kaldı; bunlar ne beceriksiz bir yönetimdir öyle!" diye vıdı vıdı yapan çevrelere de eşsiz bir ders verme imkânı zuhur edecektir.

Galatasaraylı yöneticilerin gücü ve yüreği bu kadar derin ve büyük bir inkılâba yeter mi bilmem; büyük ihtimâl yetmeyecektir ve sizlere, "Sağol Cevat Abi, al sana şampiyonluk primi, sen yine takımın çalışma programlarını yap ve yeni -ama pahalı- teknik adamın emri altında çalış." diyeceklerdir.

Bu teklife bile alınmadan, tam bir profesyonel olarak görevini sürdüreceğini de tahmin ediyorum. Keşke yanılsam. Keşke ülkemizde gerçek değerlerin kadrinin bilineceği bir zaman perdesi açılsa.

Keşke fiyakanın değil, liyâkatin geçerli olduğu bir akıl çağına erişsek.

Cevat Hoca örneği, söz temsilidir; şöyle bir bakınız etrafınıza, işini iyi yapan, kazandığı parayı anasının ak sütü gibi helâl ettiren, fiyakasız, mütevazı ne çok insan var! Kimi öğretmen, kimi markette tezgâhtar, kimi emniyet görevlisi, kimi belediyede temizlik görevlisi, kimi müdür, kimi teknisyen...

Onları farkedelim ve vesile olsun olmasın, bir şekilde onlara teşekkür etme fırsatı icad edelim; diyelim ki, "Sağol be kardeş, sen işini iyi yapan bir adamsın; cemiyetimiz senin gibi adamların yüzsuyu hürmetine ayakta duruyor, sağol!"

Bu teşekkürü hakediyorlar; hakediyorsunuz, hakediyoruz..

Yargıya saygı göstermeliyiz

Peşinen herkesi ikaz ediyorum: Yargıya saygı göstermeliyiz! Köylülükten çağdaşlığa geçmek için hiç gayret göstermeyip, kılını bile kıpırdatmayan kara kalabalıklar bunu anlasalar iyi olur. Yargıya güzelcene saygı göstermeli ve gerisine karışmamalıyız; bizim görevimiz budur.

Yargı kararlarının arkasına dolaşarak bürokrat tavlamaya kalkışmamalıyız. Hukuka uymayan işlerimizi yürütmek için küçüklü-büyüklü bürokratlara rüşvet vermemeliyiz, zaten almazlar. Böyle şeyler de görülmüş değildir zaten.

Seçim kazanamadığımız halde siyasi iktidar yapılarında borumuzun ötmesi için yargı kuruluşlarıyla, hâkimlerle el altından, kapı aralığından, pencere kıyısından özel ilişki ve ittifaklar kurmaya kalkışmamalıyız; beğenmediğimiz siyasi kuruluşlara karşı hiç de âdil

olmayan kumpaslar kurmak için yargı mensuplarıyla ideolojik ve sempatik yakınlıklarımızı kullanmamalıyız. Ayıptır.

Büyüklerimizi saymalı, küçüklerimizi korumalı, dişlerimizi günde en az üç kere yukardan aşağı, sağdan sola ve çaprazlama olarak en az otuzar fırça darbesiyle fırçalamalıyız.

Ellerimizi temiz tutmalıyız; sabun diye bir şey vardır; ellerimizi sık sık sabunlamalı, şahsi temizliğe itina etmeliyiz.

Okuma-yazma öğrenmeli, aydınlanmalıyız; zararlı yayınları okumamalıyız. Güzel ve cici kitaplar (bkz. Batı klasikleri) okuyarak fosfor yutmuş gibi içimizi çağdaş uygarlığın ışığıyla doldurmalıyız; öyle ki, okumadığımız zamanlarda bile -meselâ uykuda iken- edindiğimiz güzel fikirlerin fosforlu ışığı ağzımızdan, kulaklarımızdan, burnumuzdan çıkarak etrafı ışıl ışıl yapmalıdır. Aydın insanlar derilerinden fışkıran ışıkla tanınırlar.

Haa, laikliği de korumalıyız; laiklik, agnostiklik gibi bir hayat tarzıdır ve bir türlü tarif edilemez bir şeydir; her ne kadar tarifi yasak ise de güzel bir şey olduğu muhakkaktır.

Mahkemeler bağımsızdır; yargı kararları kutsal değilse bile en azından mukaddestir; nihai karar safhasına kadar tartışılması caiz değildir; nihai kararın ne zaman oluşacağına ise yargı karar verir.

Öyleyse yargıya saygı göstermeliyiz; "kurumsal saygı görmek isteyenler, bunu kararlarıyla inşa etmelidirler" gibi tehlikeli fikirler hukuka aykırıdır. Biz yargıya evvela saygı göstermeli, gerisine karışmamalıyız.

Yargı kurumlarına dışardan kötü fikirli kimseler sızmamalı, yargı makamları kadrolaşmaya alet edilmemelidir. Yargı, Adalet Bakanlığı'ndan ayrılmalı, bağımsız bir bütçesi, özel bir personel rejimi olmalıdır. Bu konuyu düzenleyecek yasama faaliyeti, yasama uzvuna bırakılmayacak kadar önemlidir. Zaten yasama organı 80 küsur yılda devletin elli ton altınını havaya savurarak mukabilinde ülkeyi berbad etmiştir. Eğer yasama kararlarını düzelten yargı kararları olmasaydı hâlimiz nic'olurdu?

Evrensel hukuk, AB hukuku diye bir şey yoktur, bunlar lâftır. AB bize karışamaz. Biz vaktiyle millî hukuk sistemimizi zaten Batılı hukuk külliyatından tercüme etmiş filan değildik; onlar bize gökten özel bir zembille inmişti. Batılılar bizim iç işlerimize karışamaz ama biz çağdaş Batı uygarlığı hedefinden şaşmamalıyız. Öyleyse Batılılar şaşkındır; nitekim biz interneti aldık, Youtube'ı kapattık. Zararlı konuşmalar yapıldığını tesbit edersek bütün telefonları da kapatırız, kimse karışamaz.

Adalet, sokakta ağzını açarak aval aval vitrinleri seyreden adamın hakkında fikir yürütebileceği bir kavram değildir, bilakis adalet, sadece yüce yargının yorumuna tahsis edilmiş, basitlik ve sıradanlıktan uzak, ince ve karmaşık özgül ağırlık faktörlerine dayalı derin bir kavramdır; dolayısıyla yargıya güvenmeli, günde beş öğün saygı göstermeliyiz. Yargıya

saygı göstermeyenlerin âkıbetini öğrenmek isteyenler, burada listesini sunmama imkân bulunmayan birtakım yargı kararlarını hatırlayarak titreyip kendilerine gelebilirler.

Boş havuza plonjon meselesi

Aşağıda okuyacağınız satırlar, 2007 seçimlerinden sonra Türkiye Günlüğü dergisinde yayınlanan, "2007 Seçimleri: Toplumun Bürokratik İktidara Resti" başlığıyla kaleme aldığım yazının "İlginç bir siyasi hikâye; ilginç bir çehre" adlı ara başlıklı kısmıdır.

2007 Seçimlerinin en dikkate değer çerçevelik konularından birisi, hükümette Başbakan yardımcı olarak yer tutan Abdullatif Şener'in şaşırtıcı tarzda yeniden vekil seçilmeyi reddetmesi oldu. Şener, hükümetin "siyasi nezaket" gereği yeni hükümet kuruluncaya kadar görevinde bulunması süresince bakanlıktan ayrılmadı fakat yeniden TBMM üyeliğine seçilmek için adaylığını koymadı. Bu tutum, iki şekilde yorumlandı: İlkine göre Şener, partisi içindeki genel gidişattan fena halde rahatsızdı; hükümetteki görevinde tenzil-i rütbeye uğrayıp yetkileri budanınca muğberleşti ve böylece AK Parti içinde yüzü batıya dönük, modern, liberal ve barışçı bir siyaset adamı olarak kaderini, partisinin kaderinden ayırdı. Pek rahatlıkla yeniden vekil seçilebilecek durumda iken parlamentodan uzak kalmayı tercih ederek bir siyasi fazilet örneği gösterdi; nitekim siyasetten sonra hemen üniversite hocalığına dönmek suretiyle idealizminin ve sadelikten hoşlanan şahsiyetinin icabını yerine getirdi.

İkinci görüş ilkinden hayli farklı: Bu görüşe göre Şener, AK Parti Hükümeti'nin daha başlarında ekonomi yönetimindeki yetkileri budanınca tabii olarak huzursuz oldu ve içindeki sitem acılaşmaya başladı. Sitemini, mümkün olabilecek bütün mahfillerde siyasi edep dairesinde ifade etmeye başlaması bu günlerden sonradır. Bu dönemde halkla ilişkilere özel bir itina geliştirdi. Muhtelif beyanat ve röportajlarında, "böyle bir değer, AK Parti gibi bir partiye nasıl düşmüş hayrettir" dedirtebilecek şahsi vurgular geliştirmeye dikkat gösterdi. Kendisini, partisinden ve siyasi destek gördüğü çevrelerden tecrid eder gibi konuşuyordu artık; o çevreleri işaret ederek ayıplamıyor fakat genel tema olarak onlardan farklılığını anlatıyordu. Futbol tabiriyle takım oyunu içinde kendi topunu oynamaya çalışan bir görüntü verdi. Bu gayreti kısa zamanda, partisine muhalif çevrelerde olumlu sinyallere dönüştü. "AK Parti bir yana Latif Bey bir yana" sözleri daha sık dillendirilmeye başlandı. Böyle bir şahsi siyaset takib etmekle Abdullatif Şener'in hangi maksadı hedeflediği, kendinde meknûz bir sırdır.

Seçimlere bir sene kala, vekil seçildiği şehirdeki parti il kongresinde parti genel merkezin desteklediği adaya karşı kendi adayını çıkaran Şener'in yenilgiye uğraması, ondaki şahsi siyaset hissiyatını keskinleştirmiş olsa gerektir. Bu kongreye bizzat katılan Başbakan'ın iyi karşılanmaması, delege kayıtlarının korunduğu bilgisayar kayıtlarında bazı tatsızlıklar

yapıldığının ortaya çıkarılması meselesinden kamuoyu pek haberdar olmadı. Yaygın kanaat odur ki bu kongre, Şener'in Başbakan nezdindeki prestijini zayıflattı ve yine aynı kanaate göre Şener, vekil seçilse bile artık hükümette sandalye bulmakta zorluğa uğrayacaktı.

Cumhurbaşkanlığı seçimi sürecinde Abdullatif Şener'in ismi, hükümete karşı çevrelerde "aday olsa rahat seçilir; her kesimin üzerinde rahatlıkla ittifak edebileceği çağdaş ve ilerici bir siyasetçi" manasına gelen taltif cümleleriyle zımnî bir kabul gördü. Bu hüsnükabul, CHP Lideri Baykal'ın ağzında açık destek biçiminde de ifade bulduysa da, siyasi iklim değişince Baykal'ın bu sözünden geri adım attığını görüldü.

Abdullatif Şener'in ismi, bir süre önce DP Genel başkanlığından bir mürüvvet göremeyerek istifa eden Mehmet Ağar'ın yerine geçip "merkez sağı" toparlayabileceği düşüncesiyle telaffuz edildi ve Şener bu söylentileri, ne red ne de kabul anlamına gelmeyen sözlerle karşıladı.

Bu ilginç siyaset hikayesi henüz devam etmekte; nasıl devam edip gideceğini ve noktalanacağını ise zaman gösterecek.

Bu değerlendirmenin üzerinden yaklaşık bir sene geçti. Abdullatif Şener, bu bir yıl zarfında milletvekili seçimlerine girmeyi reddettiği halde partili kimliğini korudu; bir üniversitede ders vermeyi seçerken seyrek aralıklarla da olsa basınla teması kesmemeye itina gösterdi. Partisinin kapatılma davasından sonra ise onun da hareketlenmeye başladığı farkedildi; bu süreçte partisinde olup bitenlerle ilgili olarak kısaca, "ben vaktiyle ikaz etmiştim ama dinlenmedi" meâline gelebilecek demeçlerine şahit olduk. Bugünlerde ise "cool" duruşunu yavaş yavaş terkederek daha açık konuşmaya başladı:

"Siyasetin göbeğindeyim. Ben Türkiye'de yeni bir siyasi boşluk olduğunu düşünüyorum. Yüzde 47'ye rağmen böyle olduğu kanısındayım. Siyasetteki bu boşluğa talibim!"

Abdullatif Şener'in bu değerlendirmeyi yaparken, vaktiyle mensubu bulunduğu ve Maliye Bakanlığı görevini üstlendiği Milli Görüş çizgisindeki parti içinde beliren muhalefet grubunun, partiden koparak Adalet ve Kalkınma Partisi'nin nüvesini oluşturması örneğinden güç ve ilham aldığı anlaşılıyor. Bu hesaba göre Merkezî bürokrasi siyasette Milli Görüş çizgisini tasfiye etmeye karar vermiş ve bu parti içinden daha ılımlı, hatta sadece muhafazakâr çizgide, daha hürriyetçi ve demokrat görünüşlü bir oluşumun önünü açmıştı; şimdi yine buna benzer bir operasyon gerçekleştirilecektir ve AK Parti kapatılırken, bu parti içindeki daha ılımlı ve demokrat görünüşlü kadrolara yeşil ışık yakılacaktır! Sayın Şener'in sözlerinden ve

duruşundan bu misyona tâlip olduğu anlaşılıyor. O da bir nevi, yeni bir Recep Tayyip Erdoğan rolü üstlenmek niyetindedir.

Mümkündür; AK Parti Anayasa Mahkemesi kararıyla kapatılırsa, bu parti içinden yeni bir siyasi partinin nüvesi çıkar ama bu nüvenin başında Abdullatif Şener'in lider pozisyonunda yer alması çok düşük bir ihtimâldir.

Türkiye'de yeni bir siyasi boşluğun belirmekte olduğu tesbiti tartışılabilir fakat bu boşluğu, AK Parti aleyhtarı basının övgüde yere göğe sığdıramadığı, neredeyse "siyasi bir bilge" gibi nitelediği Şener'in doldurması mümkün değildir. Bana göre Abdullatif Şener'in bahsettiği boşluk, artistik bir plonjonla içine atlamayı düşündüğü havuzu niteleyen bir sıfattır.

Sayın Şener, AK Parti'nin dağılmasını, kapanmasını, bir an evvel hâk ile yeksân olmasını temenni edenlerin gönlünde yer tutan tasfiye heyetinin başındaki kayyum rolüne kendini lâyık görse de siyasetteki bütün aktivitesi bundan ibaret kalacakmış gibi görünüyor. Ã□ünkü, karşı tarafın değerlerini, ölçülerini, dünya görüşünü, titizliklerini en az onlar kadar paylaştığını altını çize çize sıkça vurgulayan bir siyasi emanetçiye, muhafazakâr seçmenin güven duyabileceğini zannetmiyorum.

O havuzda su yok; görkemli bir plonjon için ısınma egzersizleri yapanların dikkatine.

Budur hikmeti

Millilik ile ulusalcılık arasında sözlük itibariyle fark yok gibi görünüyor; ikisi de kâğıt üstünde aynı kapıya çıkıyor; hakikat öyle mi?

Eski zannedilen kelimelerin yerine yenisini icad edip uydurarak dilde devrim yapabileceğimizi zannettik; bu gayretin âkıbeti dilin, çok vahim derecede anlam kaybına uğraması oldu. Kelime değil, anlam. Kelimeler ki her birinin kendine mahsus müzikal değerleri, baharat gibi kokuları ve tadları, kelebek kanadı gibi renkleri vardır ve cümle içindeki sıralanışlarıyla birbirinden farklı âhenk ve vurgulara zemin teşkil ederler; o yüzdendir ki Türkçe'nin temel anlam birimi tek tek kelimeler değil bütün bir cümledir.

"Dil devrimi" meselâ; ulusalcı bir inşâ idi ama Millî Mücâdele, ismiyle müsemmâ- millî bir mahiyet taşır. Anlam yakınlığı ile aynı ailenin mensubu gibi görünen kelimelerin çokluğu dilin zenginliğidir fakat herhangi bir şeyi nitelemek için eşanlamlılar içinde sadece bir tanesi en uygundur. Ulusalcılıkla millîlik arasında mânâ yükü bakımından akrabalık bile yok; iki ayrı dünyaya atıfta bulunan kavramlardır bunlar.

Yeri gelmişken belirtelim, Türk Dil Kurumu zaruret eseriyle gündelik hayata yabancı kelimelerin yerine "Türkçe" karşılık bulacağım diye muhayyelesini örseleyeceğine, Türkçe'nin tarihi derinlik ve zenginliğini vurgulayan çalışmalar yapsa daha iyi olacak. Firstleydi demeyelim, kabul de, karşılığı "başbayan" olur mu? Beğenilirse ne âlâ fikriyle

kelime türetiliyor fakat öbür yanda bu gibi "tahayyül" faaliyetleri alay konusu oluyor. Değil teklif, kanun zoruyla bile basketbol yerine sepettopu dedirtemezsiniz; Türkçe'nin mantığına, dokusuna, ses yapısına hakaret gibi bir şey; afişin yerine "ası"?; Ası, tutu, bakı, içi, bası... Nedense hakiki Türkçe zannedilen bu kısa, kaba ve gariptir, insanda emir sigası fikri uyandıran sert sesli heceler nedir yani, kabile dili mi bu? Sultan şairlerden birinin dediği gibi ferah ve geniş saraylardan çıkıp daracık kabirlere girmek gibi bir şey... Arkaik Asya lehçelerinden başka ilham ve atıf kaynağı kalmadı mı Türkçenin?

Millî demek, ille de saf, arı, duru, yerli, mahallî demek değil; millî olanın kalitesi yüksektir evvelâ, medenî bir inşânın adıdır; Etnik veya etnografik köklere dönüş gibi sadedilâne maksatları aşmıştır; terkiptir, hem de yüksek terkip; bize ait olan şeylerin en yüksek, en kaliteli, en incelikli ve emek mahsûlü olanı; öyle ki içine bütün bir "medeniyet" sığar. Ulusal'ın mânâ sahnı dar; öyle ki içine koyacak değerler manzumesi bulmakta dahi hayli müşkilat çekildiği hissedilir: Ulus'unu yargılayan, hâlinden ve gidişâtından memnun olmayan; toplumunu, ilk fırsatta esaslı bir şekilde ıslah edilmesi gereken bir ârıza gibi gören marîz, mâlul bir bakış açısı. Milletin kökleri var, tarihi, geniş ve derin kökler. Ulus, bir mevsimlik park çiçeği gibi; kökü plastik torba içine hapsedilmiş, ikliminden ve hayat kaynaklarından koparılıp bir kenara iliştirilmiş bir süs bitkisi. Ulusalcı projelerin birer birer duvara çarpması, bu memlekette vatanını, bayrağını, milleti seven insanların köküne kıran girdiği mânâsına mı geliyor; hâşâ! Samimiyetten mahrum ve topluma rağmen biçimlendirilmiş vizyonların mukadder âkıbeti ne ise, Ulusalcılığın başarısızlığı da aynı sebeple izah edilir. Bürokratik muktedirler tarafından ne kadar alenî ve gizli destek görse de Ulusalcılığın siyasi bir proje olarak başarısızlığa uğraması çok tabiidir; buna mukabil milliyetçilik, şu demlerde en perîşan tarzda siyâsi ve ilmî temsilini yaşıyor olmasına rağmen, milletin derin kökleriyle kurduğu bağların yüzsuyu hürmetine hâlâ ayakta duruyor. Budur hikmeti. Kelimelerin de tılsımı vardır ve bütün tılsımlar kelimelerle yapılır.

CHP kalsın; lütfen!..

Bakın şu işe; olacak iş mi? Öğretmen-Sen Genel Başkanı Yusuf Tanrıverdi, CHP'yi laiklik ilkesini ihlal ettiği gerekçesiyle Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'na şikâyet ediyor. Başsavcılık da, "Çekilin aradannn, din de bizim, devlet de bizim, millet de bizim" afişini ciddiye alarak şikâyeti kabul ediyor.

Gerek matbuat âleminde ve gerekse ülkenin ciddi hukukçuları arasında böyle eften-püften sayılabilecek, mâsum bir afişi suç delili sayıp da CHP'nin kapatılabileceğine inanan bir ferd-i vâhid çıkacağını zannetmem. Şimdi bu cümlemden hareketle herhangi bir savcının, "bu adam adliyeye intikal etmiş bir dava hakkında ileri-geri konuşuyor, delilleri karartmaya çalışıyor, adalet cihazını tesir altına almaya çalışıyor" diyerek beni de sigaya çekmesini asla arzu etmem, öyle bir niyetim de yoktur. Sadece ve sadece, adam kıtlığında tarihçi sayılmak gibi

küçücük bir imtiyazdan yola çıkarak, CHP'nin niçin kapatılamayacağı ve bu afişte yazılı şeylerin niçin suç unsuru sayılamayacağını tartışan bir nokta-i nazar sergilemek isterim; maksat; "hiçbir hakikat kalmasın Allah'ım dünyâda nihân!"

Ne diyor sayın Baykal o afişte, "Çekilin aradan!". İmdi bu haykırışı tahlil edelim; "Çekilin aradan" diye nâra atmak, CHP'nin tek partili yılların biricik partisi olduğu gerçeğini hatırlatmak gibi bir tarihi fenomene atıfta bulunmaktadır, yani, "başka partiye gerek yok; CHP, hem halkın, hem devletin partisidir, başkaca aracı kurumlara ihtiyaç yoktur" demeye getiriyor Sayın Baykal. Bu yaklaşım tarih disiplini bakımından buz gibi doğrudur. Sonra da diyor, "din de bizim, devlet de bizim, millet de bizim!"

Vaktiyle devlet ve toplumu aynı çatı altında bir araya getirerek iyice kaynattıktan sonra kazanın dibinde kalan hülâsayı imbikte damıtıp-gülyağı gibi- kaynatılan karışımın rûhunu CHP şişesinde muhafaza eden siyasi irade için sadece dini, devleti ve milleti değil, bütün kurum ve kavramları tek başına sahiplenmek son derece tabiidir. Bu mantığı devam ettirerek rahatlıkla şu gibi cümleleri kurabiliriz ve asla suç olmaz: "Hazine de bizim, Merkez Bankası da bizim, bütün kamu kurumları bizim, bütün denizler, göller, dereler, ırmaklar, bulutlar ve içindeki balıklar bizim; akıllı da bizim, deli de bizim..."

Vallahi aynen öyleydi; açın tarih kitaplarını, böyle yazdığını görürsünüz. Sayın Baykal bu afişle, "Komünist, laikliği on paralık etmek lâzımsa, bu işi baldırıçıplaklara bırakmayız, biz yaparız" demeye getirmiyor; mülkiyeti CHP'ye ait olan arsa üzerine CHP'den habersiz gecekondu kurmaya kalkışanlara noter kanalıyla ihtarname çekiyor bir nevi. Bunda anayasal nizamı ihlâl edici, laiklik aleyhtarı eylemlere odak olucu bir durum görmüyorum. Tarihi gerçeklerdir bunlar. Sayın Baykal bu slogan ile şâhâne denilebilecek derecede komprime bir tarihi tesbitte bulunuyor; bu tesbitin yegâne eksikliği, hangi zaman kesitini kapsadığını gösterir bir açıklayıcı parantezden mahrum bulunuşudur. Parantez içine (vaktiyle; 1946'dan evvel böyleydi) ibâresi eklenmiş olsaydı daha iyi olurdu ama sehven unutulmuş.

Şu küçücük kusur için koca parti kapatılır mı?

"Ne diyorsun sen arkadaş; biz icabında iktidar partisini bile kapatırız" diyenler çıkabilir; evet kapatabiliriz; AK Parti'yi, Youtube'u, Telekom'u, IMF'yi, hatta canımızı sıkarsa Birleşmiş Milletler'i bile kapatabiliriz ama CHP'yi kapatamayız. Bunu yapmamalıyız!..

Çünkü CHP, bizim 1950'den beri, bizim bir türlü çalışmayan antika duvar saatimizdir. Bir saati, "artık çalışmıyor" diye elimizden çıkarmayız; saklarız, zirâ -eğer eşref zamanını kestirirseniz- artık işlemeyen saatler bile günde iki kere doğru zamanı gösterirler.

Biz CHP'ye bakarak, doğru zamanı ölçmüyoruz ki, sadece Türkiye'nin nereden nereye mesafe aldığını ölçüyoruz. Tamam, Birleşmiş Milletler'i bile kapatabilirsiniz ama CHP kalsın, o lâzım. Lütfen!

Yaşasın tereyağı

Büyüklerimiz haklıymış! Onlar ki, ne zaman geleneksel damak tadlarının zararından, tehlikesinden, vücudunu tahrip ettiğinden dem vuran "sağlık haberleri" işitseler yüzlerini buruşturup, "peeh" mânâsına gelen bir mimik yaparak, "lâf bunlar; bildiğinden şaşmayacaksın; benim dedem yarım kuzuyu bir lenger pilavla gövdeye indirdikten sonra üstüne koca bir tepsi kadayıfı tek başına bitirir, cilâ niyetine de kadayıfın şerbetini lıkır lıkır içerdi de 90 yaşına kadar turp gibi sağlıklı yaşadı" derlerdi.

Biz inanmazdık, "ne de olsa doğru düzgün mektep-medrese görmemişler; geleneksel kültür aktarımı yoluyla eski kuşakların tekrarlayıp durduğu şeyleri bize satıyorlar" diye hissettirmeden küçümserdik onları.

Yeri geldiği için taşı gediğine koyalım; memlekette gazete kâğıdı bollaşıp, refah seviyesinde eskiye nazaran ortalama refah hayli artınca tüketim ekonomisi gemi azıya aldı. Gazetelerimizin neredeyse roman gibi çok sayfalı yayınlanmaya başlaması yakın zamanların eseridir. Sayfa sayısı artınca gazeteleri doldurmak için özel uzmanlık sayfaları icad edildi; bunlar içinde okuyucunun en ciddiye aldığı ihtisas dalı, -ne yazık ki- sağlık konuları olmuştur.

Mevzu dağılacak fakat bu kıymetli fikrin güme gitmesine gönlüm razı olmuyor. Sağlık bilimleri alanında çalışan bir doktora öğrencisine hocaları şöyle bir tez konusu verse ve dese ki; "son yirmi yılın gazetelerini, dergilerini, televizyon yayınlarını tarayacaksın; sağlıkla ilgili haberleri ve uzman tavsiyelerini liste haline getireceksin ve sonra bu haberlerden hangisinin ilmî bakımdan ne kadar ciddiyet taşıdığı, yüzde kaçının üfürükten ibaret olduğunu tesbit edip yorumlayacaksın!"

Sonuçlarını şimdiden görür gibiyim; çok eğlenceli şeyler çıkacağı muhakkak!

İşin güzel tarafı, siyasi, iktisadi ve sosyal nitelikli haberler konusunda basında yazılıp çizilenlere pek kulak asmayan muhterem amme efkârımızın, gazete ve dergilerde uzman kaleminden çıkmış sağlık öğütleri konusunda inanmaya ve iknâ edilmeye yüzde yüz hazır bir beklenti içinde olduklarıdır.

Ha, bir de magazin haberlerini aynı gruba koyabiliriz!

"Duyuyor musun Cemal, bak gazetede ne yazıyor; ebegümeci otu, unutkanlığa iyi geliyormuş; hafta sonu biraz kıra-bayıra çıkıp hava alırken ebegümeci de toplayalım da sana güzel bir mıhlama yapayım!"

"Günde yirmi bardak su her derde deva imiş duydun mu hanım; diyor ki, içtiğiniz çayları, meşrubatları hesaba katmayacaksınız, onlar hariç, günde yirmi bardak veya yarım gaz tenekesi dolusu su içecekmişiz; bütün sistemi saat gibi pırıl pırıl yapıyormuş..."

Bir ara mercimekle kafayı bozmuştuk, eskiler hatırlayacaktır. Bakliyat değil, multivitamin mübarek; her derde deva... Vitamin deyince aklıma geldi; "gençleşeceğim, zinde kalacağım" diye zırt-pırt vitamin tabletleri almanın hiçbir faydası olmadığını duymuş muydunuz? Ben söylemiyorum, dergideki uzman öyle diyor.

Bu girizgâhtan sonra şimdi keyifle aşağıdaki haberi okuyabiliriz. Buyrunuz:

"Kanadalı bilim adamları, kalp ve damar hastalıkları başta olmak üzere birçok hastalığa neden olduğu öne sürülen tereyağını temize çıkardı. Yeni bir araştırmadan elde edilen sonuçlara göre, tereyağı ve sığır eti kalp krizi riskini ve kolesterolü düşürüyor, şeker hastalığı ve obeziteyi tedaviye yardımcı oluyor.

Yıllardır bu konu üzerinde çalışan Alberta Üniversitesi profesörü Spencer Proctor, 16 hafta boyunca deney farelerine tereyağı yedirdiğini ve sonucun bekledikleri gibi hüsran olmadığını söyledi. Proctor, 'Araştırmalarda tereyağının metabolizmayı etkilemediğini gördük. Öncelikle kolesterole iyi geliyor. Artık bu bir realitedir' dedi."

Bunu ben söylesem aldırış etmezdiniz; rahmetli anneanneniz söylemiş olsa onu da kaale almazdınız; hattâ ve hattâ bizim yerli bilim adamlarından birinin fetvasını da pek ciddi bulmazdınız ama işte haberin başında, muska veya nazarlık gibi duran o sihirli ibare sizi hemen büyüledi, direncinizi azalttı ve içinizdeki arsız şüpheciyi ânında safdışı bıraktı. Nedir o ibâre?

Kanadalı bilim adamları!

Gerçi haberin sonlarına doğru bu "Kanadalı bilim adamları"nın, bir topluluk filan değil de tek kişiden ibaret olduğu farkediliyor ama o kadarcık kusura aldırış edecek değiliz. Bu işleri Prof. Spencer Proctor'dan iyi bilecek hâlimiz yok. Nitekim 16 hafta fareleri tereyağı ile beslemiş, netice müthiş! Şu bizim kötü ve zararlı tereyağının şifa olmadığı maraz yok gibi; hani bir de Amerikalı bilim adamı çıkıp, "Tereyağı ecele de devâ" dese inanır mıyız?

Bence inanırız, çünkü: a- Haber gazetede yayınlanmıştır, b-Amerikalı bilim adamları öyle diyorsa bir bildikleri vardır, c- Ateş olmayan yerden duman çıkmaz!

Gelelim kıssadan hisseye,

Şöyle bir düşününüz lütfen, yukardaki haberi okuyuncaya kadar, "Tereyağı kötü kolesterolü azdırıyor" hükmünün doğruluğundan şüphelenmek hiç aklınızdan geçmiş miydi?

Geçmemişti; o yüzden "çok yaşayalım, sağlıklı yaşayalım, hastalanıp elde avuçta kalmayalım" diye pimpiriklenenler gibi siz de sofradan tereyağını -çaktırmadan- çekmiş de bitki menşeli yağlara yönelmiştiniz.

E, n'ooldu? Yanıldınız!

Sorum şöyle: Yüzde yüz doğru olduğuna kalıbınızı basacağınız bu gibi kaç hüküm cümlesi (bilim dilinde böyle hükümlere müteârife diyorlar; Frenkçesi axiom; mânâsı; "doğruluğu gün gibi âşikar olan, ayrıca araştırılmasına lüzum görülmeyen" demek; meselâ, güneş her sabah doğudan doğar, vb) sizi yönetmektedir?

Sayamıyorsunuz değil mi? Peki, devam edelim...

Bunların doğruluğu veya yanlışlığı hakkında hiç vehimlendiğiniz olmuş mudur? Meselâ sporun iyi bir şey olduğu müteârifesi aleyhinde bir fikir geçmiş midir zihninizden?

İşte tereyağı kendini temize çıkardı; üzerindeki ağır bühtan lekesinden kurtuldu; sırada başka neler var, tahmin edebilir misiniz?

Sonsöz: Her bilimsel varsayıma sazan gibi atlamayın; bilimsiz de kalmayın!

'Sütçü' ve odun!

Dün bizim gazetenin Pazar ekinde Süheyl Eğriboz'la ilgili güzel bir haber vardı. Nâm-ı diğer "Sütçü"; Yeşilçam âleminin en güzel dayak yiyen, daha doğrusu dayağı en iyi hak eden oyuncularından biriydi Süheyl Eğriboz. Cüneyt Arkın ağabeyimiz sinemada neyi temsil ediyorsa, "Sütçü" ağabeyimiz tam tersi; biri mert, öteki kalleş; biri yakışıklı, öteki kötü ve çirkin adam. Biri gerekmedikçe adam dövmez, öteki, "beni dövün, yok mu beni dövüp de rahatlatacak bir yiğit?" diye ortalıkta dolaşıp belâsını arar.

80 yaşındaymış! Halbuki ben onu hâlâ kötü yürekli pavyon işleticisi, karaktersiz mafya şefi bozuntusu patronunun emrinde sevenleri ayırmaya, mert ve yakışıklı delikanlıları dövmeye hazır 30 yaşlarındaki tahsilsiz ama bileği kuvvetli genç adam zannediyorum.

Sinemada yaşayan bir şey var, ilginç.

Şimdi, "Davulu biz çaldık, parsayı başkaları topladı" diye hayıflanıyor. Günaydın Süheyl abi; tarih dayak yiyenlerle ilgilenmez, dayak atanları yazıyor, filim icabı olsa bile! Bizim resmi tarihimiz, dayak yiyenlerin bunu hak ettiğine dair pek çok örnek olayla doludur. Hem dayak yiyip hem haksız yazılmak nasıl bir duygudur acaba; biz bu hissi tanır mıyız, bir düşünün!..

Lâf aramızda kalsın, Cüneyt abinin filimlerde adam döverken, yumruğu boşa savurup vuruyormuş gibi yapmak yerine, "gerçekçi olsun" şeklinde bir sanat endişesine kapılarak "dayak yiyici" tayfasından gariban figüranları eni-konu pataklladığı yolunda bir efsâne vardır; doğru mudur bilmem? Ne var ki dövermiş gibi yaparken evire çevire pataklladığı figüranlar bir yana, aksiyon sahnelerini çekerken Cüneyt Arkın'ın kırılmadık kemiği kalmaması, bu teoriyi ucundan-kenarından hafifçe sakatlıyor.

Doktora konusu bile çıkar bu Yeşilçam-Türk siyaseti benzerliğinden yahu!

Vaktiyle sinemalarda zora düşmüş esas kızı kurtarmak için esas oğlan çıkageldiğinde salon alkıştan yıkılırdı. Öyleyse yerli yersiz, "Yargıya saygı gösterin" nutukları çekmeye gerek yok, "adâlet tecelli ettiğinde bunu herkes anlayabiliyor zaten. Siyasette de üç aşağı beş yukarı böyle oluyor; aynen Yeşilçam filimlerindeki basit mantığın işlediği üzere bizde ahali, esas oğlanla kötü adamın kim olduğunu ayırmakta pek zorluğa uğramıyor; müşkül şurada: Siyaset oyunundaki finaller, Yeşilçam senaryolarına benzemiyor. Meselâ diyelim Erol Taş pek çok kötülük etmiş, ihanet, iftira, tecavüz, cinayet, aklınıza gelen her melâneti işlemiş fakat filmin sonunda ölmesi veya hapse girmesi gerekirken bakıyorsunuz hâlâ pavyon işletmeye, saf genç kızları beyaz zehire alıştırmaya devam etmekte. Ee, hayatla filim arasında bir mesafe var demek ki; o mesafenin kaybolduğu anlar da oluyor hâliyle (örneklerini siz bulursunuz artık bir zahmet!).

Süheyl abimiz vaktiyle Hz. Ömer'in Adaleti filminde, katili oynadıktan sonra Düzce'nin Konuralp nahiyesinde dünyadan habersiz yolda yürürken yakayı ele vermiş, "Yusuf ismindeki bir arkadaşımla yürüyorum. Üç dört kişi önümü kesti. 'Ulan Hazreti Ömer'i öldürürsün haaa' diyerek üstüme çullandılar. Kafama da bir odun parçasıyla vurdular. İzmit 305 numaralı askerî hastanede kendime geldim. 18 dikiş atıldı kafama. Dört beş gün hastanede yattım."

Türk toplumu da bir yerde Sütçü Süheyl abiye fena halde benzemektedir; diyor ki, "İlk zamanlar hanımla sokağa çıkamazdım. Sokakta insanlar, 'bak, yine düşürmüş bir kadını götürüyor' derlerdi..." Bu naif yargının modern yansımalarıyla karşılaşmak her zaman eğlendirici olmuyor. Alın meselâ; vatandaş hacca niyet etmiş, vekili, "boşver gitme, Araplara para kaptırma; hem belki ölür orda kalırsın" diye espri yaptığını zannetmekte.

Süheyl abimizin başına inen odunla, hacı namzedi dedenin başına indirilen odun arasında bir ilişki var olmasına fakat aklım karıştı, çıkaramıyorum.

Ha bir de "odun"lu bir fıkra vardı değil mi?

68'liler, sanık iskemlesine!

Fakültelerde "hâkimiyet kurmak" diye bir kavram geliştirilmişti; benim fakültem sadece solun hâkimiyetinde bulunmakla kalmıyor, öğretim üyesi ve öğrenci kadrosunun kısm-ı âzâmı itibariyle bir nevi sosyalist fikriyatın genel merkezi muamelesi görüyordu. SBF'nin öğrenci yurtları, bir sene önce polis tarafından aranmak isteyince, içerdeki dirençli öğrencilerin karşı koyması yüzünden büyük tahribata uğramış olduğu için kapalıydı. Fakülte öğrencilerine tahsis edilmiş özel bir yurdun bulunması, 70'lerin Türkiye'sinde büyük lüks, çok güzel bir imkândı ve benim kuşağım bu imkândan hiç istifade edememiştir. 12 Mart akabinde getirilen sıkıyönetim disiplini sebebiyle ilk birbuçuk sene sıradan öğrenciler gibi, nisbî bir rahatlık içinde derslere devam edebilmiştik ama 1974'deki meşhur eylemci affından sonra fakülteye devam etmek, bizler için fiilen imkânsız hâle gelmişti. Bir defasında fakülteye girmek için bir öğle vakti ana kapıya doğru yürürken etraftaki çimenliklere yayılmış solcu arkadaşların bizleri taş yağmuruna tutarak geri püskürtmesini hiç unutamam.

İşte bugünlerde bazı kart solcu eylemcilerin "68'liler kuşağı, 68'lilik ruhu" diye pazarlamaya çalışıp nostalji unsuru gibi takdim ettikleri şey, en hafif renkleriyle böyle berbat bir tablodur ve bu tablo sonraki günlerde daha da ağırlaşmış, bomba sesleri, silah ve kanla lekelenmişti.

68'liler..., onlar her kimse, dünyadan habersiz çoluk-çocuğu kandıracaklarına Türk toplumundan özür dilemelidirler. Yaptıkları her şey baştan aşağı yanlıştı; yanlış bir fikrî yapı üzerinde duruyor, yanlış yönlendiriliyor ve yanlış işler yapıyorlardı. O dönemin yayın organlarını gözden geçirince "şiddete, özellikle devrimci şiddete" ne kadar övgü dizdiklerini hayretle göreceksiniz. Sınıf savaşını ve proletarya ihtilâlini savunmaya kalkışmaları ise ne kadar sığ ve naif bir ideolojik çizgiye tutunduklarını gösterir.

Bu konuda hayli teferruat bilgisi aktarmak mümkün ama neticeye bakalım: Proleterya şuurundan mahrum köylü kitlelerini mezhepçilik ve etnik ayrımcılık kartlarını kullanarak peşlerine takıp kırlardan şehirlere doğru halk ihtilâli başlatmayı düşünen şiddet sevdalıları, 12 Eylül fırtınasını bir şekilde atlattıktan sonra, meslek itibariyle "profesyonel devrimci" kimliklerini bırakıp, o güne kadar ağız dolusu sövdükleri büyük sermaye şirketlerinde yöneticilik kadrolarına talip oldular. Mahkemelerde kendilerini savunurken gururla haykırdıkları "profesyonel devrimcilik" mesleğinde -nedense?- artık bir gelecek görmüyorlardı.

68'liler 68'li yıllarda çocuktular, 70'li yıllarda silahlı eylemci ve provokatör kimliğine büründüler; bugünlerde yine çocukluğa avdet etmiş görünüyorlar. Bu nitelemeler hiç de ağır ve haksız yakıştırmalar değildir; 70'li yılların ortalarında Türkiye'de Maoculuk yapmak, köylü kitlelerini silahlandırarak şehirleri zaptetmek fikri, çocukluk değilse nedir? Ya o Enver Hocacılara ne demeli? Türkiye'yi o yılların Arnavutluğundan bile daha geri buluyorlar ve ülkesini küçük bir hapishane hâline getirmekten başka fazileti olmayan bir adamın fikrî

önderliği uğrunda kendi kardeşlerine düşman gibi bakıyorlardı. Hiç unutmam; bir voleybol müsabakasında bizim solcuların Enver Hocacı takımı, Türk voleybol takımını değil Arnavutluk millî takımını alkışlamışlardı. Sâfiyetin bu kadarı belki mâzur görülebilir ama, zihinlerinde kurguladıkları muhayyel bir devrim uğruna şiddeti övmeleri, cinayet işlemeleri, hatta asker ve polis öldürmeleri hoş görülecek şeyler zümresinden değildi.

Tarihin ne garip bir tecellisidir ki, -belki de "istihzâsı" demeliyiz- bundan otuz sene önce askere ve polise kurşun yağdıran, orduyu faşistlikle, hükümetleri emperyalizm uşaklığı ile, Atatürk'ü gardırop devrimcisi olmakla niteleyen bu kuşağın yaşlı mensuplarından bazıları şimdilerde militarizme övgü derecesinde ordu hayranı, darbeciliği alkışlayacak kertede demokrasi aleyhtarı bir tavır içinde görünüyorlar.

Hayır, bu ucuz ve pespâye "68'liler" edebiyatını köpürtmeye kimsenin hakkı yok; bugünün çocukları, o günleri sırtına parka, beline palaska kuşanıp askerî bot giyerek hızlı solculuk yapan romantik bir gençlik kuşağının hikâyesi olarak bilmemeliler, çünkü gerçek tamamen başka. 68'liler bugün "kart ve romantik devrimci" pozlarıyla fiyaka satmayı değil, aslında cehaletleriyle bütün toplumu ne büyük acılara sürükledikleri için yargılanmayı hak ediyorlar; en azından tarihin ve ma'şeri vicdânın mahkemesinde yargılanmaları gerek.

68'liler efsânesi büyük bir fiyaskodur; bu kuşak, önyargıları doğrultusunda silah kullanmayı, şiddeti övmeyi ve cana kıymayı başarmıştır ama bu sözde başarının yanına ilâve edebilecekleri entelektüel bir başarıdan söz edilemez. Sosyalizmin, onların sevdiği tâbirle "Marksizm-Leninizm"in evrensel dağarcığına ciddi bir katkıda bulunabilmiş de değillerdi.

Bu romantizmin köpürtülmesi, hiçbir şeyden haberi olmayan, ciddi surette kitap kültüründen kopmuş bugünün gençlerine fayda vermez, aksine çok zarara uğratır. Yakın tarihini, televizyon dizilerinden yarım-yamalak öğrenen ve daha tehlikelisi öğrendiğiyle yetinen bugünün gençlerine, "silahlı devrimci şiddet" öğretisinden başka bir marifetleri görülmeyen mücrim bir kuşağın jelatinle ambalajlanmış hâtıraları iyi örnek diye sunulamaz. Türk gençliğinin özenmesi gereken "iyi ağabey" tipi Deniz Gezmiş ve arkadaşları olmamalıdır. Onlar, idam gibi ağır bir cezayı hak etmemiş olmakla birlikte bal gibi suçlu insanlardı.

Ve kanunlarımızda suçu övmek diye bir fiil olması lâzımdı; hâlâ yerinde durur mu bilmem?

Dinci!

"Dinci" tâbiri batı dillerinden birine nasıl çevrilir bilmiyorum; sonuna "ist" takısı getirilip bazı karşılıklar bulunsa da bizim zihnî atmosferimizdeki o çirkin karşılığını bulmak mümkün olmaz gibime geliyor. Dindar değil, dinibütün, dine saygılı değil, hatta aşırı dindar, fundamentalist de değil: "Dinci!"

Bu kavram, "dinci" olmadığını karine ile anlayabildiğimiz bazı basın "uzuv"larının, terkibindeki mânâ kimyalarını sır gibi sakladıkları özel bir alaşımdan imâl edilmiş, çok başarılı bir prodüksiyondur. Kime tevcih etseniz sahiplenmez, "ne münasebet, ben dinci değilim" dedikten sonra niçin "dinci" sayılmaması gerektiğini söyleyecek, bununla beraber "din" kavramı ile nisbetini açıklamaya çalışan "kem-küm" benzeri lâflar etmek zorunda kalacaktır. Peki, "dinci" kavramı hakaret mânâsına gelir mi? Bir şahıs, bir başkasını "bana dinci dedi" diye mahkemeye verse, hâkimler nasıl bir içtihatta bulanacaktır; eleştiri mi, şahsiyete saldırı mı, tahkir mi, istihzâ mı; ne?

Bir tek kelime ile karşınızdakini savunma pozisyonuna düşürüp hamle üstünlüğü kazanmak için geliştirilmiş ustalıklı bir strateji. Bu tabir -esef edilir ki- bazı gazeteciler, yazarlar ve yayın organları tarafından önü ardı düşünülmeksizin leblebi gibi kullanılıyor.

Anayasamızın 24. maddesinde hâlâ geçerliliğini koruyan bir kaide var: Kimse dinî inanç ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; dinî inanç ve kanaatlerinden dolayı kınanamaz ve suçlanamaz. Anayasa hükmü olmaktan öte temel nezaket kurallarıdır bu. Medenî memleketlerde insanlara inançlarıyla ilgili soru sormak veya imâda bulunmak en hafifinden terbiyesizlik sayılır, ardından soru sahibinin akıl sağlığının yerinde olup olmadığından şüphe edilir ve aynı kişiye açılmış bütün nezaket kredileri askıya alınır.

Son günlerde sahibi değişen bazı gazete ve televizyon kanallarının itibarını düşürmek için bu ve buna benzer psikolojik aşağılama tâbirleri kullanılıyor. Geçenlerde bir radyo gevezesi, "Damat Sabah Paşa" tâbirini kullandı; belli ki diline pelesenk edinmiş. Yeni sahibi, hoşlarına gitmiyor diye yayın organlarına bu gibi yılışık ve cıvık benzetmelerle sataşıyorlar. Büyük sermaye grupları arasında, "bizim patron iyidir, öteki patron kötüdür" diye tarafgir pozlar takınmak, tutarlılıktan da geçtik, şaşkın bir değerlendirme kriteri gibi görünüyor. Hani bunu söyleyen, "bizim patron, gazetesinin sermayesini simit satarak, pazarda limonculuk yaparak alnının teriyle kazandı, onun için bu gazetede çalışmaktan onur duyuyorum" diyebilecek durumda olsa ne âlâ?

Dinci basın, dinci basın..., dinci olmayan basının adı ne peki? "Dinsiz basın" denilse şık mı olur; ne şık, ne de doğru bir değerlendirme biçimidir bu. Dinî hayatlarını merak ettiğimden değil fakat şu sebeple: Dinsizlik dediğimiz şey, sahibinde mangal gibi bir yürek, dağlar gibi özgüven ve denizler gibi iç tutarlılık gerektiren bir zihnî tercihtir ve en azından bu sebeple basınımızın bir kısmını dinsizlikle itham etmek, yılışık edâlarda sağda solda "dinci basın" lâfını eden gevezelere fazladan şeref ve onur atfetmek mânâsına gelir; bu nitelemenin, hakiki dinsizlere ne kadar büyük haksızlık ve saygısızlık anlamına geldiği ise izahtan vâreste bir keyfiyet.

Hâşâ beyler, siz şüphesiz "dinsiz" değilsiniz; o onuru hak etmek için evvela biraz tutarlılık ve şahsiyet sahibi olmak lâzımdır.

"Dinsiz" uymadı, olmaz; peki, "laik, demokrat" desek olur mu? İlk başta olabilirmiş gibi görünüyor ama gezegenin bir yerlerinde hakikaten laik ve demokrat insanlar çıkıp da, "bizim bu dön baba dönelimcilerle ne benzerliğimiz var ki, bize bu hakareti revâ gördünüz; aşkolsun" derlerse ne cevap veririz? Bühtan etmiş olmaz mıyız?

Türk basınında fikrî mesele yoktur; çoook vahim bir şahsiyet meselesi vardır!

Bildiri

Yargıtay Başkanlar Kurulu bildirisi, beni aldı, yıllar öncesine götürdü. Genciz, kanımızın deli zamanı. Türkiye'yi şaak diye kurtaracak formüller ezberimizde, hattâ o kadar ki, "bu kadar basit gerçekleri, profesyonel devrimci Leninist arkadaşlarımız nasıl bilmiyor yahu" diye şaşırıyor, ondan sonra veriyoruz bildirinin gözüne.

Allah taksiratımı affetsin, hayli bildiri yazmışlığım vardır benim vaktiyle. Önceleri teksirde çoğaltmak için daktiloda mumlu kâğıda (Gestetner marka!) yazardık, sonra mertlik bozuldu off-set çıktı. Sadece sopayla, zincirle, bıçakla değil, bildiriyle de mücadele verirdi o devrin gençleri. Bazı arkadaşlar, posta pulu, kelebek biriktirir gibi bildiri toplar koleksiyon yaparlardı. "N'apacaksın oğlum bunca bildiriyi" sorusuna, "sizin aklınız ermez, ilerde çok para edecek bunlar" derlerdi.

Para ediyor mu bilmem; fakat içlerinden bazıları tarihçi oldu.

Geçelim; bu bildiri meselesi ile ilgili çok güzel bir fıkram var ama çekiniyorum, anlatsam mı, geçiştirsem mi düşünüyorum. Çarşamba günü yayınlanan "Dinci" başlıklı yazıya bazı okuyucular kızmışlar, "sen dinsizliği matah bir şey gibi övüyorsun; çoluk-çocuğun aklını bozacaksın" demeye getiriyorlar. Hafif tertip hakları yok değil fakat sirkeyi sarmısağı hesap edeceğim derken meselenin râyhası kaçıyor.

Anlatmıyorum, vazgeçtim!

Aynen böyle oluyordu; kafamızı bozan hadiselere birer bildiri yazınca sâkinleşiyor, ne bileyim, kendimizi ifade imkânı buluyor, rahatlıyorduk. Neticede fikri faaliyet; sonuna doğru klasik bir "kahrolsun-yaşasın" faslı açıyor, orada beynelmilel komünizm ve yerli işbirlikleri başta gelmek üzere verip veriştiriyorduk, bir iç huzuru, bir rahatlama ki, sormayınız.

Şimdi taş gediğine geldi, orada duruyor; yazmazsam dilim şişecek. Anlatmasına anlatacağım ama şu hassas okuyucu takımıyla bir mukavele yapsam iyi olacak: "Vaay, seni bizim kutsal değerlerimizle dalga geçiyorsun, hafife alıyorsun" demece yok. Adı üstünde fıkra. Biraz baharatlı olmazsa, kahrı çekilmez.

Köylünün biri, vaktiyle hayvancılıkla ekmeğini kazanmaktaymış. Gel zaman git zaman, sürüye bir hastalık bulaşmış, hayvanlar birer ikişer ölmeye başlamışlar.

Köylü, "vay yandım"a düşmüş, bilenlere danışmış, tavsiyeleri yerine getirmiş. Nerdee? Sürü gün be gün, birer ikişer eksilmekte.

Yakın ahbabından biri demiş ki, "Yav arkadaş, sakın şeyden olmasın; mâlum senin namazda niyazda pek gözün yok; bayram namazlarına bile tahterevalli ile gelirsin. Ondan olmasın?.."

Köylü düşünmüş taşınmış; arkadaşı haklı. Olur mu olur! "Bir de" demiş, "köyün hocasına danışayım; okumuş adam, o bilir!"

"Ooo" demiş hoca, "demek sende abdest-namaz öyle kırk yılda bir öyle mi?.." Düşünceli düşünceli başını kaşımış, "Pek yazık, pek fenâ; senin gidişatın gidişat değil. Senin sürünün bereketi kesilmez de ne olur?"

Heyecanla, "Ondan mı" demiş köylü. Hoca gayet kendinden emin, "Kesinlikle" demiş. "şimdiden tezi yok, derhal namaza başlayacak, tövbe-istiğfar edeceksin; haydi bakalım!"

Köylü o iştahla namaza başlamış fakat ertesi gün ölen hayvan sayısı iki misline çıkmış. Ertesi gün daha fazlası; sürü giderek kırılıyor fakat bizim köylü azimle hocanın tavsiyesine riayet etmekte.

Uzatmayalım, haftasına kalmadan hayvanlar sekizer-onar ölmeye başlayınca, köylünün elinde kala kala bir tane keçi kalmış.

Bizimki, fena halde kafası karışık, "nedir bu başıma gelenler" deyu kendi kendine alıp vermekte ve bir yandan da abdest için musluğa yürümekteyken bir bakmış, keçi eve girmiş, köşedeki son kuru ekmek parçasını gevelemekte? Bizimki dayanamamış,

- Çekil git rezil, gözüme görünme; iki rekât da sana dayanırsam, görürsün gününü!

...

Bildiriyle ne alâkası var diyeceksiniz. Hiiç, öylesine işte!

Hayvan!

Hayvan hakları kavramı, şüphesiz insanlık düşüncesinde ileri ve ince bir hamlenin ürünü olarak alkışlanmaya değer bir mahiyet taşıyor. Hayvan hakları deyince nedense hepimizin aklına en önce eşekler gelir.

Dünyanın en güzel gözlü yaratığı olduğu rivayet edilen bu sevimli hayvanlar, gerçekten de insanların hayatında en fazla işe koşulan, buna rağmen en çok eziyet ve hakaret gören yaratıkların başında geliyor; hele hele bir vakitler -İstanbul dolaylarında-, tekaüde ayrılacak

derecede verimi düşmüş, yaşlanmış eşeklerin "hazır gıda" sanayiine katkıda bulundukları söylentisi, bu kanaate tuz biber ekmiştir. Neyse ki, otomotiv sanayiinin azgın gelişimi, şehirlerde yaşayan yük ve hizmet hayvanı cinsini neredeyse görünmez hale getirdiği için hayvan hakları bu gibi yerlerde sadece kedi, köpek, güvercin, karga vesaire türlere mahsus gibi kalmış bulunuyor.

Zaten ilk hayvan hakları savunucuları da, siz bilemediniz son on sene içinde görülmeye başlandı (bkz. Panter soyadlı bir hanım vardı hani?). Şehir hayatının dışında kalan yerlerde hayvan haklarının ne durumda olduğu hakkında bir fikrimiz yoktur; olması da beklenemez; bu yüzden teorik bilgilerimizi yardıma çağırarak bu mesele hakkında bazı şüphelerimi dile getirmek istiyorum.

Şöyle ki:

Tavukların da birer hayvan olmak bakımından hayvan hakları kapsamı içinde mütalaa edilmesi lüzumuna kimsenin itiraz edeceğini zannetmem; hal böyleyken tavuk cinsinin uğradığı sistematik katliamlar karşısında hayvan hakları savunucularının niçin sessiz kalmayı tercih ettiklerini bir türlü anlayamamışımdır. Tavuklar daha yumurta safhasında özel çiftliklerde gün yüzü görmeden kapalı tutularak beslenir ve günü gelince insafsızca boğazları kesilerek öldürülüp parçalanırlar; daha sonra ise etleri paketlenerek, insan denilen bir başka yırtıcı türünün kullanımına sunulmak üzere marketlere gönderilir.

Galiba anlamadınız; tavukların maruz kaldığı sistematik katliamdan söz ediyorum. Siz bu cümleyi okuyuncaya kadar geçen zaman içinde acaba kaç endüstriyel besi tavuğu daha kitle imhasına tabi tutulmuş ve bu olaylar hakkında hangi hayvan hakları savunucusu rapor yayınlayarak uluslararası kamuoyunu harekete geçmeye davet etmiştir? Hiç! Öyleyse besi tavuklarının kısacık hayat hikâyesini, kendinizi bir tavuğun yerine koyarak şööyle bir zihninizden geçiriniz bakayım...

Şimdi anlıyorsunuz değil mi?

Biz sadece tavuklara, horozlara, hindilere değil, bilumum küçük ve büyükbaş hayvanlara da zalimce davranıyoruz. Onları bilimsel bir şekilde üreterek önce aşk hayatlarına pervasızca müdahale ediyor sonra da bir güzel besleyip öldürüyor ve parçalıyoruz.

Eşekler, sokak kedileri, başıboş köpekler hayvan ise inekler, tavuklar neyin nesi peki?

Üstelik bunlar, süne, kımıl, yaprak piresi vesaire gibi biyolojik açıdan "zararlı" hayvan statüsüne de girmiyorlar; iyi huylu, binlerce yıl önce büyük bir zalimlik göstererek evcilleştirip vahşi tabiat içinde yaşama şanslarını ortadan kaldırdığımız munis yaratıklar. Derilerinden kürk yapılan foklar, samurlar, kakım adı verilen hayvanlar ne kadar hayvan ise, horozlar ördekler de o kadar hayvan değil mi?

Gelgelelim işin süne, kımıl vesaire dediğimiz zararlı hayvanlar statüsüne. Bu zavallı böceklerin zararlı olduğuna kim karar veriyor ki? Bu, güne kadar süne böceklerinin uçaklarla birbirine bomba attığına, sivilleri de kapsayan tahripkar savaşlar çıkardığına, laboratuvarlarda kimyevi ve biyolojik silahlar üreterek dünyanın en namussuz silahlarını çoğalttığına dair bir bilgiye sahip değiliz. Bu zavallılar sadece gündelik yiyeceklerinin peşinde didinirken günün birinde insanlar tarafından zararlı ilan edilerek toplu kıyıma tabi tutuluyorlar ve kanatlarına takılmış pulverizatörlerden zehirli ilaçlar fışkıran uçakların bombardımanı altında mahvoluyorlar.

Ne kadar ikiyüzlüyüz değil mi?

Şimdi esas meseleye gelelim.

Biliyorsunuz, iki hafta evvel bir futbol takımımız (bkz. tarafsız yazar!) şampiyonluk kutlamalarına renk katsın diye koca futbol stadyumuna kafes içinde kocaman bir aslan getirdi; bunun üzerine bilumum hayvan hakları savunucuları ayağa kalkarak tepki gösterdiler ve bu kulübü mahkemeye vereceklerini filan söylediler; hatta, bu savunucu takımının yaygarasından korkan bir bakan da, idari tahkikat açtıracağını filan söyleyerek meseleye bulaşmak zorunda kaldı.

Kabul ediyorum; abartılı bir hareketti; hatta yersizdi. Meselâ tıp mesleğinden ekmek yiyenlerin rozetinde yılan figürü var diye tıp balosuna kocaman bir boa veya piton yılanı getirmek ne kadar abes ise, bu da ona benzer bir şeydi (bkz. iki sezon önce sahaya hindi getirilmesi olayı ve akıbeti!).

Haydi dürüst olunuz; bu aslan, Belgrad ormanlarındaki yuvasında uykuda iken iki serseri fanatik taraftar marifetiyle gazozuna ilaç atılarak bayıltılıp da stadyuma getirilmiş değildir; belli ki bir hayvanat bahçesinden emanet alındı; tekerlekli kafese konuldu ve stadyumda bir iki tur attırıldıktan sonra yine götürülüp hayvanat bahçesindeki yerine bırakıldı.

Kimse o aslanın bıyığından tel çekmeye, kuyruğuna düğüm atmaya, kulağını gıdıklamaya kalkmadı (keşke yapsalardı; ne güzel eğlenirdik!). Aslan da bu münasebetsizliğe bozulmuş gibiydi zaten. Bir iki kere uykulu gözlerle kükrüyormuş gibi yaptıktan sonra yarım kalmış şekerlemesine devam etti.

Ey hayvan hakları savunucuları, siz aslanı kaplanı bırakınız da şu hayvanat bahçesi denen rezillik hakkında konuşunuz ki görebilelim; ne büyük eziyet, ne vahşi bir haksızlıktır ki zavallı hayvanları tabii hayatlarından koparıp, çocuklar eğlensin, büyükler ibret alsın diye küçücük kafeslere kapatarak şuna buna sergileyebiliyorsunuz?

Bu ne çifte standarttır; bu ne ikiyüzlülüktür?

Niçin hayvanat bahçelerinde pirelere, karasineklere, kurbağalara, süneye, kımıl zararlısına yer vermezsiniz de aslan, kaplan zürafa gibi yakışıklı ve görkemli hayvanları memleket memleket gezdirirsiniz?

Onlar da hayvan, bunlar da hayvan!

Tavuklar, horozlar, koyunlar, kazlar, keçiler de hayvan.

Niçin balıkçılığa yasak getirilmesi için kampanya açmıyorsunuz; niçin kara avcılığına ebedi yasak getirilmesini dilinize dolamıyorsunuz? Hayatta bir kere olsun kendinizi, peşinizde tüfekli manyakların koşuşturup durduğu bir tavşan, bir geyik, bir sülün yerine koydunuz mu?

Bir alabalık çiftliğinde öldürülme sırasını bekleyen bir alabalığın neler hissettiğini düşündünüz mü?

Dürüst olun; ya bu ayakları bırakınız, ya da bütün hayvan cinsinin tabii hakları için mertçe mücadele bayrağını açınız. Desteklemezsem nâmerdim!

Buldum, buldum!..(2)

Hani o haber vardı ya, hatırlayacaksınız; TBMM üyelerinin, tâ 23 Nisan1920'den başlayarak bugüne kadar kaç para (daha doğrusu kaç Ton Reşat altını) aldıklarına, daha doğrusu "ezdiklerine" dair o muhteşem iktisat tarihi araştırmasından bahsetmiştim size.

O haberi alın, bu günlerde havalarda uçuşmakta olan bildiri curnatasının (bıldırcın bereketi!) üzerine vurun, bakalım ne mânâ çıkacak?

Diyor ki, "bakın bunlara seksen küsür senedir tonla altın verdik, netice sıfır; hâlâ burunlarının dikine gidip, 'çoğunluk bizde' diyerek laikliğin cildini tahriş eden saçma kanunlar çıkarıyorlar; engelleyemiyoruz. İnsan bir büyüklerine sorar, vb..."

Lâfı uzatmadan meselenin kalbine iniyorum.

Bu akıl yürütme tarzının isabetinden şüphe etmiyorum; bu ülkenin yasama faaliyetleri, 'seçimle geldim' diye böbürlenen 550, pardon 340 kişiye bırakılamaz. Seçilme şartlarına bakın hele bir; elini kolunu sallayan vekil seçilebiliyor. Olmaz, olabilemez.

Ne yani, bizim de bir Meclisimiz olmasın mı demeye getirmekteyim? Hâşâ! Meclis olsun, en azından ele güne karşı lâzım oluyor. Burada mesele, Meclise kimlerin seçilmesi (veya atanması) gerektiğidir.

Çaktırmadan düzen değişikliğine gittiğini zanneden, kanun yapma gücüyle dilediği düzenlemeyi yaparak ülkeyi ortaçağ karanlığına götürürken öteki eliyle de çalıp çırpmaktan geri durmayan bu bednam oluşumu engellemek için, meclise nasıl kişiler atamalıyız?

Bakınız, yüksek yargı kurumlarından emekli olanlar, en verimli oldukları çağda işi bırakıp ortalıktan çekiliyorlar; böyle şey olmaz. Yüksek yargı emeklilerine yeni Meclis'in üçte birini kontenjan olarak tahsis ediyor ve itiraz istemiyorum. Her dönem kimlerin seçileceğine Yüksek Hakimler ve Savcılar Kurulu karar verir, olur biter.

Kaldı üçte iki: Bu miktarın yarısını Yüksek komuta heyetinin emeklilerine tahsis ediyorum. Listeyi Yüksek Askeri Şûra yapsın. İtirazı olan?.. Güzel. Kaldı üçte bir. Üçte birin yarısını emekli öğretim üyelerine ayırıyorum ama bunlar arasında iyi bir eleme yapılmalı. 12 Eylül'den sonra Üniversitelerde önüne gelen öğretim üyesi yapıldı. Bu konuda kararı eski YÖK başkanlarından ve demokratik (!) eğitim sendikaları başkanlarından oluşacak bir komiteye bırakıyorum. Nasıl?..

Ne kaldı geriye? Yargı tamam, ordu tamam, ilerici üniversite hocaları da tamam. Hah; geriye kaldı demokratik sivil (!) toplum kurumlarının yöneticileri. Bu kişileri nasıl belirleyeceğiz? Kolay: Vatan, Hürriyet gibi gazetelerin web sitesine anket linki koyarız, en çok tıklananlardan başlayarak kontenjanı doldururuz. Okey mi; okey!

Bu memleketin ilerici ve demokrat kesimlerine sesleniyorum; böyle bir meclis, Laik ve aydınlatılmış Türkiye için hayırlı olur mu olmaz mı?

Bir defa ülkenin bütün dinamikleriyle doğrudan bağlantıya geçilerek saçma-sapan kanunların çıkarılması kontrol altına alınmış olur; sâniyen, bunca yıllık mesleki tecrübe ve eylem halindeki yurt sevgisi dinamiklik ve dirimsellik kazanır. Sâlisen, anayasal yargıya felan lüzum kalmaz, hatta anayasaya bile hâcet kalmaz diyeceğim ama demiyorum. Râbian, seçim masraflarından iktisat. Hâmisen... bir dakika yahu, Meclis'e çekidüzen verelim derken hükümeti unuttuk!

Bu hususta iki teklifim var. İlki şu: Danıştay yürütme erkini üstlensin; Sayıştay, Danıştay'ı mâli disiplin bakımından denetlerken Anayasa Mahkemesi de Yargıtay'ı kolaçan etsin (bkz. "Buldum, buldum-1"). İkinci teklifim daha güzel ve nostaljik unsurlar taşıyor; buna göre hükümeti kurma görevini CHP'ye veriyorum. Deniz Baykal kayd-ı hayat şartıyla başvekil, Önder Sav Diyanetten sorumsuz devlet bakanı olsun. CHP'yi Meclis denetlesin.

Çok değil, üç senede Üçüncü Dünya ülkesi olmazsak, yakarız bu gezegeni biz!

Çok partili hayatımızın ilk laboratuvarı: II. Meşrutiyet

Bu sene, İkinci Meşrutiyet'in 100. yılı; geçenlerde bir radyonun spikeri, bu hadiseden bahsederken "II. Meşruiyet" diye telâffuz edince aklıma o mâlum ve meşhur nükte geliverdi: "Cehlin ol mertebesi ancak tahsîl ile mümkündür." Hatırlayacağınızdan eminim, bundan iki yıl kadar önce bir grup aydın ve üniversiteli gencimiz 31 Mart vakası'nı protesto etmek için çok mâsumâne fakat aynı derecede câhilâne bir tercihle Mart ayının son gününü seçmişlerdi.

İnkılâplar edebiyatımıza "gerici bir ayaklanma" diye geçen bu hâdisenin şimdiki takvim uygulamasına göre 13 Nisan'a denk düştüğünü bilmeyenlerin, 31 Mart'ı hangi derin bilgi ve tahkike dayanarak protesto etmeye kalkıştıkları derin muammadır. Basit bir dil sürçmesi, mâsum bir tarihleme hatâsı değil bu örnekler... Cehâletin küstahlığı demek belki daha isâbetli...

II. Meşrutiyet diye bilinen hareket, o devrin takvimiyle 10 Temmuz 1324'de cereyan etmişti; bugünkü takvime çevrildiğinde bu tarih 24 Temmuz 1908'e denk gelir. Temmuz içinde özellikle ilmi kuruluşların hayli yoğun bir programla bu hadise üzerinde duracaklarını, toplantılar, yayınlar, konferans ve sempozyumlarla manidar bir anma faaliyetine girişeceklerini biliyorum. O günkü inkılâpçıların pek sevdiği has tâbiriyle "10 Temmuz İnkılâbı", Türk siyasi hayatının modernleşmesinde ve biçimlenmesinde büyük payı bulunan bir harekettir. Bilindiği gibi bu tarihte Sultan II. Abdülhamid, Makedonya dolaylarında dağa çıkan birkaç askerî birliğin isyanı üzerine otuz seneden daha fazla bir süreden beri her yıl resmî yıllıklarda metnini yayınlatmasına rağmen hükümlerini askıda tuttuğu 1876 Kanun-ı Esasisi'ni yeniden yürürlüğe sokarak genel seçimlerin yapılmasına ve Osmanlı Parlamentosu'nun açılmasına karar vermişti. Merkezi henüz Selanik'te bulunan İttihat ve Terakki Cemiyeti tarafından düzenlenen askerî başkaldırının beklenmeyen şekilde başarıya ulaşması İstanbul kamuoyunda büyük şenlik ve taşkınlıklarla kutlanmış, hemen akabinde o yılın sonbaharında yapılan seçimleri İTC hemen hemen tek başına kazanarak, Türkiye'nin ilk çok partili demokrasi tecrübesini başlatmıştı. Demokrasi ile Cumhuriyeti özdeş zanneden genç okuyucular, II. Meşrutiyet'in bir demokrasi tecrübesi olduğu, biraz şaşkınlıkla karşılayabilirler. Serbest basın kuruluşları, çok partili parlamentosu, örgütlenme hakkı, söz söyleme ve fikir hürriyeti, hatta ilk Türk işçi eylemlerine sahne olmasıyla II. Meşrutiyet, elbette bir demokrasi tecrübesiydi. Osmanlı Monarşisi bu kararla "meşrût" yani anayasaya bağlı yeni bir siyasi hayata geçmişti.

Hepimizin bildiği gibi bu tecrübe başarılı olamadı. Türkiye'de bazı muhafazakârlar 1908 ile 1914 arasında kesintilerle devam edebilen çok partili hayatın, o tarihler itibariyle sağlıklı altyapıdan mahrum demokrasinin gelişmesi için çok talihsiz bir deneme olduğunu, İttihat ve Terakki'nin on yıl gibi kısa bir sürede koca devleti mahva sürüklediğini ileri sürerler. Bu tahlil, doğruluk payıyla beraber vahim hatalar da ihtivâ ediyor, fakat bu yazıda esas konumuz, bu on senelik sürenin (1908-1918), günümüz siyasi yapılanmasının temel karakterini -ve elbette temel zaaflarını- şekillendirmesi olacaktır.

1908 güzünde ilk siyasi partiler kurulduğunda bu örgütler sahici bir toplum tabanına dayanma şansından mahrum idiler; bu yüzden İstanbul'da bir avuç entelektüelin politik fantezisi olmaktan öteye geçemeyen bu partiler, çok kısa zamanda Osmanlı coğrafyasının en yaygın ve güçlü örgütü durumundaki orduya yaslanmak lüzumunu anladılar. İttihat ve Terakki zaten ordu içinde küçük rütbeli subayların desteğiyle vücut bulmuş bir siyasi partiydi; İTC'nin

muhalifleri de, açıktan açığa "ordu partisi" gibi görünen İTC'ye karşı eşit şartlarda rekabete girişemeyeceklerini farkedip kendilerin ordu içinde destek aramak zorunda kalmışlardı. Muhtelif çapta ve karakterde muhalif partilerin bir araya gelmesiyle oluşan Hürriyet ve İtilaf Fırkası, böylece ordu içindeki hoşnutsuz subaylarla ittifak kurarak yeni bir siyasi blok kurdu. Bu blok iktidara gelmesine rağmen tutunamadı ve İTC fedaileri tarafından desteklenen kanlı bir hükümet darbesi ile İTC, muhaliflerini tasfiye ederek yeniden iktidara tutundu. Bu süreçte en çok dikkati çeken husus, ordu ile siyaset kurumu arasındaki sağlıksız ilişkilerdir; bu ilişkiler, ordunun aşırı derecede politize olması, hatta ikiye bölünmesi gibi trajik sonuçlar doğurdu. Bu esnada ortaya çıkan Balkan krizinin, feci bir mağlubiyetle aleyhimize sonuçlanması, tamamen ordu içindeki siyasi kamplaşmanın eseridir.

İTC, kanlı bir darbe ve tasfiye sonucu iktidarı yeniden ele geçirdiğinde demokratik nezaket ve kuralları bir kenara bırakarak üç kişilik bir dikta yönetimi (triumvira diye bilinir) ile ülkeyi yönetmeyi tercih etti. Kısa sürede kapıya gelen cihan harbi krizi, bizim açımızdan felaketle sonuçlandı ve 1918 güzünde Osmanlı orduları, dağıtılmak şartıyla zelil bir barış anlaşmasına zorlandı.

II. Meşrutiyet devrine dikkat kesilenler daima garip bir sürprizle karşılaşırlar: Bu, tarihle ilgilenirken, aktüaliteye tesadüf etmenin şaşkınlığıdır. Devrin bütün belli başlı hadiselerini, ufak tefek nüanslarıyla günümüzde de tekrarlanıyor bulmak, ilk elde insana, "a, tekerrür ediyor!" hissini telkin eder. Bu bir yanılgı değildir; Meşrutiyet hadiselerinin, benzerlerini, Cumhuriyet tarihimizin hemen her yılına -ama bilhassa son yıllara- dağılmış görmek mümkündür. Meşrutiyet zamanlarını tarihçinin nazarında kritik değere ulaştıran şey, onca hadisenin topu topu beş altı yıla sıkışması ve bir nevi "konsantre Cumhuriyet tarihi" manzarası kazanmasıdır. Arkeoloji bilimi, nasıl binlerce yılın özetini beş on santimlik arkeolojik toprak tabakasına yoğunlaştırıyorsa, Meşrutiyet yılları da, kendinden sonraki zamanları anlamaya yarayacak pek çok unsuru bünyesinde bir araya getirmiştir.

Meşrutiyet gibi Cumhuriyet de, halkın onaylamasına lüzûm görülmeyen, tek yanlı asker-aydın irâdesinin mahsulüdür ve daha da şaşırtıcı olan şey ilk defa Tanzimat'la siyasî karar mekanizmalarını etkileme gücüne kavuşan asker-aydın irâdesinin mahiyeti ve tabiatı icabı, aktüel zamanlara kadar "yönetilmesi gerekenlere" bakışında bir değişiklik olmamasıdır. Bu kadar fazla faktörün benzeştiği bir tarih kesitinde, insanı aynı suda iki kere yıkandığı izlenimine düşürecek derecede benzerlik ve kesişme bulunmasını tabiî karşılamamız gerekiyor.

İbret alınmayan şeylerin tekerrürü genellikle şaşmayan bir tarih kanuniyetidir.

Önümüzdeki Temmuz'da yapılacak II. Meşrutiyet konulu toplantıları, bir de bu gözle takib ederseniz, çok şey öğreneceğinizi temin edebilirim.

İmam, öğretmen değil; mü-te-ah-hit!

-Sayın hocam, biliyorsunuz, hayli zaman mahalle baskısı konusunu tartıştı kamuoyumuz. Şimdi de "imamın fendi öğretmeni yendi" meselesiyle burun burunayız. Size göre kim kimi yendi?

-Valla sevgili kardeşim, senin imam veyahut öğretmen dediğin adamlar neticede 657 sayılı kanuna tâbi memurlar. O açıdan kimin kimi yendiğinin önemi yok; devlet her iki ihtimalde de kazançlı çıkmıştır...

-Hmm, çok ilginç bir tesbit bu, yani imam öğretmeni yenmedi diyorsunuz?

-Ne münasebet? Bilakis benim bambaşka bir tespitim var. Diyorum ki, müteahhitler zümresi öyle hızlı bir yükseliş halindedir ki, bu tabloda imamın, öğretmenin, müftünün, profesörün lâfı bile edilmez.

-Niçin mütayitler hocam?

-Mütayit değil bir kere, müteahhit; anlamı pek oturaklı olmamakla birlikte yeni Türkçesi "yüklenici". Bir görevi, hizmeti taahhüt eden kişi demek.

-Düzeltiyorum hocam, müteahhit!

-Şimdi tamam. Diyorsun ki, niçin müteahhitler? Şundan dolayı; bir kere bu gibi işlerde paranın izini süreceksin. Diyelim ki Türkiye'nin kullanılabilir durumda 10 lirası var; bunun ne kadarı devletin, ne kadarı kimin elinde? Bir tahminin var mı?

-Aman hocam, ben bilsem size sorar mıydım?

-Tam rakamı bilmiyorum, fakat şu an itibariyle çoğu devletin kontrolünde. Bu demektir ki özel sektörün kontrol ettiği para, çoğunluk miktarına ulaşmazsa burada nihai sözü devlet söyleyecektir. Doğru mu?

-Doğru gibi görünüyor ama yine de siz bilirsiniz...

-Peki, devletin ekonomideki payı azalıyor mu artıyor mu, bunu bil bari?

-Galiba azalıyor hocam; nerde o eski günler?..

-Doğru tesbit; peki, devletin kontrolündeki para, özel sektörün elinde hangi zümre aracılığı ile geçmekte?

-Mütâyitler mi?

-Yanlış cevap; mütâyitler değil, müteahhitler, yükleniciler. Yani durum şudur; egemen ideolojiyi son tahlilde yükleniciler belirleyecektir; çünkü müteahhitler, kendi sermaye ve teşebbüs güçleriyle üretmelerine imkân olmayan iktisadi değerleri, devlete karşı üstlendikleri

işleri yerine getirerek üretiyorlar ve işlerinin bir safhasından sonra taahhüt işlerini bırakarak doğrudan yatırımcılığa yöneliyorlar. Hareket halindeler, yükselen sınıf onlar.

-Peki ne düşünüyor bu yükleniciler, nasıl yaşıyor, parayı nasıl kullanıyor, hangi hayat felsefesine bağlı bulunuyorlar?

-Bu zor bir soru; daha doğrusu cevabı değişken; yükleniciler, kendilerini bağlayacak siyasi ve felsefi bir angajmana girmektense nötür görünmeyi tercih ederler ve bu tercihleri mantıken doğrudur. Yani bu tercihleri zamanla değişebilir; bugünkü durumu tesbit etmek için yine paranın izini sürmek lazım, fakat sen ağaçlara değil ormana bakmalısın.

-Yani?

-Devletin ekonomideki payı azaldıkça, resmi ideolojinin egemenliği de zayıflayacak ve yüklenici zümrenin de aralarında bulunduğu işadamları sınıfına geçecektir. Dünyanın her yerinde işadamları benzer dünya görüşlerini savunurlar; modern bilim ve teknolojiyi, pragmatizmi, ferdiyetçiliği, dünyeviliği, sivil toplumu, hukuk devletini, faydacılığı, sivil askere önceliğini, hâsılı kelâm modernite dediğimiz şeyi... O bakımdan orta vadede Türkiye'nin varacağı istasyon burasıdır. Sen bakma ılımlı İslâm yükseliyor filan terânelerine. Fotoğrafa değil filime dikkat kesil.

-İmam öğretmeni dövemez yani?

-Hâlâ orada mısın sen? Evlâdım bu süreç devam ettiği müddetçe bırak laikliğin tehlikeye girmesini, Türkiye'yi laiklikten hiç bir kuvvet ayıramaz. İki tane aklıkıt'ın laiklik elden gidiyor; gericilik azdı diye bağırmasına aldırma; onlar, "mevkiimiz elden gidiyor" diye bağıramadıkları için böyle sızlanıyorlar, anladın?..

-Vallahi ne desem boş hocam; mütâyitler bu analizinize kızmasınlar?

-Mütâyit değil be evlâdım; Mü-te-ah-hit, yani yüklenici; yani hakim ideolojinin yeni belirleyicileri!

Dinleme kaydı!

-Hoşgeldin Önderciğim, gel, gel, nerelere kayboldun vefasız, haylidir görünmüyorsun?

-İyilik sağlık sayın genel başkanım, yuvarlanıp gidiyoruz; bu sene de havalar bir türlü ısınmadı gitti diyorum...

-Ne diyorsun Önder Allah aşkına, hava durumu nerden çıktı şimdi; üstelik o saksının dibini kaleminle karıştırıp durma; köklere zarar vereceksin!

-Magazin dünyası ayağa kalkmış sayın genel başkanım; Müjde Ar'ın patlattığı son bombadan haberiniz vardır mutlaka?

-Önder iyi misin; bomba filan deyip durma, biliyorsun dinleniyoruz.

-Ben de onu ima etmeye çalışıyorum ama yüzüme hiç bakmıyorsunuz ki efendim; ben de aynı şeyi söylüyorum; din-le-ni-yo-rumm!

-Olur mu be Önderciğim, şu kritik günlerde dinlenmek de nereden çıktı; biraz sabret, Meclis tatile girsin, adli tatil başlasın, hükümet düşürülsün, o zaman hep birlikte huzur içinde dinleniriz. Sahi TRT Kanunu hakkında grup görevlerini dağıttın mı arkadaşlara; kim, hangi madde hakkında konuşacak?

-Haklısınız sayın genel başkanım, dün gece maçı seyrederken ben de aynı şeyleri düşündüm: Milli takımın sağ kanadı iyi ama, sol taraf pek işlemedi Fin maçında. Bu konuda şöyle sert bir gensoru dayasak diyorum hükümete...

-Sen onu bunu bırak da, anlat bakalım, nedir bu mesele?

-Ekmek mushaf çarpsın ki benim bir kabahatim yok efendim; öylesine havadan sudan laflıyorduk. Zaten yayınlanan şeyleri okumuş olmalısınız; öyle önemli bir şey yok içinde... Ne yani, bir misafirimizle de konuşamayacak mıyız?

-Onu kasdetmiyorum Önder, pekâlâ anladın. Şu hacıemmi ile konuşmandan bahsediyorum; Araplara para kaptırma, boşver filan demişsin hani!

-Hâşâ efendim; ben laik Cumhuriyet'in temel esaslarına saygı çerçevesinde halkımızın dini şeylerine saygılı bir insanım. Sağa sola döviz saçmayalım, Türk parasını koruyalım diye bir espri yapayım dedim, yanlış anlaşıldı. Basın bana kompile yaptı...

-Kompile değil Önder, komp-lo; hem niçin sana durup dururken kompile yapsınlar ki? Mâkul bir sebep yok! Ben meydanlarda dinden imandan bahsedeyim, âyetler, hadisler okuyayım, sen git orada espriden anlamayacak hacıemmilere takıl. Olmuyor Önderciğim. Biliyorsun hükümeti başarılı muhalefetimizle iyice zor durumda bıraktık. Kapatılmaları şurada gün meselesi, sen ise partimizin imajını bozuyorsun. Seninle ne yapacağız bilemiyorum... Acaba yerini daha genç bir arkadaşa mı devretsen; ne dersin?

-Ama benim panikatağım var sayın genel başkanım; siz de böyle yaparsanız elâlem ne düşünür? Üstelik benim odamı dinlediler biliyorsunuz; ben mağdurum efendim, lütfen...

-Durumunu takdir ediyorum Önderciğim; gerçekten milli takımın sol kanadı iyi işlemedi o maçta. Orada diyorum Arda daha verimli olabilir, ama Ayhan'la beraber oynaması şart. Sen gensoru dilekçesini hazırla da, parti meclisinde görüşelim, olur mu?

-Başüstüne sayın başkanım. Tensib ederseniz Bülent Ersoy hakkında da bir Meclis araştırması isteyelim; halkı askerlikten soğutma şeysi vardı ya...

-Hıı, iyi olur iyi olur, çıkarken bana bir limonlu ıhlamur söyleyiver sana zahmet. Ne o yav, hemen kalkıyor musun; vaktin yok galiba. Peki, seni tutmayım o zaman. Kapıyı da örtüver bir hayrına, cereyan yapıyor...

-...! (Bantın bu kısmı parazit yüzünden anlaşılamamıştır)

Sâkin olunuz: Bu konuşma tamamen hayâl mahsulü olup, tutanaklarda ismi geçen kişiler, gerçek hayatta yaşamamaktadır. İsim ve ünvan benzerlikleri sadece tesadüften ibarettir.

2008

30 Haziran

Şimdiki Zamanın Rûhu Zaman Gazetesi

28 Haziran

COACH! Zaman Gazetesi

25 Haziran

Biliç'in bilmediği Zaman Gazetesi

23 Haziran

İki fotoğrafın düşündürdüğü Aksiyon Dergisi

23 Haziran

Atatürkçüler için yol ayrımı Zaman Gazetesi

22 Haziran

Tip Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

21 Haziran

Türkiye, "askerî bir cumhuriyet" midir? Zaman Gazetesi

18 Haziran

El mukadder... Zaman Gazetesi

16 Haziran

Kavga değil, karikatür Aksiyon Dergisi

16 Haziran

Şero'nun hatırı için... Zaman Gazetesi

15 Haziran

Atın intikamı Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

14 Haziran

Türkiye'ye gol atmak Zaman Gazetesi

11 Haziran

Hayırsız evlât Zaman Gazetesi

09 Haziran

Uluslararası Türkçe Olimpiyatları'nı taçlandıran o küçük nükte Aksiyon Dergisi

09 Haziran

Kavurga ve harman ilişkisine dair Zaman Gazetesi

08 Haziran

Merak et ne olur; oku, senin de olur! Zaman Gazetesi, Cumaertesi, Kitap Zamanı, Pazar

Keyfi

07 Haziran

AK Parti kapansın; Sümerbank açılsın! Zaman Gazetesi

04 Haziran

Hangi otelmiş kız, biz de gidelim?.. Zaman Gazetesi

02 Haziran

Ya bir Şerif Mardin'imiz olmasaydı? Aksiyon Dergisi

02 Haziran

Beyefendi, fermuarınız... Zaman Gazetesi

01 Haziran

Özür Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

Özür

Geçen hafta kaleme aldığım "Hayvan" başlıklı yazıya bazı Avcılar kızdı; bilhassa şu cümlelere öfkelendiler. O paragraf şöyleydi: "Niçin balıkçılığa yasak getirilmesi için kampanya açmıyorsunuz; niçin kara avcılığına ebedi yasak getirilmesini dilinize dolamıyorsunuz.

Hayatta bir kere olsun kendinizi, peşinizde tüfekli manyakların koşuşturup durduğu bir tavşan, bir geyik, bir sülün yerine koydunuz mu? Bir alabalık çiftliğine öldürülme sırasını bekleyen bir alabalığın neler hissettiğini düşündünüz mü? Dürüst olun; ya bu ayakları bırakınız, ya da bütün hayvan cinsinin tabii hakları için mertçe mücadele bayrağını açınız. Desteklemezsem nâmerdim!"

Açık konuşalım; karşı çıktıkları şey, bu alıntıdaki fikirler değil elbette, onlar, "tavşan, geyik ve sülün peşinde koşan eli tüfekli manyak" sözüne bozuldular. "Avcılara hakaretten" kanuni haklarını kullanacaklarını ileri sürdüler.

Doğrusu işin mahkeme kısmı hayli eğlenceli duruşmalara sahne olur, magazin gazetecilerine ekmek çıkardı fakat nihai tahlilde meseleyi anlamamış da olsalar avcılar haklı. "Manyak" sıfatı ağır! Moda tabirle, "maksadını aşan bir ifâde". Aslında yazarken, bu yazıdan hakaret mânâsı çıkarabilecek nice alıngan çıkabileceği fikri aklıma geldiyse de, "yok canım, daha neler; bu espriyi bu derece 'düz' anlayacak kimse olmaz" diye kendimi kandırdım.

Kelime oyununa gerek yok; "Bütün avcılar böyle değildir, sözüm bazılarına" diyerek kurnazlık yapmaya kalkışmak da ayıp olur.

Bilumum kara avcılarından özür dilerim; sözümü geri alıyorum.

Avcılar, yaptıkları işin bir merak, bir eğlence olmaktan da öte bir spor olduğunu ileri sürüyorlar, "Biz av yasaklarına harfiyyen uyan; ülkemizde tabiat varlıklarının beslenme dengesini koruyan ve göz önünde tutan, karlı ve soğuk uzun kış aylarında vahşi hayvanlar açlıktan ölmesin diye avlaklara yiyecek ve yem bırakan, devletin verdiği avlanma tezkeresi ile belirli zamanlarda, belirli bölgelerde ava çıkan meşru sporcularız" diyorlar.

Tamam, biliyorum; benim de kafama yatmayan bu işte.

İktisat tarihinin karanlık devirlerinde, insan cinsinin geçinmek için avcılık ve toplayıcılıktan başka geçim ve hayat imkânı bulamadığı zamanlarda değiliz. Bazı hayvan cinslerini evcilleştirdiğimizden beri avcılık insanoğlunun geçim için dağa bayıra çıkıp hayvan avlamasına gerek kalmadı. Avcılık, hayli zamandan beridir bir spor faaliyeti olarak kabul görüyor.

Ne var ki, uygun mevsimlerde ve uygun avlaklarda avlanması serbest ve yönetmelikler dairesinde meşrû bırakılan hayvanlar için değişen bir şey olmadı. Hayvanlar, bizim spor anlayışımızı bilmiyorlar ve öğrenecekleri de yok. Onlar gündelik rızıkları peşinde geceledikleri kovuklardan çıkıp, su boylarında ürkek adımlarla sağı solu kolaçan ederken, eli tüfekli, yürümeye dayanıklı ("kırk gün taban eti, bir gün av eti" derler ya!), açık havaya ve tabii güzelliklere âşık, lisanslı, tezkereli, belgeli bir kısım insanlar tarafından vurulup öldürülme riskiyle burun buruna yaşamaya devam ediyorlar.

Nasıl spordur bu, hâlâ anlayamamışımdır!

Bir hâtıramı nakledeyim yeri gelmişken:

Ã□ocukken bir av yarışmasına katılmıştım. Yörenin en namdar avcıları, ellerinde gıcır gıcır Fransız, İspanyol, Kırıkkale çifteleriyle, sabahın köründe şafak sökerken bir dağ başında buluştular. Toplanma yeri kararlaştırıldıktan sonra avcılar, "spor" yapmak üzere kendi görüş ve sezgilerine uygun avlanma yerlerine doğru dağıldılar.

Bizim takımın eli tüfeklisi, aslında avcı filan değildi. O, işin zevk u safâ kısmındaydı; nitekim biraz yürüdükten sonra ağaçlıklı, manzaralı bir su kenarı bulup istirahata çekildik, sofra kuruldu, sohbet şamata başladı. Bir ara uzakça bir yere konserve tenekesi koyup, gıcır Kırıkkale çiftesinin "ben niçin buraya geldim ki" diye bunalıma girmesini önlemek için isabetsiz atışlar yaptılar. Ben her atışta kulaklarımı tıkayıp ağzımı açıyordum ki, kulağımın zarı patlamasın. Öyle tembih etmişlerdi.

Akşam oldu, toplanma yerine döndük. Usta avcılar, kemerlerine taktıkları bir yığın ölü keklikle şen ve mağrur çıkıp geldiler. Avcılar derneği başkanının riyasetinde sayım yapıldı. Birinci tesbit edildi. Yanlış hatırlamıyorsam hazır doldurulmuş fişek vesaire gibi şeylerle taltif edildi.

Avcılar için güzel bir gündü; iyi spor yapmışlardı. Keklikler de heyecanlı ve zorlu bir gün geçirmiş olmalılardı; elbette avcıların gururla kemerlerine taktıkları vurulmuş keklikler için aynı şeyi söylemek mümkün değildi. Onlar, izinli, tezkereli, ruhsatlı, sertifikalı, tüfekli, bıçaklı usta sporcular tarafından öldürülmüş olmanın gururuyla, "vuruldum ama gözüm açık

gitmiyor; ecelim avcı elinden oldu; bizimkilere haber verin, müsterih ölüyorum" diye son demlerinde kendilerini teselli etmiş olmalıydılar.

Ne spordu ama?..

Mola!

Ömrü boyunca otomobillere hayran olmasına rağmen bir araba sahibi olmayı başaramayan bir gariban, günün birinde trafik kazasına uğrayıp, karşıdan karşıya geçerken dikkatsiz bir şoför tarafından ezilmişti. Etraftakiler telâşla talihsiz adamın başına koştular. Adam ölmek üzereydi ve çok kan kaybediyordu. Son bir gayretle en yakınındakine sordu,

-Beni ezen araba ne markaydı, gördünüz mü?

Birisi, "ben gördüm" dedi. "Bir Mersedesti"

Adam, "çok şükür; artık ölsem de gam yemem" dedi ve oracıkta son nefesini verdi.

Başa dönüyoruz. Bazı avcıların kızdığı yazı, aslında biz insanların hayvan cinsine karşı ne kadar ikiyüzlü ve tutarsız bir bakış açısı geliştirdiğini, sivri ve ironik misallerle anlatan, hafif eğlenceli bir Pazar yazısıydı. Ana fikri yerinde duruyor; incitici kısmı ise hükümsüzdür.

Beyefendi, fermuarınız...

Farkındayım, bilmem gerekirdi ve bunu itiraf ederken bir miktar utanıyorum fakat işin açıkçası ben Önder Sav'ın, CHP Genel Sekreteri olduğunu bilmiyordum; dün öğrendim. Ve şaşırmadım. Niçin şaşırmadım? Şaşırmadım çünkü bu muazzez müessesenin üst katlarında, bana uzaktan hep aynı tornadan çıkmış intibaı veren yöneticiler bulunur.

Bunlar, genellikle açık mavi gömlek ve ağırbaşlı renklerde düzgün bağlanmış kravatlar takar, TBMM televizyonunda grup yöneticilerin basın toplantısı yaptığı stüdyonun mavi ve zevksiz dekoru önündeki DMO depolarından alelacele kaldırılıp da oraya muvakkaten konulmuş gibi duran melamin kaplamalı sunta mobilya masaların arkasına geçerek çok kaygılı, hayli sinirli, fevkalade gergin ve kıyasıya endişeli edâlarla, o esnada hangi parti hükümette ise onlara saydırıp dururlar. <!--more-->

Bu değerli siyaset adamlarının isimlerini, resimleri ile üst üste koyarak hafızama kaydetmem için, aynen Önder Sav'ın başına gelen alelâde gaflet vakasında olduğu gibi hasseten dikkatimi celbetmeleri lâzım gelir. Sayın Baykal'ın bu zevâtı benden daha iyi tanıdığı ve her kurultayda bunlardan kâfi miktarda bir heyeti parti yönetiminde istihdam edilmek üzere rezervinde

bulundurduğu muhakkaktır. Mazbut ve muhafazakâr adamlardır, asabî ağabeylerdir; laiklik, cumhuriyet, yolsuzluk gibi mevzularda fevkalade hassas hislenişler geliştirmiş insanlardır. Ara sıra, partinin demirbaş kaydında 'mânâsız fakat yararlı adamlar' başlığı altında bekleşmekten huysuzlanıp, "Deniz Bey'in yaptığı genel başkanlığın ben âlâsını yapar, hatta ucuna kuş kondurup öttürürüm be!" şeklinde akıllara ziyan düşüncelere kapılarak o mübârek kurultaylarda genel başkan namzet namzedinden öteye varması muhâl ihtimâl serüvenlere bulaşmak gibi küçücük zaaflarla mâlul bulunsalar da, bu zaaf, neticede fazlaca mahzur teşkil etmez; (bkz. sahi neydi o son kurultayda namzet namzedi kontenjanını dolduran Samsunlu tabib vekilimizin adı?) zira göl yerinde su, aslan yatağında er, CHP saflarında telefonu açık bıraktığını hatırlayabilecek genel sekreter adayı eksik olmaz; olmamalıdır. Asırlık müessese birâder!

Sayın Sav'ın CHP genel sekreterliği gibi önemli bir makamı haylidir deruhte etmesine rağmen benim bundan, -neredeyse iş işten geçtikten sonra- haberdar olmamın kıymet-i harbiyesi yoktur. Önemli olan CHP genel sekreterinin fani bedeni değil, CHP genel sekreterliğinin, -hatırladıkça bile insana güvenle karışık tatlı bir ürperti hissi veren- ebedî ve ezelî mevcudiyetidir. Evet, hoş ve -nasıl derler- "şık" bir final olmamıştır ve geçmiş hizmetleriyle Önder Bey, daha görkemli bir jübileyi hak etmektedir. Esasen onu bitiren şey, makam odasında merkez valisiyle "devlet dedikodusu" yapması ve bu sohbette konuşulan şeyler değil -hepimiz okuduk, bunlar alelâde kıraathane sohbetleridir-, "Efendim, telefonunuzu açık unutmuşsunuz" yollu nazik uyarılara, "saçmalık" diye her mânâya gelebilecek, amorf bir tepki vermiş olmasıdır. Oysaki, yaşlı-genç ayırt edilmeksizin her insan, "beyefendi, fermuar!.." şeklinde bir ikazla karşılaşsa refleks icabı irkilip, o anda görünmez olmayı temenni ederek ani bir otokontrol ameliyesine girişmek ihtiyacı hisseder. İşin daha eğlenceli kısmı, bilumum "bir kısım medya" editör ve köşekadısı takımının, "beyefendi, fermuarınız!" ikazını, "hadi ordannn; sen makbul biriysen gözün başkalarının fermuarında ne geziyor?" şeklinde paraşizoit bir kontratak refleksi göstermiş olmasıdır.

Ne var ki, pis ve küçük bir gerçek, o güzelim ve muhteşem teoriyi berbat etmiş bulunuyor. Bıyıklarını pomatla eğittiğinden şüphelendiğim bir laikçi yazar, dün bu durumu, "n'aaptın Önder; her şeyi berbat ettin!" özdeyişiyle kabullenmiş gibi görünüyorsa da CHP kalesinden hâlâ, "dayan yiğidim, yettim" naraları duyuluyor. Bakalım Malkoçoğlu Cüneyt Bey bu defa vaktinde yetişebilecek midir?

Ne yani, geveleyerek de olsa özür dileyip, partinin demirbaşları arasından yeni bir genel sekreter bulmak o kadar zor mu yahu?

Ya bir Şerif Mardin'imiz olmasaydı?

İlk planda konu hayli teknik ve sadece uzmanları ilgilendiriyormuş gibi bir görüntü verse de, aslında herkesi ilgilendiriyor; çünkü insan psikolojisi ile yakından ilgili bir durumdan

bahsedeceğim. Bu mesele, atıf yapma, referans gösterme; bir fikrin irtibatlarını, bağlantılarını ve ana yatağını işaretleme konusudur.

Bilim metodu dersi gören her öğrenciye, klasik bir kural olarak faydalandığı kaynakları, açık, anlaşılır ve her zaman kontrol edilebilir şekilde göstermesi gereği öğretilir; bu önce usûlle ilgilidir; çünkü böylece kaynağı gösterilen bilginin doğruluğu, o bilginin yaslandığı diğer kaynaklar ve atıfta bulunulan bilginin bütün içinde taşıdığı anlamı denetlememize imkân sağlanmış olur. İkinci olarak kaynağın açık adresini zikretmek hem bilim ahlâkı (Deontoloji), hem genel anlamda ahlâk (Etik) bakımından bir mecburiyettir; böylece bahsettiğimiz bilginin üretilmesindeki şahsi hissemizi açıkça gösterirken, o bilginin denetlenebilme ve yanlışlanabilme ihtimâline de aralık kapı bırakmış oluruz.

Bilim metodu dersinden öğrendiklerini uygulaması istenen öğrenciler, bu hususta kendilerine yapılan ikazları çok sert ve dar anlamda yorumlayarak, ödevlerini neredeyse tamamen alıntıların birbirine eklenmesi şeklinde düzenleyip muhtemel eleştirilerden peşinen sıyrılmak isterler; oysa ki istenen bu değildir; bir metni alıntılarla doldurmak öğrencinin kaynak toplama meselesindeki azim ve kalitesini gösterdiği kadar, fikrî sorumluluk üstlenmekten çekindiğini de işaret eder. Sonraki uygulamalarda bu çekingenlik azaltılır ve nihayetinde öğrenci, bir fikri ortaya koyarken şahsi katkılarıyla başkalarının birikimini usulüne uygun şekilde harmanlamasını öğrenir.

"FİLANCANIN DA DEDİÄ□İ GİBİ..."

Basınımızda Prof. Dr. Şerif Mardin'in söyledikleriyle ilgili yorum ve değerlendirmeleri okudukça, bazı "öğrenci"lerin, yukarda kısaca izaha çalıştığım iktibasçı alışkanlıktan hâlâ kurtulamadığını farkediyor ve şaşırıyorum. İntelijansiya'mız, yani yazıp çizdikleriyle topluma yön vermek durumundaki kişiler, genellikle sözlerinin başına sağlam bir alıntı yerleştirip, "filancanın da dediği gibi..." kaydını düşmeden, bir fikri izah etmek veya sahiplenmekte tedirginlik yaşıyorlar. Bazen şahsi hislenişlerini, sübjektif algılarını seslendirirken bile, o konuda herkesi otorite bildiği ünlü bir kişinin aynı meâldeki sözlerine yaslanarak kendilerini doğrulamaya çalışıyorlar. Nitekim Şerif Mardin'in mahalle kavramından bahsetmesi ile intelijansiyamızın mühimce bir kısmı, geleneksel mahalle kavramını Şerif Mardin'in işaret ettiği nokta-i nazardan keşfederek heyecanlı bir tartışmaya dalıp gitti; muhtemelen Şerif Mardin bu hususa dikkat çekmemiş olsaydı, her gün içinde yaşadıkları toplumun temel kurumlarıyla ve özellikleriyle hiç tanışamayacaklardı; bunun abartılı bir hüküm olduğunu biliyorum: "Mahalle" kavramının bilgisinden elbette haberleri vardı ama Şerif Mardin'in bu kavramı önemseyerek öne çıkarması, onların mahalle hakkındaki teorik ön bilgilerini kullanılır ve itibarlı hâle getirmiş oldu.

Bu bir özgüven eksikliği midir; tartışacağız.

ÖZGÜVEN EKSİKLİÄ□İ Mİ?..

Öyle zannediyorum ki bu duruma en çok Şerif Mardin şaşırmakta ve hayret etmektedir, onun, "İmam, öğretmene galebe etti" cümlesiyle başlattığı tartışma etrafında söylenenler, intelijansiyamız tarafından, "sahi yahu, galiba imam öğretmeni yendi; eyvah durum fena" şeklinde şaşkın yansımalar meydana getirdi. Bu durumda Şerif Mardin, "Türk üniversitelerinde sosyoloji, tarih, sosyal siyaset, sosyal ve siyasal psikoloji okutulmuyor mu; okutuluyorsa öğretilen şeyler niçin hep teorik planda kalıyor ve ayakları yere basmıyor?" diye hayıflanıyor olsa gerektir. Elbette durum öyle değil; bu dersler veriliyor, öğretiliyor; yazılıyor, çiziliyor, haklarında ciddi araştırma ve tezler kaleme alınıyor fakat bu bilgileri kuvveden fiile geçirme noktasındaki, kendi dertlerimize kendi bilgi gücümüzle çare arama konusundaki özgüven eksikliği bir türlü aşılamıyor. Bu gibi meseleler hakkında sözüne, etkisine ve ağırlığına itimad edilir bir otorite, benzer bir tesbitte bulunmadıkça, şahsi gayretlerle ürettiğimiz bilgi ve kanaatlerin asla değer taşımayacağı hissine kapılıyoruz.

Bu kanaat hatasını aşmak için yapılabilecek bir şey çok gibi görünüyor, çünkü bu kanaat bize dışardan telkin edilmiyor; bu kanaati biz besliyor ve kireçlendiriyoruz. Ã‡ özüm içimizde saklı.

MESELEYE DIŞARDAN BAKAN SERİNKANLI TÜRK!

Prof. Dr. Şerif Mardin, kendini ve ilmini Batılı bilim çevrelerinde kabul ettirmiş bir âlimimiz; Şerif Mardin'in söylediklerini bir taşra üniversitesinde görev yapan genç bir doçent söylemiş olsaydı neticesi ne olurdu diye hep merak etmişimdir. Söz ve fikir aynı olmasına rağmen, onu dillendiren şahsın kimliği, bizim fikir âlemimizde daima fikrin kendisinden daha önemli sayılmıştır. Kaldı ki Prof. Dr. Şerif Mardin'in Türkiye hakkında ileri sürdüğü teorik tesbitleri, o hayatı birebir yaşamak ve paylaşmaktan ziyade yazılı kaynakları değerlendirmek suretiyle edindiğini biliyoruz. Şerif Mardin, bilim kariyerinin en önemli basamaklarını yurtdışında itibarlı üniversitelerde başarıyla tamamlamış bir bilim adamıdır; bu özelliklerine atfetmek doğru mudur bilemem fakat yazdıklarında Türkiye'ye dışardan, fânusun dışından bakan bir Batılı gözlemcinin serinkanlılığı ile beraber mesâfeli duruşu da hissedilir. Bu niteliği ile Şerif Mardin, Türk entelijansiyasının karşısında saygıyla ceket düğmelerini iliklediği bir adamdır; ne var ki aynı niteliği onu, Batılı bir meslekdaşı ile aynı hizaya sokar.

Temel meselelerimize "dışardan bakış"ın avantajı kadar mahzuru da var. Neticede Şerif Mardin, her türlü toplum ve çevre etkisinden arınmış bir ortamda fikir faaliyeti yürütülebilen fen bilimleri sahasında değil, bilakis bu gibi toplumsal etki ve tepkilere sonuna kadar açık sosyoloji bilim dalında kariyer yapmış bir bilim adamıdır. Konuya "dışardan, kitâbî ve teorik" bakışın zaman zaman içerden ve pratik hayat tecrübesi ile örtüşmesi, sınanması da gerekir. Kendisini yakından tanımak şansım olmadı fakat ben Şerif Mardin hocamızın birebir hayat pratiği itibariyle yeterli Türkiye tecrübesine sahip olmadığını, bu bakımdan onun teorik tesbitlerinin, "peygamberâne" bir saygı ile takdis edilerek günlerce tartışılmasının pek da

anlamlı olmadığını düşünüyorum. Netice itibariyle bu fikirler, "kendi gök kubbemiz"de ilk defa yankılanmış sözler değildir ve büyük bir orijinaliteye sahip oldukları da söylenemez.

İKİ TİP SUAL ARASINDAKİ FARK

Şerif Mardin, söyledikleri ve ileri sürdükleriyle Türkiye'de okur-yazar sınıfının, kendi ülkesine ve toplumuna ne kadar dışardan bakabildiğini göstermesi bakımından bir hayra vesile oldu ve bir fikrî zaafımızı açığa çıkardı. Biz, "ne, nasıl, niçin, nerede" gibi bilimin itibar ettiği temel soruların değil, şucusuyla-bucusuyla hâlâ , "kim" sualinin cevabını önemseyen bir topluluğuz. Metod, yani "usûl" vadisinde katetmemiz gereken hayli mesâfe var ve usûl eksik kalınca esastan bahsetmek pek de anlamlı olmuyor.

İsterseniz takvime bir çentik atalım ve şu "imam-öğretmen" metaforunun bizi ne kadar süreyle verimli tartışmalarla meşgul edeceğini izleyelim.

Hangi otelmiş kıız, biz de gidelim?..

Birisi yolda çevirip sorsa, "Türkiye'de bazı şeyler öyle zıvanadan çıktı ki, 'hayır, katiyyen olmaz' diyebileceğimiz pek bir şey kalmadı; peki, buna rağmen sizin için, 'o kadar da uzun boylu değil; işte bu dediğin kesinlikle Türkiye'de olmaz' diyebileceğiniz şey, ne olabilir?"

Böyle sorulara cevap bulmak zor; epey düşündükten sonra herhalde, "özel sektörün işlettiği otellerde başörtüsü yasağı uygulaması" der miydim bilmem fakat o da oldu ve Bodrum'da bir otel, müşterisine, "eşiniz başörtülü, yürü başka kapıya" dedi.Sağcı otel-solcu pansiyon; muhafazakâr residance, laikçi tatil köyü!

Bu bir ticari reklâm taktikası olabilir mi? Pekâlâ mümkün! Başka sebep gelmiyor aklıma: kurnazca düşünülmüş bir pazarlama taktiği. İşler iyi gitmiyordur meselâ... İşletmeci oturup zekice bir skandal planlar ve başörtülü aileyi otelden kovar. Olay tartışılmaya başlanınca amaca ulaşılmış demektir; bunun üzerine, "Hangi otelmiş kıız, hiç değilse destek olsun diye gidip birkaç gün kalalım, sahibini kutlayalım" diye ulusalcı eylem yapmayı planlayanların sayısı, şimdilik seçim kazanmaya kifâyet etmese de, otoriter laikçi bir Bodrum otelini yaz sezonunda ihyâ etmeye yetebilir!..

Belki de bütün hâdise, ta başından beri dramatik bir "yanlış anlaşılma"dan ibarettir; o ihtimâli de göz önünde bulunduralım ve acaba böyle bir otelin, tanıtım broşüründe hangi reklâm cümleleri bulunurdu fantazyasına geçelim. Farz-ı muhâl:

"Otelimizin bütün odalarında Devrim Tarihi ile ilgili ulusalcı yayınlar mevcuttur ve odalardaki TV alıcılarında sürekli olarak 10. Yıl Marşı, Ruhi Su, Hasan Mutlucan türküleri çalınmakta ve gerici akımlara karşı antiseptik klipler yayınlanmaktadır. Otelimizde her

müşterinin bedavadan günde iki duble rakı ve leblebi istihkakı olup bu miktarın üstündeki rakı ve leblebi talepleri ekstraya tabidir. İkindi sularında otelimizin konferans salonunda laikçi vaizlerimizden feşmekânın bilinç artırıcı seminerlerine veya büyük fedâkarlıkla Hindistan'dan getirttiğimiz yoga uzmanımızın terapi seanslarına ücretsiz katılabilirsiniz. Laikçi parti, dernek ve örgütlere üye olduklarını belgeleyenlere % 10, toplu rezervasyonlarda % 25 indirim uygulanırken fitness salonumuzdaki emekli uzmanlar gözetiminde yanaşık düzen ve tüfekli hareket eğitimi verilmektedir. Her gece havuzbaşında düzenlenen animasyon gösterileri esnasında "iç ve dış düşmanlarımız" konusunda yapılacak bilgi yarışmalarında kazanan bir çifte, kumanyalı Anıtkabir gezisi armağan edilmektedir. Otelimizin mescidi yoktur ve odalara seccade servisi yapılmaz; bütün lavabolarımızda ayak yıkamaya ve abdest almaya kalkışanları tesbit eden özel sensör cihazı vardır. Otelimize sadece başörtülüler değil, milli emellere düşman ülkelerin yurttaşları ve özellikle AB pasaportu taşıyanlar giremez. Sabah kahvaltısı servisi 05.30'da açılır ve 06.00'da sona erer. Kahvaltıdan yararlanmak isteyen müşterilerimiz 05.15'te lobi önünde yapılacak sabah içtimâında hazır bulunmak zorundadır. Akşam yoklaması saat 17.30'da havuzbaşında alınır ve müşterilerimiz kaldıkları katlara göre tertiplenen takımlar halinde ikişerli kol düzeninde yemekhaneye hareket ederler. Mercimek çorbası, makarna ve elmadan oluşan tabldotu beğenmeyen, ikinci porsiyon talebinde bulunan müşterilere itina ile karşıdevrimci muamelesi yapılacaktır. Gece 22.00'de otelin bütün ışıkları merkezî sistemle kapatılır. Oda temizliğini bizzat yapan, bulaşığını kendi yıkayan ve otel disiplinine râm olan müşterilerimize terhisleri esnasında ayrıca törenle ulusal takdir sertifikası verilecektir.

...

Yok deve dediğinizi duyar gibiyim; size aynen katılıyorum: Yok deve!

AK Parti kapansın; Sümerbank açılsın!

Sabih Bey bu işi biliyor ve adamın dediği çıkıyor; Anayasa Mahkemesi üyeleri işten çıkarılsın, maaşlarından tasarruf edilsin. Sabih Bey'in emekli maaşına zam yapılsın; anayasayla ilgili davalara Sabih Bey baksın.

Meclis'in bir işe yaradığı yok; maaşları asgari ücret seviyesine düşürülsün. Kanun yapma ve yasama yetkileri ellerinden alınsın, Sabih Bey'e verilsin; Sabih Bey kendi çıkardığı kanunların anayasaya uygunluğunu denetlesin.

Milletvekilleri, zaten mevcut olan kamu personeli havuzuna dahil edilsin; isteyen bir başka kamu kurumuna yan geçiş yapsın; çalışıp bir işe yarasınlar. "Olmaz, milletim beni vekil seçti, buradan bir yere ayrılmam" diyenlere Meclis bünyesinde yararlı işler verilsin.

Ne bileyim; bahçıvan, tesisatçı, kütüphane memurluğu...

Hükümet hemen istifa etsin; emaneti götürüp Cumhurbaşkanı'na versin. Cumhurbaşkanı ise hemen, "iyi ama ben sizden beş dakika önce istifa ettim. Bavulları topluyoruz, gidin istifanızı vekilime verin" desin. Meclis Başkanı hükümetin istifasını alıp evirip çevirdikten sonra Sabih Bey'e göndersin. Sabih Bey, "iyi ama anayasada böyle bir şey yazmıyor" desin (der mi der; belli olmaz!) ve dilekçeyi CHP'ye göndersin. Deniz Bey istifa dilekçesini parafe edip Önder Bey'e havale etsin. Önder Bey cep telefonunu kontrol ettikten sonra evrakı genel saymana, genel sayman da yeniden Sabih Bey'e göndersin.

AK Parti kendi kendini intihar etsin; binayı boşaltıp süpermarkete kiraya versinler. MHP dursun, lâzım olur.

Üniversitelerde laikliğe karşı odak olma ihtimâli fikirler taşıyan erkek öğrencileri tesbit etmek için tahkikat komisyonları kurulsun; bu kerataların soyları sopları araştırılsın, ailede çürük elma var mı, yok mu, bakkala, muhtara, tüpçüye sorulsun. "Yaşasın, imtihanı kazandım" diye her ipini kıran okuyamasın; gitsin sanayide kaportacı çırağı olsun.

Başörtüsü ile gezmek, kamu-mamu alanı polemiklerine girilmeden hepten yasaklansın; hacıemmi takkesiyle gezenlere de Şapka kanunu uygulansın.

Ha, ezan... Ezan Türkçe okunsun; karşıdevrimciler çatlasın.

"Netekim ben demiştim" diye kos kos gezinen fırsat düşkünü takımından eski ve eskimez siyasetçilere kına istihkakı verilsin; ayrıca her sene iki çift pabuç, bir takım elbiselik kumaş da unutulmasın.

Türkiye'deki AB temsilcileri kovulsun; ordaki memurlarımız geri çağrılsın; bunların yarısını İran'a, yarısını Rusya'ya, artanını Hindistan ve Çin'e gönderelim; Türkiye'ye yeni ufuklar açsınlar. Döviz yasaklansın, Dolar, Euro dolaşımdan kalksın. Murat 124'ler yeniden imâl edilsin. Türkiye'nin tek beyaz eşyacısı Koç olsun. Sümerbank açılsın, özelleştirilen KİT'ler yeniden kamulaştırılsın; halkımız buralarda işe girsin.

Özel televizyon ve radyolar kapatılsın; TRT'de sonradan işe alınan kim varsa kovulsun; yerine "bizim eski çocuklar", başlarına ise Tuncay Abi gelsin. TRT'de her akşam yine "köy saati" programı olsun; orada öğretmenin imamı nasıl perişan ettiğine dair skeçler yapılsın. Süpermarketler kapatılsın, Belediyeler tanzim satış mağazaları açsınlar.

İnternet kapatılsın, 6. Filo defolsun; Halkevleri açılsın. Bir Türk lirası onbin yüz milyon dolar olsun. Kıbrıs'ın hepsini alalım, Amerikalıları Kuzey Irak'tan kovalım, yeni bir Saddam bulalım.

Ha, az kalsın unutuyordum; Sabih Bey AB'yi, IMF'yi, OECD'yi kapatsın; bizi gözleyen ve dinleyen uyduları tüfekle vurup düşürelim.

Yağmur yağsın, barajlar dolsun, yerli malı kullanalım, yargıya saygı duyalım.

Merak et ne olur; oku, senin de olur!

Bu bir okuyucu mektubu değil, size garip gelecek ama "arkadaş" mektubu. "Hadi ordan, hangi zamanda yaşıyoruz, arkadaş arkadaşa mektup mu yazarmış, telefonun köküne kıran mı girdi" diye düşünebilirsiniz ama vallahi-billahi mektup; e-mektup.

Aklımda iken söyleyim; bu arkadaşla aynı mekânda çalıştığımız için kurum içi bedava telefon hattıyla bile birbirimizle görüşebiliyor, hafta geçmeden buluşup çay demleyerek şifahi sohbetler de ediyoruz. Aslında gecenin bir yarısında e-mektupla haberleşecek kadar birbirimizden uzakta değiliz.

Mektubu okuyunca fark edeceksiniz; biraz garip ve sıra dışı bir arkadaşlık var aramızda. Sohbetlerde geçen on sözün sekizi kitaplar hakkında; kalan kısmı ise aynı minvalde tarih, astronomi, tıp tarihi, mitoloji, iktisat tarihi ve emsâli şeylere dair.

Dostumun sıra dışı, hatta sıradan bir Türk için anormal bir huyu var; merak ediyor. "Aşkolsun, biz merak etmiyor muyuz?" demeyelim; arkadaşım, bizlerin pek merak etmediği şeyleri merak ediyor ve kuru merak makamında oyalanıp geçmek yerine o konu hakkında oturup harıl harıl araştırma yapıyor; üstelik bir merakını yatıştırmak uğruna cebinden para verip kitap satın alıyor, okuyor, not alıyor, çiziyor, düşünüyor, tartışıyor ve derken hadii, bir başka meseleye takılıyor zihni.

Yeniden kaynak toplama, kitap getirtme, araştırma, not alma, soruşturma fasılları.

Demiştim; biraz anormal!

Aşağıdaki mektup onun:

İyi geceler,

Şimdi bana, ‘yahu Sarper gecenin bu saatinde başka işin mi yok’ diyeceksiniz ama mümkünü yok, sizi bilgilendirmem gereken bir konu var, içim rahat etmeyecek aksi halde...

Biraz önce teyzem bana "Sarpercim vaktin varsa okuduğum kitaptan sana bir pasaj okuyacağım." dedi. Anlattığı öykü pek bilindik olup Penisilin’in mucidi Alexander Fleming ile Winston Churchill arasında geçiyordu. Hafızanızı tazelemek için öyküyü de vereyim:

İskoçya’da yoksul mu yoksul bir çift yaşardı. Fleming’di adı. Günlerden bir gün tarlada çalışırken bir çığlık duydu. Hemen sesin geldiği yere koştu. Bir de baktı ki beline kadar bataklığa batmış bir çocuk, kurtulmak için çırpınıp duruyor. Çocukcağız bir yandan da avazı çıktığı kadar bağırıyordu. Çiftçi çocuğu bataklıktan çıkardı ve acılı bir ölümden kurtardı.

Ertesi gün Fleming'in evinin önüne gelen gösterişli arabadan şık giyimli bir aristokrat indi. Çiftçinin kurtardığı çocuğun babası olarak tanıttı kendini.

"Oğlumu kurtardınız, size bunun karşılığını vermek istiyorum." dedi. Yoksul ve onurlu Fleming;

"Kabul edemem!" diyerek ödülü geri çevirdi. Tam bu sırada kapıdan çiftçinin küçük oğlu göründü.

"Bu senin oğlun mu?" diye sordu aristokrat. Çiftçi gururla "Evet" dedi. Aristokrat devam etti;

"Gel seninle bir anlaşma yapalım. Oğlunu bana ver iyi bir eğitim almasını sağlayayım. Eğer karakteri babasına benziyorsa ilerde gurur duyacağın bir kişi olur."

Bu konuşmaların sonunda Fleming'in oğlu aristokratın desteğinde eğitim gördü. Aradan yıllar geçti. Çiftçi Fleming'in oğlu Londra'daki St. Mary's Hospital Tıp Fakültesi'nden mezun oldu ve dünyaya adını Penisilin'i bulan Sir Alexander Fleming olarak duyurdu.

Bir süre sonra aristokratın oğlu zatürreeye yakalandı. Onu ne mi kurtardı?

Penisilin!

Aristokratın adı: Lord Randolp Churchill'di...

Oğlunun adı ise: Sir Winston Churchill.

...

Benim de kuşkuculuk damarım kabardı. İnternetten baktım, Türkçe sitelerde de aynı hikâye var. Hem de kelimesi kelimesine. Bir de İngilizce kaynaklardan bakayım dedim. O kadar yaygın ki dünyada da, ama ne yazık ki hikâye uydurma. Üstelik dünyada birkaç versiyonu da var. Hatta "Did Fleming Rescue Churchill" isimli bir kitap bile yazılmış. Hikâyenin nereden çıktığı belli değil ama bu her iki kişinin hakkında yazılmış sayısız biyografilerde bu konu hiç geçmiyor. Zaman gazetesinde de 18.2.2001 tarihinde de bu hikâye gerçek bir hikâye gibi verilmiş.

İşin üzücü yanı ne biliyor musunuz? Türkçe olarak interneti tarasanız doğru bilgiye ulaşamıyorsunuz. Bu bir köşe yazısı konusu olarak ne güzel olurdu. En azından insanımıza, 'her duyduğunuza inanmayın, mutlaka teyit etmeye çalışın' gibi kritik bir tavsiyeyi esprili bir üslûp çok çarpıcı bir şekilde iletirdi.

Sevgi, selam ve saygılar...

Sarper

İşin hakikati şu galiba: İnternet Türkiye'de çocukluk devrini tamamladı; şimdi ergenlik çağında. Şimdilik eğlence, gırgır, şamata ve lâk lâk seviyesinde yoğrulmakta olan Türkçe internet dünyası, günü gelince elbette kendi kıvamını bulacaktır.

Dostumun o çok haklı ikazına internet üzerinden bilgi edinmeye çalışan herkesin, fakat daha ziyade öğrencilerin bu tembihe kulak vermesi lazım: Türkçe yayın yapan sitelerin genellikle verdikleri bilgi bakımından çok güvenilir olmadığı açık. Güvenilirlik, tecrübe ile zaman içinde kazanılabilecek bir nitelik. Elbette ki bu ikaz, İngilizce yayın yapan sitelerin çok daha güvenli olduğu anlamına gelmiyor. Onların avantajı şu: İnternet bu dili konuşanların kendi aralarında bilgi alışverişinde kullanmak için tasarladıkları bir sistem olarak icad edilip geliştirildiği için, bize göre daha tecrübeli, daha kıdemli olmak gibi bir avantajları var ve doğruluğundan şüphe edilen bir bilgiyi sınamak için kullanıcıya daha geniş imkânlar ve tercihler sunabiliyorlar.

Siz siz olunuz, internette gezinip duran her efsaneye, her hikâyeye, her dedikoduya hemen ciddiyet atfetmeyiniz ve tabii bir şüphe ile yaklaşınız.

Bir ikaz daha; internet pratik, zahmetsizce ulaşabileceğimiz kadar yakın ve bu bilgi kaynağına sırt çevirmek diye bir şey düşünülemez ama "internet var" diye kitaplardan ve yazılı kaynaklardan ulaşmak hiç de akıllıca değil.

Teşekkür ederim dostum. Eminim ki, mektubunu okuduktan sonra pek çok okuyucu, arkadaşlarının arasında senin gibi biri olmasını temennî edeceklerdir.

Sağol.

Kavurga ve harman ilişkisine dair

Mars, dünyaya şu günler itibariyle 55 milyon km. uzaklıkta. Bir başka ifade ile teleskopla Mars'a bakan bir gözlemci, onun üç dakika önceki halini görebiliyor.

Amerikalılar bir süre önce bilmem kaç milyon dolar ve emek sarfıyla Mars'a bir mini laboratuvar indirdiler. Bizim hackerlar ise uzay laboratuvarına dair bilgiler veren resmî sitenin şifresini kırıp açılış sayfasına Türk Bayrağı koymuşlar.

Göğsüm kabardı. Tüylerim "tiken tiken" oldu; bi gururlandım, bi gururlandım!..

Anayasa Mahkemesi kararının açıklandığı dakikalarda Başbakan Recep Tayyip Erdoğan neredeydi?

Hülya Avşar'a mülakat vermekle meşguldü.

Ay'a ilk adımı atan astronot Neil Armstrong ne demişti: "İnsan için küçük, insanlık için büyük bir adım."

Portekiz karşısında kötü futbol oynayan Milli Takım'ın, 550 milletvekiline bedel patronu, "İmparator" lakaplı teknik direktör, maç sonrasında şöyle dedi:

"İlk yarı iyi mücadele ettik ve yan toplar dışında Portekiz'e pozisyon vermedik. İkinci yarı orta sahada oyunu dengeledik. Topu kanatlara taşıyor, ikili sıkıştırmalarla rakibi durduruyorduk. Tam bu sırada top ayağımızdayken, aramızda paslaşırken golü yedik. Göbekten çok basit, çok kötü bir gol oldu... Böyle turnuvalarda bunları affetmiyorlar."

Maçtan sonra hiçbir gazeteci, "imparator"a, Tuncay'a 90 dakika nasıl tahammül edebildiğini sormadı.

Kendini yakın zamanlara kadar liberal tanıtan bir yazar, dünkü yazısını şu soruyla bağlayarak herhangi bir cevabın, sualin kalitesini aşmaya muvaffak olamayacağı mevzuunda nefis bir örnek sundu:

"TBMM'de muazzam çoğunluk Anayasa'nın 24. maddesinin son paragrafını kaldırarak bir değişiklik yapsa ve bu karar mahkemeye taşınsa, mahkeme bu karara sadece şekil açısından mı bakmalıdır, yoksa esasa da girmeli midir?"

Hürriyet'in 5 Haziran tarihli web nüshasında, "Arka sayfa güzeli için CHP'li vekilden önerge" başlığıyla yayınlanan ilginç ve güzel bir haber vardı. Haberde CHP Adana milletvekili Gaye Erbatur ve arkadaşları tarafından TBMM Başkanlığı'na sunulan önergede "Medyadaki cinsiyetçi anlayışın araştırılması ve medyanın kadını 'arka sayfa güzeli' ya da gündüz kuşağında 'ağlayan aldatılmış, çaresiz kadın' olarak görme anlayışından uzaklaştırılması için Meclis araştırması açılması" istenmişti. Bu haber metninin devamında bazı Avrupalı kadın parlamenterlerin "Kadının cinsî obje olarak kullanılmasına yasak getiren taleplerinin nasıl tepkiyle karşılandığına dair "haber içine yedirilmiş yorum" bulunmaktaydı. Aynı haberin altındaki ilk okuyucu yorumu çok ilginçti: "Konu doğru ama marjinal bir konu, şeriat gelirse zaten kadının yeri filan anılarda hatırlanır." Daha ilginci ise ilk üçü hariç haberle ilgili diğer okuyucu yorumlarının müteakip sayfalardan silinmiş olmasıydı.

Gaye Erbatur ve arkadaşlarını duyarlı tutumları ve anlamlı önergeleri için samimiyetle tebrik ederim. Hürriyet'e gelince...

Merak ettim, Kelkit ve havalisinde "önüm kavurga kavuruyor, arkam harman savuruyor" deyişi bilinir mi?

Uluslararası Türkçe Olimpiyatları'nı taçlandıran o küçük nükte

Size 6. Uluslararası Türkçe Olimpiyatları'nın muhteşem gecesinden bir kare naklederek söze başlamak istiyorum. Bu ânı, canlı yayın yapan televizyon kameralarının gösterip göstermediğini bilmiyorum, muhtemelen dikkatlerini çekmemiş olabilir; kezâ gösterileri takib eden fotoğraf muhabirleri de bu sahneyi kaçırmış olabilirler; hattâ, bütün dikkat yoğunluğunu sahnedeki göz alıcı manzaraya kilitleyen binlerce kişi de büyük ihtimâl fark etmemiştir.

O sahne şuydu: Olimpiyatların düzenleme komitesi, bildiğiniz gibi çok güzel ve mânidar bir uygulama başlatarak Türkçeye hizmeti geçmiş bilim ve fikir adamlarını ödüllendirdi. Bu çerçevede Türk Edebiyatı araştırmalarının mümtaz ve unutulmaz şahsiyeti Prof. Dr. Orhan Okay hocamız da Ali Şir Nevâî ödülüne lâyık görüldü. Şair Hilmi Yavuz'la birlikte sahneye çıkarak ödülünü aldı ve hislerini şu cümlelerle ifâde etti:

"60 yıla yaklaşan hocalık ve yazarlık hayatımın en güzel ve en mânâlı ödülünü almış bulunuyorum. Bu ödüle ne kadar lâyık olduğumu bilmiyorum; bu ödülün asıl önemli sahibi Türkçe. Bugün gördüğüm çeşitli milletlerden gelen insanların, gençlerin ileride dilimizin, tarihimizin, sanatımızın, oyunlarımızın, aletlerimizin gönüllü misyonerleri olacaklarına inanıyorum."

Sonra program tabii akışı içinde devam etti ve tesâdüfen dikkatimi çeken o hâdise şöyle gelişti: Protokol sırasında oturan Millî Eğitim Bakanı Hüseyin Ã‡ elik bir ara yerinden kalkarak, salonun çıkışına doğru yürümeye başladı. Bakanın korumaları hareketlendiler fakat Bakan el işaretiyle onları durdurarak yürümeye devam etti. Orhan Okay hocamızın oturduğu yere kadar geldi, Orhan Okay'ın önünde eğildi, eline uzandı ve o eli öptü.

Birkaç kelime konuştular; ne konuştuklarını duymak mümkün değildi fakat tahmin etmek kolaydı.

İçimden şöyle geçti: "Aşkolsun bu hükümetin Millî Eğitim Bakanı'na, aşkolsun hocasının elini öperek onun hayır duasını almak gibi bir ilim geleneğini unutmamış o hayırlı talebeye. Aşkolsun, ilim adamı karşısında hürmetini ifadeden çekinmeyen o siyasetçi portresine..."

Bakan Hüseyin Ã□elik'in de bir ilim adamı, üstelik Türk Dili ve Edebiyatı ana bilim dalında doçentliğe kadar yükselmişken siyasete atıldığı da herkesin mâlumu; muhtemelen İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde okurken Orhan Okay Hoca'nın doğrudan talebesi olmak şerefine de erişmiştir fakat bizim ilim geleneğimizde bu gibi ayrıntılardan çok daha önemli

olan husus, şeklî hoca-talebe ilişkisi mevcut olmasa bile, "hoca" ile "talebe" arasındaki asla kesintiye uğramayan hürmet ve muhabbet bağıdır ve Bakan Ã‡ elik, pek az kimsenin fark edip şahit olduğu o güzel jesti ile, o güzel geceyi taçlandırmış oldu.

"Hocası"na da helâl olsun; kadirbilir ve mütevazı "talebesi"ne de...

Ne güzel, ne mânidar bir andı o.

Fark etmemiş olanlar da bilsin istedim.

İslâm'ın ilim geleneğinde âlimler ile siyasetçiler arasında böyle bir hukuk vardır. Ã‚ lim siyâsetçiye yakınlaşmaz ve bunun için gönüllü olmaz; siyâsetçinin kendini bileni ise, âlimlere yakın durmaya ve onlardan istifâdeye çalışır. Bu mesele hakkında İhyâ-i ulûm'id-din'de zikredilen bir Hadîs-i Şerif'i hatırlatmanın yeridir:

"Ã□limlerin fenâsı, emirlerin ayağına gidenler, emirlerin iyisi ise âlimleri ziyaret edenlerdir."

İşte bu nüktenin hâlâ yaşadığını görmek beni çok mutlu etti.

TÜRKÃ□E OLİMPİYATLARI'NDAN KISA NOTLAR

O gece çok güzeldi. Televizyonda seyretmiş olanlar da elbette bu hissi paylaşmıştır ama orada olmak, sahnenin dışında olup biteni seyretmek de ayrı bir zevkti. Düşüncelerimi kısaca sizlerle paylaşmak istedim:

Organizasyon mükemmeldi ve hemen hemen aksamadan işledi; öyle ki insan, bu tertibin ardındaki emek ve zihin gücünü merak ve tebrik etmek ihtiyacını duyuyor. Sadece 110 ülkeden gelmiş 550 çocuğu ağırlamaktan ibaret değil mesele; onlara mükemmel sahne performansı kazandıracak derecede eğitip desteklemek için günlerce çalışan isimsiz insanların emeğine saygı duymak gerekiyor.

Milli Eğitim Bakanı Hüseyin Ã□elik, kısa tuttuğu konuşmasında anlamlı bir noktaya işaret ederek, gösterilerini zevkle seyredip dinlediğimiz çocukları yetiştiren öğretmenleri hatırlatmak nezaketini gösterdi ve "bunlar eli öpülecek eğitim neferleridir" sözleriyle en yüksek merciin ağzından yurtdışında çalışan öğretmenlerimize manevi birer gurur madalyası taktı.

Bu muhteşem gösterileri seyrederken, ne kadar içe kapanıp kaldığımızı, dışımızdaki dünya ile ne kadar koptuğumuzu hissettik. Renkleri, dilleri, zevkleri bizden çok farklı toplumların çocuklarını evladımız, torunumuz gibi uzaktan sevip takdir ederken bir mânâda dünyanın kaç bucak olduğunu da hatırlamış olduk. Gururlandık, duygulandık.

Civarımdakilerden birisinin şöyle konuştuğuna şahit oldum, "Nedir bu kardeşim" dedi, "mendil elimizden düşmedi; yakınlarımızın cenazesinde bile böyle ağlamadık". Abartmıyordu ve durum aynen öyleydi ve itiraf edeyim, böyle mutluluk verici vesilelerle ruhu yıkamak insana çok iyi geliyor.

Sahnede çocuklar vardı ama her seyirci, o çocukları çok uzaklarda, sözünü bile etmeye değmez mütevazı ücretlerle ama büyük bir inanç ve azimle yetiştiren o arslanlar gibi öğretmenler kuşağını bir dakika bile zihninden çıkarmadı. Onlara, çok uzaklara buralardan hayır dualar, şükranlar ve muhabbetler yolladık; onların eserleriyle göğsümüz kabardı.

Sabah akşam tartışıp durduğumuz iç meseleler o koca salonda aniden ufalıp küçülüverdi, ufkumuz genişledi. "Oh yahu" dedik, "birileri de inadına güzel işler yapıyor işte!"

25-30 yaş sularındaki pırıl pırıl gençlerimizin hem ülkelerine, hem insanlığa hizmet ederken, arkalarına bile bakmamalarında hepimiz için, herkes için büyük ibretler ve dersler var. Bu öğretmen nesli, bizim içimizde bir yerlerde var olduğuna inandığımız ama ne zaman lâzım olsa yerinde bulamadığımız "iyi taraf"ımızı, yani Türklerin iyi meziyetlerini temsil ediyorlar.

Onları bu kelimelerimle alınlarından öpüyoruz; öyle kabul etsinler.

Hayırsız evlât

-Alii, gel yavrum, seninle biraz yurttaşlık bilgisi çalışalım! Bak sana ne aldım?

-Aa, küçücük biir kitap; A-na-yaa-sa! Nedir bu babacığım?

-Bu anayasadır yavrum. Herkes bu kitapta yazılanlara uymak zorundadır... Gel şimdi anayasamızı inceleyelim. Başlangıç kısmını geçiyorum, anlamazsın. Bak bu birinci madde; oku bakayım...

-Türkiye Devleti bir Cumhuriyettir. Aa ben ben bunu biliyorum, örtmenimiz söylüyor zaten. Ne demek bu baba?

-Valla şimdi ne desem Aliciğim; buldum, Padişahlık istemeyiz demek.

-Anladım, 2. madde de devletin temel niteliklerini belirtiyor değil mi baba, örtmenimiz söylemişti.

-Afferin benim oğluma; evet Ali, biz demokratik, laik, sosyal bir hukuk devletiyiz evladım. Gelelim 3. maddeye

-Ben onu da biliyorum babacığım. Örtmenimiz söylemişti. Dilimiz Türkçe, başkentimiz Ankara, bayrağımız al bayrak, milli marşımız da İstiklal Marşı'dır. Peki, dördüncü madde nedir baba, örtmenimiz söylemişti ama onu pek anlayamadım ben?

-Anlamayacak ne var Ali; bu ilk üç madde değiştirilemez demek.

-Peki anayasa hiç değiştirilmez mi baba; mesela biz hiç anayasamızı değiştirdik mi?

-Ne biçim soru bu böyle.., dur bir sayayım, biir, iki, üç; bu bizim Cumhuriyet yönetimindeki üçüncü anayasamız Ali.

-Kim değiştirdi peki baba?

-Aa bak, pencereye bir kuş kondu Ali; "mini mini bir kuş donmuştu" şarkısını biliyorsun değil mi; haydi beraber söyleyelim...

-Kuşu muşu bırak şimdi baba. Birileri çıkıp 4. maddeyi kaldırsa, ilk üç madde güme gitmez mi? Gider!

-O zaman Anayasa Mahkemesi o değişikliği şaak diye iptal eder yavrum.

-Peki bu Anayasa Mahkemesi, anayasa üç defa değiştirilirken neredeydi baba; hiç kızmadı bu amcalar?

-Bunlar ne biçim lâflar Ali, kötü çocuklarla mı arkadaşlık ediyorsun sen; ben sana açık gıda satılan yerlerden yiyecek alma demiyor muyum?

-Ne ilgisi var baba; geçen gün parkta Sevgi arkadaşımız dedi ki, hukukçular 27 Mayıs'ta da, 12 Eylül darbesinde de hiç seslerini çıkarmamışlar. Hatta Atatürk'ün anayasası darbeyle işlemez hale gelirken bile darbecileri alkışlamışlar.

-Bak şu rezile; yanlış o bilgi yanlış; 27 Mayıs'tan önce Anayasa Mahkemesi yoktu ki!

-İyi ya, Atatürk'ün anayasasında da Anayasa Mahkemesi yoktu zaten...

-Bunu kimden duydun; çocuğum yoksa sen, milli varlığa zararlı akımlardan birine mi kapıldın? Şükraaan, Şükraan; bu çocuğun neler söylediğini duyuyor musun? Aman evladım, kulun kölen olayım, bunları başka amcaların yanında söyleme olur mu?

-Niçin korkuyorsun ki baba. Son iptal kararından sonra Anayasa Mahkemesi'nin, yine anayasayla belirlenmiş görev ve yetkilerinin dışına çıktığını hepimiz biliyoruz. Hatta Sevim arkadaş diyor ki, "bunlar, anayasanın 6. maddesini de fiilen işlemez hale getirdiler" diyor.

-Sevim de kim, oh my God, inanamıyorum!

-Apartman görevlimizin kızı baba; çok seviyorum onu ben...

-Bak şu rezilin konuştuğu lâfa; hangi madde demiştin bakayım?

-Altıncı madde baba; egemenlikten bahseder hani, bilmiyor musun?

-Doğru be; vay başıma gelenler, Şükraan! Şükraaan. Bu oğlan beni kalpten götürecek, nerede bu kadın?

-Üzülme baba, kimseye söylemem bunları...

-Söz ver ulan; ağzını açarsan evlatlıktan reddederim seni, hayırsız evlat!

Türkiye'ye gol atmak

Hakan Yakın, İsviçre milli takımı formasıyla Türkiye'ye bir gol attı; birkaç dakika sonra aynı yerden bir golü de kaçırdı. Maç boyunca forması için aslanlar gibi top oynadı, aynı formayı giyen diğer Türk arkadaşları da formalarının hakkını verdiler.

Güzel sahnelerdi, çok hoşuma gitti. Hem işini adam gibi yapacaksın, hem aidiyetlerini unutmayacaksın; bu bizim, yüksek bürokratlar, siyaset adamları, aydınlar arasında bile kolay kolay tutturamadığımız bir denge, bir kemalât noktası; demek ki bu delikanlı adam gibi adamdır ve profesyonelliğini güvenilir bir karakterle tahkim etmeyi başarmıştır.

Futboldan değil, "adam olmak"tan bahsediyorum.

Türkiye, Hakan'ın golüyle elenip evine dönseydi de vallahi bu fikrim değişmeyecekti; şair Nâbî'nin, "bu tîr ban kendi terkeşimdendir" dediği hesap sîneye çekecektim. Neticesi güzel oldu fakat o mühim nükteyi aman ihmâl etmeyelim. Murat o golü atmak yerine bile bile dağlara taşlara yollasaydı çok utanırdık; son dakika golüyle galip gelmenin bile tadı kaçardı, tatsız, buruk bir hisse kapılırdık. Memleket muhabbeti uğruna, ahlakî değerlerini çiğneyen bir delikanlıyla uzaktan hısım ve kavimdaş olmak bize ağır gelirdi.

"Ama o Türkiye'ye gol attı" denilecek...

Böyle gollere can kurban; hilesiz-hurdasız, kurallara uygun buz gibi gol. Ben nerde hata yaptım diye üzülürüz o kadar.

Futbolda bırakınız gol yemeyi "kendi kalesine gol atmak" bile, işin tabiatı cümlesindendir (Beşiktaşlı Recep kardeşimin bizim kaleye voleyle attığı o jeneriklik milli golü nasıl unutulur!); bile bile atılırsa başka! Bizim bağrımız, kendi kalemize bile isteye, güle oynaya, "oh olsun feşmekanlara" duygusuyla atılan gollerden delik deşik. Bu sözü Osman Bölükbaşı'na atfederler, "gördüğüm ihanetlerden bağrım Karacaahmet mezarlığına döndü" demiş.

Yaşadığımız saçmalıklardan sıyrılıp şöyle bir dışarıya bakarak, yabancıların bizde neyi yadırgadıklarını ve en çok hangi halimize güldüklerini hatırlayalım; kendi kalemize şehvetle yuvarladığımız, "düşmaan ölsün de nasıl ölürse ölsün" fikrini dillendiren "pisi pisine" gollerdir onlar. İnsanın canını acıtan ise aklı karışık bürokrat stoperlerimizin her pis vuruştan sonra "millicilikten", Cumhuriyet'i muhafaza etmekten filan bahsetmesi. Fazilet hissini çekiniz bakayım, geriye Cumhuriyet'ten ne kalır?

Her biri rezâlet sıfatını haketmiş onca ihânetin ortasında yaşarken bunların vara yoğa "milli birlik ve beraberlik" nutku çekmeye kalkışması ise insanda gülme hissi bile uyandırmıyor. Şöyle düşünüyoruz: "Biz Türkler gerçekten medenî bir cemiyet miyiz; biz Türkler sahiden bir

arada yaşama edebi geliştirebilmiş bir topluluk muyuz; biz Türkler birbirimizi hakikaten seviyor muyuz? Biz Türkler kederde ve kıvançta gerçekten ortak bir heyet miyiz? Veya daha acısı, "bunlar Türkse ben neyim?.."

Sokaktaki adamın birbiriyle bir alıp veremediği yok; ne zaman haberlere kulak kesilsek başka cins bir yaratık (meselâ Tyrex) olduğumuza hükmedesimiz geliyor. O ne kindir; o ne gayz, o ne ufûnet. Öldüren, delip de geçmek isteyen bakışlar, zehirli imâlar...

Mürüvvetmend ol! Mürüvvetmend nedir bilir misin? Koca Ragıp Paşa şöyle açıklıyor bu güzel kavramı: "Muzaffer, vakt-i fursatta adudan intikaam almaz / Mürüvvetmend olan nakami-i düşmenle kâm almaz"

Hakan Yakın gibi mürüvvetmend Türk ol; canımı ye!

Adam hakemi ayarlayıp, orta sahadaki üfürükten faul yüzünden sana penaltı atmaya yeltenmiyor; maç kurallarını kendi keyfine göre yorumlamıyor. Maçın sonucunu içine sindiremeyip gece yarıları web âlemine tuhaf bildiriler atmıyor. İşini yapıyor. Sen de işini öyle yap; sen de canımı ye; dürüst ol, öyle dürüst ol ki, kestiğin cezayı çeken bile, "helâl olsun; ben bunu haketmiştim" desin, diyebilsin.

...

Aferin be Hakan, uzat alnını öpeyim!

Atın intikamı

Geçenlerde bir karikatür gördüm: bilgisayarların ayrılmaz parçası (ilk modellerde yoktu ama; şimdiki nesil bilmez!) mause, yani fare hakkında bir espriydi. Farenin biri bilgisayar başına oturmuş, sağ elinde mause yerine yere kapaklanmış ufacık bir insan figürü görünüyor.

Fareyle insanın yer değiştirmiş hâli; bir nevi "mause"un intikamı!

Allah hayırlı ömürler versin, Cüneyt Arkın, bizim kuşak için bir sinema efsânesidir. Hem yakışıklı, hem romantik bakışlı, hem jön. Tek başına bir erkeğe yetip de artabilecek bu vasıflarına ilâveten olağanüstü atletik kabiliyetleri olan bir sinema oyuncusu; aksiyon filmlerinin en iyi iş yapan aktörü. Sinema sanatı için vaktiyle kendinden ve özel hayatından fedakârlık yapıp canını dişine takan, "aman şu sahne gerçeğe uygun olsun" diye vücudunda kırılmadık kemik bırakmayan sıradışı bir akrobat.

Ve kostümlü tarihî filmlerde jokeylik maharetini olağanüstü seviyelere çıkarmış bir Türk süvarisi...

En azından geçen haftaya kadar Cüneyt Abi'nin süvariliği, su götürmez bir realite idi; şimdi bu şöhreti birazcık tartışılır hale gelmiş bulunuyor.

Ankara kalesini fethetmek için önüne kadar getirilen ata binmek isteyen Cüneyt Abi'nin dramatik yenilgisini bütün ekranlarda defalarca seyrettik. At huysuzmuş meğer; şöyle bir silkinişle, sinemamızın efsâne şöhretini yere kapaklandırması bir oldu.

Ben bu olayda "hile" değilse bile derin bir komplo seziyorum.

Mâlumdur, olmadık durumlarda suçüstü edilen meşhur kişiler, "yahu ne yapalım, biz de insan evladıyız; hata ettik, bilemedik, gaflete geldik" diye alttan almak yerine, "bu bir komplo; hasımlarım bana tuzak kurdular" demeyi refleks haline getirmişlerdir. Bu gibi büyüklerimiz olayla ilgili ses kayıtlarına "düzmece", video görüntülerine ise, "montaj" demeyi çok severler ve ilave ederler, "teknoloji gelişti, artık görüntü ve ses kayıtlarıyla oynanarak her şey yapılabiliyor, vs, vs..."

Cüneyt Abi öyle ucuz yollara tevessül etti mi; hayır! Pantolonunun tozunu eliyle silkeleyip, "naapalım, biz de kaleyi yürüyerek fethederiz" dedi.

Benim Cüneyt Abi'yle ilgili komplo teorim şöyle:

1960'lı yılların başlarından beri en romantik filminde bile rejisörü kandırıp, senariste rüşvet vererek ille de filme bir atlı sahne koydurmayı başaran Cüneyt Abimiz (bu teori tamamen bana ait!), atlı çekim sahnelerinde bu sevimli hayvanlara yapmadığını bırakmamakta ve zavallıları aşırı derecede hırpalamaktadır (bunun teoriyle, kumpasla filan ilgisi yok; buz gibi gerçek; inanmayan kilometrelerce uzunluktaki atlı Cüneyt Arkın sahnelerini kare kare inceleyebilir!).

Bu filmleri seyrederken her zaman şu hisse kapılmışımdır;

Cüneyt Abi, atlı sahnelerde bindiği atın sürat ve kıvraklığını yeterli bulmadığı için olsa gerek hayvanları lüzumundan fazla mahmuzlayıp kırbaçlamakta ve çoğu zaman, "be sümsük hayvanlar, ben sizden daha hızlı koşarım be" diyerek atın üstündeykin attan daha fazla yorulup kendini helâk etmektedir.

Sahneyi şöyle gözünüzde canladırmalısınız: Cüneyt Abi at üstündedir. At koşuyor fakat Cüneyt Abi eğerin üstünde attan daha fazla hareket halindedir. Hiç lüzumu yokken elini kolunu sallamakta, zıplar gibi hareketler yaparak atın belkemiğine ilave basınç uygulamakta, zaten koşmaktan canı burnuna gelmiş hayvanın soluğunu kesercesine bacaklarıyla atı tekmelemekte, "başı dik dursun, yakışıklı görünsün" diye gemi sonuna kadar geriye kanırtıp hayvanın soluk almasını zora sokmakta ve bunlar yetmiyormuş gibi bir de elinde tuttuğu soba

boyasıyla boyanmış tahta kılıcın enli kısmıyla o caanım hayvanın kalçasını şaplaklayıp durmaktadır.

Evet, Cüneyt Abi atın üstünde ama sanki attan daha hızlı koşuyormuş gibi bir garip durum. Sahnenin sona erdiği ve yönetmenin "stoop" diye bağırdığı anda eminim ki Cüneyt Abi, rol arkadaşı durumundaki attan daha fazla yorulmuş durumdadır.

Öye ama, neticede at, attır; film için birilerinden bilmemkaç günlüğüne kiralanmış garibanlar; sendikaları yok, dayanışma örgütleri yok, odası yok, borsası yok; ağızsız, dilsiz bir hayvanlar bunlar. İşte benim komplo teorim bu noktadan başlıyor ve yerli filmlerde kullanılmak üzere kiralanan atların, boş zamanlarında ahırda, tavlada, otlanıp gezinirken kendi aralarında -at diliyle- fena halde Cüneyt Abi'yi çekiştirdiklerini tahmin ediyorum,

-Nedir bu adamdan çektiğimiz kardeşim, senelerden beri bizlere yapmadığını komadı; tamam, kendini de sakatladı ama onun yüzünden kaç hemcinsimiz telef oldu. En iyisi biz buna esaslı bir tuzak hazırlayalım ve elimize geçen ilk fırsatta, âleme rezil ederek intikamımızı alalım!

Üç aşağı beş yukarı, Ankara Kalesi önünde Cüneyt Arkın ağabeyimizin bunca yıldan sonra ata binemeyip toza-toprağa bulanarak en iddialı olduğu alanlardan birinde karzimayı çizdirmesini işte ben böyle bir komploya bağlıyorum.

Atın intikamı, daha doğrusu At cinsinin intikamı!

Frenklerin ilginç bir lâfı var; diyorlar ki, "intikam soğuk yenen bir yemektir". Gerçekten de Cüneyt Abi'nin başına gelen bu hâdise, belki yıllardan beri planlanmaktaydı fakat atlar, Cüneyt Abi'nin iyice kıvama gelmesi, yaşlanıp haylice göbek bağlamasını sabırla beklediler.

Ve nihayet o gün, tören dolayısıyla orada bulunan televizyon kameralarını görünce harekete geçmeye karar verdiler.

Üzülme Cüneyt Abi; bunlar işin latife faslı.

Sen benim için asıl değerini, attan düştükten sonra işi inada bindirmeyip, "ben bu kaleyi yürüyerek de fethederim" dediğim anda göstermiş bulunuyorsun.

Attan düşsen de, göbek bağlasan da sen o hep gençlik filmlerindeki yeşil gözlü, yakışıklı jönsün.

Seni seviyoruz ey çılgın süvari!

Şero'nun hatırı için...

Şero, Şaro veya başka iddiaya göre Şerro (burada doktriner bir içtihat farklılığı var), yaklaşık bir buçuk seneden beri CHP genel merkezinde ikamet ediyor; "kadrolu" olup olmadığını bilmiyorum.

Şero kim? Şero bir kedi. CHP genel merkezi henüz inşaat halindeyken burada çalışan işçilerle dostluk etmiş; bina tamamlanınca Sayın Baykal'ın talimatıyla CHP genel merkezindeki yerini sağlamlaştırmış. Şero'nun bakımıyla ilgili görevli, bir gün havalandırmak için Şero'yu dışarı çıkarınca gazeteci milleti, "CHP'liler yaramaz kediyi sokağa attı" haberi yapmışlar, derken hayvan hakları savunucuları ayağa kalkmış, Sayın Baykal'a mektup bile yazmışlar.

İşte bu Şero geçenlerde bunalıma girmiş. Zavallı hayvan günlerce yemek yemeyip depresyona girmiş. Bu haber de basına aksedince genel merkez yârânı hemen harekete geçip veterinere muayene ettirmişler. Şero'nun son sağlık durumuyla ilgili ayrıntılı bir rapor yayınlandı birkaç gün önce. Durumu şimdi fena değilmiş.

Memnun, mesrûr, hatta mutmain olduk. En azından, "bir kediye bile bakamadı bunlar" yollu dedikoduların önü alındı; elbette bu noktadan hareketle çok zengin espriler üretmek mümkün, fakat CHP içindeki en sempatik figürün Şero olup olmadığı hakkında spekülasyona girişmek hafiflik olur; o faslı geçiyorum. CHP gibi anayasal ve tarihî bir müessesede elbette dirâyetli ve aklıselim sahibi insanlar çoktur; bugünlerde varlıklarını pek hissettiremiyor olsalar da CHP, bizim hakikatimizin bir yüzüdür.

Bazı okuyucular, "CHP'nin anayasal bir kurum olduğu nereden çıktı" diye itiraz edebilirler; öyledir, CHP, anayasanın mânevî şahsiyetinde mündemiç bir ruhtur, ilk üç madde zımnındadır ve bu yüzden tâdili teklif dahi edilemez. Kuvvetler ayrılığı denilen kavramın içindeki "kuvvet"tir o; bu prensip, CHP kendi kendine zarar vermesin diye ihdâs olunmuştur. Ayrıca her şeyin öyle elifi elifine, kabak gibi anayasaya yazılması da gerekmez (bkz. son karar).

Neyse efendim, Şero bunalıma girmiş ve CHP'nin üst yöneticileri tarafından uzmana havale edilerek kendisine gereken ilgi ve hazâkat gösterilmiştir. Bundan memnun ve müftehir olduğumuzu ifâde ettik. Şimdi CHP üst yönetimini bir başka insânî göreve davet etmek isteriz. Sizlere oy veren veya vermeyen insanları, yine en azından Şero kadar sevip değer verdiğinizi var sayarak ifade etmeliyiz ki, maalesef millet de bunalımdadır efendim. Adını bilmiyorum, depresyon veya başka bir şey olabilir; hayır, yiyor, içiyor, gündelik hayat devam ediyor ama -nasıl derler-, sanki "doktor ne yerse yesin dedi" havasını andırır bir garip hâlet içinde. Dışardan bakınca pek bir şey farkedilmese de balataları kâmilen sıyırmak üzere.

Tamam, biliyoruz, çalışıyor, didiniyor, basın açıklamaları ve toplantıları yapıyor, hatta "vurdukça tozuyorlar; bir kroşe daha vursak garanti indiririz" şevkiyle elinizden geleni

ardınıza koymuyorsunuz. Belki de mesele buradadır ve budur; derinden derine kaynayıp uğuldayan bürokrasi kazanına dikkat kesileceğinize biraz da millete kulak verseniz daha iyi olacaktır. Artık teslim etmelisiniz ki CHP, bir şey yaptığında değil, bilakis yapmadığında ülkemiz için daha faydalı olmaktadır; bu fizik kurallarına ters bir durum gibi görünse de böyledir. Titiz bir perhiz ve uzun bir yatak istirahati. Durum o kadar berraktır ki, CHP'nin "sosyal demokrat" bir parti olmak için kendini dönüştürmeye kalkışması, hem sosyalizmi, hem demokrasiyi fecî şekilde kendini tâcize uğramış gibi hissetmesine yol açmaktadır.

Şero'yu bizzat CHP üst yönetiminin tedavi etmeye kalkıştığını düşününüz; neyi kasdettiğimi hemen anlayacaksınız. Ne yani, bizi Şero kadar sevmiyor musunuz?

Kavga değil, karikatür

Ordunun, yargının, bürokrasinin, üniversitenin ve bazı basın organlarının "devlet elden gidiyor, Cumhuriyet tehlikede, Şeriat kapıda" gibi basit cümlelerle ifade edilebilecek endişelerini ciddiye alalım ve bu endişelerin içinde ne derece isabet barındırdığına dikkat kesilelim.

Karar vermek durumunda olanları en çok zora sokan husus doğruyla yanlışı birbirinden kesin olarak ayırdetmek değildir; doğrularla yanlışların nisbetini tartmaktır; çünkü olgular tek renk ve tek boyut taşımıyorlar. Gerçek gibi yalanın da binbir yüzü var ve olguların çok boyutlu, çok yüzlü görünüşü, karar vericilerin işini daima güçleştirmiştir.

Rejimin savunucuları gerekçe gösteriyorlar; içimizden bazıları bu gerekçeleri yeterli bulmuyor, hatta "bu usûlle gerekçe üretilemez" şeklinde itirazlarda bulunuyorlar; tartışma esas hakkında değil, usûl üzerine cereyan ediyor. Usûl ise, daima esastan öncedir ve biz hep usûl hakkında tartışıyoruz.

Mahalle arasında top oynayan çocuklardan biri, kazâ ile bir evin camını kırıyor. Bu hadiseden hareketle camın kırılmasına sebep olan vuruşun, o bina için esaslı ve "odak teşkil edecek" derecede yoğun bir tehlike teşkil ettiği ileri sürülebilir mi?

Meseleler bu derece basitleştirildiğinde karikatüre dönebilir ama basitleştirmeyi denemeliyiz. Üzerinde yıllardan beri fırtınalar estirilen başörtüsü meselesi, biraz basitleştirildiğine ortaya bir karikatür çıkıyor. Mizah, insanî çelişkilerden beslenir. Yüksek öğretim gören kızların bina içinde saçlarını kapaması veya açması üzerine bu derece ciddiyet atfetmek, hadiseye dışardan bakanlar için tam bir karikatür konusudur; fakat biz problemi kendi sınırları içinde algılamayı bırakıp etrafında inatlaşmayı tercih ettiğimiz için meseleyi devâsa boyutlara tırmandırıp çözülemez kıldık. Rejimin koruyucuları, üniversitelerde başörtüsünü serbest bırakan hukukî düzenlemeyi vahim bir tâviz gibi görüyorlar; "kötü niyetlileri şimdiden caydırmazsak, ilerde daha büyük tâvizler vermek zorunda kalırız ve iş neticede Şeriat Devleti'ne kadar uzanır" diye düşünüyorlar.

Bu düşüncelerinde haklı olup olmadıklarını samimiyetle sorguladıklarını zannetmiyorum; en azından böyle bir emare görünmüyor. İnattan kasdım bu. Diğer taraftar, rejim savunucularının başörtüsü gibi sembolik bir meselede mantığa ve usûle aykırı bir inat içinde bulunduğunu farketmek istemeyen çevreler de, benzer bir inat tavrını sürdürerek (anayasa değişikliğini kasdediyorum) Türkiye'yi kâbusa benzer bir krize soktuklarını hesap edemediler.

Evet, çocukların mahalle arasında top oynarken cam kırmaları, camı kırılan evin birlik ve beraberliğini ciddi surette tehdit etmez, ama camı kırılanın endişesini de hesaba katmak gerekir. Abartılı tepkilere abartıyla karşılık vermenin gereği yoktur.

İşte görüyoruz ki, kılıçlar çekilmiş, önceleri sathi bir nezâket kılıfı ardına gizlenen çekişme, alenî ve kuralsız bir kavgaya dönüşmüştür. Biraz sakin düşünebilenler, bunun siyasi -ve elbette uzantısında ekonomik- bir iktidar kavgası olduğunu görebiliyorlar. Taraflar, kavgayı sürdürürken meşrûluk kazanmak için, kavgayla hiç ilgisi olmayan kavramların ardına sığınıyorlar ve işler büsbütün karmaşık hâle geliyor.

Rejim hakkında titizlenerek varlık sebeplerini meşrû kılmaya çalışan çevreler de bal gibi biliyor ki bu gidişat rejim değişikliğine yol açmaz, açamaz; bilakis II. Mahmut devrinden beri girmiş olduğumuz Batılılaşma ve modernleşme yönünde bir seyirdir bu. Türkiye'de muhafazakâr, dindar sayısının, laikçilerden fazla olması bu itibarla anlam ifâde etmez zira dindarlar da, laikçiler de, muhafazakârlar da, koyu Kemalistler de çok iyi bilmektedir ki Türkiye'de herkes daha iyi yaşamak, daha bol tüketmek, daha çok teknoloji kullanmak, daha çok gelir elde etmek taleplerinin ardı sıra hızla dünyevîleşmektedir. Dünyevîleşmenin her iki tarafça bu kadar paylaşılır bir kavram olması Türkiye'yi Şeriat devletine değil, modern dünyanın kalbine, Kapitalizm'in dünya görüşüne ve ferdiyetçiliğe götürüyor ve bu gidilen yer, tam da Cumhuriyet'in Batılılaşma programının yöneticisi Mustafa Kemal Atatürk'ün, "muasır medeniyetler seviyesi" diye kavramlaştırdığı yerdir.

Türkiye'de dindarlar da, laikçiler de kızlarının okumasını, iş hayatına atılmasını, iyi evlilikler yapmasını, her yıl hiç olmazsa onbeş gün tatil yapmasını, bir ev ve araba sahibi olmasını, mutlu bir aile kurmasını istiyor. Sorun, konuşun, dinleyin: Temel motivasyon ve hedef budur.

Biz ise yıllık tatilin onbeş gününde seçilecek otelin yüzme havuzunda tesettüre riayet edilip edilmediği hakkında birbirimizle yaka paça kavga ediyoruz.

Eğer bu karikatür değilse, karikatür nedir?

Dikkat ediniz, hiç kimse çıkıp, "bu oteller halkımızı uyuşturan, beynelmilel emperyalizmin ve Kapitalizm'in Truva atlarıdır; burjuva tarzı tatillerle emekçi halkımızı sınıf bilincini yok etmek istiyorlar" demiyor veya, "tatil yapmak günahtır; kız çocuklarının çalışması, okula gitmesi zinhar haramdır, münafıklara benzemeye çalışan münafıktan beter olur" da demiyor. Temelde iki ciddi endişe görülüyor; ilki, tatil yapacak parayı biriktirmek, ikincisi -eğer

muhafazakâr ise- kadınların kendilerini daha rahat hissedecekleri çerçevelenmiş mekânlarda denize girip tatil yapmak.

Türk halkının 5 milyon ferdi, son yıllarda ilk defa uçak konforuyla tanıştı ve uçak yolcusu oldu; şimdi onların beklentisi daha ucuz uçak bileti ve daha sık tarifelerdir. Cep telefonu sayısı neredeyse nüfusumuzla denk hâle gelmeye başladı; özel otomobil sahibi olmak haylidir lüks bir rüya olmaktan çıktı, sıradanlaştı ve konut talebinde artık düşüş eğilimi farkedilir oldu. Bunlar "gerilik" alâmetleri değildir, modernlik alâmetleridir; insanlar artık "TV seyretmeyin, günahtır" lâfına kulak asmıyorlar, sadece -şimdilik- kendi dünyalarına hitab eden kanallara iltifat ediyorlar. Doğru söylemediğimi düşünenler, muhafazakâr kanalların son on yıl içindeki baş döndürücü dünyevîleşme eğilimine bir göz atmalıdır.

Kestirmeden söyleyelim; sistem, rejim, laiklik, daha çok demokrasi ve insan hakları Türklerin pek umûrunda değil, yeter ki daha iyi yaşama kulvarları ideolojik endişelerle daraltılmasın. Türkler haklı olarak iyi yaşamak, kaliteli yaşamak istiyor ve bunun ancak istikrar ile dünyanın gittiği istikametten kopmadan mümkün olduğuna inanıyorlar. Türkiye'de bu beklentiyi ancak ve ancak hükümetteki partinin karşılayabileceğine inandıkları için onu destekliyorlar. Sistemin savunucuları ise, "siz bizim yerimizi almaya başladınız, iktidardan gitgide uzaklaşıyoruz" diyemedikleri için meseleyi ideolojik kılıflara sarmalayıp kendi sınıf çıkarlarının mücadelesini yürütebileceklerini zannediyorlar.

Bilmem faydası olur mu ama bir kere daha tekrar edelim: Türkiye, dünyanın gittiği yere (muasır medeniyetler seviyesi) gidiyor.

Orası her neresi ise; esas konuşulması gereken madde budur ve gerisi, torunlarımıza anlatmamıza asla imkân olmayan -çünkü anlamayacaklardır- bir yığın karikatürdür.

El mukadder...

- Efendim, sayın Başbakan bir tren benzetmesi yaptı; siz bir yazar olarak bu trenin neresindesiniz?- A, bak bu iyi soru. Şöyle söyleyim: İçinde değiliz, perondayız. Yazar kısmına böyle trenlere binmek iyi gelmez. Frikik atışlarında hakem nerde duruyorsa, biz de oradayız işte.
- Trenden inmeye kalkışanlar var diye duyuyoruz?
- Mümkündür, tren şefinin meselesidir onlar. İlerdeki köprünün üç vakte kadar yıkılacağını duyan bazı yolcular, başka tren beklemek üzere bekleme salonuna geçebilirler. Bizim siyasetimizde böyle vakalar hayli görülmüş fakat, zor zamanlarda akıl karışıklığına uğrayanların hiçbiri iflâh olmamıştır.
- Köprü yıkılmasıyla AK Parti'nin kapatılma ihtimâlini imâ ediyorsunuz galiba. Kapatılacak mı?

- Eskiler "şüyûu vukûundan beter" derlerdi bu durumlar için; yani, Başsavcı öyle bir Pandora kutusunun kapağını araladı ki, kapatılsa bir dert, açık bırakılsa ayrı dert. İşin garipliğine dikkat et ki, iktidardaki parti kapatılırsa nelerin olabileceğini, hangi olayın hangi istikamette gelişebileceğini az-çok öngörebiliriz fakat kapatılmama ihtimâlinde neyin nasıl gelişeceğini öngörebilenimiz yoktur ve bu acıklı, ağlanası bir durumdur.
- Ne olur kapatılmazsa?
- Bu gözü kara üslûbun, bu fevrî cür'etin, bu tür bir kural tanımazlığın ihsâs ve imâ ettiği âkıbet resmen ve alenen darbedir. Öyle olmadı, böyle olsun diyecekler galiba...
- Aman ne diyorsunuz, ağzınızdan yel alsın!
- Öyle olsun fakat darbe neyi halleder ona bakmak lâzım; esasen Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararı, düpedüz darbeden daha ağır sonuçlar doğurdu; bir mânâda Meclis ve Hükümet, Amerikalıların tâbiriyle topal ördek (lame duck) durumuna geldi, recüliyyetini kaybetti.
- Recüliyyet?
- Devellioğlu'nun lugâtine bakarsan ne demek olduğunu bulursun. Diyeceksin ki, başka ne olmak ihtimâli vardı; vaktiyle böyle ihtimâller vardı fakat fevt edildi. Bu arada fevt kelimesi için yine aynı lugâte bakacaksın mecbûren. Peki, ne yapılabilirdi diye sorsana?
- Peki, ne yapılabilirdi?
- Seçim akşamından itibaren yapılması gerektiği halde yapılmayanları ve çok vahim taktik hataları saymıyorum (çünkü bunlar haylice yekûn tutuyor) fakat AYM'nin son kararından hemen sonra bir sine-i millet jesti çok yerinde olurdu!
- Sîne-i millet?
- Yani iktidar partisi vekillerinin, kendi rızâlarıyla bu görevlerinden çekilmeleri ve tabii buna bağlı olarak hükümetin istifâsı; hatta Cumhurbaşkanı'nın da istifâsı. Ardından CHP'ye azınlık hükümeti için destek verilmesi ve en kısa zamanda genel seçime gidilmesi. Şair Eşref'in nefis bir nüktesi vardır, diyor ki: "Gam değil amma bu mülkün böyle elden gitmesi / Gitgide zulmetmeye elde ahâli kalmıyor". Hükümet, bürokratik oligarşi'nin nasfet ve hakkaniyet anlayışına sığınmakla, onların kendilerini hâlâ meşrû zeminde görmelerine yardımcı oldu bir yerde. Bu hatayı hep yaptılar; tâ Demokrat Parti'den beri böyledir bu.
- Ne diyorsunuz, olacak iş mi bunlar? İstikrar, dengeler, Türkiye'nin itibarı?..

- Bu kavramların senin benim için taşıdığı değerle, derin bürokrasi oligarkları açısından teşkil ettiği anlam örtüşmüyor. Bunu gördük; defalarca gördük. Şimdi söylenecek söz şudur: El mukadder, lâ yu'gayyer. Hayırlısı olur inşallah!

Türkiye, "askerî bir cumhuriyet" midir?

Bir süreden beri internet cemaati arasında, "Hindi Cumhuriyeti istemiyoruz" kampanyası aldı yürüdü; diyorlar ki, "devletin adı Turkey değildir, Türkiye'dir; binaenaleyh biz Hindi Cumhuriyeti değiliz" diye posta kutularını şişirip duruyorlar.

E-mektup bedava, klavye başında vatanperverliğin tadına da doyum olmuyor. Eh, haklılar biz hindi cumhuriyeti değiliz, muz (Republic of Banana) cumhuriyeti de değiliz, e, peki ne cumhuriyetiyiz?

Demokratik bir cumhuriyet miyiz meselâ?

Taraf gazetesinin dünkü haberine bakarsanız, vaziyetimiz hayli karışık görünüyor; bu haber bana balıkçıların denizin içini görmek için çinko kovaların dibini çıkarıp yerine cam takarak yaptıkları âleti hatırlattı: Kovayı yarıya kadar suya batırınca ışık yansımalarının görünmez hale getirdiği yüzeyin altını hayli net şekilde gösteriyor.

Devletin derinliklerinde neler olduğunu yüzeye akseden işaretlerden az buçuk kestirebiliyorduk; bu haberle devletin derûnunu gördük. Haberin başlığı şöyleydi: "Genelkurmay'ın Türkiye'yi biçimlendirme planı: Yargıçlar ordu çizgisine çekilecek, Gazeteciler kullanılacak, TSK muhalifleri yıpratılacak, Kanaat önderleri yönlendirilecek, DTP muhatap kabul edilmeyecek, Kürt bölgesi silahla rahatsız edilecek" vb...

Diyelim ki haber "montaj", tamamen uydurma, fabrikasyon mamûlü. Mümkündür, olabilir fakat bir Allah'ın kulu çıkıp, "Hayır, Türkiye'de böyle bir şey olamaz, çünkü haberde ileri sürülenlerle olup-biten şeyler arasında hiç bağıntı yoktur" diyebilir mi?

Diyemez! Haber uydurma olabilir ama işaretleri sahihtir, çünkü biz nice zamandır bu alâmetlerin içinde yaşıyoruz: Yüksek yargı üyelerinin Genelkurmay'a davet edilerek "brife edildikleri" ve bundan yargı bağımsızlığı ve tarafsızlık nâmına hiç de alınmış görünmediklerini yaşayalı on sene bile olmadı. Kendilerinin "dinci" olmadıklarını ileri süren bir kısım matbuatın, zaman zaman haber bültenlerini "Silahlı Kuvvetler Saati"ne dönüştürdükleri sır değil, âşikâr, rektörler ve üniversite camiasının hâl-i pür melâli derseniz, "mâlumu ilân" derecesinde mevsuk, sıradan ve sıkıcı bir gerçek.

"Askerî vesâyet rejimi" deyip durduğumuz şeyin iç organlarını teşrih ediyor bu haber; mâlumun ilânı. Anayasa Mahkemesi'nin son kararını duyunca bazı üst komutanların sarf ettiği tâbir bu; mâlumun ilânı. Bakalım şimdi yüksek yargıçlar yine alelacele bir araya gelip bir kınama bildirisi kaleme alacaklar mı? YÖK'ün rektörleri, "katiyyen olabilemez; biz işimize

kimseyi müdahale ettirmeyiz" diye acıklı duyurular yapacaklar mı? Bakalım Genelkurmay, "külliyen iftiradır, biz anayasanın tarif ettiği demokratik cumhuriyet fikrine saygılıyız" mı diyecekler, yoksa hep yaptıkları gibi, "kim sızdırdı bu haberi" diye içe dönük yeni araştırmalar mı başlatacaklar?

Bu haberin itham mevkiine mıhladığı kurumlardan gürül gürül yalanlama bekliyorum; tekzip, tepki, protesto, her neyse! Bazı sivil toplum örgütlerinin ışıkları söndürüp açmalarını, laikliğe duyarlı ev hanımlarının tencere tava ile protesto gösterisi yapmalarını ve demokrasiye sahip çıkmalarını bekliyorum.

Hindiye benzetilmekten gocunan arkadaşlardan da benzer tepkiler beklerim, "Askerî vesayet rejimi istemiyoruz, tam bağımsız ve tarafsız yargı istiyoruz, devlet kesesinden arpalanan STK'lar istemiyoruz, Ordu-gençlik el ele toplantılarına katılarak darbe destekçiliğine soyunan bilim adamı istemiyoruz, bilakis Atatürk'ün dediği gibi hâkimiyet-i milliyenin tesisini istiyoruz" yollu yeni e-mektup kampanyaları açacaklar mı bakalım?

Veya soruyu şöyle tertib edelim:

Türkiye acaba Anayasa'da yazdığı üzre demokratik bir cumhuriyet midir, yoksa öyle yazıyor olsa da fiilen "askerî bir cumhuriyet" midir?

Cevap belli, denizin dibi artık görünür hale geldi çünkü.

Tip

-Ee, nasılsınız bakalım. Asma hemşehrim öyle yüzünü, merhaba, boşver; geçer nasılsa. Ben Hamdi, tanıştığımıza memnun oldum. Yolculuk nereye? Kusura bakma, nereye olduğu belli değil mi aslında? Hayır, şu sebepten soruyorum, bazen tam mevzuyu sardırıyorsun, ahbab oluyorsun, böyle bir muhabbet oluyor, aa, adam yarım saat sonra iniyor otobüsten.

Benim otobüs firmam olacak, almam böylelerini. Kardeşim bu araba 8 saatlik yola gidiyor, sen yarım saatlik yere bilet kestiriyorsun. Daha Bismillah demeden, küt iniveriyor adam. Otobüs oluyor köy minibüsü, posta treni. Sen hiç posta treninde seyahat ettin mi hemşehrim? Ben ettim. Bizim köyün istasyonunda her tren durmazdı, sadece posta treni durur, günde iki defa. Mübarek te'hir yapmadan geleceği tutarsa bizim istasyondaki personel telâşlanırdı, "aman bu vaktinde gelmezdi ama hangi terslik oldu ki erken seğirtip geldi" diye birbirleriyle dalga geçerler filan. Ha, tren diyordum. Abi binersin bu trene. Yalan söylüyorsam nâmerdim, bunlar yazın ortasında nerede iki kavak, su kıyısına yayılmış iki manda görseler durur, selam verir öyle geçerler. Posta treni lâfı ordan kalmıştır böyle. Bir gün yine bindik posta trenine, yanımda kocaman bir denk var, iki de turşu bidonu; içinde mercan gibi pezik turşusu. Rahmetli anacığım müthiş turşu kurardı. İstanbullarda filan meşhur olduydu. Niye, çünkü her sene köyden İstanbul'a pezik turşusu gönderir hısım akrabaya; oradan komşularına filan.

Neyse kondüktör geldi, ilaveten para istiyor. Yav ne parası hemşerim, kendime üçüncü mevki bilet almışım, kaçak yolcu değilim; haa, eskiden üçüncü sınıf vardı, şimdi kalktı. Sen hiç üçüncü sınıf vagonda seyahat ettin mi? Etmedin tabii, yaşın tutmaz çünkü. Şimdi bunların oturma yerleri tahtadandır tamam mı; yarım saat oturursun, altın ağrır. Sert dümdüz. Ucuzdur, öyle sallana sallana gidersin. Öteki vagonlara geçeyim dersen bırakmazlar, niçin; sınıf farkı! Demirel sağolsun, herkes birinci sınıf vatandaş olacak filan dedikten sonra üçüncüyü kaldırdılar galiba; İkinci de kalktı değil mi? Pullman mı ne diyorlar. Neyse efendim, yav bu arada isminizi sormayı ihmal ettim, kusura bakmayın. Neydi adın hemşerim?

-....

-Aloo, hemen uyumaya başladın sen de birader. Ooo, bu yol uyumakla geçmez ki. Benim bir arkadaşım vardı Fahrettin diye. Trende uyumuş, Kayseri'de inecek iken Eskişehir'e kadar gitmiş bu. Horul horul. Yav, biz iki dengi bedava götüremiyoruz, bizim Fahrettin Eskişehir'e kadar bedavadan gitmiş. İnsan uyanmaz mı, etrafına bakmaz mı? Tamam, sen uyuklamaya devam et, belki yoruldun akşama kadar, mavin hemşerim bana şu sarı kazozdan getirir misin, içim yandı be. Biliyon mu, bu kırmızı kazozlar çok zararlıymış, zürriyeti kesiyor filan diyorlar. Onun için sarıya başladım ben. Aslında biliyon mu, bunların hepsi zarar kardeşim. Eve sokmayacaksın. Nerede bizim çalkamalar, limonatalar; rahmetli anneannem tasın içine bir kaşık pekmez koyar, basar suyu, bir güzel karıştırır, içine de bir kuru emek ufalardı; çalardık kaşığı. Kaşık dediysem öyle şimdiki olduğu gibi herkese bir kaşık düşmeez. Sırayla. O da tahta kaşık ha, şimşirden. Sonra o turşuların suyu. Güzel kardeşim, bir tarih, delikanlıyım, bağrım yanmış, mevsim yaz. Turşu küpünden bir kepçe turşu suyu çıkardım, bir yudumda gitti. Bir daha, bir daha derken inancın olsun neredeyse yarım teneke turşu suyu içmişim. Öyle lezzetli olurdu meret. Şimdi turşu suyu satan var mı? Eskiden varmış İstanbul'da, Beyoğlu'nda. Şimdi varsa kola, yoksa kola. Kaptan beey, kaptan beeey, Ferdi'nin kaseti var mı? Varsa şeydelim biraz, severim Ferdi abimizi, sen de sever misin? Yoksa Müslümcü müsün? Bak ben Müslüm Abi'yi pek tutmam, hele son zamanlara işi caza bozdu. Yav kardeşim bu entellerle kim iş tutsa huyu ahlâkı değişiyor. Al meselâ Neşet Ertaş. Yav biliyon mu rahmetli Zeki Müren bunu çok tutarmış, kazinoda çıkarttırır sahneye bir şişi viski açar, dibine kadar içer, bitirdikten sonra şişeyi kırıp, "türkü böyle söylenir ulan" diye bir güzel ağlarmış. Büyük adam tabii. Neyse efendim, şimdi bizim Neşet abi türkü söylüyorum diye caz yapmaya başladı. Uzatıyooor, kısaltıyoor, böyle garip bişeyler yapıyor. Yav Neşet abi, bırak bu caz-maz ayaklarını, eskiden olduğu gibi çal çığır, kafamızı bulalım. Yav hemşerim uyumuyon değil mi? Mavin kardeş, bi de su alayım be. Öğleye pastırmalı pide yedimdi, yakmış içimi, kurbanın olurum senin. Vaaay Kenan abi, yav iki saattir arka sırada oturuyorsun bir tanışlık vermiyorsun be. İnsan bir merhaba der. Nasılsın, iyi misin, yengem nasıl? Safra kesesini aldırdı değil mi, oh oh; Allah şifa versin. Şimdi tıp gelişti tabi Kenan abi, öyle eskisi gibi ameliyat da etmiyorlar, iki boru sokuyorlar karından, şaak diye alıyorlar. Sağol mavin kardeş, Kenan abime de sor, Kenan abi bişey içer misin? Kırmızı var, sarı var, su var. Kahve

de var mı kahve? Niye yok; demin kaptana götürüyordun ama. İlk molayı nerede veriyorsun, haa... Aslında kaptana söylesen, beş yüz metre ötesinde bir kamyoncu durağı vardı, orada eğleşseydi. Abi bir kurufasulya yapar orda Bekir diye biri var. İnanamazsın. Askerden izine çıkıyorum, kaç sene olmuş bakayım, yirmi, yirmi iki... Bir oturuşta insan altı porsiyon kuruyu götürür mü arkadaş? Yanına rahat bir kilo kuru soğan yemişim. Tabiatıyla sonradan biraz rahatsız olduk ama değdi vallahi. Kenan abi, yanındaki arkadaşı gözüm ısırıyor ama, Tuhafiyeci Şevket'in üst yanındaki Nalbur Nuri'nin orada çalıştın mı hemşerim? Allah Allah; insanlar çift yaratılmış derler ya, hık demiş burnundan düşmüş sanki. Kusura bakma hemşerim, yol uzun. Neyse, nerde eski nalburlar. Yav mavin kardeş, demin kaptana insanca bir şey söyledik, herif aldırış bile etmedi. Bizim Mehmet abi bu şirketin ortaklarından değil miydi, yabancı değiliz kardeşim, bu araba bizim sayılır. Neticede çengi getirin oynatın demedik yani, varsa insaniyet namına bir Ferdi kaseti istedik. Yoksa, yok dersiniz anlarız. Ha, bak Ferdi abi enteresan adam. Adam arabeskçi gitar bile çalıyor fakat Necla yengeye ayıp etti. Bunca zamannın Necla yengesi, efendim? Niye biraz susacakmışım kardeşim, dinlenmek istiyorsan otele gider vurur kafayı yatarsın. Burası otobüs. Yorgan yastık da getirsinler mi?.. Oo, abime bak. Neyse ne diyordum, kondüktör geldi, ille de ekstradan bilet kesecek. Aslında numarayı çakıyorum. Elli kuruş daha versem cebe indirip görmezden gelecek fakat rüşveti alanın da verenin de. Sahi nedir bu tapucuların meselesi yav. Bi tarihte babaannemin veraset ilâmını çıkarttırıyoruz....

Atatürkçüler için yol ayrımı

Yol ayrımına geldik; nereye gideceğiz? Yol ayrımından kastım, kendi zehaplarına göre bir Atatürkçülük fikriyatını savunan çevrelerin karşılaştığı açmazdır:

Ya muasır medeniyet seviyesinin icaplarına itaatle hürriyeti ve demokrasiyi temel değerler haline getiren Batı modeli bir siyasi düzeni tercih edip Türkiye'yi rahatlatacaklar veya Atatürkçülüğü, 30'lu yılların Tek Partili hayatına uygun otarşik bir tahditler rejimi şekline sokup iktidarlarını bir süreliğine olsun devam ettirmenin çaresine bakacaklar.

Açmazları şurada: Atatürk, yüzü Batı'ya dönük, muasır dünya ile aynı zaman dilimini ve medeni standartları paylaşan bir ülkenin hayalini kurmuştu. Bu idealin, şimdiki zamana tercümesi ise, elifi elifine Avrupa Birliği projesine iltihaktır. Atatürkçülükten ekmek yiyen çevreler ise Avrupa Birliği'ne muhalefet ediyorlar. Türkiye'nin kendine mahsus özel şartlar taşıyan ve dolayısıyla çağdaş dünya ile aynı standartları paylaştığında yoldan çıkıp darmadağın olacak, hatta parçalanacak evsafta "gevrek" bir ülke olduğunu ileri sürüyorlar. Atatürkçü olmak faraziyesiyle "Batıcı" iken aynı zamanda Batı'ya karşı olmak, Batı'nın Türkiye'yi bir zaaf anında apansız bastırarak dilim dilim yutacağını savunup belirsiz bir süre için aydın despotların kontrolünde tutulması gerektiğini savunmak tam bir saçmalık!

Bugünün Atatürkçüleri, varlıklarını ve fikirlerini meşrûlaştırmak için çok vahim bir yakın tehlikenin mevcudiyetini ispatlamak zorunda hissediyorlar kendilerini; bir "mücbir sebep" ihtiyacı içindeler; bu mücbir sebep, II. Meşrutiyet'ten beri değişmedi: İrticâ ve bölücülük. Cumhuriyetin antitezi gericilik ise, gericiliğin yakın, eli kulağında bir tehlike olduğunun hep gündemde ve sıcak tutulması lâzım.

Bu memlekette elbette bir miktar gerici vardır, 70 milyonluk bir memlekette böyle yeşillikler hiçbir zaman eksik olmaz. Mesele şurada; gericilerin sayısı ile darbe heveslileri kantara vurulsa hangi zümre galebe eder? Daha doğrusu hangi tehdidi yakın ve ciddi bir risk olarak kabul etmemiz gerekiyor? Bu soruya samimi cevap veremiyorlar ve konuyu çarpıtıp laiklik aleyhtarlığının "odak" derecesinde kesafet kazandığını ileri sürerek "vesayet" haklarına ilişilmemesini istiyorlar.

Diyelim ki irtica hakikaten vahim boyutlarda; "odak" olmayı da geçmiş, bugünden yarına Türkiye'de "laik hayat tarzı"nı ortadan kaldıracak derecede azmanlaşmıştır. O zaman sual şudur: Bu nasıl bir vesayet rejimidir ki, irticâ azalması gerekirken mütemadiyen artmaktadır? Cumhuriyet niçin sivrisinek gibi gerici üreten bir "fauna"dır? Niçin ilerici, aydın yürekli, çağdaş ve laik güçler hep cumhuriyeti korumak ve kollamak için savunma pozisyonunda beklemek zorundadır? Cumhuriyet'in aydınlatıcı maarif hamleleri başarıya ulaşmamış mıdır yoksa?

Veya soruyu şöyle değiştirebiliriz: Köy enstitüleri vaktiyle CHP tarafından kapatılmamış olsaydı, bugün irticâi güçler hâlâ tek başlarına seçim kazanacak kertede azmanlaşıyor olabilirler miydi?

İşte yol ayrımı bu; Atatürk'ün çizdiği perspektife göre yüzümüzü Batı'ya çevirirsek bugünün örtülü muktediri derin bürokratların saltanatı sona erecek ve yerine -gariptir- 6 ok içinde hiç zikredilmemiş, modern demokratik değerler alacaktır. İkinci ihtimâl, askerî-bürokratik vesayet düzeninin işte bugünlerde olduğu gibi düşe kalka devamının çaresine bakmaktır ki, yapılan da esasen budur; bu uğurda icabında darbeyi bile göze alarak gerginlik üzerinden iktidar mücadelesi vermek. Bu yolun ucu yok; Türkiye'ye hayrı da yok.

Atatürkçü geçinenlerin -eğer samimi iseler- Atatürk'ü iyi anlamaktan başka çıkar yolları kalmadı: Atatürkçüler, lütfen biraz Atatürkçü olunuz ve Türkiye'nin ayağına bağ olmaktan vazgeçiniz!

İki fotoğrafın düşündürdüğü

Bir ay kadar önce, CHP Genel Sekreteri Önder Sav'ın telefonunu açık bırakması üzerine kopan o küçük fırtınanın en heyheyli günlerinde İstanbul'da, gazeteye yakın bir yerde Aksiyon ve Zaman'dan genç gazeteci arkadaşlarla birlikte oturup sohbet ediyorduk. Sözün dönüp dolaşacağı yer belliydi: Açık bırakılan telefon! Hepsi de genç yaşlarına rağmen

meslekte hayli tecrübeli gazeteciler olduğu için merak edip sordum, -Sizin de başınıza böyle bir şey geldi mi; yani, telefonla haber almaya çalıştığınız kişinin, mülakat bittikten sonra telefonu dalgınlıkla açık bıraktığı oldu mu?

Söz bu minval üzere sürüp giderken, aklıma bir başka soru geldi, "Peki" dedim, "Önder Sav'a telefon açan o gazeteci siz olsaydınız ve iki kişi arasında bir kapalı odada geçen konuşmayı siz dinleyip kaydetseydiniz ne yapardınız?"

Herkes bir an birbirine baktı, sonra gülümsemeye başladılar.

-Hiçbir şey yapamazdık, çünkü haber yapsak da bizimkiler bunu yayınlamazdı!

"Bizimkiler" diye imâ ettikleri, Zaman ve Aksiyon'un haber editörleri, haberden ve yayından sorumlu kişiler.

"Niçin" diye sormadım, çünkü bu cevabı vereceklerini biliyordum. Niçini mâlum, ortada haber niteliği taşıyan bir olay var fakat haberin elde ediliş biçimi problemli. Ünvanları ne olursa olsun, iki kişi, başkalarının duymadığını varsayarak kendi aralarında sohbet ediyorlar ve bu esnada telefonun açık bırakılmış olması, orada konuşulanların haber hâline gelmesini meşrû kılmıyor.

Açık söylemek lâzımsa bu cevap hoşuma gitti; hatta gururlandım.

-Peki, son soru: O telefonu açan kişi siz olsaydınız, meşru olmadığını, yanlışlık eseri olduğunu bildiğiniz hâlde, konuşmayı yine de dinler miydiniz?

Masada kısa bir tereddüd yaşandı,

-Haber yapmazdık ama dinlerdik elbette; böyle bir olayı dünyada hiçbir gazeteci kaçırmak istemez.

Haberci refleksi. Dürüst bir cevap.

Geçen hafta internette birbirine bağlı üç tane fotoğraf dolaştı durdu. İlk gördüğümde, o mâlum tabirle âdeta gözlerime inanamadım ve hemen anladığım kadarıyla fotoğraflarda Photoshop efektleri yoluyla suiistimal yapılıp yapılmadığını anlamaya çalıştım.

Hayır, fotoğraf sahici görünüyordu. Üç fotoğraf arasında büyük bir tutarlılık vardı ve fotoğraftaki kişinin, çok ünlü bir üniformalı bürokrat olma ihtimali kuvvetliydi.

O kişi, Süleyman Mâbedi'nin eski duvarları önünde, saygılı bir yüz ve vücut ifadesiyle durmakta, belki dua etmekteydi.

Fotoğrafı sağa sola dağıtan kişiler, görenlerin, "bu ne perhiz bu ne lahana turşusu; laikçiliği ile tanınmış bir komutanın dünyaca meşhur bir ibadet yerinde, üstelik Musevi inancının sembolü olmuş bir mâbedde ne işi var; yoksa kendisi bizzat o dine mi mensup?" diye düşünmelerini amaçladığını sanıyorum. Böylece muhtemelen Ağustos ayında yapılacak terfi ve atamalar üzerinde etkili olmaya çalıştıkları muhakkak.

Zaman ve Aksiyon bu fotoğrafları kullanmadılar; üstelik daha güzel bir şey oldu: Basın'da pek azı hariç bu fotoğraflara ve dedikoduya itibar eden olmadı. Bu tutarlılık jesti, Türk basın tarihi için önemli bir sayfadır. Altını çiziyorum.

O fotoğraflardan bir hafta önce D Grubu gazetelerinde bir başka fotoğraf, tepe tepe ve tekrar be tekrar kullanıldı. Bu fotoğrafta Adana'da bir lise binasının teras katında namaz kılan sekiz on tane öğrenci görülmekteydi.

Bu fotoğraflar, yayıncı gazete tarafından en çirkin, en fahiş tarzda yorumlandırıldı ve okulun yöneticileri, öğrenciler arslanın ağzına atıldı: Nasıl olurdu, laik bir ülkede öğrenciler, bir kamu kurumunun terasında saf bağlayıp öğle namazı kılabilirlerdi? Buna kim göz yumuyordu? Sorumlular açıklanmalı ve sürüm sürüm süründürülmeliydi!

Okulun terasında namaz kılan çocuklar birer insandır ve sırf insan oldukları için din ve vicdan hürriyetlerini kullanmaya hak kazanmışlardır. Bunun için kınanamaz, afişe edilemez, aç arslanların önüne atılamazlar. Kimsenin bunu yapmaya hakkı yoktur.

O üniformalı bürokrat da -bilmiyorum ama, velev ki hakikaten Musevi olsun- aynı hakkın sahibidir. Bizim anayasamız, kimsenin dinî ve vicdani kanaatlerinden ötürü ayrıksanamayacağını söyler (M. 24). Laiklik ise, lisenin damında namaz kılan çocuklarla, rütbeli yüksek bürokrata devletin aynı nazarla, aynı uzaklıktan bakmasını öngörür. Bu bakış, "orada ne filimler çeviriyorsun bakalım?" bakışı değildir, "sana ilişen var mı; sen kimseye ilişiyor musun?" yollu bir bakıştır. Biçimlendirici ve tek tipleştirici katı laiklik anlayışını değil, temel hakların rahatça kullanılabilmesini derd edinen bir bakış.

Bu ülkenin anayasası icabınca kimsenin kimseye, "hangi inancı taşıyorsun; hangi etnisiteye mensupsun; kimliğini, aidiyetini ve inancını niçin gizliyorsun veya niçin açıklıyorsun"

diyebilme hakkı yoktur. Dileyen izhâr eder, isteyen saklı tutar. Laiklik bu hakkı da garanti eder.

Veya etmelidir...

Devletin çatısında gayri resmî şekilde örgütlenip bir dayanışma grubu oluşturarak, Türkiye'yi 19. Yüzyıldan kalma otarşik, tutucu ve antidemokratik bir geleceğe zorlayan zümre, en az bizim kadar sevdiklerinden şüphe duymadığımız ülkeye bir iyilik etmeli ve zihinlerini her mânâda "muasırlık" fikrine, hürriyetçiliğe ve demokratikleşmeye açmalıdırlar.

Tarih ve sosyoloji bu zihniyeti tasfiye ediyor çünkü. Tasfiyeye uğramaya mecbur ve mahkûmlar; onlara düşen insaniyet ve muasırlığın icablarına boyun eğmeleridir.

Biliç'in bilmediği

Hırvat teknik direktör Slaven Biliç, vaziyeti tek cümlede özetlemiş, "Günlerce çalıştım Türkleri çözemedim." diyor.

Meşhur fıkrayı hatırladım hemen: Akıl hastanesinde hastalar sıraya dizilip, her gün muntazaman bahçe duvarındaki bir delik önünde sıraya girerek bakıp duruyorlar. Yeni gelen doktorlardan biri merak edip sıraya giriyor. Hayli zaman sonra sırası gelince bakıyor ki, aa; hiçbir şey yok; karanlık bir delik- En yakınındakine diyor ki: "Ben bir şey göremedim; niçin siz her gün saatlerce bu deliğe göz uydurup bakıyorsunuz ve ne görüyorsunuz Allah aşkına?"

Hasta, acemi doktoru tersliyor: "Biz kırk yıldır baktığımız halde bir şey göremiyoruz be doktor!"

Hürriyet gazetesine teşekkür ederim: Dün yayınladıkları "sandalda namaz" haberi Orta Avrupa'nın bunaltıcı sıcağında üzerimde resmen limonlu soda tesiri yaptı. Haber şu: Vatandaşın biri denizin ortasında sandalda namaz kılmış. Yerim müsait olsa asırlar üzerinden sırıkla atlayarak uzayın derinliklerinde zıp zıp zıplayan bu müthiş haberin tam metnini verir, etrafına da çiçekli kenar süsleri koyardım!

Hatırlayacaksınız; bir süre önce 'okul çatısında namaz' haberi de yapmışlardı bu külyutmaz zehir hafiyeler...

Şimdi Slovan Biliç'in ne demek istediğini daha iyi anlayabiliriz; çünkü sandalda namazı haber yapmak, "koşarken terledi" cinsinden bir incili çavuş meselini andırıyor ki, bir değil bir milyon Biliç gelse, Hürriyet refikimizin (bu lafın da cılkı çıktı artık Refika'anım huuu!) nasıl sağ gösterip sol çaktığını anlaması mümkün olabilemez.

Demek iki kaset seyretmekle Türkiye'yi çözebileceğini zannettin ha Biliç kardeşim? Acıdım sana... vah vah...

...

Bir evvelki (sabık desem yanlış anlarlar; neme lazım?)Reisicumhurumuz Ahmet Necdet Bey'in, Cumhuriyet Kazatası'na yeni okuyucular kazandırmak için erbab-ı gayreti himmete davet etmesi de Biliç kardeşimizin sittin sene geçse çözemeyeceği vakalardandır. Zihni bu derece kaotik çalışan-daha doğrusu ne zaman çalışacağı veya arıza yapacağı önceden kestirilemeyen insanların milli takımıyla top oynamak. Pilav tenceresiyle e-mektup göndermeye kalkışmak kadar öngörülemez ve sinir bozucu bir eylem teşkil edebilir. Bu gayretşinaslığın gerçek kodlarını sıradan bin Türk "şaak" diye çözmekte tereddüt göstermeyecektir ama sıradan bir Avrupalı, eski bir devlet başkanının niçin sıradan bir gazetenin tiraj meselesini dert edindiğini anlayana kadar biz maçı çoktan koparmış oluruz.

Biliç'in bilemediği budur işte!

...

Orta Avrupa dolaylarından Türkiye gündemini takip etmek, üstelik hareket halinde iken hiç de kolay olmuyor. Bu yüzden yazımı yine kaotik göndermeleri bulunan bir fıkrayla tamamlamak istiyorum.

...

Kemalist vaizlerimizden biri ahirete intikal edince sorgu sual melekleri, arkadaşı istihkaka çekmişler.

-Dinukum?

-Kardeşim yazdık biz o kitabı, okumadınız mı uuff?

-Rabbikum?

-Allah Allah: Kardeşim felan kitapta yazmışımdır ben onu: Gelmeyin lütfen bana böyle şeylerle...

Her sual böyle ters cevaplara konu olunca meleklerin bu ukala vaize kafası bozuluyor. Sevgili 'hoca'nın yakasını toplayıp iyice silkeledikten sonra diyorlar ki,

-Tantana yapma be: Bizim senin yazdığın kitaplardan haberimiz var; peki senin bizim buradaki kitaplardan haberin var mı?

COACH!

Onları, otomobillerinin ön pencerelerine özel düzenekle tutturulmuş Türk bayraklarıyla caddeden geçerken görenler, Türkiye'nin Avusturya büyükelçisi veya Viyana başkonsolosu zannedebilirler; öyle değil; 'gurur' yanlış kelime.

Daha çok sevinç; bir bayram sabahını memleketinde sevdikleriyle karşılayanların gönül ferahlığı, kibir değil neş'e, azamet değil 'içi ışıl ışıl olmuş bunun yahu' cümlesinin beden diliyle ifadesi.

Meğer buna ne kadar ihtiyacımız varmış...

Her sohbette, 'n'olacak bu Türkiye'deki durumlar' sorusuna asılmış salkım salkım endişe. Avrupa'da Türk olmak, Türk kalmak, Türkiye'nin engin ovalarında ferah-fahur masa başı milliyetçiliği yapmaya benzemiyor. Türkiyeli yatırımcı mütedeyyin abilerden kazık yiye yiye bağrı vefasızlık kabristanına dönmüş gurbetçiler yine de Almanlarla maç yaparken Brezilya'yı değil, Türkiye'yi tutuyorlar. Bu önemli, çok önemli ve çok değerli bir şey...

Peşte'de bir gurbetçiyle Galiçya Cephesi'nde şehit düşmüş Osmanlı askerlerinin şehitliğini geziyoruz. 7-8 sene evvel buradaki askerî ataşemiz Şehitliği yeniden tanzim ettirmiş. Bir gül bahçesine girercesine girilen bir kabristan! Bizim gurbetçi, 'hay elini öpeyim böyle Türk subayının' diyor.

Oradakiler neyle uğraşıyorlar ama böylesinin de eli öpülüyor. İvazsız, garezsiz, samimi bir minnet hissi bu. Anlar mısınız; anlayabilir misiniz? Oradakiler' buradakilerle aynı dili ne zaman konuşur?

Ah bir anlasanız bu gariban Türker'in yanık bağırlarında kışlayan mehabet duygusunu, imanı ve muhabbeti. Bir anlayabilseniz, zırt-pırt bildiriyle halka ayar vermeye hiç lüzum kalmayacak.

Budin'in zümrüt yeşili tepeleri arasında kaybolmuş gibi duran mütevazi pansiyonda akşamüstü 30 kadar Türk, daracık bahçede plastik sandalyelere yerleşmiş, evin yan duvarına akseden sinevizyon görüntüsünün netleşmesi için akşam karanlığının çökmesini beklemekteyiz. Brezilya'yı değil, hamdolsun koç gibi top oynayan kendi takımımızı destekliyoruz. Uğur ilk golü atınca delikanlılarla aksakallılar sarmaş dolaş... Gol yiyince, 'pes etmek yok, atarız; haydi alkış' sesleri yükseliyor ve habire duvardaki sinevizyon görüntülerini alkışlıyoruz. Dışardan gören kim bilir ne zanneder bu hali?

Devre arasında bahçede akşam namazı düzenine geçiliyor hemen; yere üç beş yaygı, bir imam, bir müezzin; ara yerde gürül gürül cemaat. Dualar Budin semalarına refakatinde nelerle yükseliyor?

Ah... Orda olacaktınız...

Şöyle böyle bin küsur Türk'ün yaşadığı Budapeşte'de, zaferden sonra çıkıp çocuklar gibi sokak turu atmayı planladık fakat olmadı; sağlık olsun, 'böyle oynayın, elenin; helal olsun' dedik. Mahzun ama mağrurduk. Tadına doyulmaz bir gurbet akşamıydı. Başındaki 'coach'un kantara gelmez egosu sinirimize dokunsa da Brezilya'nın değil Türkiye'nin Euro 2008'den elenmesini pekala hazmettik.

'Orada olmalıydınız' yanlış; oradaydınız; hep orada, hep beraberdik zaten.

Çerden çöpten laftan ipe dizip, bizi elaleme rüsva eden iddia sahipleri belki hâlâ duymamıştır diye buracığa yazayım; Bu gurbetçilerimiz sadece Avrupalıların iş yerlerinde aylıkçılık, büfelerde dönercilikle iktifa etmiyorlar. Türkiye'de değil, burada da sınıf atlıyorlar. Birisi dedi ki, "Hamdolsun artık avukatlarımız, doktorlarımız, vekillerimiz, iş adamlarımız da var; gümbür gümbür geliyoruz. Dert çok ama hamdolsun devası var."

Bu işin devası eğitim. Bu gurbetçiler artık eğitim sektörünün de, "çağdaş" eğitimciliğin de püf noktasını ele geçirmişler. Çatır çatır okul açıyor, görenin 'talebe olsam, bir daha okusam' diye iç geçirdiği pırıl pırıl sınıflarda yüz ağartıcı işler yapıyorlar.

Yurtdışında faaliyet gösteren her "Türk okulu"nu gezdiğimde, -ayıp değil ya- Hırvatistan'a gol atmışız gibi yüreğim kabarıyor.

Bu işin "coach"una teşekkür etmeseniz de olur; dahleylemeyunuz kâfidir.

Şimdiki Zamanın Rûhu

-Yurtdışından az önce dönmüş bir seyyah olarak Türkiye'yi nasıl gördünüz?

-Çok net şekilde dört tane Türkiye fotoğrafı canlanıyor zihnimde: İlki gazetelerin aksettirdiği Türkiye. Bu Türkiye korkularıyla yaşıyor ama yüzleşmeye yanaşmıyor. Gazetecilik bir bakıma dizi filmlerin senaryo yazarlığına dönüşmüş; bir sonraki haftada sürdürülmesi gereken düşmanlıklar, yanlış algılamalar, sempatiler ve çıkar hesapları itina ile sulanarak diri kalması sağlanıyor. Bu kurgunun gerçekle bağlantısı çok zayıf fakat sürdürülmesinde fayda görülüyor.

İkincisi resmi ideolojinin ve derin bürokrasinin gördüğü Türkiye resmi; bu resim, ülkeyi yakın tehlikeler karşısında kaskatı kesilmiş gibi gösteriyor. <!--more-->

Kurt kuzuyu yiyecek; kuzu, kurda postu kaptırmamak için meşru, gayrımeşru bütün savunma çarelerini kullanmakta kendine hak görüyor. Bunun aslında sınıflararası bir iktidar çatışması olduğu gerçeğini hissettirmemek için meseleye ideolojik bir mahiyet vermeye çalışıyor bürokratlar. Üçüncüsü seçilmişlerin algıladığı Türkiye. Sokaktaki insanlarla devlet arasında köprü olmak görevi, siyasetçi zümresini yıpratmış. Halkın desteğini kazanmışlar fakat bu desteği yönetme iradesine dönüştürmekte acemilikler yaşıyorlar. Zaman zaman lüzumundan fazla cesur, çoğu kere gereğinden fazla pısırık, ittiratsız ve kararsızlar...

Sonuncusu ise sokakların ve gündelik, sıradan hayatın nabzında akıp giden görüntüler; bu görüntülerde ideolojik bir çatışmanın izine rastlanmıyor. Elektriğe bindirilecek yeni zamlar, güçler ayrılığı ihlâlinden, ne bileyim meselâ laiklikten daha fazla ilgilendiriyor insanları. Gazetelerdeki ve bürokratların vehmindeki uçurumun kenarındaki Türkiye, dolmuş duraklarında, çarşı pazarda yok!

-Yani ne?

-Şu: bunlar geçiş dönemi manzaraları. En mühim mesele, üretilen değerlerin miktarını ve kalitesini artırmak; bu artış sağlanırsa saçma sapan haber ve köşeyazılarıyla halkını terörize eden gazeteci takımıyla birlikte, evhamlı fakat dünyadan habersiz bürokratlar da kaybeden sınıflar haline gelecekler. Seçilmişler de dönüşümden payı alacak mutlaka, onlar da tasfiye olacaklar. Elli sene sonra bu ülkede siyasi partilerin laiklik karşısındaki tutumlarına göre yelpazede sıralandıklarını düşünsene bir? Bugünkü manzara da budur zaten. Tam bir irticâ. Mesela güçler ayrılığı prensibinin pratiğe geçememesi gerici bir tablo; trafik anarşisinin altında ezilmek, imâr planları yaparken rantçılardan dakika başı dayak yemek de gericiliktir. Benim anladığım mânâda gericilik, iki kere ikinin dört ettiğini kabul etmek yerine şapkadan tavşan çıkarmaya kalkışıp gözbağcılığına yatarak zamanın rûhundan kopmaktır. Bu mânâda derin ve sığ kesimleriyle bütün bürokrasiyi, necip Türk matbuatının saçma sapan gazetecilik anlayışını gerici buluyorum. Siyaset kurumumuz da gerici bir yapılanma içindedir ve mutlaka tasfiyeye uğrayacaktır. Yeter ki biraz daha tüylenip, keçeyi sudan çıkarabilelim...

-Ne demek bu tüylenmek, keçeyi sudan çıkarmak?..

-Kestirmesini az önce söylemiştim: değer üretiminde miktarı ve kaliteyi artırmak; daha çok üretken ve verimli olmak. "Herkes zengin olsun da gerisi kolay"dan farklı bir şey söylüyorum. Kitlenin fertlere doğru ayrışması, kendinin farkına varan bireyin, kitleleşmek yerine gönüllü ve akıllı beraberlikler kurmaya başlaması gibi bir şey.

-İdeolojiler çağının sonu?

-Değil! İdeolojiler o kadar faydasız şeyler değildir; biz bu kelimeyi de kirlettik çünkü önemsediğimiz ideolojiler çağın gerisinde kalmış, anakronik, pejmürde, cılkı çıkmış şeyler. Bunları iman haline getirirseniz anlamsızlaşır; nitekim şekil A'da bunu görüyoruz...

-Karamsarsınız!

-Bilakis çok iyimserim; Türkiye, sırtındaki gerici yükleri daha fazla taşımaz; buna şimdiki zamanın rûhu müsaade etmez; hani şu sizin muasırlık dediğiniz şey var ya: O!

2008

30 Temmuz

"Akıl oyunları" mı? Zaman Gazetesi

28 Temmuz

Demokrasiler darbecileri yargılar; zorbalık darbecileri meşrulaştırır Aksiyon Dergisi

28 Temmuz

Kurdun adı; "Hukuk Devleti" Zaman Gazetesi

27 Temmuz

Sivil toplum örgütü! Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

26 Temmuz

Musikimizde 'Müzeyyen edâsı' diye bir şey var Zaman Gazetesi, Cumaertesi

26 Temmuz

Bir numara! Zaman Gazetesi

25 Temmuz

Yakın geçmişimiz bugünü izah eder Zaman Gazetesi, Yorum

24 Temmuz

İttihatçılar, dine muhalif değiliz demek için Ayasofya'da mevlit okutuyor Zaman

Gazetesi, Yorum

23 Temmuz

Demokrat! Zaman Gazetesi

23 Temmuz

100. Yılında II. Meşrutiyet, Ömrü kısa özgürlükler dönemi Zaman Gazetesi

21 Temmuz

İtalya laiktir, laik kalacak... Zaman Gazetesi

20 Temmuz

Acemi darbeci Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

19 Temmuz

Denizanası gibisin kardeşim! Zaman Gazetesi

16 Temmuz

Ayıptır ayıp! Zaman Gazetesi

15 Temmuz

Türkiye kazansın! Zaman Gazetesi

14 Temmuz

Ergenekon; çağdaş demokrasi yolunda bir adım daha Aksiyon Dergisi

14 Temmuz

Fikretçi takımının hâl-i "piyastos"udur! Zaman Gazetesi

13 Temmuz

Darbe ve mizah Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

12 Temmuz

Köy görünüyor, duman tütüyor Zaman Gazetesi

09 Temmuz

'Bırakın layn kızı!..' Zaman Gazetesi

07 Temmuz

Yorgun ve düzenli Viyana; enerjik ve kaotik İstanbul Aksiyon Dergisi

07 Temmuz

Sinekkaydı mürteci bunlar! Zaman Gazetesi

06 Temmuz

Kâbus Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

05 Temmuz

Dikkatsizlik utandırır Zaman Gazetesi

02 Temmuz

TIK TIK; KİM OO? SÜTÇÜÜÜ!.. Zaman Gazetesi

Musikimizde 'Müzeyyen edâsı' diye bir şey var

Müzeyyen Senar kaç yıldır şarkı söylüyor; 30'lu yıllarda Gâzi'nin huzûrunda şarkı söyleyecek derecede tanındığı hesaba katılırsa en azından 75 senelik bir sanat kariyerinden bahsetmekteyiz:

Uzun, parlak ve müzik hayatı bakımından herhalde mutlu geçen üç çeyrek asır, belki de hiçbir Cumhuriyet sanatçısına nasib olmamıştır; çünkü Müzeyyen Senar, on gün önce 90 yaşına bastı.

Bu anlamlı yıldönümü, yine az sanatçıya nasib olacak anlamlı bir albümle taçlandırıldı; sanatçının 1930'dan, 50'li yılların başlarına kadar Odeon plak şirketi adına okuduğu 100'e yakın eserin kayıtlardan derlenen ikinci albüm de yayınlandı. Meraklıların, ancak kendilerinden daha fazla meraklı koleksiyonere ricâ-minnet ederek dinleyebildiği eski, hattâ tarihi kayıtlar, şimdi yeni ses filtreleme teknikleri yardımıyla, "ille de ses kalitesi" diye ayak direten yeni kuşakların zevkine takdim ediliyor; dolayısıyla Müzeyyen Senar ve onun şarkıcılığı hakkında birbirinden farklı iki muhtemel kanaati irdelemek durumundayız: İlki, sanatçının çağdaşı sayabileceğimiz eski kuşağın kulak ve müzik zevkidir; bu kuşak, yenilerin

aksine "ses ve baskı kalitesi"ne ikinci derecede önem verir; onlar için asıl mesele musikinin bizzat kendisidir. Plâk cızırtılı olabilir; kayıt çok eski olabilir; refakatçi sazlar, bugünün mükemmel orkestrasyon düzenlemelerine alışkın kulakların yadırgayacağı derecede "sade", hattâ solo sesin bile bile ardında ve gerisinde kalmaya râzı bir tarzda sanatkârın sesini çerçevelemek ve ona icrâda yardımcı olmaktan ibâret pek mütevazı bir rol üstlenmiş olabilirler... Ve nihayet şarkı icrâsında tavırlar, edâlar değişmiştir; 60 yıl önce hayranlarına zevk ve huşû bahşeden okuyuşlar, bugün, siyah-beyaz filmler gibi demode, "retro" bir tad bırakıyor olabilir; hepsi mümkündür fakat aynı zamanları üç aşağı-beş yukarı Müzeyyen Senar'la birlikte yaşamış olanların bu kayıtları dinleyince kendilerini zaman makinesinde mutlu bir yolculuk yaparken bulacaklarını ve çok memnun olacaklarını biliyorum.

İkinci kanaat, modern zamanların dev müzik endüstrisini ayakta tutan yeni tüketici kitleye ait; onlar, her biri en az yarım asırlık bu icrâlarda ne bulacaklar ve nelerden hoşlanacaklar? Bu konuda tahminde bulunmak hem kolay hem zor. Kolay, çünkü yeni kuşaklar bizim musikimizin "klasik bir kültür değeri" olduğu gerçeğine pek dokunmadan yaşıyorlar. Müziğimize yıllarca "alaturka" lakabını reva görenler, yeni nesillerin "klasiklerimiz"le ilişik kesmesinde cehennem yollarına epey taş döşediler. Zor, çünkü sayı itibariyle "tüketici kitle" iriliğine erişememiş olsalar da en azından klasiklerimizi dinlemek, beğenmek, hatta yeniden üretmek mârifetini kazanmış gençlerimiz de var: ki onlar dahi Müzeyyen Senar'ın bu albümlerine bayılacaklardır.

Bu satırların yazarı "ara kuşak"a mensup; o doğduğu yıllarda Müzeyyen Senar, çoktan beridir gazino dünyasının en parlak yıldızlarından biriydi. "Müzeyyen Hanım"ı bizzat, üstelik dünya gözüyle görerek dinlemiş aile büyüklerinden dinlediği küçük gazino hatıraları da vardır ve bunlardan biri, Müzeyyen Hanım'ın, gazinoda dinleyicilerin verdiği elmayı narin elleriyle -üstelik enlemesine- "çat" diye kırıverdiğine dairdir. Evet, ara kuşağa ait ama -sözün gelişi- kendini "Müzeyyenci" değil de, meselâ "Safiyeci" (Safiya Ayla), ama daha ziyade "Perihancı" (Perihan Altındağ Sözeri) sayacak kadar da dönemin müzik zevkine ve kulağına âşinâ! Niçin Müzeyyenci değil; çünkü o Müzeyyen Senar'ın, farkında olarak veya olmayarak bir çığır açarcasına, musiki icrâsında "gazino tavrı"na öncülük ettiğine inanıyor.

Gazino tavrı demek, Darülelhan ve Radyo disiplininden âzâde bir edâ ile, şahsi icrânın parlak nüanslarına keyfince vurgular yapabilen hayli serbest bir okuyuş demek; nitekim albümde Müzeyyen Hanım'ın o edâ ile seslendirdiği epey eser bulunmakta. O çığını daha sonraları Zeki Müren ve "ekol"ün yaşayan temsilcisi Bülent Ersoy devam ettireceklerdir.

Müzeyyen Hanım, -haydi "erkek edâlı" demeyelim ama- biraz külhâni, biraz "Şoför Nebâhat" duruşunu ve söyleyişini icrâmıza hediye etmiş bir sanatçımızdır. Okuduğu her esere "Müzeyyen edâsı" diyebileceğimiz bir şahsi yorum katabilme özelliğinin altını önemle çiziyoruz. Bu edânın yanında Safiye ve Perihan hanımlar stil itibariyle pek hanım hanımcık, pek çıtı-pıtı, pek "ailevî" görünürler.

Albümdeki kayıtları, Müzeyyen Hanım'ın Radyo tavrından Gazino tavrına geçiş yıllarında seslendirdiği eserler, daha ziyade dizinin ilk albümünde yer alıyor fakat meraklı okuyucular, Müzeyyen hanım'ın otuzlu yıllarda okuduğu şarkıları dinlemek imkânı bulabilirlerse, ne kasdettiğimi daha iyi anlayacaklardır.

Müzeyyen Senar Hanımefendi'nin 90'ıncı yaş gününü kutluyor, sanat önünde saygıyla eğilerek hayırlı ömürler diliyoruz.

Sivil toplum örgütü!

Biliyorum, şimdi aklımdan geçenleri yazsam, Türkiye'nin dört yanında ne kadar "Hint Horozunu Sevenler Derneği" mensubu varsa, erinip-üşenmeyip kâğıda, kaleme sarılıp mektup döşenecekler ve beni protesto edecekler.

İçlerinden bazıları, "sen bizi dalsız-kolsuz mu sandın; bizim internette sohbet gruplarımız, dayanışma sitelerimiz, avukatlarımız var; seni mahkemeye verip sürüm sürüm süründüreceğiz" diye üst perdeden konuşmaya yeltenecekler.

Yazayım mı, yazmayayım mı?

...

Peki yazayım o zaman!

İlkokul yıllarında olmalıyım; yakın akrabalarımızdan birinin geniş bir bahçesi var. Evvelâ nereden duyup heves ettiyse tavuk yetiştiriciliğine merak sardırdı. Tarım müdürlüğünde çalışan "nüfuzlu" ahbaplarını aracı koyup, o günlerin taşrasında pek tanınıp bilinmeyen Ligorin türü tavuk yetiştiriciliğine heves etti. Bizim geleneksel yerli tavuk cinsi diyelim ki haftada üç kere yumurtluyorsa Ligorinler gün sektirmeden folluğa yumurtayı bırakıyor. Batılı tavuk bunlar; çalışkan, hamarat, verimli, bilinçli hayvanlar...

İşin tavukçuluk faslı iyiydi fakat gün geçmedi, "bu kadar tavuğa bir de horoz lazım" diye aklından geçmiş olmalı ki, tepeden tırnağa beyaz, iriyarı, heybetli bir horoz tedarik etti.

Horoz dedik ama mübârek, değme köpekten azametli; Doberman'ın horoz kılığıyla tebdil-i kıyâfet etmiş şekli âdetâ. Bir kibirli yürüyüş, bir celâdetli ötüş ki gören, "şunun yanından geçmesem de uzaktan dolansam daha mı iyi olur acaba?" diye iki saat ince hesaplara dalmakta.

Adı üstünde horoz, hem yiğit, hem saldırgan. Bizim yakın akrabanın, "Yav horozdan da korkulur mu, üst tarafı bir kiloluk hayvan bu" diye meseleyi ciddiye almamakta direnen arkadaşlarından birinin baldırına günün birinde saldırıp öyle okkalı bir lokma kopardı ki...

Olay yatıştıktan sonra en yakın eczanenin pansumancısı, "vay canına, sizin horoz, baldırdan gagası büyüklüğünde eti koparıvermiş" diye hasar tesbit raporu verince, vaziyetin ciddiyetini anlayabildikse de kopardığı parçayı afiyetle mideye indirip indirmediğini asla öğrenemedik.

Benim tahminime göre yemiştir; siz horoz deyip geçtiğime bakmayın. Dinozorlar çağından kalma Tyrex'in yaşayan nümunesi gibiydi kerata!

Benim, "horozdan korkan oğlan" nâmını almaklığım o günlerden kalmadır; gerçi, meselenin içyüzünü bilenler, "bu horozdan korkmayanın imanından şüphe edilse yeridir" demiş olsalar da yiğitlik kariyerimin pek parlak olmayacağı o gün belli olmuştu.

Dolayısıyla bugün benim, horoz dövüştürmekte lezzet ve maddi menfaat bulan bir kısım arkadaşları eleştirmek yerine, "aşkolsun size, dövüştürün bu alçakları, soylarını kurutun" diyenler safında olmam gerekiyor fakat, diyemiyorum.

Evvela er meydanında gözünü kan bürümüş çelik pençeli, pense gagalı bu ürkütücü yaratıklara bakıyorum, sonra dönüp bir de onları dövüştüren öteki canlı türüne bakıyorum.

Horozlar daha sempatik görünüyor!

"Vaay sen bizi aşağılıyorsun; biz burada arslanlar gibi spor yapıyoruz; sende hayvan sevgisi yok ki anlayasın; mahkemeye verelim de gör gününü Türk düşmanı" diye öfkelenenler çıkarsa hiç şaşırmayacağım.

Diyeceksiniz ki, "ötekileri anladık da, şu Türk düşmanı nereden çıktı?"

Anlatayım: Avcıları elde tüfek, av hayvanı peşinde koştukları için haşlayan yazının bir yerinde kantarın topuzunu kaçırmıştım hani. Bu hadisenin bilinçli avcı camiasında uyandırdığı derin infiâlin artçı sarsıntılarıyla henüz haberdar olmuş -ve tabii ismini adresini gizleyen- cesur bir avcı kardeşimiz, yolladığı hakaret mektubunun bir yerinde kendini tutamayıp bu tabiri kullanmış,

Türk düşmanı!

Şimdi bu tâbirin mevzu ile ne ilgisi olabilir, onu anlamak mümkün değil. Adama saati soruyorsun meselâ, cevap olarak, "teşekkür ederim iyiyim" diyor; öyle bir şey.

Gelelim şu horoz dövüştürürken suçüstü yakalanan arkadaşların haberine. Polisin yaptığı baskında 60 civarında adam, 20 civarında horoz ele geçirilmiş. Yakalananlardan birisi götürülürken,

-Bu benim hobim; vazgeçemem, demiş,

Tabii bu arada ele geçirilen dövüşçü horozlara emniyet ve adliyede nasıl bir işlem yapıldığı başkaca bir merak mevzuudur. Hayvan haklarını koruyucu derneklere teslim edilmiş olabilirler mi? Neye istinaden ve hangi kanunun, hangi fıkrasına tevfikan?

İşin bir de "Hint horozu sevenler ve yetiştirenler derneği" faslı var ki, kesinlikle dalga geçmeye cür'et edemiyoruz. Niçin diyeceksiniz? Bir yanıyla resmen ve alenen sivil toplum örgütü bunlar; öteki cihetten bakacak olursanız "açık toplum"da yaşıyoruz; her nevi meraklının örgütlenme, dayanışma ve faaliyette bulunma hakkına saygı göstermek gerek. Kaldı ki bu ülkede horoz dövüştürmek suç kabul edilirken deve veya boğa güreştirmenin valilikler, kaymakamlıklar tarafından özel himâye görmesi de şaşılası bir husustur.

Bu işlerden fazlaca anlamam fakat galiba horoz dövüştürme kulüplerinin polis tarafından basılması, işin içine bir miktar kumar karıştırılmasından kaynaklanıyor olabilir. Buyrunuz size bir çelişki daha: Devletin lotaryası, piyangosu, spor-totosu (bu eskidendi galiba; yenisini hatırlayamadım!) kumar kapsamına girmez fakat birkaç horozsever'in "hobi"si takibat meselesi yapılır. Takibat yapıldığına göre, bu cürmün failleri hakikaten caydırılsa ne gam?

Ey hayvan hakları savunucuları; bu memlekette işiniz zor vesselâm!

Kurdun adı; "Hukuk Devleti"

Nihayet iddianame yayınlandı; açık söyleyim, ben henüz okumadım; o yüzden, "bakınız filan sayfada feşmekân, fülenkas'e demiş ki" diye başlayan ayrıntılı cümleler kurmama imkân yok.

Eksik olmasınlar, gazetelerimiz zaten meselenin en dikkate değer taraflarını haberleştirmişler; oradan görebildiğim kadarıyla kanaatim şudur: Yıllardan beri açık istihbarat kaynaklarını, yani gazete, dergi, televizyon, kitap gibi herkesin erişebildiği yayın organlarını takib eden dikkatli okuyucuların zihinlerinde tamamlamaya çalıştıkları yapbozun eksik kısmı üç-aşağı beş yukarı belirlenmiştir. Hani, "olsa olsa böyle bir şeydir" diye tahmin edersiniz de delillendirmeye gücünüz yetmez ya öyle bir şey...

Mahkemeyi ikna için savcıların dosyaya koydukları deliller arasında, "yok canım, böyle şeyler Türkiye'de asla olmaz, olabilemez" diyebileceğimiz bir şey var mı? Yok! Mahkeme bu delilleri ciddi bulur veya bulmaz, o ayrı fakat, "hayır, bu kadarı da fazla" dedirtecek yeni bir

olgu türüyle karşı karşıya değiliz. Maalesef iddianamedeki isnatlar mümkündür, imkân dahilindedir, benzerlerini duyduk, okuduk, yaşadık ve yaşıyoruz.

Bu meseleyi, "Av tüfeği ile darbe yapacaklarmış!" diye fasafisolaştırmaya kalkışanlarla, "devlet barsaklarını temizliyor" yorumuyla lüzumundan fazla abartanların üzerinde birleşmeleri ve kara kara düşünmeleri gereken nokta da budur: Böyle şeyler ne yazık ki ülkemizde mümkünât dairesindedir, imkân dahilindedir. Bizi sûretâ ayrıştıran şey Ergenekoncu zevâtın muvaffak olması durumunda sonucundan ne kadar istifadeye veya zarara uğrayacağımıza dair bir küçük hesap olmamalıdır; çünkü hukuk devleti denilen kavrama duymamız gereken samimi inanç ve bağlılık bunu gerektirir.

Hukuk devleti olmak, anayasası, anayasal yargısı, mahkemeleri, zaptiyesi bulunan devlet anlamına gelmiyor sadece; hukukun hoş görmediği usûllerin daha işin başında "a priori" denilen düzlemde zihinlerden silinmiş olmasıdır "hukuk devleti"nin omurgası.

Bizim yaşadığımız, iri çapta bir kabilecilik kavgası, kaba saba bir iktidar mücadelesidir: "Kaba" çünkü kuralı yok, "ne yaparsan yap, hangi cürmü işlersen işle; galebe edersen haklı çıkar ve yönetirsin" mantığının hâlâ zihinlerde yer tutabiliyor olmasıdır.

Asıl ve en büyük suç budur; bu cürmü kimse müdafaaya kalkışmamalı, sahiplenmemeli ve İkitelli ashâbının pek hünerbaz olduğu sulandırma, küçümseme, hafifseme numaralarıyla zayıflatmaya kalkışmamalıdır. Bırakalım mahkeme rahat çalışsın, zanlılarla suçlular titiz işleyen bir süreçten sonra çabucak ayrıştırılsın; mâsumlara itibarları iade edilirken mahkûmlar fiillerinin utancını hissetsinler.

Modern Türkiye'nin yeni Ergenekon'u işte bu dâvâdır; destanda adı geçen mavi kurt ise hiç şeksiz şüphesiz bağımsız ve tarafsız yargının tâ kendisi. 21. yüzyılın Türkleri, çağdaş dünyanın güçleri arasında ezilmeden, uşaklaşmadan, bağımsız ve onurlu bir varoluşu hak ettiklerini gösterebilmelidir. Siz buna kaçıncı cumhuriyet derseniz deyiniz, bu devletin temelini "adl"in sağlam zeminine istinad ettirebildiğimizde ancak, global rekabete dayanıklı bir variyet gösterebileceğiz.

Bırakalım adâlet'in körüğü işlesin, ideolojik aşiretçiliğin devleti kuşatan demir engelleri eritilsin ve bundan sonra kimse, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin pırıl pırıl işleyen, hukuka gerçekten saygılı ve tarafsız bir kamu düzenine sahip olduğundan şüphe duymasın. Türkiye tankla topla, askerle güçlü olmaz; böyle medeni bir hayat hamlesinde (elan vital) bulunabildiği zaman yıkılmaz olur.

Bu defa aşiretçilik, çetecilik ve feodalite kaybetsin; hukuk devleti ve millet kazansın.

Demokrasiler darbecileri yargılar; zorbalık darbecileri meşrulaştırır

Bütün siyasi sistemlerin ortak yanı azlığın çokluğu yönetmesidir; sistemleri birbirinden farklı kılan unsurlar birden fazla da olsa içlerinde en manidarı, yönetenlerin hangi usulle görev değiştirdikleri olsa gerektir: Ã□ağdaş demokrasilerde siyasi sorumluluk taşıyan yöneticiler, önceden belirlenmiş bir usule göre görevlerinden ayrılırlar ve bu usul genel seçimlerdir.

Mesela mutlak monarşilerde yöneticinin seçim veya bir başka usulle değiştirilmesi akla gelmez; yönetici hayatta kaldığı sürece yönetici sıfatını sürdürür; öldüğü zaman yerine kimin geçeceğini ise hanedan kanunları belirler. Dikta türü yönetimlerde iktidarı güç tayin eder ve güç kullanarak iktidara tırmanmış kişinin görev süresini belirleyen de onu iktidara taşıyan çıplak gücün devamlılığıdır. Demokrasi teorisi, genel iradeyi öne çıkaran uygulamasıyla çıplak ve zorba "güç"ü oyun dışı bırakıyor; oysaki güç tarihin bilinmeyen zamanlarından beri ortak ve kolay anlaşılır bir dil kullanır. Güç itaat ettirir, baskı altına alır ve dayatır. Bu açıdan baktığımızda insanların güç kullanmaktan kendi arzularıyla vazgeçerek genel iradeye dayanan toplumsal mutabakatı önemsemelerinde "medeni" bir merhale fark ediyoruz. Demokrasi, zor ve korunması zahmetli bir siyasi çözümdür: Zor düzeninde olduğu gibi basit tarzda işlemez; bu yüzden çıplak ve zorba güce karşı kendini ne kadar incelikli usullerle emniyete almaya çalışsa da meşhur meseldir ki, "güç oyunu bozar."

Yaşadığımız son darbe söylentilerinin gerçek anlamı da budur: Birileri, gidişatından memnun olmadıkları yönetici takımını değiştirmek için güç kullanmaktan başka çaresi olmadığına inanmış ve yeterince "güç"ü bir araya getirmek için kendi içinde örgütlenmeye girişmiştir. Gelişmelerden anladığımız kadarıyla zor kullanarak yöneticileri değiştirmek isteyenlerin, demokratik usulleri ya ciddiye almadıklarını veya daha kuvvetli bir ihtimal olarak demokrasinden ümit kestiklerini tahmin edebiliyoruz. İkinci ihtimal daha akla yakın görünüyor çünkü darbe taraftarlarını savunan bazı yazarlar, genel oyun anlamsızlığını, karnını kaşıyan bidon kafalı adamların, dağdaki çobanların teşkil ettiği çoğunluğun bir anlam taşımaması gerektiğini ileri sürüyorlar; onlara göre demokrasi, demokrasiyi imhaya kalkışan düşüncelerin bile ifadesine, yayılmasına ve taraftar toplamasına izin vermekle bindiği dalı kesmektedir; öyleyse demokrasiyi kendini savunmak noktasında güçlendirmek gerekir: "Militan demokrasi"nin işte bu ihtiyaçtan doğduğu kabul ediliyor, bu görüşe göre demokrasi, kendi hayatiyeti için özel zamanlarda temel haklardan bazılarını askıya alabilir ve bazı insanları temel haklardan mahrum bırakabilir.

Elmalarla armutları karıştırmamalı; demokrasilerde iktidar için örgütlenmek, çalışmak, faaliyette bulunmak suç değil en tabii haktır; burada yadırganması gereken şey, darbe heveslilerinin iktidarı istemeleri değil, iktidar için zora başvurmalarıdır; bir başka yanlışlıkları ise iktidarı kendilerinden ve kendi zihniyetinde olanlardan başka kimseye yakıştırmayışları. Onlar ne demokrasiyi ne de ileri sürdükleri gibi cumhuriyeti önemsiyorlar; onlar sadece

iktidarı istiyorlar ve bunu açıkça söyleyemedikleri için kendilerine "rejimi korumak" görevini yakıştırıyorlar. Eğer mesele rejimi kurtarmak ise elbette rejimden daha az önemli olan ayrıntılar ihmal edilebilecektir; nitekim Atatürk tarafından söylenildiği ileri sürülen, "Mesele vatansa gerisi teferruattır" cümlesini bir motto, bir bayrak fikir gibi sıkça tekrarlayıp durmaları yeterince manidar.

Türkiye'de darbeciliğin geçmişini hangi tarihten başlatmak gerektiği konusu hayli tartışılabilir. Devletin çatısı modernleştikten sonra bilinen ilk darbe, Sultan Abdülaziz'in tahttan indirilmesiydi ama Sultan Abdülaziz'in tahttan indirildikten birkaç gün sonra şüpheli bir tarzda intiharı üzerine, "Yıldız Mahkemesi" ismi verilen olağanüstü bir kurul, aradan beş yıl geçtikten sonra darbecileri yargıladı ve çoğunu suçlu buldu. Sonuca ulaştığı hâlde yargı takibatına uğrayan ilk ve son darbe budur; fakat diğer taraftan Yıldız Mahkemesi hakkında tarihçilerimizin neredeyse birbirine zıt iki tarafa ayrışması çok dikkat çekicidir.

Sonraki darbe, -sırf başarıya ulaştığı için- Türk Anayasa Tarihinin en önemli kavşaklarından biri kabul ediliyor: II. Meşrutiyet; hâlbuki Meşrutiyet bir askerî isyan eyleminin neticesiydi ve eylemin sorumluları mahkeme önüne yargılanmak bir yana, "Nigehbân-ı Meşrutiyet", bugünkü dile tercümesiyle "Devletin ve düzenin kurtarıcısı" sayılarak alkışlanmışlardı. Bir sonraki darbe teşebbüsü 31 Mart Vakası, yakın tarihimizin en karmaşık olaylarından biridir. 31 Mart'ta Osmanlı Ordusu ikiye bölünerek İstanbul'un varoşlarında ve orta yerinde birbiriyle çarpışmış, kazanan taraf kaybedenleri "divan-ı harb" mahkemesine yani askerî yargıya sevk ederek cezalandırmıştı.

Aradan dört yıl geçtikten sonra 23 Ocak 1913'te Türkiye yeni bir darbeyle sarsılacaktı; bu defa iktidardan ayrı düşen İttihat ve Terakki, bir avuç fedai ile o günün başbakanlık binasını basmış, harbiye nazırını ve yaverini öldürmüş, sadrazamı silah tehdidiyle istifa ettirmiş ve yeni hükûmeti silah zoruyla kurmuştu. Sonuçları bakımından bu darbe başarıya ulaşmış sayılır; fakat siyasi sonuçları korkunç oldu. Bu darbe ile siyasi hasımlarını sindiren ve fiilen ortadan kaldıran İttihatçılar, diktayı andıran bir yönetim şekli izleyerek devleti yıkıma götüren harbe doğru koşar adım yürümüşlerdi. Bâbıali baskını da hiçbir zaman yargılanmadı ve darbenin sorumluları, devletin kurtarıcısı gibi kabul edildiler.

Tek parti yıllarında değil bizzat darbe, teşebbüsünden bile bahsedilemez; tâ ki 27 Mayıs 1960 Darbesi'ne kadar. 27 Mayıs'ın bir darbe mi, yoksa devleti kurtaran bir inkılap mı olduğu konusu hâlâ tartışılır durur fakat dikkat çekici husus, sorumlularının hâlâ yargılanmadıklarıdır; bilakis darbeyi yapanlar, darbe ile alaşağı ettikleri meşru hükûmetin üyelerini olağanüstü bir yargı kuruluşu önüne çıkararak siyasi bir intikam peşine düşmüşlerdi.

27 Mayıs, Cumhuriyet tarihimizde diğer darbelerin anasıdır ve bu darbenin hesabı görülmediği için diğer darbelere ve darbecilere ilham ve cesaret vermiştir. 27 Mayıs'ı eksik bulduğu için darbecileri devirmeye kalkışan Albay Talat Aydemir'in silahlı isyanı, neticede

canıyla ödetildi fakat onu kısa aralıklarla takib eden 12 Mart 1971 ve 12 Eylül 1980 darbeleri yargı önüne çıkarılamadı. 28 Şubat 1997'de olup bitenler ise darbeler tarihimizin en karanlık sayfaları sayılmalıdır çünkü bu süreçte yargı, darbe ve müdahale yanlıları ile aktif işbirliği içinde olduğunu sergilemekten çekinmemişti.

Bu açıdan Ergenekon Davası, Türk demokrasi tarihinde bir ilktir; darbeciler bu defa, usulüne göre hazırlanmış ciddi bir iddianame ile tabii usullere göre işleyen sivil mahkemelerin önüne çıkarılmaktadır. Mahkemenin neticesi ne olursa olsun bu dava, Türkiye'de hukuk düzeninin ve demokrasinin kendini normal hukuki yollarla savunma kabiliyeti kazanması bakımından çığır açıcı özellikler taşıyor.

Hukuk devletinin geleceği için artık daha ümitvar olabiliriz.

AKLINIZDA BULUNSUN: ARTIK BİR "BELGESEL DİLİ" KURABİLMİŞİZ

TRT 2'de nefis bir belgesel seyrettim; adı, "Bizim Denizler". Yapımcısı Yasemin Özyiğit, yönetmeni Atilla Özocak, görüntü yönetmeni Fatih Gündüz. TRT 2'nin yöneticilerini ve bu belgesele emek verenleri gönülden tebrik ederim; çünkü bana çok güzel bir belgesel seyrettirmekten daha fazlasını, yani bir "belgesel dili" kurmaya başladığımızın müjdesini verdiler, çok mutlu oldum. Tebrikler.

Merak edenler, dizi hâlinde devam eden bu belgeseli Cumartesi 17 sularında seyredebilirler.

"Akıl oyunları" mı?

Kalabalık bir yere bomba atıp yirmiye yakın bîgünâh insanı öldürmeyi masa başında planlayanlar şöyle düşünüyor olmalılar; "Bu bomba Türklere mesajımızı ulaştıracaktır!

"Bu mantığı tersyüz edersek nâm-ı hesabımıza şu mânâ çıkıyor: "Biz, şiddet mesajlarının dilinden anlayan bir toplumuz; ancak bir yerimize bomba atar, canımızı yakarlarsa, saldırganların ne dediğini anlarız."

Hep şöyle tartışmalar yapılıyor; "bu maddeyi filan örgüt kullanır, falan ülkenin operasyoncu timleri şu tip eylemleri tercih ederler; demek ki bize şöyle şöyle mesaj vermek istiyorlar..."

Demek ki şiddetin dili Mors Alfabesi, Braille Alfabesi veya işitme engellilere hitab eden türden temel harfler ve kelimelerle kuruluyor:

Ses bombası, karakola saldırı, cinayet, yüksek mahkemeye saldırı, tren istasyonuna bomba, gazeteciye suikast, tehdit mektubu veya otobüs taranması... İşte bunlar terör dilinin temel karakterleri olmuş ve biz, başımıza böyle bir uğursuzluk geldiğinde hemen verilen mesajı açmaya, içindekini anlamaya çalışıyoruz, -Hmm, bu şöyle şöyle bir mesaj taşıyor!

Böyle bir dile muhatap kalmak, incitici, aşağılayıcı bir muamele değil mi? Öyle midir; biz ancak terör eylemlerinin şiddet kodlarındaki mesajı anlayacak derece kalın kafalı mıyız?

Canımız iki türlü acıyor; ölene, sakat, yetim, öksüz kalana mı yanarsınız, yoksa bizi bombalarla eğitmeye kalkışan aşağılık kaatil çetelerinin "lisânî" hakaretine mi?

Anladık, şiddetin evrensel bir dili var fakat niçin hep bizler bu iğrenç dilin kaba mesajlarına muhatap kılınmaktayız? Genetik bir kusurumuz mu var, hepten mankafa mıyız?

Çok iyi korunan devletlûlar hariç, hepimiz buna benzer bir terör eyleminin kurbanı olabiliriz; hatta potansiyel terör kurbanlarıyız.

Bir yerde ağlar, sızlanır, "kader" deyip sabrederiz fakat şu incitici mânâya isyan etmemiz lâzım.

Terörün endirekt amaçlarına ulaşmaması için ne kadar dayanıklı olduğumuzu herhalde yeterince göstermişizdir; başka dille ifade etmek lâzımsa bu şeref düşkünleri üzerimizde, gri propagandadan canlı bombaya, karakol baskınından suikastlere kadar terörün bütün harflerini teker teker denediler. Bunca cevre katlanmanın sonucu nedir; ne tecrübe kazandık, hangi mesajı aldık, neyi öğrenmiş olmamız gerekiyor artık; ne? Demek bir şey öğrenememiş olmalıyız ki, bize hâlâ bombalarla mesaj verip bir şeyler öğretmeye çalışıyorlar.

"Filan gazeteye bomba attırıp, felanı ve filanı öldürtürsek bu işi feşmekanların yaptığını zannederler; sonuçla töhmet altında kalanlar zararlı, biz kârlı çıkarız" diye düşünmüş Ergenekon zanlıları meselâ.

Aman ne akıl! Bu akıl, Türk halkını sürü yerine koyan bir akıldır; bizi, ancak dayak gibi şiddet gibi kaba metodlarla "öğrenebilir" sayan bir hakaret isnadıdır. Neticesi hepimiz için kötü olsa bile nihai planda şu ferâsetin neyine, neresine saygı duyabilirsiniz ki?

Biz şartlı refleks deneylerinin kobayları mıyız?

Öyle miyiz? Öyle değilsek, bu çirkin ve aşağılık oyunda niçin hep bizleri hedef tahtasına çiviliyorlar? Şöyle bir bakınız, komşu coğrafyalarda, yakınlarımızda bizler gibi bombayla, terörle terbiye edilen ve yönlendirilen kaç toplum var ve bu toplumların özellikleri nelerdir?

Düşman bu kadar "sadedil ve safderûn" ise, bizi koruyanların onlardan daha yüksek bir akıl seviyesinde karşı tedbirler alması gerekmez mi?

"Akıl oyunları"ndan bahsediyorum, anlarsınız!

İşte size, sizin akıl oyunlarınızın nihai perdesi; "...Kardeşinin ölüsünü nasıl gömeceğini göstermek üzere, Allah ona yeri eşeleyen bir karga gönderdi. O da 'Bana yazıklar olsun! Kardeşimin ölüsünü örtmek için bu karga kadar olmaktan aciz kaldım' dedi de ettiğine yananlardan oldu." (Maide / 31) Ve bu dahi anlayana!

TIK TIK; KİM OO? SÜTÇÜÜÜ!..

Dün öğleden sonra CHP Grup toplantısında Sayın Baykal kürsüye geçinceye kadar kafam kazana dönmüş durumdaydı.

Sabahın erken saatlerinden beri haber kanalları bir yandan olayla ilgili detayları aktarırken öte yandan, gözaltına alınan kişilerin ne kadar mağdur, mazlum ve muteber olduklarına dair hayli "canlı röportaj" gerçekleştirdiler.

Meselâ C. Gazetesi'nin kıdemli kademeli yazarlarından C.Ö., sesine bir "tatara titiri" gevrekliği katmaya çalışarak olup biteni şöyle tasvir ediyordu:

-Klasik hikâyeler bunlar!

Ardından, aynı takıma mensup diğer medya elemanları, kamuoyunu baskı altına alıcı replikleri seslendirmeye başlayarak, "söktüremezler, saklanacak bir şeyimiz yok, bir senedir adam topluyorlar, iddianame neredeymiş bakalım" makamından içli, acıklı ve iddialı besteler seslendirdiler. Hani televizyonlara bakıp hüküm verecek olsak, "yuh yani, bu kadar terbiyesizlik de yapılmaz ki canım" diye tepki vermek işten değildi; hele hele gözaltına alınan kişiler için,

-Toplumda yeri ve mevkiileri belli kimseler bunlar, diye beraat karinesi hazırlamaya çalışmaları çok duygulandırıcıydı; "Yahu kardeşim, gözaltına alınanlar hamal, bakkal, tüpçü, balici, mendilci, sucu olsa neyse fakat..."

Hâsılı ahalinin aklı karmakarışık hâle gelmişken ikindiye yakın saatlerde Sayın Baykal grup toplantısında kameraların karşısına çıkarak meselenin gerçek mahiyetine dair önemli ipuçları sergiledi.

Hayret! Durgundu, fena halde keyifsizdi ve nâçiz kanaatime göre siyasi kariyerinin en tutuk, en kötü konuşmasını yaptı. Dava hakkındaki yayın ve yorum yasağı sürmesine rağmen hükümeti, daha iktidara gelmeden önce Ergenekon çetesi senaryosunu hazırlamakla itham ederken cümle kurmakta zorluk çekiyordu. Epeyce hazırlıksız ve alenî bir pürtelâş psikolojisiyle yaptığı konuşmanın en ilgi çekici kısmı, Nazilerin iktidar sürecine yollamada bulunduğu, "Önce papazları tutukladılar, ardından sosyal demokratları, sonra Sosyalistleri ve nihayet sıra bize geldi" sözleriydi.

"Demokratik ülkelerde sabahın erken saatlerinde kapı çalındığında herkes bilir ki sütçü gelmiştir, fakat bugünlerde kapılar çalındığında kimin geleceği belli olmuyor" yolundaki sözleri ise, konuşmasının en parlak nükteli kısmı sayılabilirdi.

Gözaltılara açıktan karşı çıkamadıysa da "etraftan dolanmak" taktiğiyle gelişmelerden hoşnutsuz, tedirgin, hatta endişeli olduğu hemen hissedilebiliyordu.

Liderlerini düşünceli bakışlarla dinleyen parti grubu da neşesizdi; sadece, içinde Atatürk kelimesinin geçtiği bir cümlede liderlerini alkışla desteklemeyi hatırlayabildiler.

İlerleyen saatlerde başka gözaltıların da yapıldığı, şu mâhut iddianamenin hafta sonu mahkemeye intikal ettirileceği haberleri gelmeye başlayınca, konunun hiç de, "klasik hikâyeler bunlar" neviinden politik bir kumpas olmadığı yolunda ciddi emâreler hissedilmeye başlandı. Sayın Baykal'ın deyişiyle "toplumda saygınlığı ile tanınmış" kişilerin, tamamen sade suya tirit gerekçelerle gözaltına alınmış olamayacağı kanaati ağırlık kazanıyor gibiydi sanki.

Dün yaşananlar, o hep bahsedip durduğumuz yol ayrımına hızla yaklaşıldığı izlenimi veren çok önemli gelişmelerdi. Gelecek kuşağın tarihçileri, Baykal'ın operasyon tarihi olarak 30 Haziran'ı 1 Temmuz'a bağlayan tarihin seçilmesini rejim değişikliği gayretine bağlayan sözlerinin ne kadar talihsiz olduğunu belirtirken, "Aa, bir de siyaset bilimi doçentiymiş" diye şaşıracaklardır; eminim.

Dünün tarihi, demokrasilerde herkesin hesap verebildiği bir dönemin başlangıcı olarak tarihteki yerini alırsa demokrasi kazançlı çıkar; Türkiye kazanır ve ümit etmeliyiz ki, bundan sonra sabahın erken saatlerinde kapıları sadece sütçüler çalar!

Dikkatsizlik utandırır

"Cesaret, biraz da dikkatsizlikle birleşince ortaya böyle utanılacak görüntüler çıkıyor. Ee, dikkatsizlik utandırır"

En ciddi ve endişeli Ergenekon haberlerinin bir iki santimetre altında böyle bir başlık görünce insan, "davayla bir ilgisi mi var" diye meraklanıyor. Öyle değil. Sadece bir kısım dinci olmayan basınımızın alışkanlık haline getirdiği "frikik" fotoğraflarının ön sayfa tanıtımı ile karşı karşıyayız. Hadise tamamen apolitik. Netekim diyor ki, "bazı ünlüler ısrarla dekolte giymelerine rağmen bu iddialı giysiyi üstlerinde taşımayı pek de iyi beceremiyorlar..."

Vallahi öyle; dinci olmayan basına katılıyorum.

Bakınız bir itinasız başlık daha vardı dün; dikkatsiz bir okuyucu, bu meraklandırıcı, eski hesapla 185 puntoluk "İddianame fısıltıları" manşetinin yanında görünce yanlış bir mânâya mevzilendirebilir fakat başlık cümlesinin öyle siyasetle, darbeyle filan ilgisi yok; tamamen operasyonel, "pardon magazinel"

Hâşâ huzurunuzdan aynen aktarıyorum: "Keşke kucağa oturmasaydım"

Ne, nerede, ne zaman, niçin, nasıl ve kim? Beş N, bir K!

Bir şarkıcı bayanımız, dargın olduğu sulusepken sunucu ile barışınca sevincinden -yeniden zikrine cesaret edemediğim- o mâhut eylemi yapmış ve demiş ki, "Keşke uzaktan sallasaymışım; o da yetermiş!"

Bunlar gündemle ilgisi olmayan haberler, ancak bunu anlamak için elmayla armudu karıştırmayacak kadar asgari derecede dikkatli okuyucu olmak gerekiyor.

Lâf aramızda, bir kısım dinci olmayan basınımız, pazartesinden bu yana mânidar şekilde ağız değiştirmiş bulunuyor; ilk günün hey heyleri kalmadı pek. "Yahu bu iş biraz ciddi galiba" tereddüdü, gün geçtikçe, "nerede bu iddianame; bu nasıl adalet?" huzursuzluğuna inkılâb etmekte.

CHP Genel Başkanı Deniz Baykal'ın "Cadı kazanı dönemi" başlıklı güzelim demeci bile, aynı sayfada bir kibrit kutusu büyüklüğünde görülürken, oturacağı yeri kestirmekte pek de titiz davranmayan bayan şarkıcının haberi dört misli büyük verilmiş yine bu dinci olmayan gazetemiz tarafından.

Baykal deyince aklıma geldi; Pazartesi günkü grup konuşmasını bağlarken, İstanbul'daki iş ve finans çevrelerini imdâda çağıran cümlelerini hatırladım şimdi; onu hatırlayınca ister istemez Kayserili bir iş adamının ilk gün tehevvürle yağıp gürledikten sonra ertesi gün Sayın Baykal'ın ziyaretini kapıdan geri çevirmesini de hatırladım; üzerime vazife olmasa da içim burkuldu!

Böyle demlerde rövanşist davranmak, mürüvvetmendliğe sığmaz. Şu saat itibariyle iddianame açıklanmadı, gözaltındaki insanlardan kaçının tutuklandığı, kaçının salıverildiği bile belli değil; kaldı ki tutuklama bile kendi başına suçluluk karinesi sayılmaz. Görünen, sadece soruşturmayı yürüten savcılığın, bir kısım dinci olmayan basının ileri sürdüğü gibi, "klasik hikayeler" peşinde vakit geçirmediği, aksine son derece ciddiye alınması gereken olguların izini sürdüğünden ibarettir. Muhtemelen darbecilik ithamıyla suçlanacakların bile adil yargılanacağı, herkesin kendini güvenli ve mutlu hissedeceği bir demokratik idareyi talep ederken, "oh olsun"cu amigoluklardan uzak durmak gerekir, fakat şu kadarını kaydetmeden geçmek olmaz: Şu bizim bir kısım dinci olmayan basınımızın, darbe zanlılarını örtülü ve açık şekilde himâyeye kalkışırken takındığı tavır, darbenin bizatihi kendisinden bile ağır ve menfur! Şu sebepten; eğer bunlar vaktiyle dürüst ve demokratik tavır takınmış olabilselerdi, bu ülkede darbeyle vatan kurtarmaya kalkışmak kimsenin aklından bile geçemezdi.

Keşke oturacakları yerin yanlışlığı konusunda şu şarkıcı bayan kadar otokritik yapacak nâmusları olabilseydi bunların...

Kâbus

Sabih Bey epeydir ağır sayılabilecek yağlı, tuzlu, şekerli yiyeceklerden uzak durmaya dikkat ettiği için o akşamı da hafif geçiştirmiş, yatmadan önce Cumhuriyet gazetesinden rastgele seçtiği bir sayfayı (o gün şansına spor sayfası çıkmıştı) dikkatlice okuyup ezberine aldıktan sonra mutadı üzere soluna dönüp kolayca uykuya dalıvermişti.

Geceyi rahat geçirmemesi için görünürde hiçbir sebep yoktu ama...

Birdenbire, aslında hayra yorması lazım gelen çok güzel bir ortamın içinde buluvermişti kendini Sabih Bey; işe bakın; iki gün önce genel seçimler yapılmış, CHP % 7,5, DSP ise % 2,5 oranında oy almıştı. Buna rağmen Sabih Bey, "Hoyda bree... Cumhuriyet mevzubahis olunca sayıya bakılmaz, oyların özgül ağırlığına bakılır. Netekim bir laikin oyu, sıradan 75 vatandaşın oyuna bedeldir" şeklinde bir mübarek yorumda bulunduğu için Yüksek Seçim Kurulu, CHP'nin oylarını 75 katsayı ile çarpmış ve böylece CHP, o sabah oyların sadece % 7,5'unu alabilmesine rağmen Meclis'teki sandalyelerin 500'ünü ele geçirmişti. Sağ partilerin oyu ise eksi 140 ile çarpıldığı için hepisi birden halka karşı borçlu görünmekteydiler. Ne kutlu, ne mübarek, ne gönençli bir gündü. Bütün yurtta bayram oluyor, davullar döğülüyor, köy enstitüleri, halkevleri yeniden açılıyor, yavrukurtlar sokaklarda 10. Yıl Marşı haykırarak halka çiçek dağıtıyordu...

Sabih Bey ise Ã□ankaya Köşkü'nün balkonuna attırdığı hasır iskemlesinde bu manzarayı yaşlı gözlerle seyretmekteydi. Rüyâ ile uyanıklık arasında, "Yahu benim burada ne işim var?" diye bir an aklından geçtiyse de hemencecik, "Abdullah Bey'in bıyıkları badem şeklinde olduğu için devlet başkanlığı düşmüş sayılır; yerine benim geçmem ise hem farz hem vâcibdir" şeklinde vermiş olduğu fetvâ üzerine seçime-meçime gerek kalmaksızın cumhurbaşkanlığına getirildiğini hatırlayarak bir kat daha gönençlenip sevinç gözyaşlarını kravatının ucuna çaktırmadan sildi.

Tam o esnada balkonun camlı kapısını tıklatan yaver, "Sayın Sabih başkanım, Deniz Bey teşrif etmiş, sizinle mühim bir mesele hakkında görüşmek istiyormuş." diye usulca fısıldadı. Sabih Bey hemen makamına geçerek Deniz Bey'i içeri aldırdı. Hoş-beş, selâm-kelam, felan-fıstık, tebrik-mebrik faslından sonra şekersiz ıhlamurlar içilip asıl meseleye geçildi. Deniz Bey biraz sıkıntılı mı görünüyordu ne?..

- Sayın Sabih Başkanım, dedi, "Allah razı olsun; her defasında hukukun şapkasından yeni bir tavşan çıkarmayı başararak şu kara bahtlı partimizi, haşir gününden önce iktidara getirmiş bulunuyorsunuz. Minnetlerimizi ne kadar ifade etsek yine de borçlu kalırız. Siz bizim devlet başkanı olmaktan evvel velinimetimiz, mübarek bir büyüğümüz, âdeta inkılâpların yaşayan rûhu, bir nevi Cumhuriyet evliyasısınız..."

Sabih Bey, Deniz Bey'in meserretten pırıl pırıl parlayan şen çehresini seyrederken içinden de, "aman efendim estağfurullah... ne kıymeti var... görevimizi yaptık" yollu şeyler söylemeye hazırlanıyordu ama bakınız, o da neydi?..

Deniz Bey'in hormonsuz Antalya domatesini andıran pembe yanaklarında bir elem bulutu geçiyor gibiydi ve bakışlarının ışıltısı giderek azalıyordu. Sabih Bey, "Ne diyor bu adam, daha ne istiyor ki yahu?" diye içten içe sinirlenerek dinlemeye devam etti.

"Fakat sayın yeni devlet başkanım; ben asıl meseleyi, bu sabah gelininiz -elinizden öperler- kahvaltıda 'artık başbakan oldun Deniz, ülkeyi nasıl idare edeceksin, hiç düşündün mü?' diye sorduğunda fark ettim. Yalan söylüyorsam nah şu ekmek çarpsın, başımdan aşağı kaynar sular döküldü Sabih amca, yani affedersiniz devlet başkanım. Şimdi lütfen bana yeni bir yol gösteriniz. Ben şimdi ne yapacağım efendim?"

Sabih Bey içinden, "Böyle adamları hemen mi dövmeli, yoksa ıslatıp ertesi güne mi bırakmalı?" diye geçirerek uzun uzun Deniz Bey'e baktı ve dedi ki:

- Ne demek istiyorsunuz Deniz Bey; ülkeyi nasıl yöneteceğinizi bilmiyor musunuz yani?
- Şey efendim, tamam, o kadarını biliyorum; zaten arkadaşlar akşamları aramızda hep böyle şeyler konuşur, ah o günler bir gelse diye muhabbetini yapardık fakat efendim vaziyet bildiğimiz gibi değilmiş. Bir sürü dert, sıkıntı, mesele, pürüz... Üüüff... Az önce gelirken Önder Bey'le de konuştuk, biz bu işi üstlenmeyelim, yine kenarda durup paşa paşa muhalefette kalalım diyor!

Sabih Bey, kalın çerçeveli baga gözlüklerinin üstünden dik dik baktı Deniz Bey'e,

- Ee, sen ne düşünüyorsun öyleyse?
- Valla bilmem ki efendim, Önder Bey, kırk yılda bir doğru bir şey söyledi galiba, sizce de öyle değil mi?
- Nasıl olur Deniz Bey, seçimi siz kazandınız; CHP'ye verilen her oya 75 katsayı uygulattım. 550 vekilin 500'ü sizde. Siz hükümet kurmazsanız, kim kurar?
- Zeki Bey kursun efendim; onların da elli iskemlesi var Meclis'te...
- Olur mu öyle şey Deniz Bey, elâlem ne der?
- Valla ne derse desin Sabih Bey; ben bu yaştan sonra tatlı canımı sıkıntıya sokamam. Siz nasıl olsa bulursunuz bir yolunu.
- Nasıl yani, ne biçim söz bu Deniz Bey, kendinize geliniz...
- Yalan mı söylüyorum yani, sizin hakkınızda 21. yüzyılın en büyük sihirbazı, asrın Mandrakesi, şapkasından anayasa çıkaran adam demiyorlar mı? Diyorlar!

- Öyle mi diyorlar; ama ben Cumhuriyet gazetesinde böyle bir şey okumadım ki!
- Oo, uyanın da balığa gidelim efendim; neyse, asıl konumuz bu değil zaten. Konunun özüne geliyorum. Şimdi hazır eliniz değmişken bir içtihat daha geliştirirsiniz ve görevi DSP'li arkadaşlara çaktırmadan yıksak?
- Nasıl olur, aklım karıştı benim?
- Mesela dersiniz ki, iki Kemalist parti beraber seçim kazanırsa bu durumda çokluğa değil, azlığa bakılarak hükümeti kurma görevi verilir. Bu kadar basit.
- Ama adamlar hepi-topu elli kişi yahu?
- Olsun, biz dışardan destekleriz onları.

Yahu Deniz delirdin mi, hayır efendim, yapamam ben öyle şey; saçmalamanın bir hududu var canım, yook, olmaz öyle şeey, olmaaaazzz...

Sabih bey terler içinde uyanıp başucu lambasını yaktı. Tanyerinde ince bir beyazlık sökün ediyordu ve uzaklarda sabah ezanları okunmaktaydı. Sabih Bey yarım bardak suyu içtikten sonra, "Ã□ok şükür sadece kötü bir rüya imiş" diye söylendi; yeniden soluna döndü ve yeni bir uykuya daldı.

Sinekkaydı mürteci bunlar!

Viyana metrosunu kullanmak için günlük bilet almanız gerekiyor ama kapılarda "nerede biletin" diye hesap soran memurlar veya elektronik turnikeler yok. Tabiatıyla, "yani yakalanmazsan akşama kadar bedava mı" diye sordum. Cevabı çok acıtıcıydı, "bazen kontrol ettikleri olur ama biletsiz yakalananlar bundan çok utanırlar, o yüzden kimse biletsiz yolculuk etmeyi aklına bile getirmez" dediler.

Dengelerini kurmuş ülkelerde siyasetin kuralları vardır ve bu kuralların dışına çıkmak hem suç, hem ayıp sayılır. Bizde bırakınız dengeyi darbecileri savunmak yiğitliğin şanından sayılmakta. Vefa veya sempatiyle izah edilmez, patolojik bir şey bu!

Adam biletsiz yolculuk ediyor, yakalanınca, "bu metroyu benim babam kurdu, sen kimsin ki bana bilet soruyorsun" diye dayılanıyor. Omurgasız deniz yaratıklarını andıran bir kısım basın ise, "he, vallahi öyle" diye kenardan çepik çalmakta.

Yahu görmüyor musunuz. Suçtan geçtik, ayıptır ayıp!

Demek ki bizde henüz siyasi düzen ve siyasi hukuk fikri yerleşmemiş, o mevzuda biraz prematüre kalmışız.

Bu kavrayışa göre Türkiye'de darbe olmaması için "kurucu siyasi ideoloji"nin ve kuruluş yıllarındaki toplumsal dengelerin aynen muhafazası gerektiğini karine ile anlıyoruz. Ne var ki kuruluş yıllarındaki toplumsal yapı ve dengelerin, ideolojinin olduğu haliyle yaşaması artık mümkün değil. İyi veya kötü olduğundan değil. Değişim fikrini hiç hesaba katmadığı için böyle oluyor ve bu karineye göre dünya değişirken Türkiye'nin 1923 (siz bilemediniz 1930'lu yıllar) civarında mıhlanıp kaldığını farz etmemiz gerekiyor.

Darbecilerin ne istediğini hiç merak ettiniz mi, daha demokratik ve çağdaş bir ülke için bu maceraya atılmış bir halleri yok. Bulabildikleri en büyük ters motivasyon cümlesi "Şeriat kapıda!"

Çağdaş (yani muasır) dünyada iktidar değişikliği genel ve serbest seçimle oluyor. Biz ne zaman genel seçimle iktidarı tayin etmeye kalkışsak, koruyucu ve kurucu abiler, "böyle olmaz. Siz rejimi değiştirmek, ülkeyi 1923 öncesine, yani saltanat ve hilafet yıllarına götürmek istiyorsunuz" diye müktesep (!) haklarını masaya koyuyorlar. Şimdiye kadar hep böyle oldu ve on yıllık fasılalarla koruyucu abiler her defasında taşları devirip satranç oyununu yeniden başlattılar. Simdi olan ise, "durun bir dakika, iktidardan memnun olmayabilirsiniz ama bunun ifade biçimi, darbe yapmak ve darbecileri alkışlamak değildir" denilmesinden ibaret.

Bu çatışmada ben, dava açanlarla, dava açılanlar arasında taraf değilim, sadece siyaset oyununun çağdaş dünyada nasıl oynanıyorsa öyle yapılmasından yanayım. Bir siyasi heyet olarak hükümetin behemehal iktidarda kalması umurumda bile değil. Onlar gider, yerine meşru usullerle seçilmiş bir başka heyet gelir fakat bu esnada -hükümet de dahil, kimsenin- oyun kurallarına aykırı davranmasını istemem. İsterim ki, tarihte bilmem kaç medeniyet kurmakla övünen Türklerin yaşayan bir ferdi olarak modern Türkler, siyaseti kurallarına göre yürütmenin de bir medeni ("uygar" mı diyordunuz?) haslet ve kabiliyet olduğunu cihana göstersinler. Açık konuşalım mı, zırt-pırt darbeye uğrayan, darbecilerin ağız kokusuna maruz kalan bir idare, medeni ve çağdaş değil, tek kelimeyle ikinci, üçüncü sınıf bir idaredir ve biz maalesef böyle bir görüntü veriyoruz.

Darbecileri bunun için tutmuyor, aleni veya yarım ağızla darbecileri ve darbeyi savunanlara da işte bunun için öfkeleniyorum, çünkü onlar kafalarındaki doğruların sağlamasını yapmak için, oyun tahtasını her defasında tepetaklak edip Türkiye'yi geriye götürüyorlar.

Gericisiniz be, matruş olsanız ne yazar ki?

Yorgun ve düzenli Viyana; enerjik ve kaotik İstanbul

Son on gün içinde dünyanın iki önemli şehrini bu defa farklı bir bakışla inceleme fırsatı buldum: İstanbul ve Viyana. Sizlerle bu dikkatlerimi paylaşmak istiyorum.

İstanbul'un, iki kıtayı birbirine bağlayan stratejik bir şehir olarak ilk sâkinlerine barınaklık yaptığı günlerde Viyana, Tuna kıyılarına öbeklenmiş kasaba benzeri bir manzara arzediyor olsa gerektir. Bir yerleşim yeri olarak Viyana'nın tabii güzelliklerden nasiplendiğini ileri sürmek, hele hele İstanbul'la kıyaslamak haksızlık olur. Tuna nehri hariç tutulursa Viyana, güzelliğini tamamen içinde barınanlarının emeğine borçlu bir belde. İstanbul'da sınırlı miktarda Beyoğlu, Şişli, Nişantaşı civarında tesadüf edilen önceki yüzyıldan kalma görkemli taş yapılar, Viyana'nın neredeyse yarısını kaplamış durumda; hepsi de iyi bakılan, iyi fonksiyon taşıyan stil sahibi binalar. Yüzyıllar öncesinden bu yana başkent vasfı taşıması Viyana'yı saray, bakanlık vesaire gibi kamu binalarından yana âdeta mükemmel bir açık hava müzesi görüntüsüne sokuyor. Mimarlık sanatıyla ucundan kenarından ilgilenen biri için Viyana'da gezmek, başlı başına bir sanat tarihi dersi derecesinde zengin malzeme veriyor.

Bunlar bilinen şeyler; bana yeni bir bakış açısı sunan boyutu -elbette diğer Avrupa başkentleri gibi- Viyana'nın rant paylaşımını çok önceden tamamlamış ve en azından üç asırdan bu yana imar planında milimetre sapmasına izin vermemiş bir şehircilik irâdesine tâbi kalmış olmasıydı. Aynı meseleye bizim zâviyemizden, bilhassa İstanbul çerçevesinden bakıldığında çok farklı ve şaşırtıcı bir tabloyla karşılaşıyoruz: İstanbul, henüz rantı paylaşılmış bir şehir görüntüsü vermiyor. Viyana'dan daha kıdemli ve yaşlı olmasına rağmen İstanbul hâlâ, her yeni inşaat projesine "niçin olmasın; adamı ve usûlü bulunursa pekâlâ olur" dedirten ve böyle vaadler sunan "fırsatlar şehri"dir. Meselâ, adamını ve usûlünü bulursanız İstanbul'un en nadide, en korunması lâzım gelen tarihî ve tabii güzelliklerinin yanıbaşına, bazen tam üstüne yeni bir otel, bir iş hanı, bir gökdelen, hatta sıradan bir apartman veya site kondurmanız daima ihtimâl dahilindedir. Bu tezi ispatlamak için fazlaca yorulmaya gerek yok; Boğazlarda karşıdan karşıya işleyen şehir yolları vapurlarından herhangi birinden şehrin iki yakasını seyredince, İstanbul'un nasıl hâlâ rantla geçinen zümreleri hırslandırdığını ve nasıl zalimce sömürülmekte olduğunu görebilirsiniz. Galiba bütün dünyada İstanbul kadar güzel ve İstanbul kadar istismar edilmekte olan başka şehir gösterilemez.

Bir başka vakıa ise İstanbul'a oranla Viyana'da, Türkiye'ye oranla Avrupa şehirlerinde sınıf çatışmalarının sona ermiş olduğudur. Batı'da sınıf çatışmaları, bize göre en azından birkaç asır önce tamamlandı ve dengeler kuruldu. Batı medeniyeti ve düzeni Burjuvazi'nin hâkimiyetiyle sonuçlanan uzun sınıf savaşlarını tamamlamış bulunuyor; din savaşları sona erdi, sermaye ve işçi sınıfı arasındaki çatışma dindi; karşılıklı dengeler tesis edildi. Batı'da kimse devletin değişmez niteliklerini, yargının bağımsızlığını, güçler ayrılığı prensibinin ihlâlini izzetinefis meselesi yapmaya kalkışmıyor. Laiklik batıda tartışılan değil, kimseleri rencide etmeden uygulanan bir yönetim tekniği ve elbette Avusturya gibi bir ülkede kimse, Avusturya ordusunun genelkurmay başkanının kim olduğunu, ne yaptığını, iktidara bakışını bilmiyor, merak bile etmiyor.

Elbette ki batı âlemi bu gibi çatışma maddeleriyle bizden çok önce yüzyüze gelip ödenmesi gereken mâliyeti ödedi ve bu gibi şeyler artık siyasetin ve kahvehane dedikodularının malzemesi olmaktan çıktı.

Türkiye'de yaşanan siyasi bir kriz gibi görünmesine rağmen aslında bir sınıf çatışmasıdır. Türkiye'yi yönetmek konusunda ezelden imtiyazlı olduğunu ileri süren yönetici sınıf (bürokrasi) ile, orta ve aşağı sınıftan gelen insanlar, yani köylüler ve küçük burjuvalar çatışma hâlindeler; bu çatışma küçük ve kısa süreli uzlaşma dönemleri -iki darbe arasındaki sakin on yıllar- haricinde hayli sert cereyan ediyor ve bürokratik sınıfın kırıcı ve acul müdahaleleri ile devam ediyor. Ordunun bu çatışmadan kendini bürokratik sınıf içinde mevzilendirmesi elbette ki çok talihsiz bir pozisyondur ve silahlı gücü kontrol eden bürokratların, kendi sınıflarının mücadelesinde orduyu, hatta yargı mekanizmasını devreye sokmaktan çekinmemeleri, çatışmanın sahiciliğine işaret ediyor.

Ne var ki bu gerginlik kamuoyuna, devletin temel nitelikleriyle ilgili bir ideolojik kamplaşma olarak takdim edilince, meselenin sınıf çatışması boyutu görünmez hâle geliyor ve gerçek anlamından uzaklaşıyor; bu yüzden problemi görmek ve çözüm üretmek noktasında bile bile bir zihin karışıklığına uğratılıyoruz.

Bu dengesizliğin şehir hayatına akseden kısmını gözle görebiliriz: Şehirlerimiz, başta İstanbul olmak üzere hâlâ yapılanma, yani delikanlılık dönemlerini yaşıyor ve bu yüzden şehirlerimizde "düzen" fikri neredeyse yok gibidir. İçme suyundan enerji ihtiyacına, trafiğin işleyişinden imar planlarına, inşaat kalitesinden park yeri ihtiyacına kadar aklımıza gelebilecek her meselede şehirlerimiz şiddetli bir düzen ihtiyacı içinde; düzen yok değil fakat düzensizlik daha çok hissediliyor; çünkü yeni yeni oluşmaya başlayan şehirlerde bütün sınıflar bir üst sınıfa yükselebilmek için canhıraş bir gayret içinde; kâğıt üzerinde mevcut gibi görünen kurallar (kanunlar, anayasa hükümleri, yönetmelikler vb.) bu yüzden sonuna kadar esnetilmekte, torpil, rüşvet, kayırmacılık, tehdit, kaba güç kullanımı, işgal gibi akla gelen ve gelmeyen her yol denenmektedir.

Viyana'nın sıkıcı derecedeki rahatlığı, düzeni ve sükûneti, Avusturyalıların bizden daha akıllı, becerikli ve çalışkan oldukları anlamına gelmiyor; oradaki hesaplaşmanın tarihi bizden çok daha eski tarihlere dayanmasındandır; bu yüzden Avusturya'da yaşayan Türklerin bile pek farkında olmadan sahiplendiği hatta bir gurur hissesi dahi çıkardıkları o, "bizim Avusturya'da işler böyledir" cümlesinin anlamı belirginleşiyor; orada kavga sona ermiş, çatışma tamamlanmış, rant ve pozisyonlar paylaşılmıştır. Batı Avrupalılar işte bu yüzden çevre kirliliği, uyuşturucu, nüfusun yaşlanması, doğum oranlarındaki düşme veya nükleer enerjinin yan tesirleri gibi bize pek garip, hatta ertelenebilir gibi gelen tâli meseleleri ciddiye alıyorlar.

Uzaktan sükûnet gibi görünen bu durumu, atâlet, durağanlık ve hatta yaşlı Avrupa medeniyetinin artık uzun bir istirahat ve gerileme dönemine girdiği fikriyle izah edenler de

var; bu açıdan bakılınca içine girmek için can attığımız Avrupa Birliği, yorgun Avrupa kıtasının son medeni hamlesi gibi de yorumlanabilir.

Sınıf mücadelesine gelince; böyle maçları neticede bürokrasinin kazandığını henüz tarihler yazmış değil.

'Bırakın layn kızı!..'

Ya kafa yapımı değiştirmem veya bir an evvel bir şeyler yapmam gerekiyor, yoksa bu gidişle kafayı yiyeceğim. İşte uzun zamandan beri beklediğim ikbal günleri geldi çattı, şu Ergenekon davası yüzünden ortalık karıştı, hükümetin kapatılması an meselesi. Herkes bir kurtarıcı bir uyarıcı bekliyor.

Ah bilemezsin sevgili günlük, böyle bir ortamda sahneye çıkıp, "işte beklediğiniz uyarıcı, kurtarıcı benim" diye haykıramamak çok fena bir şey. Eksik olmasınlar sağdan-soldan ara gazı veren dostlar eksik değil fakat ne yazık ki bu bizim dostları kimsenin tanıdığı yok. E, bu iş ahbapla arkadaşla yürümez ki! Neyse ki, basın desteğim devam ediyor hâlâ, fakat bu medyacı takımına da yüzde yüz güvenilmez. Ya beni başka hesaplar için destekliyor gibi görünüp de işe yaramayacağım anda yüzüstü bırakırlarsa ne yaparım ben?

Artık ciddi ciddi parti kurmayı düşünüyorum; bu işler öyle kıytırık yerlerde otuz kırk kişiye konferans vermekle, internet sitesi kurmakla çevrilecek işler değil. Neden parti kurmalıyım sevgili günlük biliyor musun? Bir kere fena halde lider kıtlığı var ülkede. Başbakan ve partisi bugün var yarın yok. Deniz Bey'in durumu daha içler acısı; bugünlerde Deniz Bey'in yerinde olmaktansa Beşiktaş iskelesinde baba olmak daha iyi. Geriye kim kalıyor? Zeki Bey! Geç onu sevgili günlük, geç onu. Rahşan yenge kafaya takmış bir kere, Zeki Bey'i sosyal demokratların diri diri gömüldüğü mozoleye göndermeden rahat etmez. Başka kim var? Sinan Bey vardı, olmadı; belki ilerde olur fakat bugünlerde değil. Söylemek biraz ayıp olacak fakat ortalıkta benden başka dişe dokunur kimse yok gibi görünüyor. Sadece ben, ben ve yine ben! Senden gizlim saklım yok sevgili günlük, kalkıp iki satır göbek atmazsam yüreğim yatışmaz vallahi.

Sevgili günlük, niçin parti kurmam gerektiğini anlatıyordum, araya laf girdi; Bir kere gencim, yakışıklıyım, güzelim. Ağır ağır, tarta tarta konuşuyorum ve dinleyenler, "herhalde bu adam çok dolu olmalı ki, bildiklerini seçerek söylüyor" diye düşünüyorlar. Ah bir de sesim şöyle mikrofonik, hafif davudî ve bariton tonda olsaydı belki şimdi çoktan cumhurbaşkanı filandım...

Haa, dürüstüm bir de. Ekonomiden anlıyorum. 12 Eylülcüler, takunyacı Turgut Bey'e ihtilalden sonra niçin müsteşarlık verdiler biliyor musun günlük? Adam ekonomi biliyordu; e, ben de biliyorum. Borçlanmak kötüdür, tutumlu olmak iyidir; hayatta alacağını vereceğini iyi bileceksin. Biliyor musun günlük, bu kadarcığı bile yetiyor be.

Az kalsın unutuyordum; laikim bir de. Laik olmak Türkiye'de çok değerli bir meziyet. Yemeyeceksin, içmeyeceksin fakat laik olacaksın. Söz arasına vesile düşürüp Cumhuriyet'in temel değerlerine duyduğum saygıyı vurgulamayı da ihmal etmiyorum; bunun üstüne bir de hükümete yandan yandan bindirmeler yapınca çok alkış alıyorum. İnsanlar beni seviyor günlük; uzaktan uzağa beni parmakla gösterip, "bak işte adam gibi adam; dinsizin hakkından imansız gelir" diyorlar. Gururlanıyorum tabii.

Şimdi yeniden hesap yapalım; gencim, yakışıklıyım, dürüstüm, laikim, ekonomiden anlıyorum, hükümeti eleştiriyorum fakat hâlâ yerimde sayıyorum. Tamam parti kurayım ama, böyle arkadaş gazına gelip de parti kuran nice uyarıcının akıbetini hatırladıkça hevesim kırılıyor. Aslında ne gerek partiyle filan uğraşmaya. Versinler görevi, ülkeyi bir güzel kurtarayım.

Ülkemi çok seviyorum; onu kurtarmak bana ayrı bir zevk verecek bundan eminim. Yerli filmlerde de öyle oluyor zaten, filmin en güzel kızı, sonunda kendini kurtaran esas oğlana âşık oluyor, evleniyorlar. Sonra kırmızı kiremitli, yeşil panjurlu bir evleri, yarım düzine çocukları oluyor...

Oh ne güzel, bari hemen gidip şurdan bir parti kurayım ve filmin en güzel kızına tecavüze yeltenen serserilere, "Bırakın layn kızı!" diye sesleneyim...

Köy görünüyor, duman tütüyor

Kibar tabirle "dinci olmayan bir kısım basın"ın yöneticileri, meseleyi ancak Alfabe kitaplarında görülebilen basit bir dikotomiye ircâ etmekle, mesleki kariyerlerinin en berbat işlerini çıkarıyorlar; nedir o: "Dinciler devleti ele geçirmek istiyor, masum yurtseverlere, itibarlı aydınlanma önderlerine polis baskısı ve katakullisi ile çamur atılıyor, hani nerede bu iddianame.

Uyduruktan bir dava icad ediliyor vesaire, vesaire..."

Öyle olmadığını bal gibi biliyorlar ama, işin esasına bakılırsa söyleyecek başka sözlerinin kalmadığı da aşikar. Bir nevi "sünnetçinin vitrini" durumu. Sünnetçi, dükkânın vitrinine çalar saat koyuyor. "Ne mânâ" diyenlere, "ne koyacaktım ki?" cevabını veriyor. Ne yani, başka ne söyleyecekler ki; darbe haberleri çarşaf çarşaf, sütun sütun, sayfa sayfa bir şekilde kamuoyunun malumat dairesine giriyor. Ayrıntılı, mantıklı, yaşananlarla karşılaştırıldığında "cuk oturan" türde haberler. Bu kadar ustalıklı uydurma haber inşa edilebilir mi; mantık ve

illiyet bağları zayıflatılmadan bu derece girift komplo haberleri tezgâhlanabilir mi? Teorik açıdan imkânsız değil fakat iki basit atasözü, yazılıp çizilenlerin gerçek olabileceğini ihtar etmekte: "Ateş olmayan yerden duman çıkmaz" bir, "Görünen köy kılavuz istemez" iki. Köy görünüyor, duman tütüyor...

"Atatürk'ü çok sevdiğim için başıma bunlar geliyor" diyen zanlının ifadesi, o çok ciddi darbe eylemine inanmak istemeyenleri ikna edebilir ama darbeciler de kabul etmeliler ki bu ülkede Atatürk'ü sevmek, hatırasına saygı duymak, yaptığı işlerin kritik değerini teslim etmek, sadece darbe gerekçesiyle gözaltına alınan o birkaç kişinin inhisarında olamaz. Atatürk'ün hatırasına saygı duyanlar ve kurduğu Cumhuriyet'e samimiyetle gönül ve destek verenler kesinlikle darbeci takımından çok daha fazladır. Cumhuriyet'i bunca melanete rağmen ayakta tutanlar da işte o samimi insanlar; devlete, cumhuriyet fikrine, demokrasiye, temel haklara ve hukuka gerçekten bağlı, sıradan insanlar. Sırf CHP Genel Başkanı Sayın Baykal'ın su son üç-beş gün içinde söylediklerine bakarak bile "Ergenekon diye bir şey yoktur, bunlar palavradır" ağzıyla konuşanların vahim bir moral bozukluğu geçirdikleri bellidir. Baykal, gözaltıların duyulduğu gün yaptığı grup toplantısından beri zihni kimyasını bir türlü düzeltemedi. Samimi CHP'lilere bile azap çektiren, tutarsız, eksensiz, garip bir tavır içinde. Bunu yazarken hiç de sevinç duymuyorum ama fikrimi söylemeden geçmeyeceğim: Baykal'ın önderliğindeki CHP, bana, mukadder akıbetlerine erişmek için yaşlı fillerin yaptığı o dramatik ve esoterik yürüyüşü hatırlatıyor. Denildiğine göre yaşlı filler, vadeleri yaklaşınca sürüden ayrılıp tamamen içgüdülerinin idaresinde fil mezarlığına giderler, orada yüzlerce fil iskeletinin bulunduğu mekânda akıbetlerini beklerlermiş. Sebebi bilinmiyor; bilemediğimiz sayısız meçhulden biri de bu.

CHP'nin kimyası kendini helâk ediyor; siyasi ömrüne bakın: Ne doğru dürüst devletçilik, ne de solculuk yapabilmiş bir partidir CHP. Sol siyasetin bir türlü denge içinde gelişip serpilememesinin baş sebebidir kendileri; devletçiliğe gelince o ayrı bir fasıl. Devletçilik sadece iktisadi bir tercihten ibaret sayılmamalı; işin içinde "devlet şuuru" inşa etmek gibi bir fonksiyon daha var ve CHP bu fonksiyonunu, bütün darbelerin anası 27 Mayıs kazanının altına güle oynaya ateş taşıdığı günden beri, "antidemokratik düşünce şekilleri" ile mercimeği fırına vererek sistematik bir ahenkle aldatmakta. Cumhuriyeti kuran parti bu hallere mi gelmeliydi?

...

Haa, unutmadan hatırlatayım, o garip İzmir nutkunu yaptığı gün, CHP liderinin başına geçirerek basına poz verdiği oyalı zeybek fesi, inkılap kanunlarına ve halen yürürlükte bulunan "Şapka iktisâ'ı hakkındaki kanun"a aykırıdır fakat hayrettir yakışmış; ben zaten hep derim ki...

Darbe ve mizah

Gerçektir veya değildir; anlatılanların Türkiye gündemine ve realitesine neredeyse tamamı tamamına uygun düşmesi çok ironik. Tam bir kara mizah şaheseri. Eğer bu günlük "fabrikasyon" yani, hakiki olmayıp da birisi tarafından uydurularak kaleme alınmış ise, yazarını tebrik etmek, hatta okkalı bir "mizah edebiyatı" ödülü vermek gerekir.

Aziz Nesin'in bir hikâyesini hatırlıyorum ama isminde yanılabilirim. "İhtilâli nasıl yaptık?" olmalıâ€ ¦

Kitabı okuduğumda 60'lı yılların sonunu yaşamaktaydık ve o günlerde kimse yeni bir askeri müdahale veya darbe olabileceğini akla getirmiyordu. Hatırladığım kadarıyla bir grup subay darbe hazırlığı yapıyor ve ihtilal sabahı harekete geçiyorlar, fakat o sabah yağmur yağmaya başlıyor. Elektrikler kesiliyor, sular akmıyor, trafik tıkanıyor ve neticede yerlerinden kımıldayamayan darbeciler ihtilalden vazgeçmek zorunda kalıyorlar.

Levent Kırca'nın da söyle böyle yirmi sene önce buna benzer bir televizyon skeci vardı, hatırlayanlar çıkacaktır.

General darbeyi yapmış, işgal edilmesi gereken yerler işgal edilmiş, kontrol altına alınması gereken yerler zaptedilmis, yakalanıp gözaltına alınması icap edenler derdest edilmiş. Sıra geliyor darbenin, "darbe" olması için gereken en önemli maddeye. Kimsenin duymadığı bir darbe yapmanın anlamı yok. İşte general de televizyona çıkmış, arkasında ihtilal komitesinden yüksek rütbeli kader arkadaşları sıralanmış ve general tam da ihtilalin bildirisini okumak üzere hazır. Önce hafifçe öksürerek sesini akort ediyor ve söze başlıyor,

-Büyük Türk milletiâ€ ¦ Kardeş kavgasının bir an önce sona ermesini sağlamak, bozulan ekonomik düzeni yeniden rayına oturtmakâ€ ¦

Fakat o da ne?

Ekranın tepesinden altına doğru bir reklam kuşağı iniyor ve darbeci general son anda fark edip basını geri çekerek reklamların altında kalmaktan kurtuluyor. Reklamlar birkaç dakika devam ettikten sonra yeniden ihtilal bildirisinin okunacağı stüdyoya dönüyor kamera. General kaldığı yerden devam ediyor,

-için, çok düşündük taşındık ve idareye el koymaya karar verdik. Maksadımızâ€ ¦

Demeye kalmadan "küüt" diye yeni bir reklam kuşağı daha yayına giriyor. General dükkân kepengi gibi reklam yayınını alttan elleriyle tutup yeniden geldiği yere göndermek istiyor fakat nafileâ□¦ Yine reklam kuşağı ve az sonra yine stüdyoya dönüyoruz.

-Evet maksadımız hiçbir zümreyi karşımıza almak değildir. Uluslararası sözleşmelerimize sonuna kadarâ€ ¦

"Küüt" yenidenâ€¦ General kızıyor,

-Yapmıyorum be, diyor, yapmıyorum darbe marbeâ€¦ Nedir yani? Reklam alacağız diye ihtilalin de cılkını çıkardınızâ€¦ Yapmıyoruz, kalkın gidelim arkadaşlarâ€ ¦

O tarihlerde özel TV yayınları yeni başlamış; eskiden darbeciler TRT'yi ele geçirince bütün medya iletişimini kontrol edebiliyorlardı ama şimdi özel kanalları da teker teker işgal etmek gerekecek. Parodi, hem yeni kapitalist düzenle dalgasını geçiyor, hem darbecilerleâ€ ¦

Hafta içinde Taraf gazetesinde yayınlanan "darbe günlükleri"ni okurken, aklıma bunlar geldi. Bu günlüklerin sahici olup olmadığını bilmiyoruz henüz. Bir mahkeme kararının varlığından söz ediliyor ama günlüğü tuttuğu ileri sürülen emekli komutan bu belgenin sahte olduğunu ileri sürüyor. Anlatılan günlüklerin mahkeme safahatı daha bir hayli sürecek.

Gerçektir veya değildir; anlatılanların Türkiye gündemine ve realitesine neredeyse tamamı tamamına uygun düşmesi çok ironik. Tam bir kara mizah şaheseri. Eğer bu günlük "fabrikasyon" yani, hakiki olmayıp da birisi tarafından uydurularak kaleme alınmış ise, yazarını tebrik etmek, hatta okkalı bir "mizah edebiyatı" ödülü vermek gerekir. Okuduğum kadarıyla bu metnin tek tutarsızlığı, başlıca aktörlerinin naif, çocuksu bir güven hissiyle hareket etmeleriydi. "Bu kadarı da olmaz" dedirtecek derece kendinden emin bir ruh haliyle darbe meselesini sağda solda konuşmaları, insanda sanki gerçek değilmiş hissi uyandırıyor.

Acaba diyorsunuz.

Ardından aynı gazete, yeni ele geçirildiği ileri sürülen darbe planlarını yayınlamaya başlıyor. A, aynı safiyet. Darbeyi planlayan karargâh görevlisinin tercih ettiği şifreli isimlerde de karikatürü andıran bir çocuksuluk göze çarpıyor.

Mesela devletin kod ismi "Sarı Öküz"

Bütçe ve maliye işlerine "kasa" adı verilmiş.

Avrupa Birliği "çiyan", ABD "sırtlan"

Milli İstihbarat Teşkilatı'na verilen isme bakın meselâ?

"Gözlük"

Polis'in kod adı "Ayna" (Aynasızdan mülhem olmalı!), Borsa'nınki "kahve", Başbakan "gemi aslanı", milletvekilleri "tayfa"

Sonra düşünüyorsunuz; yahu darbe yapmak, darbe planlamak bu kadar kolay mı? Alacaksın kâğıdı kalemi eline. Şemalar, krokiler çizeceksin, sağa sola takma isim vereceksinâ€ ¦

Bu hususta fikir sahibi olmak için kullanılabilecek tek kriter var; eski darbecilerin hatıraları. Allah yenilerinden esirgesin ama Türkiye'mizin yakın tarihi, neredeyse bir nevi darbeler galerisi. Böyle olunca da haliyle yayınlanmış pek çok hatıra kitabından darbecilerin vaktiyle nasıl hazırlık yaptığını, ne gibi temaslarda bulunduklarını, birbirleriyle neleri ve nasıl konuştuklarını kendi kalemlerinden okuyup öğrenebiliyoruz.

Merak eden çıkarsa peşinen söyleyeyim. Ne yazık ki sonuncu darbe teşebbüsünün hikâyesi ile öncekiler fena halde birbirini andırıyor.

Tabii bu esnada darbecilerin mangalına körük çeken sivillerin hali, insanda gülmekten çok ağlama hissi uyandırıyor. O günlerde iktidar ortağı partilerden birinin ileri gelen vekilinin, darbe yapmayı düşünen komutanlardan birine söylediği söze dikkat ediniz.

-Bir şey yapacaksanız hemen yapın, seçimden sonraya kalırsanız bu iş olmaz. Karşınızda diğer partileri de bulabilirsiniz. Bu adamlar seçimden kuvvetlenmiş olarak çıkacaklar ama ilerdeki senelerde kendilerini yıpratacaklar, bu nedenle o zaman sizi hiçbir parti desteklemez ama başa kim gelirse gelsin, ülkeyi parçalanmaktan da kurtaramazâ€ ¦

"Darbe olmaya olacak, bari sıraya girip hissemizi alalım" diye komutanlarla destek teması arayan işadamları, gazeteciler, politikacılar, aydınlar, şunlar bunlarâ€ ¦

Belki külliyen yalan fakat yalanın bu kadar sahici gibi duranı zor ayırt edilirâ€ ¦

Bu sıkıntılı günleri inşallah hayırla atlatırız da ülkemiz normal demokratik işleyişine kavuşur; sahici olsun olmasın, ben bu günlüklerin ilerde politik mizah edebiyatımızdaki bas yerini şimdiden alacağını görür gibi oluyorum.

Fikretçi takımının hâl-i "piyastos"udur!

Lise yıllarında sağ-sol meselesi henüz görünür halde değildi; daha ziyade edebiyat derslerinde karşılaştığımız Tevfik Fikret-Mehmet Akif zıtlığı dikkatimizi çekerdi; buna göre Tevfik Fikret ilerici bir şairdi, Âkif ise -şaşıracaksınız- "dinci". Az önce Kültür Bakanlığı'nın resmi web sitesine baktım; Tevfik Fikret yine aynı sıfatla yâd ediliyor: İlerici.

Fikret'in ilericiliğinde iki kaba-saba karîne var: İlki, meşhur Tarih-i Kadîm şiirindeki şu mısraları: "İşte hürriyet-i hakikiyye: Ne muharip, ne harb u istila, / Ne tasallut, ne saltanat, ne şekâ /Ne şikâyet, ne zulm ü istibdad /Ben benim, sen de sen, ne Rab, ne ibâd". İkincisi "Bir Lahza-i Taahhur" şiirindeki meşhur, "Ey şanlı avcı dâmını bîhude kurmadın/ Attın fakat yazık ki, yazıklar ki vurmadın!" mısrâı.

Fikret ilk şiirinde vülger materyalist bir dünya görüşünü savunduğunu ifşâ ederken ikincisinde Ermeni komitacılarının II. Abdülhamid'i öldürmesi için tertip ve finanse ettiği bir suikast dolayısıyla Belçikalı Anarşist Edvard Jorris'i "şanlı avcı" mertebesiyle taltif ederek açıkça hayıflanır: "âh, attın fakat isabet ettiremedin!"

Ben Fikret'i hiç sevmedim, Fikret'i tutanlar 70'li yıllarda "ilerici, solcu, devrimci, Goşist kimliğini benimsediler. Ben dünyaya bakışta iki zıt kutbu temsil eden şairler arasında Âkif'i sevdim ve benimsedim. Abdülhamid'i sevdiği için değil -şaşırtıcıdır, Âkif de aynı yıllarda Abdülhamid'den nefret eder-; daha ziyade "Sözüm odun gibi olsun, hakikat olsun tek" mısrâındaki karakter metânetine hayran olduğum için. Fikretçi arkadaşlarla yolumuz orada ayrıldı, her birimiz -doğrudur yanlıştır- kendi vâdimizde yürüdük, fakat o nokta sahici bir yol ayrımıydı. Şimdi yine galiba o aynı yerdeyiz.

Dünün Fikretçileri kaahir ekseriyetle, yarım asır evvel 27 Mayıs Darbesi'ni desteklemişlerdi; Şanlı avcı bu defa işi yarım bırakmamış, dâmını (tuzağını) iyi kurmuş, avını acımadan yere sermişti. Bugün hâlâ aynı heyecan üzre olduklarını görmek, fikir tarihimizin derin akıntılarını bilenleri şaşırtmıyor. Meşrutiyet'in Fikretçileri, 1960 ilkbaharında 27 Mayısçı idiler; bugün ise üç aşağı beş yukarı aynı fikri terennüm ediyorlar: "Ergenekon da nedir, fasarya, fasa-fiso; henüz iddianamesi bile yok" veya CHP genel başkanı'nın altın yaldızla yazılası sözleriyle, "Yazarları, terör örgütü peşinde dağlarda canını tehlikeye atmış generalleri gözaltına alacaksın, sonra da temiz eller operasyonu yapıyorum diyeceksin. Sen elini onlardan çek, yanındaki enerji mafyasına, ihale mafyasına bak!"

Bu hayal kırıklığının sebebi açık: Avcı bu defa dâmını kurdu fakat tutturamadı, argo tâbiriyle "piyastos" oldu, bugünün Fikretçilerini esefle hayıflandıran bir nevi "cürm-i meşhut" tatsızlığıdır.

Darbeciler bu defa başarılı olamadığı için, kolpa cılk çıktığı için, Cumhuriyet tarihinde ilk defa "şanlı" bir darbe teşebbüsü suçüstü edilip, yargının karşısına çıkarıldığı için Fikretçi matbuatımızın mükedder kalemleri eski tabirle infiâl hâlinde, dedelerinin "attın ey şanlı avcı yazık ki vurmadın" mısralarını sûzinâk makamında terennüm etmektedirler; okumakta ve tebessümle mânâlandırmaktayız.

Bâbıâli baskını bu defa tutmamıştır, bir kıratın sırtında, ardında piyade adımlarıyla onu takib eden Yakup Cemil, Mümtaz, Sapancalı Hakkı gibi gözünü budakdan esirgemez namdar silahşörler, biraz geride Talât, biraz daha geride -az sonra- kalabalığı velveleye vermeye hazırlanan meşhur hatib Ömer Nâci ve emsâli bu defa, Harbiye Nazırı Nâzım Paşa'yı tek kurşunla vurup yere serememiş, sadrazamın kafasına revolver dayayıp istifa mektubu imzalatmayı başaramamıştır. (Ödev; bu tiplerin yaşayan numûnelerini de siz bulunuz!)

Kolpacı, darbeci, baskıncı, farfara İttihatçı geleneği bu defa yargının ve hukuk devletinin duvarına tosladı; bugün inşallah genç demokrasimizin ergenlik sivilcilerinden kurtulup yetişkinliğe adım attığı devrin başlangıcı olur.

Ergenekon; çağdaş demokrasi yolunda bir adım daha

Ergenekon soruşturması ile ilgili en önemli tutuklamaların yapıldığı gün kıdemli gazetecilerden biri, "Türkiye bağırsaklarını temizliyor" tesbitinde bulunmuştu; bu cümle daha sonra, geçen dönemin TBMM Başkanı Arınç tarafından da tekrar edildi.

Bu benzetmenin çağrışımları latif değil; Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin çok önemli ve kritik bir eşikten geçtiği muhakkak, yine de bugünün maznunlarını dolaylı yoldan aşağılayarak, "oh olsun"cu tavırlar takınmanın yanlışlığını ve meseleye ilmî çerçeveyi genişleterek daha yukarılardan bakmanın doğru olacağını düşünüyorum. Olup bitene, "Türkiye bağırsaklarını temizliyor" yerine "Türkiye dengelerini arıyor" demek daha isabetlidir.

Şimdi kısa bir tarih ve siyaset bilimi gezisi yapmanın yeri ve zamanıdır:

Devlet, zor kullanma gücünü meşrulaştırarak uhdesinde tutan bir güçtür. Zora dayanır ve temelinde hâkim sınıfların mutabakatı vardır. Başkalarının zor kullanmasını kendi hakkına (egemenlik) saldırı sayan devlet, adalet dağıtmayı, cezaları infaz etmeyi ve insanlara güvenlik sağlamayı en temel görevi sayarak bu haklarını da devlet tekeli durumuna getirmiştir. Kontrolündeki sınırsız gücü, tarafsız, adil ve yerli yerinde kullanması için her devlet, kendini sınırlandırmayı kabul eder ve böylece egemenlik hakkını tartışma konusu olmaktan çıkarmayı amaçlar. Pek çok devlet modeli içinde "demokratik devlet", kendini en ciddi manada sınırlayan, buna mukabil yurttaşlarına mümkün olabilecek en büyük serbestlik alanlarını sunabilen bir yapı göstermesiyle ayrı bir yere sahiptir.

Bu teorik açıklamadan sonra ileri sürebiliriz ki, Türkiye'de devlet, hâlen oluşma safhasındadır; dengeleri henüz teşekkül etmemiştir ve temelinde yeterli mutabakat bulunmamaktadır.

"Nasıl olur, tarihte imparatorluklar kurmuş, yedi düvele dört kıtada nam salmış bir devlet, nasıl hâlâ çocukluk veya delikanlılık çağını yaşıyor denebilir" itirazları, yaşadığımız olaylar karşısında geçerliliğini koruyamıyor; zira;

1923'te Türkler, eski devlet teşkilatlarını feshederek Cumhuriyet'i tercih ettiler; bu tercih geniş bir toplum mutabakatına dayanmıyordu; hatta ve hatta Millî Mücadele'yi yürüten komutanların hepsi tarafından onaylanmış da değildi; Cumhuriyet, Mustafa Kemal Paşa'nın tercihiydi.

Cumhuriyet doğru bir tercihti; hele laikliğin 1937 yılına kadar adım adım bir yönetim tekniği olarak benimsenmesi de isabetliydi fakat Cumhuriyet'in "halkın kendini yönetmesi ve

yöneticilerin halk tarafından seçilmesi" prensibi Tek Parti devrinde işletilemedi. Nüfusunun neredeyse % 90'ını hayli geri bir tarım teknolojisiyle geçinen köylülerin oluşturduğu bir ülkede seçimler, tek parti yöneticilerinin uygun gördüğü kişilerin onaylanması gibi bir anlam taşıyabiliyordu; ayrıca serbest kamuoyunun oluşmasına yarayacak araçlar kontrol altında tutuluyor ve siyasi muhalefete müsaade edilmiyordu. Atatürk'ün vefatından sonra bu şeklî Cumhuriyet uygulaması İkinci Dünya Savaşı'nın sonuna kadar devam etti. Cumhuriyet devrinin ilk çok partili seçimi 1946'da, ikincisi 1950'de yapıldı ve devleti kuran, yöneten ve sahiplenen parti (CHP), ağır bir yenilgiye uğradı.

Görünüşte her şey kitaba uygun cereyan ediyordu ve muhalefetin şeçimi kazanmasıyla Türkiye bir rejim değişikliği tehdidine maruz kalmamıştı; ne var ki siyasi muhalefet (CHP) kaybettiği üç genel seçimin ardından Cumhuriyet üzerindeki vesayet haklarını geri alabilmek ümidini kaybedince ilk askerî darbenin yolunu açtı. 27 Mayıs 1960 tarihi bu açıdan son derece dramatik sonuçlar doğurdu ve Türk ordusu, alelacele oluşturulan yeni bir ideoloji ile Cumhuriyet'in (dikkat; devletin değil) koruyucusu hâline getirildi; bu retoriğe göre Cumhuriyeti askerler kurmuş, savaşı onlar kazanmış, inkılapları onlar yapmıştı; öyleyse kazanılanları korumak da orduya düşmeliydi.

Genel seçimlerde sandığa aksettirdiği iradesinin, ordu vesayetinden daha değersiz olduğunu fiilen gören halk, devletin temelindeki mutabakatta "kurucu üye"lerden biri olmadığını böyle hissetti; çünkü yanlış bir tercihte bulunmuş ve yanlış tercihleri "tamamen meşru!" bir askerî müdahale tarafından geçersiz kılınmıştı.

27 Mayıs Darbesi Türk üniversitelerinin hukukçu entellektüelleri tarafından açıkça desteklendi, Türk basınının en mühim kısmı da darbeyi omuzladı ve alkışladı; geriye darbeden üzüntü duyan iki zümre kalıyordu; DP'liler ve DP'ye oy verenler! Bu açık bir yarılma ve dramatik bir mutabakatsızlık gösterisiydi.

Hepimizin bildiği gibi 27 Mayıs Darbesi, sonraki darbe ve askerî müdahalelere meşruluk kazandıran bir hukuk içtihadı gibi işletildi ve Türk halkının, Cumhuriyet'in kuruluşundaki hissesi, her darbe ve müdahalede âdeta inkâr edildi. Ordu, iki kere anayasa değiştirdi ve bizzat önayak olduğu anayasanın düzenini "tebdil, tağyir ve ilga"dan çekinmedi.

27 Mayıs darbesinden sonra geçen yarım asır zarfında yavaş da olsa, halkın pek hoşlandığı demokrasinin, güçlü bir orta sınıf (burjuvazi) olmaksızın sağlam zemin bulamayacağı gerçeği fark edildi fakat Türkiye fakir bir ülkeydi, millî burjuvazisi yoktu. Refahı topluma yaymak için ekonomik imkânların devlet eliyle bölüştürülmesi siyaseti (devletçilik) en katı şekliyle yürürlükteydi; bu düzenin yeni zenginleri, varlıklarını sürdürüp büyümek için devlet güçleriyle iyi geçinmek zorunda olduklarını hemen fark ederek uygun davranışlar içine girdiler. Normal zamanlarda demokrasinin istikrar içinde yürütülmesini istiyor fakat demokrasi riske girdiğinde istikrarı demokrasiye tercih ediyorlardı.

Ergenekon hadisesi ile ortaya çıkan manzara, bu tablonun radikal şekilde değişikliğe uğradığı anlamına gelmiyor; basının mühim bir kısmı, üniversiteler, bürokratlar, bir kısım aydınlar ve hatta iş çevrelerinin tutuklamalara gösterdiği tepkiden bu sonucu kolayca çıkarabilirsiniz.

Öyleyse değişen nedir?

Şüphesiz ki Türkiye'de çok şey değişiyor fakat Ergenekon yapılanmasını açığa çıkmaya ve muhtemelen tasfiyeye uğratacak temel faktör, darbe heveslilerinin ordu içindeki geleneksel emir-komuta ve hiyerarşiyi, henüz tam göremediğimiz tarzda tahrip etmiş olduklarıdır. Ordu, darbe hazırlığı yapanların sadece siyasi iktidarı değil, bizatihi ordunun kendisini de pek fena şekilde örselediğini fark etmiş olsa gerektir. Tahkikat safhasındaki gözaltı ve tutuklamalara ordunun en azından müsamahakâr davranması bu varsayımı güçlendiriyor.

"Nihayet biz de Batılı tarzda demokratik standartlara kavuştuk; Türkiye bağırsaklarını temizliyor" diyebilmek için hâlâ çok erken. Bu sancılı dönemleri -27 Mayıs'ta yapıldığı gibi- derin kırgınlık ve infiallere yol açmadan, hukukun öngördüğü usulde geçirmemiz lazım.

Demokrasi yolunda daha katetmemiz gereken çok yol var yani.

Türkiye kazansın!

Sıradan davalar söz konusu olduğunda kimsenin dikkatini çekmeyecek derecede rutin bir süreci, "acaba ne olacak, dağ fare mi doğuracak" endişesiyle izledik; az sayıdaki yargı mensubu dışında kimse 2 bin 500 sayfa tutarındaki iddianamenin ayrıntısını henüz bilmiyor fakat Başsavcı'nın basın açıklamasında önemli bir ayrıntının önemle vurgulandığını gördük:

Evet, Ergenekon diye yapılanma vardır ve bu yapılanma son derece ciddi bir suç isnadı ile yüz yüzedir ve bir süreden beri, "bir şey çıkmaz, fasa fiso bunlar, şerefli insanlara iftira atılıyor" yolundaki beyanlarla yargı sürecini baskı altına almaya çalışan çevrelerin hesabı boşa çıkmıştır.

Dünkü açıklamadan anlaşılması gereken şuydu: "İşte suçlular, işte cürüm" diye tezcanlı ve önyargılı çıkışlarda bulunmak isabetli değildir; iddianamenin mahkemeye teslim edilmesi, sadece yargı sürecinin bütün ciddiyetiyle başladığını gösteriyor ama bir başka önemli olguyu daha vurguluyor: Ergenekon hiç de zanlılarını evliya mertebesine yükseltecek kudsi bir mesele değildir; başsavcı, iddianamede örgüt ve zanlılar hakkında ağır suçlamalar yöneltildiğini söylediğine göre konuyu küçümseyip hafife almak artık pek mümkün olmayacaktır. Bu cümleden olarak Başsavcı'nın dünkü açıklamasında "Danıştay" kelimesini telaffuz etmiş olması bile yeterince anlamlıdır. Türkiye'nin darbeler galerisi hayli zengin; bu galerideki hiçbir darbe veya teşebbüsü, bugün olduğu gibi normal hukuk usulleri işletilerek "yargı" kavramıyla yüz yüze getirilememişti. Şimdi çok farklı bir tabloyla karşı karşıyayız: Ne olağanüstü yetkilerle donatılmış bir savcı, ne kanundışı yollarla bulunup buluşturulup

uydurulmuş deliller, ne de özel olarak düzenlenmiş sıra dışı mahkemeler... Hiç şüphe etmemeliyiz ki, bu derece kapsamlı ve kritik ithamlarla ağırlaşmış bir davayı, tabii hakim ve mahkeme ilkesini çiğnemeden, normal usullerle yargılamayı başaran Türk adalet sistemi, bir noktada rüşdünü ispat etmiş olacaktır. Olağanüstü suçluların olağan mahkemelerde olağan hukukun usullerine göre yargılandığı bir adli rejim, Türkiye'nin yüz akı olur.

Adalet tecelli etsin; Türkiye kazansın!

Ayıptır ayıp!

"Heykel sanatının duayenlerinden Mehmet Aksoy, olur olmaz yere dikilen, sanat değeri taşımayan Atatürk heykellerinin kaldırılması için mahkemeye gidiyor."

Yanlış: Duayen kelimesi çoğul takısı ile kullanılmaz; duayen bir tane olur ve bu kelime aslında, bir şehirde bulunan kordiplomatiğe mensup görevlilerin, en kıdemlisi, en yaşlısı için kullanılan ünvandır. Biz bu kelimeyi, "üstad, pîr, aksakal, tecrübeli ve güvenilir kişi" mânâsında ve üstelik çoğul takısıyla olur olmaz yerde kullanarak cılkını çıkarıyoruz.

Doğru: Sanata meraklı bir yabancı, "Türkiye, dünyada heykel sanatının en geri olduğu ülkedir" diye bir lâf sarfetse, ayranımız hamâsetle kabarır ve adama demediğimizi bırakmayız; aynı yabancı, "pek çok Türk şehri gezdim; çok sayıda Atatürk büstü ve heykeli gördüm; içlerinde sanat değeri taşıyan çok azdı, hatta yok gibiydi" derse ayranımızın köpüğü biraz pörsür çünkü bu hüküm doğrudur.

Didim'de yapılan "I. Meandros Festivali" dolayısıyla düzenlenen sempozyumda konuşan Mehmet Aksoy, kitabın orta yerinde bir tesbitte bulunarak, heykel kültürümüzün olmadığını söylemiş. "Olsa ne olur, olmasa neyimiz eksilir"den geçtik de, "hayır efendim, iftiradır, bal gibi vardır, biz Türkler heykelin iyisini kötüsünden ayırırız" diyebilecek durumda mıyız? Değiliz, nitekim heykeltraş Mehmet Aksoy, sivri iddiasının sağlamasını şöyle yapıyor: "Bence Atatürk heykelleriyle Atatürk fikri çok zedeleniyor. Çünkü insanlar buna heykel diye bakıyorlar ve tabii ki heykel değil bunlar. Sanatsal hiçbir değer taşımıyorlar. Sanatsal bir endişeyle yapılmamışlar çoğu tüccar kafasıyla, para kazanmak, bir yerlere bir şey dikmiş olmak için yapılmış. Bunu diktirenler de zaten sanatsal bir şey beklemiyorlar. Üç boyutlu olan her şey sanki heykelmiş gibi... O bir tasvir, yasaksavar gibi bir şey... Bu yüzden hem Türk heykeli büyük zarar görüyor, hem de Atatürk... Sanatsal değer taşımayan bu heykeller, Atatürk'ün imajını zedeliyor: Proporsiyonu bozuk, hiçbir plastik etkisi yok, hiçbir mekânı yok ama olur olmaz yerlerde var..." Ardından da ne yapılması gerektiğini söylüyor: Bu kötü heykeller Atatürk'e ve Cumhuriyet'e saygısızlık anlamı verdiği için mahkemeye verip kaldırılmalarını isteyeceğim.

Bu sözlere yanlış diyen çıkar mı; hem çıkar hem çıkmaz! Burası Türkiye'dir ve bir sözün anlamı, yayınlandığı yere göre değişebilir çünkü. İzah edeyim. Haberi yayına sokan

Ntvmsnbc haber portalına yazılan okuyucu yorumları, sanatçının görüşlerini destekleyen ve belli ki ne okuduğunu anlayabilecek durumda insanların görüşlerini yansıtıyor; aynı haberi Ntvmsnbc'yi kaynak göstererek tekrarlayan Vatan'ın okuyucu yorumları ise bir âlem. Meselâ biri şöyle: "Bu ülkede Atatürk'ün heykellerinin yıkılması gündeme gelir de; neden fesat yuvası, dibine kadar siyasete batmış camilerin yıkılması gündeme gelmez?" Bir başkası, "Sen önce aynaya bak! Çirkinsin diye seni de sokağa çıkarmasınlar, mağara kaçkını!.", bir başkası daha, "Atatürk"e dil uzatma nedensiz; sen dünyaya gelirdin ama baban meçhul olurdu, soyu seceresi belli, sanatkar adam"

Bu çirkin sözleri tekrarladığım için Mehmet Aksoy'dan özür diliyorum fakat gazeteciliğin ahlak kurallarını koyan ve "kollayan" mercilerin yüzü hiç kızarmıyor mudur bilemem. Gazetelerin internet nüshaları artık abdesthane duvarlarını geçti, "okuyucu yorumu, biz karışmayız" deyip kurtulmak mümkün mü? Ayıp, çirkin, günah!

Bu arada bir küçük ayrıntıyı işaretlemeden geçmeyelim: Ntvmsnbc'nin haberle ilgili başlığı aynen şöyle: "Aksoy: Heykelleri Atatürk'ün fikrini zedeliyor"; bu haberi Vatan, Ntvmsnbc'nin metnini aynen tekrarlamakla birlikte şu başlıkla sunmayı tercih etmiş: "Atatürk heykelleri kaldırılmalı"

Hani, "aziz vatanı bunlar hergün 40 kuruşa, evet yanlış duymadınız 40 kuruşa satıyorlar, haberiniz var mı" türünden bir ucuz cinfikirlilik değil midir bu? Muhalefetin bile âdâbı vardı bir zamanlar!

Denizanası gibisin kardeşim!

Bir kısım basının Ergenekon haberlerinin etrafında yarı ağlamaklı, ne yapacağını kestiremez bir eda ile dolanıp durmaları çok mânidar. Hani biraz tanımasak, "bunlar da Ergenekoncu galiba" diye düşünmemek için sebep kalmayacak.

Bunlar, bu bazı yazarlar ve yayın kuruluşları hakikaten Ergenekoncu olabilirler mi? Nerdee?

Takdir mânâsına alınmasın, hatta ciddi ithamlarla gözaltında bulunan Ergenekon sanıklarını tenzih ederek söylüyorum; doğru veya yanlış bir dâvâ etrafında risk üstlenip komitacılığa soyunmanın bile, bir noktada insana "helâl olsun be" dedirtecek bir tarafı vardır; bunca yıldır takib ederim, bu denizanası tabiatlı gazeteci takımının, "helâl olsun be" takdirini hak edecek bir celâdet tavrına, bir yiğit duruşa, bir recüliyyet ibrâzına şahit olmadım.

Balığın bile kendine göre belkemiği, ne bileyim kılçığı var; bunlarda yok.

Bugüne kadar güçlerini, haberdar olmak, gündemi tayin etmek, büyük gelişmelere yön vermek veya yönünden saptırmak gibi özelliklerinden alan bu "cemaat", Ergenekon haberleri yayılalı beri yarı şaşkın, yarı ağlamaklı fakat her hâl ü kârda insanda yürek ezintisi hissi

uyandıran eğri duruşlarıyla geleneksel havalarını pörsütmüş durumdalar. Yazdıklarını okuyunca, ne türlü anatomik bozukluklara düçâr kaldıklarını görüyor, acıyorum.

Fiyakaları bozulmuş, eski havaları kalmamış; yılışık tonda tatara titiri yaparken nasıl da inandırıcılıklarını kaybetmekteler. Sâdık ve kesin inançlı okuyucuları henüz farkında değiller, çok değil, on gün önce ciddiye bile almadıkları Ergenekon haberleri, bu gibi medya allâmelerini fena halde ayrıştırdı. Darmadağın oldular, zihinlerini toparlayacak bir fikrî eksen arıyorlar ama yok.

Bir tavuskuşunu tüysüz düşünün; aynen öyleler.

Hep tekrarlıyoruz, yine söyleyelim: Türkiye'nin -her ülke gibi- büyük meseleleri vardır fakat bunlara ilaveten bir de "bunlar" var.

Yazıp çizdiklerinin hakikatte izdüşümü mevcut değil aslında; bugüne kadar hayli ustalıkla kullandıkları psikolojik mekanizmaları işleterek, yeri geldiğinde illüzyona başvurup, dara düştükçe yalan ve iftiraya, çarpıtmaya tevessül ederek Türkiye'nin karnını ağrıtan vehimler icat etme şampiyonuydu bunlar.

Özetleyelim mi: Türkiye bölünüyor, ülke taksit taksit satılıyor, gericilik yükseliyor, Cumhuriyet elden gidiyor, Hilâfet gelecek, Padişahlık hortluyor, misyonerler cirit atıyor, başörtülüler devleti ele geçiriyor... Bunlar öyle büyük problemler ki çözümü için yıllarca mücadele etmek, tetik ve uyanık durmak lâzım. Bunlar enerji meselesine benzemiyor, işsizlik, eğitim, altyapı eksikliği, üretimin artışı gibi sahici problemlere de benzemiyor. Bunlar ideolojik meseleler. Çözümü için ne yapmak lâzım? Tek kelime; bu adamlara iktidar şansı vermemek. Ama efendim bunlar cahil halkın oylarını bir torba kömür karşılığında alıveriyorlar, ne yapacağız? Cevap: Bunlar zaten bidon kafalı, köylü herifler, demokrasi neyine bu gürûhun? İyi ama demokrasiyi askıya alırsanız biraz ayıp olmaz mı? Olmaz, çünkü Cumhuriyet içinde demokrasiyi de barındırır (bu inciyi dünkü Zaman'da okudum. Nuriye Akman kardeşime bu hizmeti için kocaman bir manevi gül çelengi gönderiyorum!)

Kafa bu; zihni böyle işleyen adamlar yıllarca şu üç beş cümle ile "kanaat önderliği" rolü oynadılar fakat şu Ergenekon işinin bu kadar ciddiyet kesbedeceğini farkedemedikleri için fena "açık düştüler" (Kırkpınar tâbiridir; eski bir pehlivan bulunup sorulacak!)

Ergenekon mahkemesinin akıbetini bilemem, fakat şu kadarcığı bile yetmiştir.

Acemi darbeci

Buyur hanım.., toplantıdayım, tamam, iki bağ dereotuuu, kabartma tozuu, kaç yumurta dedindi? On tane, çift sarılıyı nereden bulayım Necmiye her zaman, şimdilik tek sarılıyla idare etsen... Tamam kapatmak zorundayım. Akşama kadar arama olur mu, akşam anlatmıştım ya, gizli örgüt toplantısındayız...

-Değerli arkadaşlar, örgütümüzün yıllık gizli ve özel istişare toplantısını açıyorum... Başlayalım mı Osman, içerde kamera filan yok değil mi? İyice baktınız mı kıyıya-köşeye? Her tarafa kamera mikrofon felan koyuyor bunlar...

-Az önce bakmıştım başkanım, kamera yok, ortam temiz!

-Dürülülü... Dürülülü...

-Yav kardeşim size telefonları da susturun dememiş miydim? Kenan Bey yine unutmuşsunuz, ayıp oluyor ama. Biz burada gizli ve önemli bir toplantı yapıyoruz, siz telefonu açık bırakıyorsunuz?

-Özür dilerim başkanım, hanım sıkı tembih etmişti, telefonun açık kalsın Kenan, nerede olduğunu bileyim diye, müsaade ederseniz iki satır konuşayım; açmazsam pirelenir şimdi, tatsızlık çıkarır...

-İyi, kısa kes o zaman!

-Buyur hanım.., toplantıdayım, tamam, iki bağ dereotuuu, kabartma tozuu, kaç yumurta dedindi? On tane, çift sarılıyı nereden bulayım Necmiye her zaman, şimdilik tek sarılıyla idare etsen... Tamam kapatmak zorundayım. Akşama kadar arama olur mu, akşam anlatmıştım ya, gizli örgüt toplantısındayız... Evet, gizli örgüt!.. Kimler mi var, hanım akşam anlatmıştım ya kimler olduğunu, peki, görüşürüz, çaav!..

-Kenan Bey, bakınız olmuyor böyle. Arkadaşlar böyle gizli örgüt filan olmaz. Disiplin denen şey yok. Osman, oğlum, topla şu telefonların hepsini, kusura bakmayın arkadaşlar; herkes telefonunu Osman'a versin. Osmancığım, telefonların bataryalarını sök, hepsini mutfaktaki tabak rafına koy. Şimdi toplantıya geçiyorum. Önce bir durum değerlendirmesi yapayım. Arkadaşlar, ülkemiz tarihin en derin bunalımından geçmektedir. Bunlar eskiden aziz vatanı taksit taksit, parsel parsel satarlardı; şimdi toptan elden çıkarmak istiyorlar...

-Vay şerefsizler, demek durum o kadar ciddi ha!

-Ã□ok ciddi. Nitekim bakınız emekli maaşlarına üç kuruş zam yaparken benzine bindirdikçe bindiriyorlar. Öyleyse ne yapmak lâzım; bu kötü gidişe bir dur demek lâzım.

-Zaten milli birlik ve beraberlik de tehlikede değil mi başkanım?

-Evet, olabilir, fakat nerden çıktı şimdi bu milli birlik ve beraberlik?..

-Hani herkes söylüyor ya, ben de ordan şeyettim. Değil mi yoksa?

-Olmaz olur mu; elbette tehlikede. Milli birlik ve beraberlik diye bir şey kalmamış arkadaşlar. Az önce buraya gelirken hıyarın biri sinyal vermeksizin hoop şeridime atlamaz mı? Şeytan dedi, çek bagajdaki kısa namlulu pompalıyı, herifin arka lastiğine sık iki tane!

-Beraberlik! Evet, çok önemli başkanım. Bir an evvel bir şey yapmak lazım; iki gün önce bir tatil köyüne gittim, inanır mısınız kimse tanımadı; ne saygı kalmış, ne âdâp. Ã‡ ok fena!..

-Arkadaşlar lütfen sırayla konuşalım; herkese söz vereceğim ama birbirimizi dinlemeyi öğrenmeliyiz. Evet, ne diyordum; vatanı satıyor bunlar veya satarlar; satıp satıp parasıyla medya imparatorluğu kuruyorlar.

-Bir saniye başkanım; o parayı Sorosçu vakıflardan alıyorlar demiştiniz geçen toplantıda, yanlış mı hatırlıyorum?

-Bunların ne önemi var arkadaşlar istirham ederim; bu hainler ordan da para alırlar, yetmezse Trakya'yı bile satarlar; ar yok, hayâ yok, utanma kalmamış adamlarda!

-Peki efendim, vatanı satıyorlarsa bu kadar gazeteyi televizyonu niye kuruyorlar? Ben olsam şahsen vatanı sattıktan sonra parayı televizyona değil, Hazine bonosuna yatırırım.

-Bono yanlış Hüseyin Hüsnü Beyciğim; altın alacaksın azizim. Hatta meskûkat bile değil, direkt külçe alacaksın. Dünyanın her yerinde para çünkü...

-Sayın başkanım, para, bono deyince hatırladım şimdi. Örgüt merkezimizin gündelik işlerine bakan Osman'ın aylığını iki gün geciktirdik. Mâli işlere bakan sekreter olarak hatırlatıyorum. Adam başı 197'şer YTL düşüyor. Toplantıdan sonra rica ediyorum, yoksa işi bırakacakmış Osman...

-Osman meselesi önemli; hatırlattığınız için sizi kutlarım Basri Bey; arkadaşlar bu paraları hemen toplayalım çünkü Osman çok şey biliyor. Maazallah ajan olsa hepimizi iki saatte ipe gönderir vallahi. Adama sıkıntı çektirmeyelim.

-Valla kusura bakmayın ama ben veremem sayın başkan; geçen hafta bina kirası için para toplarken Hüsnü Bey'in yerine ben vermiştim; iade etmedi. O versin; üstelik elim de dar.

-Ben de veremem efendim; hanım kızıyor. "Kenan sen bana çaktırmadan bir daha mı evlendin; nereye gidiyor bu paralar?" diye başımın etini yedi geçen gün...

-Bir dakika beyler bir dakika; bir şeyi unutuyorsunuz. Yarın iktidarı ele geçirdiğimizde bu söylediklerinizden utanacaksınız. Bugünler geçecek, bu sıkıntılar aşılacak ama görüyorum ki şimdi üç-beş kuruşa kıyamayan bazı arkadaşlar, planlarımız zafere ulaştığında aramızda olmayacaklar...

-Kusura bakmayınız ama yemezler bay başkan. Ne zaman para toplansa sizin hiç ortaya para attığınızı görmedim ben; gören var mı arkadaşlar? Yok. Hep azar, hep te'dip; hiçbirimiz çocuk değiliz burada...

-Öyle ha; yazıklar olsun, toplantı bitmiştir, gidin, istemiyorum paranızı pulunuzu; sizinle değil hükümet devirmek, parka bile gidilmez. Ne kadar paragöz olmuşsunuz!

-Demesi kolay, at bir binlik de görelim bay başkan. Aha burada defterime yazmışım ben; bugüne kadar 1.245 lira para yatırmışım örgüte. Sen kaç kuruş vermişsin?

-Benim kaç kuruş verdiğim seni ilgilendirmez Zühtü Bey; sırdır bunlar sır. Söylersem mahcub olursun. Ben, ülke tehlikede, çatır çatır yıkıyorlar diyorum, Zühtü Bey'imiz üç-beş kuruştan bahsediyor. Zühtü Bey'i örgütten atıyorum; kabul edenler /etmeyenler; kabul edilmiştir, güle güle Zühtü Bey...

-Bir dakika, savunma hakkı istiyorum; beni atacağınıza başkanı atalım arkadaşlar. Beni başkan seçin, söz, tek kuruş aidat almayacağım. Tanıdığım çok temiz mafyacı delikanlılar var, onlardan alırız parayı, ayrıca bu kiralık yerden de kurtuluruz, nedir bu emekli memurlar kahvesi gibi dandik bir yerde vatan kurtarıyoruz. Sıkıysa bunu da oylamaya koyunuz başkan efendi!

-Vaay, demek böyle; oylamaya gerek yok beyler. Başkanlık da sizin olsun, örgüt de. Ben gider okul önlerine tezgâh açar, sıfırdan da örgüt kurarım. Osmaan oğlum, gel içeriye; bugüne kadar yaptığımız gizli kamera kayıtlarının kasetlerini de al, gidelim buradan. Yol üstündeki ilk televizyon binasına uğrayalım. Eminim ki görüntülere bayılacaklardır!

İtalya laiktir, laik kalacak...

Şu aziz ve mübarek ülkenin ne hale getirildiğine bakar mısınız? Sittin senedir gidip, icabında mâaile adam gibi içki içtiğimiz lokantalarda artık çaktırmadan içki servisi kaldırılıyor.

Nereye gidiyoruz, bu iktidar ülkeyi nereye götürüyor; Anadolu aydınlanmasının yiğit savaşımcıları, uyanınız yahu!

Tehlikenin farkında mısınız?

Yer, Yıldız Porselen restoran; bu güzide ve nezih mahalde artık içki satılmıyor. Önceki gün fotoğrafçı arkadaşımla sıradan bir müşteri gibi çaktırmadan restorana gittik. Siz bilmezsiniz, burası yemyeşil ağaçların içinde Boğaz'ın eşsiz manzarasına nâzır saklı köşelerden biri. "Şöyle manzaraya karşı şarap içelim" diyoruz fakat nezaketiyle bizi etkilemeye kalkan garson, kadehlerimize -arsız ve pişkin bir edâ ile- su koyarken, "ne yazık ki alkol servisimiz yok" cevabını veriyor. Araştırıyoruz, niçin içki yok diye; meğer içki veriliyormuş ama fiyatlandırma henüz yapılmamışmış... Kardeşim neticede rakıdır, şaraptır fiyatı belli; bunun fiyatını koymak için logaritma bilmek gerekmez. Garson da emir kulu, terbiyeli çocuk ama kendisine tembih edileni tekrarlıyor; hazırlık yapıyorlarmış da, tez zamanda fiyatı belirleyeceklermiş de.. Eloğlu o sürede Mars'a uzay aracı yolluyor. Bahâne tabii, yer miyiz ayol?

Bu ülkede kaç lokantada, kaç etliekmekçide, kaç köftecide içki satışı yapılmadığının farkında mısınız ey halkım? Artık olaya bu gözle bakınız ve lütfen uyanınız. İnanmayan gitsin Sultanahmet Köftecisi'ne bir duble rakı istesin de alacağı cevabı görsün!

Meğer ne kadar aymazlaştırılmış, ne denli uyuşturulmuşuz? Bu işler böyledir, içki yasağıyla başlar ve devam eder. Geçenlerde "Persepolis" filmini seyrettim ve uyandım; dedim ki, "yav bunlar da ülkeyi aynen İran gibi yapmak istiyorlar!"

Haa, konuyu çarpıtmanın âlemi yok; içki içerim içmem o ayrı, fakat Yıldız Porselen restoranında içki içebilme ihtimâlime kasdedilmesine de izin vermem. Bir dakika, aloo, biz, sicilli keş takımından Bekri Mustafa'nın torunu değiliz ki kardeşim? İçkinin âdâbını biliriz öğünmek gibi olmasın. Ne yani, bu yaştan sonra tekel bayiinde gazeteye sardığımız şişeyi pardesü cebine zulalayıp kuytu köşelerinde yumruk mezesiyle kafaya dikecek değiliz heralde? Bir hakkı savunmak başka, bizzat kullanmak başka. Laik hayat tarzı diye bir şey vardır ve eğer varsa içki kavramı da bu hürriyetin kilit taşıdır. İçki burcunu o yüzden iyi savunmak gerek; o burç düşerse, ertesi gün bunlar bizi toplu vakit namazlarına zorlamaya kalkışırlar düpedüz!

Neyse ki CHP'li bir vekile hanım Meclis'e taşıyıp soru önergesi verdi fakat aldığı cevap çok vahim; "içki veriyoz da vermeyyoz" gibi sinsi, bulanık, kafa karıştırıcı bir şey... Bir dakika, bir dakika; biz bu ülkede Yıldız Porselen restoranında şöyle Boğaz'a karşı kafa çekmeyecek miyiz yani?

İlgili bakan her kimse, hemen bu güzide restoranımızdaki içki servisini fiyatlandırmalı, tarifeyi de hatta Resmi Gazete'de yayınlamalıdır ki laiklik için güvence olsun.Nitekim bakınız İtalya'da laik güçler, Milano Camii'nde cuma namazı kılıyoruz ayağına yatarak kaldırıma pösteki seren laiklik karşıtı güçleri muma çevirmiştir. Her cuma, "içerde yer kalmadı, mecburen kaldırıma taşıyoruz" numarasını çeken azgın güruhu izlemeye alan Batı Çalışma grubu, pardon Milano polisi, geçen cuma kaldırımı kordona alarak cemaatin kanundışı eylemini engellemiştir.

Ya bizde, ya bizde? Bilmem kaç bin tane câmi, bangır bangır hoparlörler, abdesthane rezilliği, ayak kokusu, cahil kalabalıklar, bir curcuna... Kaçıp nefes alacak yerleri de birer birer alkolden arındırıyorlar. İmdat yahu imdat!

100. Yılında II. Meşrutiyet, Ömrü kısa özgürlükler dönemi

1876 yılında amcası Sultan Abdülaziz'in asker-sivil bürokratların da katıldığı bir silahlı darbe sonucu tahttan indirilmesi ve bir süre sonra hâlâ tartışılan intiharı üzerine kardeşi V. Murad'ın kısa süren padişahlığından sonra tahta geçen II. Abdülhamid, tarihimizde 93 Harbi diye bilinen Osmanlı-Rus savaşının ağır sonuçları üzerine bir süre önce ilan ettiği ilk Osmanlı

Anayasası'nın (Kanun-ı Esasi) hükümlerini askıya alarak Meclis-i Mebusan'ı dağıtmış ve ülkeyi 33 yıl parlamentosuz yönetmişti.

Bu durum, sivil ve askerî bürokrasi içinde hoşnutsuzluğa sebep olunca Avrupa'daki belirli başkentlerde (Paris, Londra, Zürih vb.) örgütlenen muhalefetin hoşnutsuzluğu iyice artmıştı. Abdülhamid, 1908'e kadar kanundışı saydığı siyasi muhalefeti çeşitli usul ve taktiklerle etkisiz kılmayı başarmıştı ancak aynı yılın yaz aylarında Rumeli'nde mevzilenen III. Ordu birliklerinden bazılarının birbiri ardınca isyana kalkışarak dağa çıkması ve birkaç yüksek rütbeli askerin suikasta maruz kalması, Abdülhamid'in anayasal düzeni yeniden kabullenmesiyle sonuçlandı. Tarihimizde II. Meşrutiyet'in ilanı denilen hadise budur.

II. Meşrutiyet devrinin belli başlı aktörleri

II. Abdülhamid Han: Meşrutiyet inkılâbı, görünürde idari bir değişikliğe yol açmadı. Pâdişah sadece 1876 Anayasası'nı yeniden yürürlüğe geçiren bir kararname imzaladı ve 31 Mart ayaklanmasının son günlerine kadar yerini korudu; oysaki Rumeli'de dağa çıkan asi birliklerin sözcüleri başta olmak üzere bütün muhalif güçler, Meşrutiyet'in ilanından sonra Abdülhamid'in yerinde kalmasına şaşırmış ve içlerine sindirememişlerdi.

Muhalefet: Abdülhamid, bütün iktidarı yılları boyunca siyasi muhalefete meşru zeminlerde kendini ifade etmek imkânı vermemişti; o yüzden siyasi muhalefetin ağırlığı Avrupa'daki merkezlerde ve Selanik'te yoğunlaşmıştı. Meşrutiyet'i izleyen günlerde muhalefet kendini görünür kılmakta zorlandı. İttihat ve Terakki bu yüzden önemli kısmı gizli tutulan, ancak meclis grubu ortada duran bir örgüt manzarası çizmiştir. Muhalefetin kurumlaşmasına imkân tanıyan Cemiyetler Kanunu'nun 16 Ağustos 1909'da alelacele kabul edilmesi dikkat çekicidir. Meşrutiyet'in ilanından 31 Mart vakasına kadar geçen ara dönemde (24 Temmuz 1908-13 Nisan 1909) kurulan siyasi örgütler başlıca şunlardı: İttihat ve Terakki Cemiyeti (İTC), Fedakâran-ı Millet Cemiyeti, Ahrar Fırkası ve İttihad-ı Muhammedi Cemiyeti.

Basın: Daha önce sıkı bir sansür rejimi altında bunalan basın faaliyetleri, Meşrutiyet'in ilanı ile tam bir kontrolsüzlük içinde başıboş bir gelişme gösterdi. O günlerde dilden dile gezen "Hürriyet" kelimesi, dileyenin her istediğini yapabileceği geniş bir yorumla karşılanmış, ancak daha sonra kanuni düzenlemeye gidilmişti; burada dikkat çekici husus, İTC'nin iktidarı tek başına kontrol edecek derecede kendini güçlü hissettiği andan itibaren eskisini mumla aratan sertlikte bir sansür uygulamasına yeniden dönmesi olmuştur.

Ordu: Abdülhamid, saltanatı süresince bürokrasiyi "Bâbıâli", basını ve orduyu sıkı bir kontrole tabi tutarak siyasileşmelerine izin vermemiş, ideoloji üretebilecek kaynakları baskı altına alarak yönetim cihazının sinir uçlarını Yıldız Sarayı'na bağlayan tek merkezli bir örgütlenmeye gitmişti; buna rağmen ordu, önceleri askerî okullarda başlamak üzere Avrupa merkezli Jöntürk akımının tesirine girdi; daha sonra Rumeli'nde eşkıya takibiyle görevli özel

birliklerde genç zabitler teşkilatlanma imkânı bulabildiler. Nitekim Meşrutiyet'in ilan edilmesini zorlayan da bu birlikler oldu.

Kamuoyu: İlk gazete, XIX. yüzyıl ortalarında yayınlanmasına rağmen Türkiye'de modern mânâsıyla kamuoyu henüz teşekkül etmekteydi. II. Abdülhamid'in demiryolu ve özellikle telgraf haberleşmesine verdiği önem, haberleşme ve ulaşım altyapısını destekleyen önemli unsurlardı; fakat XX. yüzyılın başlarında Osmanlı kamuoyunu İstanbul ve kısmen Selanik merkezinde oturan ahaliden ibaret saymak da mümkündür. Kamuoyunun modern şekliyle vücut bulması Meşrutiyet'i izleyen günlerde mümkün olabildi; basında sansürün kalkması evvela İstanbul'da, sonra imparatorluk taşrasında gazete, dergi ve kitap yayınlarını adeta patlatmış, gazete okuyucusu denilen bir kitlenin büyümesine yol açarak ülkede siyasileşmeyi hızlandırmıştı.

Meşrutiyet'in ilan edilmesi neleri değiştirdi?

II. Meşrutiyet'in ilanı, teknik açıdan sıradan bir resmi işlemden ibaretti. Padişah, o günün resmi gazetesine 1876'dan beri yapılmayan seçimlerin o yıl düzenleneceğini belirten bir irade koyulmasını emretmişti. Bu küçük ayrıntı evvela dikkat çekmemiş, ancak az sayıdaki "hürriyetperver" ve İttihatçı sempatizanı tarafından önemi kavranarak hemen kamuoyuna duyurulmuştu.

Halk, "siyaset"e katılıyor

Osmanlı kamuoyu için o gün itibariyle Meşrutiyet, içine iyilik, güzellik ve serbestlik namına hemen her anlamın doldurulduğu yeni bir kavramı ifade ediyordu. Birçok kimse, artık bütün davanın hallolduğu gibi çocukça bir inanç içinde ve belki de gittikçe ağırlaşan dış politika şartlarının bunaltısı ile aklına eseni yapmak eğilimdeydi: Meselâ, "Böyle devr-i dilara-yı meşrutiyet devrinde vergi verilir mi?" lâfı bazı vilayetlerde vergi tahsilâtını sekteye uğratırken öğrenciler, "hürriyet geldi" diye imtihansız sınıf geçme hakkı istiyordu. O günlerde adı türkülere bile geçen hürriyet devri, bilhassa İstanbul'da kargaşa ve başıboşluğa yol açmıştı. Birçok güvenlik görevlisinin "jurnalci" ithamıyla alelacele işten atılması yüzünden soygun olayları artmıştı. O günlerde bakkallarda bile revolver ve fişek satılmaya başlaması, gücü yeten yetmeyen herkesin otuz kırk kuruş vererek en az bir silah edinmeye kalkışması çok dikkat çekiciydi. Güvenliğin bu kadar sarsılmasına sebep olan başlıca unsur, siyasî mahkûmlar için çıkarılan affın, bütün adî suçları kapsayacak derecede genişletilmesiydi. Daha sonra devrin içişleri bakanı 5-6 bin civarında şahsın henüz mahkumiyet süreleri dolmadan salıverildiğini açıklamıştır.

Birbirini izleyen ilk işçi grevleri, kırmızılı yeşilli bayraklarla her gün Bâbıâli önünde tekrar edilen mitingler, istenmeyen devlet memurlarının dövülüp hatta 'birer merkebe bindirilerek' işlerinden atılmaları artık sıradanlaşmıştı. Politika, yüksekokullara da hızla yayılmış, askerî tıbbiye öğrencileri daha Meşrutiyet'in ikinci günü sokaklara dökülmüştü. Yerleşik değerlerin

altüst olduğu bu hengâmede hutbelerde ismi hayırla anılan halifenin komik karikatürleri iskelelerde satılıyor, hatta başıboşluktan nasîbini alan Kuzguncuklular, şirket vapuruna binmeyi reddedip, ayrıca vapur işletmeye kalkışırken günün bakanlar kurulu, daha önemli işlerle uğraşması gerekirken İstanbul'un ekmek narhını tespit etmek zorunda kalıyordu.

Basın hürriyeti yanlış anlaşılınca...

Meşrutiyet'in basın hayatı üzerindeki etkisi çok büyük olmuştu, 24 Temmuz 1908 tarihini izleyen altı yıl içinde 200'den fazla gazete ve derginin imtiyaz alarak yayına atılması bunu açıkça gösterir. O günlerde biraz teşebbüs kabiliyeti ve yazı tecrübesi olan herkes ama bu arada bilhassa küçük memurlar ve hakkının yenildiğine inananlar kolayca yayın imkânı bulabilmekteydi ve böyle bir yayın serbestîsi Osmanlı kamuoyunda alışılmamış bir yenilikti. Başıboşluk, yayın yoluyla işlenen suçlarda da kendini hissettiriyor, yarbay rütbesinde bir subayın harbiye nazırını aşağılaması, sadrazamın sünnet çocuğuna benzetilmesi gibi alışılmamış hakaretler, mevzuat boşluğu yüzünden takipsiz kalabiliyordu. Bu günlerde yayına başlayan Şeddeli Eşşek, Zıpır, Dalkavuk, Boşboğaz, Curcuna vs. gibi mizah gazeteleri yapılan neşriyatın mahiyeti ve seviyesi hakkında bir fikir vermektedir. Ne var ki bu anarşi dönemi uzun sürmeyecek ve İTC yönetimi yeni bir basın kanunu hazırlayarak, yayın hürriyetini hükümetlerin inisiyatifine terk eden eski uygulamayı yeni şekliyle yürürlüğe sokacaktı.

Yanlış kavrayış sadece basın hürriyetine mahsus değildi ve diğer alanlarda da kendini hissettirmişti. Aslında değişiklik önemli ve radikal bir karakter taşımaktaydı; çünkü fiilen yürütülmekte olan mutlak monarşiden meşrûti (kayda bağlı, sınırlandırılmış) bir monarşi yönetime geçilmekteydi. Ne var ki Meşrutiyet'e yani mutlak monarşiye geçişin sadece üst yapıyla sınırlı kalacağını fark edemeyenler, ilk günlerdeki geniş beklentilerden yavaş yavaş vazgeçmek zorunda kalacaklardı. Bu beklentilerin ne derece yaygınlaştığını izlemek için şimdi Meşrutiyet'in ordu mensupları arasında nasıl karşılandığına bakmalıyız.

Zabitler siyasî hayatı keşfediyor ve hoşlanıyor

Meşrutiyet inkılâbını gerçekleştirenlerin genç subaylar nesline mensup olması, orduda daha yüksek rütbelilere karşı ilk günlerde derin bir hoşnutsuzluk gösterilmesine yol açmıştı. Devrin önemli şahitlerinden Hasan Amca'ya göre o günün en yüksek rütbesi teğmen ve yüzbaşılardan hemen sonra başlıyor, binbaşılar, yarbaylar ve albaylardan sonra paşalar, kıymetten düşmüş, istibdad artıkları olarak görülüyordu. Bu günlerde disiplin tam bir iflas halinde idi. Küçük subaylardan oluşan heyetler, huzurlarına mancınıkla çıkılmayan paşalara, sadakat yemini yaptırıyorlardı. Bu paşalardan çok azı, bu teklifi haysiyete aykırı bulmuş, "Hadi oğlum, insan bir defa yemin eder, beni rahat bırak" diyen hemen hemen çıkmamıştı... Pek çoğu bu ast teklifine boyun eğdiler ve yemin tazelediler. Kendilerini hızlı bir siyasîleşme sürecinin içinde bulan zabitler ve bilhassa küçük rütbeli olanlar, bu değer anarşisinde, inkılâbı bizzat başarmış olmanın verdiği gururla, normal zamanlarda affedilmeyecek davranışlarda bulunmaktan

çekinmemişlerdi. O günlerde İTC taraftarı genç bir zabit olan Selim Sırrı (Tarcan), Meşrutiyet'in ilk günlerini şöyle anlatır: "Filozof Rıza Tevfik ile işbirliği yaptık. Kendi kendimizi İstanbul komiseri tayin ederek on yedi gün makarr-ı saltanat ve hilafeti idaremiz altına aldık. (...) Ertesi sabah Selimiye'ye gittim. Harem iskelesinde paşalar, yüksek rütbeli zabitler tarafından bando mızıka ile karşılandım. Aynı merasimle yemin ettirdim. Kumandan paşanın odasında çay içerken Bahriye Nazırı Hasan Paşa'nın damadı Ziya Nuri Paşa nefes nefese içeri girdi.

- Müsaade buyurularsa bendeniz de yemin etmeye geldim. Meşrutiyetin en sadık bendesiyim, dedi."

Rütbesi ne olursa olsun ordu mensuplarının asli görevlerini bırakarak, kendini rejimi ve devleti kurtaran bir sınıf gibi görmesinin tesirleri yaralıyıcı olmuştur. Siyaseti pratiğinden tanıyan genç zabitler için kışla, artık hiç de cazip bir dönüş yeri teşkil etmeyecekti. Bu dönem hakkında Mahmud Muhtar Paşa'nın verdiği hüküm, bu anlamda hâlâ tazeliğini korumaktadır: "... Hiçbir inkılâp yoktur ki, netice itibariyle onu tertib ve idare edenlerin seviye-i idrak ve irfanının fevkine çıkabilsin."

II. Meşrutiyet'i niçin bilmeliyiz?

Bundan tam 100 sene önce, Türk siyasetinde ilk defa çok partili hayata giden yol açılmıştı. Tarihimizde II. Meşrutiyet diye bilinen bu önemli olay, Türkiye'de siyasi iktidarın yapısını da değiştirdi ve serbest seçimlerle oluşturulan "Meclis-i Mebusan" adı verilen yasama organı, padişahın otoritesini paylaştı; böylece Tanzimat döneminde (1839-1876) yönetime ortak olan bürokrasi sınıfına ilaveten, seçimle gelen halk temsilcileri de yönetime dahil olarak Türkiye'de güçler ayrılığı ilkesinin temellerini atmış oldular. Türkiye'de basın hürriyeti, siyasi muhalefet, örgütlenme hakkı, iki parlamentolu meclis ve grev hakkı gibi modern demokrasinin vazgeçilmez unsurları, hayatımıza II. Meşrutiyet'le girmiş oldu. Ne var ki bu güzel gelişmeler kâğıt üstünde göründüğü kadar kolay işlemedi; yeni kurumların toplumsal yapıya uyumu büyük problemler doğurdu ve geçirdiğimiz bir asır boyunca gündemden düşmeyen siyasi bunalımlar birbirini izledi. Bu yazı dizisi, Zaman okuyucularına II. Meşrutiyet döneminde neler yaşandığını, olayların sebep ve sonuçlarıyla izah ederek, 100 sene içinde Türk siyasi hayatında nelerin değiştiğini hatırlatmayı amaçlamaktadır.

Yazı Dizisi

1. 100. Yılında II. Meşrutiyet, Ömrü kısa özgürlükler dönemi

2. İttihatçılar, dine muhalif değiliz demek için Ayasofya’da mevlit okutuyor

3. Yakın geçmişimiz bugünü izah eder

Demokrat!

İzmir'de Usadem adını taşıyan bir kuruluş, 9 ilde 2 bin kişiyle konuşarak bir seçmen profili araştırması yapmış; sonuçları doğruysa, merhum Nâmık Kemâl'in, "Görmeden ölürsem millette ümmid ettiğim feyzi / Yazılsın seng-i kabrime vatan mahzûn ben mahzûn" mısrâlarındaki hicrân son bulmuş demektir.

Soruların biçimlendirmesine göre seçmen kendini şöyle târif etmiş: Sağcı-milliyetçi 16,32, solcu 14,45, sonrası çok ama çok dikkat çekici: Ankete katılanların yarısı kendini sosyal demokrat veya demokrat diye niteliyor.

"Doğruysa" ibâresini yeniden ihtiyatla tekrar ederek şöyle düşünüyorum: "Doğruysa" bu veriler, son yarım asırda geçirmekte olduğumuz toplumsal, siyâsi ve elbette "sınıfsal" değişimin en anlamlı işâreti demektir.<!--more-->

Şu sebeple: Kabataslak hesapla sağ seçmenin miktarı % 60'ın üzerinde değil miydi? Öyleydi. Daha bir sene önce bu varsayımı bir kere daha en sağlıklı yoldan sınamadık mı? Sınadık! Öyleyse her iki kişiden birinin kendini "demokratım" diye nitelemesinin sebebi ne olmalıdır?

Bildiniz! Türkiye geçen bir buçuk yılda bürokratik gizli iktidarın ağır saldırılarına mâruz kaldı; Kamu vicdânı bu saldırılar karşısında kendisine haksızlık yapıldığı duygusuna kapılarak bürokratik diktayı oylarıyla protesto etti. Netice mâlum.

Peki, bir sel gibi AK Parti'ye akan oyların ardındaki umûmi saik ne idi? AK Partililik, parti taassubu, iktidara yaranmak filan değil; demokratik tepki göstermek refleksi. Seçmen -eğer hâlâ doğruysa- bu tepkinin doğru etiketini benimsediğini de gösteriyor: Demokratlık!

1961'de Menderes ve üç arkadaşı idam edildiğinde Türkiye aynı öfke ve acıyı duymuş fakat adını koyamamıştı. Bugün o ismi açıkça telâffuz ediyor: Demokrat!

Sağcılık, milliyetçilik, solculuk artık bu tepkiyi ifade etmek için yeterince köşeli görünmüyor demek ki; "işler kitapta yazıldığı gibi, önceden belirlendiği üzere yerine getirilsin; kimse devlet gücünü ardına alarak artistliğe soyunmasın" düşüncesinin tabii adresi olmuştur Demokratlık. Önce demokrat olursunuz, ardından ne istiyorsanız, paşa gönlünüz hangi eğilimi beğeniyorsa kendinizi ifâde edersiniz, fakat önce demokrat olmak şart. Türk seçmeni eğer gerçekten bu noktaya geldiyse, -bu işin ayıbı yok-, şehrin en kalabalık meydanında halay çekerim ben.

Demokrat ve milliyetçi; eyvallah! Demokrat ve Solcu; baş göz üstüne, Demokrat ve Müslüman; nûrûn âlâ nûr, Demokrat ve Sosyalist; kaymaklı kadayıf!

Rakamlara dikkat edince, bu büyük siyasal kavrayış değişiminin "sağ" seçmen üzerinden gerçekleştiğini farkedeceksiniz; bu kitle Türkiye'nin en ilerici, en "avantgarde", değişime ve muasırlığa en yakın kesimini temsil ediyor çünkü. Son kırk yıl boyunca karşı konulmaz dalgalar halinde büyük şehirlere yığılan bu topluluk, müthiş bir sınıf atlama cehdi içinde; hızlı öğreniyor, çabuk adapte oluyor, eğitim seviyesini yükseltiyor, daha iyi yaşamak için didiniyor ve en önemlisi devletiyle, rejimiyle kavga etmiyor ama darbeci, üstten inmeci takımına alkış da tutmuyor.

Anket sonuçlarına bir de bu gözle bakınız; yerinde sayanlar, "hayır efendim, dünya düz bir tepsi gibidir" diyenler apaçık görünüyor orada. Daha mühimi din devleti isteyenlerin % 8'den % 4'e gerilemiş olması: "Vay benim tehdit konseptlerim!"

Yakın tarihte "karşı devrim" izi arayan zevâta ihbar ediyorum; bu bir karşı devrimdir; üstelik bal gibi bir karşı devrimdir ve Türklerin zihnî iğtişaştan nihayet kurtulup bir "millet" olmaya başladıklarını haber vermektedir.

Boş havuza atlamış olmayalım; inşallah veriler doğru ve sağlıklıdır; değilse bu veriler gidilen köyün adres bilgileri olarak kabul edilmelidir: Âmin diyoruz!

İttihatçılar, dine muhalif değiliz demek için Ayasofya'da mevlit okutuyor

Taşkışla Ayaklanması1908 Ekim'inin son günlerinde meydana gelen bu hadise, Taşkışla'da kalan alay mensuplarından 1905 senesi efradının Cidde'ye sevk edilmek istenmelerinden çıkmıştır.

Bu yıllarda normal muvazzaf hizmet sürelerini tamamladıkları halde, terhislerinin geciktirilmesi ve askerlerin bir nevi "yumuşak isyanla" terhis talep etmeleri ilk defa rastlanan bir hadise değildi. Ancak bu defa Taşkışla neferleri, karşılarında babacan tavırlı alaylı zabitler yerine, Selanik'ten getirilen Avcı taburlarını ve onların başındaki müsamahasız ve sert zabitleri bulmuşlardı. Çıkan çatışmada, isyancılardan üç çavuş öldürülmüş ve ayaklanma bastırılmıştı. Hadisenin bir başka farklı boyutu ise, İstanbul'da bulunan Birinci Ordu kumandanı Mahmud Muhtar Paşa'nın, öldürülen üç çavuşun cesedini "Yıldız civarındaki taburlar efradına ibreten gösterilmek üzere" astırmak istemesidir.

Avcı taburları ve İstanbul askerinin durumu

İTC'nin İstanbul'daki yöneticileri, halen mevkiini koruyan Abdülhamid'in varlığından duydukları huzursuzluk sebebiyle kendilerini emniyette hissedemiyorlardı. Bu yüzdendir ki, Cemiyet'in genel merkezi hâlâ Selanik'te bulunuyor ve İttihatçılar küçük kabine revizyonlarıyla kendi güçlerini tecrübe ediyorlardı. Abdülhamid'e ve siyasi nüfuzuna karşı

iktidarlarını ve can güvenliklerini korumak için, İstanbul'da mevcut askerlere güvenememiş ve Meşrutiyet'i korumak maksadıyla eylül ayı sonlarında 3. Ordu'dan 3 Avcı taburu Mecidiyeköy'deki Taşkışla'ya yerleştirmişlerdi. Selanik'ten getirtilen taburlara, o günlerde Meşrutiyet'in sadık bekçileri ve Cemiyet'in destekçisi olarak bakılıyordu.

Bu arada İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin üzerinde yoğunlaşan "dine karşı lâkaydî" suçlamalarından ötürü Cemiyet'in de bir şeyler yapmak gereği duyduğu anlaşılıyor. Ahmet Cevat Emre'nin yorumuna göre, bu dinsizlik damgasından temizlenmek için 1 Nisan 1909'da, Midhat Paşa'nın ruhuna Ayasofya'da mevlüt okutmuştu.

Harbiye-Bahriye Krizi nedir?

Kısaca "Harbiye-Bahriye Krizi" olarak bilinen bu hadise, 1909 Şubat ayının ortalarında, Sadrazam Kâmil Paşa'nın Harbiye ve Bahriye Nâzırları'nı değiştirmek istemesine karşılık, Meclis-i Mebusan'da çoğunluğu elinde tutan İTC'nin Sadrazam'a karşı çıkmasıyla alevlenmişti. Neticede Sadrazam Kâmil Paşa, Meclis tarafından güvensizlik oyuyla düşürüldü. Bu bunalım, 'Ordu, Cemiyet, Meclis-i Mebusan, Sadrazam ve Padişah'ın sistemi oluşturan birer güç odağı olarak karşılıklı ilişkilerini izah etmesi ve bu güçlerin birbiri karşısında ne anlam ifade ettiğini ortaya koyması açısından önemlidir.

Son hesaplaşma Meclis-i Mebusan'da yapıldı ve neticede 8'e karşı 196 itimatsızlık reyi ile, Osmanlı parlamento tarihinde ilk ve son defa olmak üzere bir sadrazam mevkiinden düşürüldü. Kriz sonunda Sadrazam Kâmil Paşa mevkiini kaybederken, iç siyasette ordu desteğini kazanmanın önemi de açıkça kendini gösteriyordu.

31 Mart'ta isyan edenler ne istiyorlardı?

Bu gibi küçük ama önemli ayrıntılarla beslenen ayaklanma esnasında, isyancı askerlerin arzuları, siyasî sistemi kökten değiştirecek radikal talepler değil, genellikle "...istemeyiz" şekliyle formüle edilen ve restorasyona dönük isteklerdi. Buna göre,

1. Şeriatın tamamen icrası

2. Bu hareketlerinden dolayı ceza görmeyeceklerine dair teminat verilmesi

3. Harbiye Nâzırı Ali Rıza Paşa ile Meclis-i Mebusan reisi Ahmet Rıza'nın azli

4. Mektepli zabitlerin değiştirilmesi

5. Başarılarından ötürü toplar atılarak şenlik yapılması

Çavuşların yönettiği bir isyanda asilerin, dileklerini tam bir sarahatle ifade edememeleri tabiî karşılanmalıdır. Rıza Nur, biraz da alaycı bir ifade ile bu durumu şöyle değerlendiriyor:

"Evvelce bir padişah ve saray hükûmeti, Meşrutiyet'ten şimdiye kadar ise, bir mülâzım hükm-ü kuvveti ve hükûmeti vardı. Şimdi bu vaka ile çavuş ve nefer hükûmeti kuruldu."

İsyancıların alenî istekleri arasında, Meşrutiyet aleyhtarı bir arzunun belirtilmeyişi yanında askerlerle ittifak ettiğine inanılan ulemânın, istibdad aleyhine ve Meşrutiyet'ten yana tavır alışı da pek az araştırmacının dikkatini çekmişti. Cemiyet-i İlmiye-i Osmaniye'nin yayınladığı bildiride Meclis-i Mebusân'ın savunulması yanında "meşveret ve Meşrutiyet'in, şer'i-şerif ahkâmına katiyyen muvafık olduğu" yolunda görüş belirtilmesi çok önem taşımaktadır.

31 Mart Ayaklanması, nefer diye bilinen, görünmez, hesaba katılmaz, ama ordunun belkemiğini oluşturan kitlenin, ilk defa kendi başına, fark ettiği olumsuzluklara karşı kıyâmı anlamını taşımaktadır: Hazırlıksız, plansız ve isyandan sonraki günleri hesaba katmaksızın girişilen hareketin, küçük bir müdahale ile dağılıvermesi bunu açıkça gösteriyor.

İsyan nasıl bastırıldı ve Hareket Ordusu nasıl rol oynadı?

Osmanlı başkentinde 1826'dan sonra ilk defa, Osmanlı ordusunun iki birliği karşı karşıya gelerek kanlı bir kardeş kavgasına tutuşmuşlar ve sonuçta siyasî iktidar bir kere daha el değiştirmişti.

"Hareket Ordusu, Hürriyet Ordusu" gibi isimlerle anılan ordunun terkibi ve isyanı bastırış tarzı, birçok kaynakta hayli tenkide uğramış, bu meyanda bilhassa bazı Makedonyalı çetecilerin ve gayrimüslimlerin alınması eleştiri konusu edilmiştir. Balkan çetecilerinin mevcudiyeti kat'î olmakla beraber, sayılarının ekseriyet sınırına yaklaşmadığı tahmin edilebilir. Bu esnada karşı karşıya gelen iki askerî kuvvetin temsil ettiği zihniyet itibarıyla durum şöyledir: Her iki taraf da mevkilerinin Meşrutiyet'e uygun ve hattâ Meşrutiyet'i kurtarmak gayesine dönük olduğu inancında olsalar bile ordu, siyasetin tam içinde ve iki parça halindeydi.

Hareket Ordusu'nun İstanbul'a rahatça girerek, kolay bir zafer elde etmesinde, Sultan II. Abdülhamid'in bunlara silahla mukabele etmemek tercihi etkili oldu. Hadise esnasında Mabeyn Başkatibi olan Ali Cevat Bey, İkinci Fırka'ya mensup bazı askerlerin, "bizi öldürmeye geliyorlar. Bunlardan hâlâ merhamet mi bekliyorsunuz? Bunlar bizi tavuk gibi boğduracaklar." feryâdıyla cephaneliklerin kapısını kırıp mühimmat almaları üzerine Abdülhamid'in daire-i hümayunun binek taşına çıkarak, "Asker zinhar kurşun atmasın. Eğer kurşun atacaklarsa ilk önce beni vursunlar, sonra kurşun atmaya başlasınlar." dediğini söylüyor. Maçka Kışlası etrafında vuku bulan çarpışmaların fazla uzamadan, ama kanlı bir şekilde sona ermesi, Hareket Ordusu'nun öncü birliklerinin İstanbul'a tek kurşun atmadan rahatça sızabilmeleri de bu fikri doğrulamaktadır.

Artık Ordu, 31 Mart'ın ertesinde, Türk siyasî hayatında son derece önemli bir güç merkezi olarak yerini alıyordu; nitekim Hareket Ordusu'nun kumandanı M. Şevket Paşa, itibarı

Cemiyet'i de aşan yüksek bir prestij sahibi olarak o günlerde İstanbul'un en güçlü şahsiyeti haline gelmişti.

31 Mart İsyanı'nın sonuçları nelerdi?

31 Mart'ın, "Medrese ruhunun mahsulü", "din ve şeriat namına" yapılmış çılgınca bir hareket olduğu fikriyle yetinmek, ne kadar rahatlatıcı olsa da, gerçeğin büyük bir kısmına yüz çevirmek anlamına gelir. Ayaklanma, dinî heyecanla genişlemiş olsa bile, ana sebepleri itibarıyla sosyal ve siyasî rahatsızlıklara dayanmaktaydı. İsyanın sebeplerini, sonuçlarına bakarak anlamaya çalışmak, bu noktada daha öğretici olabilir.

II. Abdülhamid tahttan indiriliyor

İsyancılar, kim ve ne adına kıyam etmiş olurlarsa olsunlar, isyanın en büyük sonucu, II. Abdülhamid'in hal' yoluyla tahttan uzaklaştırılması olmuştur. II. Abdülhamid'in, hadisede dahli olmadığı bugün kesinlikle bilinmesine rağmen, trajedinin bütün sonuçlarından sorumlu tutulması önemli bir çelişkidir. Hareket Ordusu İstanbul'da kontrolü ele geçirince yapılan ilk iş, Meclis-i Mebusan'dan bir karar çıkarılarak Abdülhamid'in hal'i oldu. Hal' kararının Meclis'te görüşülme biçimi, hal' fetvâsının muhtevası ve bu kararı tebliğe memur edilen heyetin terkibi günümüze kadar bir hayli tartışılan konular olmuşlardır.

Abdülhamid'in hal'i, bilhassa Cemiyet mensupları açısından zarurî kaçınılmazdı. Abdülhamid'in, isyanda parmağı olduğu gerekçesiyle yargılanması gündeme geldiğinde, eski Sadrazam Said Paşa'nın, "Beraat (tebrie) ederse, sonra bizim hâl-ü mevkiimiz nice olur" diyerek soruşturma açılmasını engellemesi de çok dikkat çekicidir.

Abdülhamid'in hal'i, Osmanlı siyasî hayatından "geleneksel" olanın çekilmesi anlamını da taşımaktadır.

Örfî İdare ilan ediliyor; Divan-ı Harb kuruluyor

İsyanın bastırılmasından sonra, dîvân-ı harpler kurulup zanlıların yargılanmasına başlandı. Üçüncü, dördüncü derecede suçlular yakalanarak Divan-ı Harb kararıyla cezalandırıldı; büyük suçlu ve tertipçilere asla ulaşılamadı. Abdülhamid Selanik'e sürgüne gönderildikten sonra iktidarın yeni sahipleri, İstanbul ahalisiyle yakınlaşmak amacıyla, Yıldız Bahçesi'nin halka açılması, Yıldız Sarayı'nda ele geçirilen Abdülhamid'in elbiselerinin Harbiye Nezareti'ne gönderilmesi, 'Tasfiye-i Rüteb ve Tensikat Kanunları'yla istibdad artıklarının temizlenmesi ve yeni kadrolar açılması ve istibdad enkazlarına sövme ve hakarete müsamaha edilmesi gibi küçük atıfetlerde bulunmaktaydılar. Tek tek muhakeme edilmemekle birlikte 31 Mart Ayaklanması'na katıldığı varsayılan İstanbul askerleri, yol inşaatında kullanılmak için takım takım Rumeli'ye gönderilmiş, bu askerlere yol boyunca ağır hakaretler yapılmasına göz yumulmuştu. Bu hadiseler esnasında ordunun bir kısmının diğer kısmına karşı kışkırtılması, üzerinde önemle durulacak ağırlıktadır.

İttihat ve Terakki Cemiyeti yeniden toparlanıyor

31 Mart sabahı, İttihat ve Terakki Cemiyeti, varsaydığı bütün nüfuzu ve destekçileri ile İstanbul'da bir hiç hükmüne düşüvermişti.

İsyanın bastırılmasından sonra Cemiyet eski güç ve nüfuzunu yeniden kazanmış, muhalif Ahrar Fırkası'nın siyasî hayatı sona ermiş, Saray etkisiz duruma getirilmiş, Bâbıâli bürokrasisi ise iyice sindirilerek ordunun ve Cemiyet'in tasarrufu altına geçmişti. Artık Cemiyet eski ürkeklik ve kararsızlığını terk ediyor ve her şeyden önce devr-i sâbıkın hesabını tasfiye etmek için istibdad artığı ve destekçisi olarak gördükleri kişileri Adalara, Kuzey Afrika'ya ve Yemen'e sürerek uzaklaştırıyor, Tensikat Kanunu ile büyük küçük bütün memuriyetler, Cemiyet'in güvenli kişilere emanet ediliyordu. Örfî idareye eklenen hükûmet tedbirleri ile basın, toplanma, dernek kurma ve fikir hürriyetleri kısıtlanmış, yayınlar azalmış, siyasî partilere yaşama şansı tanınmamış ve daha ilk yılında Meşrutiyet'in dayanması gereken temel hürriyetler, asla gelişemeyecekleri bir ortama itilmişlerdi.

Tensikat ve Tasfiye-i Rüteb nedir; nasıl uygulandı, hangi sonuçlara yol açtı?

Tensikat ve Tasfiye-i Rüteb, asker-sivil, bütün memurlar arasında muhtelif tarihlerde yapılan büyük personel düzenlemelerini anlatır ve bu yaş haddiyle görevden alma ve bilhassa Abdülhamid devrinde haksız yere verildiğine inanılan nişanların geri alınması gibi unsurlar da yer almaktadır.

Tensikat Kanunu'nun bir diğer ve önemli sonucu, boşalan kadroların yeni istihdam imkânları yaratması, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin öteden beri güvensizlikle baktığı Bâbıâli ve devlet bürokrasisine, ümit verdiği yandaşlarının yerleştirebilmesi olmuştur. Bu hareket bir anlamda ordunun, yeni bir ideolojik anlayışa göre yeniden kurulması anlamına geliyordu.

İrtica kavramı ilk defa 31 Mart esnasında telaffuz edilmişti

31 Mart vakası Türk siyasî hayatına, o günden sonra sık sık bir yıpratma malzemesi olarak kullanılacak olan "irticâ" kavramını yerleştirmiştir. İsyanın bastırılmasından sonra, bir vatandaşa "mürteci" damgasını vurmak, örfî idareye gitmek için yeter sebep sayılmıştı. Sonraki yıllarda iç isyanların tamamına irticâ süsü vermek moda haline geliyor, muhalefetin meşhur kalemlerinden Lütfi Fikri, kavramın tarif edilmeyişinden ve İttihatçıların her bunalımda irticâ edebiyatı yapmalarından şikâyet ediyordu.

Yeni politik güçlerin çatışması

31 Mart Vakası bir halk ayaklanması, toplumsal mahiyeti bulunan bir kalkışma değildi; bir askerî ayaklanma idi ve Osmanlı ordusuna mensup farklı birliklerin birbiriyle çatışması şeklinde tezahür etmişti; isyanın ilk günlerinde İstanbul'da İttihat ve Terakki Cemiyeti (İTC) aleyhine isyan eden ve durumu kontrol altına almayı başaran güçler, çavuş rütbesinden ileri geçmeyen küçük rütbelilerden ibaret gibi görünse de şüphesiz geri planda isyancılara akıl ve

moral desteği veren siyasi hesaplar mevcuttu. Bu güçlerin kimler olduğu, hâlâ kesin olarak anlaşılmış değildir. O bakımdan hadisenin askerî boyutlarını kısaca gözden geçirmek yerinde olacaktır.

Yazı Dizisi

1. 100. Yılında II. Meşrutiyet, Ömrü kısa özgürlükler dönemi

2. İttihatçılar, dine muhalif değiliz demek için Ayasofya'da mevlit okutuyor

3. Yakın geçmişimiz bugünü izah eder

Yakın geçmişimiz bugünü izah eder

1912 yılının ilk aylarında yapılan ve yakın tarihimize "Sopalı Seçimler" nâmıyla geçen seçimlerde, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin hile ve cebirle ve büyük bir ekseriyetle Meclis çoğunluğunu ele geçirmesi ve neticede yüzü aşkın muhalif mebustan sadece beşinin seçimi kazanabilmesi ve bu arada birçok Arnavut mebusun Meclis dışında kalması, görünürdeki sebeplerden biridir.

Seçimlerde, neredeyse tamamen Meclis dışında kalan muhalefet için, İttihat ve Terakki Cemiyeti ile mücadele edecek meşrû zemin de daralmış oluyordu. O günlerde belli başlı bütün muhalefet mihraklarının toplandığı bir odak durumunda olan Hürriyet ve İtilâf Fırkası, resmen olmasa da Rıza Nur gibi tanınmış bir üyesi vasıtasıyla Arnavutluk İsyanı'na sıcak bakmış ve dolaylı yoldan desteklemişti. Bu isyanın ilginç yanı, tıpkı II. Meşrutiyet'in ilanında olduğu gibi bir grup Arnavut asıllı zabitin, Arnavutluk'ta dağa çıkması olmuştur. Arnavutluk'a asker sevk etmekte güçlüklerle karşılaşılmış, bazı taburlar verilen emre itaat etmemişti. Askerî Tıbbiye'de talebeler derse girmeyi reddederek Arnavut talebelerin ihracını istemişler, bazı talebeler bu yüzden tevkif edilmiş ve isyan yerine gönderilen mektep zabitlerinin geri gönderilmesi istenmişti. İsyanı bastırmak üzere Arnavutluk'a gönderilen askerlerin bir kısmı ile Arnavutların uyuşması da dikkat çekicidir. Neticede isyan, asilerden bir kısmının terhisi, Osmanlı kabinesinde seri istifaların başlaması gibi sonuçlar doğursa da bunların arasında en önemlisi Halaskâr Zabitân Grubu Hareketi olmuştur ki, bu olgu, Arnavutluk İsyanı'nın bir sonucu olarak da kabul edilebilir.

Halaskâr Zabitân Grubu nedir; nasıl kuruldu?

Meşrutiyet'in ilânından beri Cemiyet'e yakın zabitlerin özlük haklarını elde etmede kolaylıklar görmesi, itibar ve nüfuz kazanması, buna karşı çoğunluğu temsil eden ve Cemiyet'le dirsek temasına girmemiş zabitlerin sızlanmaya devam etmesi bir vakıa idi. Siyasî ilişkilere açık olmanın prim yaptığı bir dönemde, bu yolu tercih etmediği için kıyıda ve etkisiz görevlerde

kalmak, herhalde birtakım manevî tatminsizliklere yol açmaktaydı. Grup mensupları arasında Tasfiye-i Rüteb Kanunu uyarınca rütbesi tenzil edilen ve sürgüne uğrayan küçük rütbeli zabitlerin de varlığı dikkat çekicidir 1912 yılı başlarında yapılan seçimde, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin bazı yerlerde ordu mensuplarını kullanarak seçime müdahale etmeleri, Halaskârân-ı Zabitân Grubu'nun hareket noktalarından birini teşkil ediyordu. Bu durum bilhassa muhalefet çevrelerinin ümidini kırmış ve "artık silah kuvvetine müracaatın yegâne çare olarak kaldığı" fikrini kuvvetlendirmişti. Haziran ayı içinde Bağlarbaşı ve Bostancı semtinde iki kere toplanan grup, hiçbir şiddet gösterisine ihtiyaç duymadan bazı kişi ve kuruluşlara gönderdiği mektuplarla etkili olabilmişti. II. Meşrutiyet'in ilânında Rumeli'nden Yıldız Sarayı'na gönderilen telgrafların uyandırdığı tesire benzer etkiler yapan bu mektuplar, grubun gerçek gücünün de ölçülmesini engelliyordu. Meseleden böylece haberdâr olan Padişah Mehmed Reşad, o gece orduya hitaben bir beyanname neşrederek önceki gün bazı zabitlerin Kanun-ı Esasi ve saltanat hukukuna aykırı olarak bazı isteklerde bulunduklarını, sayıca az olan bu kişilerin yanlış anlama sebebiyle bu işe teşebbüs ettiklerini, (İtalya Harbi dolayısıyla) yakın bir tehlikenin yaşandığı şu günlerde siyasete karışmak üzere bulunan zabitlerin vatanın korunmasıyla meşgul olmaları gerektiğini belirtmişti. Ayrıca beyannâmenin pâyitaht dâhilindeki bütün askerî birliklerde okutulması da emredilmiş, fakat olumlu bir etkisi görülmemiştir. İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin destek verdiği Said Paşa Hükûmeti'nin şaşırtıcı bir şekilde istifa etmesiyle yönetimde Cemiyet'in ağırlığı da sona ermiştir. İttihat ve Terakki Cemiyeti siyasî ve askerî bütün desteklerini kaybetmiş görünüyordu.

Halâskâr Hareketi nasıl sonuçlandı?

Halaskâr Zabitân Grubu Hareketi'nin en yakın sonucu, İttihat ve Terakki Fırkası'nca desteklenen Said Paşa Hükûmeti'nin çekilmesi olmuştur. İttihat ve Terakki Fırkası böylece Meclis'te sayı üstünlüğünü elinde bulundurmasına rağmen, ordudan gelen bir muhalefet hareketiyle siyasî zaafa düşmüş ve iktidardan uzaklaşmıştır; bu durum, Meşrutiyet hayatının, siyasî temsil bakımından henüz olgunlaşmadığını göstermektedir.

Hareketin en vahim sonuçlarından birisi, ordunun bir kere daha siyasete karışması yanında ordu içinde de kamplaşmanın iyice belirginleşmesi olmuştu. İttihatçılar'la Halaskârân yanlısı zabitlerin kalpaklarına kadar uzanan bu farklılık, erlere kadar yansımış, hasımlar birbirine düşman nazarıyla bakmaya başlamış ve siyasî gerekçelerle ordunun önemli mevkilerine tecrübesiz kişilerin getirilmesi, ordunun zaafını artırmıştı. İttihatçılar'ın, yine aynı metotlarla hasımlarını tasfiye etme hazırlıklarına girişmeleri artık beklenebilirdi.

Bir başka netice, askerin siyasetle uğraşmaması için, alelacele Askerî Ceza Kanunu'na bir madde ilave teşebbüsü olmuştu. Buna göre siyasî gösterilere katılan ve siyasetle uğraşan

zabitler 2 ila 4 ay hapisle cezalandırılacak, siyasî fırkalara üye olanlar ise askerlikten atılacaktı; ne var ki tasarı, kanun haline gelmeden siyasi karışıklık baş gösterecek ve tasarı, geçici niteliği ile yayınlanmış olmasına rağmen ciddiye alınmamıştı.

Ordunun siyasetle uğraşmasının sonuçları

Balkan müttefiklerinin ültimatomu Bâbıâli'ye ulaştığında Osmanlı Devleti, siyasî ve askerî açıdan oldukça hazırlıksız bir durumda bulunuyordu. Buna rağmen, savaş tehdidinin iç politikada malzeme olarak kullanılması hayli menfî sonuçlar doğurmuştu: O esnada işbaşında bulunan Gazi Ahmed Muhtar Paşa Hükûmeti'ne karşı tavır almak ihtiyacı içinde olan İttihat ve Terakki Fırkası, yüksek tahsil gençliğini de harekete geçirerek hemen harbe girilmesi yolunda propagandaya başlamıştı. Aldıkları ücret ve çalışma şartları itibarıyla diğer memurlara nazaran kendini mağdur hisseden ordu mensupları, Meşrutiyet'in ilânından sonra hissedilir derecede tatmin edilmişlerdi. Bilhassa 31 Mart'tan sonra Mahmud Şevket Paşa'nın Hareket Ordusu Kumandanı ve Harbiye Nâzırı olarak görevde bulunduğu süre içinde ordunun teçhizat ve eğitimine önem verilerek ciddî bir teşebbüs başlatılmıştı; fakat gerçek durumun daha farklı olduğu kısa sürede fark edildi. Ordunun siyasî telkin ve bölünmeler neticesi gücünden çok şey kaybettiği, Sadrazam Said Paşa'nın "Ben ordunun bu dereceye geldiğini bilmiyordum." sözleriyle açığa çıkar.

Harbin ilk safhası, Osmanlı ordusu için tam bir felaketle neticelendi. Acemi erlerle harbe giren ordunun, "tüfek doldurmayı bilmeyen neferler ve düşman elektrik projektöründen korkup dağılan taburlarla" üstünlük göstermesi mümkün olmamıştı. Rumeli tren hattı işletmesinin orduya devredilmesi de eğitim açığını ortaya çıkarmış, tren seferlerinde yarı yarıya azalma görülmüş, "bilâhare tekrar kumpanyaya devredildiğinde muhtelif yerlerdeki metrûk vagonlarda külliyetli mühimmat" bulunmuştu. Nakliye ve iaşe hizmetlerinde karışıklık ve aksaklık son haddine varmış, zabit kadrolarına yapılan azil ve tayin gibi müdahalelerle, bazı yerlerde kıtalar başıboş bırakılmıştı. Mağlubiyetin trajik boyutlarını Daily Telegraph gazetesi muhabiri şöyle nakletmekteydi: "Şuna kanaat getirdim ki, sade her nefer, yevmiye bir peksimet alsaydı, müstevli düşman karşısında kaçmayacaktı. Türk ordusunu bu derece muzmahil eden açlıktır. Türk ordusunda bir kaz sürüsünü bile idare edecek erkân-ı harbiye heyeti yoktur."

Bu ağır sözler, gerçeğin bir kısmını aksettirebiliyor; hakikatte Osmanlı ordusu Balkan Harbi'ni, içine düşen siyaset fitnesi yüzünden daha savaşmadan kaybetmiş ve mağlubiyetin zilleti yanında Rumeli'nden Anadolu'ya doğru büyük ve trajik bir göç dalgasının başlamasına yol açmıştı.

Bâbıâli Baskını ve darbe geleneğinin başlangıcı

Balkan Harbi'nin en ağır döneminde 23 Ocak 1913'te vuku bulan Bâbıâli Baskını, bu defa Meşrutiyet'in siyasî hayatına "hükûmet darbesi" kavramını sokarak, iktidarın bir avuç fedai ile

değiştirilebilmesinin mümkün olduğunu göstermiştir. Böylece darbe yoluyla iktidara geçmek, meşrû olmasa bile, fiilî geçerliliği kabul edilmiş bir yol olarak iktidar namzetlerinin tercih listesine girmiş oluyordu. Baskın, beyaz bir ata binmiş olan Enver Bey'i izleyen Yakup Cemil, Mümtaz, Mustafa Necip, Hilmi ve Sapancalı Hakkı Bey gibi zabitler ve onları arkadan takip eden Talât, Ömer Nâci ve Midhat Şükrü'den oluşan bir grup İttihatçı tarafından 23 Ocak 1913 tarihinde gerçekleştirildi. Başı sarıklı bir hoca ve ünlü hatip Ömer Nâci, Sadâret Kapısı önünde halka, Balkan Harbi ve Edirne'yi konu ederek hükümeti eleştiren nutuklar verirken, darbeciler, "Selâm dur, yolu aç ve geri çekil!" komutunu vererek içeri girmişler, engelleme teşebbüsünde bulunan Sadâret Yâveri Nafiz Bey'i, Kıbrıslı Tevfik Bey'i, Şeyhülislâm Cemaleddin Efendi'nin muhafızını ve Harbiye Nâzırı Nâzım Paşa'yı vurmuşlar, çatışma ânında baskıncılardan Mustafa Necip de ölmüştü. Enver Bey, Sadrazam Kâmil Paşa'nın odasına girerek, istifa etmesini istemiş, o da, "Ahali ve cihet-i askeriyyeden vuku bulan teklif üzerine..." kaydını da ilâve ettiği bir tezkere ile istifasını kaleme almıştı. İstifa mektubu Enver Bey tarafından hemen otomobille saraya götürülerek kabulü sağlanmış ve bir hükûmet darbesi böylece amacına ulaştırılmıştı.

Darbe neticesinde kurulan Mahmud Şevket Paşa-Enver Bey ittifakının ülkede Alman nüfuzunu yeniden canlandırdığına bakarak, hadisede dış mihrak etkisi arayan yorumlar açıklık kazanmamışsa da, İttihatçılar bakımından baskının "kelepir bir darbe-i hükümet" olduğu kesindir.

M.Şevket Paşa'nın öldürülmesi ve tasfiyeler

23 Ocak 1913'te Sadrazam Kâmil Paşa'nın silah zoruyla istifa ettirilmesi ve Harbiye Nâzırı Nâzım Paşa'nın öldürülmesiyle sonuçlanan Bâbıâli Baskını'ndan sonra İttihat ve Terakki'nin teklifi üzerine iktidara gelen Mahmud Şevket Paşa, yaklaşık beş ay sonra 11 Haziran 1913 tarihinde bir grup suikastçı tarafından Dîvânyolu'nda silahlı saldırıya uğrayarak öldürüldü... Sadâret'le beraber, Harbiye Nâzırlığı'nı da uhdesinde bulunduran Mahmud Şevket Paşa'nın öldürülmesinden sonra siyasî bir kriz çıkmak yerine, İttihat ve Terakki yöneticilerinin bu defa bizzat iktidar koltuklarını doldurmaları, Bâbıâli Baskını ve Taklîb-i Hükûmet teşebbüsünden sonra teşkilâtlanma imkânını kaybederek meşrû zeminlerde tutunamayan muhalefetin tamamen ortadan kaldırılması ve Meşrutiyet devrine göre hayli uzun sayılabilecek bir süre için İttihat ve Terakki'nin iktidara yerleşmesi, Paşa'nın katli üzerinde yoğun spekülasyonların çıkmasına sebep olmuştur.

Büyük harbe giden yol ve İttihatçı dikta

1913 yılı ortalarında artık İttihat ve Terakki, devletin bütün mekanizmalarını doğrudan kontrol eden yegâne siyasî güçtü. 21 Temmuz 1913'te Balkan müttefiklerinin kendi aralarında beliren ihtilâftan faydalanarak Edirne'nin geri alınması, hem fırka mensuplarının, hem fırkanın asker kanadının itibarını yükseltmişti. Bu durumdan istifade etmekten çekinmeyen

Cemiyet, olaylar karşısında pasifliği ile tanınan Padişah V. Mehmet Reşad'ın, Enver Bey'i genç yaşına rağmen Harbiye Nazır Vekili görevine atamasını sağlamış ve ordu geleneklerini altüst etmişti.

Netice itibarıyla Birinci Dünya Harbi'ne girerken, Osmanlı siyasî hayatında bütün meşrûtî kurumların Cemiyet'in de ötesinde "askerî bir dikta" yönetiminin kontrolüne geçmesi, büyük ümitlerle teşebbüs edilen ilk kapsamlı demokrasi tecrübesini, uzun yıllar kendini toparlayamayacak ölçüde zaafa uğrattı. Millî Mücadele ve Cumhuriyet yıllarını da içine alan dönemde, "asker yönetici-devlet adamı-diplomat ve bürokrat" tipinin oluşmasında ve gelişiminde, Meşrutiyet yıllarının payı hayli büyüktür. Bu mânâda hâlâ önemini koruyan "Ordu ve Siyaset" ilişkilerine sağlıklı bir yorum getirebilmek için, Meşrutiyet yılları içinde yaşanan tecrübeleri anlamanın gerekliliği âşikârdır.

İlk darbe ve gelenekselleşen vesayet

II. Meşrutiyet'le başlayan yeni dönem, Osmanlı siyasi hayatının bütün kurum ve kurallarını adeta yeni baştan inşa edercesine büyük bir hareketlilik meydana getirmişti. Bütün ayrıntıların hallini kendi şahsına bağlayan ve Yıldız Sarayı'na topladığı merkezî bürokrasi aracılığı ile çözmeyi âdet edinen Abdülhamid, 31 Mart Vakası'ndan sonra etkisiz hale getirilmiş ve İstanbul'dan uzaklaştırılmıştı; buna rağmen Abdülhamid'in geride bıraktığı iktidar boşluğunu İttihat ve Terakki Cemiyeti (İTC) tek başına doldurmayı başaramamış, Hareket Ordusu Kumandanı Mahmut Şevket Paşa, sarayla İTC'yi bile gölgede bırakan yeni bir güç olarak siyasî hayata ağırlığını koymuştu. Osmanlı Meclis-i Mebusanı yeni bir kurum olmanın tesiriyle ordu, saray, İTC ve diğer muhalif partiler arasında dengeleyici bir rol oynamaktan henüz uzaktı. Meclis'te en kalabalık mebus grubunu kontrol etmesine rağmen İTC, özellikle ilk dönemlerde hadiselerin akışını yönlendirmekte yetersiz kalmıştı. Sanılanın aksine İTC efsanevî şöhretine rağmen zayıf bir yapı sergilemekteydi; zayıflığını, özellikle doğrudan iktidar döneminde (1913'ten sonra) diğer siyasi güçleri sindiren ve baskı altında tutan sert tavrı ile örtmeye çalışmıştır. Bunlara, uygunsuz dış politika şartlarını da ilave etmeliyiz: Meşrutiyet'in hemen akabinde Avusturya'nın Bosna-Hersek'i ilhâk etmesinin ardından Yemen'de çıkan karışıklığa müdahale mecburiyeti daha sonra Trablusgarp ve nihayet 1913'teki Balkan Harbi, İttihatçıların siyasi enerjisini ve dikkatini parçalamış, yeni siyasi düzenin sâkin bir ortamda tesisini engellemişti. Yazı dizimizin sonunda 31 Mart Vakası ile I. Dünya Savaşı arasına sıkışan önemli siyasi hadiseleri gözden geçirerek, Meşrutiyet'in özellikle ordu-siyaset ilişkilerinde nasıl gelenekler oluşturduğunu izleyeceğiz.

Yazı Dizisi

1. 100. Yılında II. Meşrutiyet, Ömrü kısa özgürlükler dönemi

2. İttihatçılar, dine muhalif değiliz demek için Ayasofya'da mevlit okutuyor

3. Yakın geçmişimiz bugünü izah eder

Bir numara!

Bir numaralı adam kim? Daha aylar önce Ergenekon'la ilgili ilk bilgiler kulaktan kulağa dolaşıp, yer yer haberleşmeye başladığında telaffuz edilen isimlerin dışında çok şaşırtıcı birilerinin örgütte "bir numara"lı yeri doldurduğu imâ edilmekteydi.

İsimleri artık sır olmaktan çıkan bazı yüksek rütbeli askerleri bile aşan bu yerin sahibi kim olabilirdi? Herkes kendine göre fikir yürüttü fakat, askerî vesayet rejiminin şartlandırmasından olsa gerek, kimse "bir numara"nın bir sivil olabileceği ihtimâli üzerinde durmadı.

Bir sivil; nasıl bir sivil?

Doğrusunu söylemek lâzımsa bu ülkede sivillerin aslında ne kadar sivil oldukları kilit meselelerden biridir. Meselâ sivilliği su götürmez, üstelik güçlü ve yaygın bir sivil toplum örgütünün başı mevkiindeki kişinin, biraz da sâfiyeti ve heyecanlı tabiatının eseriyle gizli kapaklı işler çeviren adamların yel değirmenine kalburla su taşıyarak ülkesine hizmet ettiği inancında olduğunu görünce nasıl da şaşırmıştık; aynı zat, Kıbrıs meselesinin, "bunlar Kıbrıs'ı bedavaya satıyorlar" yaygarasıyla çıkmaza sürüldüğü günlerde de Ankara'da ticari taksi bırakmayıp yüzlercesini, yine başkanı olduğu sivil toplum örgütünün bütçesinden kiralayarak, "tamamen sivil" bir kitle gösterisi tertib etmemiş miydi?

Sivillerin ne kadar sivil olduğu konusunu isterseniz hiç tartışmayalım; mahzun oluruz. Şimdilik görüp bilebildiğimiz kadarıyla Türkiye'de sivilliğinden şüphe duyulmayacak tek "sivil" hareket, keten basketbol ayakkabısını kendilerine amblem seçen Genç Sivillerdir ve daha şimdiden "Genç Siviller rahatsız" şiarıyla alışılagelenden farklı, hatta kafa konformizmine müptelâ olanları hayli rahatsız edici tavırlarıyla dikkat çekmektedirler. (Bkz. Hürriyet trenini her istasyonda madara etme eylemleri!) Halbuki biz sivil deyince, hakikaten "sivil"liğin icabını yerine getiren ayağı şıpşıplı gençleri görmeye alışkın değiliz; bizde sivil dediğin siyah zemine beyaz harfli plakalarla gezmeyi seven, devletin yüce katlarıyla başbaşa kalındığında ceza sahası içinde yapılması hoş karşılanmayan laubali hareketlerde bulunmaya can atan, devletle akçalı işler tutan, kredi, avanta, kota, vergi indirimi, af kovalayan ve bir zuhûl eseriyle olsa bile içeri düşen arkadaşlarına, "sakın açık verme Tacettin; ağzını sıkı tut; merak etme işin peşindeyiz; öpüyoruz seni" diye haber yollayan bir kısım kodaman, sermayedarlardır; bu bakımdan Türkiye'nin "sivil" imajını bozan ve eski köye yeni âdet

getirmeye kalkışan bu "genç siviller hareketi"ni alenen ne kadar kınasak yeridir. "Ne sivilliği kardeşim; bu memlekette sivil olmak lazımsa, evvela biz oluruz; ne yapmak istiyorsunuz siz yani" perdesinden nezleli bir edâ ile konuşuyorum da... siz anlarsınız onu!

Neyse, gelelim bir numaraya...

O olabilir mi O?

Bunu bilemem, bilmeme de imkân yok fakat alınız bu adamın son on sene zarfındaki duruşunu, sözlerini, fiillerini, yaptıklarını ve yapmadıklarını; yapıştırınız olup-bitenlerin üzerine: "Cuk" oturacaktır. Arada fikrî, içtihâdi, meşrebî hiç bir fark yok.

Biz buna vaktiyle, "Allah, uzun değil, çook uzuuunn ömürler versin" diye duada bulunmamış mıydık; dualarımızın kabulünün fotoğrafıdır (daha hayırlı bir şey dileseymişiz keşke!) Yaşıyor ve yaşayacak; yaşasın; yaşasın ve nihai günü geldiğinde ardında hayır duada bulunacak kimse kalmasın diye. Öyle oluyor galiba. Bu adam hakkındaki vehmimiz, ilmimize galebe ediyor.

O fıkrayı bilirsiniz değil mi? Buna benzer biri fevt olmuş. Cenazesi etrafında toplanmış cemaat. Hoca usûlen, "merhumu nasıl bilird.." demeden arkadan biri seslenmiş,

-Kaldır hoca kaldır şu meftayı da sokma bizi şimdi günâha!

O hesap; yakışır ona yani bir numaralık!

2008

31 Ağustos

Sünnetçinin stresi Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

30 Ağustos

"Türk milleti tab'en demokrattır!" Zaman Gazetesi

27 Ağustos

Kağnı gıcırtısı Zaman Gazetesi

25 Ağustos

Şükür; müziği sosyolojisiyle yapan gençlerimiz de var Aksiyon Dergisi

25 Ağustos

Yahu bir bayrak; aman bir bayrak! Zaman Gazetesi

24 Ağustos

Nasıl 'müdür' olamadım? Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

23 Ağustos

Tevafuk Zaman Gazetesi

20 Ağustos

Ahbablarımı kınıyorum Zaman Gazetesi

18 Ağustos

Kaybettiğimiz eşeği ararken Aksiyon Dergisi

18 Ağustos

Kastanyet Zaman Gazetesi

17 Ağustos

Atatürk'ün ruhu Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

16 Ağustos

Ülkemi temsil etme hakkım niçin engellenemez! Zaman Gazetesi

13 Ağustos

Tuzla'daki istisnai ölümler, tersaneciliğimize mal edilemez!.. Zaman Gazetesi

11 Ağustos

Ali Birinci Aksiyon Dergisi

11 Ağustos

Şark Kedisi Zaman Gazetesi

10 Ağustos

Yorumcu Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

09 Ağustos

[Ne olacak bu CHP'nin hali] Ontik zonklama Zaman Gazetesi

06 Ağustos

Lütfen kurtarmayınız! Zaman Gazetesi

04 Ağustos

Emeğe saygılı ve demokrat milliyetçiliğin zamanı Aksiyon Dergisi

04 Ağustos

Tevbe; nâm-ı diğer: Özeleştiri! Zaman Gazetesi

03 Ağustos

Furdum oni! Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

02 Ağustos

Globalizm kazandı, Türkiye kaybetti Zaman Gazetesi

Globalizm kazandı, Türkiye kaybetti

Haşim Kılıç günün birinde hatıralarını yazarsa, yaşadığımız günlere ışık tutan çok ilginç bilgiler ortaya çıkacak ve Anayasa Mahkemesi üyelerinin olaylar karşısında takındığı tutumun psikolojik boyutlarını daha iyi bilme imkânı bulabileceğiz.

AYM Başkanı'nın kararı açıklayan konuşmasında, mahkeme üyelerinin tutum ve bakışını yansıtan ilginç ipuçları yok değildi. "Bazı değişikliklerin hâlâ yapılmamış olması bizi zor durumda bırakıyor" manasına gelen ve siyasileri bu konuda daha fazla sorumluluk üstlenmeye davet eden sözler çok dikkat çekiciydi mesela. Kezâ -üyelerin talebi üzerine- sıcağı sıcağına hangi üyenin ne istikamette oy kullandığının açıklanması da dikkat çekiciydi ve "açık mesaj" niteliği taşıyordu.

Bu karar kesin nitelik taşıdığına göre şahsi fikrimi söyleyebilirim: İktidardakiler, siyasi maslahat sebebiyle karardan hoşnutluk duyduklarını belirtebilirler: Bence karardan hoşnut olmayı gerektirecek bir durum bulunmuyor, çünkü bu karar garip bir karar: Bir kişi hariç bütün üyeler hükümeti laiklik aleyhtarı bir "odak" gibi görmüşler ki bu kanaatin hukuki neticesi kapatma olmak gerekirdi. "Odak olmaya odaktır ama kapatmak da ağır kaçar" fikrinin 6'ya 5 dengesinde dengelenmesi bir başka gariplik. Düz mantığı hesaba katarak söylüyorum: Bu davanın hakkı ya iddianamenin veya davanın baştan reddi, ya da "odak" haline gelmiş bir heyetin külliyen kapatılması olmalıydı. Zannımca AYM, kurum itibarını korumak endişesiyle "siyasi, ekonomik ve sosyal" riskleri kaale alan bir karar verdi. Bu kararı tek kelimeyle siyasi ve fiili açıdan isabetli, hukuki nokta-i nazardan "garip" bir karar olarak niteliyorum. Bu

noktadan sonra Türkiye'nin yeni bir anayasaya ve yeniden düzenlenmiş yeni bir Anayasa Mahkemesi'ne duyduğu ihtiyaç, artık ertelenemez ve görmezden gelinemez.

Karardaki garip dengenin, bundan sonra hükümetin elini güçlendireceğini zannetmek hayli iyimserlik olur. Kaç vakitte olacağını bilemem fakat bir erken seçim artık kaçınılmaz görünüyor. Yeni hükümetin ilk işi ise bu sistemik çarpıklığı düzeltmek için yeni anayasayı hazırlamak olmalı.

İktidar partisi, AYM üyelerinin çoğunluk kararında göründüğü gibi laiklik aleyhtarı bir odak mıdır: Zannetmiyorum. Eminim ki AK Partili vekiller -bırakınız genel oylamasını- Meclis grubunda yapılacak gayrı resmi bir ankette bile Türkiye'yi laiklikten teokrasiye kaydırabilecek bir kanaatin altına imza atmazlar. Laikliği, düpedüz demokrasinin alternatifi gibi göstermeye çalışan militan laikler ta II. Meşrutiyet günlerinden beri Türkiye'de muhafazakâr endişeleri "karşı devrim" paranoyası gibi algılamakla Cumhuriyet rejimini psikolojik açıdan sakatladılar ve toplumu rejim aleyhtarı iskemlesine oturtarak mevkilerini korumaya çalıştılar. Bu çarpık bakış açısı, AYM'nin son kararında duvara çarptı ve bu tip akıl yürütmelerin iflasını gösterdi.

Savcının iddianamesinde tâdâd edilen laiklik aleyhtarı söz ve tavırlar ne anlam taşıyor öyleyse? Bana göre hiçbir anlamı yok, AYM üyelerinin büyük çoğunlukla ciddi bulduğu bu beyanlar, Türk tipi muhafazakârlığın tipik "sızlanmacı" tavrını yansıtıyor sadece. Aynı sözler sıradan insanların ağzından çıktığında kanuni takibata uğramaması çok dikkat çekicidir. AK Parti adına konuşanlar, bu dava açılana kadar sıradan muhafazakârların sızlanıcı diskuruyla konuşmakta beis görmüyorlardı. Artık daha dikkatli konuşacaklarını farz ediyorum. Laikçiler ise, küçük dünyalarına artık yeni pencereler, yeni kapılar ilave etmek zorundalar, çünkü bu tahlil tarzının zorlayabileceği son hayal noktası, Ergenekon iddianamesine akseden çocukça ama ürkütücü kurgulardır (çocuklar bazen zalimdir!).

Kimse sevinmesin. Bu davanın kaybedeni bütün taraflarıyla Türkiye'dir. Kazanan ise "globalizm". Eğer bir başarıysa bu, "Pirüs zaferi" de böyle bir şeydir zaten.

Furdum oni!

Artık bizim hukukumuzda da -yavaş da olsa- hayvanlara karşı işlenen suçların yer alması elbette sevinilecek bir gelişmedir, fakat geçen hafta Amerika'dan gelen bir haber, ilginç suç konularına bir yenisini ilave etmiş bulunuyor.

ABD'nin Milwaukee şehrinde yaşayan ve soyadından Lehistan menşeli olduğunu tahmin ettiğim Keith Walendowski, bir sabah bahçesindeki çimleri kesmek için annesinden ödünç aldığı çim biçme makinesi çalışmayınca öfkeye kapılarak...

Burada duralım ve olayı daha iyi anlamak için küçük bir anket yapalım; Türkiye'de "bahçesindeki çimleri kesmek", takdir edersiniz ki pek öyle ortalama vatandaş harcı bir

meşguliyet değildir. Bizde çimler genellikle kamu kurum ve kuruluşlarının sahip olduğu türden bir bahçe örtüsüdür ve bu örtünün görünür yerlerine biz, "lütfen çimlere basmayınız" levhaları dikmekten kendimizi alamayız. Bu yasağın saçmalığını tartışacak değilim fakat sebebi bellidir; Türkiye'de çimler % 95 oranında devlet malıdır ve devlet de malının çiğnenmesini elbette istemez; halbuki ziraatçı dostlarımız çimlere basmanın hiç de ayıplanacak bir şey olmadığını, hatta bazı çim türlerinin çiğnendiği takdirde daha iyi gelişip serpildiğini söylemektedirler. Uzatmayalım ve anket konumuzu bir başka örneğe yönlendirelim ve diyelim ki elektrik süpürgeniz çalışmadı; ne yaparsınız?

Cevap bellidir; bu yüzden ankete verilen cevapları masa başında, kafadan atma metoduyla takdirlerinize sunuyorum:

% 95'imiz tamir servisini arar.

%2'miz makineyi tamir etmeye kalkışır ve canına okur

%1'imiz eskiyi atar ve yenisini alır

%1'i, "çalı süpürgesinden vazgeçmeyeceksin" der,

Geriye kalan % 1'in nasıl davranacağını kestiremedim fakat emin olunuz ki içimizden hiç kimse Keith Walendowski'nin yaptığını yapmaya kalkışmaz; aklından bile geçmez.

Walendowski aynen şöyle yapmış; makine çalışmayınca çok sinirlenmiş, eve girip çekmeceden silahını alarak çimler üzerinde arsız arsız sırıtan makineye silahtaki bütün mermileri boşaltmış.

Ã□im biçme makinesinin ölüp ölmediğini bilmiyorum, gazeteler bu önemli ayrıntıyı unutmuşlar; benim tahminime göre ölmesi mümkün değil çünkü makinelerin daima yedek parçası vardır ve işe yaramayan parçayı söküp atarak yenisini taktığınızda tıkır tıkır çalışırlar. Makine bilemediniz ağır yaralı olmalı fakat Walendowski'nin gıcık komşuları, her tipik Amerikalı ailenin yaptığı gibi telefonlara sarılarak Walendowski'yi polise ihbar etmişler.

Ah bu Amerikalılar!

Gıcır gıcır arabaları, "yenisi çıktı" diye götürüp hurdacıya bir avuç çekirdek fiyatına satarken ve güzelim araba ağır çelik presler altında dümdüz edilirken kılları kıpırdamaz da komşuları çim makinesini vurdu diye dünyayı ayağa kaldırırlar.

Polis gelmiş, bahtsız Walendowski'yi tutuklayıp götürmüşler. Suçu, silah bulundurmak ve silahla cürüm işlemeye kalkışmak!

Adam haklı olarak isyan etmiş, "silah benim kardeşim, makine de benim, yani annemin, ister vururum, istersem vernikleyip masa lâmbası yaparım, size ne bre!" diye dayılandıysa da gözünün yaşına bakmamışlar. Şimdi Walendowski, hakim onu suçlu bulursa 11 bin dolâr

(dolar derken ikinci "a"yı incelterek söyleyenlere bayılırım; siz?) para cezası ve takriben 6 buçuk sene hapis cezasına çarptırılabilirmiş...

Tam da, "Batı medeniyeti çöküyor; kendini yenilemekten âciz, insanlığın güneşi yeniden şarktan doğacak" diye tarih felsefesi yapmaktan zevk duyan arkadaşların bayılacağı türden bir durumdur bu. Bu Amerikalılar, II. Harbin sonunda Dresden'i, Berlin'i taş üstüne taş kalmamacasına bombardıman eden millettir; yetmezmiş gibi Hiroşima ve Nagazaki'ye savurdukları atom bombalarıyla zaten işi bitmiş Japonya'yı dize getirmek için onbinlerce masum sivili katleden de bunlar. Ardından Vietnam'ı on sene boyunca bombalarla delik deşik edenler, Irak'ın işgalinde atari oyunu seyreder gibi sivil ahaliyi pırasa gibi doğrayanlar da aynı millet!..

Adamın kafası bozulmuş, çim makinesini kurşuna dizmiş; size ne yahu?

Ama kazın ayağı öyle değil; gıcık komşuları olaydan sonra demişler ki, "zaten çok aksi bir adamdı, o silahla bize de zarar verebilirdi, cezasını çeksin."

Galiba doğulu tarih filozofları haklı; bunlar kafayı hepten sıyırmış olmalı. Yakında batarlar; tek mesele o esnada bizim o civarda bulunmamaya dikkat etmemiz!

Şimdi en ağır soruya geçiyorum; kağıtları çıkarınız!

Soru bir: Eşyaya karşı suç işlenebilir mi? Daha doğrusu eşyalar bir suç nesnesi olabilir mi?

Ensesine esaslı bir şaplak yemeden çalışmayı reddeden radyo, televizyon, bilgisayar gibi eşyalar günün birinde sahipleri hakkında suç duyurusunda bulunmaya kalkışırlarsa ne olur? Ã□öplüğe atılan eski masa, iskemle, dolap, eski yatak, yorgan ve kilimler hakkımızda dava açarlarsa ne söyleriz?

Hurdacılık, bir nevi eşya morgu mudur?

Eğer öyle değilse, antikacı dükkânları nedir ve bizim antika eşyaya karşı duyduğumuz takdir ve vefâ hissi ne anlama gelmektedir?

Tarihin ilk devirlerinde yaşayan pek çok medeniyette niçin varlıklı insanlar eşyaları ile birlikte gömülmüşlerdir?

Varlık içinde eşyânın yeri, tam tamına neresidir?

Walendowski'nin üç beş dolâr(!) ceza ile bu komik eylemden dolayı yakayı kurtaracağını zannediyorum. Hâkim amca, bütün o filimlerdeki iyi ve âdil Anglo-Saxon hâkimlerinin

yaptığı gibi yakın gözlüğünü burnunun üstünü indirip, "bir daha aynı suçtan karşıma gelmesen iyi edersin dostum" diye babacan bir bakış fırlatıp Walendowski'yi serbest bırakacaktır fakat şu insan denen tuhaf ve anlaşılması zor yaratığın, tarihin sonuna doğru yaklaştığında hangi gariplikler icad edeceğine kimse akıl-sır erdiremeyecektir.

Tevbe; nâm-ı diğer: Özeleştiri!

Konya'daki yurt faciası ilginç ayrıntılarla dolu; ilk hatırladığım şey, Diyanet adına yapılan, "Bu kursla bizim ilgimiz yok!" açıklaması. İkincisi kurs faaliyetinin izinsiz ve kaçak yürütülüyor olması. Küçücük bir beldede böyle bir ayrıntının gözden kaçırılması garip değil midir?

Üçüncüsü, vaktiyle binayı yapı tekniği bakımından denetlemekle görevli resmi mercilerin, "denetlemiştik, bir şey yoktu" diyebilmesi. Dördüncüsü, olayın üstünden bunca gün geçmesine rağmen evlâtlarını kaybedenlerden kimsenin şikâyette bulunmayışı!

Kültür ve Turizm Bakanı Ertuğrul Günay, şu sözleri söylemekte yerden göğe haklı: "Çocukların dağ başında ne idüğü belirsiz yere hapsedilmesine göz yumanlar takib edilmeli ve cezalandırılmalıdır. Bunlar ortaçağ artığıdır. Bunlar çağdaş devlet denetimi dışında olmaz. Kim görevini yapmamışsa onların yakalarına yapışılmasını talep ve takib ediyorum."

Yıkılan binada Kur'an kursu hizmeti veriliyor; elmayla armutu karıştırmayacağız: Kur'an'a hizmet etmek ayrı bir şey, bu hizmeti verirken kanuna, yönetmeliğe, bilime, teknolojiye kulak asmamak, işi gizli kapaklı "korsan" yürütmeye kalkışmak daha ayrı. Kültür Bakanı'nın tepkisi fevkalade doğru ve hakçadır ve meselenin öteki yüzünü teşhir ediyor; onu bu haklı isyanında ve eleştirisinde yalnız bırakmamak, desteklemek gerek.

Ne yapılabilir?

Çok şey: Evvelâ faaliyetlerini kanun ve nizama uygun yürüten bütün Kur'an kursu yöneticileri ortak bir açıklama yaparak yanlışlığın altını çizer ve sorumluları kınarlar; ardından yetkilileri göreve davet ederek hizmet verilen binaları teknik, idari ve eğitim hizmetleri açısından yeniden denetlenmesini taleb ederler ve verdikleri Kur'an hizmetinin niteliği hakkında toplumu iyice bilgilendirirler. Dileyen her vatandaşın, faaliyetleri yerinde görmesi ve fikir sahibi olması için kuruluşlarını şeffaf hale getirirler. Eksikleri varsa giderirler ve kusurlarını örtbas etmeye kalkışmazlar.

Bir yerde "dinî hizmet" veriliyor olması, "kol kırılır yen içinde" anlayışını tevlid etmemeli.

İkinci safhada yapılması gereken şey, inançları konusunda titizlenen insanların, bu gibi hizmetlerde bulunan kuruluşlardan daha yüksek kalite talep etmesidir. Bakkaldan yoğurt alırken üretim ve son kullanma tarihlerini tiftiklemeye başlayan toplumumuzun, evlâtlarına

kimin, nasıl, hangi vasıfta ve kimler tarafından dinî eğitim verildiğini de merak etmesini bekleriz.

"Din" kelimesi, eksiği ve ayıbı örten değil, izâle eden, ortadan kaldıran bir etki gücüne kavuşturulmalı; bunu ancak biz yapabiliriz.

Kimse şikâyette bulunmamış; niçin? İşin içinde minnet duygusu rol oynamış olabilir mi? Bu hizmetler büyük ağırlıkla Allah rızası için "meccânî" yürütülmekte. "Davacı olursam nankör durumuna düşer miyim?" diye mi düşünülmektedir? Hiç ilgisi yok halbuki, kamu davası zaten açılmıştır ama birilerinin öteki çocuklar ve gençler için bir şey yapması lâzım; başka hayatlar kurtulabilsin diye...

Dinî kavram ve kurumları eleştirirken bilgisizlikten ötürü züccaciye mağazasına girmiş filler gibi davranan basın kuruluşlarını, siyasetçileri haklı olarak eleştirdik. Eleştiride inandırıcılığı korumak için bizler de her yanlışa aynı mesafeden bakabilmenin üstesinden gelmeliyiz.

"Tevbe" diye bir kavram var dinde; tevbe, nâm-ı diğer özeleştiri; hatayı tesbit etmeden (bâtılı bâtıl olarak bilmeden), doğruyu tercih edemeyiz (Hakk'ı hak bilip Hakk'a ittibâ!). Bu kadar sabî, Kur'an hizmeti yolunda şehîd olmuş, bu fiilin bir tevbekârı çıkmayacak mı?

Bir kişiden, üç-beş kişiden bahsetmiyorum; bu hadisenin ciddi bir özeleştiri ve teşrih hesaplaşmasına dönüşmesini temennî ediyorum.

Emeğe saygılı ve demokrat milliyetçiliğin zamanı

Milliyetçiliğin, bir kişiyle ülkesi arasındaki hissî bağları tarif etmesi bakımından lüzumsuz ve çağ dışı bir eğilim teşkil ettiğini ileri sürenlerle beraber olmadım; bilakis milliyetçilik kavramının tam da bu noktada evrensel geçerliğe sahip, gerekli ve doğru bir algılama biçimi olduğuna inanıyorum.

Milliyetçilik, iki noktada berrak ve sâlim bir düşünce geliştirmemizi öğütler; ilki, millî bir devletin vatandaşı sıfatıyla, tâbiyetinde bulunduğumuz devletin varlığı, refahı, geleceği ve karşılaşması muhtemel riskler karşısında sorumluluk üstlenen bir tutum sahibi olmaktır; bu tarif, dünya üzerinde birkaç binle ifade edilebilecek Haymatloslar (vatansız, siyasi hukuk açısından herhangi bir devletin tâbiyetinde bulunmayan) hariç, herkesi ilgilendirir ve bu duruş sahibi olmaya sevk eder.

İkincisi, paylaşılan millî kimliğin (dikkat, etnisitenin değil!) kültürel unsurlarını benimsemek ve zenginleştirmek mânâsında aktif bir vaziyet alıştır. Benim anladığım mânâda müsbet milliyetçiliğin mânâsı, ikinci tarif şeklinde yatıyor; bu tür milliyetçiliğin, ilkine nisbetle daha çok enerji ve emek gerektireceği açıktır; bir kültürü sevmek, savunmak ve geliştirebilmek, sadece duygularla yürütülecek bir eylem değildir; en basitinden etraflı bir bilgi birikimi ve kültür gerektirir ve bu kültür, öteki kültürleri aşağılayıcı, kendi kültürümüzü aslı astarı

olmayan âfâki sloganlarla yüceltici bir edâ taşımamalıdır. Kültür milliyetçisi, mensup olduğu kültürün diğer kültürlerle aynı derecede rekabet şansı ve hakkı olduğuna inanan bir tutumun sahibidir. Üstünlük değil, eşit rekabet ve temsil imkânı peşindedir. Mensup olduğu kültürü tanır, bilir, temel kodlarından ve kavramlarından haberdardır, yâni:

-Tarihini bilir ve bu tarihin dünya ve bölge tarihi içindeki yerini orantılamaya yetecek derecede öteki tarihlerden de haberdardır.

-Kendi dilini bilir; kendi dilinin sadece şimdiki, yaşayan ve basit iletişime müsaade eden şekliyle yetinemez, tarihî varyasyonlarını da bilir; bu dille yazılmış edebiyattan haberdardır.

-İnançlı birisi olsun veya olmasın halkının inancını, bütün kurumlarıyla ve tarihî geçmişiyle bilir.

-Beşerî bilimlerin en az bir dalında -ihtisas derecesi olmasa bile- yüksek ilgi -ve önemli, "merak"- sahibidir.

-Kültür milliyetçisi hâliyle "okuyan"; okumayı, tartışmaktan daha çok öğretici bulan adamdır.

-Okuduğu metni genel ortalama seviyesinde anlayabilecek seviyededir; mantık ve muhakemesi, şaşırtıcı sıçramalara müsaade etmeyecek tarzda disipline edilmiştir; dikkatli bir dinleyici, sabırlı ve acelesiz bir konuşmacı ama hepsinden evlâ olmak üzere titiz bir okuyucudur.

-Belki hepsini tamamlayan bir nitelik olmak üzere, kültür milliyetçisi, mensup olduğu kültüre ve kültür varlıklarına icabında "dışarıdan" bakabilmek ve yeri geldiğinde cesaretle eleştiri yapabilmek özgüvenine sahip kimsedir.

Her iki milliyetçi tipinden çevremizde ne kadar bulunduğunu zihnimizden geçirerek, "milliyetçilik" kelimesinin siyasi hayatımızda ne kadar problem doğurduğunu kolayca tesbit edebiliriz. Siyasi hisleniş mânâsında milliyetçi, sayıca en bol zümreyi teşkil ediyor; bunlar ikinci gruptakiler gibi uzun ve zahmetli yolu seçmek yerine basit ideolojik kitapçıklardaki kolay anlaşılacak sloganlarla zihnî gıdalarını temin edebiliyorlar. Ne yazık ki bu grubun eğitim seviyesi yüksek değildir ve bu yüzden onlar bu açığı siyasi eylem ve aktivitelere katılarak kapatmayı tercih ediyorlar. Örgütlenme eğilimleri yüksektir ve örgüt dayanışması onlar için hayati derecede değerli ve ikame edicidir. Ortalama özellikleri onları bağımsız fert (birey) ve lider olmaktan ziyade kitleye iltihaka (kitle ruhuna karışarak şahsi sorumluluktan sıyrılmaya) itmektedir.

Milliyetçilik, modern zamanların ve modern siyasi kavrayışın bir yan ürünü; ama bir başka yönüyle, yani insan tabiatında gizli duran tabii yönüyle mülkiyet gibi, cinsiyet gibi insanın kendi iradesini kullanarak dengelemesi gereken bir özellik. Milliyetçilik kendi başına kötü veya iyi değil; onu kavrama ve tasarruf biçimimiz, bizim ondan ne anladığımızı gösteriyor; mülkiyet gibi, cinsiyet gibi...

Bu bakımdan İslâm, kavmiyetçiliği menfi bir nitelik olarak görür ve reddeder fakat milliyetçiliği bizim nefsimizin üstüne asılmış bir imtihan vesilesi sayar; o imtihanı ne şekilde, hangi vasıf ve fonksiyonla verdiğimiz önemlidir.

Mülkiyet gibi, cinsiyet gibi...

Lâfın hangi gediğe konulacağı artık âşikâr; Türkiye'de milliyetçilik denilince anlaşılan ve hatırlanan sadece duyguyla beslenen ve insanı kitleleşmeye sevk eden milliyetçilik anlayışıdır; bu anlayışı, ikinci türe, yani kısaca kültür milliyetçiliği adını verdiğimiz kavrayışa yükseltmek gerekiyor. Yani "öteki"ni dışlamayan, kendi değerlerinden ötürü küçüklük duygusuna kapılmayan, kendini geliştirmeye itina gösteren, barışçı ve ille de demokrat bir milliyetçilik anlayışı.

Türkiye'de hissî milliyetçiliğin öncülüğünü İttihatçılık biçimlendirdi; bugün aynı çizgiyi takib etmeye gerek yoktur. Bugünün ve yarının milliyetçiliği kesinlikle -yukarda sıraladığımız niteliklerine ilaveten- hukuk devletine inanan, hukukun üstünlüğünü ve temel insan haklarını savunan, devlet fikrini, toplumun ve "ferd"in en geniş mânâda anlayış gördüğü bir çerçeveye oturtabilen, farklılıklara saygılı ve bu mânâda laik, ezcümle "demokrat" bir milliyetçilik olmalıdır. Milliyetçilik bahsinde sözü dinlenen kişi ve kurumlar, sözlerini ciddiye alan gençlere "önce kültürlü, sonra demokrat ve nihayet milliyetçi hassasiyetlere sahip birer genç" olmaları gerektiğini söylemelidirler. Bu sorumluluktan artık kaçınamazlar.

Milliyetçilik Türkiye'de artık "lümpen" tedailerini kirli bir gömlek gibi sıyırıp çıkarmalıdır. Türkiye kendi köylülüğünü, lümpenliğini tasfiye ederken, gençlerine doğru rol modeller sunmayı başarmalıdır.

Felaketlerle, yenilgilerle öğrenmek en pahalı ve acı öğrenme biçimidir çünkü.

Lütfen kurtarmayınız!

Önceki gece Zeytinburnu'nda bir otomobil, Ambarlar mevkiinde kontrolden çıkıp önündeki iki araca çarptıktan sonra takla atarak ilerlemesine devam ediyor ve nihayet üçüncü araca çarpmaktan kurtulamıyor; ters dönüyor ve bir süre sürüklendikten sonra duruyor.

Araçtaki bulunanlardan üçü, kendi imkânları ile sürünerek ters dönmüş araçtan çıkmayı başarıyor; kalan ikisi ise, olay yerinde kazazedelere yardım etmeye çalışan insanlar tarafından kurtarılmaya çalışılıyor; önce kapılardan birini kırarak yaralıları çıkarmaya çalışıyorlar ama mümkün olmayınca devrilmiş aracı düzeltmeye karar veriyorlar. İşte bu esnada araçtaki yaralılardan biri, "düzeltilmek" istenen aracın içinden yere düşüyor ve bir kere daha darbeye maruz kalıyor; öteki ise -AA muhabirinin ifadesine göre- "bulunduğu yerden vatandaşlarca kurtarılıyor." Daha sonra olay yerine gelenler, aracın düzeltilmesi esnasında yere düşen yaralının hayatını kaybettiğini anlıyorlar.

Toplam 9 kişinin yaralandığı olayda, devrilen araçtan bira kutularının çıktığı ileri sürülüyor vb.

...

Bir ara satranca fena merak sardırmıştım; işte o günlerde, meselâ pencereden sokağı seyrederken insanları piyade, otomobilleri fil, dükkânları kale gibi görmeye başladığımı fark edince satranç düşüncesini lüzumundan fazla abarttığımı anlayıp bu güzelim oyunu terk etmiştim.

Yukarıdaki trafik kazasının ayrıntılarını okurken zihnimin şirâzesi yine çözülüverdi; mantığımın ekseni yerinden uğradı ve ben bu haberi yakın dönem siyasi tarihimizin ironik bir icmâli gibi algılamaya başladım. Şöyle ki:

Türkiye.., pardon otomobil yolunda ilerliyor, derken bir yerde araç kontrolden çıkıyor (Bkz. Ah bu siviller; hep işi berbad ederler!). Siyaset biliminde buna kısaca kriz diyorlar. Sonra dönemin hükümeti (pardon otomobil) önünde seyretmekte olan iki araca çarpıyor, takla atıyor, sonra bir araca daha çarpıp ters dönüyor ve ivmesini kaybederek duruyor. Toplumsal krizlerde de öyle olur. Şimdi yapılması gereken en doğru şey, krizi doğru yönetmek değil midir? Tam bu esnada, tamamen bize mahsus bir kafa karışıklığı eseriyle krize yetkili ve ehil olmayan elemanlar müdahale ediyorlar. Bu müdahalenin tamamen insânî ve iyi niyetlerle yapıldığından hiçbirimiz şüphe edemeyiz (Bkz. Yakın tarihimizdeki cuntalar, darbeler ve krize el koyma teşebbüsleri!). Bizim gazetelerimiz bir tuhaftır, etraftaki insanlar ters dönmüş aracın içinde canıyla uğraşan kazazedelere yardımcı olmak yerine "bu bizim işimiz değil; görevliler gelene kadar bekleyelim" deseler, basınımız, "insanlık öldü; utanmadan seyrettiler" diye haber yaparlar...

Neyse, devam edelim. Henüz kazânın ilk saniyelerinde üç yaralı araçtan kendi imkânlarıyla sürünerek çıkmayı başarıyorlar fakat araçta iki kişi daha vardır. Müdahaleci hayırsever kişiler, araba ters dönmüş halde iken yaralılara yardımcı olamayacaklarını kestirip, arabayı düzeltmeye karar veriyorlar (Bkz. Darbe dönemlerini takib eden yeni anayasa ve sosyal reform çalışmaları); bu esnada asıl görevliler hâlâ olay yerine ulaşamamıştır. Müdahaleci ekip, aldığı radikal kararı uyguluyor ama bu esnada yaralılardan birisi dışarı düşüp ikinci bir

kazaya daha uğruyor (Bkz. Nasrettin Hoca'nın iple damdan adam kurtarma fıkrası ve neticede damdaki adam yere düşüp ölünce, "ben vaktiyle aynı usulle kuyudan adam çıkarmıştım ama" diye özeleştiri yapması). Düzeltilen arabadaki (Bkz. Kurtarılan vatan) son kişi sâlimen hastaneye yetiştiriliyor (Bkz. % 50 başarı) ama...

Kaza yapan araçtan çıktığı ileri sürülen bira şişeleri ise siyasi tarih uzmanlarının tartışmaya bayıldığı mevzulardandır.

...

"Hastanın durumu o kadar fena değildi ama rahmetliyi konsültasyonda kaybettik" fıkrasını hatırlayan var mı aranızda?..

[Ne olacak bu CHP'nin hali] Ontik zonklama

Açık söyleyim, CHP'nin bu hali yüreğimi eziyor, içimde bir yerleri acıtıyor; böyle zamanlarda CHP'den bahseden şeyler yazmak, bana sanki centilmenlik dışı şey veya ceza sahası içinde yapılmaması gereken on kusurlu hareketten biri gibi geliyor.

Hani neredeyse, "Ben CHP'yi seviyor muyum, neyim" diyeceğim ama bazı nükteleri dümdüz anlayan bir kısım okuyucuların diline düşüp, "vaay hoca, sen de mi CHP'li oldun; hele son zamanlardaki asabi yazılarından bir şeyler seziyorduk!" diye ardımdan bıdı bıdı yapmalarından endişe ediyorum.

Şaka değil, hani bir süre önce, Yıldız Parkı derûnundaki Porselen lokantasında ağız tadıyla bir duble rakı içemeyen bir kısım yurttaşlarımızın melâline empati yaparaktan koltuk veren bir şeyler yazmıştım (bkz. "İtalya laiktir laik kalacak!"). Bazı okuyucular, "adamdaki cür'ete bak yahu; hem Zaman'da yazıyor, hem adam gibi rakı içmenin faziletlerinden dem vuruyor" diye siber âlemde minik bir dedikodu fırtınası estirmişler...

Güldüm tabii, ne yapayım; ne yapılır?

CHP, ezberinde sadece bir replik taşıyan bir amatör tiyatro oyuncusuna benziyor; tavır alması gereken her meselede hep o repliği sinirli, ekşimiş, âbûs edâlı sözcüleri aracılığı ile tekrarlayıp duruyor.

Meselâ Genelkurmay'a sataşmalarını ele alalım; aynı cümlelerin öznesini değiştirip hükümete, dinci muhitlere filan çatarken pek bir şey hissedilmiyor da aynı edâyı Genelkurmay'a tevcih edince hazin bir durum komedisi çıkıyor ortaya.

Olmuyor tabii, garip kaçıyor. Esasen CHP'nin tek boyutluluğu bugünlerde tecelli ediveren yeni bir fenomen değil. Yıllar önce yazmıştım galiba. Futbol tâbiriyle CHP'nin duruşu ofsayt; çok partili hayatta, tek parti varmış gibi davranıp siyaset üreten bir parti CHP. Entel ağzıyla "ontik" bir zemini yok. Varoluşunun sebebi kalmamış. İki kere iki dört; çok partili demokrasi

CHP'ye ya-ra-mı-yooor! Kazara fezânın derinliklerinden yeryüzüne düşmüş bir Alfa Centauruslu veya denizdeki fırtına dindikten sonra kendini Karadeniz yaylalarında iki seksen yatıyor bulan bir balinayı andırıyor bu sevgili partimiz. Ve bu durumdaki bir CHP'nin nerede yanlış yaptığını ciddiyetle ele alıp incelemenin, icabında tatlı tatlı dalga geçmenin zevki de kalmıyor; insan kendini anaokulu bebelerini haraca bağlayan iriyarı bir mafya bozuntusu gibi hissediyor. Her an bir pencere açılıp da oradan, "sen delikanlıysan git de dengine çat evladım" diyecek bir nine çıkıverecekmiş gibi utandırıcı bir his...

Açık söyleyeyim, bu günlerde CHP'yi eleştirmek bana düpedüz nezaket dışı, hatta ayıp bir hareket gibi görünüyor; içimden gelmiyor, aynaya bakıp bakıp, "yakışır mı sana Ahmet" diye kendimi azarlıyorum.

Şimdi de aynı duygular içindeyim.

Tamam, Deniz Bey tatilde; dönünce daha usturuplu bir şeyler bulup söyleyecek, eskiden olduğu gibi yine gündem değiştirmeye filan çalışacaktır ama gazozun gazı kaçtı bir kere. O sebeple Deniz Bey'in tatil dönüşü, partideki "nöbetçi âcil muhalefet ekibini" toplayıp, "yazıklar olsun; muhalefet böyle mi olur, iki gün ağız tadıyla tatil yaptırmadınız yahu" diye te'dip dozajında ayar vermemesini özellikle istirham ederim; nöbetçi muhalefet ekibinin bir şeyler yapmasıyla yapmaması arasında mühim bir fark bulunmuyor çünkü. CHP, ontik zemin yokluğundan acı çekiyor.

Yanlış anlaşılırım diye çekiniyorum ama dost acı söyler: "CHP anakronik bir parti" Battal Gazi filminde Cüneyt Abi'mizin kolundaki Nacar marka saat veya İstanbul'un Fethi filmindeki kuşatma sahnelerinin arkaplanlarında farkedilen yüksek gerilim direkleri gibi bir şey oluyor bu anakronik olgular; zamanını şaşırmış şeyler yani... İnsana "ne alâkâ yani şimdi bu..." dedirten bir garip vaziyet.

Bence CHP'ye artık iyi davranmalıyız; canları ne çekerse söylemeli ve kesinlikle eleştirilmemeliler. Perhize filan gerek yok artık; bu tarihi hâtıra olanca heyetiyle sahneden çekilirken netice itibariyle bir ihtifâl (bkz. Sözlük) merasiminde bulunduğumuzu unutmamalıyız.

Fakat şuraya yazıyorum; çok ararız biz bu CHP'yi!

Yorumcu

"Görüyor musun hanım; emekli olduk olalı ne arayan var ne soran. Sen bu gazeteci, medyacı milleti bilmezsin, bunlar vaktiyle ağzımdan çıkacak iki kelimeyi zaptedip haber yapmak için kapımda yatarlardı, hey bee... Ben böyle unutulup bir köşelerde paslanacak adam mıydım?

Yahu hanım, sen ortalığı süpürürken ben her defasında oturduğum koltukta ayaklarımı kaldırmak zorunda mıyım yani, romatizmalarım azıyor biliyorsun, ya bel fıtığım nüksederse

ne olacak, bir de şu menhus makinenin gürültüsü... Bırakmıyorsun ki şurada ağız tadıyla gazetemi okuyayım, yurt ve dünya gündemini takib edeyim?.. Hayır efendim markete filan da gitmiyorum işte... Apartman görevlisini çağır o gitsin. Ayıp değil ya, zoruma gidiyor arkadaş bu yaştan sonra marketlere gidip bir torba ince bulgur, iki paket margarin almak. <!--more-->

Geçenlerde ne oldu biliyor musun? Tanıdılar beni, "Aa bak, bu yaşlı adam o değil mi?" diye fısır fısır konuşup kikirdediler ama ben her şeyi duydum. Ben ki vaktiyle kararlarıyla hükümetleri titretmiş, politikacıları, işadamlarını iki büklüm etmiş bir adamım. Bu marketteki kadınlar üstelik ne dediler biliyor musun, "Vah vah pek düşmüş zavallı..." Nerem zavallı benim behey kadın, arslan gibiyim arslan!.. Efendim... Arslan gibiyim de niçin çöpleri götürüp atmıyorum öyle mi? Yazıklar olsun be, yazıklar olsun... Aloo, buyrun... Benim kardeşim, nereyi aramıştınız?.. Efendim, sen önce kimliğini belirt be adam, telefonda konuşmayı senden mi öğreneceğim terbiyesiz, tuh seni yetiştiren aileye... Şuna bak yahu, telefonu açmış kimsin diye soruyor; kimsem kimim! Yav hanım elli defa söyledim, lütfen şu çalan telefonlara sen bak diye. Sonra asabım bozuluyor işte gördüğün gibi... Hayır ben kırk sene sekreter aracılığı ile telefonda konuşmuş bir insanım. Sen bilmezsin sevgilim, yüksek bir bürokrat öyle her çalan telefona kim oo diye atlamaz, evvela sekreteri bakar. Beyefendi toplantıda, seyahatte, şehir dışında, yurtdışında, meşgul, biz size sonra döneriz, kim aramıştı diyelim filan diye beylik şeyler söyler... Olmuyor ama... Geçenlerde senin gün arkadaşlarından biri aradı, tarçınlı kek tarifi soruyor. Ben ne bileyim kardeşim tarçınlı kek tarifini. Hani sen kızına gitmiştin ya o gün. Siz bilirsiniz, bilirsiniz diye de üsteliyor. .. Tövbe estağfurullah... En iyisi ben pardesümü, şemsiyemi alıp kısa bir bakanlıklar turu yapayım da sinirlerim yatışsın. Baksana canım, yine telefon çalıyor işte, lütfen sen bakar mısın? Ellerin hamurlu olsun, ne olur ki sanki, tamam tamam vıdı vıdı yapma, buna da biz bakalım... Aloo, efendim buyrun... Benim efendim, ta kendisi efendim. Hangi kanal demiştiniz, haa öyle mi? Eveet, vallahi şeker kardeşim şimdi Anayasa Mahkemesi'nin nasıl karar alacağını bilemem; deredeki balık. Kararı öğreneceğiz ki bir yorum yapabilelim değil mi. Oldu canım kardeşim. Başka bir şey sorarsanız lütfen çekinmeyin, bu telefon benim ev telefonum. Güle gülee... Şöyle yahu, bunca tecrübe, hukuk bilgisi boşa mı gitsin yani? Sorun kardeşim sorun, aydınlatayım hepinizi... Aloo, buyrunuz efendim, hangi kanal?.. Anlıyorum, evet... Kapatılmazsa ne olur diyorsunuz? Efendim kararı henüz bilmiyoruz ama kapatılmazsa iyi bir şey olmaz tabii. Kapatılırsa da iyi bir şey olmaz... Efendim? Öhhö, ben şahsen şu anda görevde olsaydım nasıl karar verirdim öyle mi? Efendim hukuk şöyle işler, bakınız, sonra dönecek misiniz; iyi dönün bakalım? Şunun çalımına baksana hanım, cevabım hoşuna gitmeyince kısa kesti terbiyesiz. Ben vaktiyle... Aloo, oo tanıdım tanımaz olur muyum; genel müdürünüze saygılarımı iletiniz lütfen... Dinliyorum... Hmmm... Şöyle çalışır prosedür; onbir üye sabah dokuzda salona girerler. Gelmeyen yok yazılır veya sağlık raporu getirmek zorundadır ama öyle dandik rapor değil, bizim mahkemenin anlaşmalı sağlık kurulları vardır, oradan alınacak. Başkan yoklama yapar... Özür dilerim, şu anda cebim çalıyor, sizi biraz

bekletebilir miyim? Aloo, görüş mü lâzımdı? Hangi kanal dediniz; ben duymadım o kanalı. Uydudan?.. seyrediliyor demek, kaçtan çıkıyor kaçtan? Ã□ıkaramıyorum, daha sonra ararsanız yardımcı olmaya çalışırım belki, iyi akşamlar... Aloo, beklettim sizi özür dilerim.. nerede kalmıştık? Evet, başkan yoklama yapar, sonra der ki... Ama siz sordunuz ben anlatıyorum canım kardeşim, öyle şakkadanak yorum yapılmaz ki; önce bilgi, sonra yorum.. Yav hanım çek şu telefonunu burnumun dibinden burada iki satır yorum şeyetmeye çalışıyoruz yani, hangi kanalmış bir sorsana... Dandik bir şeyse atlatıver gitsin tamam mı... Size söylemedim canım kardeşim.. Aa kapanmış bile... Ver şu telefonunu şimdi, buyrun kardeşim, az önce başka bir kanala arzetmiştim bu konuyu, kararlar oylamayla alınır. Önce her üye sırayla konuşur.. Ne kadar mı konuşur?.. Canı istediği kadar konuşur. Hukuk bu beyefendi, öyle saatle günle sınırlandırılamaz, sonra tekrar konuşur, en sonra bir kere daha konuşur canı isterse. Üç kere... Anladın? Sonra.. Hanıım kapıya baksana iki saattir çalıyor zil... Karar mı? Valla bugün de çıkabilir, yarın da çıkabilir, öbür gün de çıkabilir ama gelecek ayı bulacağını zannetmem, o kadar uzamaz yani.. Nereden mi biliyorum? Ezbere konuşmuyorum canım kardeşim, vaktiyle o mahkemenin başkanı bendim çünkü, çook gördük böyle kritik duruşmaları biz, bir defasında kapatılan şey partisinin bir davasına bakıyoruz, üyelerden biri fenalık geçirmez mi?.. Hanıım, bak şu kapıya dedim, kimdir gazeteci mi, televizyoncu mu, al içeriye beklesin biraz; kahve meşrubat filan bi şeyler ikram et, oyala, şunu bitirip gelirim hemen... Özür dilerim, az önce kırk yıldır görüşmediim bir askerlik arkadaşım geldi, izninizle lütfen, saygılar... Oo hoş geldiniz gençler, hoş geldiniz.. Nedir mesele? Kapatma davası... Ã□ocuklar şimdi bu kapatma davalarında usul şöyle işler. Evvela röportör bir şey yazar ve biz bunu hepimiz okuruz, evet başkan da dahil. Başkan okumasa da olur diye bir kural yok henüz. Sonra içtihatlar varsa onlara bakılır. Haa, size yoklamanın nasıl yapıldığını anlatmış mıydım? Anlatmıştım tabii, nasıl unuturum!.. Tüh... Anlatmamış mıydım? İyi, anlatayım öyleyse. Bir dakika izin verir misiniz? Aloo, görüş istiyorsunuz.. Hangi kanaldı, öyle mii? Memnun oldum, sizi iki dakika sonraya alsam? Kardeşim, iki dakika diyorum, iki dakika, sırayla... Bekleyemezseniz siz bilirsiniz ama çok üzülürüm. Tamam, siz de gidin öteki emekli başkanlardan birini arayın canım kardeşim... Başarılaaar ama ben söyleyim bak, konuşmaz o, evet konuşmaz. Ben de konuşmam artık bundan sonra. Güle gülee.. Ne diyordum çocuklar, televizyonu mu açayım?.. Bırakın televizyonu yav, ne güzel anlatıyorum işte. Başkan açıklama yapıyor öyle mi? Yarım saat da beklese olmaz mıymış? Peki, açalım bakalım, oo çehresi bozuk bunun, galiba kapatma kararı çıkacak çocuklar. Ã□ıkmazsa şaşarım, çıkarsa da şaşarım. Ne diyor bu adam yav; neee, kapatmadılar haa... Yahu durun, hemen gitmeyin, bekleyin şu kararı ağız tadıyla bir yorumlayayım; yengeniz de karpuz kesmişti size elleriyle, kahve de yapardık, sütlü... gidiyor musunuz? İyi, ne yapalım gidin bari...

Şark Kedisi

Bir Bedevi bir kedi avlamıştı ama avladığı hayvanın ne olduğunu bilmiyordu. Av dönüşünde bir adama rastladı; bu adam Bedevi'ye dedi ki: "Bu nasıl bir sinnaur?" Derken az sonra bir başkasına rastladı ki o da avlanmış hayvanı işaretle şöyle sordu:

"Bu nasıl bir hin?" Derken başka birine rastladı; bu şöyle sordu: "Bu nasıl bir gitfi?" Ve sonra başka birisine rastladı; bu seferki şöyle sordu: "Bu nasıl bir daywan?" Bir sonraki ona şöyle sordu: "Bu nasıl bir chaydäl?" Bir başkası: "Bu nasıl bir chaytap?" diye sual etti; sonuncu rastladığı ise dedi, "Bu nasıl bir dam?"

O zaman Bedevi kendi kendine şöyle düşündü: "Gidip bunu satmak istiyorum; belki Allah bana büyük bir kazanç nasip eder!" Pazara vardığında müşteriler kendisine sordular: "Bu avladığın hayvanın fiyatı ne kadar?" Dedi ki: "Yüz dirhem!" Dediler ki: "Olmaz, bu yarım dirhem eder!" Bunun üzerine Bedevi kediyi fırlatıp attı ve şöyle bağırdı: "Allah belasını versin; bu kadar isme bu kadar az para!"

.....

Bir bakkal, dükkânında bir gece bir gürültü duydu ve o karanlıkta cesaretini toplayarak gayrete gelip hırsızı yakaladı.

Bunun üzerine hırsız, bir kedi gibi miyavlamaya başladı; böylece kedi zannederek bakkalın kendisini serbest bırakacağını ümit ediyordu. Fakat bizimki onu daha da sıkı tutuyor ve şöyle diyordu: "Peki sevgili dostum, eğer yarın sabah, köyün bilirkişi ihtiyar heyeti bu kedidir derse, o zaman cidden kedisin ve gidebilirsin. Fakat bu arada seni içeri kilitlemek mecburiyetindeyim."

....

İki kedi bir ekmek buldular ve bunu nasıl taksim edeceklerine dair kavga etmeye başladılar.

Bunun üzerine gürültüyü duyan maymun oraya geldi. Ekmeği görünce ağzının suları akarak kendi kendine şöyle düşündü: "Bu ekmeğe sahip olmalı ve onu yemeliyim" ve kedilere nezaketle dedi ki, "Eğer anlaşamıyorsanız, size yardımcı olmak isterim. Bundan kolay bir şey yok. Ekmeği iki eşit parçaya böleceğim ve tartacağım." Böyle dedikten sonra kayboldu ve az sonra elinde bir teraziyle geri geldi ve ekmeği kabaca ikiye bölerek işe başladı.

Evvela eliyle böldüğü parçanın ucunu ısırdı, sonra diğer parçasından bir ısırık daha; ne var ki teraziyle ısırdığı parçaları her tartışında ekmeğin bir yarısı diğer yarısından daha ağır geliyordu. Böylece evvela bir yarımından, sonra diğer yarımından ısırarak parçaları denkleştirmeye uğraşırken kediler ekmeğin bitmekte olduğunu fark ettiler ve telâşla dediler ki: "Aman senin adaletin eksik kalsın; ekmeğimizi bize geri veriver, biz onu aramızda taksim ederiz!"

Bunun üzerine maymun şöyle mukabele etti: "Ne kadar nankör ve anlayışsızsınız. Ekmeğin geri kalan kısmını veremem, çünkü bu deminden beri yapmakta olduğum ağır işin mütevazı bir bedelidir." Böyle dedi ve kalan son parçayı da ağzına attı.

Yukarda sizlere ancak çok küçük bir kısmını tattırabildiğim birbirinden güzel kedi hikâyeleri, ünlü Şarkiyatçı müteveffa Annemarie Schimmel'in, "Die Orientalische Katze" adıyla kaleme aldığı eserinden alınmış olup, aziz dostum ve komşum Senail Özkan tarafından Türkçemiz'e bugünlerde kazandırılmış bulunmaktadır. Ötüken Neşriyat'ın önümüzdeki aylarda yayınlayacağı bu güzel eseri sizlere bu vesileyle duyururken, tercümeleri yayınlama müsaadesini verdiği için değerli dostuma teşekkür ederim.

İktibas ettiğim hikâyelerde politik, askerî, içtimâi, ilmî, kültürel ve sair imâlar keşfetmeye uğraşmamaları için hâl-aşinâ okuyucularımı peşinen ikaz etmekle beraber, zengin hayal gücünüz karşısında elimin kolumun bağlı olduğunu da ayrıca belirtmek isterim.

Ali Birinci

Bundan çeyrek asır evvel (çok değil 1984 yılında) şimdi yapmakta olduğum işin çok uzaklarında, bambaşka bir mesleğin alt basamaklarında evime ekmek götürmek için çalışıyordum; bu meslek muhasebecilikti ve muhasebecilik tabiatıma aykırı bir meslek gibi görünüyordu bana. O günlerde, "Ya Rabbi bana ta'bıma münasip bir iş nasib eyle" diye dua ederdim.

Günün birinde yine günlük kasa defteri hesaplarına gömülmüş hâlde rakamlarla cedelleşirken kapı açıldı ve içeriye orta boylu, gözlüklü, güler yüzlü genç bir adam girdi; çok nâzik bir tavırla 'günaydın' dedikten sonra "Ahmet Bey'i burada bulabileceğimi söylediler; kendisiyle görüşmem mümkün mü?" diye sordu.

Hayatımın akışı işte bu ziyaretten sonra değişti: Ziyaretçim Ali Birinci idi. O günlerde Ankara Hacettepe Üniversitesi bünyesinde çalışmakta olan Cumhuriyet Üniversitesi kadrosunun Sivas'a nakledilen genç mensuplarından birisiydi. Kızılırmağın öteki yakasına kurulan güzel kampustaki büyük binaların boş oda ve salonlarında kaybolmuş gibi duran az sayıdaki genç akademisyenden biri de oydu. Tarihçiydi. Aslen Trabzonlu olmakla birlikte Hendek'e göç etmiş bir ailenin oğluydu. Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi'nden benden üç veya dört yıl önce mezun olması bakımından aramızda bir "mülkiyeli" dayanışması olduğunu düşünenler yanılırlar. Mülkiyelilik dayanışması daha ziyade Ankara bürokrasisinin orta ve yüksek katlarında geçerli bir "asabiyye" neviidir. Mülkiyelilik, bizim sadece meyânımızda hoş bir tesadüften ibaretti.

Hemen kaynaştık ve o günden sonra arkadaşlıktan öte, kardeşlik hukuku içinde tarif edilebilecek bir samimiyet ve güven hâsıl oldu. O yılın sonunda Ali Birinci ve en az onun kadar aziz ve değerli dostum Hakkı Acun'un desteğiyle akademik hayata en ucundan atılmış

bulunmaktaydım. Dualarım kabul görmüş ve ömrümü hesap defterlerinin değil, beşeri ilimlere dair kitapların arasında geçirmek fırsatının ucu aralanmıştı.

Sonraki dört yıl boyunca bu iki değerli insanla hemen her gün aynı mesaiyi paylaşma saadetini yaşadım. Sabah sekiz servisiyle başlayan günümüz, bazen öğle sularına kadar taşan tatlı bir sohbet ikliminde, elektrikli semaver ve çay bardaklarının bulunduğu masanın çevresinde başlıyor, ancak çok sonraları birer post-doktora dersi kıvamında olduğunu farkedeceğim yüksek sohbetlerle devam ediyordu. Öğleden sonrasını ise kitap "tetebbû'una" ayırmıştık; Ali Birinci'nin ev eşyalarının haricinde ayrı bir kamyonla Sivas'a naklettiği muhteşem kütüphanesindeki birbirinden cazip eserlerin sayfaları arasına gömülerek devam edip gidiyordu.

O kütüphane olmasaydı, şüphesiz hayatımdan bazı şeyler eksik kalırdı.

Hilâfsız, ömrümün en güzel, en mesut zamanlarıydı. Eğer o günlerde varlıklı biri olsaydım, devlete bana böyle bir imkân verdiği için üste para vermeye râzıydım; hamdederim ki bu minnetimi hiçbir zaman kaybetmedim. Henüz öğrencisi olmayan fakültemizin boş derslikleri ve çalışma odalarının arasında kendisine ciğerci dükkânı emanet edilmiş bir kedi gibi mutluydum.

Ali Birinci Sivas'a bir kamyon dolusu kitapla gelmişti; Sivas'tan ayrılırken kütüphanesi artık bir kamyona sığmayacak kadar genişlemişti; Ali Birinci'yi tanıyanlar, onun kitaplarla ülfeti hakkında bazı efsânelerden bahsederler ki mübalağa etmediklerini rahatlıkla söyleyebilirim. Kira evinde oturduğu Sivas'ta bir asistan maaşıyla ev geçindirmek hiç kolay iş değildi ama Ali Birinci, kitapla okuyucu arasındaki ilişkiyi -kestirmeden- şu kıstasa bağlamış bir insandı:

-İyi kitabı görünce evvela alırsın, onun fiyatı tâli bir meseledir!

Hâl böyle olunca bazen, edindiği her kitabı eve götürmekten çekiniyor, evlerimizin mesafesi yakın olduğu için bazen sipariş edilmiş kitapların birkaç gün bizim evde emanette kaldığı vâki oluyordu; buna rağmen eşi Güzîde Hanım'ın "kitap ve kadın" ilişkilerinde hemcinslerine örnek olacak derecede misalsiz bir sabır gösterdiğini zevkle belirtmek isterim.

Ali Birinci'yi bir insan olarak târif eden ilk sıfat "kitapseverlik"ten de önce nezâket ve insanlara karşı gösterdiği sınırsız iyi niyet ve itimattı; bu özelliğinden ötürü bazen hayal kırıklığına uğradığı olmuştur. O günlerde yakın arkadaş çevremiz içinde bazılarının, "Bu adam niçin bu kadar nâzik; acaba bizi aldatmak mı istiyor?" yollu tereddüdlere kapıldığına şahit olmuş, üzülmüştüm; nezâketin başka türlü bir ard düşünceye hamledilmesindeki tedirginlik hissi beni yaralamıştı; hattâ onun Mülkiye'de İçişleri Bakanlığı bursu ile okuduğunu öğrenenlerin, "Acaba polis mi?" diye zihin karışıklığına uğradığını da biliyorum. Neticede dört yıl sonra Sivas'tan Ankara'ya naklederken onun Polis Akademisi'ne gittiğini

öğrenenler, "ben zaten tahmin etmiştim" diye kirli imâlarda bulunmaya kalkışınca şöyle söylediğimi hatırlıyorum,

- Aramıza polis muhbiri olarak kamyonlar dolusu kitapla gelen birisini görevlendirdiği için ben bu devlete saygı duyarım; keşke öyle olsaydı! Keşke devlet her gizli polisi böyle nitelikli adamlardan istihdam edecek kadar zengin bir beşeri kadroyu el altında bulabilseydi!

Bu târizi anlayan olmuş muydu bilmem fakat bugün Ali Birinci, yaşayan tarihçi kuşağının parmakla gösterilir isimlerinin başında geliyor. Kitaplarını tâdâd etmeye lüzum yok, onun tarihçilik ehliyetine, en sıradan makalesindeki emek, dikkat ve itina yeterince şehâdet eder.

Sivas'ta tarih kürsüsünü kuran Hakkı Acun ve Ali Birinci'nin yakın zamanlarda Ankara'ya dönmelerinden sonra kolu-kanadı kırık biri gibi kalmıştım; benim için zor günler başlamıştı. Sonraki görüşmelerimiz hâliyle seyrekleştiyse de beraberlik günlerimizin tatlı hatıraları asla parlaklığını kaybetmedi.

Ömrümde "dost" demeye lâyık az sayıdaki insanlardır: Hakkı Acun'a ve Ali Birinci'ye daima minnettarım ve bu duyguyu toprağıma kadar taşıyacağım.

Prof. Dr. Ali Birinci'nin Türk Tarih Kurumu (TTK) Başkanlığı'na atanacağı yolundaki haberleri, "ben kasaptaki ete soğan doğramam" nüktesiyle cevap vermesi, onun bir başka ender rastlanır meziyetine işaret ediyor: Ali Birinci, sadece yazarken değil, özellikle sohbet esnasında konuşurken tadına doyulmayan ve geniş müktesebâtını zarif ve zekî espriler, anekdotlarla üslûba çekmeyi başarmış bir mîr-i kelâmdır. Kitâbî bilgiye her zaman ulaşabilirsiniz fakat ilmini irfânla mezcederek şeker kıvâmına getirebilen adamlar artık kolay yetişmiyor.

Uzun lâfın kısası deyip geçmek zor, -zira dört yıllık mesai kardeşliğinin ve çeyrek asırlık tanışıklığın hikâyesi anlatmakla bitecek gibi değil-, ezcümle Prof. Dr. Ali Birinci'yi TTK Başkanlığı ile yan yana getiren bürokratik tahayyülün elini öpmek isterim. Bu tâyin, "liyâkat" kavramını izah ederken misâl gösterilecek kadar isabetli olmuştur.

Sevgili hocam, ağabeyim, meslektaşım ve kardeşime yeni görevinde azîm muvaffakiyetler ve hitâmında yüzaklığı diliyorum. Allah mahcub etmesin ve yardımcısı olsun.

Tuzla'daki istisnai ölümler, tersaneciliğimize mal edilemez!..

Bir gazete okuyucu, sıradan bir haber tüketicisi olarak Tuzla tersanelerindeki sonu ölümle biten kazaları şaşkınlık ve dehşetle takib ediyorum. Konunun uzmanı değilim; ömrümde tersane görmedim, görmem de gerekmez.

Türkiye'deki bütün sanayi kuruluşları ve benzeri işyerlerinin uymak zorunda olduğu asgari sağlık ve güvenlik tedbirleri vardır; bürokratlar bu kuralları koyar ve uygulamayı yürütürler.

Akşam olunca gereği yapılır. İşte Tuzla'da benim teorik bilgimin hiçbir işe yaramadığı açıkça görülüyor; sayı kaç oldu bilmiyorum fakat buradaki tersaneler mıntıkasında iş kazaları birbirini kovalıyor ve ardısıra ölüm haberleri geliyor. Bir, üç, beş, elliyi geçti galiba...

Diyorlar ki, Türkiye'de işçilik ucuz, bu yüzden Tuzla'da gemi yaptırmak, diğer ülke tersanelerinden daha ucuza geliyor. Talep yoğun, buna mukabil tersane için ayrılan sanayi bölgesi ise pek mahdut; işçiler, yer darlığı sebebiyle iş güvenliği tedbirleri olmaksızın çalışmak zorunda kalıyorlar!.. Mazeret mi? Kat'iyyen!

Bu ülke, ev kirasını ödedikten sonra cebinde beş lira kalmayan çaresiz çalışanların ülkesi. Ekonomimizin mühimce bir kısmı karşılığı doğru dürüst ödenmeyen iş emeğiyle dönüyor. Kâğıt üstündeki rakamlara göre bu kompozisyon Türkiye'ye bazı sektörlerde avantaj sağlıyor diye bu çarpık manzarayı seyretmekle yetinmeli miyiz? Hayır, bu ideolojik boyutu olmayan bir mesele ve bu meselede bütün suçu, görevini savsaklayan veya keyfine göre yorumlayan "merkezî bürokrasi"ye yıkarak işin içinden sıyrılamayız; bu meselede sadece Tuzla'da iş güvenliğini denetlemekle görevli orta seviyedeki bürokratlar değil, siyasi otorite, yani hükümet de sorumluluk altındadır. Üç işçinin ölümüyle sonuçlanan son kurtarma botu faciasının ayrıntılarına girmiyorum; hükümet, Tuzla tersaneleri meselesine ciddiyetle el koymalı, vazifesini ihmâl eden denetleyicilerden hesap sormalı ve ilgili kanun ve yönetmeliklerin doğru yürütülmesini sağlamalıdır.

Gazeteci Necdet Şen, dünkü Star gazetesinde, "Beni okuma yazma bilen Türk doktorlarına emanet ediniz" başlıklı bir yazı kaleme aldı. Bulup okumanızı tavsiye ederim. Necdet Şen, daha önce, "Memur sadizmi ve can çekişen hastanelerimiz" başlığıyla sağlık kuruluşlarında karşılaştığı aksaklıkları iğneleyen bir eleştiride bulunmuş. Bahsettiğim yazısında, bu eleştiriye gönderilen mektuplardan örnekler veriyor; mektupların ortak özelliği imla ve yazılış hatalarıyla dolu olmasına ilâveten galiz derecede kin ihtiva etmesi.

Mâlumdur, Türkiye'de her meslek erbâbı, câmiadan birilerini rahatsız eden eleştiriler karşısında otomatik bir refleksle âcil savunma ve akabinde kontratak taktiği izler; yani önce, "birkaç olumsuzluktan hareketle camiamızı töhmet altında bırakamazsınız" yollu tarizlerde bulunulur, ardından -yine bazı kendini bilmezler klavye başına oturup-, "Dilerim bu yazdıklarınızdan sonra bir hastaneye düşmezsiniz!" veya "Allah senin gibileri elimize düşürsün" diye samimi temenniler dillendirirler. Durup dururken bedavadan düşman kazanmak istemem -zaten bir hayli mevcut-; genellikle böyle olaylar karşısında takınılması gereken akıllıca tutum, mesleklerin "ulvî", aksaklıkların ise "istisnâi" olduğu şeklindedir fakat Necdet Bey alınmasın, mektuplardan biri çok hoşuma gitti ve kendisini tanımasam da Necdet Bey'in bu komplekse düçâr olduğunu zannedip kahkahalarla gülmeme engel olamadım: Yazarın canını acıtmak isteyen bu değerli sağlık personelimiz Sayın Şen'i, -aynen- "genellikle

altında zamanında kazanılamamış tıp fakültesinin acısı gizli" bir gençlik hicrânının zebûnu olmakla itham ediyor.

...

Gülüp geçeceksiniz Necdet Bey, gülüp geçeceksiniz!

Ülkemi temsil etme hakkım niçin engellenemez!

Yerlisi, ecnebisi farketmiyor; saha kenarından "çık dışarıya, gir kulübeye" mesajı alan futbolcu hemen o ifadeyi takınıveriyor. Nasıl bir ifade bu; şöyle: Önce, duruma inanamayan, "bir yanlışlık olmasın; ben mi; aman ya Rabbi bu bir şaka olmalı!" diyen ve gülmekle isyan etmek arasında salınan bir hayal kırıklığı bakışı, sonra "yanlış yaptın hoca, yanlış" demeye gelen o mânâlı kafa sallamaları...

Ardından o mâlum klişe.

Naklen yayın varsa bilmektedir ki yayın yönetmeni sahadan çıkan oyuncuyu yakın detayla ekrana getirecektir; mesajını vermek için en uygun an! Bir mucize oluyor ve futbolcu, oyunun heyecanı içinde farkına bile varmadığı o eski, müzmin, kahrolası sakatlığını hatırlayarak aniden sekmeye başlıyor. Yüzünde derin bir ızdırabın buruşuk jestleri... "Ah, sakatlanmasaydım siz beni görecektiniz, topa sıçradığımda havada iki dakika bekleyecek, topa dripling yaparken bir adımda on metre kat'edecektim ama bakın işte, sakatım!"

Bayılırım bu sahnelere; dikkat ederseniz siz de göreceksiniz eminim. Eminim çünkü başarısızlığın bizde en mâkul ve en az zekâ gerektiren bahânesi, -dikkat, sakatlık değil- sakata yatma numarasıdır.

Sonra dramatik edâlı sakat adımlarıyla taç çizgisine doğru yürürler; kenarda, "iyi oynamazsanız sizin de encâmınız budur keratalar" bakışlarıyla takımını alenen tehdit etmekte olan teknik adam, yanından geçen oyuncusunun omzuna babacan bir edâ ile dokunur; bu dokunuşun, oyundan çıkan futbolcu tarafından, "sen aslında çok iyi oynuyordun ama bir taktik değişiklik yapmam gerekti, seni mecburen çıkardım" diye yorumlanması âdettendir. Teknik direktörün ise o esnada içinden başka şeyler (kötü şeyler) geçtiğini kesinlikle tahmin edebiliriz.

İki gün televizyon seyredemedim, dün bir baktım, bizim olimpiyat kafilesi neredeyse tamamen dökülmüş: Sıfır çekenleri bir tarafa bırakalım, topu topu 34 sporcumuzdan 8'i başarısızlığını "sakatlığım vardı" veya "sakatlandım" diye izah etmişler. Elenen elenene...

Konuya iyimser ve tamamen sportif açıdan bakarsak, ortada sakatlık bahanesi ile örtülmesi gereken menfi bir durumun olmadığını rahatlıkla ileri sürebiliriz; zira o meşhur olimpiyat geyiğine göre olimpiyatlarda önemli olan, kazanmak değil, yarışmak -olmadı, neydi yahu?- hah, "kazanmak değil katılmaktır."

Bu duruma göre Pekin Olimpiyatları'ndaki misyonumuzu başarıyla tamamlamış bulunuyoruz; katılmadığımızı kimse ileri süremez: Biz katıldık ve görevimizi yaptık fakat öteki ülkeler, güzelim barış ve dostluk ortamını o çirkin kazanma hırsıyla lekeleyerek utanmadan yarıştılar ve madalyaları alırken yüzleri bile kızarmadı; Buradan "yuh" diyor ve devam ediyoruz; öyleyse bir durum değerlendirmesi yapılması lazım; ya olimpiyatların temel felsefesi değiştirilmeli veya biz 2012 Londra Olimpiyatları'na -utanıp arlanmayı bir kenara bırakarak- ciddi ciddi "kazanmak" için gitmeliyiz.

Söz 2012 olimpiyatından açılmışken buradan milli olimpiyat komitesine seslenmek isterim; eğer Londra'ya aynı felsefi düşünce (bkz. Kazanmak değil katılmak önemli!) ile gidip de sonra sıfır çekip beceremeyince "sakattım, zaten katılmak önemliydi" diyeceksek, ben ülkemi temsil etmek için şimdiden adayım.

Branş filan farketmez, ben komple sporcuyum; her branşta tam bir güvenilirlikle ülkemi başarıyla temsil edip sıfır çekebilirim.

Teknik adamlar daha iyi bilir ama iki metrelik kuleden atlama yarışması olabilir meselâ; cankurtaran yeleğimle (veya lastik kamyon şambriyeli!) havuza korkmadan atlar, ülkemi başarıyla temsil ederim; o atlayıştan sonra bütün dünya televizyonları Türkiye'den bahsetmezse, aktif sporculuk hayatımı orada kendi ellerimle bitiririm. Kapı gibi söz veriyorum, kesinlikle "sakattım, nazara geldim, zaten içimde kötü bir his vardı" gibi mazeretlere de sığınmayacağım.

Havuzda su olsun kâfidir, gerisini ben hallederim.

Atatürk'ün ruhu

-Perdeleri iyi kapatalım arkadaşlar, ayrıca şu yemek artıklarını da kaldıralım masadan; o ketçap şişesini de; ortam nezih olmalı, müziği de kapatalım lütfen?

-Hadi ama Nur abla, abartmıyor musun biraz? Bu müsbet bilim dünyasında ruh-muh gibi şeyleri ciddiye almak ne kadar bilimsel bir şeydir ki?

-Böyle düşünüyorsan celseye katılmamakta özgürsün Özgür; seni bağlayan yok, sen rica etmiştin unuttun mu? Başka inançsız varsa şimdiden söylesin hemen... Siz ruhları tanımıyorsunuz, seanslara katılmakta çok müşkülpesent davranırlar, meselâ Özgür gibi arkadaşlara da sonu acıklı biten şakalar yapmayı pek severler.

-Ne gibi Nur abla; oh, korkutuyorsun beni?

-Bir defasında senin gibi bir dalgacı vardı; seansta öyle şeyler yaşadı ki altı ay konuşamadı, hatta yemeğini bile çorba şeklinde boruyla ön dişlerinden birini kırıp ağzına akıtmak zorunda kaldılar... Onun için ya edebini takın, ya da çık biraz gez istersen...

-Özür dilerim, kalmak istiyorum, lütfeeen!

-Peki, boş sandalye kalmasın, o fazla sandalyeyi öteki odaya götürelim; herkes cep telefonunu kapatsın. Ha, bu arada içimizde abdestsiz olan var mı arkadaşlar, bu önemli!

-Ne demek abdestsiz, hangi abdest? Bu iş çığırından çıkmaya başladı artık Nur. Camide mevlit mi dinleyeceğiz ayol, alt tarafı ruh çağırma seansı değil mi?

-Abdestsiz isen sen de çıkabilirsin şekerim; ama çıkarken iskemleni de götür. Tamam mı arkadaşlar? Şimdi çağırmak istediğimiz ruh için önce üç Kulhü bir Fatiha okuyacağız içimizden. Lütfen sessiz olalım.

-Şey, kulhü tamam da Fatiha'da şaşırabilirim. Sen açıktan okusan biz de amin desek olmaz mı?

-İnanmıyorum arkadaşlar yaa... Mozart'ın Requiem'ini ezbere bilen birinin kısacık Fatiha'yı bilmemesi acıklı bir olay. Neyse, başlıyorum...

-Bi dakka bir dakka; kimin ruhunu çağırıyoruz şimdi; önce tanıdık birini çağıralım ki gerçekten ruh geliyor mu, yoksa biri bizi mi işletiyor bilelim; değil mi arkadaşlar?

-Babannemi çağıralım; elmas yüzüğünü o öldüğünden beri bulamıyoruz, yerini sorarız, bulursak bu ruh çağırma şeysine inanırım; ne dersiniz?

-Arkadaşlar, arkadaşlar... Böyle küçük enti-püften çıkarcı duygularımızı katmayalım işin içine. Bu... nasıl desem, ulvî... olmadı gönendirici, pisişik bir meta-olay. Ruhun işi yok da senin yüzüğünle mi uğraşacak Ayfer, aşkolsun?

-Katılıyorum; öyle maddesel bir olay olmasın ama ikna olabilmemiz için çağırdığımız ruhu minik bir testten geçirmekten yanayım ben. Mesela bugün bir saat sonra Adana'da İngiliz safkanları koşacak. Versin bize altılının tüyosunu, inanalım. Nasıl?

-İğrençsin Beark! İnanmıyorum yaa...

-Tartışmayı keselim lütfen; bence ükemizin içinde bulunduğu olumsuz koşulları aydınlatacak, bize her hususta yol gösterecek, öğütler verecek tarihsel bir kişiliği çağırmalıyız.

-Buldum!

-Kimdir?

-Recep Peker'i çağıralım, şu katıldığı son CHP kurultayında olup bitenleri soralım; böyle değerli bir insanı nasıl refüze ettiler, hâlâ aklım almamıştır...

-İyi ama o zaman CHP'nin parti içi meselelerine hariçten bulaşmış olmaz mıyız? Zaten parti çorba gibi. Ya bilmememiz gereken bir şeyi açıklarsa Recep Bey, o zaman ne olur düşünebiliyor musunuz? Başka teklif?

-Şeyi çağırsak ne dersiniz bilemiyorum: İsmet Paşa'yı...

-Senin ömrün de İsmet Paşacılıkla geçecek Dilaverciğim. Merhumun ruhu da hayatı gibi ayan-âşikâre ortada değil mi? Ne bilmek istiyorsun sahi İsmet Paşa hakkında?

-Hani şey vardır ya; 1937'de Atatürk bunu Başvekillikten azlediyor, sonra bir daha hiç görüşemiyorlar filan?

-Hmm, ilginç olabilir...

-Bir dakika arkadaşlar, niçin Atatürk'ün ruhunu çağırmıyoruz ki; olayı ikinci derecedeki aktörden dinlemek yerine Atatürk'ten öğrensek bence daha iyi olur. Ne dersin Nur, gelir mi?

-Vallahi gelmesine gelir ama ben size güvenemiyorum; olmadık bir şey söyler veya yapar, Ata'yı öfkelendirirseniz diye endişeliyim.

-Tamam söz, ağzımızı bile açmayız, lütfen, lütfen...

-Peki o halde, şimdi herkes sussun ve Fatiha okuyalım.

-Sonra ne yapacağız?

-Patladın Beark; senin yapacağın sadece susmak; susacaksın anlaşıldı mı? Ben söylemedikçe hiçbiriniz ağzını bile açmayacak. Şimdi sağ elimizin şehadet parmaklarını ortadaki fincana değdiriyoruz. Ruh gelince elektiriği hissedeceksiniz; sakın korkmayın, paniğe kapılmayın, gözlerinizi açmayın ve bana güvenin. Evet başlıyoruz...

-...

-N'ooldu, n'ooldu?

-...

-Geldi mi, ne diyor?

-Şşşt, hmmm...

-Bana da söyleyin yav, geldi mi gelmedi mi?

-Susssss

-Geldi, geldi, hissediyorum, fincan hareket ediyor...

-Şşşt...

-Sorsana, Latife Hanım ne zulümler yapmış ki Atatürk onu boşamak zorunda kalmış; bir de o açıdan şeyetsek konuyu?..

-Şşş...

-Evet, ışıkları yakabilirsiniz, celse bitti, üff çok yoruldum...

-N’oldu Nur abla, geldi değil mi?

-Geldi gelmesine ama çok sinirliydi, şöyle bir göz atıp hemen döndü.

-Niye ki, bir terslik mi oldu?

-Dedi ki, "vay keratalar, ben size müsbet ilimi miras bıraktım sizin uğraştığınız nânelere bak" dedi, kızmıştı galiba...

-Adam haklı birader!

-Ben demiştim, dinlemediniz..

-Kapatın çenenizi ve def olun; sizinle ruh çağıranda kabahat zaten, def olun diyorum def oluuun!

Kastanyet

Berat kandili akşamı, güneş battı batacak; kerâhet vakti sularındayız. Yer: Halka açık bir bahçe. Bahçe dediysem tevazuumdan. İsteyen koruluk da diyebilir (nitekim diyorlar). Koruluğun adı bu devr-i dilârâ-yı cumhuriyye'ye pek muvafık sayılmaz fakat diğer cihetten "yiğit nâmıyla anılır" fehvâsına göre bilinmesinde pek mahzur görmüyorum:

Fethi Paşa Korusu. Kimdir bu Fethi Paşa, sakın eski başvekillerden olmasın diye soruşturdum; değilmiş: II. Mahmud devri ricâlinden Tophane Müşiri Ahmet Fethi Paşa; aynı zamanda II. Mahmud'un dâmadı imiş. Merhumun CHP'li vârisleri, koruyu vaktiyle belediyeye bağışlamışlar; Allah razı olsun.

Konuyu dağıtmayalım, Boğaz gören masalar çoktan tutulduğu için havuzbaşı civarında bir yere oturup iki çay söyledik; meğer burada düğün, nişan gibi faaliyetler de yapılırmış. Oturduğumuz yerin ne kadar stratejik bir mevkii olduğunu az sonra fark ettik; sağımızda düğün, solumuzda nişan merasimi.

-Yahu dedim, bugün Kandil değil mi? Kandil. Ee?

"Ee"si yok. Sağ tarafımızda, Rumeli dolaylarından tornistan edilmiş "Abim damat oluyor, sıra bana geliyor" havasıyla coşan düğüncülere sol taraftan oynak bir Kürt halayıyla omuz titreten nişancı takımının ayak uydurduğu müzik refakat etmekte. Müesseseyi yönetenler ses cihazlarını iyi ayarlamışlar; herkes kendi âleminde eğleniyor, biz orta yerde nâzik ve terbiyeli garson arkadaşların getirdiği çayı yudumlamaktayız.

O gün mehtap gümüş bir sini gibi parıldamakta; çaktırmadan tutulmanın başlayıp başlamadığını kestirmekteyim. Kalk da bak Abdülhak Şinasi Bey; tam senin anlattığın gibi bir gece Boğaziçi'nde...

Bu arada düğüncü ve nişancı ekip, oyun havalarını değiş-tokuş ediyorlar; derken yakınlardaki bir câmiden akşam ezanının ilk cümleleri duyuluyor. İnsanı uykusundan edecek kadar kötü değil ama eh, orta derecede (iyi ezan dinlemek isteyenler Venedikli Emetullah Gülnûş Valide Sultan Camii civarına mekân tutmak zorundalar!). Müzik kesiliyor. Masalarından kalkıp köşede, ağaçlar arasına gizlenmiş küçük bir mekâna doğru yürüyenler var; merak bu ya, "n'ooluyor, yoksa bu dinciler buraya da mı mescid açtılar" diye yükselen taharri merakımı zaptedemiyorum. Evet, yanılmamışım; bu bir mescid! Üstelik hemen yan kısmında hanımlar için yer de tahsis edilmiş...

Ruhumun seküler tarafı, "Yahu bir insanın hayat tarzına bu kadar da müdahale edilir mi, yazıktır" diye homurdanırken, aynı vicdanın Müslüman kanadı, "Vakti geçirme oğlum; mis gibi mescid, gir içeri" diye baskı yapıyor (hangi tarafın galebe ettiği saded harici!) Çıkıyoruz, a müzik yine başlamış, düğün, dernek yine kurulmuş, sünnetlik kostümlü keratalar ortalıkta fink atmakta. Kandil gecesi bu kadar tenezzüh yetişir deyip döndük. Otopark görevlisi memleketlim çıktı, efendi bir çocuk (toprak!). Az önce üç-beş kişi koruluğu ayrı ayrı yerlerden tutuşturmaya kalkınca yakalamışlar; iki taş bir baş anlattı.

Ertesi gün gazeteyi açtım; Edibe Sözen'e veryansın! Ne yapmış Edibe Hanım? "Gençliği Koruma Kanunu" taslağı hazırlamış. Tasarının "okullara ibadethane" faslı, laikçi amcaların tadını kaçırınca AK Partililer, "Başörtüsü kanunu fiyaskosundan sonra yeniden okka altına gitmeyelim" diye Edibe Sözen'i kovmaktan beter bir açıklama ile alenen dışlamışlar. Gazetenin biri fırsatı kaçırmayıp "kastanyet"leri takarak "Sözen ABD'ye kaçtı" başlığını patlatıvermiş.

Lâf çok, yer az ama âgâh olunuz; yukardaki düğün, ezan, mescid faslını lâf olsun diye koymadık oraya. Fethi Paşa Korusu'ndaki gazinonun bir kuytuluğunda mescid açıldı diye, millet fevc fevc Müslüman oluyor değildir. İsteyen çiftetelli oynuyor, dileyen de namazını edâ etmekte. Kavga, dırıltı yok fakat yekdiğerinin hakkına saygı var, edep var. Laiklik dediğiniz de esasen "edep"tir zaten.

Edeb'den söz açıldı da, gam değildir "Edibe" hanım; yiğitlik taymingini hesaplamakta bir türlü ayar tutturamayan partiniz sizi kovmaktan beter ettiyse, gönlümüzdeki yeriniz her daim mahfuz ve muazzezdir.

Kaybettiğimiz eşeği ararken

Geçtiğimiz Pazar günü Hürriyet gazetesi mensubu Ezgi Başaran, sadece 'sadelik' konusunu vurgulayan güzel bir haber yaparak, ABD'de kurulan 'Sadelik Forumu' üyelerinden Duane Elgin'i tanıttı ve 'sade hayat' denilince ne anlaşılması gerektiğine dair örnekler verdi. 'Hayatınızı ne hantallaştırıyorsa atın hemen sırtınızdan' başlıklı bu haber, elbette bizden ziyade modern hayatın külfetlerinden yorulmuş ve bunalmış kitlelere yönelik bir tavsiye

ihtiva ediyordu. Şark -İslâm kültürünü iyi tanıyanlarımızın bir türlü anlayıp bir dala konduramadığı Budizm, Yoga türü zihnî ve bedenî egzersizlerin Batılılar arasında 60'lı yıllardan beridir büyük revaç görmesi sebepsiz değil. Ne var ki artık bizler de özellikle büyük şehirlerde yaşayanlarımız, sadelik denilen şeyin ne olduğunu kavramsallaştıramasalar da onun ihtiyacını hissetmeye başladılar. Modernlik yorucu ve gerginleştirici bir süreç; insanı tahrib ediyor, tüketiyor ve kısırlaştırıyor; o yüzden Duane Elgin'in söyledikleri, artık bize de hitab eden şeyler sırasına girmiş bulunuyor.

Elgin kısaca şunları tavsiye ediyor: AAA, BUNLAR HEP VAKTİYLE BİLDİĞİMİZ ŞEYLER...

Arkadaşınız, eşiniz ve çocuğunuzla daha çok vakit geçirin. Onlarla yürüyüşe çıkın, bir öğünü paylaşın, şarkı söyleyin ya da birilerine yardım edin. Bedeniniz için koşun veya bisiklete binin. Ruhunuz için ilişkilerinizde oyunsuz, yalansız ve dolaysız olun. Zihniniz için yeni şeyler öğrenin, küçük kurslara katılın.

Daha az kıyafet alın. Aldığınız kıyafetlerin modaya uygunluğuna değil fonksiyonel olmasına dikkat edin. Kozmetik ve mücevher almayın.

Satın aldığınız her şeyin çevreye zarar vermeden üretildiğine, dayanıklı ve tamir edilebilir olmasına dikkat edin.

Evinizde az kullandığınız her şeyi (kıyafet, kitap, mobilya, alet edevat), ihtiyacı olan birine verin. Eviniz kalabalık olmasın.

Bahçıvanlığın, tesisatçılığın, marangozluğun, terziliğin en basit özelliklerini öğrenin.

Sessiz iletişim yöntemlerini kullanın. Sarılmak, gülümsemek, kafa sallamak vs.

Mümkünse işinize yakın bir yerde oturun. Değilse, ulaşım için birkaç iş arkadaşınızla aynı arabayı kullanın ya da toplu taşıma araçlarına binin.

...

Bu tavsiyeler kulağımıza yabancı gelmiyor, çünkü bunlar bizim unutmak üzere olduğumuz ama hâfızadan hâlâ silinmemiş- modernlik öncesi- şeyler. Zaten o âhenkle yaşıyorduk; dünün hayatı bizde tam tamına böyle bir şeydi zaten. Biz o âhengi, çağlar üzerinden sıçrayarak hızla modernlik katına yükselmek için alelacele terk etmiştik. Bu hususun bilinmesinde fayda var çünkü kendi değerlerimizi, sadece bizim etiketimizi taşıdığı anlarda geçersiz ve eski-püskü sayan bir modernleştirici cihaz var zihnimizde. Kaybettiklerimizi el yordamıyla arıyor ve bulunca memnun oluyoruz. Bilinmeyen şeyler mi; değil, fakat 'trend' Batı'dan gelince, daha itibarlı, daha inandırıcı bir mâhiyite bürünüyor.

ARTIK SAKİN OLUN: BİZ DE MODERNİZ!

Türkiye, çok önemli bir bâdirenin eşiğinden döndü; aslında 'döndü' demek için vakit henüz erken, hâlen bu bâdirenin ortasındayız. Kısaca şunu anlatmak istiyorum: Türkiye'nin seçilmemiş muktedirleri, Cumhuriyet'in ve modernleştirici inkılapların, cahil halk kalabalıkları tarafından şuurlu bir tarzda reddedildiğini, bunun yerine daha İslâmî ve elbette 'Doğulu' bir rejim getirmek için kâh gizlice ama çoğu defa açık açık örgütlenip güçlenmeye çalıştıklarını ileri sürerek, 'Tehlikenin farkında mısınız?' diye bir tehlike alarmı veriyorlardı. Bu misyonun adını ise 'Cumhuriyet'i korumak ve kollamak' diye isimlendirmişlerdi. Biz ise bu iddianın bir gözbağcılık, bir illüzyon olduğunu söylüyor ve pekâlâ ihmâl edilebilir küçük nüveler haricinde Türk toplumunun hızla -üstelik palas pandıras denecek kadar ölçüsüz bir hızla- modernleştirdiği, işin garibi modernleşmekten haz duyduğunu belirtiyorduk. Bize göre ortada Cumhuriyet'in batılaştırıcı inkılaplarını geriye götürecek tehlikeli bir kıpırdanış söz konusu değildi, bilakis gördüklerimiz ve yaşadıklarımız Türkiye'de modenleşmenin, geri döndürülemez bir hız ve istikamette toplumu kavradığı şeklindeydi. Zannedilenin aksine Türk toplumu muhafazakâr bile sayılmazdı çünkü korunması gerekenle gerekmeyeni ayırt etmekte kullanacağı kıstası olmayan, hâfızasız, 'kültürsüz' bir topluluk teşkil etmekteydi. Onlar 'Batı'da gördükleri şeyin burada da olmasını istiyor, Batılaşmayı bir 'yüksek refah ve tüketim serbestisi' olarak algılıyorlardı. Bu eğilimin rüzgârını fark eden ve ardına alan siyasî hareketin Türkiye'de iktidar olması çok kolaydı; nitekim -şaşırtıcı olan da budur- bu eğilimi Türkiye'de sağ partiler fark edip öne geçtiler ve çok partili hayatın sürdüğü günlerde açık ara iktidar oldular. Sol görünüşlü partiler ise, fikrî Batılaşmaya taraftar göründükleri halde 'beynelmilel kapitalizm' kavramından ürktükleri için neticede içe dönük, otoriter ve tüketimi baskı altında tutucu bir siyasetle halkın karşısına çıktılar ve hep yenildiler. Muhafazakâr partilerin zaferi, modernliğin zaferiydi aslında; muhafazakâr değerlerin değil. Halkın muhafazakârmış gibi görünmesinin tek sebebi, solcu-devletçi bürokrat takımının ezan, başörtüsü gibi görünür alâmetler üzerinde baskı kurmaya çalışması oldu. Türkler, Batılılar gibi üretip tüketirken bu arada inançlarına ilişilmemesini istiyorlardı; bu konudaki her baskı, modernleşmekten pek hoşnut kalan Türk halkının muhafazakârmış gibi görünmesine yol açtı ve el'an olup bitmekte olan da budur.

IŞIK BATIDAN MI YÜKSELİYOR?

Modernlik treninde kaçak yolcu gibi seyahat etmeye başladığımızdan bu yana modernlik, nimet ve külfetleriyle bizi etkiliyor ve dönüştürüyor. O yüzden Duane Elgin'in söyledikleri sadece endüstrileşmiş Batılı toplumun bunalmış fertlerine değil, bizim metropollülere de bir anlam ifade etmeye başlamıştır. Yakında bizde de 'sadelik komünitesi' adı altında sivil örgütlenmelerin başlayacağını, hızlı yaşamaktan yorulmuş beyaz Türklerin bu topluluklarda 'yeryüzündeki cennet'i bulmak için üyelik aidatı ödeyeceğini, karmaşık hayatını basitleştirmek için çırpınacağını tahmin etmek hiç de zor değil. Biz işte böyle bir topluluğuz; nüfusumuzun büyük kısmı modernleşmek için didinirken, o istasyonu çoktan geride bırakmış

azlığımız, modernliğin yaralarını tedavi için Batılı ‘guru’ların tavsiyelerine kulak kesilmektedir.

Niyetim eleştirip küçümsemek değil; farkettirmek. Lisans seviyesinde sosyoloji ve tarih okuyanların rahatlıkla göreceği olguları, bizde ‘toplum mühendisliği’ rolünü benimsemiş olanlarımızın bilmemesi çok garibime gidiyor. Basit ama sıkıcı bir gerçek bu; Batılıların vaktiyle geçtiği her istasyona biz de uğruyoruz ama biraz tehirle!..

Ahbablarımı kınıyorum

Fikir güzel, buluş fevkalade değerli... "Hayvan keserek bayram yapılan bir dini aklım almıyor" lâfını bir araya getirmek büyük başarı.

Saydım, tam sekiz kelime yer alıyor cümlede; imla ve gramer hatası yok. Fail, fiil, mef'ul yerli yerinde. 2008'in Dil ödülünü bu cümleyi kurma zekâvetini gösteren dehâya vermeyen jüriye saygı duymakta mâzurum. (Bu cümleye de bir mansiyon versinler artık!)

Cümle sahibine ayrıca, eski bir cumhurreisinin eliyle "politik feraset ödülü" verilmesini de nezaketle hatırlatmak isterim, zira, "bakın ben böyle diyorum" demiyor reformcu filozof hanımteyzemiz, "ahbabımın 9 yaşındaki torunu böyle diyormuş" diyor. İki gün sonra, bu büyük ve derin anlamlı cümlenin tartışıldığı magazin programlarında köşeye sıkışırsa, "bacak kadar çocuğun lâfını amma da ciddiye aldınız be!" diye kenara çekilip, kendince Şöför Nebahat, Fosforlu Cevriye raconları kesecek hanımteyze. Takdir ediyoruz, hayran oluyoruz; elma soyarken elimizi kesiyoruz!

Şöyle bir düşünüyorum; bizim ahbapları, arkadaşları zihnimden geçiriyorum; hiçbirinde böyle zeki torun yok. Bizim ahbapların torunları siz bilemediniz, "nasıl kıydınız vahşi amcalar benim kınalı koçuma" diye ağlayıp vejeteryan olurlar da çağları sarsıp takla attıracak şöyle devrimci bir cümleyi bir araya getiremezler. Elde ne torunlar var hey dostlar, ibret alın ibret... Torunlarına kabahat bulmuyorum aslında; bizim ahbaplarda iş yok belli ki. Bu arada unutmadan Hanımteyzemizin basın danışmanı her kimse -Ceosu veya gurusu da olabilir bizim için farketmez- hararetle tebrik ediyorum; ürünün tanıtımı gayet ucuz bir maliyetle fakat zekîce çok iyi yapılmış bulunuyor. Sütunsantim hesabına vurulursa, bilmem kaç yüz bin dolârlık (!) bedava reklam söz konusu. Helâl olsun.

Fakat küçük bir zamanlama hatasından söz edilebilir, minik bir kusur; aslında söylemeye bile değmez ama...

Mâlum şu günlerde Ramazan arifesinde bulunmaktayız; on gün sonra "mübârek onbir aylar" sona erecek ve onbir ayın sultanı Ramazan başlayacak. O sebeple sözkonusu reformatik filozof hanımteyzemizin, "ahbabımın 9 yaşındaki bacak kadar torunu, böyle böyle boyundan büyük lâflar ediyor; yoksa kurban kesmek yerine hayır faaliyeti mi yapsak?" attraction'u

zamanlama itibariyle biraz "nasıl yani?" durumunda kalıyor. Oysaki, yaklaşan dinî gündeme göre oruç ve Ramazan merkezli reformcu bir ciklet balonu infilak ettirilse daha çok tartışılırdı:

Meselâ, meselâ?..

-Oruç tutarken aç kalmak anlamsız, yiyelim içelim fakat kalbimizi bozmayalım! Yeğenim öyle söylüyor...

Veya veya...

-Kamuda çalışanlar oruç tutmasın; müftülük kamu hizmeti verenlerin orucunu iptal etsin!.. Ben demiyorum, şöförümün bacanakzâdesi demiş...

O da olmadı,

-Lâf olsun diye bazen oruç tutarım; bir faydasını görmedim -dearmişim-!

Elbette bu gibi sivrilikler, günün mânâ ve ehemmiyetine daha muvafık olurdu fakat bu kurban meselesi de fena değildir.

Yazalım, çizelim, konuşalım; lehte aleyhte farketmez, çıplak uyarıcı reformatik hanımteyze filozofumuzun adını bolca zikredelim, medyatik süperstar vaizlerimizden görüş alıp bunları -hiiççç acımadannn- sabahlara kadar tartıştıralım; yarısı, "vay densiz ve dinsiz" desin, öteki yarısı, "reformculuk budur; yeni bir ihyâ hareketinin şafağı doğuyor" diye masaları yumruklasın! Bir şekil, bir faaliyet, bir güzellik olsun... Hanımteyzemiz, "vay be, işe bak; bir ok attım kebab oldu. Ben ne mühim ne değerli bir fikir kadınıyım" diye aynanın karşısında kendinden geçip kırışıklarını ütületsin.

...

Havalar ne zaman ferahlayacak yahu; üfff!

Tevafuk

Günün mânâ ve ehemmiyeti üzerine gündelik okumalar yaparken, bir siyasi partimizin (HYP) web sitesinde Tülay Hergünlü isimli yazarın 14 Ağustos 2008 tarihli çok dikkate değer bir yazısıyla karşılaştım.

Bazı noktalama işaretleri dışında yazıyı olduğu gibi dikkatinize arz ediyorum.

Türk insanı yaşamının her anında birileri tarafından aldatılıyor ve kendisi de birilerini aldatıyor!.. Her geçen gün beyaz yalanlara başka beyaz yalanlar ekleniyor. Aldatmanın ve

aldatılmanın en fazla İş ve siyaset çevrelerinde olduğunu söylersem abartmış sayılmam. Bir de din adına aldatmak ve aldanmak var! İşte birkaç örnek;

İş hayatında; ... "Kendisi toplantıda, ne zaman çıkacağını bilemiyoruz!" İstatistiklerde "2007 için kişi başına düşen millî gelir 9.269 USD oldu!" Kadın-erkek ilişkilerinde; "Hayatım, o benim için hiç bir değer ifade etmiyor!"

En kötü aldatma ve aldanmaların yeri ise siyaset ve siyasî ortamlardır. Birlikte yola çıkan, ya da çıktığını zanneden pek çok partili birbirini aldatır ve aldanır!.. Birbirlerinin gözünü oymak ya da oturduğu yerden kaydırmak için bin bir oyun sergilenir. Sözüm ona omuz omuza mücadele ettiğiniz partidaşınız bir de bakmışsınız sizi satıvermiş!.. Yüzünüze, "prensesim!" diyen dostlarınız arkanızdan sizi "köylü" olmakla suçlayıvermiş!.. Oy almak için neredeyse ... öpülen köylü vatandaşların köylülüğü hakaret malzemesi olarak kullanılır olmuş!..

Dedikodu, gıybet, riya ve ikiyüzlülük sınır tanımaz!.. "Ben" yaparım, "ben" bilirim zavallılıkları; kibir, yanındakini aşağılama, kasasına, makamına göre davranma, iş ve ihale kovalamacaları... Kısaca partiyi çıkarlara âlet etme çabaları... Lidere ya da cebi dolgun üyelere yanaşan seviyesiz genç kızlar, kadınlar...

Dinî siyasete âlet eden bir partideyseniz, partidaşlarınızı namaz kıldığınıza ya da oruç tuttuğunuza inandırmak zorundasınızdır... Bu tarz partilerde Atatürk'e sövmek moda olmuştur!..

Pek çok parti lideri ise en fazla aldatan olmuşlardır!.. Hiçbir şey yapmasalar, beyaz yalanlara başvururlar: "Türkiye'ye çağ atlatacağız" "İnsana önem veren, insan merkezli, insanı onur burcuna oturtan bir partiyiz" "Biz Anadolu insanını da biliriz, tezek kokusunu da", "Ben bu halka asla yalan söylemeyeceğim"

Elbette siyasî yalanları saymaya kalksak ciltler dolusu yer tutar. Siyasiler önce kendi üyelerini aldatır, sonra halkı. İlk anda aldanan halk ise miting meydanlarında ya da başka ortamlarda alkışladığı siyasilerden intikamını sandıkta alır!..

İlim sahipleri, aydınlar, aydın geçinenler de bir şekilde aldatır. İlmine, bilgisine güvenirsin, bir de bakarsın ki yaşadığı aynı şey değil!.. Bu en kötü aldanışlardan birisidir. Yüce Yaradan Şeytan'a da ilim vermiştir...

Günümüz medyasının büyük bir bölümü de aldatmaktadır. Tarafsız olmayan, yandaşlık ve kesedaşlık uğruna halkı aldatır, yanlış yerlere yönlendirir. Bilgi kirliliğine yol açar. Aldatan bir kez aldatır, aldanan da bir kez aldanır. Aldattığını zanneden ise aslında kendisini aldatmaktadır. Aldanan er ya da geç aldandığını anlar; uyanır, ayağa kalkar ve gereğini yapar. Peki ya aldatan?!

En acımasızı ise Allah ile aldatanlardır. Bugün Allah ile aldatılmanın faturasını tüm Türkiye ödüyor. Ama Allah ile aldatanlardan daha zalimi vardır; Allah ile aldatıldığımızı söyleyenler!..

İşte onlar en yaman aldatıcıdırlar!

Nasıl 'müdür' olamadım?

Emeklilik düşüncesi, henüz çalışmakta olanlara kaymaklı ekmek kadayıfı gibi aziz ve leziz geliyordur da, o dramatik güne azar azar yaklaşanlar, hele burun buruna gelenler için o kadar câzip görünmediğini anlayabiliyoruz az çok.

Erkeğin emekliliği fena; yüzde seksen ihtimâl eve bağımlı kalmak biz erkekler için bir dereceye kadar katlanılır gibi görünüyorsa da evin hanımları için manzaranın çok başka bir anlamı var. Ev dediğin ufacık yer, nereye saklanabilirsiniz ki? Neticede dakika başı hanımların hâkimiyet alanlarını ihlâl etmeniz mukadderdir;

-Bak yine buzdolabının kapağını açık bırakmışsın; biraz da beni düşün, kaç yıldır saçımı süpürge ettiğim yetişmiyormuş gibi...

Veya,

-Kapıları öyle güüm diye çarpma lütfen; yürürken de paat paat diye adım atıyorsun. Yaylada değiliz, komşulara ayıp oluyor; hep ben mi söyleceğim bunları, biraz da sen düşünsen...

Veya,

-Gazete okunduktan sonra güzelce katlanır, yerine konulur. Kitap da kitap rafına. Su içtin, bardağı ortada bırakıyorsun; düşünmüyorsun ki birisi bu bardağı alacak, yıkayacak, kurulayacak, bardak rafına koyacak. Oohh!

En kötüsü,

-Biraz çıkıp hava alsan; belki askerlik arkadaşlarına filan rastlarsın bir yerlerde. Gezmek iyidir, bol bol gez. Bugün arkadaşlarla Öro günümüz var zaten...

Geçenlerde bir yerde Ümit (Meriç) Hanım'la karşılaştık; hoş-beşten sonra, "sahi" dedi, "Sizin bir emeklilik planınız vardı. Tahakkuk etti mi bâri?"

Hatırlayamadığımı farkedince nezaketle tamamladı,

-Hani vaktiyle bir kartpostal göndermiştiniz; Karadeniz'de, yemyeşil ağaçlarla dolu bir tepenin eteğinden kılıç gibi yükselen bembeyaz minaresiyle minik bir köy mescidinin

fotoğrafı vardı kartta. Arkasına da, "günün birinde emekli olursam, böyle bir camide imamlık ederim" diye yazmıştınız ya... Var mı öyle bir şey?

Tamam, emeklilik iki senedir çantada keklik vaziyetinde bir kenarda beklemekte fakat şimdi ben gidip Karadeniz'de hangi köy camiinin kadrolu imamının ayağını kaydırıp da camiye imam yazılayım? Müşkül iş, üstelik bir imamın ayağını kaydırmak kâğıt üstünde bana hiç de centilmence bir hareket gibi görünmüyor. Aslında mesele değil; üç-beş gün mescide devam edip esas kadro cemaatinin yüz hafızasında yer ettikten sonra,

-İyi adam, hoş adam, sesi fena değil fakat kıraatı bozuk, veya, "Ã‡ ok temiz adam fakat ilmi yetersiz, geçen gün basit bir mesele sordum, bocaladı", veya daha kötüsü, "yav benim bu adamı hiç gözüm tutmadı; gerçi hiç kötü hareketini görmedim ama bilmem ki..." filan diye ucu açık iftiralar atmak yeterli. Gerisi çorap söküğü gibi gelir.

Ne var ki, bir şeyi hayâl etmek başka şey; bilfiil tahakkuk ettirmek başka...

Yine de bu fikirden tamamen caymış değilim; manzaralı yerlerde görev yapan imam kardeşlerim ayaklarını denk alsınlar!..

Geçen gün çarşı içinde dolaşıyoruz; aa, bir baktım Osmanlı devrinden kalma minik bir kütüphane. Kütüphanenin ismi lâzım değil. Modern binalar arasına sıkışıp kalmış mendil kadar bahçesi, bohça kadar yapısı ile şirin bir yer.

İçimden dedim ki, "Yahu niye mâsum bir imamın ayağını kaydırıyorum ki; bir yığın vebâli var; onun yerine şu kütüphane müdürünün ayağını kaydırırsam daha az günaha girmez miyim?"

Fikir harika, arkadaşıma çıtlattım, kemâl-i ciddiyetle,

-Oo müthiş fikir azizim, dedi, ben biliyorum zaten bu kütüphanenin müdürü yok. Bir hizmetli görürüm ara sıra. Onun arkadaşları uğrar, kuşburnu çayı demleyip içer, sohbet ederler. İçerde zaten öyle ahımşahım kitap da yok ha!..

Kitapsız kütüphane; gençken bu fikir beni dehşete düşürürdü fakat müdür sıfatıyla başına geçeceğim bir kütüphanede ahım-şahım kitap olmaması ne demek? Sorumluluğun yarısını yırtmak demek; dikensiz gül bahçesi, çöpsüz üzüm, zengin fabrikatörün tek kızı!

Kalbim bu müdürlük işine bir ısındı, bir ısındı sormayınız!

Üstelik hayatta hiç müdür olmamışım, şimdi emekli olmak yerine kuytu bir kütüphane binasında müdürlük etmek benim gibi bir yiğide çok mudur?

Tamam vaktiyle memleket gazetesinde yazı işleri müdürlüğü etmişliğim var (kartvizit bile bastırmıştım; "müdür" diye!) ama müdürlük müydü, azaplık mıydı anlayamamıştım. Yer süpürmekten helâ temizliğine kadar yapabildiğim bilumum işleri yapıyor, boş kalan zamanlarda da "başmakale" attırıyordum.

Hayır, sahici bir müdürlük istiyordum ben; kalbimi dinledim; müdürlük ihtirası kavurucu bir alev gibi içimi ısıtıyor, yer yer yakıp yangın yerine çeviriyordu.

Binayı karşıdan seyretmekten vazgeçip, müdürlük edeceğim binayı "şööyle bir hariçten teftiş" etmek için yanına yaklaştım. Kapıya dosya kağıdına yazılı bir not iliştirilmiş:

"Sevkli olduğum için yokum. Tlf: bilmemkaç bilmemkaç!"

Arkadaş kolumu dürttü, "bu senin müstahdem" dedi, "Başkası yok zaten; yarın sen müdür olunca böyle kaytarabilecek mi bakalım?"

Kaytaramazdı tabii; onun çalışmaktan inim inim inletmez miydim ben?

Hayallerim iki gün sonra rüzgârı kesilmiş yelken gibi buruşup sarkıverdi. Meğer bu kütüphane binasında bir değil, tam beş memur mevcut görünüyormuş ve müdürlük kadrosu da yokmuş!

"Yapma yav" dedi arkadaşım, "nerden öğrendin?"

-Ankara'da arkadaşlarım var birkaç tane diye homurdandım; onlar benim için araştırdılar...

Hâsılı kelâm emeklilik düşüncesi -hele erkekler için- azîm bir endişe kaynağı. Ne yazık ki bizim gibi sıradan işlerle çalışarak emekli olmayı tahayyül eden adamların emeklilik sonrasını planlamak için fazlaca tercihleri bulunmuyor; bazı meslekler öyle değil halbuki, onlar her zaman vatanı kurtaracak birtakım gizli ve açık faaliyetlerlere bulaşıp çalışarak kendilerini işe yarar hissedebiliyorlar.

Tamam ara sıra baltayı taşa vurdukları oluyor ama onların hayal kırıklığı, benim kütüphane müdürlüğü hülyâmın basit gerçeklere toslamasından daha derin değildir herhalde?

Yahu bir bayrak; aman bir bayrak!

İşte o an: Elvan 5000 metre yarışını ikincilikle tamamlamış; on bin metreden sonra kazanılan bu madalya çok değerli, çünkü bizde az bulunur bir özelliğin, yani devamlılığın, azmin ve yoğunlaşmanın işareti.

Yarış bitiyor; birinci ve üçüncü gelen Etiyopyalı atletler sevinç içinde birbirlerini kucaklayıp tribüne doğru yürüyorlar ve o malum sahne tekrarlanıyor. Etiyopyalı seyirciler, kızlara ülkelerinin bayrağını uzatıyorlar, onlar da bayraklarını açıp dalgalandırarak seyircileri selamlıyor. Elvan sağa sola bakıyor yok; tribünlere göz atıyor tık yok. Yahu bir bayrak; Türk bayrağı!..

Hani şu harcıâlem zamanlarda bile çarşı-pazarda işportacıların kucağında satışa sunulan bayrak. En kıytırık ve kofti futbol maçlarında bile vara-yoğa salladığımız, siyasi parti mitinglerinde yerli-yersiz boy gösteren ve karşı fikirde olanlara "biz bu ülkeyi sizden daha iyi severiz ulan nâmertler" diye tehdit unsuru gibi kullandığımız bayrak. Vaktiyle vatan edindiğimiz bu topraklardaki milli mevcudiyetimize hâlâ inanamadığımızı elâleme göstermek için aziz memleketin en manzaralı yerlerine rekz ettiğimiz bayrak. Yahu tam zamanı, tam yeri, tam vesilesi; Elvan'a bir bayrak, bir Türk bayrağı...

Kızcağız şaşkın, mahzun, mükedder. Birinci ve üçüncü gelen Etiyopyalı hemşehrileri, olimpik nezaket gösterip bizim gariban Elvan'ı kutlamıyor bile. Sonradan okuduğuma göre, kenardaki Etiyopyalı seyircilerinden biri Elvan'a Etiyopya bayrağı vermek istemiş; Elvan almamış.

Kenarda, o anda, yarışın bittiği finiş çizgisi civarında bir Türk seyircisi yok demek ki; anlamı şu: Dünyanın en münasebetsiz yerlerinde isbat-ı vücud eden aziz vatandaşlarımızdan biri bile yok orada...

İçerde iç düşmana bayrak sallamaktan yorulan vatanperverliğimiz, dışarda, tam da gerekli olduğu anda ve yerde orta boy bir bayrak bulundurmak basiretini gösteremiyor. Türk bayrağını fuzuli tasarruftan ötürü -istismar demeliydim aslında- nasıl tükettiğimizin fotoğrafı.

Her neyse, olimpiyatlar bitti, babaannemizin futbol ligi başladı; olimpiyat pistlerinde tedarik edemediğimiz bayrağı artık stadyumlarda vara-yoğa sallar, komşu semtin takımına karşı psikolojik üstünlük kurmaya çalışırız. Aziz ülkemizin en yüksek yerlerine dikeriz onu; dağlara taşlara nakşeder, Türklük düşmanlarına gıcık veririz.

Akşam Gazetesi yazarı Deniz Gökçe yazdı. Amerikalı David Chambers diye bir işadamı, bizim gibi ülkelerin "milli gurur" psikolojisini çözüp dolara dönüştürmeyi başarmış. Mister Chambers bayrak direği ve bayrak imalatındaki açığı fark edip sektöre balıklama dalarak önce Meksika Ordusu'na, ardından Abu Dabi'ye direk satmaya başlamış. 123 metre. Ardından talepler yağmaya başlamış: Ürdün'ün sipariş ettiği direk 127 metre, ardından 131'lik bir direk daha. En büyük direk yarışmasına Türkmenistan 133'lük siparişle katılmış, bugünlerde ise Bakü'ye 162 metrelik direk dikmekteymiş Mr. Chambers. Siparişleri kabul ederken, öncekinden 1 metre daha büyüğünü yapıyormuş Mr. Chambers; bir nevi açık artırma stratejisi yani.

Deniz Gökçe şöyle diyor: "Şimdi gelelim işin en ilginç yanına! Son dönemde Bay Chambers üç ayrı yerden daha sipariş almış. Sizce bunların arasında Türkiye var mı?" ve devam ediyor: "Evet, doğru tahmini yaptınız ve kazandınız! Türkiye, Kazakistan ve Tacikistan'dan direk ve bayrak 'delegasyonları' Chambers'i Türkmenistan'da ziyaret edip sipariş pazarlığı yapmışlar! Yaşasın direğe dayalı milliyetçilik! Tabii bizim direk en büyük olmalı!"

Elvan kızımız üzülmesin; en mânidar anda ve yerde ona küçük bir bayrak veremeyebiliriz ama bu millet icab ederse kumaşı has atlastan, gönder ipi ibrişimden, direği altından olmak üzere dünyanın en büyük bayrağını yapar ve Guinness rekorlar kitabındaki yerini alır.

Düşmanlarımızın da korku ve haşyetten dudakları uçuklar!

Şükür; müziği sosyolojisiyle yapan gençlerimiz de var

Müzik sosyolojisi nedir? Müzik sosyolojisi, kısaca müzikle toplum arasındaki ilişkileri anlama gayreti ve bu gayretin ilmî disiplin altına alınmış şeklidir.

İlmî disiplinler mesele çözmezler; meseleyi görünür kılmaya, anlamaya ve boyutlarını kavramamıza yardım ederler. Bulanık görüntüyü mümkün olduğunca berraklaştırırlar.

Müzik sosyolojisi disiplini, genel hatları itibariyle bizde hâlâ resmî ideolojinin ağır gölgesi altındadır. Buna göre Batı'yla yakın temas kurduğumuz devirden önce Osmanlılar'da müzik iki kol üzerinden yürümekteydi. İlki 'saray müziği' idi; Bizans'tan devşirilmişti, 'millî' niteliği yoktu. Saray ve sarayın çevresini kuşatan yiyici-rüşvetçi takımı kendilerine mahsus, dejenere bir zevk geliştirerek yine saray çevresinden çöplenen bestecilere halktan kopuk, kimsenin anlamadığı, uyuşuk, ağır eserler yaptırmışlardı. Buna mukâbil Türk halkının gerçek müziği 'halk' müziği idi; türküler, deyişler, halaylar vb... Bu müzik halkın bağrından çıkan kaynak suları gibi duru, temiz ve güzel bir müzikti. Osmanlılar devrinde 'Türk' kelimesi, 'kaba, yontulmamış, köylü' manasında kullanıldığı gibi halkın müziği de basit bulunuyor ve kıymet verilmiyordu.

Basit bir klişe, anlaşılır bir tablo; dost ve düşman kuvvetlerin açıkça işaretlendiği bu şemanın gücü, 'Batılı esaslar ve kavramlar üzerinde yeni bir toplum, yeni bir millet inşâ etmek' faraziyesiyle tam bir âhenk teşkil etmesinden geliyor. Nitekim 'müzik inkılâbı' işte bu ana fikirden harekete geçmiş, 'saray müziği' yasaklanmış, Cumhuriyet'in yeni bestecilerine öz be öz Türk Halk Müziği nağmelerinden ilham alınarak Batılı müzik tekniğine uygun yeni komposizyonlar yapmaları talimatı verilmişti.

Bu projenin gemicilik tabiriyle karaya vurduğu malum; olmadı ve hiç olmayacak. Ã‡ ünkü Cumhuriyet'in müzik inkılabı, müzik sosyolojisinin temel kuralını askıya alarak yola çıkmış otoriter bir projeydi: 'Olan'dan değil, 'olması gereken'den yola çıkıyor ve toplum kültürünün devlet eliyle biçimlendirilebileceği varsayımına dayanıyordu. Nitekim bu dönemde, varlığı

'saray bestecileri'ni hatırlatan bir besteci kuşağına önemli siparişler ve destekler verildi, bütün okullarda yıllarca -hatta 1980'lere kadar- Batı müziği temelli eğitim verildi. Türk çocukları, sırf kulakları tampere seslere âşinalık kazansın diye Türk sazlarından uzakta tutulup ellerine en ucuzundan mandolin, flüt tutuşturuldu. Neticede okullarda bir kaç kuşak boyunca Batı müziği eğitimi kazandırılmaya çalışılan nesiller, ne iyi bir Batı müziği dinleyicisi, ne de icracısı olabildiler. Ele geçen ilk fırsatta kendi müzik köklerini hatırlatan nağmelere döndüler, o sesleri aradı ve buldular.

Bu arada çok önemli bir başka gelişme ortaya çıktı. İletişim araçlarının sınır tanımadan bütün dünyayı birbirinden haberdar etmesi 'popüler müzik' diye bilinen yeni bir türün doğmasına yol açtı. Müzik ürünleri hiç bir engelle karşılaşmadan dünyayı dolaşmaya ve kendi kitlesini bulmaya başladı. Bu müzik ne Doğulu ne Batılı manada 'klasik' formlara aldırış etmiyordu ama yapısı itibariyle Batılıydı. Şimdi en kapalı toplumlarda bile pop müziğin dinleyici ve hayran kitlesi var. Cumhuriyet inkılabının devlet zoruyla yapamadığını bu manada popüler müzik (pop) tek başına yaptı. Öyle ki açılan yoldan pop müziği aşağılayan, değersiz bulan ve reddeden başka müzik akımları (rock, metal, vb.) yürüyüp kendi hayran kitlelerini buldular. Bu topluluklardan herhangi birinin İstanbul'da 40-50 bin kişiye konser vermesi artık sıradan bir olaydır.

Bir başka gelişme ise, iletişim teknolojisindeki patlamanın, müzik meraklılarına istedikleri gibi tercih yapabilme imkânlarını sunması oldu. Yüz yıl öncesine göre müziğin müşterisi kat be kat arttı. Sınırlamalar anlamsız kaldı ve genç kuşaklarda müzik zevki, tamamen şahsî tabiata itaat eden bir serbest tercih hâlinde belirmeye başladı.

Hürriyet güzel şey ve nimetlerini tez zamanda görmeye başladık. Sokaklarda gördüğünüz o çocuklara dikkat edin: Kimi gitar, kimi bağlama taşıyor; kiminde ney torbası, kiminde ud kılıfı... Kulaklıklarına takılı kabloların ucu, milyarlarca dolarlık global müzik endüstrisinin en taze ürünlerine kadar uzanan gençler, müziğe bizden farklı bir nazarla bakıyorlar. Bizim kuşakların kolay anlamayacağı farklı bir bakış: Sınırlama ve yasakları manasız buluyorlar, kalite talep ediyorlar, müzikle daha derin ve ciddi bir ilişki arıyor ve hiç şüphe götürmez ki, bizim kuşakların becerebildiğinden daha iyi müzik icra ediyorlar. Hepsinden daha dikkate değer olanı ise müzikle toplum arasındaki ilişkileri gözlemleyip mana vermekte, nice akademisyen ve sosyologdan daha mahir, daha samimi ve sahih bir yaklaşımları var.

KIRIKA TOPLULUĞU VE KABA SAZ ALBÜMÜ'NE DİKKAT

Geçenlerde tesadüfen elime geçen Roll adlı müzik dergisinde çok dikkat çekici bir röportaj okudum. Mülakât 'Kırıka' isimli müzik topluluğu üyelerinden Salih Nazım Peker ve Hasan Devrim Kınlı ile yapılmıştı (Roll, 2008 Ağustos sayısı). Kırıka topluluğu, resmi ideolojinin getirdiği o saçma sapan klasmanı reddederek çok ilginç bir tesbitte bulunuyor ve bizim musikimizin içinde zaten mevcut bulunan 'şehirli halk müziği' boyutuna dikkat çekiyorlar.

Kendi tabirleriyle 'bugünün sözlerini, şarkılarını bazı geleneksel formlarla dile' getirmeye gayret ediyorlar ve şöyle diyorlar: "Form bizi geleneğe, hayata, düne, bugüne ve yarına bağlayan bir zincir; dün ile neden ciddi ilişki kurulmuyor? (...) Biz, şehirli halk musikisi dinliyoruz. Bugün biraz yüksek müzik tabiriyle anılıyor Klasik Türk Müziği, Türk Sanat Müziği deniliyor; ama aslında şehirli halk müziği. (...) Bizde halk müziği hep köyle özdeşleştiriliyor; ama bir de şehirli halk müziği var."

Bu mülakatta bilmediğim yeni şeyler öğrendim. Mesela Yunanistan'da 30'lu yıllarda Metaxas zamanında Doğu tarzındaki müziğin yasaklandığını, makam çalınabilen ve tampare olmayan sazların kırıldığını, Rebet havalarının hapse sokulduğunu, bunu yapanların halka, 'tek doğru müzik Alman müziğidir' diye dayattıklarını bilmiyordum. Kezâ müzik tarihimiz konusunda cahil sayılmasam da Osmanlı lonca sistemi içinde 'Esnaf Mehteri' diye bilinen bir kavramın yaşadığını da yeni öğrendim: "Bugün biz mehteri çok hamasî algılıyoruz. Oysa paşaların, sultanların, vezirlerin mehteri olduğu gibi loncaların da mehteri vardı. Kunduracı mehteri bayramlarda padişahın önünden geçiyordu; ama düğünler, sünnetler için de kiralanabiliyordu. Dünyada halk bandosu olan nadir kültürlerden biriyiz. Halk bandosu çok büyük kültürdü ama bugün esamisi okunmuyor."

â€¦

Sahi onca beste kalabalığı içinde niçin yeni bir mehter havası duymayız; yeni bir zeybek niçin müzik listelerini kırıp geçirmez?

Açık söylemek lazımsa, bu iki genç müzikolog ve müzisyenin söyledikleri, bildiğim şeyleri zenginleştirdi ve meseleye bakışımda bana yeni bir ufuk kazandırdı. 'Bu gençler doğru şeyler söylüyorlar ama bakalım nasıl müzik yapıyorlar' diye merak ettim. Kırıka topluluğunun ilk albümü, bizim 'incesaz'a kinâye olsun diye gerek 'Kaba saz' adını taşıyor. Dinledim ve beğendim; kimbilir ilerde ne güzel eserlere imza koyacaklar diye ümitlendim. Siz de ümitvâr olmalısınız çünkü bu gençler, işin teorisini yapmakla kalmıyor, kültürümüzün çok önemli kısmını yeniden üretebiliyorlar. Oysa ki bizim milliyetçiliğimizin en kusurlu tarafı, eski değerleri yeniden üretememek, daha doğrusu laftan başka bir şey üretememektir.

Bu mülakâtın özetini bile burada sizlere aktarmama imkan yok. Roll Dergisi'nin internet yayını olmadığı için size link adresi de veremiyorum. Bu durumda müzik meselelerine ciddi yaklaşan radyo ve televizyon yapımcılarına görev düşüyor. Bu gençleri bulup tekrar konuştursunlar müziklerini dinleyelim ve fikirlerini tartışalım.

Kağnı gıcırtısı

Bana akran yaşta olanlar kağnıyı bilirler de gençler belki sadece adını duymuştur. Harman zamanı geldiğinde sabahın erken saatlerinde şehrin sokaklarını dolduran o acılı feryat sesleri, yakın köylerde oturan çiftçilerin kağnı tekerlerinden gelirdi.

Kağnı dediğiniz usta bir köy dülgerinin tek bir keserle yapabildiği bir ulaşım vasıtası; çift öküzle çekilir, demir aksâmı yoktur. Kağnıyı Hititler de bilirmiş, demek ki en azından 4000 senelik bir araçtan söz ediyoruz. Anadolu'nun sapa yerlerinde kalıntısına hâlâ rastlanan kerpiç tekniğine dayalı evler de bize Hitit mirası; su gücüyle çalışan değirmen de öyle, kalbur, yaba, teper gibi hububatla ilgili âletler de...

Anadolu ahalisinin geçimliği asgariden 4 bin senedir değişmemiş; kıraç tarlaya erken baharda tohumluk saçılacak, güz başlamadan hasat edilecek; hasattan tohumluk ayrılınca geriye kalan şey tam bir senelik iaşedir. Belki beş-altı bin seneden beri devam eden geçimlik tarzının - değişmek ne kelime- tepetakla olduğu hızlı zamanların müşahidiyiz biz.

On kişiden sekizinin rençberlikle uğraştığı yıllarda doğanlar bugün, on kişiden yedisinin şehirlerde, rençberlik dışında işler peşinde rızkını aradığı bambaşka bir devirde yaşıyor.

Nüfusumuzun en azından yarısı, "Kat Mülkiyeti Kanunu" ile tanışalı on sene bile olmadı; trafiğimizin bir kanunu var, düzeni yok; hâl böyle iken bir asırda dört kere anayasa değiştirmiş, hesaba gelmez tâdiller yapmışız. Bir ömürden bile az zaman içinde dünyanın bütün nimetlerini taleb ediyor, her şeyin en iyisini istiyoruz. Gözümüz yükseklerde fakat ayağımız yerde ve öyle olması gerekir; hızlı değişip dönüştüğümüz için sistem yüksek ısı üretiyor. Dünya ile geç ilişki kurmanın şaşkınlığı içindeyiz; gurbeti ancak askerlik hizmetinde tanıyan Anadolu ahalisinin üç milyondan fazlası bugün Avrupa'da yaşıyor ve haylicesi orada bir düzen tutturabildiği için dönmeyi de düşünmüyor.

İki asrın rüyâsı bugünün gerçeğidir; Türkiye modernleşen bir toplumdur ve bu istikametin alternatifi yok. Doğurganlık oranı düşerken evlenme yaşı yükseliyor. Tüp bebek vakaları artık istisnâ olmaktan çıktı. Kızlarını okutamayan aileler, sanki evden cenâze çıkmışa benzer bir yıkılmışlık hissine kapılıyorlar. İki hafta sonra okullar açılacak ve o bir türlü beğenmediğimiz Milli Eğitim Bakanlığı, 15 milyona yakın öğrencinin eğitimini organize edecek. Üniversite sayısı yüze yaklaşırken yüksek öğretimin kalitesi de yükseliyor; hâle bakınız ki, biz henüz yirmi sene önce kurulmuş taşra üniversitelerinden Oxford performansı bekleyecek derecede yüksek beklentiler içindeyiz!

Geçenlerde genç bir adam, bana, "Türkiye nereye gidiyor?" diye sordu; ona, yukarda anlattığım şeylerden bahsettim.Kağnı hızını yadırgamayan zamanı tasarruf algımız, şimdi internette data akışından, uçak gecikmelerinden, trafik sıkışıklığından rahatsızdır; tabii karşılamak lâzım. Türk halkı değişimin rüzgârını kanatlarında hissetti bir kere ve bundan memnundur. Tek zaafı, gökteki yıldızları isterken kendisini bu talebinde haklı hissedecek derecede yüksek üretim için organize olamayışıdır; kimin kabahati? Toplum değişirken

yöneticiler de aynı savruluşa mâruz kaldı; biz sınıf değiştirirken onlar da hızlı sınıf değiştirmenin sadmeleriyle sarsıldılar.

Bu iyimser bir bakış açısıdır; aynı verileri tamamen farklı tarzda yorumlamak da mümkün, fakat unutulmamalı, kulağımızdan henüz kağnı gıcırtısının sesi silinmemişken tarihin makas değiştirdiği bir demden geçiyoruz.

Başsağlığı: Anadolu Medeniyetleri Müzesi Müdürü, aziz dostum, arkadaşım ve hemşehrim, değerli sanat tarihçisi Hikmet Denizli'nin vefatını üzüntüyle öğrendim. Yakınlarına başsağlığı diliyorum; Allah rahmet eylesin.

"Türk milleti tab'en demokrattır!"

1. Yıl nutku görüntüleri hariç tutulursa Atatürk'e ait belgesel niteliğinde film görüntüsü yok denecek kadar az; işte o nâdirattan biri Cumhurbaşkanlığı sitesinde yayına sunulmuş.

2 dakika 19 saniyelik kısa videoda Atatürk, ABD Büyükelçisi Joseph C. Grew ile bir bahçede yan yana görülüyor.

Atatürk'ü merak ve dikkatle dinliyor, seyrediyorum: Çok rahat, irticâlî (dikkat; "irticâî" değil) konuşuyor, söz dizimi "kitâbî Türkçe"ye misâl gösterilecek derecede güzel, neredeyse kusursuz. Söylediklerinin mantık metâneti çok dikkat çekici. "Devlet adamı" vasfı fevkalâde bâriz.

Sonra kafama dank ediyor ki, Atatürk başka bir devrin, başka bir terkîbin adamıdır ve bizim modern vehimlerle tasavvur ettiğimiz kişiyle pek az alâkası vardır; üzerinde "medenî beşeriyet"in telebbüs ettiği şık bir elbise taşıması haricinde kameraya kendinden emin bir edâ ile söz söyleyen kişi "Osmanlı ricâli"ndendir.

Niçin diye soracaksınız: Şundan; bu kısacık videoyu, bu yaz döneminde üniversiteyi bitirmiş gençlerimize seyrettirelim, -ADD'nin önde gelenleri de dahil- yarım sayfalık metinde geçen kelimeleri bilen çıkmaz. Cumhuriyet kuşaklarıyla Atatürk'ün tekellüm ve tasarruf ettiği lisan arasındaki köprüler berhava edilmiştir. Yalın, sade, çıplak bir gerçek: Atatürk'ün lisânını ancak tercümesiyle anlıyoruz. "Sadeleştirilmemesi" gereken metinler de bulunabileceğini kimselere kabul ettiremedik. İşte buyrunuz; ha Atatürk'ün "Nutuk"u, ha Kennedy'nin "Fazilet Mücadelesi"; ikisi de tercüme edilmedikçe gençlere bir şey söyleyemiyor. Cumhuriyet'in eğitim kurumlarında bu lisânı okuyup yazmak için lâakal yüksek lisans olmak üzere doktora seviyesinde uzmanlık bilgisine sahip olmak şart. Öyle mi olmalıydı?

Nergisi'nin müseccâ ve müşkül metinlerinden bahsetmiyoruz; sene -siz bilemediniz- 1931. Türk milleti, seksen sene önce millî liderinin konuştuğu lisandan kopmuş fakat Atatürk'ü sevdiğini, anladığını ileri sürüyor; halbuki bir insanı anlamak, kelimelerini, o kelimelerle ifade etmeye çalıştığı anlam iklimini tanımak ve bilmekle olur.

Bir sivil toplum örgütü, "Türkçemize sahip çıkmak için 100 bin imza" toplamak derdiyle sağa-sola e-mektup yolluyor. "Türkçe Yasası" çıkarılacakmış ve böylece "yabancı dille öğretim, basın yayındaki dil kirliliği, tabelalarda Türkçe vb. konularda yasal güvence sağlanacak"mış. Beyhûde gayret, mânâsız vâveylâ! Atatürk'ün Türkçesi gitti gider, zira vaktiyle Atatürkçülük nâmına canına okunmuş bir lisandır o, "Türkçe değildir, Arab'ın, Fars'ın lisanıdır" diye bıçaklanmamış yeri kalmamıştır. Meraklılarının gözü aydın olsundur. Sadeleştirilmiş metinler, o mevtânın helvası oluyor; âfiyet olsun, yiyin fakat biliniz ki rûhu eksiktir.

Bu ilginç konuşmanın metnini buracıkta vermek isterdim ama birkaç alıntı cümleyle kasdımı belki anlatabilirim; diyor ki Atatürk: "Türk milleti tab'en demokrattır (...) Amerika Milleti'nin, benliğini hissettiği dakikada istinad ettiği, i'lâ ettiği demokrasidir. Amerikalılar bu mevhibe ile mümtaz bir millet olarak beşeriyet dünyasında arz-ı mevcudiyet eyledi (...) Temsil etmekle mübahi olduğum Türk milletinin, yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin insani gayesi işte bundan ibarettir."

Meraklıları internetten bulup defalarca seyredip düşünsünler fakat birkaç not: Cumhurbaşkanlığı sitesindeki video linki aksıyor. Hürriyet'teki link daha iyi ama alt bilgilerinde yanlışlık var. Görüntüler Hürriyet'in ileri sürdüğü gibi 1925'te çekilmiş olamaz zirâ (zirâ nedir ağabey?) ABD Sefir-i Kebir'i Joseph C. Grew, Türkiye'de 1927 ile 1932 yılları arasında bulunmuş; zaten Atatürk'ün görüntüsü de bu basit yanlışı tekzib etmekte. Böyle hatalara düşmemek için tarihçi veya "araştırmacı gazeteci" olmaya gerek yok; düz mantık kâfi.

Unutmadan belirteyim; ben Atatürk'ün vecizeleri arasında "Türk milleti tab'en demokrattır" diye bir söz bilmiyordum; şimdi öğrendim ve çok hoşuma gitti. Meclis Başkanı'nın yerinde olsam başta genel kurul salonu olmak üzere -özellikle- bütün grup salonlarına iri harflerle yazdırırdım.

Atatürk ne diyor, muakkipleri (!) ne dâvâdadır; ibret!

Sünnetçinin stresi

Zenginin malı, züğürdün çenesini yorar derler ya, yine öyle olacak; Bursa'da yaşayan bir emlâkçı vatandaşımız oğlunun sünnet mürüvvetini kutlamak için hadiseyi biraz abartarak gazetelerin diline düşmüş bulunuyor.

Bu cümledeki "dile düşmek" deyişini kötü bir mânâya yormamalısınız; nitekim bazı ayrıntıları öğrendikten sonra hep birlikte şu kanaate varıyoruz ki düğün sahibi, şu kutlama meselesini biraz da "dile düşmek" için kasden abartmış olduğundan bakınız aynen şöyle demiş,

"Sünnet töreninin uzun yıllar konuşulması için stadyum ve helikopter kiraladım. Üç gün üç gece sürecek düğüne katılımın fazla olması için gazeteye ilan da verdim. Oğlum için tüm servetimi harcamaya hazırım"

Tabii tam bu noktada, sünnetlik çocuğun, "babacığım, servetinin hepsini bu basit ameliye için harcama; birazını bana bırak" diye itirazda bulunduğunu tahmin edebiliriz ama mürüvvet düşkünü baba kararlıdır.

Saati bilmem kaç Euro'dan helikopter kiralaması, aile efradıyla beraber helikoptere doluşup evvela şööyle bir şehir turu atıldıktan sonra kiralanan stadyuma inmesi, stadyumda beş bin kişiye pilav üstü tavuk kızartması ve ayran ikramında bulunması ve nihayetinde davetlilerin gazete ilanı ile stadyuma çağırılmaları hep bunu gösteriyor ki baba, meseleyi abartmakta kararlıdır.

Bu kadarla da yetinmiyor sevinçli baba; düğüne meşhur şarkıcıları, dansözleri çağırıyor (dansöz gelmemiş); onunla da yetinmiyor, dinibütün davetlilerin hisli duygularına hitab etmiş olmak için (Türkçe yanlışlarının farkındayım ama bu mevzuya uygun bulduğum için tercih ettim) meşhur Hâfız mevlidhanlarımızdan bir hocayı "Kur'an-ı Kerim ziyafeti" için angaje etmeyi ihmal etmiyor. Tabii, her nevi eğlencelerin ayrılmaz parçası haline gelen Konya Mevlana Folklor ekibinin gösterisini de bu meyanda zikretmeyi lüzumsuz görüyorum.

Ayılana gazoz, bayılana limon!

Seküler davetlilere dansöz ve şarkıcı; "Bu ne rezillik, destuur, günaha girmeyelim durup dururken tövbe tövbe!" diye hoşnutsuzluk göstereceklere Hâfız efendi"den Kur'an tilâveti.

Canım Türkiyem!

Bitti sandınız değil mi? Hayır bitmedi!

Oğlunun mürüvvetini görmek için su gibi para akıtmaktan çekinmeyen baba, açıldıkça açılıyor ve diyor ki, "Oğlumu evlendirirken F-16 kiralayacağım."

Siz, "Yok yahu daha neler!" diye hayret ededururken ben başka bir şeyi merak etmeye başladım.

Sünnetçiyi!

Zavallı sünnetçi, mürüvveti bu kadar kıymetli bir erkek çocuğunu sünnet ederken, "Ezkaza operasyon esnasında elim titrer de bir yanlışlık yaparsam, Türk-İslâm âlemi bir daha kat'iyyen belini doğrultabilmez." diye nasıl ecel terleri dökmüş, nasıl streslere girmiştir kim bilir?

Şaka değil, ucundan azıcık kesilen şeyin sahibi, yarın evlendiğinde F-16'lara binecek, belki de uçak gemisiyle balayına gidecek önemli bir insandır. İnsanın eli titremez mi?

Gazeteci milleti meraklı tabii, hemen sormuşlar: "Anladık yel değirmeni fakat suyu nerden geliyor", yani, "Havaya savuracak bu kadar parayı nerden buldunuz, nasıl kazandınız?" meâlinde bir soru...

Cevap:

"Para hiç sorun değil. Eşle dostla oldu, herkesten Allah razı olsun, ben itibarlı bir adamım, bunu eşle dostla yaptık"

Ey okuyucu, hemen eline bir kağıt kalem alıyorsun ve ne kadar eşin dostun varsa liste halinde alt alta sıralıyorsun; sonra herbirinin karşısına, böyle mürüvvetli bir günde "eş-dost"un size kaç para yardımda bulunabileceklerini tahminen yazıp yekun çizgisini çekiyorsun...

Neticeye bakıp ağlamak yok; haset etmek de yok. Onu işin tâ başında eş-dost edinirken düşünecektiniz efendim.

Geçelim.

Düğün sahibi bombayı sona saklamış...

Basın mensuplarının ısrarlı soruları üzerine ağzındaki baklayı çıkaran mutlu baba, "Benim de siyasi bir görüşüm var. Ben de milletvekilliğine adayım, parayı da ondan harcıyorum. Bugünden itibaren adayım" şeklinde konuşmuş.

Budur!

Bunu da geçiyoruz ama!

Haberde en çok dikkatimi çeken ve hoşuma giden ayrıntıyı sona sakladım. Habere göre olay aynen şöyle cereyan etmiş: Sünnet düğünü esnasında sahnede şarkı söyleyen şarkıcının başından aşağıya 10'ar YTL'lik banknot destesini savuran babasının durumunu gören sünnetlik çocuk, paraların kapanın elinde kaldığını görünce "Destur yiğidim, yettim!" diye düşünerek yatağından doğrulup piste koşmuş ve babasının yere saçtığı paralardan toplayabildiği kadarını derdest edip cebine indirmiş.

Ne düşündüğünüzü biliyorum...

Neredeyse hepiniz, "Oğlan akıllı imiş." diye geçirmektesiniz içinizden.

Ben de bu düşünceye katılıyorum; oğlan akıllı fakat işi zor; çok zor.

Bu gidişatla evlenme günü gelip çattığında düğün bineği olarak -ki daha şimdiden mutluluk diliyoruz kendisine- değil F-16'lara binmek, Doğan görünümlü Şahin bile bulabilmesi zor görünüyor.

Nitekim yere saçılan paralardan kurtarabildiği kadarını kurtarmak basiretini göstermesi, durumun farkında olduğunu gösteriyor.

Ne diyelim; iyi olur inşallah.

Şimdi diyeceksiniz ki, "Bize ne; adamın parası çokmuş, harcamış, saçmış-savurmuş; bize ne?"

Ben de onu söylüyordum zaten, araya lâf girdi.

İnanmayan bu yazının ilk cümlesine yeniden göz atabilir.

2008

29 Eylül

CERN deneyi ve İslâmi tutum Aksiyon Dergisi

29 Eylül

Cem Yılmaz göreve! Zaman Gazetesi

28 Eylül

Babama Mevlevi dervişi olduğumu söylemeyin; o beni hâlâ pizzacıda hamurkâr

sanıyor Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

27 Eylül

Moderatör! Zaman Gazetesi

24 Eylül

Ergenekon, sistemi dönüştürüyor! Zaman Gazetesi

22 Eylül

Müslümanların zenginlikle sınanması Aksiyon Dergisi

22 Eylül

"Cafcaf"lı bir Ergenekon analizi! Zaman Gazetesi

21 Eylül

Muallim Cevdet Bey Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

20 Eylül

Predator! Zaman Gazetesi

17 Eylül

Gizli kayıt deşifresi Zaman Gazetesi

15 Eylül

Siyasetle uğraşmak muhariplik ruhunu zedeler Aksiyon Dergisi

15 Eylül

Al mektuplarını; ver mektuplarımı! Zaman Gazetesi

14 Eylül

Cami ve çocuk Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

13 Eylül

Ramazan ekonomisine feda ettiğimiz dindarlık Zaman Gazetesi, Cumaertesi

13 Eylül

Başkan, buralar sensiz olmaz! Zaman Gazetesi

10 Eylül

Yılan görmüş gibi Zaman Gazetesi

08 Eylül

Ne şecaat arz etme; ne sirkatin söylemek! Aksiyon Dergisi

08 Eylül

Çöl hırsızı Zaman Gazetesi

07 Eylül

Neyleyim tahtı... Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

06 Eylül

Allah rızası için laik olalım lütfen! Zaman Gazetesi

03 Eylül

AKP Diyanet'e emretsin; orucu yiyek! Zaman Gazetesi

01 Eylül

Horoz Şekeri Zaman Gazetesi, Sektöreel

01 Eylül

Menfaat bölüşülmesi ve hukuk devleti arasındaki ilişki Aksiyon Dergisi

01 Eylül

Resmî bayram helvası Zaman Gazetesi

Resmî bayram helvası

Telefon şirketlerine sorulsun, meselâ Regaip Kandili'nde mi daha çok mesaj çekiyor millet birbirine, yoksa herhangi bir resmî bayram gününde mi?

Siz cevabı düşünürken bir başka mâlum sahneyi tasvir edeyim. Resmî bir bayram gündeyiz; "hükümet meydanı" trafiğe kapatılmış; Vilayet konağının önüne birkaç gün öncesinden 100-150 kişilik bir portatif protokol tribünü hazırlanıp üstü tente ile örtülmüş. Protokole dâhil zevât, ütülü bayramlık elbiseleri ve kara gözlükleriyle protokol koltuklarındaki yerlerini almışlar.

Birazdan resm-i geçit başlıyacak (buradaki "resm" tören, merasim mânâsında) ve teoriye göre milletle devletin kesiştiği yeri temsil eden öğrenciler, askerler, küçük dereceli memurlar, bazı esnaf temsilcileri, protokolün önünden sırayla geçerek devletin huzurunda bir nevi denetleme verecekler; "bakalım millet dersini iyi çalışmış mıdır vb?.."

Bu tabloda millet, kenarlardadır. Kolluk kuvvetlerinin etten duvar ördüğü yerin dışında "bayram"ı kıyısından seyreder, cızırtılı ses cihazlarından yükselen o kasıntılı "tören bitmiştir; arz ederim" komutuyla evlerine dönerler.

Resmî bayramların bir de resepsiyon faslı vardır ki, millet bu törenlere oldum olası davetli değildir; meraklanıp içeri girmek isteyenler, bizzat havalarını alırlar. Resepsiyonlarda protokole dâhil zevât, kîse-i milletten birbirini ağırlar. Yemek verilip verilmediğini bilmiyorum; herhalde "kanepe" türü ayakta atıştırılan şeyler ikram edilir, cazbant çalınır, dans edilir, ayaküstü sohbetler kıvamlandırılır.

Mantık şudur; gündüz törenlerinde "millet"in gönlü görülmüş, ayakta tutulmak ve zabıta kordonunda bekletilmek suretiyle gerekli ikramlar yapılmıştır; şimdi ricâl-i devletin birbirini kutlama ve yorgunluk giderme vaktidir.

Resepsiyonlara bazı torpilli (şimdi ona "akredite" diyorlar) gazeteciler de alınır; onlar da resepsiyon âdâbına uygun ütülü frakları ve papyon kravatlarıyla, mühim zevât arasında gezinerek bunların birbiriyle ne konuştuğunu, hangi mühim meseleler hakkında nasıl mesaj verdiklerini öğrenmeye çalışıp ertesi gün gazetelerinde "gecenin ilginç ayrıntıları" başlığıyla gördükleri hoşlukları kaydederler. Bazı köşe yazarları da bunlara olağanüstü ehemmiyet atfedip "nereye gidiyoruz" filan gibi vahim şeyler yazarlar.

Ve biz anlarız ki, bunlar millî bayram filan değildir; devlet bayramıdır; daha doğrusu bürokrasi bayramı. Millî hassasiyeti yüksek olanlarımız penceresine, balkonuna bayrak asar fakat kimsenin aklına bir "resmî bayram çorbası", "bayram tatlısı", "bayram simidi" yapmak veya en azından "resmî bayram helvası" pişirtmek gelmez. Ahali o gün, "bayramdır, büyüklerimizin hâlini hatırını soralım" diye telefonlaşıp, mesaj çekerek telefon şirketlerini zevkten bayıltacak yoğun görüşme trafiği başlatmaz. Yazının ilk paragrafındaki sual işbu mânâyı mündemiç idi.

Ramazan'ınızı tebrik ederim; hayırlı, uğurlu olsun. Ramazan ayının kadrini bilip, kendini uhrevî güzelliklere hazırlayanları bir hususta ikaz etmek isterim: Dinî ve manevî duyguların nasıl da ticaret ve tiraja âlet edildiğini fark edince üzülüp ye'se kapılmayınız, medyatik ve Ramazaniyelik ekran vaizlerinin boyun büküp gözyaşı dökerek duygulu bir ses tonuyla televizyon seyircisine anlattığı steril dinî hikâyelere bakıp da dininizden soğumayınız. Kimseleri, Müslüman olmayanlara uzaktan bakıp da, "dininin kıymetini bil" diye

hayıflandıracak davranışlardan uzak durmak lâzımdır. Bunların kâffesi âhir zamana kalmış Müslümanlar için birer imtihan ve sebeb-i ibret olup, sabredilecek şeyler zümresindendir.

Oruç, ibadetin en görünmez cüz'ü; onu görünür kılmak için kendini helâk edenler hakkında hayır duada bulununuz; umulur ki, "ben ne yapıyorum yahu" diye silkinip ıslah olurlar. Olurlar mı; neş'eleri bilir? Birinci vazifemiz evvelen kendi nefis yükümüzü ıslahtır vesselâm.

Menfaat bölüşülmesi ve hukuk devleti arasındaki ilişki

İktisada başlangıç derslerinde şöyle tarif ederler: Paranın (menkul değerler) getirisine (nema) faiz, emeğin bedeline ücret, gayrımenkulün kazancına ise rant denir. Siyaset lugatine eski bir parti liderinin soktuğu "rantiye" kavramı ise menkul değer geliriyle hayatını sürdüren kimsedir.

Son elli sene içinde Türkiye'de şehirleşme cereyanı büyük bir hız kazandı; son istatistiklere göre nüfusumuzun yüzde 70'i şehirlerde yaşıyor. Şehirler insan ilişkilerinin ve mesken ihtiyacının en yoğun olduğu yerlerdir; bu yüzden şehirlerde rant değerleri, kır yerleşmine göre çok yüksektir. Köyde bir çiftçi ailesinin geçimini güç-bela temin edebilen 50-100 dönümlük kıraç arazi, bir şehre taşınabilse sahibini mühim bir servet sahibi yapar, ihyâ eder.

Büyük şehirlerde yıllardan beri rant gelirinden hisse kapmak mücadelesi veriliyor; dünyanın her yerinde olup biten şey, bizde de cereyan ediyor. Fark, rant gelirinin, önceden belirlenen kurallara göre değil, güç ve politik iktidar ilişkilerinin kapıştığı "fiili" kurallara göre bölüşülmesinde.

Aslında teorik izaha lüzum kalmaksızın hepimizin yaşadığı ve bildiği olgulardan bahsediyoruz.

Şehirlerde rant değerleri nâzım planlar ve imar planları dediğimiz, önceden belirlenen kurallara göre tayin edilir fakat hepimiz biliriz ki, meselâ imar planında "yeşil alan" diye işaretlenen bir yerin imara açılması pekâlâ mümkündür. Kaçak binalara sonradan ruhsat alınabilir veya imara açılmış fakat belirli bir kat yüksekliğine ve arsa/bina orantısına göre yapılaşma izni verilmiş yerlerde planlar değişikliğe uğrayabilir. Türkiye'de imar planları veya nâzım planların değişikliğe uğraması istisnai hallerden değil, "tabii" durumlardan sayılır. Hükümet yetkililerin, hukukçuların, teknik elemanların, mahalli idare yöneticilerinin ve şehirci uzmanların bir araya gelerek oluşturdukları şehir vizyonu, sonraki yıllarda yine aynı nitelikte kurullar tarafından tâdil veya ıslah edilir; sert prensipler yumuşatılır ve başka anlamlara gelecek şekilde yorumlanır. Kolaylıkla tahmin edilecektir ki yapılan değişikliklerin büyük kısmı, yeni imar alanları ve kapasiteleri ortaya çıkarmaktadır; bu safhada siyasi nüfuz ve ağırlık son derece tayin edicidir.

Değişiklik hallerine, nadir istisnalar dışında bizde pek itiraz edilmez; değişiklik sınırlarına komşu bölgelerde malı-mülkü olanlar ve idealist şehir plancıları şikayetlenirse de sesleri pek duyulmaz; esasen bu gibi uygulamalar genellikle herkesin işine gelir.

Niçin böyle olur; çünkü rant yoluyla para kazanmak, servet edinmenin en kolay, en zahmetsiz ve en emeksiz şeklidir. Vaktiyle kamu arazisi üzerine ruhsatsız bina (gecekondu) yaptıktan sonra bir zaman sabredip ardından sistematik aralıklarla çıkan gecekondu ve imar aflarından istifade ile servet-ü sâmân sahibi olanlar bu mekanizmayı gayet iyi bilirler. Arsayı, imara uygun yapı şekline dönüştürenler ise neredeyse bu işin allâmesi sayılırlar.

Rant sektöründe kilit taşı siyasi iradedir; siyasi irade hem merkezi yönetim (yürüme uzvu), hem kanunu düzenleme yapabilme kudreti (yasama) ve son olarak mahalli idarelerdeki ağırlıkları ile rant sektöründe en büyük tayin edici mevkiindedir. Partili yandaşlar önde olmak üzere, rant üzerinden değer üreten sektörler, siyasi iktidarla her zaman iyi ilişkiler içinde bulunmaya itina gösterirler. Meclis sıralarında birbirlerini en sert sözlerle yaralayan siyasi hasımların, ranta ilişkin konularda şaşırtıcı denecek bir kolaylıkla uzlaşıp anlaşabilmeleri hiç de istisnâ sayılmaz; dünya görüşüne ve siyasi içtihada dair ayrılıkların yatıştığı ender alanlardan biri de rant paylaşımı.

Herhangi bir Avrupa şehrinde çabucak fark edilebilecek gerçeklerden birisi, oralarda rant kavgasının artık yatışmış ve bölüşmenin tamamlanmış olduğu hissidir. Batıda hukukun en üst ve egemen değer normu haline gelmesi, batılıların hukuksever veya hukuka hayran tabiatlarından kaynaklanmıyor; batılılar, sınıflar arası kavgalarda en kanlı çarpışmalar sona erdikten sonra hukukun üstünlüğünü kabullenmenin pratik faydasını teslim edecek derecede tecrübeli (acı çekmiş) ve pratik (akıllı) insanlar. Batıyla aramızda "sosyal zaman" farkı var; zannedildiği gibi Batılı insanla Doğulu insan arasında yaradılıştan gelen anlamlı ve farklı özellikler bulunmuyor. Bizde, kanundışı ama pek kârlı bir proje karşısında insanları hırslandıran ve kanunu istismar etmeye sevk eden temel motivasyon, kanunların gerektiğinde değiştirilebileceği, yargı safhasında bile manüpülasyon yapılabileceği yolundaki beklentidir. Bu beklenti, ham hayâl bir ümitten ibaret değil; öyle olduğunu müteaddid örnekleriyle görüyor, şahit oluyor ve yaşıyoruz.

Bu incitici hâl, şu pratik gerçeğe işaret eder: Türkiye'de devlet, bilmem kaç yıllık geleneğin ürünü olmayıp, bilakis henüz oluşmakta olan bir fikirdir; çünkü devlet, en başta herkese karşı eşit işlediğine herkesin inandığı ve güvendiği bir kamu nizamıdır; bizde devlet hâlâ sınıf ve menfaat çatışmalarının odağında yer tutuyor. Ã□ekirdeği ele geçiren, kavgada -haksız da olsa- büyük avantaj kazanıyor, zengin oluyor.

Ã□atışma, rant ve emsâli menfaat hesaplarının yatışıp dindiği noktadan sonra sükûnete erecektir; hukukun üstünlüğü fikri, hukukun asla suistimal edilemeyecek derecede bir ihtiyaç olduğunun kabulü noktasında tesis edecektir. Hukuk devleti kavramını biz, Batıda icad

olunmuş güzel ve hayırlı bir model diye algılıyoruz ama pratiği ile henüz karşı karşıya gelmekteyiz. Hukuk, çatışma galibinin az çok belli olduğu, tarafların yeni bir çatışmayı sürdürmek için artık istekli olmadığı noktadan itibaren itibar kazanan bir hakemlik müessesesidir. Sair her Batılı kavram gibi hukuk devleti ve hukukun üstünlüğü kurumlarını "bedelini ödemeden" sahiplenemiyoruz.

Bu yazıda bahsedilen şeylerin fazlasıyla teorik kaldığını düşünenler, gazete haberlerini artık başka bir bakışla incelemeyi denemelidir; meselâ, yaklaşan mahalli seçimler sebebiyle Türkiye'de inşaat sektörünün ve yüklenicilik kurumunun aktif siyasete ne kadar yakın ve etkili olabildiğini, bu bakış açısıyla daha iyi fark edebilirsiniz.

AKLINIZDA BULUNSUN: Ã‡ ÜRÜK RAPORU, MESLEK AHLAKI VE BASIN

Askerlik mükellefiyetinin bütün erkek yurttaşlara teşmil edildiği ülkelerde, askerlik yapmamak için "elverişsiz raporu" usulsüzlükleri gündeme gelir. Türkiye'de de böyle oluyor ama bir tersliği kimse yeterince fark etmiyor.

Bir şahsın sağlık sebebiyle askerlik hizmeti yapamayacağına ilişkin teknik kararı, tıp hekimleri ve bu hekimlerden oluşan uzman kurulları veriyor. Biz genellikle usulsüz yollardan çürük raporu alan kişilerin taksiri üzerinde duruyor ve o noktaya yoğunlaşıyoruz; oysa ki bu raporları imzalayan kişi ve kurulların -en azından her dedikoduda töhmet altında kalmamak için- daha hassas ve prensipli davranması gerekiyor.

Mesleklerini inciten her suistimalde haklı olarak tepki gösteren meslek kuruluşları da üzerine düşeni yerine getirmeli ve gerekiyorsa özeleştiriden kaçınmamalıdır; halbuki bu gibi meselelerde en kolay yol tercih edilerek, husûmet basın mensuplarına yöneltilir, gazeteciler yanlı ve tutarsız haber yapmakla suçlanır; oysa ki Türkiye'de, birbirlerini en ağır derecede, kıyasıya eleştiren meslek mensupları yine gazetecilerdir.

Türkiye'de her meslek mensubunun gazeteciler gibi birbirini sigaya çektiğini ve eleştirebildiğini şöyle bir zihninizden geçirmenizi rica ederim; ben tahayyül bile edemiyorum.

Lugat manasıyla "etik", yani meslek ahlakı, sadece gazetecileri değil, her meslek erbabını ilgilendirmeli.

Horoz Şekeri

Ne Şehzadebaşı, ne Direklerarası...

Türkiye'nin taşrasında oruç ayı, zihinlerde eğlence tedaisini harekete geçirmiyor; taşranın böyle bir geleneği yok...

Babalar, iftara sayılı dakikalar kala tatlı bir koşuşturmaca telâşında eve dönerken, -hele evde oruca yeni başlamış çocuklar varsa- çarşının sotalı yerlerine tezgâh açmış seyyar esnafından

bir tane çörek, üstüne -sevindirilecek çocuk sayısı kadar; ne eksik, ne fazla- tahta saplı horoz şekeri saplayıp evin kapısını çalarken, ailenin kışlık erzak ihtiyacını bir kerrede tedarik etmiş gibi gururlanırlar sadece.

Herkesin harcı bir iş değildir haa...

"Eve, çocuklara horoz şekeri aldım" diye kibirlenmekle bitmez iş; marifet, horoz şekerlerini yuvarlak çöreğin bağrına olimpiyat bayrakları gibi rengârenk dikerek kırıp dökmeden eve kadar götürmektedir fakat...

İnce ağızlı keserle düz damarlı çam kütüğünden dikkatle kertilen horoz şekerinin sap kısmı, üstüne çörekotu serpilmiş yumurtalı çöreğin bağrına bir hamlede saplanmamakta direnir; yolda devriliverir, sallanır, rezalettir. Tedbirli babalar, horoz şekerlerini kapıağzında, eve bir adım kala çöreğin üstüne dikmek hesabıyla uyduruk bir gazete kağıdına sardırıp ayrıca taşırlar. Ã□âre midir? Değildir. Bu horoz şekeri denilen tatlıcık öyle gevrek, öyle gevrek bir boyalı ağda kıvamında dondurulmuştur ki, mübarekler "çıtt" diye kırılıvermesi için birbirine hafifçe değmesi yetişir.

İtinayla açılan kağıt ambalajın içinden kuyruğu kırık horoz şekerinin çıkması, kurbanlık diye eve getirilen güzelim hayvanın kör, topal, dişsiz veya sakat çıkması neviinden bir hayal kırıklığıdır;

Kuyruğu olmayan horoz mu olurmuş yahu!

Kırık bir horoz şekeri, büyük bir hayal kırıklığı demektir; ne getirende keyif bırakır, ne yiyende...

Ã□ok sonraları -bu defa- eve horoz şekeri götürecek demlere eriştiğimde yanımda bir çakı bulundurmayı o yüzden ihmal etmemeye itina göstermişimdir. Tahta çubuğun, alt ucundaki kütlüğü izale etmek için çakıyla haffçe sivriltir, çöreğe âlâyı vâlâ ile batırırsınız ki, görenler Sultan Süleyman Yenikapı Tersanesinde denize indirilen ahşap kalyonlarına ana yelken direği rekz ettiriyor sanırlar!..

Horoz şekeri yemenin bir âdâbı, bir muaşereti vardır.

Kuyruğu tastamam bir horoz şekeri şöyle yenir: Evvelâ horozdan ziyade tavus kuşunun o çok fiyakalı, o çok debdebeli ve gösterişli kuyruğunu andırır kısmındaki şekeri, kuyruğun salkımsaçaklaştığı nihai noktadan dille dudak arasında ıslatarak eritmeye başlamalıdır; ikinci safhada mübarek hayvanın baş kısmı renkli bir eriyik halinde, mümkün mertebe ağız içinde bile kırılmamasına azami dikkat sarfolunarak mideye indirilecektir; sonra gövde ve nihayetinde tahta sapın gövdeye birleştiği kısım üzerinde dikkatle çalışılmalıdır; tâ ki tahta aksam üzerinde bir zerre miskal şeker kalıntısı bırakmamacasına...

Ã‡ ocuklar, işlem muvaffakiyetle tamamlandığında dillerini çıkarıp birbirlerine göstererek boyalı dilleriye övünürler; Kırmızıysa kırmızı, yeşilse yeşil, sarıysa sarı. İlle de boyalı...

Ben, her türlü imalat işlerini merak eden, fırsat ele geçtiğinde işi-gücü yüzüstü bırakıp aylâk ve hayran bir edâ ile ağzı açık seyretmekte bir sinema lezzeti bulan bir adamım; bir horoz şekerinin mühim bir şölen yerine geçtiği çocukluk Ramazan'larında hep horoz şekerinin nasıl yapıldığını merak ettim durdum.

Niçin horoz şekerleri birbirine benzemiyor, biri diğerinden hep farklı şekil ve büyüklükte oluyor ve niçin hep bu yüzden horoz şekerini paylaşırken biz çocuklar o ezeli mülkiyet imtihanının ilk ve en mâsum basamağında birbirimizle, "o senin, hayır bu benim" diye didişip duruyorduk

Üstelik beş paralık kırmızı-yeşil bir horoz şekeri için?..

Hep şöyle tahayyül etmişimdir:

Bir defa içinde koyu ağda kıvamında kaynatılmış şeker bulunan muhtelif tencereler olmalıdır ve bunlardan kimine sarı, kimine yeşil boyalar atılmış olsa gerektir. Horoz şekeri ustası daha evvel ince keserle kıyılmış minik tahta çubuklardan birini alır, ağda tenceresine batırıp kendi ekseni etrafında birkaç tur attırarak bir miktar ağda tutturduktan sonra bir başka şeyle (mesela çekiç veya tokmak benzeri bir aletle) yassıltıp, hemen sonra ucu sivri bir makasla kuyruk kısmında tüy teleklerini andırırır kesikler açar ve makasın burnuyla horozun başını biçimlendirip bırakır bir kenara.

Bu ameliyeyi seyretmek zevkine hiç nail olamadım; yaşasın hayal gücü; sadece tahmin...

Birbirine tıpatıp benzeyen horoz şekerleri de vardı elbette; bunlar horoza kesinlikle benzememekle beraber, yine aynı kesinlikle "horoz şekeri" diye adlandırılıyordu; kimi lokomotif, kimi koyun, kimi ev, kimi tavuk biçimindeki bu şekerlerin bir kalıba dökülerek soğutulup çıkarıldığını anlayabiliyorduk ve bunlarda kabaca da olsa bir üretim standardının tutturulduğu gözden kaçmıyordu. Yalanıp ağızda eritilecek şeker miktarı, klasik horoz şekerinden fazla olsa da şahsen bu aynı tornadan çıkmış intibaı veren şekerleri tutmazdım ben. İlle de horoz olacak, kuyruğu tel tel olacak, başı dik, rengi canlı olacak...

Şekerler halledildikten sonra sıra işin çörek faslına gelir, fakat çöreğe çocuk takımından pek kimse aldırış etmez; onu ailenin çocuk olmayan fertleri aralarında adaletle, -tadımlık

miktarında- bölüşerek yerler. Ev çöreğine nisbetle kıymet-i harbiyesi olmayan bir çörektir bu; yavan ama fiyakalı; çünkü çarşı işi!

Eğlence midir; eğlencedir,

Eğlence midir; değildir!

Her ne ise, zihinde izi, damakta tadı kalmıştır. Bugünün ölçülerine göre dehşet verici bir vurdumduymazlıkla gayrı sıhhi şartlarda üretilen ve çarşının bütün tozundan-toprağından hisseyab olduğu şüphe götürmeyen şu basit şekerleme, tek başına koca bir Ramazan'ı temsil eder çocuk zihninde.

İnsan büyük, yaşlanır ama zihninde çocukluğa ayrılmış bölmenin kuytularında o fiyakalı, o kuyruğu dik ve rüzgarda hür bir bayrak gibi dalganan kırmızılı, sarılı, yeşilli, beyazlı; gurur ve erkekliğin sembolü bir horoz şekeri bütün mahalleyi velveleye vererek ötüp duracaktır.

Ü-ürü-üüüü!...

AKP Diyanet'e emretsin; orucu yiyek!

"Nerde eski Ramazanlar" diye hayıflanmaya gerek yok aziz okuyucularım; yeni Ramazanlar da eğlenceli, renkli ve güzel. Evet, Karagöz, kukla, kanto, Direklerarası, Şehzadebaşı tiyatroları gibi renkli unsurlar belki kayboldu, fakat üzülmeyiniz; o var!

O kim? O bir yazar; o bir fikir adamı. O bir gazeteci, O bir nâşir-i efkâr, o bir yüce insan, o her bi şey...

Tahrif ediyorsam nâmerdim, işte üstâdın dünkü köşesinden (ben demiyorum, okuyucu böyle yazıyor) makamında ramazaniyelik fikirler ve laik ilhamlarla dolu Radyum şuaları fışkıran satırlar;

İslâm dini, aklın ve bilimin rehberliğine her zaman öncelik vermiştir. Dünyanın 1400 yıl önceki toplumsal koşulları ile günümüz arasında; teknoloji, ulaşım, iletişim, çevre, iklim, vs. bakımından öylesine büyük farklar oluşmuştur ki, kimse geçim gailesiyle sabah karanlığı yollara düşüp gece yarıları evine dönebilen insanlardan dinin emri olarak beş vakit namazını kılmasını, orucunu tutmasını beklememeli, dayanılmaz sıcaklarda hacca giden yaşlıların ölümüne de şaşırmamalıdır.

Bunlar ağır fikirlerdir, anlamayan olur diye özetliyorum; "zaman geçiyor, tıp ilerliyor, hâlâ namaz kılıp oruç tutacak mıyız, tavaf farz diye diye Hicaz güneşinin altında fırfır dönecek miyiz?" diyor üstadımız; belli ki dilinin altında bir bakla var ve bu bakla çıkmak üzere, o halde okumaya devam edelim:

"Ben her koşulda ibadetimi yaparım" diyenler, istisnalar dışında bunu ancak mesaiden zaman çalarak, verim düşüklüğüne yol açarak veya sağlığını bozarak sağlayabilirler. Çalışmayı, insanlığa yararlı olmayı en büyük ibadet olarak kabul eden dinimizin böyle bir ibadeti makbul sayması da düşünülemez."

Üstad diyor ki, sahtekârlık etmeyin, bugün oruç tutup namaz kılanların çoğu -Müslüman süpermanlar hariç diyor!-, verimsiz çalışıyor, ayıp oluyor. Peki öyleyse ne yapmalı?

Basit: Her sene Ramazan on bir gün beriye geldiğine göre, 36 yıllık periyotta en az 12 sene yaz mevsiminde oruç tutmak gerekiyor. Sen bunun üstüne küresel ısınmayı da koy! E kardeşim, bu Müslümanların şöyle ferah ferah püfür püfür (ve dahi lıkır lıkır) oruç tutmak hakkı yok mudur? Vardır. Zaten mübarek dinimiz "kolaylaştırınız" demiş.

Peki kim kolaylaştıracak?

Üstad bu hususta tecrübeli; "ben yaparım demiyor", evvela ağzını bir güzel bozup, mis gibi orucunu on paralık ederek reformu yapması gereken adresi tarif ediyor ki bu kısmına bayıldım:

Dini siyasete, siyaseti dine vıcık-vıcık bulaştıran, tarikat soytarılarına cehalet bataklığındaki toplumu teslim eden AKP... Diyanet İşleri Başkanlığı'nın çatısı altında yeterince mevcut olan İslam alimlerinden oluşturacağı bir kurulla kutsal günleri, ayları miladi takvime ve küresel iklim koşullarına göre sabitlemeli ve zamanı, sayısı, süresi Kuran'da belirtilmeyip sonradan belirlenmiş olan ibadetleri günün koşullarına göre yeniden düzenlemelidir.

Basit demiştim değil mi? Diyanet bir karar alıyor ve "nedir bu Ramazan'ın yıl içinde fırıl fırıl gezinmesi kardeşim; biz onu Şubat'a bağladık" diyor. "Olmaz" diyeceklere de tehdit: "Siz de kutlu doğum haftasını Nisan'a bağladınız ama?"

Eğer yanlış okumadıysam diğer ibadetlerde de tenzilat var; beş vakit namaz bire, dört rekatlık namazlar ikiye, otuz günlük ramazan üç güne... Hatta hepsini kaldırsak ne çıkar be? Oh!

Vesaire, vesaire... Bir okudum, bir daha okudum; ne gam kaldı ne kasavet; saldım gitti makaraları.

Her Ramazan mevsiminde bu büyük devrimci, laikçi, reformcu, çıplak ve yarı giyinik uyarıcı üstadları, yazar diye tutup üste bir ton para vererek bizi eğlendirdiği için bunların patronlarına ne kadar teşekkür etsek azdır. Hay Allah razı olsun be kardeşim; böyle güzel, ferah, eğlentili şeyler yazın, canımızı yiyin!

Allah rızası için laik olalım lütfen!

Aklımdan geçeni Etyen Mahçupyan yazmış; diyor ki, "bu bir kurumsal akıl tutulmasıdır". Söz konusu ziyaretin ne anlama geldiği hakkında birkaç gündür yapılan yorumların üstünde bir tesbit bu.

Cezaevi ziyareti, evvelemirde maksadına uygun bir mahiyet göstermiyor; romantik, naif, hatta biraz epik bir kurgusu var. Ayrıntısına girmeyeceğim; doğrudur-yanlıştır faslını da geçiyorum fakat ziyareti tasarlayan "akl"ın, bundan daha iyisini düşünmesi gerektiğini uman bir beklentimiz var bizim ordu üst kademesinden; daha doğrusu "vardı!"

Siyasetçiler, dinî işlerle ilgilenmesinler; iki sebeple: Birincisi teorik açıdan yanlıştır; siyaseti teknik, idari ve problem çözücü bir süreç haline getirmeyi başarmamız lazım. Özetle, siyasetçilerimiz dini bütün olmasa da olur, fakat olmaları gerektiği gibi olsunlar kâfidir: Dürüst, liyakatli, tarafsız ve art niyetsiz.

İkinci sebep daha önemli; siyasetçiler istese de dinî işleri beceremiyor, ellerine yüzlerine bulaştırıyorlar. "Hakkını verseler ne âlâ" demiyorum; dinden uzak dursunlar kâfidir. Misâl veriyorum: AK Parti Edirne teşkilatı, Maliye Bakanı için iftar yemeği vermiş. Benim "sade vatandaş" kafam şöyle çalışır: Bakan, iftar vermek istiyorsa düzenlemeyi kendisi yapar, parayı cepten öder, fazla tantana yapmadan (sahi, iftarda gazetecinin ne işi olur yahu?) eşini dostunu ağırlar. Parti teşkilatını işe karıştırmak neyin nesi? Ne lüzum var böyle şeylere; oruç kollektif bir ibadet değil, tamamen şahsi. Bunu niçin büyük iftar şölenleriyle "kamusal" hale getiriyoruz?

Devam ediyorum. İftara Edirne'nin CHP'li Belediye Başkanı'nı davet etmişler; Bak bu güzel; siyasetçinin "siyasi iftar" yemeği vermesi lüzumsuz ve yanlış fakat, siyasi hasım durumundaki kişilerin daveti isabetli.

Belediye Başkanı davete icabet etmiş, âlâ, salona girince "nereye oturacağım" diye sormuş, görevliler "protokol dışında bir yer" gösterince kızıp "size afiyet olsun" diye çekmiş gitmiş ve gazetecilere de, "Protokolde yerim valinin yanıdır, Belediye Başkanı olmaktan çıkartarak sıradan insan muamelesi yaptılar. Ayıp ettiler" demiş.

Ne demek istediğimi anlıyorsunuz değil mi? Söz temsili, akşama kadar Allah rızası için oruç tutmuşsun; iftar davetine katılmışsın, sofrada yerini beğenmediğin için, "ayıp ettiler" diyorsun.

Ben de onu söylüyorum zaten: Siyasetçilerin iftar, Ramazan, oruç işlerine bulaşmaları bizatihi lüzumsuz ve "ayıp" bir şey zaten. Bulaştıktan sonra yer beğenmemek ikinci ayıp, çağırdığın misafirin gönlünü hoş edememek ise daha başka bir ayıp.

Daha bitmedi. Sayın Bakan durumu öğrenince, "çok üzüldüm; haberim olsaydı, Belediye reisini yanıma alırdım" buyurmuş. E, böyle bir iftarda Bakan'ın yanında oturmak aşere-i mübeşşere meyânına dahil olmak gibi bir şey olmalı. Ne şeref, ne büyük saadet! Düşünmesi bile insanın gönlünü bir hoş ediyor yahu...

Daha sonra Bakan'ın eşi AKP Edirne il başkanını azarlamış; gazete böyle yazıyor. İl başkanı eğer bu yazdıklarımı okuyorsa beni iyi anlayacaktır. Haksız mıyım sayın İl başkanı? Doğru fikir şudur azizim, az evvel söyledik. Laiklik hakikaten iyi bir şeydir. Siyaset erbabını (kezâ askerleri de) kendi işinin dışında şeylerle ilgilenmekten alıkoyan her şey çok iyidir. Neyinize gerek iftar, sahur organizasyonu yapıp, parti kesesinden dinî faaliyette bulunmak. Nitekim bakınız CHP'li Belediye başkanımız da, haklı mevkiide iken sözü lüzumsuz yere uzatarak baltayı taşa vuruyor (ani şeker düşmelerine dikkat!)

Ne diyor, ne diyor?

-Bana sıradan insan muamelesi yaptılar!

Sayın başkan, geliniz anlaşalım; sizin işiniz herkesin bu ülkede sıradan insan muamelesi görmesini sağlamak; siyasetçinin varlık sebebi bu: Sıradan, kabul fakat, "insan"; o kadarına râzıyız efendim; sizin beğenmediğiniz o lütfa çoktaan tâlibiz biz.

...

Gülüyor gibi mi görünüyorum?

Neyleyim tahtı...

Birisi rüyasında şeytanı görür, omuzunda birçok yularlar var, gidiyor. -Ey şeytan! Bu omzunda olan şeyler nedir, diye sorar. -Ã□demoğlunun yularlarıdır; eğer bana gelmeyen olursa, bunu onun boynuna takarım, kendime çekerim ve uydururum, der. O adam orada, -Benim de yularım var mı, diye sorar.

Şeytan cevabında,

-Senin yulara ihtiyacın yok; sana bir işaret ederim, arkam sıra yularsız gelirsin, der.

Kemâl Paşazâde merhum, ilk zamanlarında tarikatı sevenlerden olmayıp variyetli, enaniyetli ve ulema bir kişi imiş. Azametli bir şekilde arkası üzere yaslanıp oturmak özel zevki imiş. Bir gün seyyah erenlerinden bir can gelip;

-Hoca, sana bir sorum var. Allah'ın ilmine nisbetle mahlûkatın ilmi ne gibidir, diye sorduğunda;

-Var hey torlak, hiç o teşbîh ve nisbet kabul eder mi? Fakat senin anlayabilmen için bir benzetme yapayım, diyerek eline bir sayfa kağıdı alır ve kalem ile ortasına bir nokta koyar.

-İşte mahlukatın ilmi bu nokta gibidir, etrafı da Allah'ın (c.c.) ilmi gibidir, der. O can,

-Efendim, kerem edin, siz de ilminizi bu noktanın içinden çıkarın, deyince Kemâl Paşazâde Hazretleri mütehayyir olup kendisine bir hal-i istiğrak gelir, gaşy u bihûş olur, kendisinden geçer.

Sonra kendine geldiğinde;

-Aman o torlak nereye gitti, bakın çağırın der.

Koşarlar, bakarlar ki kimse yok; kaybolmuş gitmiş. İşte bu cânın irşadından sonra Kemâl Paşazâde merhum, azamet ve enaniyetini terk edip, derviş nihad ve hoş rû olur. Şiirlerine dahi tatlılık gelir. İşte Cenab-ı Hak, istediğini gayb erenleriyle ve daha başka şeylerle irşad eder, berzahtan kurtarır.

Bir gün birtakım ahbâb Kağıthane'ye gider; köprünün civarında bir yere oturup içip eğlenirlerken bir de bakarlar ki Sultan III. Selim Han kayığına binmiş geliyor. Bunlar ne yapacaklarını şaşırır, bilemezler.

Tez elden ne yapsınlar, hepsi birden namaza kalkarlar. İşret tabaklarını önlerine alıp kıyamda dururlar. Ta ki Sultan Selim geçinceye kadar. Amma teveccühleri kıbleye mi, başka mahalle mi, orasını bildikleri yok. Sultan Selim merhum bunların hizasına gelince mahsus zevk için kayığı yavaş çektirmeye başlar, orada biraz eğlenir ve onlar da kıyamı hiç bozmazlar. Biraz sonra Sultan Selim merhûm ordan gider,

-Bu acayip namazın hiç rükû ve sücûdu yok mudur der ve sonra arkalarından,

-Zevk u safâlarını bozmasınlar, üzülmesinler diye haber ve insan gönderir.

Bir padişah bir saray yaptırır, sonra o sarayda bir ziyafet tertib eder. Herkesi o ziyafete davet eder de,

-Bu sarayın bir kusuru var mıdır, diye sorar. Herkes gelir, ziyafetinden yer, sarayı gezer bir kusur bulamaz giderler. Sonra bir seyyah derviş dahi gelir, gezer, ona dahi sorarlar, sarayın bir kusuru var mı diye. Derviş bakar, bir kusuru vardır der, şaşırırlar.

-Nedir derler.

-Bekâsı yoktur!

Padişah ve yanında bulunan bütün herkes dervişi takdir ve tahsin ederler.

Abbasi halifelerinden Harun Reşid, bir defasında o derece kabız olur ki, olanca müshil ve yumuşatıcı ilaçların hiçbirinin faydası olamaz. Zamanın tabiblerinden hiçbir tabib de müessir ilaç üretemez.

Derken Behlül Dânâ gelir. Kapıdan içeri girer girmez Harun Reşid ona;

-Aman birader, kabızlıktan ölüyorum, bunun bir çaresi var mıdır, der. Behlül cevabında,

-Eğer tahtını bana verirsen ben ilacını yaparım der. Harun Reşid çaresiz ölümden ise bu pazarlığa razı olur olmaz karnında gurultular başlar. Arası çok geçmeden kabızlığı sökmeğe ve hastalık da düzelerek sıhhat ve afiyet bulmaya başlar.

İyi olduktan sonra verdiği sözü yerine getirmek için tahtını Behlül Dânâ'ya terk etmek isterse de Behlül,

-Bir kabızlığa değişilecek tahtı ben ne yapacağım der, kabul etmez.

Kâ'be-i Mükerreme'de bir zât, yanında birisini görür. Adam arkasında bir zembil -sepet- ile tavaf ediyor. O zât;

-Oğlum o zembilde ne vardır diye sorar.

-Efendim anam var. Hukukunu edâ için böyle yedi senedir götürür, tavaf ettiririm, der. O zât,

-Eğer validenin hukukunu edâ etmek istersen, kocaya ver, der. O adam,

-Efendim baksanıza bir torba kemik, nasıl kocaya vereyim, der. Bunun üzerine validesi zembilden elini çıkarır da oğlanın omzuna vurur.

-Sus oğlum, sen efendiden daha iyi mi bilirsin diye çıkışır.

Bir memlekette iki zâviye yapmışlar, Hazret-i Mevlânâ'dan iki şeyh istemişler. Hazret-i Mevlânâ dervişliğin şeyhlikten zor olduğunu beyan etmek için Şems-i Tebrizî hazretlerine,

-Bereket versin şeyh istemişler, eğer derviş isteselerdi senle ben gitmeliydik, buyurmuş.

Nasreddin Hoca, Allah'tan bir kerâke (şemsiye) ister. Sabah ister, akşam ister; böyle böyle arefe olur kalır. Hoca, "Sen vermezsen ben yapamam mı?" der gider, attârdan biraz tel, kağıt, biraz da çiriş alır gelir. Keser, biçer, yapıştırıncaya kadar bayram namazına geç kalır. Sonunda yapıştırır, gider camiye. Cami dolmuş. Üstü açık son cemaat yerinde bir yer bulur, oturur. Derken hava bulutlanır, başlar yavaş yavaş yağmur dökülmeye. Hoca başını kaldırır;

-Ey Allah'ım, bunu sen vermedin, bunu ben yaptım, der. Yanında bir kör varmış,

-Sus, Allah'a öyle söz söylenmez der.

-Ha, der hoca, "sahip çık sahip çık; işte seni de kör etmiş," der.

Menâkıb-ı Kethüdâzâde El-Hac Mehmed Arif Efendi'den, İnsan Yayınları, İstanbul, 2007, 464 s.

Çöl hırsızı

Hikâye mâlum, hatta meşhur, fakat tam yeridir, tekrarında fayda var: Çölde yaşayan zengin ve muktedir bir kabile reisinin dillere destan, eşi-menendi az bulunur bir atı varmış.

Günün birinde kabile reisi, bu pek sevgili atına atlayarak tek başına çöle gezmeye çıkmış. Hayli zaman at koşturduktan sonra dönmek üzere iken uzaklarda bir kımıltı dikkatini çekmiş. Bir insan, yerde yatıyor. Belli ki çok hasta veya ölmek üzere. Yardıma muhtaç.

Hemen oraya yaklaşıp atından inerek yerdeki adama yardıma gitmiş. Hâlâ nefes aldığını görünce sevinip atının terkisinden su kırbası almak üzere iken, yerdeki mecâlsiz ve hasta adamı, o herkesten kıskandığı değerli atın üzerinde görünce şaşırıvermiş. Adam atı topuklayıp erişilemeyecek kadar uzaklaştıktan sonra dönüp, alay edercesine bakmış atın sahibine,

Fakat bir gariplik var; atın sahibi ardından koşarak bağırıp çağırmıyor; sadece durduğu yerde ağlıyor.

-Ne oldu diye seslenmiş hırsız, "Zoruna gitti de ondan ağlıyorsun değil mi? Sen ki bu atı kendi gözünden, evlâdından bile kıskanırdın ama bak, aklım ve çevikliğim sâyesinde şimdi benim oldu atın; ne kadar ağlasan yeridir!"

Atın sahibi gözyaşlarını silmiş; demiş ki, "Hayır ey hırsız, atımı çok severdim, doğrudur; senin onu benden çalman elbette gücüme gitti, fakat onun için ağlamıyorum."

-Yaa, niçin ağlıyorsun öyleyse, kadınlar gibi?

-Şunun için: Bu haber yarın etrafta duyulduğunda, senin nasıl bir hile ile atımı elimden kapıp çaldığın dilden dile gezdiğinde bundan sonra çölde hiç kimse, ölmek üzere olan gerçek bir ihtiyaç sahibine bir damla su vermeye çekinecektir. Üzüntüm ondan!

...

İsnad edilen suçlar doğru ise facia zaten fakat bu meselede şaibe, hatta dedikodu bile duyulması fecî ötesidir ve ne yazık ki o dedikodu ve şaibenin irini patlayıp yayılmış bulunuyor. Bundan sonra çölde susuz kalana bir damla su vermek için atından inmeye yeltenenler bir daha bir daha düşünecek; bîkesliğini anlatmaya tâkat yetirebilenler, artık eskisinden daha fazla "bu adam yalan söylüyor olmalı" zannıyla göz ardı edilecek.

"Allah, kitap, merhamet, insanlık, kardeşlik, yardım" gibi kelimeler bir araya getirildiğinde, samimi gönüller, "acaba yine mi tufaya getirilmekteyiz" şüphesiyle burkulup kavrulacak.

Bir kuruşu, tek zerresi bile zimmetine geçirenin boğazında ateşten lâledir zaten; lâkin, eğer varsa böyle irtikâpların sorumluluğu bir şahısla, bir kurumla sınırlı kalmıyor çöldeki bütün yoksulları ve varlıklıları da vurup lekeliyor. Olmamalıydı, hiç olmamalıydı; bırakınız resmî suç isnadı, kapalı kapılar ardında dedikodusunu etmeye kalkışanlar bile, "Allah'a sığınırım" diye hicap ederek titremeliydiler; öyle olmalıydı çünkü parayı en büyük değer bilenlerin arasında "akçalı" işler görmek durumunda olanların mesuliyeti çok farklıdır.

Yûsuf Sûresi'ni okuyunuz, orada anlatılmaktadır bu haller:

"Evinde kalmakta olduğu kadın, ondan murad almak istedi ve kapıları sımsıkı kapatarak: "İsteklerim senin içindir, gelsene" dedi. (Yusuf) Dedi ki: "Allah'a sığınırım. Çünkü o benim Efendimdir, yerimi güzel tutmuştur."

Bu köşeden Ergenekon zanlılarını bile töhmet altına koyacak ifadeleri bile teraziyle tartıp da söyledik. Ahaliden para toplayıp sağda solda çarçur edenlerle ilgili yolsuzluk töhmeti de elbette şu demde bir iddiadır ve herkes gibi o zanlıların da kendini müdafaa hakkı var; o ayrı, ondan bahsetmiyorum. "Benim hırsızım, seninkinden faziletlidir" diye suçlu mübadelesine girişecek hâlimiz yok; zaten bu lâflar konuşulur hale gelmişse dâvâ kaybedilmiştir demek istiyorum.

Ne şecaat arz etme; ne sirkatin söylemek!

Geçen haftanın ilk günü iki kere güzeldi; "minimini birler", yani bu sene okula başlayan çocuklar, okullarıyla tanıştılar ve o pazartesi günü ramazanın biriydi; yani meseleye güzel bakmak isteyenler için yeterince vesile mevcuttu.

"Ramazanın biri" denince herkesin aynı şeyi anlaması, benzer tedaileri hatırlaması, aynı ruh hâletine bürünmesi beklenmez elbette. Bazen öyle olur, sinirli birine "canım" diyecek olursunuz, "canın çıksın" cevabıyla karşılaşınca o an itibariyle farklı iklimlerde gezindiğinizi

fark edersiniz. Aşağıdaki örnek de işte böyle. Ramazanın ilk günü bir gazeteci yazar, 8-10 sene önce bir arkadaşından dinlediği hadiseyi hatırlayarak okuyucularıyla paylaşmak istemiş; "Ramazanın ilk günü sizlerle paylaşmak istedim... Ã□ünkü, öyküden çıkaracak önemli dersler var." diyor ve okuyucularına hayırlı ramazanlar diliyor. Bu dikkat çekici hadiseyi özetliyorum, ders kısmına sonra geleceğiz.

İKİ CAMBAZ BİR İPTE...

İstanbul'un sanayi bölgelerinden birinde tekstilci bir iş adamına o civardaki cami yaptırma derneğinin mensupları geliyor ve diyorlar ki, "Biz filan yere cami yaptıracağız, yardımlarınızı bekleriz."

İş adamı bu yardım talebi üzerine hemen şu cevabı veriyor:

- Hay hay, fakat bir şartım var; bütün masrafları ben üstleneyim, camiye babamın adını verin!

Bu cami derneğinin başında iş dünyasında yakından tanınan, daha sonra siyasete girip bakanlık bile yapmış muteber bir isim varmış. Konuyu derneğin yönetim kurulunda tartışıp karara bağlamışlar, "olur" demişler, "siz camiyi yaptırın, babanızın adını da koyun."

Bunun üzerine tekstilci iş adamı meseleyi tâ mimari projesinden ele alarak verdiği söz üzere camiyi tamamlamış, baba adını da mermere yazdırmış; açılıştan bir gün önce derneğe uğrayınca ne görsün? Dernek başkanı, cami için kendi babasının adını taşıyan bir tabela yaptırmış meğer!

Tabii, 'olurdu, olmazdı" diye münakaşa başlamış. İş adamı sinirlenip dernek başkanının baba adını taşıyan tabelaya tekme atmış ve demiş ki, "buna asla izin vermem; bak görürsünüz!"

Uzatmayalım, neticede iş adamının dediği olmuş, cami, dernek başkanının değil, iş adamının baba adıyla açılmış; fakat belli ki dernek başkanı camiden elini çekmek, pes etmek niyetinde değildir. Bir süre sonra camiye atanacak imam mevzuunda yeni bir anlaşmazlık çıkmış. Dernek başkanı kendi adayını tayin ettirmek istiyor fakat iş adamı "Günahını almayayım ama bu imamı gözüm tutmadı." gerekçesiyle karşı çıkıyor. Uzatmayalım bu defa dernek başkanı galip gelmiş, sözü edilen imamın tayini yapılmış. Bizim iş adamı öyle kolay pes edeceklerden değil ama; imamla görüşüp demiş ki,

"Hocam sana maaşının üç katını kendi cebimden vereyim; fakat şu cami yaptırma derneği başkanı olacak adama yüklen, onun aleyhinde bulun, konuş; gerisine karışma!"

Dernek başkanı bir süre sonra fark etmiş ki atanması için bizzat uğraştığı imam, aleyhinde ileri geri konuşmakta; hemen nüfuzunu kullanarak imamı camiden başka yere tayin ettirmekte gecikmemiş.

"Ee, ne olmuş yani" diyeceksiniz; olup biteni bu işte: Hayırsever iş adamı kendi tezinde haklı çıkmış, çünkü onun vaktiyle "benim bu adamı gözüm tutmadı" dediği imam, iş adamının açıktan verdiği rüşvete tamah ederek dernek başkanı aleyhine konuşarak karakterini ifşa etmiştir.

İmam şaşkın, iş adamı zevkten mest, dernek başkanı öfkeli...

"HAYIR OLMAZ" DİYEBİLİYOR MUYUZ: DİYEMİYORUZ!

Şimdi olayı sâkince değerlendirmeye geçebiliriz. Hepimiz biliyoruz ki Türkiye'de cami yaptırma işleri biraz böyle yürümektedir; "cami tamamlansın, hizmet yerine gelsin de kimin ismini taşıdığı önemli değil" fikri galebe etmiştir fakat açılış yapılacağı gün iş adamı ile dernek başkanının iki farklı tabela ile birbiriyle "hayır camiye benim babamın adı konulacak" diye münakaşa etmesi, herhâlde ancak yerli komedi filmlerinde görülebilecek bir rezalettir.

Peki, "hayır, bu kadarı da olmaz" diyebilir miyiz; diyemeyiz, olur, hatta daha fazlası da olur; nitekim imam meselesinde iş adamının açıktan para, yani rüşvet vererek kendi tezini isbata kalkışması fazlasıyla tanıdık ve hiçbirimize yabancı gelmemesi gereken bir davranış kalıbıdır. Bazı vâriyetli kişilere göre herkes satın alınabilir ve bu neticede bir rakam meselesidir. Aynı mantığı devam ettirerek sıradan, masum ve ilgisiz bir kişiye normal şartlarda asla yapmayacağı bir şeyi yapması için büyük paralar karşılığında "ahlâksız teklif" yapılarak başarı kazanmak da mümkündür.

Kısacası, "hayır, gazeteci yazarın söyledikleri doğru değildir, olmamıştır, Türkiye'de hiçbir imam, maaşının üç katı ekstra gelire kanarak böyle şey yapmaz" demiyoruz; aynen, "hayır, böyle şey olmaz; Türkiye'de bu kadar dejenere, ne istediğini bilmeyen, babası olmaktan başka özelliği olmayan kişiye itibar kazandırmak için ona cami ismi satın almaya kalkışacak kadar şaşkın bir iş adamı çıkmaz aramızdan" diyemediğimiz gibi...

Ã□ıkar, bal gibi çıkıyor; böylelerini görüyor, tanıyor, biliyor, aralarında yaşıyoruz.

Peki, "hayır, olmaz; Türkiye'de böyle gazeteci, yazar çıkmaz; ramazanın ilk gününde herkes iyimser duygularla içindeki güzelliği artırmaya çalışırken, dine ve dinî kurumlara karşı ne kadar alâkasız olursa olsun bir memleket evladı çıkıp da cami yaptırma derneklerini, o kuruluşlara emek veren samimi insanları, bu derneklere hiçbir menfaat beklemeden katkıda bulunan iş adamlarını ve hayırseverleri, imamları incitecek, üzecek şeyleri değil yazmak, aklına bile gelmez" diyebiliyor muyuz?

Diyemiyoruz!

Ã□ünkü onlar var, şunlar var; bunlar da var.

BU HİKÃ□YEDEN Ã□IKAN ÖNEMLİ DERSLER NELERDİR?

Ve nitekim yazısının sonunda diyor ki, "öyküden çıkaracak önemli dersler var"; hakikaten öyle. Benim çıkarabildiğim ders işte budur:

1- Caminin isim hakkını pazarlayan yaptırma derneklerine güvenmeyeceksin.

2- "Parasını vereyim, camiye dedemin adını koyun" diye şartlı tekliften yüzü kızarmayan "hayırsever" iş adamlarına güvenmeyeceksin.

3- Maaşının üç katı paraya kanaatlerini satan imamlara güvenmeyeceksin.

4- Ramazanın ilk günü okuyucularına böyle garip ve esprisi anlaşılmayan hikâyeler anlatan gazetecilere de güvenmeyeceksin!

Yılan görmüş gibi

Başbakan, Aydın Doğan'ı ve grubunu ismen telaffuz ederek muhatap alıyor ve polemik başlatıyor. İddialar havada uçuşuyor, yok şöyle, yok böyle...

"Kavganın temelinde ne var" diye göz ucuyla bakıyorsunuz; Akçalı işler: İltimas, mâden-i has, delk-i temas diye buyurulmuş; deveyi yardan uçuran tehlikeli yeşillikler bunlar.

Kim haklı kim haksız? Çocukça bir merak; haklılığın veya haksızlığın mânâ ifade etmediği yerler vardır; "iyi adamsın da sen buralarda ne geziyordun" diye sorarlar adama bazen. Otel meselesi, rafineri, affedilen vergi borçları, Deniz Feneri, şu bu... Bir adım, hatta yüz adım yukarı çıkıp bakabilmeli bu kavgalara, mâlum, ölçek değişince anlam da değişir. Yukardan görünen şey, anladığım kadarıyla bu kavganın sahici görünmediğidir. Hayır kayıkçı kavgası demeyelim ama hani nasıl denir, tarafların sıdk-ı cân ile dövüştüğü bir mücadele hissi uyanmıyor bende. Replikler önceden yazılmış, yumruklar sayılmış gibi... Bir gariplik var; nedir bilmiyorum fakat bir gariplik var.

Okuyucular bilir; ben Deniz Baykal'a karşı en sert tenkidlerde bile daima biraz sempati payı bırakmaya dikkat ettim; bu sempatinin sebebini izah edemem; Deniz Bey bana hep cami cemaatı arasında bulunması lazımken, feleğin onu CHP genel başkanı olmaya sürüklediği bir kader mahkûmu gibi görünmüştür. Günün birinde hacca niyetlenip, vakit namazlarını Kocatepe'de kılmaya başlasa katiyyen yadırgamam, yadırgamazdım...

Ta ki, Ergenekon Savcısı Zekeriya Öz'e, Şemdinli Savcısı Ferhat Sarıkaya'nın âkıbetini hatırlatana kadar.

Bir irkildim, bir soğudum, bir ürperti geldi... Velev ki bir parti başkanı olsun, bir insanı bu derece galîz değerlendirmeler yapmaya sevkeden ters motivasyonu (nefreti) anlamaya çalıştım, yine beceremedim.

İnsanoğlunun evrensel bir tabiatı vardır; dünyanın her yerinde üç aşağı beş yukarı mazlumu tutar, zalime en azından buğzeder. Böyle de olmayabileceğini görünce insan şaşırıyor işte.

Bu arada bir küçük hatırlatma:

Ergenekon Savcısı hakkında hiç de hayırhah olmayan haberler dolaşmaya başladı basında; bu bana GS yönetiminin "hocamızın arkasındayız" teminatını hatırlatıyor. Herkes bilmeli ki Ergenekon davası, savcı'nın bir şekilde yıldırılıp, ortada bırakılmasıyla şirazesinden çıkarsa CHP genel başkanı bu işe çok sevinecektir ve artık emin oldum ki, bu şahsı memnun eden her şey milleti mükedder ederken, onu üzen vesileler de bayram vesilesi yerine geçmektedir.

Bir insanın dinî inançları hakkında durup dururken konuşması sıhhat alâmeti değildir; o insanı, dinî inançları hakkında açıklama yapmaya zorlamak da nezaket ve laikliğe aykırı sayılır. Lâfı şuraya getireceğim; biliyorsunuz, dine karşı lâkayt biri sayılmam fakat geçen gece yarısı televizyon kanallarında gördüğüm şeyler çok ciddi sûrette dinî bir travma geçirmeme sebep oldu.

Sabaha karşı artık dayanamayıp televizyonu kapattığımda sanki, Deniz Bey'in Ergenekon Savcısı hakkındaki temennilerini yeni okumuş gibiydim; yılan görmüşe benzer bir his; ürperti, soğuma, hatta antipati.

Kimselerin inancını yargılamak ve değerlendirmeye kalkışmaktan hayâ ederim fakat şöyle düşünmeden edemedim: "Bu adamların İslâm kavrayışı doğru ise, benim ömrüm boşa gitmiş demektir; velev ki ben bir nebze haklıysam, bunların yatacak yeri yoktur!"

Rica ederim, RTÜK lütfen şu Ramazan dolayısıyla yapılan dinî programlara bir göz atsın, biraz denetlesin, bir şeyler yapsın.

Nefret ettiriyorlar: İmdat!

Başkan, buralar sensiz olmaz!

Hadise basit: 77 yaşında rahmetli olan emekli hemşire Necla Omay, milyon YTL'ye varan mirasının bir kısmını TKP'ye vasiyet etmiş.

Haberi duyuran Sabah gazetesine göre Türkiye Komünist Partisi yöneticileri bu mirasla ilgili olarak araştırma yapıyorlarmış. Neyi araştırdıkları pek anlaşılmıyorsa da, kendi aralarında doktrin münakaşası açıp,

- Yoldaşlar, biz özel mülkiyeti, burjuva hukukunu reddeden bir partiyiz; binaenaleyh birinin mirasından pay almak devrimci bir tavır değildir; almayalım bu parayı! diye olmazlandıklarını sanmıyorum; tereddütleri galiba, diğer varislerin açacağı itiraz

davasından kaynaklanıyor, nitekim iddiaya göre, "Necla Omay'ın yaşlı ve akıl zayıflığından, vasiyetnamenin iptali gerekmektedir" gerekçesiyle iş mahkemeye düşmüş.

Emekli hemşire diye geçiyor ama galiba Necla Hanım, İstanbul'un eski burjuva tabakasına mensup, variyetli bir ailenin kızı olmalı ki, milyon YTL'ye ilaveten Nişantaşı'nda birkaç apartman dairesi de tedarik edebilmiş. Bu sosyo-ekonomik kesit, TKP'nin eski tüfek profiline üç-aşağı beş yukarı uyuyor: Burjuva, vâriyetli, iyi tahsilli, katı romantik ve soft materyalist!

Merhûmeyeye rahmet, mirasçılarına ise dâvâlarında muvaffakiyet dileyerek öteki meseleye geçiyorum; biliyorsunuz, Türk-İş'in eski genel başkanlarından Bayram Meral, CHP'den (Aslında belli irtifalardan sonra parti rozetinin anlamı kalmıyor; al yeşil sendikacıyı vur sarıya; tut kızılın perçeminden, çarp turuncuya) vekil seçildikten sonra da vaktiyle başkanlığını yaptığı Yol-İş Sendikası'ndan her ay 5 bin YTL maaş "kabul etmiş" ve ayrıca makam aracı ile cep telefon masraflarını da sendikaya ödetmiş bulunuyor. Bizzat görmedim fakat basın toplantısında bu durumu doğrularken şöyle demiş:

- Ayrılacağım zaman arkadaşlar dediler ki, 'Başkan, buralar sensiz olmaz, sen yine burada bizim başımızda dur, danışman ol, bize yol göster. Hem sen buradan da Türk-İş'ten de para alıyordun, ikramiyesi, vesaire vardı, milletvekili olduğunda da ekonomik yönden kaybın oluyor' deyip böyle bir protokol yaptılar...

Vallahi işin parasında pulunda değilim, alan da işçi, veren de işçi; neticede işçinin parası bir cepten ötekine gidiyor fakat Sayın Meral'in açıklamasındaki bir ifâde beni resmen sersemletti; ayrılacağı zaman arkadaşları, "Başkan, buralar sensiz olmaz, sen yine bizim başımızda dur, bize yol göster!" demişler ya, işte "Başkan"la "arkadaşları" arasındaki şu gönül râbıtasını kapitalist, sosyalist veya materyalist felsefenin kavramlarıyla izah etmek mümkün değil; bana göre bu "sorunsal" ancak tasavvufî, hani şu "Teve"lerin iftar programlarında estirilen "rûhânî-psişik" şeysilerin düzleminde irdelenebilir: Merbûtiyet, sadâkat, ahde vefâ, teslimiyet, çile, transandantal aşkınlıklar(!), samimiyet, ihlâs, takvâ.. hâsılı ne ararsanız...

Ben onu-bunu bilmem, "arkadaş" dediğiniz böyle bir şeydir işte; içlerinde pek sendikacı yok ama yine de bu durum, benim arkadaşlarımın kulağına küpe olsun!

Şimdi soruyorum, bu iki hadise arasındaki ortak unsur nedir? Cevap: "Paranın dini imanı yoktur" diyeceksiniz; eh, mübarek gün, haydi öyle olsun diyelim fakat iki gündür kahkaha krizine girmeme sebep olan şu "bıyığa sinkaf" hadisesi, bu iki olayla bağlanabilir mi dikkatinizi çekiyorum: Sportif bir anlaşmazlığın, neticede, "annenize hürmetler ederken, bıyıklarınızı da derhâtır ediyorum" şekline bürünmesi neyi gösteriyor? Bana göre tek şeyi; vaktiyle hakkında, "uçsa da kuş değil" diye kerâmet buyurduğum "İmperatore", artık terini soğutmadan ve kuzgunların iştahını kabartmadan bu işi bırakmalı ve nerede kadri biliniyorsa, oraya doğru ufak ufak yoluna koyulmalıdır.

Ne derler İtalyancada; arrivederci; ancak gitmek var siz buradan...

Ramazan ekonomisine feda ettiğimiz dindarlık

Senenin diğer aylarında en kıyıcı başörtüsü haberleri yapan, gizli okul mescidlerini ihbar ederek okul yöneticilerini istifaya çağıran, dini topluluk, cemaat ve tarikatlara neredeyse tescilli suçlu muamelesi reva gören yayın organlarının, Ramazan yaklaşıverince birdenbire riyâ derecesinde dindarlık gösterisine girişmesi ne mânâya geliyor?

Sahne aynen şöyle:

İstanbul'da parmakla sayılır derecede azalmış Mevlevihanelerin birini gösteriyor kameralar. Vaktiyle dervişlerin semâ merasimi icrâ ettiği alanda bir televizyon stüdyosu kurulmuş ve eski yazılı panolar ışıklandırılmak suretiyle çok renkli ve derinlikli bir atmosfer elde edilmiş. Kameralar bir ara, aynı mekânda bulunduğunu tahmin ettiğim Hâmuşan, yani tekke bünyesinde, muhtemelen avluda Mevlevi kabirlerinin bulunduğu bölümü gösteriyor: Arka planda taşına Mevlevî sikkesi ve sarığı iliştirilmiş bir sıra kabir yer almakta. Hâmuşân'ın hemen önünde, yine derviş kıyafetlerine bürünmüş bir saz heyeti (mutrıb) dizilmiş. Sunucunun işareti ile mutrıb heyeti kısa bir sinyal musikisi icra ettikten sonra söz, sahur gecesi programının misafirine dönüyor. Sunucu ile misafiri, kabristan âdâbı hakkında konuşuyorlar. Bu aydınlatıcı konuşmanın satır aralarında, mezarlıkta bir şey yiyip içmenin mahzurları hakkında bilgi sahibi oluyoruz!

Bir başka televizyon kanalında, dini otoritesi hakkında toplumun ittifak ettiği televizyon yıldızları (Ali Bulaç'ın yerinde tesbitiyle modern Kassas'lar), mümkün olduğunca dramatik, alabildiğine hissî, vıcık vıcık derecesinde dinî duygulara hitab eden konuşmalar yapıyorlar; acıklı kıssalar anlatılıyor, arka planda dinleyicileri ağlatması maksadıyla hazırlanmış iç ezici müzikler yayınlanıyor, gözler buğulanıyor, dudaklar titriyor.

Endüstriyel Dinî şiirler pazarında

Bir başkasında endüstriyel dini şiirler yazan şairlerin kaleme aldığı uzun, yine çok duygulu fakat edebi değeri tartışmalı manzumeler dinliyoruz. Gecenin geç vakitlerinde, hatta seher vaktinde, bilinmez hangi ihtiyaçla TV stüdyolarında sabahlamayı göze alan misafirler (hatta aralarında kundak çağında bebekler bile bulunabiliyor), bu hissî gösterileri hayranlıkla ama ağlamaktan şişmiş uykulu gözlerle dinliyorlar.

Öteki kanalda, kıyafeti Ramazan programlarına göre enikonu dekolte sayılabilecek genç bir hanım, kendisiyle gıyabında olduğu kadar alenen dalga geçilen ve bu durumu bilmemesi imkânsız olan İlahiyatçı bir profesörle "dinimizde hurafeler ve yanlış uygulamalar" üzerine ciddiyeti kendinden menkul tartışmalar yapmakta.

İftar programları başka âlem; stüdyolarda iftar vaktini bildiren ezan okutulmasından başlayarak, sunucuyla misafirinin neredeyse gizli bir dindarlık rekabetine giriştiği "dini" sohbetlerden tutunuz da yemek tariflerine kadar, seyirciye hitab edeceği düşünülen her nevi gösteriler "ne olur beni seyredin; biraz da ben tiraj kapayım" derdiyle yayındalar.

Ramazan, israf mevsimi değil

Görünüşe göre, dinle ilgili bir şeyler cereyan ettiği hissine kapılabilirsiniz ama dikkatle izlediğinizde tirajla, medya pazarlamasıyla ilgili şeyle yüzyüze olduğunuzu fark ediyorsunuz. Hocalar, fetvacılar, duahanlar, şarkıcılar, yarı profesyonel dervişler ve her neviinden "din uzmanları", herhalde sıra ile stüdyo stüdyo gezerek dini ürünler (tavsiyeler, ilahiler, gazeller, kıssalar, iddialar, sohbetler ve bilgiler) pazarlıyorlar.

Bu yarışa belediyeler, siyasi partiler, hatta sivil toplum kuruluşları da katılmadan edemiyor. Şehirlerde bedava iftar ve sahur yemekleri dağıtılan büyük çadırlar kuruluyor. Gösteriler, eğlenceler tertipleniyor, dini yayın fuarları düzenleniyor. Artık çoktandır tadı kaçmaya başlayan şatafatlı iftar şölenleri ise ayrı bir âlem. Bir sabır ve itidal ayı olması gereken Ramazan, bilerek veya bilmeyerek israfın, tüketimin, gösterişin yükseldiği bir mevsim haline geliveriyor.

Dinin sömürülmesi, dindarlığın istismarı

"İyi ya, ne güzel; neredeyse bütün televizyon kanallarının dinle, dindarlıkla, tasavvufla, İslâmi konularla ilgili yayın yapmasında ne gibi mahzur olabilir" diye soranlarımız çıkacaktır. Peki öyleyse, senenin diğer aylarında en kıyıcı başörtüsü haberleri yapan, gizli okul mescidlerini ihbar ederek okul yöneticilerini istifaya çağıran, dini topluluk, cemaat ve tarikatlara neredeyse tescilli suçlu muamelesi reva gören yayın organlarının, Ramazan yaklaşıverince birdenbire riyâ derecesinde dindarlık gösterisine girişmesi ne mânâya geliyor?

Cevabı "riyâ"dır; yani iki yüzlülük; yani bazen Müslüman görünmeyi kârlı bulurken bazen Müslümanlar aleyhinde bulunmanın câzibesine kapılan "münafık"lık hâlleridir ve bu suali soranlar da teslim edeceklerdir ki riyâ, dinin ayıpladığı en kötü hallerin başında gelir.

Ramazan ayı içinde dinî sembollerin, ibadetlerin ve dini kavramların göze sokulurcasına görünür hale getirilmesinin çok basit bir sebebi bulunuyor; ticari kazanç. Bütün İslam ülkelerinde olduğu gibi Türkiye'de de Ramazan, toplumun büyük çoğunluğunu yakından ve doğrudan ilgilendiriyor. Gıda ve yiyecek ticareti yapan şirketler, Ramazan'la birlikte gelen "Ramazan'a mahsus" yeni tüketim dalgasından pay kapabilmek için içinde dini sembol ve mesajlar vermekten çekinmiyorlar; bu gayret, onların dindarlıklarından değil, ticari kaygılarının eseri. Reklam kampanyalarında oruçlu insanın sabır psikolojisini inceden inceye hesaplayan akıllı mesajlar birbirini izliyor. Gıda sektörü söz konusu olduğunda bu durumu bir dereceye kadar anlayışla karşılamak mümkün; nitekim çoğu şirketler, Ramazan'a mahsus

ürünlerini tanıtırken mutedil davranmaya itina ediyorlar fakat pazar payını kaptırmamak telaşı içindeki şirketler, dinî mesaj verirken ölçüsüz ve kışkırtıcı davranabiliyorlar. Yazılı ve görüntülü basın organlarındaki reklamlara şöyle bir göz atmak kâfi.

Ticaret de edebdir

Bir an durmalı ve hâlimizi gözden geçirmeli değil miyiz? Oruç ki ibâdetlerin en göze görünmeyeni, en hafî ve derûnî olanı; bizler ise onu görünür kılıp ticaretin bir boyutu kılmak için gayretimizi selsebil ediyoruz. Ramazan'ı edebiyle karşılamak, güzel geçirmek, bereket ve rahmete vesile saymak en tabii hakkımız fakat her şeyde olduğu gibi onun da bir ölçüsü var.

Ve ölçüde haddini aşan şeyler, sonunda zıddına dönüşür; dinî alâmetleri ticari endişeyle gereğinden fazla görünür kılmak, herhalde "dindarlık" kavramının dışında bir şey olsa gerektir.

Cami ve çocuk

Ramazan'a girerken duyduğum en hoş cümle, Diyanet İşleri Başkanlığı'ndan geldi; meâlen diyorlardı ki, "Bırakınız çocuklar camilerde oynasın, zıplasın, koşuştursun, bağırsın, çağırsın, neşelensinler; onları sert ve kırıcı bir tavırla azarlamayalım, onlara hoşgörü gösterelim, onların kalplerini kırmayalım; camilerin asık suratlı, gamlı ve kasavetli bir yer olmadığını görsünler, içleri açılsınâ€ ¦"

Tam olarak böyle söylemediklerinden eminim ama buna benzer bir şey söyledikleri muhakkaktır; bazı cümleleri ben ilave etmiş olabilirim; bunu bile-isteye, hatta şevkle ve arzuyla yaptığımı söyleyebilirim, çünkü bu fikir çok güzeldir, desteklenmesi ve çoğaltılması gerekir.

Bir Ramazan ayı, bir çocuğun kalbinde tebessüm, ruhunda çiçeklenme, içinde yaşama sevinci cinsinden güzelliklere dönüşmüyorsa, biz büyüklerin oturup ciddi ciddi "Biz nerede hata yaptık!" diye düşünmesi gerekiyor. İşte Diyanet'ten yapılan açıklamayı ben bu çerçevede değerlendiriyorum.

Ramazan girmeden birkaç hafta önce küçücük bir semt mescidinde cuma namazına gitmiştik; -bilirsiniz ki yazarınız, büyük, ihtişamlı, şatafatlı ve çok süslü camilerden ziyade alçak gönüllü, mütevazı, yüzü yere eğik ve sade semt mescitlerini ziyade sever- hutbe esnasında etrafa bakınırken son derece sıradışı, şaşırtıcı, hatta bazılarımız için "olmaz bu kadar; dünyanın çivisi çıktı" dedirtecek bir tabloyla karşılaştım.

İmam, minberin orta basamaklarında ayakta durarak cuma hutbesi irad ederken, basamakların en yukarısında dört, beş yaşlarında bir çocuk orada, en yüksekte etrafa bakınıp durmaktaâ€ ¦

Minberde bir çocuk!

Tamam, camiye yolu düşenler çocuk görmeye alışkındır; hele yaz aylarında camilerin çocuk cemaatinde belirgin bir artış kaydedilir ama cuma hutbesi esnasında süt kuzusu yaşlarında bir erkek çocuğunun minbere çıkıp oradan cemaati seyretmesi, camilerde rastlanan şeylerden değildir.

Baktım, cemaatten yadırgayan yok; herkes bu durumu tabii bir şey gibi kabul etmekte; belli ki bu ilk olmuyor.

Muhtemelen bu çocuk, henüz yirmili yaşlarının son yıllarını sürmekte olan genç imamın oğludur; birbirlerini ezelden tanıyormuş gibi minberde rahat etmeleri aslında baba-oğul olduklarını gösteriyor.

Cami cemaatı bilir; bir kısım cemaat vardır ki, namazın erkânı meselesinde katiyyen taviz vermezler; bazı imamlar, Hazreti Ömer'in güzel bir âdetini tekrarlayarak farzdan önce cemaatin saf düzenine lâyıkıyla geçip geçmediklerini kontrol eder, saflarda eksik-gedik kalmasın diye titizlenirler. Namazın erkânı meselesini enikonu ciddiye alanlardan bir kısmı, özellikle sünnet namazı esnasında etraflarında dikkat kesilip şekil şartlarına riayetsizlik edenleri uyarmaktan zevk duyarlar. İmdi, namaz erkânına bu kadar riayetkâr kimselerin cuma hutbesi esnasında minberde çocuk bulunmasına veya diğer çocukların saflar arasında cirit atmasına hiç de hoş nazarla bakmayacaklarını tahmin edebiliriz.

Diyanet'ten yayınlanan, "Bırakınız çocuklar camilerde eğlensin; ayakları alışsın" yolundaki talimatın, kime veya kimlere yöneldiği aşikâr!

Tamam anladık çocuklar iyidir, hoştur, camilere gelsinler, mescidleri şenlendirsinlerdir fakat kabul etmeliyiz ki bazı hallerde hoş görülemeyecek kertede cemaat disiplininin sarsıldığı, ibadet mehâbetinin lâçka olduğu vaziyetlere de tesadüf olunmuştur.

Misâl veriyorum:

Bundan -ben deyim elli, siz deyin yetmiş- sene evvel taşrada bir mahalle mescidinde bulunmaktayız. Mahallenin ihtiyar fakat kalantor cami cemaati ön saflarda. Aylardan Ramazan, vakitlerden teravih. Tecrübeli cemaat, önceki acı tecrübelerden hareketle çoluk çocuk takımının mescide sokulduğunu pek istemiyor fakat açıkça engel de olmuyor. Ã□ocuklar da radyo ve televizyonun olmadığı uzun kış gecelerinde mahalle mescidindeki eğlence fırsatını kaçırmak istemedikleri için neredeyse tam tekmil oradalar.

Cemaatten Osman Ağa diye biri var; eklemleri kireçlendiği için zor eğilip doğruluyor adamcağız.

Mahallenin çocuklarından, daha doğrusu bazı sevimli hayvan yavrusu sıfatlarına benzetilebilecek derece sevimli sakinlerinden biri, caminin odunluğundan aşırıp koynuna soktuğu kısa ve enli odun kütüğü parçası ile tam da Osman Ağa'nın arka hizasında mevzilerip namaza duruyor. İlk sünnet, farz, yatsının son sünneti derken, teravihe duruluyor; tam ortalarında, o sevimli hayvan yavrusunun iki kere zikredildiği sıfattaki vasıfları taşıyan çocuk, öndeki Osman Ağa'nın secdeye varışını hesab ederek koynundan kısa odun kütüğünü çıkarıyorâ€ ¦

Osman Ağa'nın oturağı ile halının arasındaki mesafeye usturupluca yerleştiriyor. Osman Ağa secdeden ka'deye doğrulmak için bir yekiniyor, I-ııhâ€ ¦ Bir daha, yine yokâ€ ¦

Yana doğru devrilmesi lazım ki bu biçimsiz durumdan kurtulabilsin.

İmam selam verir vermez, ilk saftakilerin arka saftakilere doğru nasıl hücuma geçtiğini ve Osman Ağa'nın yerde debelendiğini gördükten sonra arka saftaki çocukların nasıl zaptedilmez bir neş'e ve eğlence duygusuyla camiden dışarı uğrayıp sokağa saçıldıklarını artık ben anlatamam; siz tahmin edeceksinizâ€ ¦

Keza, kaçamayıp ilk saftakilerin eline düşen bazı çocukların nasıl dayak yemiş olabileceklerini de takdir ve i'zanınıza bırakıyorum. Böyle yaptıkları için kimseyi kınayacak da değilim.

Nitekim Osman Ağa'nın başına gelenleri, benim vasıtamla siz de duymuş buluyorsunuz; kimbilir daha kimler öğrenecektir bu acı Ramazan şakasınıâ€ ¦

Şimdiki yaşlılar eskiler gibi sert değil; kendimden biliyorum.

Şimdiki çocuklar da eskiler gibi zalim değil.

O kadarcığı elbette olacak; arka saflara atılmış çocuklar birbirini dirsekleyip kıkırdayacak, gülme röbetlerine kapılacaklar; namazın mehabeti bozulacak, hacıemmiler, "Ulan keratalar sizin tohumunuza para mı verdik de aldık!" diye celâllenecekler. Kaçanlar olacak kovalayanlar olacakâ€ ¦

Onu bilir onu söylerim; çocuk camiye yakışıyor, çok güzel bir manzara oluyor; nitekim geçenlerde yine bir semt mescidinde teravihte idik; mescid lebâleb fakat daha güzeli neredeyse yarısı genç ve çocuklardan mürekkeb idi.

Güzel şeyler bunlar; hamdolsun bu nimetlere eriştirene...

Al mektuplarını; ver mektuplarımı!

Başbakan'ın Aydın Doğan'la tartışmasını, kendi köşemden hayretle, şaşkınlıkla izliyor, bir mânâ kondurmaya çalışıyorum, olmuyor. Şüphesiz vardır bir mânâsı fakat âciz ve sıradan zekâm buna kifâyet etmiyor. Benim gibi mahdut anlayışlı kimselere soruyorum, diyorlar ki, "Aa, koca başbakan, vardır bir bildiği ayol!.."

Tamam, aklım kıt, zekâm mahdut ama benim de kendime göre önyargılarım var. Diyorum ki, "Yahu, benim bilmediğim ve başbakanın bildiği şeyler olabilir fakat birisi bana bunları sıradan Türkçe ile anlatırsa anlayabilirim" Niçin anlayabilirim, çünkü "homo sum..."dur yani. İnsanların % 98'i benim gibidir, eğer basit ve sıradan şeyler, çok para harcanarak dehâ katkısıyla karmaşık hale getirilmemiş ise onu anlarlar. Gazeteciler bu espriyi en iyi kavramış kişilerdir meselâ.

Başbakan bir konuda Aydın Doğan'a göre avantajlıydı ama o şansını kaybetti. Şöyle ki; Aydın Doğan'ın muhakemesini besleyen, tepkilerini ve iddialarını yönlendiren danışmanlarını tanıyoruz; bunlar, her gün imzalarıyla köşe yazısı yazan âşinâ kişiler, çoğu yazar. Kabiliyetleri, sezgileri, manevra kabiliyetleri ile kalibresi, çapı bilinen insanlar fakat Başbakan'ın yakın danışmanları hakkında aynı nitelikte açık bilgi sahibi değiliz; değildik. O yüzden, "vardır koca başbakanın bir bildiği" varsayımlarının bir ucu, bilinmeyen, sisli bir bölgeye değdiğinde "bilinmeyene saygı" kaidesi muvacehesinde biz yine müphem ve boş bakışlarla başımızı sallayarak, "evet, herhal vardır bir bildiği" demeye devam ediyorduk. Artık böyle yapmıyor ve diyoruz ki, "Aa, ne yani, bu muydu?"

Neredeyse on günden beri devam eden ve her safhasında biraz daha ortalama zekâma hakaret edildiği intibâına kapıldığım bu mânâsız polemik bize şimdilik şunu göstermiştir ki ortada hiç de sıradan ferâsete takla attıracak, yüksek zekâlara dört kol çengi oynattıracak yüksek, karmaşık ve kavramaz bir anlaşmazlık bulunmamaktadır. Biraz tarihe meraklı olanlar bilirler ki, büyük savaşların sebepleri hem çok karmaşık fakat aynı derecede basit ve çocukça şeylerden ibarettir. Politikacılar ve akademisyenler, vuzuhu katledip yerine anlaşılmazlık ve kaos betonu dökmekte ırsî nitelikler geliştirdiklerinden biz tarih okumalarında savaş çıkaranları hep, "vah vah, adamcağız nasıl da mecbur kalmış da harp ilan etmiş" diye affeder dururuz...

Uzatmayalım; bu durumda iki ihtimâl söz konusudur, Bir: Başbakan, "su içsem yarıyor; bir ok atıyorum kebap oluyor" diye bâtıl bir inanca kapılarak danışmanlarını devre dışı bırakmış ve

emprovizyonal bir tartışma açmıştır. İki: Danışmanlar da bizim gibi "normal" zekâlı, sıradan insanlardır; vesaire vesaire...

Bizim toplumumuzda, kendi aralarında bu gibi çıkar çatışmaları yaşayan insanlar, eğer oruç tutuyorlarsa, "şimdi oruçluyum abi, bilahire görüşelim" deyip iftardan sonra şöyle havadar bir yerde bir araya gelerek konuşuyor ve problemi çözüyorlar. Bir ucunda politikacı, öteki tarafta gazete patronu olunca anlaşmazlıklar zâhir böyle reyting nesnesi haline getiriliyor. Nedir öyle "Al mektuplarını, ver mektuplarımı" şekline dönüşmeye başlayan o sentimental sitemler, öfkeli profil "klark"ları...

Ben şahsen daha şimdiden bi taraftan Aydın Doğan'a acır ve sempati duymaya başlarken (inanmıyorum; bu kelimeleri yazan ben miyim, yoksa içime bir yerlere hapsedip zincirlediğim "kitle adamı" rûhu mu?) diğer taraftan, "vay canına, sen kalk Kelkit'ten buralara gel, Başbakanların kâbusu ol; müthişsin be abi" diye takdir duyguları geliştirmekteyim.

...

Ha, ne diyordum en son?

"Vay canına, sen kalk Kelkit'ten buralara gel, Başbakanların kâbusu ol; müthişsin be abi" diyordum...

Siyasetle uğraşmak muhariplik ruhunu zedeler

Her yılın belirli günlerinde yüksek rütbeli askerlerin rutin bahanelerle bazı konuşmalar yapması ve bu konuşmaların bazı basın organlarında, "ordudan ikaz", "filan paşa uyarıyor", "asker sert çıktı" gibi başlıklarla duyurulması, bu gibi olayların üstüne günlerce konuşulması, alışıldık işler hâline geldi. Öyle alışıldık ki bu gibi törenlerden birinde yüksek komutanlar sert mesaj vermeyip sıradan şeyler konuşsalar, "önemli bir mesaj vermediler, acaba hükûmetle uzlaştılar mı" mahiyetinde yeni haberler yapılıyor.

Askerlerin bu durumu sevmeleri ve sanki asli vazifelerinden biriymiş gibi davranmaya başlamaları şaşırtıcı sayılamaz. Belirli günlerde sert politik mesajlar ihtiva eden konuşmalar yaptıkça askerler, görevlerini yapmış olmanın huzur ve mutluluğunu duyuyor olmalılar. "Sabrımız kalmadı, artık tahammül edilemez, şu değerler bizim için vazgeçilmez önemdedir" gibi tehdit sözleriyle bezeli konuşmalar, şöyle-böyle elli seneden beri yurt savunmasının temel eylemlerinden biri, hatta en mühimi hâline geldi; bu durumu artık hiçbirimiz yadırgamıyoruz. Yüksek rütbeli komutanlarımız artık iyiden iyiye entelektüel muhteva ile desteklenmiş politik değerlendirmeler yapıyorlar, yurt gezilerine çıkarak halkla temas ediyorlar. Sivil toplum kuruluşları ile doğrudan görüşmelerde bulunuyorlar.

Bu durumu dışarıdan takip eden bir gözlemci, rahatlıkla ordunun payına düşen egemenlik hakkını kullanması için anayasadan yetki almış, demokratik bir kurum olduğunu zannedebilir;

oysaki ordunun -1982 Anayasası'na göre bile- tek başına veya başkalarıyla paylaşarak egemenlik hakkı kullanması mümkün değil. Anayasanın tanımadığı bu hakkı bizde askerler, bazı kanunları genişletilmiş yoruma tabi tutarak kendilerini devletin kurucu gücü, koruyucusu ve kollayıcısı görevine tayin ediyorlar. Cumhuriyet devrinde yapılmış üç anayasadan ikisinin doğrudan askerî darbe yönetimleri tarafından sipariş edildiğini hatırlarsak durum daha çok netlik kazanıyor. Demokratik model içinde sakil duran bu uygulama, yıllardan beri Türkiye'yi askerî vesayet altında yoluna devam etmeye çalışan derme-çatma bir demokrasi görüntüsüne mahkûm ediyor; nitekim askerler sıkça -bilerek veya bilmeyerek- kendilerini rejimin teminatı ve bekçisi olarak göstermekten gurur duyduklarını açıklıyorlar.

ORDULAR KİMİ, KİME KARŞI, NİÃ□İN KORUR?

"Bir devletin ordusu, öncelikle rejimin mi, yoksa halkın ve devletin mi koruyucusu olmalıdır" sorusuna Türkiye'de açık bir karşılık bulunamıyor. Aslına bakılırsa bu soru hiç de karmaşık sayılmaz ve cevabını tahmin etmek güç değildir: Ordular, öncelikle kendilerini vergileriyle finanse eden halkın, kanunlarıyla meşruluk bahşeden yasama organının ve onu sevk ve idare eden devlet cihazının koruyucu teşkilatıdır. Teorik açıdan bakıldığında orduların herhangi bir ideolojinin savunucusu olduğu ülkeler, demokrasiyle başı hoş olmayan rejimlerdir nedense.

Herhangi bir ideolojinin veya rejimin koruyuculuğunu üstlenmenin şöyle bir mahzuru var: Öyle olunca ordunun üst kurmayları mesleklerine ayırmaları gereken enerji ve dikkati, savunma hizmetiyle doğrudan ilgisi olmayan ideolojik problemlere teksif etmek zorunda kalıyorlar. Mesela, rejim ne kadar tehdit altındadır; kurucu ideolojide düşman fikir akımları nelerdir ve nerede odaklanıyorlar, zararlı düşünce akımlarıyla nasıl savaşmak lazım, devleti bu gibi iç ve dış düşmanlardan korumak için nasıl örgütlenmeli vsâ€ ¦

Son yıllarda askerlerin dikkat çekici derecede politikayla ilgileniyormuş gibi görünmelerinin temelinde işte böyle bir değerlendirme bulunuyor. Askerler, mesleklerinin evrensel vecibelerinden ziyade, Türkiye'nin özel şartlarından doğurttukları iç ve komşu düşmanlara hışım yağdırarak ülkeyi savunduklarını düşünüyorlar.

ÖLMEK VE ÖLDÜRMEK SANATI

Dünyanın her yerinde askerler politikaya ilgi duyar ve asker olmayanların yaptığı işe biraz küçümseyerek bakarlar fakat dünyanın güçlü orduları, politikaya ve rejim işlerine fazlaca angaje olmak gibi bir şöhrete malik değildir. Orduların gücü, politik ve entelektüel değerlendirme kabiliyetlerinin derinliği ile değil tam aksine caydırıcılık, yüksek ateş gücü, hızlılık, kararlılık gibi askerî tabirlerle ölçülüyor. Aradaki bağlantı aslında çok açık: Gerçek hizmet fonksiyonundan uzaklaşan orduların muhariplik gücünü koruyabilmeleri eşyanın tabiatına aykırıdır; bir ordunun kıymeti, ondaki muhariplik ruhunun yüksekliği ile mütenasiptir. Savaş ve muharebe ruhu dışında beşerî ilimlerin muhtelif dallarında teori ve pratik yapmaya başlayan toplulukların savaşçılık ve caydırıcılık ruhu aşınır ve geriler. Her

asker bu gerçeği bilir, çünkü eline tüfek bile tutuşturulmadan her vatani hizmet mükellefine ilk öğretilen ve unutulmaması istenen düsturu bilmeyen yoktur: Askerlik ölmek ve öldürmek sanatıdır; asker, koruyacağı değer uğrunda ölmeye ve öldürmeye hazır kişidir; hangi değerlerin uğrunda ölmeye ve öldürmeye layık olduğu tali meseledir. Ordu itaat üzerine kurulmuş bir kurumdur. Bu kurumda emirler, yukarıdan aşağıya doğru "mütalaa edilmeksizin" ve derhal uygulanır. Emir mütalaa edilmez ancak üst, asttan bunu ayrıca isterse durum değerlendirmesini andırır bir beyin fırtınası veya mütalaa yapılabilir.

EMRİ MÜTALAA YASAKTIR; ACABA ÖYLE MİDİR?

Söylemek istediğimiz tam da budur işte; orduyu yönetenler, anayasa icabı bağlı bulundukları üst mercilerin davranışlarını (ve elbette emirlerini) mütalaa ile yetinmiyor, onları eleştiriyor, kınıyor, sürüncemede bırakıyor ve hatta parlamento, bakanlar kurulu, başbakan, millî savunma bakanı gibi mercilerin kendilerine danışarak politika geliştirmelerini istiyorlar; hayır, sadece savunma ile ilgili özel meselelerde değil, hemen her konuda söz sahibi ve politik belirleyici olmak arzusu gösteriyorlar; bu arzuya rağmen üstlendikleri siyasi ve hukuki sorumluluk yok derecesindedir. Ã□ünkü Türkiye'de askerler, askerî yargı dediğimiz özel bir koruma kalkanı içinde görev sürdürüyorlar; bu kalkan onlara siyasi işlere müdahale (kinaye, somurtma, azarlama, tehdit) hakkı bahşederken, politik sorumluluktan kurtarıyor.

Böyle olunca yüksek rütbeli bir asker, bir general için politikayla ilgilenmek asli görevin parçası, hatta kendisi hâline geliyor ve onlar da büyüklerinden gördükleri gibi hareket ederek bu mahzurlu geleneği devam ettiriyorlar. Sivil ve siyasi kanattan kimse, "siyasetle ilgilenmeniz bir yere kadar hoş karşılanabilir fakat muhariplik ruhunu entelektüel ve sosyal münasebetlere feda etmeniz son derece yanlıştır" demiyor; tam aksine askerler, solcu olduğunu zanneden ve öteden beri askerî darbeleri desteklemekle geçim yolu bulmuş bir basın zümresi tarafından pohpohlanarak iç politika unsuru hâline getiriliyor.

Bundan sonra ordu üst kademelerinin düzenleyecekleri ilk bilimsel ve entelektüel toplantıda şu hayati meseleyi tartışmalarını hararetle teklif ediyor ve bekliyorum: "Siyaset ve rejim meselelerine karşı çok hassas bir ordunun muhariplik ruhu etkilenir mi; neden, niçin, nasıl?"

Gizli kayıt deşifresi

Daha önce söylemiştim, herkes gibi benim de önyargılarım var doktor. Ne gibi diyorsunuz? Ne gibi, ne...

Meselâ bazı köşe yazarları vardır okumam bunları, niçin okumam, şöyle; ben şimdi bunun yazısını okursam, melekler gidip o yazarı haberdar ederler ve o da bunu duyunca mutlu olur, kendine iftihar payı çıkarır... Gayet tabii biliyorum doktor, saçma bir düşünce benimki, önyargı olmaktan da ötede saplantı. Ne ben onu tanırım, ne o beni tanır, vaktiyle birkaç satırını merak edip okumuş, nefret etmişimdir. Niçin mi nefret etmişimdir? Ama doktor seans

bittiğinde parayı veren benim, zor soruları ise hep benim cevaplandırmamı istiyorsun. Parayı ben veriyorum, eğlenen sensin. Olmuyor ama...

Peki söyleyim o zaman, meselâ az önce bizim gazetede bir haber okudum, diyor ki: Köpek, acil servisi arayarak sahibini kurtardı. Kafadar adında bir Alman çoban köpeğiymiş bu. Vaktiyle sahibi köpeğine patisi yardımıyla acil yardım numarasını çevirmeyi öğretmişmiş, adam kriz geçirince köpek numarayı çeviriyor. Telefondaki görevli, "hav hav" seslerinden bir bit yeniği olduğunu anlıyor vee.. Ee n'oolmuş yani diyorsun, biliyorum pek çok köpek bu numarayı yapabilir, ben sadece köpeği takdir etmiyorum ki, santraldaki adamın zekâ ve basireti beni darmadağın etti biliyor musun doktor? Çünkü bunlardaki kavrayış, benim o yazısından bir satır bile okumadığım bir kısım adamlarda bulunmuyor. Niye böyle oluyor, bilemiyorum; üste iki katı para versem, sen bunu bana söyleyebilir misin? Soruyu tekrar mı edeyim? Ama sen ben beni dinlemiyorsun ki! Peki, diyorum ki, nasıl oluyor da bazı adamlar, Alman çoban köpeği kadar basiretli davranamıyor; nedir bunlardaki şeşi beş algılatan kavrayış ârızasının sebebi?

Bir sürü kitap okudum bulamadım, yalnız bir yerde Hazreti Ali'nin bir sözü var, çok hoşuma gitti, diyor ki: "İlim bir nokta idi, cahiller onu çoğalttılar." Vaay dedim, bu söz derin söz, sonra dedim ki: Bu söze küçük bir katkı yapsam, Hazreti Ali'nin rûhu mahşerde benden dâvâcı olmaz... Diyorum ki ben şimdi: "İlim bir nokta idi, onu gazeteci takımı ve bazı bilim adamları çoğalttılar." Niçin diyeceksin; şundan: Tereyağının zararlarını bulunuz deyin, isbat ederler; zararsız, bilakis müthiş faydalıdır diye siparişte bulunun, onu da yaparlar, anlatabiliyorum muyum doktor? Uzaktan bakınca, anlayamıyorsun, bir nevi illüzyon var bu yazar takımında, karizma bilmemne diyorlar, bir şey zannediyorsun; biraz kazıyınca altından defosu çıkıyor.

İşte bak, yine bizim gazeteden bir başka haber, gemi batıyor, kaptan efendi haddinden fazla yük almış, onu da iyi istif etmediği için gemi daha iskelede iken yanlamaya başlamış, ne diyor adam, merak etmeyin yolda düzelir diyor, işte tam bu benim okumadığım, okumamakta direndiğim yazar kafasıdır bu. Uyanık, bilimci, pozitifçi felan geçinir fakat dehşetli üfürükçüdür, adamın hayatı bâtıl inanç desem inan yani. Neyse bu arada gemi batmaya başlamış, millet can derdinde, kaptan efendi bunlara can yeleği yerine yağmurluk dağıttırıyor. Yahu sen delirecek gibi olmaz mısın; böyle bir muhakeme tarzına, ey gemi sahibi armatör sen bu adama diyelim ki yüz küsur canı emanet ederken aldırış etmedin, yahu o gemi nerden baksan bilmem kaç yüz milyon örocuk filandır, hayata acımıyorsan, öroya acı be adam. Herif rasyonel bile değil anlıyor musun doktor ve bu adamlar Türkiye denilen çivisi çıkmış ülkede adamım diye, fikir önderiyim diye geçinip gidiyorlar. Abartmıyorum, niye abartacakmışım ki, geçen sene bunlar 367 kararını övmediler mi, darbecileri koltuklamadılar mı; gözümüzün içine baka baka yaptılar. Onu söylüyorum işte.

Bak mesela şunun yaptığı espriye, güya bizim gazeteyle dalga geçecek, diyor ki The Rockefeller Times. Adamın yaptığı en zeki espri bu doktor, nesini okuyayım Allah aşkına! Biliyor musun bu adamlarda humour duygusu yok doktor; onun için insafın ne olduğunu bile bilmiyorlar. Korkunç bir şeydir bu, yaptığın şeyi iyi bir nâneymiş gibi savunman; böylelerine hukuk ceza kesmez çünkü mahcur sayar böylelerini, mahcur ne mi demek, söylerim fakat seans ücretinden keserim, razı mısın?

Predator!

Aman kimse bilmediğimi duymasın diye, biliyor numarası yapmanın ne âlemi var doktorum; ben bu predator kelimesini duymamıştım, sözlüğe bakıp öğrendim, diyor ki; kendisi için lüzumlu şeyleri, diğer canlıları yiyerek temin eden canlı, nâm-ı diğer bildiğimiz şu düpedüz vahşi hayvan.

Kim kime predator diyor peki, öğrenelim. Kendini gazetecilikte saint ilan etmeye bir fırt kalmış biri, iki yazar arkadaşını savunmak için diyor; kime diyor predatorsunuz diye? <!--more-->

Yan masadan işitenleri aşağılamak için diyor... Burada duracaksın doktor, duracaksın çünkü bu lâfı söyleyen kişinin işi, gücü, marifeti, ustalığı, sanatı, ekmek teknesi yan masalara kulak uzatmak, başka hayatları didiklemek ve yakalanan açıkları soğukkanlı ve zâlimâne bir hünerle başkalarına teşhir etmek... Ömrünce yaptığı en iyi şey bu. Ha, o yüzden, seçtiği söz çok anlamlı, çok târif edici bir kelime; Predator. Şimdi durumu şöyle değerlendiriyorum; bence bu adam 'ulan neticede hepimiz predatoruz; kanlı ve çirkin bir spor yapıyoruz, bari birbirimize ilişmesek' demeye getirmiyor aslında, daha garip bir şey yapıyor; yan masayı dinleyeni vahşi hayvan yaparken kendini, insâni bir insiyakle insan safına çekiyor. Sen beni dinliyorsun ve yabanisin, ben ise burada saçmalama hakkımı kullanıyorum ve insanım! Ne demiş bir bakalım gazeteye, kafadan atmayalım; diyor ki bak, aynen: "Düşünün, Boğaz'ın kıyısında bir balıkçı restoranındasınız (...) İstediğiniz gibi konuşuyorsunuz. Kral sizsiniz. Tebaa da sizsiniz. Fıkradaki tavşan gibi, iki kadeh atıp, abuk sabuk konuşma hakkınız da var. Ki o hak, karnını içine çekme ihtiyacının olmadığı anlarda, yani eşref saatinde, insanın en komik, ama en keyifli halidir. Hiçbir elin ağzınızı tıkamasına izin vermezsiniz. Sansür ve makas kelimelerini sözlüğünüzden çıkarıp attığınız bir saattesinizdir. Karşınızda güvendiğiniz bir arkadaşınız, konuşuyorsunuz. Yani tetikte değilsiniz..." Şimdi söyle bakayım doktor, bu alıntıdaki kilit ifade ne? Hayır o değil, bilemedin; kilit ifade şu: Fıkradaki tavşan gibi iki kadeh atıp abuk sabuk konuşma hakkı... Anladın? Tamam yani diyor, ne olmuş; bizim arkadaşlar, fıkradaki tavşan gibi abuk sabuk lâflar etmişlerse, ki edebilirler... Efendim? Hayır o fıkrayı anlatamam efendim, sadece şu kadarını çıtlatayım; tavşan bey, ormanın kralı aslan hakkında ağzına geleni konuşuyor sağda solda; kendisinden bunun hesabı sorulunca da, yav bakmayın bana, abuk subuk konuşuyorum işte diyor bir nevi. Haa, diyeceksin ki ne var bunda? Onu izah ettim

az önce doktor, yine farketmedin; bu adamlar başkalarının hayatını didikleyerek şöhret ve servet kazandılar ve bu işi yaparken prensip filan da dinlemediler; vaktiyle o kadar tek tabanca habercilik yaptı ki bunlar, kendilerine bir çekidüzen verme ihtiyacıyla bir habercilik anayasası filan gibi bir şey çıkardılar da herkes güldü... Yoo uymadılar tabii; onu anlatıyorum zaten, adam yaptığı haberle kendi vicdanını aynı sürecin parçası saymıyor; kendini, cemaatini, kabilesini, şirketini soyutluyor yaptığı işten. Teleskopla nebulaları seyreden bir gözlemci gibi... Sen yaparken habercisin, başkası yaparsa predator. Mesela yıllarca düzeltme hakkı kullandırtmadılar kimseye, birinci sayfadan yalan haber yapıyorsun, düzeltmesini altı ay sonra 21. sayfanın eteğinde yalapşap veriyorsun! Şimdi kalkmış bu adam, cemaat dostlarının "tavşan geyiği"ni dinleyenleri uzun kulaklıkla, vahşetle itham ediyor. Çok yaralanmış belli, çok incinmiş, hırpalanmış... Aslında anlıyorum adamı ama Allah için acımak içimden gelmiyor. Yaşadığı travmatik bir şeydir o yüzden; gazetecinin veya yakınının bizatihi haber olması gazeteciyi kötületir, bunaltır. O yüzden gazetecinin adam gibi olanı, her akşam ağzını çalkayıp tövbe istiğfar edecek, yaptığı işi sorgulayacak, o zaman iyi gazeteci, iyi haberci olunur mu; zordur ama olunur tabii, denememiş ki bunlar. Gazetecilikten ziyade güç transformatörlüğü, iktidar regülatörlüğü yapmış bunlar. İğne batınca biraz kendilerine, arkadaşın canı acıdı, felsefe döktürmeye başladı... Aslında biliyor musun doktor; kabahat, böyle "duyum"ları, matah bir şey zannedip kullananda; zırvayı te'vil etmenin ne mânâsı var Allah aşkına? Diyorum ki şimdi, bu kadar predatorun arasında benim ne işim var; onu da sen söyleyeceksin doktor?

Muallim Cevdet Bey

zannetmiyorum; bu ismin ne derece tanınabilir olduğu hakkında bir fikir edinmek üzere ünlü Türk ansiklopedisi (!) Google hazretlerine müracaat ettim; buna göre Muallim Cevdet ismi internet âleminin milyonlarca sayfası arasında sadece 5490 defa zikredilmişti.

Sanal âlemi pek iyi bilmeyen okuyucular, "iyi ya, daha ne olsun; internette beşbin küsür sayfada zikredilmek az buz bir şey midir?" diye söylenebilirler. Bu rakamın ne kadar mânâsız olduğunu isbat etmek maksadıyla gazetelerin magazin sayfalarında adı geçen mankenlerden birinin adını yazarak Google amcaya yeniden müracaat ettim. Neticeyi takdim ediyorum: tam 122 bin sayfa! "Yahu bir yanlışlık olmasın, bir başka hanımefendi manken sanatçımızı da yeri gelmişken sorayım" dediğimde karşıma 190 bin küsürlü bir başka rakam çıktı!

Bu durumda Muallim Cevdet'in, bugünün okuyucularına ne kadar mânâ ifade ettiğini üç aşağı beş yukarı öğrenmiş sayılırız; öyleyse ayrıntılara geçelim.

Muallim Cevdet 1883 yılında Bolu'da doğup, 1935 yılında İstanbul'da vefat etmiş öğretmenlerimizden biridir. İsmiyle müsemmâ bir "muallim", bir eğitimci, fakat sıradan bir eğitimci değil. Bir nesle damgasını vurmuş aydınlık kafalardan, fikir ve bilim adamlarından biri. Bir bilim adamı fakat ömrünce akademik sıfat taşımamış, bu ünvana layık görülmemiş

bin insan. Bir halkiyatçı (folklor uzmanı), bir felsefeci, bir etnograf, dilci, kütüphaneci ve kitap dostu, edebiyatçı, tarihçi... Hepsinden daha önemlisi, ardında temiz bir isim ve dostlarının zihninde berrak ve güzel hâtıralar bırakarak âhirete göçmüş unutulmaz bir şahsiyet.

Ömrü boyunca bir araya getirdiği değerli kitaplığını İstanbul Belediye Kütüphanesi'ne vakfetmesi ise merhumun son asîl davranışı olarak hatırlanıyor ki o kütüphane, bugün Taksim'de Atatürk Kitaplığı ismiyle hâlâ yaşamaktadır.

Ölümünden sonra kadirbilir dostları el ele vererek bir hâtıra kitabı yayınlamaya karar verirler. Kitap, dönemin İstanbul valisi Muhittin Üstündağ'ın yardımlarıyla 1937'de, "Muallim M. Cevdet'in Hayatı, Eserleri ve Kütüphanesi" adı altında yayınlanır; bu nadide eser İstanbul Belediye Başkanlığı tarafından 2005 yılında aynı isimle yeniden yayınlandı. Aşağıda anlatılacak hadisenin ayrıntıları, adı geçen eserde bulunuyor. Muallim Cevdet, devrin Türk Tarihini Tedkik Cemiyeti Başkanı Yusuf Akçura'ya yazdığı mektubunda şöyle diyor:

...

Bu arizamda [mektup, arzuhal] zât-ı âlileri ile rufeka-yı fadılânelerini [değerli mesai arkadaşlarını] pek müteessir edecek başka bir mevzudan bahsedeceğim. Yani üniversite için yıktırılıp yenisi yapılmakta olan Bekir Ağa Kışlası'ndaki [Bu bina, Beyazıt'taki Üniversite binasının giriş kapısının ardında bulunmakta idi, devrin siyasi zanlılarının hapsedilip soruşturulduğu yer olarak ün yapmıştı] Harbiye vesâikinin [Genelkurmay'a ait belgelerin] onbeş gün devam etmek üzere yaktırılmış olması... Askerî Evrak Ayırma Komisyonu Reisi Erkân-ı Harp Miralayı Ali Bey'le arkadaşı Binbaşı Fahri Bey'in iki ay kadar bizim komisyona devamları esnasında görüp malumat edindiğim ve on sene evvelki haline de vakıf bulunduğum işbu 1.500 sandık kadar vesaikin mezkur komisyonca tedkikine değil, açılmasına bile vakit gelmemişti. Ayrılan ve vakti ile Ankara'da Askerî Tarih Encümeni'ne gönderilebilen evrâk ancak bir maddeye temas eden kısımlardır. Yoksa gönderilmeyenler, tarihen lüzumsuz manasına değildir.

Zaten bunların tedkikine ne vakit müsait olmuş, ne de para temin edilmiştir. Sizi temin ederim ki daha el değmedik cesîm [büyük] bir koğuş dolusu vesâik-i askeriye var idi ki, bunların imhâsına müteessir olmamak mümkün değildir. Cihet-i askeriye, "biz bunları tetkik ettirmiştik" diyemez. Zira bir kerre bu vesaikin içine tek bir adam bile girmemiştir. Sâniyen askerlikçe lüzum görülmeyen vesaik, başka başka noktalardan tarihe hizmet etmez midir?

Geçen sene Maliye Hazine-i Evrakı'ndan satılan 160 balya vesika meselesinin bizi ne kadar küçük düşürdüğü malumdur(*). Başvekâlet-i celilenin bu münasebetle bütün devaire [devlet kurumlarına] o meyanda Harbiye vekaletine de yolladığı tamime olsun hürmet lazım değil miydi? Bu vesaikin herkesin gözü önünde on beş gün ihrâk edilmesi [yakılması], tarihiî

vesaikin ateşe atılmasında bir mahzur olmadığı kanaatini de halka vermiştir ki halkı ve mektepli gençleri kadim eserleri tahribe sevk eylemesi itibariyle ağlanacak hâldir.

(...)

Darülfünun Kütüphanesi yanındaki metrûk [boş, terkedilmiş] Kaptan Paşa Camii'ne bu askerî vesikaların çok değil bir hafta içinde elli neferle kaldırılması mümkündü. Üniversiteden olsun yardım istenseydi bu facia olmazdı. Molozlar altında terk edilen ve sokak çocukları tarafından toplanıp bakkallara satılan evrâktan başka bendeniz de bizzat Harbiye Meydanı'na [Beyazıt] giderek bir küme evrak aldım, saklıyorum.

...

(*) 1928'de resmi dairelerdeki yer darlığı sebebiyle eski yazı evraktan gereksiz olanların imhası veya elden çıkarılması meselesi Meclis'e kadar gelmiş ve bunların hurda kâğıt olarak satışına karar verilmişti. Maliye Bakanlığı ise satılacak hurda kâğıtların ortada dolaşmaması için, gazetelere verdiği ilanda, alıcının bunları yurtdışına çıkartması şartını koymuştu. Neticede, Hazine-i Evrak'tan çıkarılacak hurda kâğıtları, okkası 3 kuruş 12 paraya İzzet Halim ve M. Takforyan adlı ortak iki müteahhit alır. Sultanahmet'teki depodan arabalara yüklenerek Sirkeci'ye indirildiği sırada dökülen kâğıt parçalarının eski ve kıymetli evraklar olduğunu fark eden Son Posta Gazetesi muhabiri İ. Hakkı Konyalı durumu gazetesinde yazar. Olay halk arasında hayretle karşılanırken bir avuç münevver -Halil Ethem, Muallim Cevdet, Köprülüzade Fuat, Doktor Süheyl, Osman Nuri ve Refik Şevket beyler- engel olmanın yollarını arar. Duyduklarına önce inanmak istemeyen Muallim Cevdet Bey, ikna olunca, Sultanahmet Meydanı'na koşar. Bir süre sonra, yola dökülen kâğıtları toplayan çocuklardan beşer kuruşa aldığı bir kucak dolusu belge ile ağlayarak gelir. Hemen bir rapor hazırlar elindeki belgeleri de ekleyerek, Halil Ethem Bey vasıtasıyla Başbakan İsmet İnönü'ye gönderir. Durumun ciddiyetini ancak kavrayan Başbakanlık duruma el koyar, ama atı alan Üsküdar'ı geçmiş, 120 balya ve 500 sandık evrak Bulgaristan'a ulaşmıştır. (Ömer Faruk Şerifoğlu'nun Kitap Zamanı eki için yazdığı "Bir Kitap Dostu: Muallim Cevdet" isimli makaleden özetledim.)

...

Artık Muallim Cevdet'i tanımıyorum diyemezsiniz; rûhu Fâtiha ister!

"Cafcaf"lı bir Ergenekon analizi!

Ergenekon davası henüz iddianame safhasında; bilmem kaç bin sayfalık izahat ve suçlama söz konusu fakat işin iddianame kısmında bile hâlâ sona varılmış değil; süreç devam ediyor, yeni soruşturmalar, iddianameye yeni ekler yapılacak belli ki.

İsim değil olay konuşmalıyız; iddianame bize hangi ana olguyu gösteriyor: Demokrasiden ümidini kesmiş bir avuç idealist darbeci mi var karşımızda? Hayır, daha fazlası, çok daha fazlası var. İşte o "çok daha fazlası"nı anlayabilmek, gözünüzde canlandırmak için basit bir varsayım oyununa başvurmak gerekiyor.

Şöyle: Ergenekon iddianamesinde zikredilen isimleri, kurumları, şahısları, ideolojik taraf alışları şöyle bir gözden geçirip sonra -onlar her ne ise- tam tersini, yani negatifini düşüneceksiniz; yani Ergenekon'daki solcuları sağcı, sağcıları solcu; laikçileri dindar, darbecileri demokrat, dindarları seküler, Atatürkçüleri Atatürk aleyhtarı gibi düşüneceksiniz. İsimler aynı kalırken, roller tersyüz edilecek!

Tam anlamadınız değil mi; o zaman daha basitleştirelim; meselâ farzedin ki İlhan abi ülkemizin dindar, milliyetçi, muhafazakâr bir yazarı iken ayağı sürçüp darbeciliğe heves etmiş olsun. Gazetesini ise "ilericilik ve laikçiliği" ile değil, demokrat ve muhafazakârlığı ile tanınmış bir gazete farzedelim (Gazetenin Faşist versiyonunu biliyoruz ama "demokrat" şeklini tahayyül etmek, hayalgücüne tahammülfersâ bir eziyet veriyor!) Diyelim tutuklanan emekli askerler, Atatürkçü değil de, Hilâfetçi paşalar...

Daha önemlisi bu darbe, derin bürokrasiyi, bir kısım medyayı arkasına değil, tam karşısına alan bir darbe olsun. Ne olur?

Cevabı basit; daha işin başında basın, darbeciler aleyhinde müthiş bir psikolojik baskı kurar ve vahşi Amerikan kasabalarında olduğu gibi sanıkları yargılamadan sallandırmaya, yani linçe azmettirirdi. Bugün olup bitene artık böyle bakınız. Basının mühim bir cüzü Ergenekon'da kendini taraf ilan ediyor; gizli veya açık şekilde iddianamede suç diye gösterilen eylemleri küçümsüyor, iddiaların saçma ve imkânsız olduğunu ima ediyor. Zanlıları, "böyle güzel insanlar suç işlemiş olamaz" gibi yuvarlama bir mantıkla desteklerken hükümeti, emniyeti, savcılığı psikolojik baskı altına almaya uğraşıyor; bu yolda -ne tesadüf?- yalnız değildir; bürokratik ve politik destek görüyor; hatta iş dünyasında bile Ergenekoncu kolpodan nemâ bekleyen muhitler olduğunu gülerek farkediyor ve anlıyoruz ki Ergenekon basit ve sınırlı bir darbe teşekkülü değildir; bunlar adeta yeni, bambaşka bir devlet, kafalarına göre yeni bir rejim kurmak için yola çıkmış adamlardır ve imâ ettikleri güç, sergiledikleri güçten daha fazladır; öyle olması gerekiyor.

Kuyruğuna bakarak kediyi tahmin etmek gibi bir şey...

Bir kısım basının Ergenekon'da oynadığı rol tek kelimeyle müthiş bir kararlılık ve destek gösterisidir. Bir küçük örnek daha: Gazete bayii vitrinindeki mizah dergilerini gözden geçiriniz; içlerinde Ergenekon meselesine eleştirici yaklaşan, darbeciliği ayıplayan, adli güçleri ve emniyeti destekleyen bir kapak bile göremeyeceksiniz; mizah dergisi deyip geçmeyiniz, bu dergiler gençler üzerinde çok etkili, çoğunun dünya görüşünü bu dergiler tayin ediyor. Şimdi de aksini varsayalım; takkeler değişmiş, diyelim ki şeriatçı liboşlar

darbecilik ithamıyla yakayı ele vermiş olsalardı, bu dergiler böyle tutuk ve gönülsüz görünürler miydi?

Bir istisnası var: Cafcaf, tek merkezden yayınlanıyormuş hissi veren bu mizah dergisi sektöründe ötekilerden farklı biricik dergi ve bu dergi 10 Ekim'den itibaren bağımsızlığını ilan etmeye hazırlanıyor. Cesarete ve desteğe ihtiyaç duyan bu cüretli gençleri, açtıkları abone kampanyasında yalnız bırakmamalıyız. Dergi hakkında etraflı bilgi edinmek isteyenler, cafcafdergisi.net adresini tıklayabilirler. Sağ cenahta bugüne kadar eli yüzü düzgün ve istikrarlı bir mizah dergisi yapılamaması, bizatihi "sağ cenah"ın kusurudur; Cafcaf'ı destekleyelim;

Ve ahlâksızları artık gülerek cezalandıralım!

Müslümanların zenginlikle sınanması

Okuyucular içinde 35-40 yaşlarından daha küçük olanlar, tahta kaşıkla yemek yenilen bir sofraya oturmamışlardır; tahta kaşık, artık tamamen bir folklorik nesne hâline geldi. Aynı okuyucular "yer sofrası"nı, "sini"yi, sofra altlığını, sofra örtüsünü de hatırlamayabilirler.

Herkesin aynı kaptan yemek yediği bir sofra düzeni, bugünün gençlerini dehşete düşürebilir; aynı kaptan hoşaf, aynı kaptan pilav, aynı kaptan sulu yemek ve tahta kaşıkla... Üstelik tahta kaşık sayısının, bazen sofradakilerin sayısından daha az geldiği de olur; eğer varsa komşudan kaşık istenir.

Komşudan tuz, bir fincan kahve, bir tutam çay istendiği de olur.

Bakkallarda salça, sirke, yoğurt, zeytinyağı, gaz gibi şeyler açık, yani paketsiz ve gramla tartılarak satılmaktadır. 200 gram yoğurt alacaksanız, kabınızı da bakkala götürmeniz gerekecektir. Bakkal önce kabın darasını alır, sonra içine kaşıkla 200 gram yoğurt veya zeytinyağı koyar, fiyatını beşe böler, parasını alır ve siz içindekini dökmemeye çalışarak evinize dikkatli adımlarla yürürsünüz.

Ve daha onlarca misâl gösterebilirim. Şunu anlatmaya çalışıyorum; bu örneklerden hiçbiri "yoksulluk" belirtisi değildi dünün Türkiye'sinde, sıradan ayrıntılardı. Orta hâlli bir ailenin 6 tane metal kaşık-çatala, gazocağına, alüminyum düdüklü tencere veya elle çevrilen dikiş makinesine sahip olması, sıra dışıydı. Yamalı elbise, gömlek veya çorap ayıp sayılmazdı, yırtık ve ütüsüz giymek ayıptı.

Yoksulluk daha aşağılarda başlardı.

12 EYLÜL TÜRKLERİN AHLÃ‚KINI BOZDU MU?

Her 12 Eylül mevsiminde tekrarlanan aynı mânâsız ve boş lâfları yine işittik; mâlumdur, bizim solcularımız 27 Mayıs'ı alkışlar, 12 Eylül'e söverler. 12 Eylül kötü, 27 Mayıs cici

darbedir. O yüzden olsa gerek, 12 Eylül'de askerî cuntanın ABD'nin verdiği ilhamla Türk-İslâm sentezini icat ederek vurgunculuğun, talanın, devlet malını çalmanın teşvik edildiğini ileri sürmeye bayılırlar. Aklı başında gibi görünen üç beş kişiden aynı minvalde şeyler duyunca gerçek zannedersiniz; ilgisi yoktur!

Hakikat basittir; Türkiye 1980 yılı 24 Ocağında önemli iktisadi operasyonlar yapmak zorunda kaldı; 12 Eylül darbesi ise bu operasyonların uygulanmasını hızlandırdı. Türkiye otarşi (kendine yeterlik) politikalarını terk ederek dünyaya açıldı; ekonomimizin seyrettiği iç sulardan açık denizlere çıkıldı ve bu siyaset 80'li yıllar boyunca başarılı olduğu için iktisadi refah yükseldi, para arttı, tüketim tabloları ve alışkanlıkları değişti.

Solcularımız bu manzarayı, "12 Eylül rejimi, halkın ahlâkını bozdu, onları paragöz yaptı, oysaki biz önceden daha idealist, daha ahlâklı, daha prensipli bir toplumduk" şeklinde yorumlamaya kalkışırken gülünç oluyorlar. Her şeyden önce solcuların bilmesi gerekirdi ki, bir toplumun karakterini, psikolojisini cuntacı kurgusuyla ve çok kısa zaman içinde değiştirmek mümkün değildir; böyle bir şey uzun vadede bile mümkün değildir. Sosyoloji, iktisat, tarih, sosyal psikoloji, siyaset gibi ilimlerin sunduğu araçları kullanmak dururken yerli filmlerde pek rağbet edilen o çocukça mantığa değer vermek doğrusu çok gülünç kaçıyor.

Türk toplumunun ahlâkı filan bozulmuş değildir; sadece çevresindeki iktisadi şartlar ve çerçeve kısmen değiştiği için, birtakım zaaf veya meziyetler daha çarpıcı bir kontrastla görünür hâle gelmiştir. Esasen bu kadarına solcuların aklı ermez değildir; biliyorlar fakat 12 Eylül'le birlikte tepeden inmeci bir sosyalist darbe ihtimali "sıfır" derecesinde imkânsız hâle geldiği için 12 Eylül'ü affedemiyorlar. Dönem sonrasına Türk toplumunun ilerlemeci sağ siyaset çizgisindeki Anavatan Partisi'ni desteklediği için kızıyor, "halkımız cahil, nankör" veya düpedüz "ahlâksız" diyemedikleri için, 12 Eylül'ün toplumu bozduğunu ileri sürüyorlar.

Bugünlerde aynı ana fikri farklı bir ifade ile seslendiriyorlar; buna göre Türk halkı bidon kafalı cahillerden mürekkeptir ve odun-kömür veya makarna-bulgur mukabilinde oyunu sattığı üçkâğıtçı sağ iktidarları destekleyip durmaktadırâ€ ¦

EYVAH; ZENGİNLEŞTİK!

Bu yanlış kurgulu hüküm içinde bir doğru var.

O doğru, toplumun yavaş yavaş keçeyi sudan çıkarmaya başladığıdır. Yazının başlangıcında anlattığım dar tüketim kalıplarını artık aştık. Ortalama refah yükseldi; son kırk-elli yıl içindeki rakamlar nettir, eskiye göre daha iyi daha sağlıklı besleniyor, daha iyi eğitim alıyor, daha iyi sağlık hizmeti görüyor ve daha fazla kalemden oluşan bir tüketim tablosu içinde imkânlarımızla ihtiyaçlarımızı dengelemeye çalışıyoruz. Bugünün Türkleri kendini Suriye ile İran, Ermenistan, hatta Rusya, Romanya, Litvanya ile mukayese etmiyor; mukayese unsuru dünyanın en iyi ekonomileri, en yüksek refah toplumlarıdır. İşsizlik derdinden, düşük ücret ve

maaşlardan elbette şikâyet edeceğiz fakat inkâra imkân yok: Hepimiz düne göre zenginleştik, vâriyetimiz arttı ve artık içimizde hiç kimse, bırakınız 40'lı yılları, 50'li yılların tüketim tablosuna rıza göstermez, isyân eder.

EBU ZER SAÄž OLSA...

Basın organlarına akseden ramazan görüntülerine bir de bu gözle bakınız: "Müslümanım" diyen insanlar da zenginleşmiş, para ve imkân sahibi olmuş ve şu demde onlar -kaçı farkındadır bilemeyiz-, solcularınkine hiç benzemeyen bir başka önemli mesele ile yüz yüze bulunuyorlar. Şudur: Tutumluluk ile cömertlik arasındaki, ihtiyaçla israf arasındaki, ihtiyatla mal hırsı arasındaki dengeyi kurmak. Yani zorların zoru bir denge problemi...

Kurduğumuz iftar sofralarına bakarak hâlimizi sınayabiliriz: Oruç bir kısıtlılık hâli, azla yetinme, yoksulun hâlini anlayarak onunla aynı empatik seviyeye gelme temrini iken biz sofralarımızı renk, gıda ve çeşni panayırına dönüştürüyoruz; ramazan sofralarında kanaatin eseri yok.

"Akşama kadar aç kalmanın ödülü, mükellef bir iftar sofrasıdır" diye düşünüyoruz galiba. Belki de o yüzden yardım faaliyetleri giderek ikincilleşen, kurumlaşan, vâriyetli ile yoksulu yüz yüze getirmemeye itina eden bir dolaylılığa bürünmekte. İnternette kurban kesiyor, kredi kartı işlemiyle zekât veriyor, e-mail ve SMS'lerle birbirimizi kutlayıp hayra teşvik etmekle yetiniyoruz. Zenginleşmenin, düne göre daha vâriyetli olmanın üzerimizde hâsıl ettiği ilk te'sir, "fakr'dan uzaklaşma"; hâlbuki galiba tersi doğru olacaktı. Uzaklaşmayacak, aksine yakınlaşacaktık, büyüdükçe küçülecek, azamet geldikçe yüzümüzü toprağa sürecektik...

Ebu Zer Gıfari'nin, zenginleşen Müslümanların kapılarına gidip "Bu kadar para ile nasıl uyuyorsunuz? Kalkın tasadduk edin." diye kapılarını değnekle döverek çıngar çıkardığı ve o sebepten herkesin huzurunu kaçırdığı rivayet edilir.

Hazreti Ebu Zer bugünleri görseydi nasıl tepki verirdi dersiniz?

Ergenekon, sistemi dönüştürüyor!

Vaktiyle Diyarbakır Hapishanesi'nde olup bitenlerin, kara bir leke, utandırıcı bir hâtıra olarak infaz sistemimize yapışıp kalmasından sonra Ergenekon sanıklarına cezaevinde gösterilen rikkat ve ihtimâmı hoşnutlukla karşılamalıyız; burada herhangi bir imâ, kinâye, lâf sokuşturma niyeti aranmamalıdır.

Hapishanelerde tutuklu veya hükümlü sıfatıyla bulunan herkesin, Ergenekon zanlıları kadar "resmî" saygı ve ihtimam görmeye hakkı var. Dikkat, "darbecilere iyi davranılmasın" demek değil vurgulanan, bu muamele herkesi kapsasın dileği...

Kaza geçiren tutuklu sanığı sedyeyle tomografiye götürürken, görüntü alınmasın diye koridoru paravanlarla kapatmak ne kadar anlayışlı, ne kadar nâzik ve ne kadar zarif bir resmî

anlayışlılık eseridir; insan duygulanmadan edemiyor. Bu bürokratik ince fikirlilik ve şefkatten, bütün tutuklu ve hükümlülerin istifade etmesini bekleriz; eminiz ki, istisnai bir durum söz konusu değildir.

Devletin Ergenekon zanlılarını, hukuka uygun usullerle gözaltına alması, haklarında usule uygun tarzda iddianame tertiplenmesi, zanlıların gözaltı ve tutukluluk hallerinde insan gibi muamele görmeleri, bu devletin adli sicil tarihinde güzel ve temiz bir sayfa açıyor; itiraf edelim, bu gibi incelikler, daha doğrusu usule uygun davranışlar, devletin bir türlü beceremediği, daha doğrusu bilip de içine sindiremediği şeyler cümlesindendi. Sokaktaki polis ve bekçiden başlayan "teba'm değil misin; hem sever hem döverim" yaklaşımı, adli yargıda en ulu çınarların üst dallarına kadar uzandıktan sonra hapishanelerde görünmezleşiyor, içerde olup bitenleri çok sonraları birinci ağızlardan duyuyorduk; hele darbe ve müdahale dönemlerinde yaşananlar, değil anlatması, hatırlaması bile tüyler ürperten çirkin eziyet sahneleriyle doluydu. Devlet, adli infaz sistemi içinde suç ve suçluyla böyle mücadele ediyor, onları yeni bir hayata bu kafayla hazırlayarak içlerinde yaşama arzusunu başarıyla pörsütüyordu!...

Hani zalimliğiyle meşhur Haccac'a derler ki, "Ey Haccac, zulmetmemek ihtiyarında iken (yani işi usûlet ve suhûletle halletmek varken) niçin zulmü ihtiyar ediyorsun?", Haccac da der ki, "Bu işler iki şeyle olur; ilim ve zulüm. Benim ilmim yok, fakat zulüm etmekten anlarım!" Zulümden herkes anlar, Haccac bile! Zulümle amel etmek için içimizin karanlık dehlizlerinde uyuklayan vahşi hayvanın çağrısına kulak kesilmek yeter.

Ha! Onun için önemli sayıyoruz; emekli paşalara, sanatçılara, itibarlarından yeri göğü titreten yaşlı gazetecilere, durup dururken "hele şu memleketi biraz da ben kurtarayım" diye sancıya yakalanan ortaboy işadamlarına gösterilen hüsn-i muamele, esasen devletin kendi itibar ve şanını yükseltmektedir. Bizatihi kendini "kurtarmaya" azm ü cezm ü kasd eylemiş bir kısım çete erbabını, AB'nin hukuk standartlarına uygun taktiklerle yakalayan, aynı usullerle aleyhlerinde delil toplayan ve sanıkların sıhhatiyle yakından ilgilenen bir devlet, herkese göz aydınlığı olsundur ki, muasır medeniyetler seviyesine ulaşmakta en zorlu merhaleyi aşmış demektir. Gurur duyuyoruz.

Hepimiz pekâlâ bilmekteyiz ki, şimdiye kadar uygulanagelen câri usullerle bu Ergenekoncu sanıklar "sorgulanmış", 27 Mayıs veya 12 Eylül stilinde "yargılanmış" olsalardı, şimdiye kadar sadece yaptıkları yaramazlıkları birer birer anlatmakla kalmayacaklar, ihtiyaç duyulduğunda meselâ Kennedy suikastı, 11 Eylül saldırısı -veya ne bileyim- Entebbe baskını gibi meşhur cürümleri de üstlenmekten çekinmeyeceklerdi.

Ergenekon çetecilerine bu noktada minnet borçluyuz; onların itibarlı kişiler olması, ceza ve infaz sistemimizi çağdaşlaştırmaya başladı (bkz. tutuksuz yargılanmak üzere salıverilenlerin övgü dolu sözleri). Yargımız da bu vesileyle Batı standartlarına yükselirse, Ergenekoncular,

darbeyle yapamayacaklarını, teşebbüsüyle gerçekleştirmiş olacaklar ki hizmet hizmettir efendim.

Moderatör!

Kaç küsur; elliye yakın galiba; üstelik bunlardan çoğu canlı yayın kamerası!

Ne oluyor? Papa 16. Benedict cenapları bu vakte kadar gizli din taşıyıp da nihâyetinde İslâm'ı seçtiğini mi itiraf etmektedir? Yoo, iktidar partisinin genel başkan yardımcılarından biri, anamuhalefet partisinin grup başkan vekillerinden biriyle giriştiği söz düellosunu, bu defa canlı yayında kamuoyu önüne getirmekteler.

"Bize ne yahu, gidin kozunuzu mahkemede bölüşün" dememiz lâzım aslında; böyle söylemek yerine alayımız birden gözümüzü ekranlara mıhlayıp müsabaka seyretmeye hazırlanıyoruz. O saatlerde oruçlu olanlarımızın eli, insiyâki bir hareketle patlamış mısır, ayçekirdeği paketlerini, gazoz, meşrubat bardaklarını arıyor; nâfile! Oysaki, bu cinsten seyir zevki ve kalitesi yüksek bir müsabakanın tadı çekirdek çitlemeden, çay höpürdetmeden çıkmaz, çıkabilemez...

Sene 1970'li yılların ortaları; şafağın ışımasına yakın saatlerde bilmem kaç yüz spor meraklısı öğrenci ile birlikte Ankara'da site yurdunun mahzendeki kantininde, gıcık sesler çıkaran ağır demir iskemlelere tüneyip Muhammed Ali-Foreman (Foreman isminde yanılmış olabilirim) boks müsabakasını da benzer bir hâlet-i ruhiye ile seyretmemiş miydik; hatta kantinci olacak adam, dünyadan bîhaber, kapıları kilitleyip gidince hırsız gibi pencerelerden kantin derûnuna sızıp da ön sıra münakaşası yaptığımızı hatırlayan devredaşlarım çıkacaktır mutlaka! Bizimle birlikte bütün Türkiye tek kanallı televizyonun siyah, beyaz ve 256 ara tondan ibaret gri dünyasında sahura kalkar gibi uykulu gözlerle tatlı uykuları bölmemiş miydi?

Ne seyirlikti ama; aynı manzara işte; aynı heyecan!..

Kendi adıma ifade etmeliyim ki, benim açımdan müsabakanın en renkli ve en tatsız aktörü "haakem" rolüne, affedersiniz, "moderatör" rolüne soyunan, soyundurulan kişiydi. Bu fikir kimden çıktı bilmiyorum; pek garipsedim. Görevleri parti yöneticiliği yapmaktan ibaret olan iki siyaset adamını, birbiriyle her an yaka paça olmağa hazır yaramaz mahalle çocuğu yerine koyarak aralarına "mahallenin ağır abisi" gibi davranan bir gazeteciyi yerleştirmek yersizliğin fevkinde bir tuhaflıktı; bu mânâsızlığı sezen Meclis Başkanı'nın müsabakayı önleme gayreti boşa çıkınca, Moderatör, canlı yayın stüdyosuna dönüşen Meclis odasındaki düzenleyici otoritesini tesis etmekte gecikmedi ve "kapışmayı" bizzat seyretmeyi hesaplayan milletvekillerini kibar ama buyurgan bir edâ ile, mekânı boşaltmaya dâvet etti!

İçlerinden kimsenin, "hadi ordan; sen kimin mekânından kimi dışarı çıkarıyorsun?" diyen bir babayiğit çıkmadığını tahmin ediyorum; olsaydı canlı yayında en azından görür, duyardık.

Böylece siyasî geleneklerimize, Anayasa'da tâdâd edilmemiş yeni bir âdet ilâve edildi; şöyle ki: Birbirine galîz ve ağır ithamlarla suç isnad eden milletvekilleri, basın dünyasından tensib edilen bir "moderatör"ün taht-ı riyâsetinde canlı yayına çıkar ve belgelerini tokuştururlar. Orada haazır ve naazır bulunan muhabirlerin kapıştığı belge fotokopileri derhal deşifre edilerek haber merkezlerine ulaştırılınca stüdyoda müsabakayı yorumlamak üzere alesta bekleyen medya maydanozları, evvela hafif bir öksürük akorduyla seslerini kontrol ettikten sonra döktürmeye başlarlar,

-Öhö, bence A müsabıkı daha iyi bir maç çıkardı; ve fekat B müsabıkının da maça iyi hazırlandığı her halinden belli oluyordu; netekim müsabakanın 42. dakiykasında sol cenahtan gelişen bir kontratak akabinde...

Eh, bundan bâ'de başka müsabakaları da canlı yayında seyretmekten kimse bizi alıkoyamaz; moderatör olarak gazeteci kesmezse, bir kısım yüksek rütbeli emekli kamu görevlisi de pekâlâ düşünülebilir...

Bre biz sizi oralara moderatör riyasetinde yaka-paça olunuz diye mi yolladıktı acaba?

Babama Mevlevi dervişi olduğumu söylemeyin; o beni hâlâ pizzacıda hamurkâr sanıyor

Sevgili anneciğim, mektubuma başlarken hasretle o pamuk gibi sıcacık, sevgi dolu ellerinden öperim; sizleri çok özledim ve inşallah bayram ertesi memlekete gelip sizleri görmek arzusundayım.

Aslına bakarsan anneciğim, bu digital çağda dededen kalma usulle mektup yazmak biraz gülünç oluyor ama senin hatırın için katlanıyorum; inanmazsın, yarım saat önce bakkala gidip "Bir zarf bir kağıt verir misin?" dedim; hayretle yüzüme baktı, "Hani" dedim, "çook seneler önce büyüklerimiz mektup yazar, zarf diye bir şeye koyup yapıştırarak pullayıp da postaneye götürürlermiş ya ondan." dedim. "Haa!" dedi, onda yokmuş, zarfı da köşedeki kırtasiyeciden buldum, onun için mektubu geciktirdim, kusura bakmayasın.

Canım anneciğim, halimi soruyorsun, hamdolsun yuvarlanıp gidiyoruz işte. Biliyorsun buralarda iş arslanın ağzında, diploma filan da kâr etmiyor; dönem arkadaşlarımdan bazıları süpermarketlerde tezgahtarlık, korumacılık filan işi buldular, garsonluk yapan var, kahvelerde ortacılık yapanlar var. Artık diplomasını gösterene iş vermiyorlar, eskidenmiş o, haftada elli lira harçlıkla iş bulanlarımız bile şükrediyor. Ben de epey iş aradım, bulamadım; iyi işlere torpilsiz girilmiyor. Tam ümidimi kesiyordum ki ortaokuldan arkadaşım Necdet'le rastlaştık, hani bizim yukardaki sokakta oturan Zehra teyzenin ortanca oğlu. Biz bununla folklor kursuna gitmiştik, hatırlarsın. Hoş-beşten sonra iş aradığımı öğrenince, "Oğlum, bizim grupta birkaç kişiye iş var ama bilmem becerebilir misin?" dedi, "Nedir yav?" dedim. Bunlar bir grup kurmuşlar, şurada burada Mevlevi dervişleri gibi dönüyorlarmış. Bir hafta önce iki kişi gruptan ayrılınca ihtiyaç hasıl olmuş, "Bildiğin Mevlevi raksı oğlum" dedi, "yapabilir misin?"

Hoppala dedim, yahu tamam yaparız da, başım döner, midem bulanır mı acaba? Haydi alıştık diyelim, ben ki hayatında kravat gömlek giyenlerle bile dalga geçmiş sportif ruhlu bir adamım; o derviş kıyafeti, o uzun etek, yelek, ayakta mest, başta kocaman keçe külâhla kendimi bir an düşündüm, "Olmaz" dedim, "Bir gören olursa ne der; katiyyen yapamam."

"Valla sen bilirsin." dedi, "Aslında işin talibi çok, ben istedim ki beraber olalım; neticede bu da bir nevi folklor oyunu. Hatırlasana Silifke ekibinde oynarken giydiğimiz kıyafeti düşün. Şıkıdık şıkıdık zıplaya kalka oynuyorduk hani; olacak iş miydi? Bu da böyle bir şey; iş bitince kıyafetini çıkarıyor, bildiğin gibi giyinip yaşıyorsun!"

"Doğru söylüyorsun be!" dedim, uzatmayalım beni ekibe aldılar, bir haftada acemiliği attım. Yere bir çivili tahta koyuyorlar, çiviyi ayak başparmağının arasına sıkıştırıp dön baba dönelim yapıyorsun; bu esnada müzik de çalıyor. Sıcak havalarda kıyafet biraz sıkıcı oluyor; ekip şefine dedim ki, "Abi, bu gibi sıcak havalarda Mevlevi sikkesi yerine beyzbol şapkası veya normal o bizim bildiğimiz hacıemmi takkelerinden giysek olmaz mı?" "Bana kalsa bal gibi olur" diye kafasını kaşıdı, "Hatta bana kalsa, Mevlevi tennuresinde de devrim yaparım, madem ki her işi gönülde bitiyor, kıyafetin ne önemi var; altta şort, üstte tişörtle de olur fakat müşteri kitlemiz hazmedemez; bu gibi reformlara toplum henüz hazır değil." dedi.

Neyse anneciğim, işte durumlar böyle, haftasına iş almaya başladım. Ekipte bir neyzen, bir tamburi arkadaş var; onlar bize göre çift kat ücret alıyorlar, çünkü ha deyince neyzen tanburi bulunmuyormuş. Bir ara, dervişliği bırakayıp tamburi olayım diye düşündüm, beceremedim, zor iş; üstelik tamburun sapı da uzun mu uzun, biraz kısa olsa, belki çalardım...

Bazı geceler iki, hatta üç yere gittiğimiz bile oluyor anneciğim; Ramazan'da dersen hiç boş kalmadık. Öğleden sonra faaliyet başlıyor. Ekip şefi abi, "Hele durun, Ramazan'dan sonra size defile de ayarlayacağım." dedi ama ben Ramazan'dan sonra böyle randımanlı çalışacağımızı zannetmiyorum. Necdet, "Arada düğün işi de çıkıyor; bu işte istikbal var oğlum, biraz dişini sık." diyor, bakacağız artık, bilemiyorum...

Canım anneciğim, babama sakın Mevlevi dervişi olduğumu söyleme; o beni hâlâ Pizzacıda hamurkâr zannetsin daha iyi; Mevlevilik kim, biz kim anneciğim; vaktiyle bunlar derli toplu, efendi, tahsilli, kibar adamlarmış. Geçenlerde bir kitapta okudum, eskiden dervişler öyle "ha" deyince bizim gibi dönmeye başlamazlarmış, uzun bir merasimi var bu işin. Aslına bakarsan bazen dönerken heyecana kapılıp güzel şeyler hissetmiyor değilim fakat genellikle utanıyorum bir tanıdık çıkar diye, o zaman gözlerimi kapatıyorum. Hani düğüncülük, şarkıcılık olsa neyse. Bu bir dini törenmiş aslında anne, hatta âyin diyorlar. Şimdi babam benim âyine katıldığımı, hatta bu işten para kazandığımı duysa yüreğine iner. Hâsılı kelâm içime bir türlü sinmiyor. Necdet'e kalsa, "Oğlum işin püf noktasını kaptım; gel beraber kendi ekibimizi kuralım." filan diyor ama ben bu sektörde durmam artık. O yüzden hâtıra resmi bile çektirmiyorum. İlerde birilerinin eline geçerse ne derim sonra?

Canım anneciğim, sana posta havalesiyle biraz para yolladım; nüfus kağıdınla postaneye gider alırsın. Babama haber vermesen de olur. Pek mühim bir miktar sayılmazsa da kendine bayramlık bir şey almanı isterim. Beni merak etme; terli terli su içmiyorum, evin içinde terliksiz gezmiyorum, abur-cubur şeyler tıkıştırmıyorum. Tırnaklarımı da haftada bir muntazaman kesiyorum; bazen uzamamış oluyor ama seni hatırlıyorum, sırf sen tembih ettin diye yine de uçlarından kesermiş gibi yapıyorum.

Mektubuma son verirken hasretle ellerinden öper, hayır dualarını beklerim anneciğim benim; bayram ertesi yanına gelip, elceğizinle yaptığın yaprak sarmasından yemek üzere sana şimdilik Allahaısmarladık diyorum.

Oğlun...

Cem Yılmaz göreve!

Ben Amerikan siyasetinden, dışişlerinden, diplomasiden anlayan biri değilim; o yüzden hangi aday kazanırsa Türkiye için daha iyi olur tartışmalarına da pek aldırış etmem fakat önceki akşam ABD'nin iki başkan adayını NTV'de seyrederken bir şey dikkatimi çekti.

İki politikacı birbirine denk bağımsız kürsülerde ayakta duruyorlar, onlara soru yönelten Jim isimli spiker, sahne düzeni itibariyle daha aşağıda bir yere mevzilendirilmiş. Soyadını ve mesleğini bilmediğim Jim (çok ayıp bana!), politikacılara diyor ki, "Sorularıma iki dakika içinde cevap vereceksiniz!" İki dakika. Sadece iki dakika!

İki dakika Avrupa'nın doğusunda hiçbir şeydir, biz o sürelerin kaç katını birden "ne var ne yok, çoluk-çocuk nasıl?" fasıllarında harcar da farkına bile varmayız. Başkan adayları öyle yapmadılar ve iki dakikanın tamamını, hayli hazırlık ve ustalık gerektiren sükûnetle "sorunun cevabı"na tahsis ettiler.

"Bu kadarı haksızlık" diye düşündüm. "Şunlara bak; bir de ABD başkanı olmaya niyet etmişler; derste sözlüye kalkmış öğrenci gibi bütün dikkatlerini cevaba teksif ediyorlar. Ne ayıp, bizde soruya cevap vermemek esastır; Şark kurnazlığının binbir atraksiyonu dururken..."

Hayır, karşıdan bakılınca politikacıya benzeyen bu iki adam -üstelik ayakta!- birbirlerine hakaret edip, "hırsız, baron, müfteri" filan demeden saniyelere karşı yarışarak şu gibi tuhaf meseleleri konuşuyorlar: vergi, sağlık sigortası, ihtiyat fonları, savunma harcamalarında kısıntı, sosyal politikalar... Konuştukları şeyden ne kadar anladıklarını bilemem ama şunu açıkça görüyorum; meselâ, "sekiz senedir iktidarda idiniz, ne yaptınız" denilmiyor, enkaz edebiyatı yapılmıyor ve gariptir ideolojik lâflar da edilmiyor...

Siyasetçiler, tam da hissedip doğru dürüst ifade edemediğim tarzda sadece siyasetin çözmesi gereken temel meselelerden, daha ziyade akçalı işlerden konuştular. Biri kalkıp da diğerine, "ülen sürüngen herifler, Lincoln'un inkılaplarını beş paralık ettiniz, siz bu mübarek ülkeyi

İngiliz müstemlekesi, hatta şeriatçı Kızılderililer zamanlarına geri götürüyorsunuz" demedi. Sadece Irak meselesinde biraz ağız dalaşı eder gibi oldularsa da devamını seyredemedim.

Yazıktır! Yahu insan, "iki dakika yetmez Jim kardeşim" diye sızlanır, lâfı eveleyip geveler, topu taca atar; olmadı rakibinin gizli telefon kayıtlarını ima eder biraz.

Şimdi ben bu ABD'yi gördüm; az buçuk bilirim! Rezâlet derecesinde sıkıcı bir ülke; sıradan Amerikan vatandaşı da, dünyanın kendi evi etrafında döndüğünü zanneden garip bir insan türü. Şuradan anlayacaksınız ki, seçimlerde oy kullanma yüzdeleri yarıyı geçince, "oo, fevkalade" diye şaşırıp sevindirik oluyorlar; o yüzden başkan adayları da aynı tuzsuz ve garip nevâle cümlesinden adamlar. Siyasetle ideolojinin kesiştiği yerde ne kadar çok boş konuşma baloncuğu köpürdüğünden bile haberleri yok; o kadar sıkıcı bir mantıkları var ki, yakında siyahi bir başkan bile seçebilirler yani!

Oysaki bize bakın bir de; her zerremizden heyecan ve sinerji fışkırıyor. Yaşama sevinci ile dopdolu bir toplumuz biz; siyasetin teknik sevimsizliklerini konuşmak yerine, ideolojik hırlaşmalarda yoğunlaşarak dinamikleşiyoruz; hep konuşuyor, hep konuşmak istiyor ve hep haklı olduğumuzu karşımızdaki artık kabullensin istiyoruz; yanlış anlaşıldığımızı düşünüyor ve doğrusunu anlatmak için yine -ve daima- konuşma sırasının hep bize verilmesini istiyoruz; biz hayatla ilgili değiliz, onun gölgesiyle meşgulüz ve böyle yapmak bizi neş'eli, dinç, fit (bu sözü yeni duydum, çok beğendim), sinerjik, hayat dolu ve saçma sapan kılıyor.

İnanmayanlara sorarım; hangi ülkenin bizimki gibi bir CHP'si var bu dünyada? Bulunmaz! Öyleyse kadrini bilelim, kendimizi sevelim, konuşalım, tartışalım; Başbakan'la Baykal, her hafta cumartesi günleri birer saat mal varlıkları konusunda didişsinler; oturumları Cem Yılmaz yönetsin!

2008

29 Ekim

Kaymaklı ekmek kadayıfı Zaman Gazetesi

27 Ekim

Cami-cemaat ilişkisinde 'cemaat'i söz ve sorumluluk sahibi kılmak için bazı

teklifler Aksiyon Dergisi

27 Ekim

Bu 'baba'lara ne baba değiyor yahu? Zaman Gazetesi

26 Ekim

Her yer tekne değil! Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

25 Ekim

Atatürk Anayasa Mahkemesi'ne niçin lüzum görmemişti Zaman Gazetesi

22 Ekim

Neydi o fıkra yahu; dilimin ucunda... Zaman Gazetesi

20 Ekim

Nail Çakırhan'dan geriye kalan... Aksiyon Dergisi

20 Ekim

Evropa Yakası'nda Zaman Gazetesi

19 Ekim

Sarışın! Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

18 Ekim

Ordu ve 'biz'! Zaman Gazetesi

15 Ekim

Taş kımıldıyor; iyi oluyor! Zaman Gazetesi

13 Ekim

Ordu, siyaset ve toplum ilişkilerinde yeni bir çığır açılırken Aksiyon Dergisi

13 Ekim

Mavi kuvvetler ne kadar "Mavi"? Zaman Gazetesi

12 Ekim

Haklarımızdan taviz vermeyelim! Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

11 Ekim

Türkiye Kürtleri'nin geleceğine dair Zaman Gazetesi

06 Ekim

Sonradan görmelik deyince... Aksiyon Dergisi

06 Ekim

Gidin; hepiniz gidin! Zaman Gazetesi

05 Ekim

Sunucu Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

04 Ekim

Cumhuriyet çocuğu Zaman Gazetesi

01 Ekim

"Yarım Hoca"nın rant fetvası Zaman Gazetesi

"Yarım Hoca"nın rant fetvası

Soru: Sadece 21 ayda değerini 44 defa katlayan yatırım türü nedir?Cevap: Olsa olsa imar spekülasyonuna uğrayan arsadan elde edilen ranttır.

Soru: Rant nedir peki hocam?

Cevap: Gayrımenkulden, yani arsa, bina gibi taşınmayan değerlerin gelirine rant denir. Meselâ dağda bayırda, kıyıda köşede milyonlarca seneden beri "tabii değeri"nde hiçbir kımıltı olmaksızın duragelen bir arsa, emek verilmeksizin günün birinde, tabii değeriyle kıyaslanmayacak ölçüde değerlenirse, aradaki değer farkı rant diye tabir edilir.

Soru: Rant geliri meşrû mudur peki?

Cevap: Teorik bakımdan meşrûdur, bizim hukuk mevzuatına göre kanunen mahzuru yok; elbette usûle uygun şekilde vergilendirilmesi kaydıyla.

Soru: Peki hocam, rant geliri dinen helâl midir?

Cevap: Benim hocalığım, bu gibi "ince" işlerin ayrıntılarına nüfuz edemeyecek derecede kaba-saba seviyededir, fakat madem sual ettiniz, bildiğim kadarını ifade edeyim. Yukardaki

tarife nazaran rant geliri helâl görünüyor, fakat Rize ulemâsından Necati Hoca'nın Çay TV'de Ramazan geceleri boyunca sürdürdüğü "Necati Hoca cevap veriyor" programlarında sıkça tekrar ettiği "tekva" [doğrusu takvâ] ölçüsüne göre vaziyet karışıktır.

Soru: Nasıl oluyor yani hocam? Dinin helâl kıldığı bir şeyi, sonradan bazı mülahazalarla "şüpheli" hâle getirmek, en hafif tâbirle kendini bilmezlik sayılmaz mı?

Cevap: Aynen öyledir, fakat müsaade buyrunuz izah edeyim. Diyelim ki bir belediye başkanı ve eşi bundan 23 sene önce, civarında artı değere mevzu olacak hiçbir bina, kamu yatırımı vesaire olmayan bir yerden 11 dönüm arsa satın alıyor.

Soru: Ee, ne var bunda; çoğumuzun vardır böyle yatırımı!

Cevap: Bundan ibaret değil ki; nitekim 2007'ye kadar bu 11 dönüm arsa için öngörülen inşaat alanı miktarı 27 bin m^2'dir. Burada arsa ile inşaat alanı sizi yanıltmasın; 100 metrelik bir arsaya on kat inşaat izni verirseniz inşaat alanı bin m^2'ye çıkar. 2007'de bu başkanının belediyesi bir karar alarak bu arsanın inşaat alanını 82 bin m^2'ye yükseltiyor. Bunun üzerine Mimarlar odası, "bu işte karışıklık var" diye itirazda bulunuyor. Dava sürerken aynı belediye meclisi arsanın imar durumunu değiştirerek kurulacak binaların temel alanını % 40'tan 60'a yükseltmiyor mu? Ortalık bir daha karışıyor fakat tam da o günlerde ilgili bakanlık, tek maddelik bir yönetmelik değişikliği ile belediye meclisinin yaptığı işlemi mevzuata uydurup "kanuni ve meşru" hale getiriyor.

Soru: Ne olmuş yani, Türkiye'de arsasının değeri şöyle veya böyle artan tek arsa sahibi bu başkan mıdır? Rant rant deyip durduğun bu mu hocam?

Cevap: Evet, işte budur; çünkü hikayesini özetlediğimiz arsanın değeri bugün, tapu kayıtlarında beyan edilen meblağa göre tam 44 kat artmış bulunuyor. Aradaki fark helâl mi, değil mi, benim fıkhî bilgim o kadar derine gitmez.

Soru: Evet, durum kanuna uygun görünüyor, yani meşrû; dinen de helâl olması lâzım?

Cevap: Nasıl yani, hani bunun emeği?

Soru: Adam vaktiyle geleceği kestirip yatırım yapmış hocam, yani bir risk üstenmiş. Ardından işin peşini bırakmayıp yatırımının değerini yükseltecek teşebbüslerde de bulunmuş. Böylece işin içine emek faktörü de giriyor. Çalmamış çırpmamış, kimsenin hakkını yememiş! Tam tersine ekonomik büyümeye katkı sunacak bir teşebbüste bulunmuş. Bu rant düşmanlığını doğrusu anlamadım hocam; seninki biraz servet düşmanlığı oluyor galiba!

Cevap: Galiba haklısın; yarım tabib candan, yarım hoca imandan eder diye boşuna söylememişler. Sustum, sustum...

Cumhuriyet çocuğu

Bu tabir, dünkü Hürriyet'in manşetinden verilen "Doğan ailesinin acı günü" haberinde geçiyor.

Doğan Holding'in yönetim kurulu başkanı Aydın Doğan'ın kayınvalidesi Meliha Kantek'in vefatını duyuran iki cümlelik spot metninde Meliha Hanım'ın Cumhuriyet çocuğu olarak yetiştiği vurgulanmış.

Önce merhumeye rahmet, yakınlarına başsağlığı diliyorum; yazacaklarımın merhûmenin şahsiyeti ve nitelikleriyle hiçbir ilgisi bulunmadığını da peşinen belirtmek isterim.

İlan sayfalarındaki ayrıntılı vefat ilanında merhûmenin "Hacı" sıfatını da taşıdığı hassaten belirtiliyor. Torunuyla çekilmiş fotoğrafında Meliha Hanım'ı, Fransız kültür iklimindeki yeri ve tarifiyle başında "turban"ı ile görüyoruz. Turban Fransızca'da sarık demek; bizde bu başlığa hanımlar sehven "bone" diyorlar. Cumhuriyet kültürümüz, kadınların hangi tarzda ve ne amaçla başlarına bir serpuş geçirdikleri konusunda icad ettiği azımsanamaz bir kavram anarşisinde debelenmektedir. Misâl: bu başlık türü, saçların setredilmesini değil, bir aksesuar olarak dış giyimi tamamlayan bir şıklık icabı olarak kabul görüyor; daha ziyade ise "başını örteceksin" ile "örtünürsen karafatma olursun" kutupları arasında bunalan hanımların sığındığı bir ara çözüm formülü, sâkin bir liman fonksiyonu icra etmekte. Hafızam beni yanıltmıyorsa İsmet Paşa'nın rahmetli eşi, saygıdeğer Mevhibe Hanım da dışarı çıktığında "turban" tesmiye olunan, sarık görüntülü, sabit plili bu serpuşu tercih etmekteydi.

Haberin ayrıntılarında Meliha Hanım'ın 1922'de doğduğu ve "Cumhuriyet kültürüyle büyüyen, aydın fikirli" bir insan olduğu tekrar ediliyor. Cumhuriyet, ertesi yıl ilan edildiğine göre bu ifadelerle doğum tarihinin esas alınmadığını, benimsenen kültürün dikkate alındığını anlıyoruz. Benim babam, bu hesaba göre şeklen Osmanlı çocuğudur; tevellüdü 1335, şimdiki takvimde 1919'a tekabül ediyor. 27 Mayıs Darbesi'nden bir ay önce vefat ettiğinde fötr şapkasıyla gezen, canı sıkıldığında kısa bıyığını da kesen, çocuklarını Avrupai tarzda giydirirken eşinin atkı ve manto, hatta ba'zen çarşafla dolaşmasına ses çıkarmayan biri. Bu vasıfları onu, fiilî mânâda Cumhuriyet çocuğu yapar mı bilmem; fakat müfrit derecede Menderes hayranı olduğu ve bu gibi saçmalıkların henüz ciddiye alınmadığı günlerde göçüp gittiği kesin.

Rahmete intikal etmiş birinin ardından niçin tekrâren "Cumhuriyet çocuğu idi" vurgusunu belirtmek ihtiyacı hissedilir bilemiyorum; bana merhûmeden ziyade geride kalanlarının gönlünü hoş etmek, "imaj"larını tazeleyip takviye etmek için yapılmış bir jest gibi göründü. Yadırgadım. Esasen bütün inançlarda ölüm kültürü, ölenleri değil, geride kalanların ahvâlini ve muradını tarif eden bir mahiyet taşıyor.

Ölüm, derûnunda ilahlaşma eğilimi taşıyan insanoğlunun en büyük muammâsı, en büyük açmazı ve doymak bilmeyen üstünlük iddialarımızın çâresizlikten kapısında diz çöküp mecâlsiz kalakaldığı bir duvar; öyle bir duvar ki, ölümsüzlüğü hakkıyla tasavvurdan âciziz. İnsan ölmeseydi dünya nasıl bir yer olurdu sualinin cevabı da yoktur. Hayat ne kadar şaşırtıcı kavranılmaz ve akıl üstü bir fenomense ölüm de onun simetrisi gibi duruyor. İlâhî irâdenin en az hayat kadar mucizevi bir su'n (Allah'ın yaratma, halketme vasfı) ile hayatı paranteze alması, bize pek tabii bir şey görünüyorsa da akla sığmaz bir hikmet. İbret!

Efendimiz (s.a.v.) buyurdu ki: "İnsanoğlu öldüğü zaman amel defteri kapanır. Ancak üç şey müstesnâ: İlki sadaka-i câriye, yani hayrı devam eden iyilikler, ikincisi insanlara yararlı cinsten ilim ve nihâyet kendisine dua eden hayırlı evlat."

Sunucu

-Değerli seyircilerimiz, bu akşam yeni bir "El ele, göz göze, baş başa, yüz yüze, kafa kafaya, diş dişe, dudak dudağa" programıyla daha birlikteyiz. Sizlere misafirlerimi tanıtmadan önce iyi akşamlar, mutluluklar dileyerek sözlerime başlamak istiyorum.

Programımızın ismiyle ilgili eleştiri mektuplarınız var; görüşlerinize saygı duyuyoruz, evet biraz uzun bir ismimiz var ama benzerlerinden fark edilmesi için bu ismi seçmek kaçınılmaz oldu, öteki isimler daha önce başka kanallar tarafından kapılmıştı çünki. Bu önemsiz ayrıntı üzerinde durmayarak hemen bu akşamki konumuza ve misafirlerime sözü getirmek istiyorum. Misafirler dedim ama bu akşam misafirim var. Eminim ki kendisi bize öteki misafirin eksikliğini hissettirmeyecektir,

-Efendim anlamadım, nasıl yani?

-Keh keh, sadece espri yapmıştım. Efendim, kendisi yakın dönem tarihinde gerçek bir uzman, yayınladığı son eseri öyle yüz bin filan satmasa da aklıbaşında çevrelerde ciddiyetle karşılandı, konuşuldu, konuşuluyor. Belki şu anda bizi seyretmekte olan seyircilerimizin dikkatini çekmemiş olabilir. Evet, eserin tam ismi böyle oluyor, aynen okuyorum kitabınızın kapağından değerli hocam, önce bir yakın gözlüklerimi bulayım da, eveet, okuyorum: Kadı sicillerine göre XVII. Yüzyılın üçüncü çeyreğinin sondan bir önceki yılında Aydın Vilayeti'nin Mağnisa kazası'nda Endüstriyel tarım bitkileri hasadındaki ani düşüşün Mısır ve Venedik ekonomileri ile ilgisi üzerine bir yaklaşım denemesi (1674-1675). Hemen belirtmeliyim ki, bu çalışmanın ismi, bizim programın isminden etkilenmişçesine hayli uzun gibi görünüyor değil mi sayın hocam,

-Ee, şeey, nasıl yani, anlayamadım...

-Şunu kasdediyorum, uzun bir isim, neyi murad ediyorsa onu büyük bir kesinlikle belirler ve tarif eder. Mesela bakınız diyorum ki, "göz". Değil mi efendim, tamam göz fakat ne gözü, insan gözü mü, hayvan gözü mü, hayvansa hangi hayvanın hangi gözü, meselâ maşallah arının binlerce gözü var, başka böceklerde de var bu gibi şeyler. Sonra masanın gözü var efendim, rafın gözü var, göz göz oldu yaralarım türküsündeki göz var. Haa demek ki göz deyip geçmemeli, tam adresi tarif etmeli. Değeri hocamın çalışması da tam adrese teslim bir mahiyet gösteriyor. Tabii bunlara geleceğiz, programımız süresince bol bol konuşacağız, mesela içindekiler kısmına bakıyorum ve tablolar listesinde endüstriyel bitkiler arasında keten, zeytin, mısır, üzüm gibi şıklar görüyorum ve hemen diyorum ki nohut niçin yok meselâ? Efendim nohut çok önemli olmayabilir ama asırlar boyunca orduların en vazgeçilmez besin kaynaklarından birisini teşkil etmiştir. Haa, diyeceksiniz ki, bakalım Manisa civarında nohut yetişiyor mu? Neyse, bunlar tâlî meseleler, şimdi efendim izninizle ben bu geceki misafirime şu soruyu yönelterek, bizi aydınlatması ricasında bulunmak istiyorum. Efendim, neden tarih?

-Nasıl yani, yine anlayamadım?

-Efendim, tarih diyorum, çok önemli bir bilim dalıdır, yani öyle derler fakat bir kısım bilim adamına göre tarih bilim kapsamına girmeyebilir de; neden girmeyebilir, çünkü fizik gibi geometri gibi kesinliğe yaklaşan bir metodu olmadığını söylüyorlar. Farzımuhal az evvel vermiş olduğum nohut misalini zikredebilirim. Belki Mağnisa civarında nohut yetişiyordu ama bu sicili tutan kadı efendinin bundan haberi yoktu. Olamaz ki efendim?

-Olabilir tabii mümkün ama...

-İşte arzetmek istediğim husus da bu; diyelim ki bölgede mühim miktarda nohut zıraatı yapılıyordu ve bu ürün bölgenin sosyo-ekonomik gelişiminde çok dramatik bir misyona sahipti...

-Nasıl yani, nohutun nasıl dramatik misyonu olabilir ki yahu?

-Olabilir-olmayadabilir. Biz bunu asla bilemeyeceğiz; vurgulamak istediğim de bu zaten. Belgeler olmadığını söylüyorsa bununla yetinecek miyiz, elbette yetineceğiz; peki, gerçekte varsa ne olacak? O bölgedeki diyelim ki 1200 ton nohut türü hububatın ne gibi zincirleme reaksiyonlara yol açmış olabileceğini ebediyyen hesap dışı bırakıyoruz demektir. Şimdi sevgili misafirime soruyorum sayın seyirciler, buna hakkımız var mı efendim, buna hakkımız var mı?

-Neye hakkımız var mı; neden bahsediyorsunuz Allah aşkına!

-Aşk diyorsunuz, aşk çok önemli bir his elbette sayın seyirciler; hepimiz biliriz ki aşk, tarihte önemli tesirler icra etmiştir ama tarih bilimi -veya disiplini de diyebiliriz- aşk gibi çok önemli bir olguyu görmezden geliveriyor. Peki, aşk durumlarını ihmâl edip önemsiz sayarak tarihi bir

olguyu nasıl olur da bütün yönleri ve bilinmeyenleri de kavrayabiliriz; birazdan sayın misafirim, değerli bilim adamı beyefendiye bu soruyu yönelteceğim ama aşk nasıl hiç olmamış, hiç yaşanmamış sayılabilir ki. Marcus Aurelius, Kleopetra'ya aşık olmamış olsaydı Mısır bugün belki de uzaya kendi mekiğini göndermiş olacaktı...

-Aurelius değil o Antonius...

-Diyorsunuz, peki nereden biliyorsunuz; birkaç belgede Antonyus yazıyor diye adamın gerçek adının Antonyus olduğunu varsaymak bizi külli hakikatin neresine kadar aydınlatabilir; kaldı ki tarihçiler Kleopatra'nın yaşayıp yaşamadığı konusunda bile ittifak edemiyorlar. Hatta Napoleon bile...

-Bir dakika efendim, saçmalıyorsunuz anladığım kadarıyla, biraz da ben konuşabilir miyim acaba?

-Elbette konuşacaksınız sevgili misafirimiz; bu program siz değerli misafirlerimizin, bilim ve sanat adamlarının engin bilgilerinden yararlanmak için yapılıyor. Konuşacaksınız, konuştular ve konuşacaklar, bu en tabii hakkınız; aksi takdirde burada sadece benim konuşmam, programın ruhuna aykırı bir şey olurdu. Şimdi sözü size vermeden önce eserinizle ilgili olarak öğrenmek istediğim bir konu daha var; şöyle ki... anlıyorum... yönetmenim kulaklığımdan ikaz ediyor; 30 saniye! Evet 30 saniyemiz kalmış ne yazık ki; halbuki ne güzel ne verimli ve açılımlı bir sohbet sürdürüyorduk fakat belirlenen zamana uymak zorundayız. Kaldı üç saniye; bu son üç saniyede sözü size vermek istiyorum efendim; konuyu toparlarsak bizlere son mesaj olarak ne söylemek isterdiniz?

-?..

-Ã□ok teşekkür ederim, yeni bir programda buluşmak üzere iyi akşamlar, iyi seyirler.

Gidin; hepiniz gidin!

"Saldırının hesabı sorulacak", "Ayrım gözetmeden terörü lanetlemeyiz", "Etkili mücadele için siyasi irade ve kararlılık sergilenmeli", "Kanları yerde kalmayacak", "Milli birlik ve beraberliğe en çok ihtiyaç duyulan şu günlerde..." Vesaire, vesaire, vesaire...

Lâf bunlar lâf; fukara elbisesi gibi her krizde tersyüz edile edile mânâsı, medlûlu, karşılığı, tesiri, yankısı, müeyyidesi kalmamış, eprimekten tel tel dökülen boş lâflar...

Bu sözler kime ait? Askeriyle siviliyle, bürokratı, siyaset adamıyla, kendi kendimizi yönetme hakkımızı devrettiğimiz kişilere ait. Dalga mı geçiyorlar, hayalhâneleri mi mahdut, yoksa başka lâf mı bilmiyorlar, artık ayırdedemiyoruz.

Terörle mücadeleyi vaktiyle "partilerüstü millî mesele" olarak kabul etmiştik ve bu yaklaşım herkese çok akıllıca, çok basiretli bir karar gibi görünmüştü. Belki de öyledir ve bizim gibi

sıradan insanlar bu bilgece tavrı anlamakta güçlük çeken câhilleriz; lâkin artık bi't-tecrübe biliyoruz bir konunun partilerüstü haline getirilmesi, yönetici sınıfın meşrûiyetini sürdürmeye yarayan bir formüldür: "Hiçbirimizin gücü tek başına terörü yok etmeye yetmiyor, öyleyse terör üzerinden siyaset yaparak birbirimizi hırpalamayalım" hesabı... Yönetici sınıf dayanışmasının "yüksek devlet siyaseti" kılığına sokularak saygıdeğer hale getirilmiş biçimi...

Başkalarını bilmem, ben artık öyle düşünmüyorum.

Yapamayan çekilir gider ve bedelini öder. Cumhuriyet rejimi, hiçbir sınıf ve zümreye imtiyaz tanımayan, hiçbir sınıf ve zümreye kudsiyet atfederek onları eleştiri ve denetimden âzâde kılmayan bir halk idaresidir. Mes'ulü kimse istifa edecek, sorumluluk kimde ve kimlerdeyse silsile-i merâtiple hesap verecek.

Kendi partisini kurarak siyasete atılan emekli bir generalimiz (Osman Pamukoğlu) güzel bir tesbitte bulundu, dedi ki, "sorumluluk siyaset sınıfındadır, hesap versinler!" Bu yaklaşım siyaset kavramının sözlük karşılığı itibariyle evvela hükümeti bağlar (fakat Türkiye pratiğinde Ordu'yu da ilzâm eder) ve nitekim bugüne kadar bu gibi skandallar sebebiyle hiçbir Milli Savunma Bakanı'nın, İçişleri Bakanı'nın, "sorumluyum, çekiliyorum" diye iskemlesini terkettiği görülmemiştir. Artık bir de bu yolu denemeliyiz; Batılı demokrasilerde tipik benzerleri hayli çoktur!

Birisi çıkıp, "bu rezaletten ben siyaseten sorumluyum; işimi iyi yapmadım, benden daha iyi yapacak birine görevimi terkediyorum" diyebilsin; diyebilsin ki, öteki türden sorumlular da kendini "görevini yapamayan gider" baskısı altında hissetsin. Kural basittir; yapamayan gider, yerine gelen acz gösterirse o da gider; böyle istifalar devlet otoritesini azaltmaz, aksine pekiştirir ve yönetenleri de "gerçek yönetici" haline koyar.

Basit misal: İlk Aktütün baskınında o devrin hükümeti, "beceremedim, halkımın ve ülkemin güvenliğini sağlamakta kusur gösterdim" diye çekilmek erdemini gösterseydi, muhtemelen sıra beşinci Aktütün baskınına kadar gelmeyecekti.

Terörü önlemek konusunda siyasetçilerle askerlerin aynı siyasette mutabık kalması eğer doğru bir şey ise, hükümetlerin, bakanların istifa ettiği bir siyasi anafora generallerin, sıra ile muhtelif birlik ve hatta kuvvet komutanlarının kapılmaması mümkün değildir. Başbakan çekilirse, onun atadığı Genelkurmay Başkanı'nın yerinde durması sakîl kaçar. Böylece bizim gibi sıradan insanlar, yönetim denilen kutsal cihazın iç organlarını görür, kimin kime bağlı çalıştığını ve hangi şartlarla görevlerini sürdürmeye hak kazandıklarını anlar, bilir.

İşte bizim gibi siyasi ve bürokratik geleneklerin tesis etmediği yerlerde yöneticiler, bu yazının ilk paragrafındaki lâfları ederek günü kurtarırken bizim gibi sıradan insanların çocukları karakol baskınlarında can vermeye devam eder.

Sonradan görmelik deyince...

Yeni zenginlere veya daha küçümseyici bir ifade ile "sonradan görmeler"e her toplulukta rastlanabilir. Bizdeki yeni zengin türünün farklı bir özelliği var; yeni zenginlik bizde henüz hareket hâlinde olan, neredeyse bir sosyal sınıf denilebilecek ölçüde yaygın bir zümre. Niçin öyle olduğunu ana hatlarıyla biliyoruz:

TİCARET, TOPLUMU NASIL DEÄ□İŞTİREBİLİR?

Geleneksel toplumlar, geleneksel üretim tarzları ile geçimliğini sağlıyor, zenginlerin servet kaynağı da aynı üretim tarzına bağlı; toprak. Toprağa bağlı üretim, yani tarım. Geleneksel geçimlik ekonomisinin zenginleri de hâliyle büyük toprak sahipleridir; yoksulluk da aynı unsura bağlı. 16. yüzyıl sularında tarım, ekonominin lokomotifi olmaktan çıkarak yerini yavaş yavaş ticari faaliyetlere bıraktı. Ticaretle uğraşan insanlar, menşe itibariyle tarımdan gelmekle birlikte yeni bir kimlik edindiler: şehirlilik. Tüccarlar, işleri icabı her an harekete açık olmakla birlikte işlerini yürütebilmek ve organize edebilmek için tarım arazilerinden çekilerek şehirlerde kalıcı bir adres edinmek ihtiyacı duydular. Ticaret yeni kurumlara ihtiyaç gösterdi: Bankerlik, bankacılık, tefecilik, noterlik, mahkeme, manifaktür türü -yani motor gücünün dışında kalan insan ve hayvan enerjisiyle yapılan imalatın yürütüldüğü- imalathaneler, depolar, ticari ürünlerin fiyatlandırıldığı ve takas edildiği borsa binaları, gümrükler, vergi daireleri gibi kurumlar şehirlerde ve sabit adreslerde faaliyet yürütmek zorundaydılar. Bu kurumlarda çalışarak geçimliğini sağlayan insanlar da şehirlerin yeni sâkinlerini teşkil ettiler.

Ticaret, tarıma göre daha çok gelir elde edilen, verimli bir sektördü. Tarımda verimlilik arazi, yağış, iklim gibi tabii faktörlere bağımlıydı; hâlbuki ticaret, hammadde ve mamul mallar arasında akışkanlık ve hareket sağlayarak daha yüksek gelir elde edilmesine zemin sağlıyordu. Böylece ticaretin zenginleri, kısa zamanda toprak zenginlerinden daha büyük servetlerin sahibi olabildiler ve kısa zamanda hammadde akışında düzen sağlamak için toprak mülkiyeti edinmeye başladılar. Batı Avrupa'da bu dönüşüm, siyaset başta olmak üzere sair kültür unsurlarında biraz daha geç tesir gösterdi. Topraktan elde edilen ürüne dayalı derebeylik rejimleri sarsıldı; aristokrasi varlığını hayli zaman devam ettirebilmekle birlikte şehirli yeni zenginler soylu sınıfın dayandığı temelleri zayıflatıp çürüttü.

ZENGİNLİÄ□İ DEVLET DAÄ□ITIRSA...

Avrupa'da yeni zenginlerin yadırgandığı, küçümsendiği bu dönemleri biz, henüz yarım asırdan bu yana yaşamaktayız. Bu gecikmenin sebebini kısaca şöyle izah edebiliriz: Bizde tarım ekonomisi, 20. yüzyılın ilk yarısına kadar en yaygın geçimlik biçimi idi. Doğru dürüst bir aracı tüccar sınıfı ortaya çıkmadan sanayi inkılâbının ve sanayileşmenin rüzgârına yakalanan Türkiye'de belirli miktarın üzerinde servet edinebilen kişiler bir elin parmaklarıyla sayılacak kadar azdı (Koç, Sabancı, Eczacıbaşı vb.) ve bu az sayıdaki kişi, devletçiliğin tesis

ettiği devasa bürokrasi ve kamu sektörünün yanında küçük kalıyordu. Devlet, "parayı kim kontrol ediyorsa, gerçek muktedir ve egemen o olur" kuralı gereğince kendisine doğrudan ekonomik faaliyette ve ekonomi yönetiminde ilk ve en büyük yeri tahsis etmişti. Bu olgunun pratikteki mânâsı şuydu: Toplumun yeni zenginlerini ticaretin, sanayinin ve ekonominin kendine mahsus dengeleri değil, doğrudan devlet tayin edecekti ve öyle oldu.

YENİ AMA KÜÃ□ÜK Ã□APLI ZENGİNLERİMİZ...

Devletin ekonomideki ağırlığı günümüze doğru gelindiğinde -50 yıl öncesine göre hayli azalmış olmakla beraber- devlet hâlâ paranın yarısından çoğunu kontrolü altında tutuyor. Fakat bu arada, özellikle 12 Eylül'den sonraki reformcu iktisat politikaları sonucunda küçük ticari ve sınai işletmeler, İstanbul'un ve Ankara'nın büyük burjuvalarının dışında yeni insanların eline geçmeye başladı ve bu insanlar işletme kurmayı, ticaret yapmayı, istihdam oluşturmayı ve uluslararası rekabete açılmayı öğrenmeye başladılar. Neticede vaktiyle Avrupa'da olan, Türkiye'de de tekrarlanacaktı ve öyle oluyor; şimdilik yeni zenginler, sonradan görmeler, Anadolu kaplanları, Kobiciler diye adlandırılan bu yeni tâcir ve iş adamı zümresi siyasette kendi temsilcilerini aramaya koyuldular.

Elbette bu uzun bir yol ve bugünden yarına yeni iş adamları zümresinin ekonomiyi ve dolayısıyla siyaseti belirlemeleri beklenemez. Türkiye'de olup bitenler, bütün bu darbe teşebbüsleri, medya kavgaları, derin devlet çeteleri, bürokrasiye ve yargıya dağılan nüfus suiistimallerinin temelinde işte bu yapı bulunuyor. Türkiye'de devletin ekonomideki gücü azalırken, özel sektörün payı artıyor. Özel sektörün içinde ise bugüne kadar devletin temel politikalarını destekleyerek ayakta durmayı öğrenen büyük aktörlere karşı, yetersiz sermayeli de olsa küçük aktörler var olma kavgası veriyorlar.

YENİ TÜRK BURJUVAZİSİ, YENİ ŞEHİR KÜLTÜRÜNÜ YOÄž URUYOR

Türkiye'nin yükselen sınıfı, işte bu yeni zenginler zümresi. Sermayeleri henüz dişe dokunur derecede büyüyebilmiş değil, ama daha şimdiden sahip oldukları, hayat tarzlarını kısa zamanda değişime zorlayacak derecede önemli meblağlar; bu insanlarla birlikte Türkiye'de yeni bir şehirli sınıf oluşmaya başladı. Türkiye'de şehirler hızla nüfus topluyor ve şehirlere yerleşerek sanayide, hizmet sektöründe, ticari işletmelerde geçimlik arayan insanlar Türkiye'nin burjuvazisini teşkil etmeye başlıyorlar. Batı'da olduğu gibi yerleşik gelenekleri, hayat tarzları, felsefeleri ve zevkleri henüz belirginleşmiş değil; bu oluşumun tam orta yerinde yaşıyoruz. Türkiye, kendi şehir kültürünü uzun bir zaman aralığından sonra yeniden ve yeni baştan inşa ediyor. Batı burjuvazisinin gelenek ve birikimini doğrudan Türkçeye ve Türkiye'ye tercüme etmek en kestirme yol gibi görünse de yeni zenginler, çoğunlukla muhafazakâr ve geleneksel bir katmandan gelmiş olmalarından ötürü önemli tereddüdler yaşıyorlar; diğer taraftan yeni burjuvazinin kendi geleneklerini ve hayat tarzını pekiştirmek için yeterli tecrübe birikimi yok.

MODERNLİKTEN BAŞKA YOL YOK; KEŞKE OLABİLSEYDİ...

Yeni Türk burjuvazisi alfabenin temel karakterlerinde moderniteyi takib ediyor; içki içmek, kadınlı erkekli toplantılar, başörtüsü, lüks tüketim gibi konularda gösterdiği tereddüdü işaret ederek, "bunlar din devleti kurmak istiyorlar" cayırtısını koparanlar temelde ideolojik değil, hatta politik bile değil, sadece ekonomik bir mücadele sürdürüyorlar. Bu mücadelenin galibi olmayacak ve bunun iki sebebi var:

1-Büyük burjuvazinin orta ölçekli burjuvaziyi yani yeni şehirli sınıfı etkisiz hâle getirmesi mümkün değil; Türkiye bu çığırı terk ederse "geriye" dönmüş olur.

2- Yeni zengin sınıfı, modernitenin genel hatları ışığında kendi hayat tarzını geliştirebilecek tecrübeden mahrum.

Ve bu yüzden uzlaşma kaçınılmaz; çıkan toza-dumana bakarak ümitsizliğe kapılmak için geçerli ve ciddi sebep yok. Yeni şehirli sınıf katmanı biraz daha katmerlendiğinde, Türkiye "muasır" kriterlere daha çabuk ve temelli intikal edecektir.

Türkiye Kürtleri'nin geleceğine dair

Cemil Meriç yazılarının çoğunda, okuyucuya "buna ne gerek var; bilmiyor muyuz?" dedirten uzun kavram izahları yer alıyor; niçin: Çünkü hangi kavramın hangi mânâyı işaretlediğini bilmeden mesafe alınamayacağı açıktır.

Herkesin kendi lugatçesini cebinde taşıdığı bir ülkede yaşıyoruz biz; böyle ülkelerde bilim gelişmez, fikir bunalır, siyasetin zemini kayar, retorik bıktırır ve vuzuh savuşup gider.

"PKK terörü" kavramının hâline bakınız; Otuz senedir askere pusu kurup karakol basarak, şehirlerde kalabalık yerlere bomba atarak siyaset yapmayı sürdüren bir örgüt var karşımızda. Hâlâ etkili eylemler yapabilmesi mucize gibi bir şey; eğer bu bir başarı ise, sebeplerini şöyle bir düşünelim: Evvelâ uluslararası destek ve himâyeden bahsedeceğiz, daha sonra toplumsal destekten söz etmeliyiz. Toplumsal destekden kasdım açık: PKK'nın eylemleri ile Kürt dâvâsının düne nazaran daha iyi yerlere geldiğine inananlarımızın sayısı azımsanamaz seviyede; çünkü Kürt dâvâsı, PKK ile iç içe geçmiş, ayırdedilemiyor. Öyle puslu ve tehlikeli bir anlam karışıklığı ki, PKK'yı lânetlediğinizde bazı Kürtler alınganlık gösterebiliyor. Sırf örnek vermek için zikrediyorum, mesela Dev-Sol ve buna bağlı örgütlerin eylemlerini kınadığınızda herhangi bir etnik topluluğu rencide etmiş olmazsınız da PKK'nın ismi geçtiğinde sinirler geriliverir.

Adam öldürüp silah kullanarak siyaset yapan, üstelik etnik aidiyeti forma gibi sırtından çıkarmayan bir örgütten Kürt halkı ne bekliyor, ne bekleyebilir? Fanatik Kürtçülerin cevabı malum; Milli kurtuluş mücadelesi, işgalci güçlere karşı yürütülen şanlı savunma hamleleri vb... Kaderini Türkiye'nin kaderine bağlı gören mutedil Kürtler insafla düşünsünler ve şu

PKK vizyonunun, -meselâ- gelecekte nasıl bir Kürt toplumu biçimlendireceğini tahayyül etsinler; ürpertici bir tasavvurdur bu.

DTP'nin kapatılmasını demokratik nizamımız için doğru bulmuyorum fakat siyasi hamle inisiyatifini "dağ kadroları"ndan alan bir siyasi hareket, kendi meşruluğunu bile silah haline getiriyor demektir. Niçin mücadele ediyoruz ki biz? Silahsız politik mücadele için, sivil siyaset için. O zaman "Kürt demokratları"ndan önemli bir jest beklemeye hakkımız var. Siyasi, toplumsal ve kültürel hak mücadelesinde "Türk demokratları" ile aynı safta buluşmak için PKK'dan, cebir siyasetinden, silahlı mücadeleden, gerilla edebiyatından -ve artık lütfen-ezilmişlik edebiyatından artık kendilerini ayrıştırmalı ve başka bir ses yükseltmelidirler; başka bir ses.

Bazı yazarlar Kürt taleplerini yeniden liste yapmaya başladılar; içlerinde mâkul olanı da var, kabul edilemeyecek derecede abartılısı da; düşünüyorum, bunların hepsine "evet" denilse Kürt meselesi çözülmüş olacak mı? Olmaz, çünkü ezilmişlik ve mağdur edilmişlik psikolojisi en ılımanından en müfritine kadar Kürtlerde yaygınlaşmış bir beklentiler silsilesi meydana getirmiş bulunuyor. Değil Türkiye'nin doğusundan, tamamından vazgeçseniz, bütün insanlık tarihine karşı kendini alacaklı hisseden bu toplumsal psikolojiyi birkaç kuşakta değiştirmeniz imkânsızdır.

Türkiye Cumhuriyeti hükümetleri, Kürt meselesini kavramakta, PKK terörü ile mücadelede hayli yanlışlar yaptılar, bizler de bu konu hakkında düşünüp yazarken zaman zaman hataya düşmüş olabiliriz; işte bütün basın bu konuda devleti ve hükümeti eleştiriyoruz fakat Kürt cihetinden aynı mealde içe dönük eleştiri sesi yükselmiyor; yükselmiyor çünkü PKK'nın silaha ve diktaya dayalı yönetim anlayışı muhalif sese tahammül göstermiyor, mutedil Kürt aydınlarını da zihni baskı altında tutuyor. Türkiye'nin Kürtleri için PKK'lı bir gelecek kâbusların en büyüğüdür; bu ihtimâli kurcalayan bir içe dönük eleştiri okudunuz mu hiç?

Ilımanından radikaline bütün Kürtler artık bir karar vermeli ve bugüne kadar hayli işe yaradığını düşündükleri silahlı mücadele stratejisini Kürt dâvâsından cesaretle ayrıştırırak meseleyi artık meşrû zeminlerde meşrû araçlarla yürütmeli. Bugünler, böyle bir siyasi ve fikrî dönüşüm için hâlâ elverişlidir.

Haklarımızdan taviz vermeyelim!

Terörle mücadele etmek, dünyanın neresinde olursa olsun, zor iştir; bir şeyi yıkmak, bozmak, sakatlamak, aksatmak, engellemek veya birini öldürmek, korkutmak isteyen adamın işi, aynı şeyi yapmak, işler halde tutmak, fonksiyon görür halde muhafaza etmek isteyen birine göre hayli kolaydır.

Hele hele insan sağlığının veya vücut bütünlüğünün nasıl kolayca bozulabileceğini düşününüz: Bir insanı yaralayıp öldürmek, hasta etmek veya sakatlamak için paslı bir çivi, bir

sıradan bıçak veya taş parçası (hatta bazen sadece kas gücü) bile yeter ama bozulan sağlığı iade etmek için tıp biliminin asırlardan beri ne kadar ağır ve pahalı bir süreçten geçmekte olduğunu hepimiz biliyoruz.

Bir vitrin camını kırmak için sıradan bir kırık tuğla parçası yeter ama aynı camı bir araya getirip eski haline dönüştürmek neredeyse imkânsızdır.

Yıkmak kolay, yapmak zor; öldürmek kolay, yaşatmak zor.

İşte terörist denilen yaratık türünün, kendinden daha güçlü bir kuvvetle başa çıkmak için sarıldığı çare de bu.

Terörle mücadele zor iştir demiştik; toplam nüfusa oranlandığında yüzbinde bir kadar bir sayı teşkil eden teröristler, geride kalan milyonların hayatını, hukukunu etkileyip baskı altına alarak amaçlarına ulaşmak istiyorlar.

Teröristlerle daha iyi mücadele etmek için bazı devlet ve hükümet mensuplarının yeni kanun düzenlemeleri talep etmeleri bana işte bunları hatırlattı. Güya güvenlik güçleri demekteymiş ki, "Halen yürürlükte olan bazı kanunlar teröristleri rahat takib etmemizi ve yakalamamızı engelliyor; bu kanunlar biraz gevşetilirse biz daha rahat hareket eder, suçluları yakalarız!"

Ne gibi meselâ?

Şu gibi: Özel şahsa ait kapalı mekanlarda arama yapmak, bir süre önce AB mevzuatına uyum çerçevesinde zorlaştırılmış, hâkim kararına, âcil hallerde ise savcının re'sen vereceği karara bağlanmıştı. Şimdi deniliyor ki, "Bu yetki, operasyon yapan polislere de verilsin."

Sırada otomobil aramaları da var; belki gözaltı sürelerinin uzatılması da kapsam içindedir. Yani anlamamız gereken şudur: Teröristleri daha kolay etkisiz hale getirmek için devlet bizden, sahip olduğumuz bazı haklarımızdan feragat etmemizi istiyor; halbuki medeni dünyada bu gibi haklar, şahsa bağlı, kolay kolay ihlâl edilemez bir nitelik taşıyor; hatta "medeni dünya ile henüz gelişmekte olan ülkeler" arasındaki en bariz farkı da işte bu şahsi haklar oluşturuyor.

Kim olursan ol; önemli veya önemsiz, zengin veya fakir; oturduğun evin içini aramak için emniyet güçleri mahkemeden izin almak zorundadır; bununla da kalmaz, aynı hak, arama esnasında nasıl davranılması gerektiğini de belirler. Aynı şekilde haberleşme, seyahat, bilgi edinme, yönetime katılma gibi temel hürriyetlerimiz, biz sıradan insanların devlete karşı kazandığı belki küçük ama önemli hakları teşkil ederler.

Şimdi bazı devlet memurları, ilk iş olarak bizim hareket sahamızı kısıtlamaya, haklarımızı elimizden geri almaya çalışıyorlar.

Başarabileceklerini zannetmem fakat gösterilen yaklaşım çok dikkat çekicidir:

Fareyi yakalayamıyorsun; o zaman farenin içinde bulunduğu yeri yıkmak veya ağır ateşte ağır ağır yakmak çözümdür fakat berbat bir çözümdür.

Şahsi hürriyetlerimizi ve haklarımızı daraltıp kuşa çevirerek terörle mücadele etmek, neticede teröristleri zevkten kendinden geçirecek bir çaresizlik çözümü değil midir?

Hayır, haklarımıza sahip çıkalım; onları kimsenin daraltıp budamasına izin vermeyelim çünkü giden hak, kolay kolay yerine gelmiyor.

Mademki hakları daraltarak, problem çözmek yolu açılmak isteniyor, ben de aklıma gelen ilginç kanun tekliflerini sıralayarak problem çözümüne katkıda bulunayım bari...

Meselâ meselâ...

Diyelim devlet, vatandaştan, esnaftan, tüccardan, işadamından doğru-düzgün vergi alamıyor; ne yapmak lâzım?

Kolay.

Yatırırsın adamı işkence masasına; kemiklerini teker teker kırar, tırnaklarını sökersin; yine de "vermiyorum" derse evvela kendinin, sonra aile yakınlarının, sonra bütün akrabalarının, olmazsa bütün tanıdık, komşu ve hısımlarının malını mülkünü haczedersin!

Bakalım bir daha vergi vermemezlik edebiliyor mu?

İki satırlık kanun değişikliğine bakar hepsi hepsi...

Mesela trafik kanunu! Bir kanunumuz var fakat trafik keşmekeşinin önünü alamıyoruz değil mi? Ne yapmak lâzım? Kolayı var. Trafik cezası işleyenin arabasına el koyar haraç-mezat açık artırmada satarsın; hem bir trafik suçu işleyemez, hem de hazineye gelir olur...

Diyelim adam zengin, bir araba daha alıp trafik suçu işledi; kolayı var; yatırırsın falakaya, ayakları patlayıncaya kadar pataklarsın, olmadı bazı kemiklerini kırarsın. Yine olmadı yolları kapatırsın, otomobil fabrikalarına top attırırsın, sigorta şirketleri açlığından ölür.

Nasıl fikir ama; durun bitmedi devamı var...

"Yeter, bu kadarı kâfi" dediğinizi duyar gibiyim.

Evet, bir toplumda kötü niyetlileri cezalandırmak için herkesin hayatını zehir etmeye, korku ve emniyetsizliği yaygınlaştırmaya gerek olmadığını hepimiz gibi devlet görevlileri de

biliyorlar. Onlar problemi kendileri için en az emek ve enerji ile kestirmeden çözmek için işin kolayına kaçıyorlar.

Ee, üç aşağı-beş yukarı teröristler de öyle yapıyor.

Ama devlet nizamı ile terörist arasında bir fark olmalı değil midir? Nitekim aşağıdaki menkıbe de bu nüktenin altını çizmektedir.

Vaktiyle hükümdarın biri mahkûmların cezalarını yarı yarıya affetmiş fakat zindancıbaşının kafası karışmış. Ayı, yılı belli olan mahkumların cezalarını yarı yarıya indirmiş ama, müebbet hapislerin cezalarını nasıl yarıya indireceğine bir türlü karar verememiş. Öyle ya ölünceye kadar tutuklu birinin, kaç yaşında öleceğini nasıl bileceksin de hapis cezasını yarıya indireceksin? Meseleyi hükümdara arz etmiş, hükümdar da "çözse çözse Kadı Karakuş çözer" diye işi Karakuş'a havale etmiş.

Karakuş demiş ki zindancıbaşına:

-Düşündüğün şeye bak! Müebbet hapisleri bir gün serbest bırakır, bir gün hapsedersin olur biter!

Mavi kuvvetler ne kadar "Mavi"?

Takdir edersiniz ki şu "golfçü paşa" fotoğrafı ve onun ardı sıra gelen aydınlatıcı Genelkurmay açıklamaları makaraya sarılmak için çok elverişli konular ihtiva ediyor; bunu yapmayacağım.

Sebebi şu: Bu toplumun ve devletin bir tane ordusu var ve onu yıpratmak akıl kârı değil. Bugüne kadar ordunun beğenmediğim icraatını hep sitem üslûbuyla eleştirdim; nezâketi yere bırakmadım, faullü vuruşlara iltifat etmedim. Bu üslûp itinasının ordu mercî'leri tarafından dikkate alındığını, "mûcibince amel edildiğini" veya bir tesir uyandırdığını zannetmiyorum. Benim muhatabım doğrudan ordu değil, bu gazetenin okuyucuları oldu; onların meseleye bakışındaki kısmî ifrat hallerini itidal noktasında dengelemeye dikkat ettim. Arşivler şahittir ki, Zaman gazetesi de, Genelkurmay tarafından hâlâ "akredite edilmemiş gazete" statüsünde tutulmasına rağmen "fırsat günüdür" diye sorumsuz bir ordu aleyhtarlığına hiç tevessül etmedi.

Kimseden aferin filan beklediğim yok, sadece bu duruş yerinin mantığını ve sebeplerini izah etmek gayretindeyim. Ergenekon rezaleti ortaya çıkmadan biraz önce, ordunun üst yöneticileri hakkında ilginç fısıltı, dedikodu, fotoğraf ve gizlice kaydedilmiş ses ve video görüntüleri "birileri" tarafından sızdırılmaya başlandı. O günlerde kamuoyu, "Köroğlu gözün kör olsun" hesabıyla bu yıpratma malzemelerinin "dinci"ler, sağcılar, hükümete yağcılık eden basın mensuplarınca servise konulduğunu düşünmeye başladı; oysaki biraz olsun düz mantık

yürütebilenler, ortalığa dökülen malzemenin öyle rastgele "dışardan" birileri değil, bilakis "içerden" elde edilmiş olması gerektiğini fark edip ihtiyatlı davranmak lüzumunu hissettiler. Bu yılın bahar aylarında, henüz orduda terfî sıralaması belirginleşmemişken internette elden ele gezen ve bir gazetede yayınlanan "duvar" fotoğraflarını hatırlayınız meselâ: Fotoğrafı çekilen kişi, fotoğrafı çekene, içinde gerekli miktarda "güven" ihtiva eden bir tebessümle bakıyordu; paparazzilerin çatılara, ağaç dallarına çıkarak uzaktan çektikleri flu teleobjektif görüntüleri değildi bunlar.

Golf görüntüleri de aynı "çekim ânı psikolojisini" yansıtıyor. Adı geçen golf sahası, önüne gelenin kenarından geçebileceği bir yer olmadığına göre fotoğrafı çekenle, çekilen arasındaki tabii mesafe ve tabiilik dikkat çekiyor hemen. Kim çekti, fotoğraf dışarıya nasıl sızdı, muammâ!

Uç uca konulunca kuvvetli bir şüphe netleşmeye başlıyor; "birileri", hem de pek uzakta olmayan, belki de "mavi kuvvetler"e mensup birileri, orduyu kamuoyu önünde küçük düşürücü malzemeleri dışarıya sızdırarak muhtemelen bir zafiyet gediği oluşturmaya çalışıyor. Bugüne kadar bazı generallerin demokrasi kavramına sığmaz darbe teşebbüslerini, garip bildirileri desteklerken ağzı kulaklarına varan bir kısım basının, çok seri bir tarzda orduyu eleştirenler safına geçivermesi de pek dikkat çekicidir.

Yo, bu durumdan hoşnutluk duyuyor değiliz; vaktinde lâyıkıyla anlaşılmamış hususları yeniden vurgulayarak altını çizelim: Türk ordusu'nun zafiyete düşmesi hoşumuza gitmez. Biz ordunun siyasete karışmamasını, askerlik sanatını en üst seviyede icra edip Türkiye'nin elini güçlendirmesini, hassaten kendini görevlendirdiği "nigahbân" ve rejimin garantörü rolünden, toplumun ve devletin silahlı koruyucusu görevine dönmesini isteriz. Eleştirdiğimiz paşalarla, ordunun kurum kimliğini ve itibarını yan yana koyup eşitlemek basitliğine düşmeyiz. Belli ki oralarda bir şeyler oluyor; "rejim demokratikleşiyor, sistemin bağırsakları temizleniyor" iyimserliğine kapılmak için henüz erken. "Ordunun yanlışları, doğrularını götürür; geriye demokratik ordu kalır" hesabı çocukçadır. Ordu, behemehal güçlü, caydırıcı, itibarlı ve toplumuna güven veren ananevi kimliğini titizlikle korumalı ve önemsemelidir.

"Peki, bu nokta-i nazarın ordu yönetimince anlaşılacağını sanıyor musun?" sualine gelince; onun cevabı yukardaki satırlarda var. Âleme nizamat veremeyebiliriz ama kendi duruşumuz, daima Hak üzre sabit kadem olmalıdır.

Ordu, siyaset ve toplum ilişkilerinde yeni bir çığır açılırken

Türkiye'de sağ-muhafazakâr geleneğin kültür köklerinde orduya ve askere muhalefet yoktur. Bu hissî yaklaşımın uzak izleri zannımca Osmanlı siyaset kültürünün temelini teşkil eden "daire-i adalet" kavramında bulunabilir. Bu teorinin başlıca esaslarını şöyle sıralayabiliriz:

- Bir devlet ki, asker olmadan ayakta durmaz.

- Sadece para ile asker toplamak mümkün değildir.
- Para ise ancak toplumu teşkil eden ahalinin katkısıyla bir araya getirilebilir.
- Toplumun devletine para aktarması ve itaat etmesi, ancak yönetimin halka adaletle yaklaşması ile mümkün olur.
- Adalet ki dünyevi (kamu düzeni) işlerin iyiye gitmesi için şarttır.
- Dünya ise duvarlarını devletin teşkil ettiği bir bahçeye benzer.
- Devletin düzenleyici ruhu ise şeriattır (hukuk).
- Dünya malına ve paraya düşkünlük şeriate sığmaz.

Bu noktadan sonra "daire-i adalet" yeniden ilk esasa bağlanıyor, yani, "bir devlet ki, asker olmadan ayakta durmaz."

ADALET Ã□EMBERİ ESKİ VE MODERN BİR TEORİDİR

Kınalızâde Ã, li'nin "Ahlâk-ı Alâî" isimli önemli eserinde zikredilen ve meşhur Koçibey Risâlesi'nde de atıfta bulunulan Daire-i Adalet kavramı, sadece Osmanlı'lara mahsus bir devlet teorisi sayılmaz; bütün tarihi İslâm-Şark damgalı kamu düzenlerinde "Devlet-Asker-Para-Toplum-Adalet-Kamu Düzeni (bu kavram eski kaynaklarda "Nizâm-ı âlem, dünya" gibi karşılıklara sahiptir)-Şeriat (hukuk) gibi siyasetin esas unsurlarının nasıl bir düzen içinde birbiriyle ilişkilendirildiğini görüyoruz; bu ilişkiler düzeni "tarihî", yani geçmişe aittir; hem de moderndir; çünkü yukarıda sayılan unsurlar dün olduğu gibi bugün de siyasetin temel meselelerini teşkil ediyorlar.

Elbette bu temel yaklaşımı destekleyen çok zengin bir tarih tecrübesinin ağırlığını da bu hesaba ilave etmeliyiz: Türkler, askerî hareketlilikleri ile tarih sahnesinde karakterlerini koruyup düzen kurabilen bir topluluktu; Ortadoğu ve Balkan toprakları ise uzak ve yakın tarihte daima stratejik, politik ve dinî açılardan "zor" bir coğrafya teşkil etmiştir. Bir seneden beri bu zor coğrafyada sadece tutunmakla kalmayıp, esasında İslâmî bir egemenlik iddiası taşıyan devlet ve medeniyeti temsil edebilmek, askerî hareketlilik ve üstünlük olmaksızın başarılamazdı.

Bu tarihî ve sosyal nükte, bugün en cahil Türk'ün zihnî arkaplanında hâlâ yaşamakta olan canlı bir olgudur. Türk sağı'nın ordu kavramına bakışını işte bu özet bilgilerle izah edebiliyoruz.

ORDU-TOPLUM ARALIÄ□I NASIL AÃ□ILMIŞTI?

Bu tarihî izahta kırılma noktası, Türk-İslâm tipi devlet modelinin Batılılaşma safhasına girmesiyle başlıyor. Pratik ve kısa anlatımıyla Batılılaşma, Batı'nın meydan okuyuşuna karşılık verebilmek için, devlet düzeninin ıslah edilmesinde evvela ordunun ele alınmasını

gerekli kılıyordu. Mâli ve idari düzeni ıslah yerine işe pratik yaklaşarak reforma ordudan başlamanın isabetli olup olmadığı elbette tartışma götürür ama biz bunu münakaşa etmeyeceğiz. Osmanlılar, Adalet çemberi'nin diğer unsurlarını olduğu gibi bırakarak sadece ordu ve askerin modernize edilmesiyle çemberi takviye edebileceklerini düşündüler ve bütün enerjilerini ordunun modernizasyonuna, yani Batılılaştırılmasına yoğunlaştırdılar. Dikkatle hatırlanması ve düşünülmesi gereken bir nükteyi hatırlatmanın yeridir: Osmanlılar, orduyu Batılılaştırırken İslâm ulemâsının onaylayıcı fetvâsıyla hareket ettiler. Batılı reformlara İslâm ulemasının muhalefet etmesi, yakın tarihimizde Batıcıların uydurduğu bir efsanedir. Elbette ulema, Batılı kurumları içten gelen bir sempatiyle değil, sadece "kerhen" destekledi ve böylece Türk ordusu, diğer sektörleri zamanın tabii ritmine uygun tarzda ağır ağır değişirken Türk devletinin (ve toplumunun) en hızlı değişime uğrayan parçası oldu.

XIX. ve XX. asırlar, Osmanlı Devleti'nin hayat-memat mücadelesine denk geldi. XIX. asırda can çekişen devlet, XX. asırda yıkıldı ve yenisi kuruldu; bu esnada ordu, devlet dinamizmini çoğu zaman tek başına temsil etti ve "nigehbân", yani "kurtarıcı" ve üstelik "kurucu" rolünü üstlendi. Saltanata dayalı monarşi tarihe karışıp yerini halk idaresi Cumhuriyet alırken ordunun düzen içindeki önemi değişmedi, ağırlık kazandı. Ordu, Cumhuriyet toplumunun ve rejiminin en "avantgarde", en ilerici ve Batıcı ideolojisinin koruyuculuğunu sahiplenirken ister istemez toplumun benimsediği genel dünya görüşünden uzağa düştü. Cumhuriyet'in çok partili yıllarına tesadüf eden askerî darbe ve müdahaleler, ordu-toplum mesafesini keskinleştirip belirgin hâle getirdi.

Her şeye rağmen toplum nazarında orduyu, eski dokunulmazlık itibarından sıyrılarak tenkit edilebilir bir kurum hâline getiren esas saik, askerî darbeler yoluyla askerin siyasete ve devlete müdahalesi değil, bölücü terörle yaklaşık 25 yıl boyunca sürdürdüğü mücadele zaafları oldu. "Siyasetle ilgilenmek, bir noktadan sonra elbette ki bizim en tabii meselemizdir" diye konuşmaktan çekinmeyen, sık sık bildiri yayımlayarak sivil yöneticilerden sahne alan ordu yöneticileri, toplumun özellikle orta ve alt katmanlarının nazarında yavaş yavaş, "mademki siyasi sorumluluk üstleniyorsun; o hâlde hesap verebilmelisin" noktasına doğru geldiler. Ordu yöneticileri ise siyasette inisiyatif sahibi olmakla, siyasi sınıfın hesap verme sorumluluğu arasında bir tercihte bulunmak noktasında giderek zorlanmaya başladılar ve her iki rolün aynı anda sürdürülemez hâle geldiğini fark ettiler.

Karakol baskınlarıyla en üst noktasına gelen orduya yönelik tenkitlerin arkaplanında işte bu gibi olgular bulunuyor. Türkiye Cumhuriyeti Devleti, kendi Batılılaşma tarihinin yeni bir dönemine girmek üzere. Ordu-siyaset ilişkilerinde eski düzenin sürdürülebilmesine imkân kalmadı. Kaldı ki Türkiye'nin "muasır medeniyetler seviyesine" katılmak için gönüllü olarak benimsediği Avrupa Birliği projesinin siyasi icapları da Ordu-Siyaset ilişkisine "muasır" bir yapı getirme mecburiyetini hissettiriyor. Türk ordusu, tartışmasız şekilde Türk toplumunun en Atatürkçü kurumu. Muasır medeniyetler seviyesine gelmek ise Atatürkçülüğün, en önemli

prensiplerinden biri. Ordu, AB standartlarına uyum meselesinde şimdiye kadar sürdürdüğü ikircikli tutumun artık sürdürülmez hâle geldiğini de görüyor.

Yeni bir dönemin eşiğindeyiz; ümidimiz, bu yeni dönemin kurumlarını yıpratmadan, eski tabirle söylersek, Adalet çemberini kırıp zedelemeden "hikmet-i hükûmet" fikrini bu bâdireden sağ-salim çıkarmaktır. Devletimizin gücü ve satveti, artık biraz da demokratik düzene gösterdiğimiz itina ve desteğe bağlı bulunuyor.

Şekil şudur: Ordu-Siyaset ilişkilerinde eski düzeni savunmak artık "gerici" bir pozisyondur; demokratik düzenin icaplarına saygı ve sadakat ise yegane "ilerici" yol.

AKLINIZDA BULUNSUN: DAİRE-İ ADALET

"Mülk zabt eylemez illa leşker; Leşkeri cem' idemez illa mâl; Malı cem' eyleyen raiyyettir; Raiyyeti kul ider padişah-ı aleme adl; Adldir mucib-i salâh-ı cihan; Cihan bir bağdır dîvarı devlet; Devletin nâzımı şeriattır; Şeriate olamaz hiç hâris illa mülk" Kınalızâde Ã‚li, Ahlâk-ı Alâî

Taş kımıldıyor; iyi oluyor!

"Türkiye'de bu dönemde böyle bir olayın meydana gelmesinden dolayı Adalet Bakanı olarak büyük üzüntü duyuyorum. Devlet ve hükümetim adına yakınlarından özür diliyorum.

Sorumlular bulunacak, hak ettikleri cezayı alacaklardır. Bundan hiç kimsenin şüphesi olmasın."

Olayı biliyorsunuz; Metris Cezaevi'nde tutuklu iken işkence görerek öldüğü ileri sürülen Engin Ceber hadisesi hakkında yapılan tahkikat sonucunda Adalet Bakanı Mehmet Ali Şahin, iddianın doğruluğunu kabul ederek Ceber'in yakınlarından "devlet ve hükümet adına" özür diledi.

Şu ana kadar 19 kişi görevinden uzaklaştırılmış, soruşturma hâlâ sürüyor.

Bu bir ilk.

Bu bir devrim; belki yeni bir dönemin başlangıcı sayılacak kadar iyimser nitelikler taşımıyor ama devlet-toplum ilişkilerini yerinden kımıldamaz kılan o ağır taşın yerinden oynadığı da bir gerçek.

Türkiye, gözaltına aldığı, tutukladığı insanlara karşı kötü davranışlarıyla sâbıkalanmış bir ülkeydi. Dağ başlarında işlenen faili meçhul cinâyetler bir tarafa, sivil ve askerî cezaevlerinde başından kötü işler geçmiş, eziyet görmüş, onuru aşağılanmış, dövülmüş, sövülmüş ve canından olmuş nice insan hâlâ aramızda yaşıyor.

Varlığı fiilen bilinen ama devlet ve hükümet katında bugüne kadar hiç resmen itiraf edilmeyen bir onursuzluktu bu; işkence görenleri, kötü muameleye uğrayanı elbette incitiyordu ama, böyle şeyleri sessiz bir sükûtla karşılayıp geçtiğimiz için bizi, hepimizi daha çok aşağılıyordu.

Adalet Bakanı'nı şahsım adına tebrik ederim. Sağcısı-solcusu ile gelip geçen onlarca selefi içinde, devlet güçlerinin işlediği sistematik bir ayıbı kabul ederek halkından özür dileyen ilk devlet adamıdır kendisi ve belli ki hükümet bu tavrın arkasında durmaktadır.

Bu itiraf, acı ve kan lekeleriyle kirlenmiş infaz tarihimizde sabunla yıkanmış küçük bir sayfa olarak kalmamalı; bu doğru tutum devam etmeli, hatta daha ileriye giderek geçmişte cereyan eden bu gibi olaylar hakkında da soruşturmalar açılmalı, infaz sistemi içinde görevini suistimal etmeyi alışkanlık haline getirmiş unsurlardan hesap sorulmalıdır.

Dünkü Taraf gazetesinin verdiği haber, "Mavi kuvvetler ne kadar mavi?" sualinin anlamı üzerinde yeniden durmamızı gerekli kılıyor; Dağlıca'da olduğu gibi Aktütün baskınının da adeta davul-zurna çala çala gelmesi ordunun itibarını sarsmıştır. İnsansız hava araçlarından görüntülerin basında yayınlanabilmesi, orduyu âcil bir vecibeye dâvet ediyor; şudur: Genelkurmay bu ihmâlin sebeb ve müsebbiblerini derhal soruşturmaya başlamalı ve kamuoyunu soruşturma safahatından günü gününe haberdar etmelidir. Artık gizli-saklı tutulamaz ve güvenlik gerekçesiyle gizli tutulmasının mânâsı kalmamıştır.

"Mavi kuvvetler..." yazısının meâli işte bu nokta üzerine yoğunlaşmıştı; Silahlı Kuvvetler'imiz, artık "en çok güvenilen kurum" efsânesinin gölgesinden çıkarak güvenilirliğini açık ve demokratik usuller aracılığı ile bir daha tesis etmek için kafa yormalıdır. Görünüyor ki ordu, kapsam ve ağırlığını henüz bilemediğimiz bir yıpratma operasyonunun konusu haline getirilmiştir ve bugüne kadar sürdürülen retoriği devam ettirerek vaziyeti idare etmek imkânı kalmamıştır.

Adalet Bakanı'nın açıklamasıyla aynı mealde bir Genelkurmay bildirisi çok anlamlı olur.

Ve gırtlak hâlâ dokuz boğum.

Ordu ve 'biz'!

Biz hâlâ "dokuz boğum diye yutkunup dururken gırtlağında tek boğum bile bulunmayan birisinin velev ki nasıl konuşacağını Ahmet Altan gösterdi işte, "General doğru yerde durun; haddinizi aşmayın" cümlesi, basınla ordu arasındaki ilişkilerde çığır açıcı sözlerdir; çatlayan vazonun artık kırıldığının resmidir ki buna mahal vermemek gerekirdi.

O sözleri mânâsı ve muhtevası itibariyle yanlış bulmuyorum, üslûbu yanlış buluyorum; daha doğrusu, "keşke Genelkurmay başkanı, böyle târizli bir üslûba meydan verecek derecede orduyu açık düşürücü o meşhur basın toplantısını yapmasaydı" diye düşünüyorum.

Doğrudur, değildir; benim, daha doğrusu bizim nokta-i nazarımız budur. Başkalarına ödleklik gibi görünebilir fakat benim gibi düşünen insanların devlete, yargıya, orduya, siyaset kurumuna bakışındaki, "bu kurumlar yıpratılmamalı; temsilcileri de, kurumlarına karşı gösterilen ananevi saygıyı kendilerine açılmış şahsi bir kredi zannederek yanlış yapmamalılar" titizliğinin anlaşılması gerekirdi.

Farkındasınız, bu cümleleri kurarken "ben" ile "biz" zamiri arasında tereddüd geçiriyorum. Bu satırların sahibi benim fakat Türk toplumunun tam ortasında ve içinde yer tutan hayli mühim bir kitlenin duygularını da aksettirdiğimi zannediyorum; çünkü sokaktaki insanların ne düşündüğünü, "sotalı yer" bulunca nasıl sansürsüz konuştuğunu da biliyor, halkın zihnindekileri üslûbunca tercümeye çalışıyorum. Ne yazık ki bugünlerde benim mefhumuna hürmet ettiğim kurumların itibarı, aslında zannedildiği gibi değil. Türkiye'de sosyal değişim, brifing alanların ve verenlerin kavrayamayacağı kadar hızlı.

Biz, orduyu temsil eden kişiye "general, general" diye imâsı açık tarzda tonlandırılmış bu üsluptan rahatsızlık duyuyoruz fakat, kuvvet komutanlarını arkaplana alarak basına ve topluma sert çıkan edâdan da rahatsızız. Üslûbumuzun mağduruyuz. Açık toplumu, bilgi edinme hakkını, kamu işlerinin şeffaflığını, idarenin bütün eylemleri itibariyle denetlenebilmesini, sivil siyaseti savunuyoruz fakat ordunun itibarı ve güvenilirliği sarsılınca da, baba malına ziyan gelmiş gibi içimiz burkuluyor. Oysaki her muhtırada örselenen, rencide olan biziz; askerliğin kavramına saygımız var, uygulamalarına itirazımız; bu hâletin kritik değeri anlaşılmadı. Askerler bu yaklaşımı -Allahualem-, "sinsice, riyâkar" bulup, alayımızı birden topluca "tehdid defterine yazıyorlar olmalılar ki, nezaketine riayetkâr sitemlerimiz kaale alınmadı.

Geçelim bunları; "ibrâ olunmak" gibi bir endişemiz yok. Silah tüccarı, ordu mütayiti değiliz ki, alıcımızı incitme endişesi taşıyalım. Neysek oyuz işte. Birileri bilse de bilmese de pek bir şey fark etmez, fakat "bir kısım dinci olmayan" basın kalemşörlerinin iki günde ağız değiştirivermesi çok mânidardır ve ordu üst yönetiminin hatalı değerlendirmesinden cesaret bulan sert tepkilerin bir devlet zafiyetine yol açmasından endişeliyim. Nokta-i nazarımız anlaşılsa ve bilinseydi, askerî ve sivil bürokrasinin derebeyleri, bugünlerde su yüzüne çıkan değişim rüzgârlarına açık yelkenle yakalanmazlardı. Görünen şudur: Bürokratik derebeylerin yönetim üslûbu ve felsefesi tasfiyeye uğrayacaktır. İşbu operasyonu tasarlayan güçler, "içerden" bilgi sızdırmak suretiyle tasfiyeyi hızlandırıyorlar. Hiçbir kriz öfkeyle yönetilmez; hele bu kriz asla.

Çâre belli; başkalarının inisiyatifine geçmek üzere bulunan tasfiyeyi, çok üsluplu ve kontrollü bir özeleştiri hamlesiyle bizatihi siz yapacaksınız lâkin şu gerçek de âşikâr; zihnî donanımınız böyle yüksek özgüven isteyen bir otokritiğe kifayet etmez.

"Muasır" dünyanın istikametini gözden kaçırmadan milletin kalbini dinlemeli, rûhuna nüfuz etmeye çalışmalıydınız; ah!..

Sarışın!

Saç boyası satışlarında hasılat rekoru kıran renk hangisidir? sorusuna her yerde farklı cevaplar verileceğini tahmin ediyorum, meselâ bizde, yani esmer tenli insanların çoğunlukta olduğu yerlerde sarı saç boyası çok satıyor olabilir, ardından da kızıl gelse gerektir fakat İskandinav ülkelerinde kestane veya düpedüz siyah boyanın satış rekoru kırması daha akla yatkın görünüyor.

Bizde sarı boya revaçtadır çünkü çarşıda pazarda müşahede ettiğim sarı saçlı hanımlar, bende bu fikri kuvvetlendiriyor; ikinci ihtimâl ise genetiğimizin değişmesi, yani içimizdeki tabii sarışınların gittikçe çoğalmasıdır ki bu şıkkı ciddiye alacak değiliz.

Sarışınların çoğunlukta olduğu Batı'da özellikle hanımları ilgilendiren bir genel kanaat var; bu kanaate göre sarışın hanımların -nasıl söylemeli, ne demeli tam bilemiyorum- biraz "saf", hatta enikonu saf, hattâ ve hattâ düpedüz "alık" seviyesinde saf oldukları hakkında yaygın bir kamuoyu mevcut imiş. Yeri gelmişken, aramızdaki -az, hatta "kıt" miktarda olsa da- tabii sarışınları kızdırıp küplere bindirmemek için bu kanaate kesinlikle katılmadığımı özellikle belirtirken, "Bir şeyin şüyûu vukûndan beterdir!" darbımeseline de atıfta bulunmaktan kendimi alamıyorum.

Hal böyleyken ve sarışın hanımlar hakkında böyle saçma-sapan bir bâtıl itikad yerleşmişken bizde bazı hanımların niçin "ille de sarışın olayım, sarışın görüneyim" diye saçlarını boyatmaya kalkışmalarını biraz mânâsız buluyorum.

Üstelik yakışmıyor da; tabii bu hükmü uluorta yuvarlarken birbirinden değerli istisnâları özel bir parantez içinde tutarak, gıyablarında göstermek zorunda olduğumuz hürmetin bir kere daha altını çizmekte büyük fayda görüyorum. Benim nâçiz ve ne derece doğru olduğu hakkında pek de emin olmadığım bu hükmüm, istinâî müstesnâların dışında kalan çoğunluğu kaplıyor.

Evet- yakışmıyor arkadaş, yakışmıyor. Evet, saç kısmı limon kabuğu gibi sarı olmasına sarı fakat esmer veya buğday renkli tene sarı saç gitmiyor; daha ilk bakışta, "bu işte bir bit yeniği var" hissi uyandırıyor; bir sun'ilik, bir sathilik kokusu mantığın dümenini bozuyor. Hele hele bu sarı saç tutkusunun bazı Ortadoğu ülkelerinde görülen misâllerini hatırladıkça, daha bir üzülüyorum.

Tamam kabul ediyorum, hanımlar erkeklere nisbetle güzel görünmek, bakımlı olmak bakımından kendi cinslerine mahsus bir yöneliş içindeler ama burada süsten veya bakımdan değil, tabiata aykırı gibi duran sahte kozmetik çözümlerden bahsediyoruz.

En iyisi birkaç sarışın nüktesi nakledelim; belki hâlâ yakışmadığı, hattâ aykırı durduğu halde "eben an ced" sarışın görünmek isteyen bazı hanımları, bu tercihleri konusunda bir kere daha düşünmeye iknâ edebiliriz.

Şöyle oluyor:

Sarışının biri kütüphaneye giriyor ve doğrudan görevli memura yönelerek bir kola ve patates kızartması sipariş ediyor. Görevlinin kendine bir garip baktığını fark eden sarışın bu defa sesini yükseltiyor:

-Anlatamadım galiba beyefendi, bana bir kola, bir de patates kızartması verir misiniz lütfen?

Görevli sinirleniyor:

-Hamfendi, sizi kırmak istemem fakat burasının bir kütüphane olduğunu hatırlatmak da görevimdir!

Sarışın hanım, mahcubiyetten yüzü kıpkırmızı, özür dileyip çok çok kısık bir sesle fısıldayarak tekrar ediyor;

-Çok özür dilerim, peki şimdi bana bir kola, bir de patates kızartması hazırlar mısınız?

Temel'le sarışınlar "saflık" yarışmasına girse kim kazanır? Cevabı aşağıda!

Temel trafik polisi; hızlı giden sarışın bayan sürücüyü durdurup ehliyetini istiyor. Sarışın çantasını açıp bakıyor yok, bir türlü bulamıyor.

Temel'in sabrı tükeniyor ama nezaketi elden bırakmıyor:

-Ehliyetinizi bulamadığınız anlaşılıyor, size yardımcı olayım; üzerinde sizin resminizin olduğu bir şey var ya; işte onu göstereceksiniz ama lütfen acele edin artık...

Sarışın telaşlanıyor, tekrar çantasını karıştırırken sevinçle haykırıyor, "İşte buldum, buyrun" diyor ve makyaj aynasını Temel'e uzatıyor.

Temel aynayı eviriyor, çeviriyor ve başını sallayarak diyor ki:

-Polis olduğunuzu niçin baştan söylemediniz hanımefendi, sizi hiç durdurmazdım bile!

Sarışın hanım beyaz eşya mağazasına giriyor:

-Şu küçük televizyonu almayı düşünüyorum, kaça?

-Kusura bakmayın hanımefendi sarışınlara satışımız yoktur!

Sarışın sinirleniyor, evine gidip saç rengini değiştiriyor ve ertesi gün yeniden dayanıyor mağazanın kapısına, daha ağzından, "şu küçük televizyon.." lafı çıkar çıkmaz satıcı sözünü kesiyor:

-Çok özür dilerim, dün söylemiştim, sarışınlara satış yapmıyoruz!

Bizimki iyice sinir oluyor, doooğru kuaförün, güzellik salonunun yolunu tutuyor; görüntüsünü, elbisesini makyajını, hâsılı her şeyini değiştirerek bambaşka bir kadın olup çıkıyor, ertesi gün yine aynı mağaza...

-Şu küçük sevimli renkli televizyona bakacaktım da..

Tezgâhtar bıkkın ama sabırlı bir yüzle başını sallıyor, "cevabı artık biliyorsunuz, sarışınlara..."

-Anladık anladık diyor bizim sarışın, ama niçin sarışınlar, üstelik bakın bütün saçımı, makyajımı da değiştirdim.

Tezgâhtar gülümsüyor, "çünkü" diyor, "üç gündür satın almaya çalıştığınız şey bir mikrodalga fırını da ondan!"

Sahte sarışınların şu fikirlerime pek öfkeleneceklerini sanmıyorum, çünkü istinai müstesnâlar hariç haklıyım; gerçek sarışınlardan çekinmeme ise hiç sebep yok. Akraba ve teallukattan kimse sarışın değil nasıl olsa...

Turist kızlar bana kızsa ne yazar!

Yakışmıyor işte yakışmıyor!.

Evropa Yakası'nda

Sen seans saatini kurmadan ben fikrimi açık açık söyleyim doktor, psikiyatriyi ciddiye alan biri değilim, haa diyeceksin ki, o zaman burada ne işin var?

Vallahi aslında söylediğim her şeyi, sanki ilk defa duyuyormuşçasına dinliyormuş gibi görünmene bayılıyorum. Eveet, ücret tuzlu ama değer azizim, bir de sen dene istersen. Hele -

şimdi olduğu gibi- söylediğim bazı şeyleri büyük bir hikmetmiş gibi defterine alelacele not etmene bayılıyorum. Laf aramızda iki misli istesen yine ödeyecektim ha!<!--more-->

Neyse, Almanlar, zeit ist geld derler, konuya geçelim. Hafta sonu bir kısım kültürel alışveriş için Beşiktaş'a geçtim, iskelenin arkasındaki parkta bir kalabalık, şamata, müzik sesleri, kırmızı bayraklar filan. Kulak verdim, Onuncu Yıl Marşı çalınıyor. Yahu nedir, n'oluyor, Ergenekoncular eylem mi koyuyorlar diye yürüdüm. Şişirme balondan bir ufak sahne koymuşlar, gençler sahnede bağlama çalıp Anadolu rakçısı ağzıyla devrimci türküler okuyorlar fakat vaziyet garip. Sahne önüne bir sürü kamera yığılmış. Yahu dedim, yanlışlıkla Evropa'ya gelmiş olmayayım; çünkü bu kadar kameranın bir sanat hadisesiyle ilgilenmesi oralara mahsus garâbetdendir; sonra bi baktım, hakikaten Evropa'ya gelmişim, burası Beşiktaş. Resmen Evropa yakası. Bu arada sahnedeki sakallı çocuk öyle bir şiddetle vuruyor ki bağlamanın döşüne, yahu yazıktır bağlamaya, türkünün sonunu getiremez bu gidişle derken türkü bitti neyse ki. Kameralar hareketlendi, sahnenin önü boşalmaya başladı. Baktım, birini takip ediyor kameracı arkadaşlar. Kimdir yahu bu şahsiyet diye bir yekindim, baktım bizim Deniz Baykal. Kırmızı bayraklar da CHP bayrağı, uzaktan seçilmiyor tabii ayyıldızla altı ok. Ah ah, eskiden öyleydi meselâ, ne güzeldi! Uzatmayayım sevgili doktorcuğum, küçük meydandaki kalabalığın -hilâfsız söylüyorum-, yüzden doksanı Deniz Bey'in peşi sıra yürüyüp konserci çocukları kaldırım çalgıcısı gibi o köşecikte öksüz bırakıverdiler ve fekat gariptir türkü söyleyen kirli sakallı delikanlı da kayboldu ortalıktan. Sahnede vokal yapan ince uzun, esmer bir kızcağız bir şarkı okumaya başladı, ara sıra detone oluyor fakat canlı performansta o kadar olur diyerek iyimser bir sanatsever saygısıyla şarkıyı sonuna kadar dinledim. Diyeceksin ki, ne olmuş, ne var yani? Yav doktor, bu memleketin en hâlis Evropa yakasında bile sanata bu kadar lâkaydî gösterilirse öteki tarafları var sen hesap et. Canım sıkıldı. Kendimi konserci çocukların yerine koydum; şimdi bunların her biri kendine göre bir Erkin Koray, bir Sezen Aksu, bir Ahmet Kaya filan olmayı kurarken beri yandan da gündelik ekmeğini de çıkarmaya çalışmakta fakat durum ümitsiz. Kavalı müzisyen çocuklar çalıyor, kalabalığı ise Deniz Bey arkasına takmış sürüklüyor. Ters iş yani. Ha, bu esnada ömr-ü hayatımda Deniz Bey'e yaklaşma rekorumu da egale ettim çok şükür, büyük mazhariyettir; eski rekorum 15 metreydi, bu defa beş-altı metreye kadar indirmiş oldum. Bir ara o kadar net bir görüntü oluştu ki, Deniz Bey'in kırışıksız, gergin fakat fevkalade mütebessim ve parlak yüz hatlarını bile fark edebilim. E, ne de olsa mahalli seçimlerin eli kulağında. Bakım, onarım, tâdilat, hâsılı vizyon tazeleme zamanıdır. Efendime söyleyim, ertesi gün gazetelere, tevelere baktım; a, bir satır bile bahsedilmemiş bu önemli faaliyetten. O yok fakat konunun başka bir yönü ile ilgili haberler mebzûl. DSP Genel Başkanı Zeki Bey'le Deniz Bey bir yere konuşmacı olarak davet edilmişler. Deniz Bey konuşmasını bitirip, sosyal demokrat arkadaşını da dinleme nezaketini göstermeden, "terim kurumadan gitsem iyi olur, trafiğe takılmayalım" diye salondan çıkınca, aynen benim şahit olduğum şeye benzer şekilde bilcümle teve kameraları Deniz Bey'in peşine takılıp salondan hurûc edicek Zeki Bey

köpürmüş, demiş ki, öteki teveleri anladık fakat ey Anadolu Ajansı'nın kamerası, sen nereye gidiyorsun, sen devlet kurumusun filan! Bu durum bana bildiğim bir fıkrayı hatırlattı fakat şimdi çıkaramadım, her neyse gazeteler, küplere bindi diye yazıyorlar. Haksız mı şimdi Zeki Bey doktorcuğum, yerden göğe haklı. Bir dakika da geçtik öyle mi, eyvallah! Ben gideyim şimdi, tarifeyi artırma ha, seni Tabibler Birliği'ne şikâyet ederim doktorcuğum; şaka, şaka... Hadi baay!

Nail Çakırhan'dan geriye kalan...

1983 yılında dünyanın en itibarlı mimarlık ödüllerinden biri olan Ağa Han Ödülü'nü kazanan Nail Ã□akırhan, geçen hafta vefat etti. Nail Ã□akırhan çok boyutlu ve renkli bir isim: Ağa Han Mimarlık ödülünü almasına rağmen şeklî ve resmî çerçevede bir mimar sayılmıyor. Ã□akırhan eğer vaktiyle Türk sivil mimarlığına ilgi duymamış olsaydı bile onu başka yönleriyle tanıyacaktık: Sol literatürde "Eski Tüfek" diye tâbir edilen birisi Nail Ã□akırhan. Cumhuriyet tarihinin ilk komünist kuşağına mensup. İstanbul Üniversitesi'nde felsefe okurken, Nazım Hikmet'in de içinde bulunduğu bir ekip tarafından yayımlanan Resimli Ay dergisinde (1927) çalışmaya başlamış. 1930'da Nazım Hikmet'le ortaklaşa bir kitaba imza atmış. 1932'deki meşhur komünist tevkifatında tutuklanarak cezaevine konulan Ã□akırhan, üç yıl hapis yatıp 1935 affı ile salıverildikten sonra Rusya'ya gitmiş. Kendi ifadesine göre Rusya'da "mülteci pasaportu ve melce" alan Ã□akırhan, kendisine verilen "Kola" ismiyle Yunanistan'dan gelmiş biri gibi tanınarak yabancı uyruklu bir hanımla evlenmiş ve 1939'da Türkiye'ye dönerek on yıl gazetecilikle uğraşmış. <!--more-->

Mimarlıkla alâkası, ikinci eşi ünlü arkeolog Halet Ã‡ ambel'in görevli olarak üstlendiği Adana'daki Karatepe Müzesi inşaatında iyice belirginleşen Ã□akırhan, önceleri Ankara, daha sonra Fethiye, Datça, Dalyan ve Akyaka'da oteller, tatil köyleri için projeler üretmeye başlamış. Ağa Han Ödülü ile uluslararası bir üne kavuşan Ã□akırhan, böylece hayat çizgisini, ilk kariyer çizgisinin çok uzağında gayrıresmî mimar olarak sürdürmüş ve tamamlamış bulunuyor.

AKYAKA NOSTALJİSİ NASIL BAŞLADI?

Nail Ã□akırhan'a Ağa Han ödülü kazandıran eserin hikâyesi çok ilginç: 1970'te rahatsızlığı sebebiyle doktor tavsiyesine uyarak eşiyle birlikte Akyaka'ya giden Ã□akırhan, huzur içinde çalışabilecekleri bir ev inşa etmek maksadıyla iki dönüm toprak alır ve iki ustanın yardımıyla inşaata başlar. Bu binanın özelliği Akyaka yöresindeki geleneksel mimarlığın, yeni inşaata çok saygılı, sade ve ustalıklı bir mimarlık diliyle aktarılmasıdır. Sol çevrelerde itibarlı bir şöhrete sahip olan Ã□akırhan, Halikarnas Balıkçısı Cevat Şakir Kabaağaçlı sebebiyle daha önce tanınmaya başlayan Bodrum merkezli köy hayatına ilâveten, entelektüel sol cemaatin dikkatini Akyaka'ya celbeder ve bu cemaatin geleneksel tipte köy evi edinme ve yılın belirli zamanlarında burada yaşama arzusuna kılavuzluk eder. Yakın dostları, arkadaşları için

geleneksel tarzda ev yapmaya başlayan Nail Ã□akırhan, kısa zamanda turizm sektörü için eser vermeye de başlar.

"SOL KILAVUZ"UN GEREKLİLİÄ□İ

Bu renkli hikâyede millî kültür birikimimiz için en dikkat çekici unsur, Nail Ã□akırhan'ın çevresinden ilham alarak tasarladığı o basit köy evinin sol entelektüel camiada gördüğü hüsnükabul ile geleneksel sivil mimarlığımıza resmî dikkatleri celbetmiş olmasıdır. Bu hizmeti için Ã□akırhan'ın hatırasına saygı duymamız gerekiyor.

Denilebilir ki "ne hizmeti; bin seneden beri içinde yaşadığımız geleneksel ev mimarlığının temel unsurlarını hatırlayıp, ondan ilham alarak aynı tarzda evler, meskenler yapmak ne zamandan beri mârifet oldu?" Haksızlık etmemeliyiz. Gençlik ideallerini ve eğitimini neredeyse tamamen Marksizm'e borçlu olsa da, derinliklerinde taşıdığı "yerli" heyecan ve estetiğin sesine kulak kesilen Nail Ã□akırhan, bize "kaybettiğimiz yitiği" sahiplenmemiz konusunda yardımcı olmuştur. Türkiye böyle bir ülkedir; en mâkul, en rasyonel, en verimli yerli kültür unsurlarının yeniden hayat bulması ve entelijansiya nezdinde itibar kazanması için bir "sağcı"nın değil, kesinlikle bir solcunun tavassutuna ve tasdikine ihtiyaç duyulur.

KOLON-KİRİŞ MAHALLELERİ

Bu vesile ile geleneksel sivil mimarlığımızın inşaat sektörüne etkisi meselesine yeniden değinebiliriz. İnşaat sektörü Türk ekonomisinin belkemiğini teşkil ediyor. Şehirlerimiz sürekli şantiye hâlinde boyuna kabuk değiştirirken Türk inşaat şirketleri içeride ve dışarıda önemli faaliyetlere imza atıyorlar. Bu inşaat furyasının yerli mimarlığımızdan yeterince ilham aldığını söyleyemeyiz. Mimari bir estetik endişesinden ziyade mekanik bir "kolon-kiriş" kolaylığına tevessül eden inşaat sektörümüz, yeni mesken inşasında zengin kültür birikimimizi büyük oranda ıskaladı. Nedendir bilinmez, gözümüze hep bir ahşap ve kerpiç karmaşası gibi görünen eski evlerimizin düzenli geometrik beton bloklara dönüşmesinde pek aceleci davrandık; kağşak ve köhne bir iki katlı ahşap yerine "üç apartman dairesi, bir dükkân" tekliflerinin tatlı rant hırsı başımızı döndürdü. Bu nokta önemlidir çünkü geleneksel mimarlığımızın ruhu, fazla irtifâya (yükselti, çok katlılık) müsaade etmeyen, arza yapışık, tabiatla ve çevreyle âhenkli, mahalli malzemeye dayalı, sade ama güzel bir yapılaşma anlayışına yaslanıyordu. Başta İstanbul olmak üzere medeniyetimizin en güzel şehirlerini, en güzel mahallelerini, -sadece çok katlı yapılaşmaya ve arazi rantına müsait olduğu için- çok katlı apartmanlarla değiştirdik. Biraz para ve variyet kazandık fakat şehirlerimizin mahalli ruhunu, mahalle hayatını ve aile düzenimizi kaybettik. Bu faturanın acı sonuçlarından biri şudur: Bugün eski tarzda inşa edilmiş iki katlı bir ev sahibi olmak ancak zenginlerin harcıdır; dar gelirliler apartman katlarında mahkûm; hâlbuki düne kadar ahşap ve az katlı evler orta hâlli-fukara ailelerin meskeniydi.

Garip çelişkidir! BİR ÖMRÜN ANLAMI

Nail Ã□akırhan'ın yaptığı evler, bugün için fiilen büyük bir anlam taşımıyor, zira bu evlerin inşası artık şehirlerimiz için uygulanabilir ve tekrarlanabilir olmaktan uzak kaldı; ancak şehirlerin kıyısında veya kır bölgelerinde, zengin tâliplerin arzularını cevaplandıran bu birikimin pratikte işe yaramıyor olmasına ne kadar hayıflansak azdır. Ã□akırhan'ın vefatı sebebiyle, ihmal ettiğimiz sivil mimarlık geleneğimizi yeniden hatırlayıp tartışırsak, çok anlamlı bir şey yapmış oluruz.

AKLINIZDA BULUNSUN: RUHA HİTAP EDEN BİNA YAPMAK

-Siz mimar değilsiniz. Projeleri nasıl yapıyorsunuz?

Nail Ã□akırhan: Bir mimara kafamdan canlandırdığım bir evi anlatıyorum, o çizimleri yapıyor ve ben evi inşa ediyorum. Ne yapmak istediğimi bildiğimden plan önemsiz kalıyor.

-Başka ödül alanlar var mıydı?

Nail Ã□akırhan: Afrika'dan birisi vardı. Bir cami yapmış, ayağında ayakkabı dahi olmayan, mimari okumamış birisi. Ödül, inşaatta Osmanlı ve Müslüman geleneklerini kapsıyor. Teknik yönü o kadar önemli değil. Binanın ruha hitab edişi öne geçiyor.

(Kaynak: (Lykia Post, Mart 1998, No. 7)

Neydi o fıkra yahu; dilimin ucunda...

Okul binaları bir, adliye binaları iki; bu yapıları inşa ederken cici paracıklara kıymakla kalmayıp, proje beğenmezlik gıcıklığının müntehâsında karar kılacak; "üstümüzde bir dam, etrafımızda bir duvar olsun yeter" demeyeceksiniz. Öyle ki, Mekteple Adliyeyi bir kilometre uzaktan gören kravatının düğümünü gırtlağına oturtup ceket düğmelerini huşû ile ilikleyecek.

Mehâbet denilince evvel emirde adliyeyle maarifin zevâhirini kurtaracaksınız. Zevâhir? Evet, düpedüz zevâhir, yani görüntü, yani şekil ve kabuk.

Zevâhir önemsiz olsaydı giyim-kuşam sektörü acından ölmez miydi?

"Sen benim kalbime bak; niyetim hâlis benim, iki gönül bir olunca samanlık seyran olur" edebiyatının işlemediği yerdir buraları; gönülden evvel gözü doyuracak, hürmetten önce mehâbet telkin edeceksiniz. Lâzımdır: En kıytırık ilçenin ilköğretim okuluna, adliyesine bile mehîb bir üslûp giydireceksiniz.

Olmazsa ne olur; "Silivri Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü Duruşma Salonu" olur!

Diyeceksiniz ki, Silivri dediğin İstanbul'un gözden uzak bir ilçesi, ne yani, bütçeyi mütevazı tutmayıp da oracığa müheykel bir adliye sarayı mı konduracaktık? Konduracaktınız; Eruh'a da, Hafik'e de, Elmalı'ya, Yusufeli'ne de...

Bakın, "İlk gün fiyasko" diye manşet çekiyor bir kısım medyanın "basınç" işçileri, "Aa, Ergenekondu" diyorlar, "kargaşa"dan dem vuruyorlar. Haksız da değiller hani. Mâdem dava büyük, mâdem dava Cumhuriyet tarihinin en kritik duruşmalarına sahne olacak, tedbirini önceden alacak, sızıltıya, "lavaboda sabun bulamadım, bu ne rezâlet" yollu mıymıylanmalara mahal bırakmayacaktınız. Görevlilerin organizasyon kabiliyeti kifayet etmiyorsa, özel sektörden danışmanlık, hatta düpedüz düzenleme hizmeti satın alacaktınız.

Bakınız, 27 Mayıs Darbecileri bu konuda daha beceriklilerdi. Marmara Denizi'nin ortasındaki salon fevkalâde havadar ve genişti. Sanıklara ayrılan yer gayet yeterli olduğu gibi her sanığa bir tahta iskemle bile tahsis edilebilmişti. Sanık yakınları ve avukatları gayet disiplinli bir şekilde Dolmabahçe rıhtımında tekneye bindiriliyor, yolda hiçbir tâcize uğramıyor ve kendilerine ayrılan yerden duruşmaları izleyebiliyorlardı. Yassıada sanıklarının baş kişisi devrin başvekili bile avukatlarının "Nasılsın?" sorusuna, "iyiyiz, kumandanlarımızın sayesinde çok iyiyiz" diye cevap veriyor, duruşma esnasında azarlanmıyor ve sonrasında herhangi bir baskı veya insanlık dışı muameleye mâruz kalmıyordu. Tabiatıyla duruşma salonunun dışında köfteci, gazeteci, televizyoncu, destekçi, köstekçi kalabalığı da bulunmuyordu. O zamanlar ülkede "milli birlik" âmil, 5'i general, 8'i albay, 7'si yarbay, 10'u binbaşı, 8'i yüzbaşıdan müteşekkil Milli Birlik Komitesi de egemendi. Duruşma salonunun müştemilatındaki lavabolarda sabun bulunup bulunmadığını bilmiyorum; böyle ayrıntıları o vakitler başvekil'in avukatıyken sonradan siyaset "mütayit"liğine razı olan bir kısım eşhas daha iyi bilir; onlara sormalıdır.

Ergenekon duruşmalarının ilk günü, bundan sonrasının basına nasıl aksedeceği konusunda ilginç işâretlere sahne oldu; bu noktada şaşırtıcı olan şey, bir kısım -üstelik kat'iyyen dinci olmayan- basının, "beceremediler işte, zaten iddialar da fasafiso, ne düzen var, ne ciddiyet" yollu tavrını devam ettirmesidir. Öyle anlaşılıyor ki bu Ergenekon yapılanması, zannettiğimizden daha büyük ve daha kapsamlıdır.

Çıkan sesler bu mânâyı ihsâs ediyor; nitekim bu hususta bir Nasreddin Hoca ile bineği arasında cereyan eden, "ben nerene vurdum, sen nereden ses verdin?" meâlinde bir hikâyesi olacaktı ama şimdi ayrıntılarını hatırlayamadım; bilenler bilmeyenlere anlatsın.

Atatürk Anayasa Mahkemesi'ne niçin lüzum görmemişti

Ortada tuhaf ve çelişkili bir durum var: 1924 tarihinde Büyük Millet Meclisi'nin kabul ettiği Teşkilat-ı Esasiye Kanunu (yani Anayasa), kanunların anayasaya uygunluğunu denetleyen bir yüksek mahkemeyi öngörmemişti ve 1924 Anayasası Mustafa Kemal Paşa'nın anayasasıydı.

Bu anayasa 1945'e kadar muhtelif değişikliklere uğradıysa da temel felsefesini muhafaza etmiştir; bu bakımdan Atatürkçülük kavramının en temel ve fizikî siyaset programıdır. Defalarca belirttim ki, Atatürk'ün kahve içtiği fincanın telvesine kudsiyet atfedenlerin bu "siyasî belge"yi, sanki mürtecîler tarafından kaleme alınmış gibi buruşturup bir kenara atmaları "azîm" çelişkidir.
 <img class="mceWPmore mceItemNoResize" title="Daha fazla..." src="http://ahmetturanalkan.net/wp-includes/js/tinymce/plugins/wordpress/img/trans.gif" mce_src="http://ahmetturanalkan.net/wp-includes/js/tinymce/plugins/wordpress/img/trans.gif" alt="">
 1924 Anayasası, 27 Mayıs 1960 tarihine kadar yürürlükte kaldı; o gün, Milli Birlik Komitesi, ordunun bazı silahlı güçlerini kullanarak hükümet darbesi yaptığında bu anayasaya karşı işlenebilecek en büyük suçu işledi çünkü 24 Anayasası'nın 103. maddesi aynen şöyle diyordu: "Teşkilât-ı Esasîye Kanunu'nun hiçbir maddesi, hiçbir sebep ve bahane ile ihmal ve tatil olunamaz."

Komiteci ve darbeci subaylar o gün, Atatürk'ün anayasasını sadece ihmâl etmekle kalmadılar, tâtil de ettiler. 1924 Anayasası, 27 Mayıs günü öldü, tarihe karıştı, ortadan kaldırıldı. Bu suçun cezası, o günkü TCK'nın hükümlerine göre öyle ağırlaştırılmış müebbed filan değildi, düpedüz idamdı.

Milli Birlikçiler, bu cürmün farkındaydılar; onun için ilk iş memleketin bütün Anayasa hukukçularını toplayıp Ankara'ya celbettiler. Hukukçular da, henüz darbecilerin yürek çarpıntıları sâkinleşmeden "fetvâ"yı dayayıp, Atatürk'ün hâtırasını hiçe sayarak darbeciliğe "caizdir" fetvası yazdılar. Bu fetvada Anayasacı profesörler, (dikkat!), DP hükümeti'nin anayasaya aykırı davrandığı için meşruluğunu kaybettiği ve bu yüzden askeri müdahalenin haklı olduğunu belirtiyorlardı.

MBK üyeleri derin bir "oohh" çekerken başta Anayasa hukukçuluğu olmak üzere Türkiye'de hukuk biliminin itibarı aynı dakikada iki seksen yere uzanmıştı; zira "anayasayı çiğnediniz" gerekçesiyle anayasayı evvelâ bir güzel çiğneyip, sonra da darbeyle paçavraya çevrilen 24 Anayasası'nın yerine yenisini yaptırmak için en azından birkaç anayasa hukukçusunun "müdâhene"si gerekiyordu ki Keçecizâde İzzet Molla vaktiyle bu "müdahene" kavramını şöyle izah etmişti: "Meşhurdur ki, fısk ile olmaz cihan harâb / Eyler ânı müdahane-i âliman harâb"

Atatürk'ün Anayasası'nda Anayasa Mahkemesi yoktu; niçin yoktu? Cevabını ben biliyorum ama bir kere de Atatürkçü zevattan duymak isterim; acaba Atatürk, yaşadığı çağın icablarından haberdar mı değildi? Kezâ Atatürk'ün Anayasasını beğenmeyip yerine yenisini yaptıran Atatürkçülerin fikri istikamet itibariyle ne türlü bir yamukluk sergilediklerini de öğrenmek pek heyecanlı olabilir.

Mahkemenin gerekçeli kararlarına gelince, nedense "özrü kabahatinden büyük" meselini hatırladım, onun için ciddiyetle muhtevâ tenkidine lüzum görmüyorum. Esasen bu sütunda 2 Ağustos günü belirttiğim, "Türkiye'nin yeni bir anayasaya ve yeniden düzenlenmiş yeni bir Anayasa Mahkemesi'ne duyduğu ihtiyaç, artık ertelenemez ve görmezden gelinemez" cümlesinin isâbeti, yine bizzat mahkeme heyeti tarafından teyid edilmiştir.

Bu arada bir kısım CHP'li zevâtın, "mahkeme ile aynı görüşteyiz; o gün söyledikledimizin isabetli çıkmasından mutlu olduk" yollu böbürlenmeleri pek hoş, pek cilveli ve mânidar bir davranıştı; bu beyanı alıyor ve Deniz Baykal'ın 30 Nisan 2007 tarihinde sarfettiği, "AYM, 367 vekil şart değil derse çatışmaya sürükleniriz" sözünün yanına koyuyorum:

Nedense hiç sırıtmıyor!

Her yer tekne değil!

75 yaşındaki bir adam, ömrünün 25 senesini uyuyarak geçirir ve bu kadar hesabı dört işlem bilen herkes yapabilir, fakat şu soruya cevap vermek öyle her babayiğidin harcı değil; soru şöyle; "İnsan ömrünün ortalama kaç yılı -hâşâ huzûrunuzdan- tuvalette geçer?"Bileceğinizi sanmam; en azından çoğumuz, "kişisine göre değişir" diye yuvarlama bir cevap verecektir fakat araştırmacı Luce Barclay meseleyi hafife almamış, oturup dersini çalışmış.

Cevap, üç yıl!

O kadar fazla, katiyyen doğru değildir diye düşünüyorsanız araştırmacı Luce Barclay size topu topu bir sene daha iskonto yapacaktır.

İki sene! Peki bu iki sene boyunca, o mâlum faaliyet dışında ne yapar insan; iki koca sene bu, şaka değil. İşte bu ulvi sualin cevabını araştıran -hâşâ huzûrunuzdan- Dünya Tuvalet Organizasyonu yöneticileri, Barclay Bey kardeşimize bu ulvi araştırmayı sipariş edince bizimki erinip üşenmemiş ve demiş ki, "Ömrümüzün üç yılı boşu boşuna geçiyor, bari bu esnada daha anlamlı bir faaliyet olarak neler yapılabilir, ben bir düşüneyim!"

Ve düşünmüş, sonuç şöyle; Tuvalet illâ ki manzarası gönül açıcı bir mevkide, seyrangâh bir mahalde olmalıdır ki en azından etrafı seyredip huzur bulabilelim!

Artık biri bizi mi işletmektedir yoksa bu ecnebilerin bizi şaşırtıp duran tuhaflıklarından biri midir bilemiyorum, internet sitesinin verdiği habere göre Barclay Bey kardeşimiz, yaptığı araştırma sonunda dünyanın en manzaralı, en seyrangâh tuvaletlerinin fotoğraflarını bir araya

getirmiş. Bu saygıdeğer amme hizmetinin yerde kalmasına gönlü razı olmayan bir haber sitemiz de (internethaber.com), "En ilginç manzaralı tuvaletler" başlığı altında, birbirinden seyrangâh tam 14 ayrı mevkideki tuvaletin fotoğraflarını yayınlamış bulunuyor.

Böyle lüzumsuz ve kaytarıcı işleri seyretmeyi oldum olası severim; üşenmeyip hepsini tıkladım; hakikaten çok ilginç fotoğraflar var; fotoğrafların ayrıntıları üzerinde biraz düşününce bu ecnebilerin bizden niçin farklı olduğunu fark edebiliyorsunuz.

Misâl veriyorum; adam Kaliforniya'daki Whitney dağına tırmanan dağcılar için açık araziye, etraftaki kaya parçalarından istifade ederek üç tarafı açık ve gaayet havadar bir tuvalet yapmış; aynı teşkilatı Mount McKinley tepesinde çekilmiş bir fotoğrafta da görüyorsunuz. Hâcet görülen yerin etrafını, yerden bir metre yüksekliğinde buz kalıplarıyla duvar örerek çevirmişler, yanıbaşında ise tuvalet kağıtı vesaire konulmaya mahsus bir teşkilât! 3500 metre râkımındaki Andes dağlarında ise aynı ihtiyacı bu defa kerpiçden çevrilmiş bir duvarla halletmişler. Kerpiç duvarın üstünde bir rulo tuvalet kağıdı!

Manzara muhteşem; insanı zora şair eder yani, o kadar!..

En ilginci ise meşhur Alkatraz hapishanesinin nöbetçi kulesinin tepesindeki siz bilemediniz üç metrekarelik daracık gözetleme yerine kondurulan asrî tuvalet teşkilatı. Adamlar herhalde şöyle düşünmüş olmalılar; "Bizim nöbetçi her defasında tuvalet ihtiyacı için onca basamak inip koştura koştura tuvalete gidip gelirken, mahkûmlar fırsatı ganimet bileceklerine, kuleye bir tuvalet kondurup eşeği sağlam kazığa bağlayalım."

En müthişi ise Yeni Zelanda'daki Tasman buzulunun tepesindeki tuvalet kulübesi. Bilmem kaç yüz metrelik bir uçurumun tepesinde karlarla kaplı, bıçak sırtı bir yamacın en üst noktasına tünemiş bu tuvalet, uzaktan bakılınca tuvaletten çok, romenesk bir ormancı kulübesini andırıyor. Bizim mantığımıza asla hitap etmeyen, pahalı -ve galiba hayli gereksiz- bir çözüm şekli.

Adamlar, "En yakın yerleşim yerinin bilmem kaç kilometre uzakta olduğu bu dağ tepesinde tuvalet teşkilatına ne hâcet var ki; her yer tekne!" diye düşünmemişler; üstelik önceki örneklerde gösterdiğim üzere etraftaki tabii malzemeden istifade ile derme çatma bir tuvalet duvarı ile de yetinmemişler; onca malzemeyi kimbilir kimlerin sırtında o uçurumun tepesine kadar taşıyıp dört başı bayındır bir sıhhi tesis inşa etmişler ki ibrettir.

Bizim uyanık emlakçilerden biri görse, kışlık villa diye gözünü bile kırpmadan satar vallahi; öyle romantik bir mevki, öyle manzaralı ve havadar bir tesis!

Bizde yakın zamanlara kadar Ankara'nın doğusunda kalan benzinlik ve "dinlenme tesisleri"ndeki tuvalet müştemilatını hatırlayınca, insanın yüzüne hafif tertip bir kızartı gelmiyor değil hani.

Ne demiştik; "Ecnebilerin bizden niçin farklı yaratıklar olduğu, tuvaletlerinden bile belli yahu!" demiştik.

Açık arazide bu gibi ihtiyaçlar için hâlâ, "her yer tekne" taktiğini uygulamamız bir yana, yüzbinlerce lira sarfıyla yaptırılan lüks villa benzeri meskenlerde bile tuvaletleri, arsanın en ölü, en kapalı yerine yerleştirmek, bize mahsus ve tamamen "millî" bir mimarlık geleneği olsa gerektir.

Doğrusunu isterseniz % 99'umuz, "O iş esnasında caddeyi, sokağı, denizi, çarşıyı görmesem de olur." diye düşünürüz; Eyvallah, dağ başlarına, uçurum kenarlarına dört başı mâmur tuvalet tesisi yaptıracak kadar gözümüzü karartmış değiliz henüz. Zenginlerimiz, "kriz anında şaşakalmayalım" diye birden çok tuvalet ve banyo yaptırmak noktasına geleli hayli zaman olduysa da ortalama apartman dairelerinde biri alaturka, öteki "çağdaş" çifte tuvalet uygulaması giderek yaygınlaşmaktadır; iyiye işarettir.

Hâsılı kelâm, "manzaralı, havadar tuvalet tesisi" şimdilik bize uymaz; o noktalara gelebilmemize daha hayli zaman var. Biz şimdilik şu meseleyi gündeme getirsek bile kazançlı sayılırız ki mesele şudur: Daracık tuvalet mahallerinde % 90'ımız, tuvalet kapısının iç yüzünü seyredip durduğumuza göre, kapıların iç yüzünde hangi türde "ekran koruyucu" resim ve portreler tercih etmeliyiz?

E, bu da bir meseledir kendi cirmince!

Not: Adı ve soyadında "tosun" adı bulunanlar, bu ankete katılmaktan mezun sayılmışlardır.

Bu 'baba'lara ne baba değiyor yahu?

Takılmışız "majör olgular"ın peşine, dünyadan haberimiz yok: Radikal'in Kültür/Sanat sayfasındaki Müjde Yazıcı'nın konuyla ilgili yazısını farkettiğimde kafamdan aşağı bir kazan kaynar su dökülmüşe döndüm desem yeridir. Olay şu:

Orhan Abimiz, yani altmışlı yılların ortalarından itibaren delikanlılığın kitabını yazmaya başlayarak en azından iki jenerasyona bu mevzuda muallimlik eden Orhan Gencebay, bir kısım çevreci -ve üstelik sivil- kuruluşun iğvâsıyla "Uyan" adlı bir video klip çekmiş bulunuyor; daha doğrusu Orhan abinin klip filan çektiği yok. Klibi bulup baştan sona seyrettim, başrollerde Tarkan diye bir şarkıcı var; bu şarkıcı, üstünde siyah bir atlet, altta

siyah bir şalvar ve boynuna doladığı aynı renkte bir puşi ile klip boyunca "uyan uyan" diye seslenerek çöl gibi bir yerlerde yürüyerek bunalımlar geçiriyor. <!--more-->

Klibin yönetmeni bu esnada, ecnebi haber ajanslarından ödünç alınmış birtakım görüntüleri makaslayıp aralara serpiştirerek Tarkan Bey'in niçin bunalım geçirdiğini anlamamızı sağlayan ekolojik meşazlar veriyor. Meselâ orman yangınları, yerde sürünen bir tosbağa, sahilde fok balıklarının kafasına çekiçle vurarak öldüren nâmussuz kürk sanayiinin bedhâh işçileri, kıyıya vurduğu için çırpına çırpına ölen balıklar, kesilen ağaçlar vs... Bu görüntüler içinde, klibin rûhunu ve bütün esprisini yansıtan iki saniyelik bir görüntü var: Kutup denizlerinde bir beyaz ayı, küçük bir sal gibi üzerine tutunduğu buz parçasında çaresiz gözlerle helikopter kamerasına bakarken Tarkan Bey o esnada sanki kutup ayısının hislerine tercüman oluyormuş gibi, "gel beni kurtar diyor" sözlerini terennüm etmekte ki koptuğum yerdir!

Peki, Orhan Abi nerede diyeceksiniz; Orhan Abi, yekûn 5 dakikalık klibin 3.5'uncu dakikasında boynuna doladığı puşi ile görüntüye girerek çatlamış toprakların üstüne bağdaş kurup sazıyla kararı Hüseyni'ye bağladığı kısa bir ara nağmesi döktürmekle yetiniyor. Söylemeye dilim varmıyor fakat Orhan Abi'nin bu klipteki yeri ve rolü, ana yemeğe nisbetle ara sıcaklar veya zeytinyağlı salata gibi bir şey. Şimdi adım gibi eminim ki bu çevreci çocuklar, evvela Orhan Abi'nin menecerini tavlayarak bu hayır klibinde oynamanın ne kadar önemli olduğunu, esasen bütün global starların bu gibi çevreci meşazlar veren faaliyetler yaptığını filan anlatmışlardır. Orhan Abi de, nesillerin gönlünde kurduğu tahtı sarsmak pahasına, "iyi bir şekil olur, hayran kitlemi çevre meselelerine uyandırırım" fikriyle bu saçma sapan klipte rol almayı kabul etmiş olsa gerektir.

Sen tut vaktiyle ciğerlerimizi kör bıçakla dilim dilim doğrayıp mangalda közlenecek raddelere getiren müthiş bestelere imza koy; filimlerinde Anadolu'nun bağrından kopup gelmiş saf, fakat iyi bağlama çalıp güzel şarkı okuyan gururlu ve namuslu delikanlı tipini bir bayrak gibi Yeşilçam Sokağı'nın zirvesine kondur; ardından da git Tarkan'la klip çek! Olmadı Baba, olmuyor; böyle gitmiyor! Senin imajın, tipin, temsil ettiğin "rol-model" böyle popstar hafifliklerine denk düşmüyor. Yeri gelmişken Popstar Alaturka adıyla anılan ve bize mekanik ilmindeki "nâmütenâhi vida"yı hatırlatan müsabakadaki Orhan Gencebay rolünü de Baba'ya katiyyen münasip görmediğimizi de belirtmiş olalım; rahmetli dedem derdi ki, "Yahşi yiğit yâreninden belli olur!" Yârenin bunlar mı senin şimdi yani Orhan Baba?

Böyle gariplikler evvelâ Müslüm Baba tevessül etmişti hatırlarsanız, birtakım entel zevatın gazıyla an'anevi misyonunu terkedip, efsanevi filimlerinde "dayak yiyen figüran" rolüne bile layık görmediğimiz adamların iğvâsıyla "şekil yapmaya" kalkışalıberi müziğimizde bir "Müslüm olgusu" yok benim için; ardından ikinci darbe Neşet Ertaş'tan geldi; eskisi gibi ciğerden türkü söylemeyi bırakıp "Jazz" yapmaya başladığından beri Neşet Baba'dan da sıdkımızı sıyırmıştık. Şimdi de Orhan Baba! Bu babalara ne oluyor Allah aşkına? Bakınız Süleyman Demirel'i bir "baba" figürü olarak bu meyânda tâdad etmiyorum bile...

Cami-cemaat ilişkisinde 'cemaat'i söz ve sorumluluk sahibi kılmak için bazı teklifler

Her yıl, ekim ayının ilk yarısında Camiler ve Din Görevlileri Haftası ilan ediliyor. Önceki yıllarda bu hafta, halk nazarında daha ziyade camileri kıyı-bucak temizleme ve onarımdan geçirme vesilesi gibi değerlendirilirdi. Bu yıl, her sene tekrarlanan kuru duyurulardan başka dikkat çekici bir faaliyet yapıldığını duymadım.

İstanbul camilerini galiba ayrı bir fasılda mütalaa etmek gerek; Büyükşehir Belediyesi vaktiyle çok hayırlı bir karar alarak büyük-küçük ayırt etmeksizin her caminin temizlik hizmetlerini üstlenmiş; gerek ibâdet mekânında gerek cami çevresinde titiz bir temizlik gayreti hemen dikkati çekiyor. Turistlerin sıkça ziyaret ettiği eski Selâtin camilerinde ayakkabılık, tuvalet, abdest çeşmesi gibi problemler, mükemmel değilse bile hayli medenî çözümlere kavuşturulmuş durumda. Tarihî değeri ölçülemez kıymetteki camilerin Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce sürekli onarım ve bakım listesinde tutulması da ayrıca takdire şâyan. İslâm dünyasının en nâdide ve mümtaz camilerine sahip olması bakımından İstanbul'un hususi bir parantez içine alınması elbette doğru ve isabetlidir.

CAMİ-MÂBED; YANLIŞLIK DEĞİL, EKSİKLİK VAR

Bana göre bu hafta, rutin faaliyetler dışında toplumumuzda cami fikrinin uzak-yakın bütün çağrışımları hakkında düşünmek için bir vesile teşkil etmeli. Bir küçük örnek: Sadece ibâdet edilen bir mekân olarak düşündüğümüzde problem sahasını da daraltmış oluyoruz. Camileri ibadet fonksiyonuyla sınırlı mekânlar hâline getirmemiz, bize Osmanlılardan intikal eden bir 'Türk Müslümanlığı' geleneğidir. Sadece laik Cumhuriyette değil, Osmanlılar zamanında da camilerde ibadet harici işler görülmesine hoş gözle bakılmıyor, hele hele siyasi patırtı çıkarabilecek nitelikteki faaliyetlere müsaade edilmiyordu. II. Mahmud zamanında özel vakıfların nezâret, yani bakanlık şeklinde düzenlenerek devlet gözetimine alınmasıyla camiler üzerindeki kamu kontrolü genişletildi. Camilerin, adı üstünde 'cami', yani çeşitli hizmet ve fonksiyonları bir araya getiren yer olarak algılanmaktan çıkarak sadece ibâdet edilen yer, yani 'mâbed' veya 'mescid' (secde edilen) hâlini alması gelenekselleşti. Bir mekânın sadece ibadete tahsisi, pratikte şu anlama geliyordu: İçinde sadece namaz kılınan yer. Nitekim bugün camilerimiz, bugün sadece 'mâbed' olarak algılanıyor. Bunda yanlışlık yok, eksiklik var; bu eksiklik şudur: Cemaatin, yani namazla yakın ilgisi olsun-olmasın çevrede yaşayan bütün Müslümanların, camiyle ilişkileri sınırlandırılmıştır. Bir mahalle sâkini, cemaatle namaz kılmıyorsa camiyle fiili ilişiği kesilir.

'Başka türlü nasıl olabilirdi ki?' diye bir soru gelebilir aklınıza...

CAMİDE YATMAK YASAKTIR!

Hazreti Peygamberin Sünneti'ne bağlılığı ile ünlenen 'Sünnî' ekol, Peygamber zamanında Peygamber mescidinin üstlendiği fonksiyonları ihyâ etmekte nedense isteksiz ve bilgisizdir.

Efendimizin mescidi, -meşrûtasındaki saadethânesi bir tarafa-, Medine'nin kalbi ve merkeziydi; içinde ve avlusunda eğitim, ticaret, adli hizmetler, siyaset, diplomasi gibi kamu işlerine ilâveten bildiğimiz mânâda alelâde sohbetlerde bile bulunmak mümkündü. İşte 'cami' kavramının tam mânâsı, (yani toparlayıcı, bir araya getirici mekân) böyle tecelli ediyordu. Bu uygulama, raşid halifeler devrinde devam ettirildi ise de sonradan beliren siyasi ve idari mahzurlar, yavaş yavaş cami fikrini geniş toplumsallaşmadan, mâbede, yani ferdî ibadetin icra edildiği yere doğru dönüştürdü.

Efendimizin devr-i saadetinde mescidde, Müslümünların çok rahat hareket ettiklerine, hatibe sual sorduklarına, kendi aralarında münazara ettiklerine dair şaşırtıcı örnekler vardır. Mesela, bir yolcunun mescidde dinlenip yatması, hatta gecelemesi pek tabii karşılanıyordu. Türk hacılarının Mekke ve Medine'deki Mescid-i Haram binalarında en çok yadırgadıkları husus, özellikle Hicazlı Arapların bize pek saygısız bir hareket gibi görünen rahat davranışları, sağda solda yatıp uyumaları veya ayaklarını uzatıp istirahat etmeleridir meselâ. Bizde ise hutbe esnasında bağdaş kurup oturanlar bile bazı cemaatin dik bakışları altında ezilir, namaz saatleri haricinde yan gelip yatmaya kalkışanlara müsaade edilmez.

Beyoğlu'ndaki Ağa Camii avlusunun son cemaat mahalline asılan 'Yatmak yasaktır' levhalarını hatırladım şimdi meselâ. Bizim mescid geleneğimize göre cemaate mensup ferdler daima sükût etmeli, yüksek sesle değil fısıltıyla bile konuşmamalı, dünya işleriyle ilişiğini kestiğini gösterir şekli bir edeb dairesinde görünmeli ve sadece 'alıcı' statüsünde olduğunu aklından çıkarmamalıdır. Camide din görevlileri vaaz ve irşadda bulunurlar, cemaat ise dinler ve itiraz etmez. Soracağı bir şey varsa namaz bitimine kadar sabredip cemaat dağıldıktan sonra imama yaklaşması ve lisan-ı münasiple derdini anlatması ehven bulunur.

Vesaire vesaire...

CAMİLER HAFTASI'NIN GELECEĞİ İÇİN BİR TEKLİF

Hâlbuki, 'Camiler ve Din Görevlileri Haftası' denince daha başka mânidar faaliyetler yapılabilirdi diye düşünmeden edemiyorum. Hayır, yüzlerce yıllık Sünnî geleneğini bir hamlede kırıp camileri açık münazara ve münakaşa mahalleri hâline getirmekten bahsetmiyorum ama meselâ en azından cami ve mescidlerin, sadece ibadete değil, başka sosyal faaliyetlere de açılabilmesi konusunda fikrî temrinler yapılabilecek toplantılar düzenlenebilirdi; nelerin yapılıp nelerin yapılamayacağı usulü dairesinde tartışılır, hatta bu toplantılar alışıldık konferans ve seminer salonlarında değil, iki namaz arasındaki vakitlerde bizzat camilerde gerçekleştirilebilirdi. Haydi hutbelerde değilse bile, vaazlarda cemaatin aklından geçenleri yüksek sesle dillendirebilmesi için cesaretlendirilmesi de pekâlâ düşünülebilirdi. Hattâ ve hattâ en küçük mahalle mescidini bile kapsayacak etraflı bir toplantılar programı tasarlanarak 'cemaat'in bu gibi işlerde söz sahibi olduğu, olması gerektiği hatırlatılabilirdi.

Ezcümle bu hafta, cami cemaatinin sadece alıcı değil, gerçek bir muhatap sayılarak kaale alındığı verimli bir diyalog süreci olarak kullanılabilirdi; camiler sadece mahalle sakinlerinin namaz ibadeti için değil, mahalle meselelerinin bile konuşulduğu, tartışıldığı bir 'mahalle konseyi' gibi algılanabilir; mahalle sakinleri yapılacak işlerin finansmanı konusunda bilgi ve söz sahibi kılınarak mahallelilik, hemşehrilik şuurunun oluşmasına katkı sağlanabilirdi.

Bugün başka bir tablonun içindeyiz: Camilerin mülkiyeti Vakıflar'a aittir; içindeki personelden Diyanet İşleri sorumludur. Caminin bakım ve onarım hizmetleri, gâhi belediye, gâhi vakıflar fakat çoğu zaman cami derneklerinin kapı önüne açtıkları mendil sandıklarınca karşılanır. Bu çerçevede cemaate düşen görev canı isterse camiye gidip toplu ibadete katıldıktan sonra, içinden geçerse bir miktar ianede bulunmaktır. Bu rolün hayli pasif ve dışlayıcı olduğunu kabul etmeliyiz. Camiler ve Din Görevlileri Haftası, önümüzdeki yıllarda cemaatle cami, cemaatle din görevlisi, cami ile mahalle ilişkilerine yeni bir boyut kazandıracak tarzda yeniden düzenlenebilir ve düzenlenmelidir.

Hâl-i hazırdaki uygulamadan -cemaat de dâhil- herkesin memnun ve mutmain olduğunu görüyorum ve açıkçası 'baş ağrıtıcı' tekliflerimin kaale alınmayacağından üç aşağı beş yukarı emin bulunuyorum fakat 'cemaat'i, kendini ilgilendiren işlerde söz ve sorumluluk sahibi hâline getirmek için bu vesilenin değerlendirilmesi gerektiğini düşündüm; kayıtlara böyle geçsin en azından!

Kaymaklı ekmek kadayıfı

Soru: Cumhuriyet ne zaman ilan edildi? Cevap: Aslında 1 Kasım 1922'de. Soru: Niçin? Cevap: Çünkü Büyük Millet Meclisi (BMM) o tarihte, Osmanlı hanedanı'na bağlı saltanat rejimini lağvetmişti.

Soru: 1.11.1922'den sonra 29 Ekim 1923'e kadar Türkiye'nin idare şekli nedir? Cevap: İlan edilmemiş bir Cumhuriyet; zira Hanedan'ın kullandığı devlet başkanlığı yetkilerini artık BMM Başkanlığı uhdesine almıştır; adı da halk idaresidir.

Soru: Öyleyse niçin bir yıl sonra Cumhuriyet resmen ilan edildi? Cevap: Zaten sürmekte olan fiili durumu bir anayasa uzvu haline getirmek için.

Soru: Başkaca bir idare tarzı muhtemel miydi?

Cevap: Hayır. Osmanlı Hanedanı'nın tarihî misyonu sona ermişti çünkü.

Soru: Cumhuriyet'le birlikte demokrasi'ye de geçmiş olduk mu? Cevap: Hayır, Cumhuriyet'le demokrasi birbirinin ayrılmaz cüzü değildir: Demokrasiye aldırış etmeyen Cumhuriyet ne kadar mümkün ve vârid ise, Cumhuriyetsiz demokrasiler de mümkün ve vâriddir (Bkz. Şekil A, B ve diğerleri), fakat yeni Türkiye Cumhuriyeti, Takrir-i Sükûn Kanunu'nun kabul edildiği 3 Mart 1925'e kadar çok partili, muhalefetli bir rejimi benimsemiş iken o tarihte Şeyh Sait

İsyanı başgösterince rejim sertleşti ve fiilen "Tek Parti" sistemine döndü; bu uygulama 1946'ya kadar devam etti.

Soru: Öyleyse Cumhuriyet Bayramı'nın anlamı nedir?

Cevap: Bu bayram, yeni devletin kuruluşundan doğan -hakikaten- "millî" heyecan ve sevinci temsil eder. I. Dünya Harbi'nden mağlup ve yorgun çıkan Türkler, dört yıllık zorlu bir Anadolu vuruşmasından sonra hükümran ve bağımsız bir devlet kurmayı başarmışlardı. Bizim için Cumhuriyet'in zıddı, devletsizlik, manda idaresi ve hükümranlık hakkının yokluğudur; kısaca "yeniden devlet olma bayramı"dır bu bayram, fakat biz bu noktada faşizan mânâda "devlet" fikrini yüceltip, takdis etmeyiz; milletin hür yaşama hakkının bağımsız devlet çatısı altında ifade edilmiş şeklini hatırlarız. İstiklâl Marşı'ndaki "Hakkıdır hür yaşamış.. ve Hakkıdır Hakk'a tapan..." sıfatlarıyla târif edilen milletin, fizikî organizasyonudur devlet.

Soru: Peki, Cumhuriyet 85'inci yaşında başarılı olmuş sayılır mı? Cevap: Bal gibi muvaffak olmuştur.

Soru: Nasıl yani?

Cevap: TC Devleti bugün BM'nin Güvenlik Konseyi üyesidir; AB'ye üyelik sürecinde mühim mesafeler kaydetmiştir; bulunduğu coğrafyanın en mühim ve siyasi, sınai ve askerî varlığına sahiptir. Köylülüğünü hızla tasfiye ederek nüfusunun neredeyse % 80'ini şehirleştirme ve meslek sahibi kılma yolundadır. Demokrasiyle idare edilmektedir, laikliği benimsemiştir; muhalefeti, serbest basını ve insan hakları mevzuatını benimseyişiyle hızla "asrî"leşiyor ve dönüşüyor.

Soru: Bu çok pembe bir tablo değil mi; niçin olumsuz gelişmeleri gözardı ediyorsunuz? Cevap: Cumhuriyet'in başarısından sual etmiştiniz çünkü; Türk Milleti'nin hiç bir ferdi bugün Cumhuriyet'ten başa bir alternatif arayışında değilse, Cumhuriyet kökleşmiş demektir. Cumhuriyet'in kalitesini artırmak için serbest tenkid yolları işler haldedir.

Soru: Ne yani, hiç mi sıkıntı yok? Cevap: Sıkıntı elbette kıyamet gibi, fakat çözümü için neyin gerekli olduğu hususunda artık ittifakımız var.

Soru: Nedir o? Cevap: Demokrasi, bütün kurum ve vecibeleri ile demokrasi.

Soru: Kürt meselesini bilerek mi görmezden geliyorsunuz? Cevap: Türkiye'nin Kürtleri esasen "Hakk'a tapan millet" mefhumunda mündemiçtir ve Cumhuriyet, Türkiye'nin Kürtleri'ne (Türklerle ve sair unsurlarla birlikte) Ortadoğu'da varlıklarını geliştirebilecekleri en uygun vatanı bahşetmiştir.

Soru: Son olarak ne söylemek istersiniz?

Cevap: Cumhuriyet'le Demokrasi, kaymaklı ekmek kadayıfı gibi; biri şasi, öteki motor. Devam; nice yıllara!

2008

30 Kasım

CHP'yi seviyorum Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

30 Kasım

Bölgenin Ankara'sı Erbil Zaman Gazetesi

29 Kasım

Karşılıklı önyargılarımızı kırmamız şart Zaman Gazetesi

26 Kasım

Tırnak içindeki 'Kürdistan' Zaman Gazetesi

24 Kasım

Türk Aksiyon Dergisi

23 Kasım

Kutsal masa Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

22 Kasım

İz Tv'de vitamin var! Zaman Gazetesi

19 Kasım

'Dalaş' diyalogları Zaman Gazetesi

17 Kasım

Atatürk; asıl şimdi Aksiyon Dergisi

17 Kasım

Çarpanlar tıklasın sizi! Zaman Gazetesi

16 Kasım

Evde derbi Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

15 Kasım

Ooooo!.. Zaman Gazetesi

12 Kasım

Yanlış, yanlış, yanlış! Zaman Gazetesi

10 Kasım

Kristof Kolomb'un yumurtası: Kürt meselesi Aksiyon Dergisi

10 Kasım

İncir gemisi Zaman Gazetesi

09 Kasım

Şimdi haberler Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

08 Kasım

Bir yiğit Tüyap'a gitse... Zaman Gazetesi

05 Kasım

Tavuk, soba Volkswagen Zaman Gazetesi

03 Kasım

Mahallî seçimlere hazır mıyız? Değiliz! Aksiyon Dergisi

03 Kasım

"Kih kih" yok beyler; mindere buyurun! Zaman Gazetesi

02 Kasım

Elektrikli dekupaj! Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

01 Kasım

Fiş Zaman Gazetesi

Fiş

Baba bu ne? Ertuğrul bu bayrak. Bugün bayram Ertuğrul. Biz Cumhuriyet'i çok severiz. Haydi bayrama gidelim.Bugün bayram çocuklar. Ali bayrak as. Mehmet şarkı söyle. Lâle şiir oku. Pınar konfeti at.

Baba bayrama gidelim.

Dursun fotinlerini boya. Cemile yakalığını ütüle. Anne bize balon al. Sevinelim, eğlenelim. Devletimiz 85 yaşında.

Deniz, bu bayram Cumhurbaşkanı'nın bayramıdır deme. Bu bayram hepimizin bayramı. Bu bayram halkın bayramı Deniz. Önder'i de al. Meclis'e gel.

Deniz bak bu resepsiyon. Deniz resepsiyona gel. Deniz Anıtkabir'e de git; resepsiyona da.

Algan muhalefet yap. Hükümete gününü göster. Bak bu kurultay. Kurultaya hazırlık yap. Onur onur duy. Oktay tırnaklarını yeme.Kamer uslu çocuk ol. Kötü sözler söyleme. Kamer biraz kitap oku.

Deniz huysuzluk etme. Meclis'e gel. Deniz Meclis'e gelsin.

Kutlamalara herkes katılsın. Cumhuriyet hepimizin.

Furkan övünç duy. Elif koş, oyna. Ali sınıfı süsle. Ahmet törene geç kalma. Özdemir bak bu bayrak. Bu bayrak hepimizin Özdemir. Kötü çocuk olma. Dişlerini fırçala. Mendilini temiz tut.

Yılmaz ayıp şeyler söyleme. Abur cubur yemeyelim. Sağlıklı beslenmeliyiz. Engin küfür etme. Ayıp Engin ayıp.

Bak Önder bu cep telefonu. Bu kapama düğmesi. Telefon faydalı bir araçtır. Kullanmasını öğrenelim. Haydi Mustafa telefonu aç. Jale telefonu kapa.

Mehmet bak bu hukuk. Mehmet Ukraynalılara yardım et. Aferin sana Mehmet.

Atilla çok ayıp. Meclis'in kapısından dönme. İçeri gir Atilla, içeri gir.

Bak içerisi sıcak. Başkan pencereyi örtelim. Cereyan yapmasın.

Bak Devlet bu Recep. Devlet, Recep'le tokalaş. Devlet, Recep'e selam ver. Devlet yüzünü asma. Gülümsemek güzeldir. Birbirimize iyi davranalım. Günaydın Bay Devlet. Günaydın Bay Recep. Bu sabah hava çok güzel.

Bak Deniz bu halk. Hatırla Deniz hatırla.

Halkına saygı duy; sen halkı seversen halk da seni sever.

Halkın değerlerine saygı göster.

Apo uslu dur. Yemeğini ye. Sırrı yaramazlık yapma. Aysel sâkin ol. Ahmet dediklerini duy.

Bozmak kolay yapmak zor. Meclis'i sevelim. Güzel güzel tartışın.

İlker asabi olma; ödevini güzel yap.

Herkes vatanı sever.

Yaşar bak bu kitap. Yaşar siyaseti bırak. Yaşar kitap yaz. Yaşar kitap sat. Kitap almayanları dövme.

Bak Emin bu dolar. Doların durumu belli değil. Emin altın al. Liraya yaklaşma. Altın al Emin altın al. Dolar alma. Patronlarını sev, meslektaşlarını boşver.

Melih sen de siyaseti bırak. Artık aday olma.

Hatıralarını yaz. Kitap sat.

Kitap almayanları dövme Melih. Yazık.

Sabih arkadaşlarını şikâyet etme.

Sen de bayrama katıl.Vural panele koş.

Koş Vural koş. Hüseyin bari sus. Sus Hüseyin sus.

Volkan bak bu top. Volkan topu tut.

Sen de artık saçmalama Ahmet.

Bak bu kalem; cephaneyi tüketme.

Daha güzel şeyler yaz.

Elektrikli dekupaj!

Sevgili ev hanımları, beyler, mesele mühim; mesele, aile saadetinizi ilgilendirecek derecede kapsamlı ve tehdit edici. Hayır hayır, bütün dünya ekonomilerini sarsan bankacılık krizinden söz etmiyorum. Konumuz elektrikli ev âletleri; daha doğrusu elektrikli saç maşası, mutfak robotu, yoğurt makinesi, kahve pişirici gibi mutfağa ve hanımların işine yarar ev âletlerinden ziyade delici, kesici, zımbalayıcı, zımparalayıcı, vurucu, vidalayıcı türden ev âletleri...

Beş altı sene öncesine kadar dünya henüz küçük bir köyden ibaret değildi: Çift akülü darbeli matkap gibi âletler henüz, "her eve lâzım" reyonlarında teşhir edilmiyordu; bu gibi "alafortanfonik", karmaşık, güçlü, fiyakalı ve çok marifetli elektrikli âletleri ancak mobilyacı, su tesisatçısı, marangoz, sıvacı, elektrikçi gibi uzman ustaların çantasında görüyor, "cık, cık,

cık; bak şu işe, gâvurlar ne makine yapıyor azizim" diye uzaktan takdirlerimizi belirtmekle yetiniyorduk.

Pahalı makinelerdi çünkü; bazılarımızın aklından "Şu âletler ucuzlasa da birer tane tedarik edip bir kenara koysak, bakarsın lâzım olur!" demek geçmiyordu. Herbirinin cafcaflı özel çanta takımları, çanta içinde bir sürü avadanlığı, yardımcı âlet kitleri bulunuyordu ve biz bu âletlerin marifetine ve karmaşık teknolojisine saygı duyuyorduk.

Hatırlayacaksınız, aynı derecede saygı gösterdiğimiz başka âletler de vardı; meselâ tansiyon ölçme âleti bunlardan biridir; kezâ kan şekerini ölçen âletlere, hatta çook eskiden çok şık bir nikel kutu içinde satılan camdan mâmul enjeksiyon şırıngalarına da saygı duyuyorduk; çünkü bu âletler bizim nazarımızda uzmanlığı, hatta bilimi temsil ediyorlardı. Polisin belindeki tabanca, itfaiye erinin çelik miğferi, hukukçuların kütüphanesindeki mevzuat ciltleri neyse, bu âletler de kullanıcılarına derin uzmanlık sahibi olduklarına dair karizmatik bir karîne hediye ediyordu.

Aa, günün birinde baktık, bir kibrit fiyatına üç-beş plastik enjektör satın alınabiliyor (kullanmak yürek ister, ayrı mesele!), tansiyon âleti derseniz orta halli bir saat fiyatına düşmüş; ev hanımları vara yoğa birbirlerinin tansiyonunu ölçüp durmaktalar. Şeker ölçtürmek için hastanelere, olmadı eczanelere taşınma külfeti kalkmış ortadan.

Bu makineleri hangi aklıevvel ucuzlatmanın yolunu bulduysa, insanlığa büyük bir iyilik ve kötülük etmiş bulunuyor; iyilik mâlum; kötülük ise herkese her şeyi yapabilirim hissini telkin etmesinde...

Geçen hafta sonu gazetenin içinden fiyakalı bir mecmua düştü. Hani bir kısım dinci olmayan gazeteler hafta sonlarında üzerine sosyete ve magazin haberleri bulaşmış renkli, yani et renginin bütün tonlarını havî, cicili bicili ekler veriyordu ya, onlardan biri zannettim; değilmiş. Hırdavat türü şeyler satan ve adı lâzım olmayan bir büyük market, ev araçlarında indirim yapmış, kampanyayı tanıtıyor.

Bilirsiniz, ben böyle şeyleri severim; hemen atılıp incelemeye başladım. Harika âletlerdi ve normal şartlar altında benim bu cihazların hepsinden birer tane edinip evde bir yerlerde bulundurmam gerekiyordu.

İnsaf ile söyleyin: Hangi eve şöyle şarj edilebilir, avuca sığan, lambâlı ve akülü bir vidalama âleti lâzım değildir ki... Sadece vidalama ile iş biter mi; yanına bir de darbeli matkap seti lâzım, çünkü kılavuz deliği açmadan bir yere vida göndermeye kalkışırsanız gitmez; üstelik bu darbeli matkapların, "darbesiz" ayarı da var. Hem betonu delebiliyorsunuz, hem ahşabı. Metal delmek için uç takımını değiştirmeniz yeterli.

Haydi itiraf edin ve "Ah bir elektrikli dekupaj testerem olsaydı, şimdi ne güzel tamirat yapardım!" diye ahlanıp vahlandığınız günleri hatırlayın; o da lâzım canım. Dekupaj, yani düz

olmayan çizgide testere işlerini yapabilen bir âletiniz varsa, düz kesim işleri için bir el planyasının gerekliliğini hatırlatmaya hâcet kalmamış demektir. Daha enli ahşapları kesmek için artık harika bir âlet var; ormancıların kullandığı benzin motoruyla çalışan testerelerin şimdi elektrikli minyatürünü de yaptılar, çok ucuz. Alın bir tarafa saklayın; mutlaka lâzım olacaktır. Bu arada testere dişlerinin ahşapta bıraktığı izleri silip, dümdüz etmek için elektrikli rende ve zımpara cihazı da edinmelisiniz, para bile değil. Kıytırık bir arıza için eve çağırdığınız ustaya verdiğiniz bahşişin iki katı kadar bir şey. Kendi ellerinizle hallettiğiniz iki ârızada makinelere verdiğiniz parayı kazanıyor, üçüncüde kâra geçiyorsunuz.

Câzip, vallahi câzip!

Sırada taşlama makineleri var; "yoo bu kadarı fazla" demeyiniz. Vaktiyle şarkıcı Mustafa Keser bile bu taşlama makinelerinden bir tane edinmişti de "Niçin aldınız, kullanıyor musunuz?" sualine Sayın Keser, "Bir gün lâzım olur, onun için aldım, mağazada kampanyası vardı, dayanamadım." demişti hani... O sözün üstünden yıllar geçti, mutlaka bu değerli sanatkârımız bugüne kadar o taşlama âletini bir yerde denemiş olsa gerektir.

Haa, kova içinde harç karma makinesi gibi kullanılabilen güçlü araçlarda da indirim var, boya püskürtücü tabancalarda da. Boya tabancasına bâhusus dikkatinizi çekmek isterim. Ufak tefek mobilya çizikleri için o lenduhâ misali ev aletlerini kımıldatmaya gerek yok, siz rahatlıkla halledebilirsiniz!

Bütün bunlar nasıl mümkün oluyor? Sekiz-on sene evvel, satın alabilmek için küçük esnaflarımızın elverişli banka kredisi derdine düştükleri bu akıllı ve becerikli araçlar, nasıl oldu da bizim mütevazı aile bütçelerimiz için kahrı çekilebilir seviyelere kadar gerileyebildiler? Cevabı üretimdeki artış, Çin sanayii ve yeni müşteri kitlesi gibi üç kilit kavramda yatıyor.

Belli ki, bu güzel âletleri kullanan profesyonel tüketicilerin iştahı azaldı, piyasa doygunlaştı ama koca makineler sırtüstü yatıp ense yapmakta. O zaman üretici firmalar üretimi artırıp kaliteyi düşürerek, "her eve lâzım, sudan ucuz bunlar" kampanyaları açarak hepimizi birer elektrikli dekupaj testeresi veya bahçe çimi kesme makinesi edinmek için kışkırtmaya başlıyorlar. Yahu durun bakalım, bahçemiz bile yok, ne çimi...

Sizi bilmem; ben ve benim gibiler bu hususta kışkırtılmak için hazırız ve hâlimizden memnunuz; bütün mesele "kadınlar"ın direncini kırabilmek. Buradan üretici ve pazarlayıcı firmalara bir çağrıda bulunmak istiyorum; azizim, eve bir taşlama makinesi sokabilmemiz için bu yararlı gerecin mutfak işlerinde veya güzellik sektöründe ne gibi fayda ve avantajlar sağlayacağı konusunda aydınlatıcı reklam kampanyaları yapmanız gerekiyor; meselâ:

"Harç karma âleti ile aynı zamanda erişte hamuru yoğururken, elektrikli dekupajla, biraz fazla pişmiş böreklerinizi servise hazırlayabilirsiniz; büyük kolaylık vb..."

Kim ne derse desin; ben bu âletleri seviyorum ve günün birinde dolar milyoneri olursam yapacağım ilk iş, bu hakikaten lüzumsuz ve tehlikeli âletlerden en az birer tane edinip koca bir atelyenin raflarına, duvarlarına sıralamak olacaktır.

Bu arada isteyen, taşlama makinesini bayat ekmeklerden galeta unu elde etmek için kullanabilir; tabii önceden izin almak şartıyla!

"Kih kih" yok beyler; mindere buyurun!

Önce elmalarla armutları ayırıyoruz; Hüseyin Üzmez'in gazetelere, mahkemelere, bilahire televizyonlara düşen hikâyesinde tasvib edilecek, -daha beteri- ses çıkarılmayacak, görmezden, duymazdan gelinecek bir husus yok.

Dünyada hiçbir kız babası, evladının böyle bir hikâyede incinmesini istemez, kabul etmez. Kezâ bu gibi insânî şeyleri, her vukûbuluşunda "kınıyoruz, ayıplıyoruz" diye lânetçiler korosuna katılmak gibi bir şart da yoktur. Ahlâkî zaaf, ahlâkî zaaftır; faili bedhâh ve mücrim, mef'ulü mağdur ve mazlumdur.

"Aa, bakın koca gazeteden kimse tavır koyamadı, kih kih kih" diye kirli imâlarda bulunmak, imâ sahiplerini çok faziletli kılmadığı gibi, "yahu be adam, bari sus; elemin zikri de elemdir; bari üstüne tüy dikme" diye düşünenleri de ahlâken ilzam etmez. Esâsen vara yoğa dinden, ahlâktan, faziletten dem vurmak pek hayır alâmeti sayılmaz; bir nevi komplekse delâlet eder ki adını bilmiyorum, uzmanına danışılsın.

Şimdi elmaları bir tarafa, armutları öteki tarafa koyuyoruz: Dünki gazetelerden birinin Pazar ilavesinde, takriben 1 metrekare yüzölçümünde bir röportaj vardı ve bir gazete genel yayın müdürünün özel hayatına dair ayrıntıları ihtiva ediyordu; bir ayrıntı dikkatimi çekti. Diyor ki hanımefendi meâlen, "Eşimle ben 60'ların sonlarında, 15 yaşında iken tanıştık, iki sene flört ettik. 17 yaşımda iken evlendim."

Bu meseleden bahsettiğim için hakikaten içimi sıkıntı basıyor; mevzubahs kişilerden özür dileyerek bir algı bozukluğunu işaret etmek istiyorum. Diyelim ki tam da o günlerde gazetelerden biri bu flört hadisesi üzerine büyüteç tutuyor, "15 yaşındaki el kadar sabî, 21 yaşında delikanlıyla nasıl flört eder, ayıptır, yakışıksızdır" diye yayına başlıyor. Diyeceksiniz ki, "Sana ne kardeşim, ne var bunda. İki genç anlaşmışlar vs. vs". "ama kız henüz reşit değil!" İyi de, sonuna bak; evlenmişler işte, mutlu bir yuva kurmuşlar. "Kurmuşlar ama 17 yaş, kanuni evlilik çağı sayılmıyor, 18'e kadar beklemeleri gerekirdi."

Alın bakalım, işte size tartışılması gereken bir problem; bütün mesele nereye, hangi gözle, hangi noktaya odaklandığınıza bağlı: Erkeğin yaşı, kadının yaşı, kanuni sınırlar, gelenek, dinî nokta-i nazar, mahallî uygulamalar gibi çeşitli açılardan bu örneğe yaklaşıp saatler dolusu konuşabilirsiniz.

Evet, elmayla armut birbirine benziyor ama aslında farklı meyveler.

Her neyse, Hüseyin Üzmez vakasında Türk basınının gösterdiği ahlâkî -hatta düpedüz dinî hassasiyet- önemli bir yere kaydedilmelidir. Sayfalarını "çıtır" resimleriyle süslemedikçe rahat edemeyen, gazetelerinin internet nüshalarında, "tüh, bu ne rezillik" dedirtecek seri fotoğraflar yayınlamaktan hususi bir zevk alan, "seviyeli birliktelik" haberlerini tabii ve matah bir şeymiş gibi okuyucularına yutturan, İngiliz anahtarı reklamında bile -ne ilgisi varsa!- yarı üryan bir kadın resmi konulmasına tavır göstermeyen, bir kısım köşe yazarlarının -üstelik hanım!- sütunlarında özel hayatlarının cinsî teferruatı üzerinde günlerce yazıp çizmelerini pek tabii bulan necib Türk matbuatı öyle anlaşılıyor ki bundan böyle ahlâkî ve özellikle cinsî meselelerde pek mazbut, pek mutaassıp bir seyir takib edecektir!

Memnun oluruz; mahzûz oluruz. Samimi iseler meselâ, onların da reklâmlarda Zaman veya Samanyolu TV kriterlerini benimsemelerini bekleriz; dilerlerse "eenn basın konseyi"nde "müstehcenliğin sınırları, insan olarak kadınların cinsî sömürü ve suistimâlden uzak tutulup korunması" gibi anabaşlıklar etrafında döne döne sempozyumlar yaparız; onunla da yetinmez, basın ahlâk prensiplerine bir de "ahlâki zaafa düşmenin dinciliği-conculuğu olmaz; kim benzer zaaflar gösterirse menşe'ine bakılmadan acımaksızın teşhir edilir" maddesi ilâve ettiririz.

İşimize gelir; varsanız masayı üç kere tıklatın!

Mahallî seçimlere hazır mıyız? Değiliz!

Önümüzdeki yılın mart ayında mahalli seçimler yapılacak ve siyasi partiler daha şimdiden bu seçimin hazırlıklarına giriştiler. Özellikle büyük şehirlerde gösterilecek adayların ismi üzerinde erken tartışmalar yaşanıyor. Üzülerek de olsa kabul etmeliyiz ki çoğumuz, mahallî seçimlerle ilgileniyor gibi görünürken meseleye "büyük siyaset"in penceresinden bakıyoruz. Meselâ hükûmetin bir bakanı, "seçimde oylarımız düşerse durmayız, gideriz" derken, mahallî seçimlere bir genel seçim havası vermek amacını taşıyordu.

Bu bakış açısı yanlış değil elbette, fakat vahim ölçüde eksik. Mahallî seçimler, vatandaşla siyaset kurumu arasındaki en dolaysız, en sahici, en birebir ilişkinin biçimlendiği kurumdur. Türkiye'deki siyaset algılaması ise bunun tersi; genel seçimler asli, mahalli seçimler ikinci derecede kalan bir önemlilik sıralamasına tâbi tutuluyor.

Genel seçimlerin bu kadar önemsenmesinin sebebi, Türkiye'de siyaset kurumunun henüz ideolojik boyutta algılanmasıdır; rejim hâlâ kendinden emin değil; devletin kurumları arasında hâlâ derin bir yetki ve rol paylaşım kavgası sürüp gidiyor. Merkezî devlet bürokratlarının seçilmişlere gösterdiği güvensiz ve hasmâne tutum yüzünden bizde her genel seçim, siyasetüstü bir görüntü kazanarak atanmışlarla seçilmişler arasında geçen heyecanlı bir

müsabakaya dönüşüyor. Siyasi kararlarımızı bu temel bölünmüşlükte hangi tarafı sempatik bulduğumuza göre belirliyoruz.

Oysa ki mahallî seçimler doğrudan bizimle ilgili, evimizin, sokağımızın, mahallemizin düzeni, gelişmesiyle, daha iyi hizmet almamızla ilgili. Bu seçimlerde yapacağımız tercihler ülkenin değil, bizatihi yaşadığımız yerin meseleleri hakkında olacak. İşte bu yüzden mahallî seçimlerle daha yakından ilgilenmeli, kimleri niçin seçeceğimiz hakkında daha etraflı bilgi edinmeliyiz. Bu seçimler ülkenin kaderini doğrudan ilgilendirmiyor; park, kaldırım, ulaşım, aydınlanma, sağlık, çarşı-pazar, kanalizasyon, çevre meseleleri tarihî dokunun korunması gibi doğrudan günlük hayatımıza dair konuları kapsıyor.

ŞEHİRLİ OLMAK YOLUNDA MAHALLÃ□ SEÃ□İMLER ÖNEMLİDİR

Türkiye hâlâ şehirleşme sürecinde emekleyen bir ülke; köylülükten çıkıp, rençberlik ve tarım faaliyetlerinden hizmet ve sanayi sektöründe üretken olmaya çalışan, şehirli kimliği edinmeye çalışan insanlarız biz. Köyden şehre göçerken hayat tarzımızı ve dünya görüşümüzü de değiştirmekteyiz. Bu büyük bir sosyal hadisedir ve "tebâ"nın "vatandaş"a dönüşmesi sürecidir. Mahallî idarelerin yönetimini mahallî siyaset, ülkenin yönetimini millî siyaset diye adlandırırsak tablo daha vuzuh kazanacak: Mahallî siyasette erginlik göstermeden millî siyasetin kendi dengelerini bulması mümkün olmayacaktır. Bizler işte bu iki olgunun içiçe geçtiği, tam manasıyla ayrışamadığı bir geçiş döneminin sancılarını çekmekteyiz.

MUTLAKA YAPILMASI GEREKEN BİR ANKET

Martta, mahallî yöneticilerimiz için oy kullanacağız. Bir araştırma şirketi sokakta, pazarda anket yapsa ve oy kullanacak kişilere basit sorular sorsa, belki manzara daha netleşecek ve durumu daha iyi kavrayabileceğiz. Mesela;

- Belediye Başkanı'nın yetkileri nedir?
- Belediye Meclisi nedir, Belediye encümeninden farkı nedir; her iki kurulun üyeleri nasıl ve hangi usulle seçilirler?
- Kent Konseyi nedir, ne işe yarar?
- Muhtar kimdir, ne iş yapar?

Bu sorulara verilecek cevapların genel anlamını şimdiden tahmin edebiliriz. TBMM'nin işleyişi, AYM'nin yapısı, Cumhurbaşkanı'nın göreve gelme ve görevden uzaklaştırılmasıyla ilgili genel kültürümüz, yukarıdaki soruların cevaplarından daha etraflı ve nisbeten daha doyurucu görünecektir. Bu durum bana Ziya Paşa'nın o meşhur beytini hatırlatıyor:

"Yıldız arayıp gökte nice turfe müneccim;

Gaflet ile görmez kuyuyu rehgüzerinde"

Diyor ki şair, "Acemi astronomlar fezada yeni yıldızlar bulup keşfetmek için gözlerini yukarıya dikmiş hâldeyken, burunlarının dibindeki kuyuyu görmezler."

Tam o hesap!

DİKKAT; SADECE BAŞKANA DEÄ□İL, BELEDİYE MECLİSİ ÜYELİRİNE DE DİKKAT!

Mahallî seçimlerle ilgili bir başka yanılgımız, seçimleri sadece seçilecek başkan adayı üzerinden algılayıp kabullenmemizdir. Bütün dikkatimizi "başkan"a teksif ederken, başkandan daha önemli ve daha fonksiyonel bir başka seçim unsurunu, yani Belediye Meclisini ihmal ediyoruz. Bence seçmenler, başkanlar kadar her siyasi partinin Belediye Meclis üyelikleri için gösterdiği aday listesini de inceleyip üzerinde uzun uzun düşünmelidir. Belediye Meclisi üyeleri çoğu defa ilk defa ismini aday listelerinde görüp sonra varlığını bile unuttuğumuz kimselerdir; bir rezalete çanak tutmadıkça basın bile onlarla ilgilenmez fakat onlar yaşadığımız şehirlerin şeklini, üslûbunu, hatta rûhunu biçimlendiren önemli kararlara imza koyan kişilerdir ve bugüne kadar yapılan mahallî seçimlerde belediye meclislerinde çoğunluğu, nedense hep, asıl mesleği bir şekilde "imar vaziyetleri" ile ilgili kişiler oluşturmuşlardır; mühendis, mimar, müteahhit veya inşaat şirketi yöneticilerinin etkili olmadığı bir belediye meclisi düşünülemez bile. Encümenlerde de durum pek farklı değil: Encümenler, Belediye Meclisinin her yıl kendi içinden seçtiği ve başkana yardımcı olacağı düşünülen dar kapsamlı bir çalışma grubudur ve encümenlere genellikle, başkanla aynı partiye mensup meclis üyeleri seçilirler.

Bu seçimde seçmenler, oy verecekleri partinin yöneticilerini sadece başkan adayının kimliği hakkında değil, meclis adaylarının mahiyeti, mesleği ve niteliği hakkında da sigâya çekmeli, bu üyelerin mecliste rant paylaşmak ve yeni rant sahaları peydahlamaktan çok hangi usul ve araçlarla halkın gündelik hayatını kolaylaştıracaklarını sormalıdır.

"Burada bizim parti kazansın da nasıl kazanırsa kazansın" hissi yerine seçmenler artık, "bu belde, bu şehir, bu metropol bizim yaşadığımız yer, evimiz-barkımız; ona sahip çıkalım, nasıl yönetildiği ile ilgilenelim; bize en makul ve inandırıcı görünen hizmet kompozisyonunu değerlendirelim; kararımızla yaşadığımız şehrin güzelleşmesine katkıda bulunalım, bizim de yönetimde payımız var" diye düşünmeliler.

HER SEÃ□MENE BİR BELEDİYE KANUNU

Siyasi partilerimize bu seçimlerde yeni bir görev daha düşüyor. Kampanya ve tanıtım çalışmaları için bastırılan binlerce ton kâğıt ve mürekkebin bir kısmı bu defa özellikle "Belediye Kanunu"na ayrılmalı ve her parti (veya aralarında anlaşarak hepsi), Belediye Kanununun tam metnini ihtiva eden bir kitapçık bastırarak, hemşehrilerini yapmayı düşündükleri hizmetin iç organları konusunda aydınlatmalılardır.

Mahallî seçimlerin seçmeni "vatandaş" değildir, "hemşehri"dir. Belediye Kanunu'nun 13. maddesi öyle diyor: "Herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir." Öyleyse bu seçimlerin ruhunu siyasi kavramlar değil, şehrin bünyesiyle ilgili mahalli meseleler oluşturmalıdır ve bizler, artık -nerede yaşıyorsak- kendimizi o şehrin sadece seçmeni değil, hemşehrisi hissederek şehirlerimize sahip çıkmayı öğrenmeliyiz. "Şehirli olmak" bunu gerektirir.

Tavuk, soba Volkswagen

Resmen homurdanıyorlar, resmen. Krizin teğet geçeceği, Türkiye'yi Batılı ekonomiler derecesinde etkilemeyebileceği yolunda hükümet sözcülerinin verdiği beyanlarla dalga geçiyorlar. Hani, hakikaten kriz teğet geçse de, bu mel'un global zelzelenin etkileri bizde pek sarsıntı uyandırmasa, galiba pek bedbaht olacaklar.

Bu kriz, reel ekonomik büyüklüklerinin çok üstünde para kullanan, finans ve borsa spekülasyonları ile paradan para kazanmayı, üretimden para kazanmaya tercih eden ülkelerin krizi; onlara göre ekonomisi daha derli-toplu, banka ve finans kurumları daha disiplinli, para harcayıp yatırım yaparken kılı kırk yaran ülkeleri aynı derecede etkilememesi bekleniyor; üstelik krizin psikolojik boyutu, reel boyutundan çok daha kabarık.

Bu durumda hükümet sözcülerinin ne demesi beklenir ki?

Demek ki hükûmet, sükûnet ve basiretle alınabilecek tedbirleri alıp halka güven telkin etmek yerine, "Mahvolmak üzereyiz; bankalardaki paralarınızı çekin, harcama yapmayın. Herkes evine makarna, un ve mum depolasın" diye ateşe benzinle gitse daha bir şâd ü handân olacaklar, daha bir keyifleneceklerdi.

Hani hakikaten şu melânet bize değmeden çekip gitse alenen hayal kırıklığına uğrayıp, oyuncağı elinden alınmış çocuk gibi mahzun olacaklar.

Buradan anlıyoruz ki, kriz bir çığ gibi çarpıp Türk ekonomisini hurdaya çevirdiğinde bu arkadaşlarımız Volkswagen'in ezdiği tavuk gibi üstlerini başlarını silkeleyip, "Size bir iyi, bir kötü haberim var" diyecekler: "Kötü haber, mahvolduk! İyi haber ise, hükümet yıkılıp gitti!"

Şimdi siz, Volkswagen'in çiğnediği tavuk hikâyesini merak edersiniz, anlatayım...

Tavuğun biri yolda karşıdan karşıya geçerken Volkswagen'in biri hızla gelip tavuğu altına alıyor. Feryat figan... Etrafa dağılan tüyler... Acı bir gıcırtıyla fren yaptıktan sonra metrelerce ötede güç belâ durabilen otomobil... Kenardan hadiseyi görenler, "Eyvah, gitti zavallı tavuk" diye hayıflanıyorlar fakat o da ne? Tavuk biraz sersemlemiş, fakat pekâlâ memnun ve şen tavırla doğruluyor, kendini seyredenlere hitâben,

"Şöyle yahu" diyor, "Horoz dediğin işte böyle olmalı!"

Nitekim doğalgaz zammı, buna benzer bir iyimser beklenti uyandırmış gibi görünüyor bu çevrelerde, "bu defa kesin gider bunlar" diye konuştuklarından eminim. Haksız da sayılmazlar, eğer hesapları doğruysa bir yılda zamlar % 60'ı geçmiş; vatandaş ise çareyi doğalgazı terkedip odun-kömür sobasına dönmekte bulmuş.

Dünyadan haberleri yok: Doğalgaz zamlanırken kömür ve odun fiyatlarının olduğu yerde sayacağını varsayan çocukça bir haber fabrikasyonuna koşuluyorlar hemen: Soba satışları artmış mıymış, vatandaş ne düşünüyormuş vb...

Hemen haber verelim ki, "gemi batsın fakat bizim filika yüzsün" diye düşündüklerini -üstelik gayet sâfiyâne ve çocukça- bir edâ ile açık eden bu çevreler, hükümetin en büyük yardakçısı, daha doğrusu destekçisi olduklarını farkedemiyorlar.

Çünkü vatandaş bunlara bakıyor, bakıyor ve sonra, "yahu bunların elinde mürd olmaktan ise, hükümetin elinde can çekişmek daha yeğdir" diye düşünüyor benim kanaatime göre.

Yazın arkadaşlar, çizin sevgili mizahçı gençler! Krizlerde bile sarsılmadan oylarını artıran AK Parti efsanesi, sizlerin destek ve himmetiyle sürüp gitmektedir. Erbâb-ı hükümet size medyûn ve müteşekkirdir; bu teorime inanmayanlar, geçen sene seçimlerden önce bu zevâtın neler söyleyip çizdiğini bir kere daha hatırlamalıdır!

Varolun arslanlar, vurun kaplanlar, koman bozkurtlar.

Şu soba satışları biraz daha artsın, tepesi üstüne dikilecek bu hükümet; Ergenekon mağdurları da salıverilecek; bekleyin, yakında...

Bir yiğit Tüyap'a gitse...

Amerikan düvel-i müttehîdesi'nin yeni başkanı Barack Hüseyin Obama'yı tebrik ederim.

Zaten bir ben kalmıştım; daha doğrusu "Mustâfendi" filmi ve Mehdî-i zemân Obama hakkında şu âna değin tek satır olsun lehte-aleyhte bir görüş dermeyân etmeyip herkesin sırılsıklam ıslandığı bir yağmurda inatla şemsiye açarak kupkuru kalabilen köşeci esnafı meyânında bir ben kalmış idim. Bu mânidar ketumiyetimin gerek dâhili ve gerek Atlantik ötesi mahfillerde ne derece gergin bir intizâra yol açabileceğini azbuçuk tahmin ediyorum. O esnâlarda bu satırların yazarı, kitapsever halkımızın kendini, târifi muhâl bir azîmle telef ettirdiği Tüyap nâm çılgın fuarın mahşerden tablolar gösteren herc ü mercinde çıkış kapısını bulabilmek için esâtirî, dâsıtânî ve hamâsî bir gayret içinde idi.

İmdi bu yazıda Obama ve Mustafa lâfızları kerrât ile zikrolunduğuna göre dahilî ve hâricî muhitleri bir miktar olsun tesellîbahş edebildiğim ümmidindeyim. Herkes sâkin olsun; ben bu fâsıladan istifâde ile sizleri Tüyap hakkındaki tahassüs ve intibâlarımdan haberdar etmek isterim.

Efendim Bu Tüyap mevzuu, esâsen Genel Yayın Müdürümüz Ekrem Dumanlı'nın, genişletilmiş mûtad pazartesi toplantısında müdür ve editör takımını, "Tüyap'a gittiniz mi, Mustafa'yı gördünüz mü?" şeklinde esaslı bir sûrette sigâya çekmesi olmuştur. Hâzirûn, "elbette Tüyap'a gittik, Mustafa'yı da seyrettik; esasen biz fuar fuar dolaşıp, arada kalan boş vakitlerde de sinemaya gittikten sonra bir aralar gazeteye uğruyoruz" demek yerine, mânidar bir suçluluk hissiyle önlerindeki not kâğıtlarını karalamayı tercih edince bu durumdan vazife çıkarmak lüzumunu hissettim. Hafta ortası bir günde, "gidip dönmemek, gelip görmemek var" diye evlâd ü ayâlimle vedâlaşıp, hanımın elime tutuşturduğu yolluk paketini der-çanta ettikten sonra Tüyap yollarına düştüm. Manzara-i umumiye kısaca şudur:

1- Tüyap'a gitmek içün göze aldığınız zahmet ve eziyetin yarısıyla her İstanbullu (!), rahatlıkla memleketine gidip bir sılâ-i rahim yapabilir. Dünyanın yolu! Yanınıza yağmurluk, battaniye, şemsiye, yedek çamaşır ve yolluk nevâle almanızda büyük fayda görürüm şahsen.

2- Duhuliye 5 lira! Bu 5 lira neyin vergisidir hâlâ anlayabilmiş değilim; bana kalırsa, "ey kitap dostları; size bu eziyet müstehaktır vergisi" olması kuvvetle muhtemeldir. Basın mensupları içeriye bilâbedel girdiği için halkımızın çilesini göremiyor.

3- Bunca zahmete mukabil, kitapları da -dikkat buyrunuz- parayla satıyorlar; oysaki ben, "galiba bunca meşakkatten sonra bedava kitap dağıtıyorlardır" diye düşünmüştüm; yanılmışım. Ufak-tefek iskontolar var fakat kaale almaya değmez. Hangi kitapçıya girseniz, küçük bir pazarlıkla o fiyatları bulursunuz.

4- Fuarda en büyük meşakkati, imzaya gelmiş yazarlar görmekte; yazar ve edip takımının ezelî ve ebedî yalnızlığından serlevhalar gösteren bu manzaraya acımadım desem yalan olur. Sahra çölünde transatlantik vapuru beklemek gibi bir şey yazarın okuyucu beklemesi; hattâ -ismi lâzım değil- birinin elinde sinek kovalayacak plastik âlet gördüm diye hatırlıyorum.

5- Tüyap ziyaretçileri için yegâne iyi haber, tuvalet hizmetlerinin bedava olması. Tüyap organizatörlerinin bu incefikirliliğine medyûnu şükrânız.

Gelgelelim Mustafa filmine; bu film hakkında yorum yapmak için çok geçerli bir sebebim var çünkü filmi görmedim; bununla beraber, "dedi ki... demiş ki..." şeklinde bir dedikodu sarmalı icad ederek ulaştığı reklam başarısıyla prodüksiyon mesarifini çoktan çıkarıp, daha şimdiden kâra geçen bu "piyar" zekâsına hayranlığımı ifâdeden çekinecek de değilim ha.

Bakalım tâze prezidan Obama ne diyecek bu filme; ha, bir de Hüseyin Üzmez'i ne zaman ayıplayacak diye sabırsızlıkla beklemekteyim.

Şimdi haberler

Kırıkkale'de düzenlenen Amasya, Çankırı, Çorum, Yozgat ve Kayseri'den halk oyunları ekiplerinin katıldığı yarışmanın ikinci gününde yapılan stilize daldaki yarışmalar sırasında pantolonu düşen bir öğrenci, gözyaşlarını tutamadı.

Ortaöğretim kurumları gençler halkoyunları yarışmasına katılan Çankırı Nevzat Ayaz Anadolu Öğretmen Lisesi öğrencilerinin Artvin yöresi oyunu oynarken Ö.F.K.'nin pantolonu düştü. Pantolonunu çekemeyen öğrenci, külot ile tamamladığı oyunun sonunda gözyaşlarını tutamadı.

Ö.F.K., Kırıkkale 17 Ağustos Spor Salonu'ndaki izleyiciler tarafından ayakta alkışlandı. Gözyaşı dökerek salonu terk eden Ö.F.K.'yi öğretmen ve arkadaşları teselli etmeye çalıştı. İl Milli Eğitim Müdürü Mahmut Zengin, ödül töreninde öğrenci Ö.F.K.'yi teskin etti. Zengin, pantolonunu çekmeden oyununu sürdüren öğrenciyi kutlayarak ödül verdi. Çankırı Nevzat Ayaz Anadolu Öğretmen Lisesi öğrencisi Ö.F.K., "Elimde olmayan nedenle bir anda pantolonum düştü. Bu sırada pantolonumu çekmem yanlış olurdu. Oyunun sonuna kadar öyle oynamak zorunda kaldım." dedi.

Yarışma sonunda Çorum Merkez Atatürk Lisesi 86.80 puanla birinci, Çankırı Nevzat Ayaz Anadolu Öğretmen Lisesi 83 puanla ikinci oldu. Ö.F.K.'nin oyun sırasında pantolonunun düşmesinin okuluna 6 puan kaybettirdiği belirtildi. 17.3.2008

A. ilindeki A. İlköğretim Okulu sınıf öğretmeni K.Ç., birinci sınıf öğrencilerinin ağzına acı biber sürünce, Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından 1 yıl kademe durdurma cezasına çarptırılıp okulu değiştirildi.

A. şehrinin A. ilçesinde oturan ev hanımı A.K., İlköğretim Okulu birinci sınıfına giden kızı E.K.'nin ağzının kızarık olduğunu ve acı içinde eve döndüğünü fark etti. A.K., sınıf öğretmeni 42 yaşındaki K.Ç.'nin yaramazlık yaptığı gerekçesiyle kızının ağzına acı biber sürdüğünü öğrenince çılgına döndü. A. Milli Eğitim Müdürlüğü'ne şikâyet dilekçesi veren A.K., daha önce de bir öğrenciyi dolaba kapattığı iddia edilen sınıf öğretmeni K.Ç.'nin ceket cebinde taşıdığı ve çok acı olan biberleri öğrencilerin ağzına sürdüğünü belirterek cezalandırılmasını istedi.

Kızı E.'nin çığlık çığlığa acı içinde eve gelmesini içine sindiremediğini belirten A.K., "Hareket etmemesi için kafasını sol kolu ile vücuduna bastırarak sıkıştırmış ve ağzına acı biber sürmüş. Sadece benim kızımı değil, sınıfta derslerde başarısız olan veya yaramazlık yapan bütün öğrencilere aynı cezayı uyguluyormuş. Acı içindeki öğrencileri, bağırmaları

durumunda yeniden acı biber sürmekle tehdit ediyormuş. Eğitim sisteminde böyle bir ceza olur mu?" diye konuştu.

Müfettiş soruşturmasında öğretmen Ç.'nin öğrencilerin ağzına acı biber sürdüğü belirlendi. Soruşturmanın ardından K.Ç.'nin 1 yıl kademe ilerlemesinin durdurulmasına karar verildi. Ç. ayrıca, A.'dan G. köyündeki G. İlköğretim Okulu'na atanarak yeri değiştirildi.

Sınıf öğretmeni K.Ç.'nin A. İlköğretim Okulu'nda görev yaptığı sırada kendi sevk kâğıdını imzalayarak evrakta sahtecilik yaptığı da belirlenmiş ve hakkında soruşturma başlatılmıştı. 30.4.2008

..P lideri B..'nin "Cuma namazına üç kez üst üste gelmeyenin eli sıkılmaz." diyerek dini istismar ettiği gerekçesiyle ..P Genel Merkezi imamını kovduğu iddia edildi.

..P Genel Başkanı B.'nin yaklaşık bir buçuk yıl önce, "Cuma namazına üç kez üst üste gelmeyenin eli sıkılmaz." diyerek, katı bir yorumda bulunan ve "dini istismar" ettiği belirtilen ..P Genel Merkezi imamını kovduğu iddia edildi.

Y. Gazetesi yazarı S.Ö., "Politika Günlüğü" başlıklı köşesinde, "B., ..P Genel Merkezi'ndeki imamı neden kovdu?" başlıklı yazısında, özetle şu iddiada bulundu:

"..P Genel Merkezi'ndeki mescidin imamı M.D., bir gün cuma namazının önemi üzerine vaaz verirken, 'Cuma namazlarını mazeretsiz üç kere üst üste kılmayanların eli bile sıkılmamalıdır.' der. Bu vaazdan iki gün sonra M. Hoca, B.'nin koruma ve özel kalem görevlilerince yaka paça alınıp karga tulumba Genel Başkan katına çıkarılır.

B., odasının kapısında 70 yaşındaki M. hocaya elini uzatır, M. Hoca da uzatılan eli sıkar. B., 'Neden sıktın elimi?' diye sorar. D., "Uzattınız sıktım efendim." der. B.'nin, 'Hani benim elim sıkılmazdı?' sorusuna D., 'Ben öyle bir şey demedim.' diye inkar eder. B., 'Vaazında söyledin ya!' deyince D., 'Vaazda ben Allah'ın (cc) emirlerini söyledim. Ben o sözü sizi kastederek söylemedim. Ben Cenab-ı Hakk'ın emrini dillendirdim.' karşılığını verir."

B. bu diyalogdan sonra, özel kalem ve korumalara, "Derhal kovun bunu. Sakın ha bir daha Genel Merkez'e sokmayın. Teşkilatlar da yasak buna..." talimatı verir.

Olayı sorduğumuz yetkililer, B.'nin her türlü istismara karşı olduğunu, "din istismarı" konusunda daha da duyarlı olduğunu belirterek, şu bilgileri verdiler:

"Olayın üzerinden bir yıldan fazla zaman geçti. B. cuma namazlarını Genel Merkez mescidinde değil, dışarıda G. Mahallesi veya evinin yakınındaki camide kılar."

Bu arada, B.'nin kovduğu imam D.'nin ..P'nin rakibi ..P'ye katıldığı da kaydedildi. (2.1.2008)

Yukarda metni verilen haberler Türk basınından derlenmiş; görülen lüzum üzerine bazı yer ve isim adları kapatılmıştır.

İncir gemisi

Hadise 1918'in Kasımı'nda geçiyor; belki de Aralık. Mustafa Kemal Paşa, Suriye cephesi'ndeki Yıldırım Orduları Grup Kumandanlığı kaldırılınca 7 Kasım itibariyle Harbiye Nezareti emrine alınıp İstanbul'a doğru yola çıkıyor.

13 Kasım'da İstanbul'dadır; tam da işgal gemilerinin Haliç'e demir attığı gün. "Yorgun Savaşçı"lar birer-ikişer pâyitahta dönüş demleri...

Gerisini Falih Rıfkı Bey'in ifadesinden özetleyerek nakledivorum:

Devrin parasıyla üçbin lira kadar tasarrufu birikmiş Paşa'nın. Dostları diyor ki, "Artık bir vazifeniz yok, masrafa böyle dayanılmaz, paranızı bir ticarete koysak!"

"Ben ticaret bilmem, anlamam" dese de arkadaşları, devrin itibarlı tüccarlarından A. Beyefendi'ye bu parayı kabul ettirebilirlerse, onun sermayesi içinde dönüp çoğalacağını, "nemalanacağını" söylüyorlar.

A. Beyefendi her kim ise (F. Rıfkı Atay kimliğini belirtmemiş) Mustafa Kemal Paşa'yı akşam meclisine, konağına davet ediyor. Paşa, yanına yakın arkadaşı Fethi Bey'i de alarak ayaklarına gönderilen atlas döşeli bir kupa arabasına binip A'nın konağına gidiyorlar. Mükellef bir ziyafet sofrası. Sohbette akçalı işler ne kelime; felsefe, politika gibi kibar mevzularda sohbet ediliyor. Bir ara kendilerine aracılık eden şahıs konuya girince A., "Hele kolay, Paşa hazretleri yazıhaneye teşrif etsinler, hallederiz" yollu üst perdeden bir şeyler söylüyor. Davet dönüşü Fethi Bey, A. hakkında şüphe izhar edip, "bilmediğim işe senetsiz-sepetsiz para yatırmam ben" deyince M. Kemal Paşa, yakın dostunun böyle bir fırsatı kaçırdığına esef ediyor; ne var ki Zübeyde Hanım da Fethi Bey'in fikrindedir, "Aman yavrum, sakın paranı elinden kapmasınlar" diye endişelense de Paşa kararlı; hattâ yaveri Cevad'ın (Abbas) birikmiş 150 lirasını da üçbine katarak ertesi gün parayı, A. Beyefendi'nin yazıhanesine götürüp, "ya kabul etmez, parayı azımsarsa" tedirginliği ile zarf içinde takdim ediyor. A. zarfı alıp kasaya atıyor, "bir saysaydınız" teklifine "değer mi?" gibi bir yüz ifadesiyle cevap verince, parayı hangi işe yatırdıkları, kaç para kazanacakları gibi ayrıntıları sormaya bile utanıyor.

Bilahire Paşa'ya akıl verip aracılık eden şahıs, paranın, İzmir'den yüklenecek bir incir gemisi işine yatırıldığından bahsetse de aradan haftalar geçtiği halde gemiden haber çıkmıyor. Nihayet bir gün Fethi Bey, "Ne inciri birader, mükemmel dolandırdılar seni" diye kötü haberi verince Paşa kızıyor, "Sen hep böylesin; işin fena taraflarını bulursun" deyip öfkeyle A. Beyefendi'nin yazıhanesine gidiyor. A.'da, hiç de öyle iflas etmiş, gemileri batmış bir adamın

hâli yok. "Böyle muteber bir tüccardan şüphe edilir mi" diye kendini ayıplasa da, "ha geldi gelecek" ümidiyle Sultanahmet meydanının deniz gören bir yerinden, enginde görünecek yelkenliyi bile takib ettiriyorlar: Faydasız. Gemi batmış! Paşa'nın duruma çok üzüldüğü muhakkak, çaresiz, "zarar da kârın kardeşidir" diye meseleyi unutmaya çalışıyor ama yaveri Cevad aynı fikirde değildir. Bir gün A.'yı köprüde sıkıştırıyor, "bana bak, ben paşa değilim, ya şimdi paramı verirsin, ya seni köprüden atarım" diye tehdidle 150 lirasını kurtarıyor.

F. Rıfkı Bey, bu hâtıranın sonunda diyor ki, "Mustafa Kemâl, o güzel tatlı anlatışı ile bu ticaret macerasını ara sıra tekrarladığı zaman, hâlâ maaş artıklarından birikme parasına yanardı."

...

Mustafa Kemal Paşa'nın ticarî konulardaki sâfiyetini anlatan bu bahsin devamını merak edenler, Falih Rıfkı Atay'ın, "Mustafa Kemal, Mütareke Defteri" adıyla yayınlanan (Sel yayınları, İst., 1955, s. 43-48) eserine müracaat edebilirler.

Allah rahmet etsin. Minnettârız!

Kristof Kolomb'un yumurtası: Kürt meselesi

Vaktiyle, "yumurtayı dayanak olmaksızın kim dik durdurabilir" diye bir sual atılmış ortaya. Kim denediyse başaramamış. Kristof Kolomb'un, "ben yaparım" dediği rivayet olunur. Kolomb, yumurtanın dibini zemine hızla vurarak dik durdurmuş ve gururla "işte oldu" demiş.

"Olmadı ki, yumurtayı kırdın" diye itiraz edenlere Kolomb mutlaka, "oldu oldu; siz yumurtayı dik durdurmaktan bahsediyordunuz; sonuçta yumurta dik duruyor işte" diye cevap vermiş olmalı.

Kürt meselesi sonunda yumurtayı dik durdurma problemine döndü. Hangi yol denenirse denensin, öyle görünüyor ki bulunacak çözüm kimseyi memnun etmeyecek.

Hakikaten öyle mi? Sâkin ve önyargısız düşünmekte fayda var: Bir kere de, "Olayları değiştiremiyorsanız, bakış açınızı değiştirmelisiniz" diyen adama kulak kesilmekte fayda olabilir. Nedir o? Şudur:

"Kürt meselesinde çözüm" kavramını anlamlı bir bütün kabul ettiğimizde, zihnî kapasitemiz ne derecede ise bütün kuvvelerimizi şu iki sabit unsura yöneltiyoruz: Bir Kürt meselesi vardır ve bunu çözmek gerekir!

İşte tam burada bakış açımızı değiştirmeyi deneyebiliriz: Türkiye'de bir Kürt meselesi, daha doğrusu Kürt realitesi vardır ama ortada çözülecek bir problem yoktur; daha doğrusu fark edemediğimiz gerçek, fiilen çözümün içinde yaşamakta olduğumuzdur.

Yaşadığımız olgular fiilen ve bizzat çözümün tâ kendisidir. Nedir o?

- Sayısını kesin olarak bilmediğimiz 10 ilâ 20 milyon arasında bir nüfusa sahip Türkiye Kürtleri'nin sayı ve nitelik itibariyle ağırlıklı kesimi artık Güneydoğu'da değil, Türkiye'nin her yerinde, özellikle büyük şehirlerde yaşamaktadır. Öyleyse "çözüm" coğrafi veya mahallî ekseninden uzaklaşmıştır. Kürtlerin Türkiye coğrafyası'na homojen dağılımı çözümün muhtemel değil, mümkün ve vârid olduğu gösteriyor zaten!
- Türkiye'nin Kürtleri, sadece bölge itibariyle değil sektör ve fırsat eşitliği itibariyle de Türkiye'nin Türkleri'nden veya diğer unsurlardan farklı değildir: Memur, işçi veya sanatkâr, bankacı, sanayici, siyasetçi veya gazeteci, diplomat, parlamenter, asker veya bürokrat, her ne ise Türkiye'de kimse bazı mesleklerin veya sektörlerin bazı vatandaşlara açık, diğerlerine kapalı olduğunu ileri süremez. Eğer çözüm arıyorsak, muhtemel çözümün en ideal şekillerinden biri de bu olmayacak mıydı?
- Sebepleri haklı veya haksız, fark etmez; Kürtler XX. yüzyılın ilk çeyreğinden beri devlet güçlerine karşı geniş çaplı isyan ve direniş eylemlerine giriştiler; bu eylemlerde adı isyancı veya asker, binlerce delikanlı öldü; hâlâ ölüyor ve buna rağmen iki unsur arasında kan davasını andırır, rövanşist duygular yükselmedi. Siyasi mesele mahalle arasına, sokak köşesine sirâyet etmedi. Türkler ve Kürtler birbirleriyle hâlâ akrabalık kuruyorlar. İşte bu zaten yaşadığımız çözümün en belirgin göstergesidir.

Biz çözümü yaşıyoruz fakat bu noktai nazarın, konuya Kürt nokta-i nazarından bakanları tatmin etmeyeceğini, hatta sinirlendireceğini de biliyorum; onlar konuya başka türlü yaklaşıyor ve farklı şeyler söyleyerek sözü hep talepler listesine bağlıyorlar.

TALEP LİSTESİ

"Hangi talepler kabul edilirse, bu mesele halledilmiş olur?" sualine Kürt sözcüleri, sınırları pek kesinleşmemiş bir listeyle cevap veriyorlar ki bunları başlıca iki ana grupta toplamak mümkün: İlki Güneydoğu'nun geri kalmışlığına (hattâ geri bıraktırılmışlığına) son verilmesi, ikincisi ise anayasaya nakşolunmak kaydıyla demokratik ve kültürel hakların kabulü. Kürtler bu iki ana talep konusunda husûmete yakın bir kararlılıkla ihmâl ve mağdur edildiklerini, hak gaspına uğradıklarını düşünüyorlar. Her ne kadar Kürtler tarafından tatminkâr bulunmayıp "göz boyayıcı" diye nitelense de demokratik ve kültürel haklar konusunda devletin bazı adımlar attığı, bazı hususlarda çekingen davrandığı gerçeği ile karşı karşıyayız.

Güneydoğu'nun geri kalmışlığı meselesi ise, reel boyutundan koparak doğruluğu ve değişmezliği hakkında düpedüz mistik inanç beslenen bir aksiyom hâline gelmiş durumda; nitekim Zaman Gazetesi yazarlarından Bejan Matur, bu psikolojiyi şöyle ifade ediyor:

"[Başbakan] Her ne kadar bölgede yaptığı mitinglerde kalkınmadan, kardeşlikten söz ediyorsa da, [Kürtler] bölgenin yegâne meselesi kalkınma değil ki diyorlar. Bölgenin, Kürtlerin asıl sorunu kimlik eksenli ve kimlikten doğan hakları tanınmadığı sürece, bir İsviçre de yaratsanız hoşnutsuzluk devam edecektir." (Zaman, 4 Kasım 2008)

Böylece Kürt meselesi, herhangi bir şekilde tatmini mümkün olmayan, yatıştırılamayan ve sonu gelmesi mümkün olmayan, müteselsil bir hoşnutsuzluğun genel ismi hâline gelmeye başlıyor. Kimlik ve geri bıraktırılmışlık itirazları, dünyanın her yerinde, herkes için geçerli olabilecek soyut ve amorf bir mahiyet taşıyor ve iş bu noktadan sonra devr-i daim makinesi gibi kendini besleyerek büyüme ve devam etme istidadı gösteriyor. Ã‡ ünkü Kürt talepleri sadece demokratik platformlarda, meşru zeminlerde seslendirilmiyor; öte taraftan silahlı ve kanlı eylemlerle de destekleniyor. Kürt talepleriyle silahlı eylemler arasında da karşılıklı olarak birbirini besleme ilişkisi sürüp gidiyor. Delikanlılar ölüyor ve her ölüm haberi, çözümün fark edilmesini engelleyip karartıyor. Bu kaos ortamında elbette iyi niyetli ve mutedil görüşler de temsil imkânını kaybediyor.

Diyalog, diplomasi veya empati; bu gibi barışçı araçları geriye iten, daha önemlisi içinde yaşadığımız çözümü görünmez hâle getiren ve hepimizi çözüm hakkında karamsarlığa iten temel sebep, Abraham Maslow'un dediği gibi bu, her problemi çivi gibi görmeye başlayanların tek boyutluluğu olsa gerektir; çünkü onların sahip olduğu yegâne araç bir çekiçtir. Ã□ekiç, yani şiddet. Bir raddeden sonra şiddet, bir çatışmayı engellemeye yetebilir fakat gerçek sulh ve sükûnete zemin olmaz. Kürt meselesini dağda silahla sürdürüp düzde diyalog ve çözüm imkânları arayanlar, çözümü öldürüyorlar. Silahlı şiddet, Kürtlere, hak edilmiş ve mutlu bir gelecek temin etmeyecektir.

Taşrada, "tavuk elde telek aramak" diye bir tabir vardır; şimdiki hâlin sunduğu çözümün kıymeti bilinmelidir, çözüm uzakta değil, elimizin altında ve hepimiz sahip olduğumuz nimetin kadrini bilmeliyiz.

Yanlış, yanlış, yanlış!

Vecdi Gönül'ün söylediklerini doğru bulmuyorum; siyâseten, ilmen ve vicdânen yanlıştır. "Ege'de Rumlar, Türkiye'nin pek çok yerinde Ermeniler yaşamaya devam etseydi, bugün acaba Türkiye aynı milli devlet olabilir miydi?" sözü en hafifinden talihsizlikle mâluldür.

Biri Milli Savunma Bakanı'na anlatmalıdır ki, milli devlet, halkının "masif", yani benzer özellikler taşıdığı bir devlet modeli değildir: Milli devlet, merkezî bir devlet cihazını öngörür,

milletin hükümranlığını vurguladığı için Cumhuri idareyi gerektirir; devletle vatandaşları arasındaki ilişkiyi ve hizmet akışını standart bir hukuk nizamına bağlar. <!--more-->

Sosyolojik mânâda "millet" öncesi yapılanmaları fersûde sayar. Vatandaşların eşitliği, milli devletin altın kaidesidir. Milli devlet, herkesin aynı etnik kimliği taşıdığı, aynı dili konuştuğu, aynı inancı benimsediği devlet modeli değildir (buna kısaca Faşizm derler). Milli devlet, bu itibarla farklı vatandaşların aynı hedefe bakmasını, aynı milli idealleri benimsemesini murad eden bir modeldir.

"Rumlar, Ermeniler hâlâ aramızda olsaydı, nice olurduk" beyanı talihsizliktir; takriben bin sene beraber yaşadığımız unsurlar bunlar. Eğer varlıkları hâlâ devam ediyor olsaydı, hem iktisâdi hem de medenî ve kültürel nokta-i nazardan daha zenginleşeceğimizi düşünmüşümdür hep. Tehcir ve mübâdelenin fiili planda Türkiye'de Müslüman nüfusu çoğunluğa geçirdiği doğrudur; bu olguya sevinmek yerine yerinmemiz daha isabetli olur; bu unsurların varlığı, Türkiye'nin şehirleşme sürecini kısaltıp, yeni burjuva kültürünün kıvamlanmasında olumlu bir tesir yapabilirdi. Olmadı. Birinci Harbin önceleri Ruslar lehine gelişmesi, ardından Yunan işgaline göz yuman müttefik patavatsızlığının Anadolulu Rumları zıvanadan çıkarması, bizi, bu iki değerli beşeri unsurla birlikte Cumhuriyet'e yürümekten engelledi. Tehcir ve Mübadele'nin asıl mağduru Türkiye'dir. Onlar bizim içimizdeki "öteki"yi temsil ediyordu ve onlarla nasıl geçineceğimizi azbuçuk biliyorduk; bin yıllık "coexistence", yani birlikte yaşama tecrübesini bir kalemde kenara bırakmak, Cumhuriyet'in inşasına çalıştığı çağdaş ve laik kültür için pek önemliydi. Olmadı, fakat "olmadı" diye sevinmek yersizdir. Ermeni ve Rumların bir şekilde buradan çekip gitmesi, bizi kendi tekilliğimizle (yoksulluğumuzla demeliydik belki de) yüz yüze getirdi; nitekim bakınız, Türklük ve Müslümanlık bile artık kendi aramızda müşterek değer olmaktan çıkmıştır. Devletten "anayasada esaslı ve okkalı bir yer" talebinde bulunan unsurların söylediklerine dikkatle bakınız; benzer tarzda, "Milli Mücadele'ye biz de destek verdik, bizden katı cumhuriyetçi bulunmaz; bizim Sünnilerden, bizim Türklerden neyimiz eksik, hakkımızı isteriz" diye feveran ediyorlar. İşiten de saf kan Sünni ve Türklerin, devlet nezdinde pek matah bir şey sayıldığını zanneder!

Tekillikten, yoksulluktan kasdım bu; güvenilen dağlara kar böyle yağar işte. Çağdaş dünyanın Coexistence ihtiyacı için aspirin gibi, antibiyotik gibi şifa verici bir ilâç olarak kullandığı Laiklik, bu dar görüşlülüğün elinde toplumu bölmenin vâsıtası haline geldi ve sanki sadece Müslümanlığın aleyhinde bir şeymiş gibi takdim edilip öyle anlaşıldı. Yanlış algılanıp kötü uygulanan laiklik bizi birleştirmiyor, geriyor. Siyasi partileri birbirinden ayrıştıran en belirgin fark, programları değil de, niçin sadece laikliği kavrayış biçimidir, hiç düşündük mü? Sekülerlerimizin canı burnunda, çünkü laiklik tehlikede; dindarlar ise inançlarını yaşayamadıklarından şikâyetçi; işte size mesele! Bu kavrayış fukaralığının başlıca sebeplerinden biri, kendi kendimizi ötekileştirmekten başka bir şey değildir. Aynı geleceğe

ümitle bakmak yerine, birbirimize hınçla bakıyor, sonra da, "iyi oldu, Rumlarla Ermeniler de şimdi aramızda olsaydı, daha fena olurduk" diye göğüs geçiriyoruz.

Osmanlı'nın siyasi rejimini reddedip yıktık; kabul, fakat bu esnada Osmanlıların bin yıllık tarihî tecrübesini biraz olsun anlamaya çalışmalı değil miydik?

Aramızda zaten seyrek kalmış gayrimüslim unsurlarımız, Bakan'ın sözüne üzülmesinler; azlığın görüşüdür.

Ooooo!..

Bir dakika, bir dakika... Olay nasıl cereyan etmiş anlayalım önce; Güzel Laçin Hanım diyor ki: "CHP'li değilim, CHP'ye oy vermem.

O gün akrabalarımız oradaydı, onlarla vakit geçirmek istedim. Sonra arkadaşlarım gidince tek kaldım. Bir anda Baykal'ın bir şey taktığını fark ettim. Ne olduğunu anlamadım bile. Ben CHP'yi bilmem. Hatır gönül için oradaydım."

Ah Güzel Hanım, böyle şeyler hatır gönül işi olur mu? Nasıl bir fırsatı hebâ ettiğinizi bilseniz, belki o talihsiz sözleri hiç söylemezdiniz.

Şimdi filmi yeniden başa sarıyorum.

Tarih 10 Kasım, yer, Eyüp'teki Atmaca Düğün Salonu. Deniz Baykal, aralarında başörtülülerin de bulunduğu partiye katılan yurttaşlara parti rozeti takıyor. Güzel Laçin Hanımefendi, başında örtüsü, yakasında CHP rozetiyle kendisine "Ne iş?" diye garip garip bakan gazetecilere,

-Niçin şaşırdınız ayol, diyor, "Dünya değişirken CHP'nin yerinde sayacağını mı düşünüyordunuz? Ben, CHP'nin değişen yüzüyüm. Ayrıca milli ve dini değerlerin, kalkınmacı ve gelişimci politikaların sadece sağ partilere bırakılmayacak kadar müşterek ve önemli değerler olduğunu bu vesileyle vurgulamış oluyoruz..."

Gazeteciler, "nası yani" diye şaşkın şaşkın olup biteni anlamaya çalışırken Güzel Laçin sözlerine devam ediyor,

-Az önce Deniz Bey'i dinledik ve yeni açılımlarını çok beğendik; CHP'nin çağdaş dünyaya, evrensel hak standartlarına, refaha ve kardeşliğe yönelik yeni politikalarını, başı örtülü, kendince dindar bir hanım olarak desteklememek için artık bir sebep görmüyorum. Sağ partiler biraz titreyip kendilerine gelsinler. CHP artık, aynen kurulduğu gündeki prensiplerine uygun olarak herkesin, her kesimin temsil imkânı bulabildiği hürriyetçi bir teşekküldür.

Benim gibi başını örtmeyi tercih eden hanımların CHP'yi bir kere düşünmelerini özellikle vurgulamak isterim.

Atmaca Düğün Salonu'nu kabaca "Ooo" diye özetleyebileceğimiz bir uğultu kaplıyor. "Doğru mu, Güzel Laçin'in söylediklerini onaylıyor musunuz?" sorularına Deniz Baykal, o yakışıklı tebessümüyle şöyle cevap veriyor,

-Evet arkadaşlar, Sayın Laçin meseleyi çok güzel özetledi. CHP artık bürokratik zihniyetli tutucuların, darbe özlemcilerinin, cunta heveslilerinin, dar görüşlü laikçilerin, sahte solcuların örgütü olmakla bir yere varamayacağını idrak etmiş bulunuyor. Hayır, sağa filan değil, aslında Türk toplumunun tam kalbine, halka açılıyoruz. Laikliği yine arslanlar gibi savunuyoruz fakat din ve vicdan hürriyetini genişleten farklı bir yorumla. Anladık ki "halka rağmen" politikalar, CHP'mizi ebedi muhalefet iskemlesinden başka bir yere taşımıyor. Biz artık eskisi gibi muhalefet değil iktidar olmak, Türkiye'yi çağdaş dünyanın önderliğine olmasa bile paraleline götürecek bir siyaset izlemenin gereğine inandık. Güzel Laçin Hanım'a ve CHP'nin yeni başörtülü üyelerine aramıza hoş geldiniz diyerek selamlamak istiyorum. CHP, bugüne kadar Halk partisi idi, bundan sonra tamamen Halkın partisi olacaktır.

Şimdi müsaadenizle özel bir işim için sizden müsaade istemek zorundayım; mâlumunuz günler kısaldı, sağım-solum demeden ikindinin vakti geçiveriyor, herkese iyi akşamlar diliyor ve bütün sağ partilere daha şimdiden "ayağınızı denk alınız; CHP geliyor" diye hatırlatmada bulunuyorum!

Yoo, bilim kurgu veya korku filmi değil, sadece mukadder bir âkıbet üzerine biraz fantazi geliştirmek istedim; unutmadan ilâve edeyim, Baykal'ın demecindeki son paragrafı filme biraz heyecan ve aksiyon getirsin diye mahsusçuktan ben ilâve ettim.

Evde derbi

Bundan tam bir hafta öncesinin akşamına gidiyoruz. 9 Kasım Pazar gününe.Maç günü; futbol liglerinin, hatta dünya çapında "derby"lerin en çok önemsenip ilgi gören karşılaşmalarından biri oynanacaktı o akşam.Biz Galatasaraylılar, açık söylemek lâzımsa pek gururluyduk o gece.

Lâf değil, daha perşembe akşamı, Portekiz Ligi'nin devedişi takımlarından Benfica'yı kendi evinde, üstelik evire çevire yenip zafer sarhoşu olmamış mıydık? Takım, ilk yarının ortalarına doğru nihayet özlediğimiz o eski Avrupai kimliğini bulmaya başlamıştı nasıl olsa; bu hızla nasıl olsa Fenerbahçe'yi de kendi evinde yenerdik. Öyle umuyorduk...

Biliyorsunuz, maça da iyi başladık. Daha besmelenin sonunu bağlamadan öne geçmiştik bile...

Sırtımızda sarı kırmızılı formalar, boynumuzda sarı kırmızılı boyun bağlarıyla en gencini 14 yaşındaki Kaan'ın, en yaşlısını bu satırların yazarının teşkil ettiği 6 kişilik tribün kalabalığımız ile maç başlamadan önce futbolcular gibi hâtıra fotoğrafı bile çektirdik evin ortasında.

Derken zil çalındı; reddedemeyeceğimiz iki Fenerbahçeli misafir geldi; evdeki erken zafer havasını görünce, kalplerine esaslı bir korku yürümüş olmalı ki, maç öncesi sohbeti esnasında, "iyi oynayan kazansın; maksat centilmenlik" filan gibi ortaya karışık temennilerde bulundular. Kalpten konuşmadıkları belliydi; karşılıklı nezaket numaraları yaptık bir müddet...

Derken ilk gol!

Üst kattaki komşu telaşlanmış, "ne oluyor" diye. Sizi temin ederim ki ben, ev sahibi centilmen ve âkil adam pozları takınmak mecburiyetinde olduğum için pek bir serinkanlı görünmeye çalışarak, "Aa, gol mü oldu; biraz ofsayt kokuyor ama..." filan cinsinden incitici olmayan yorumlar yaptım. Fenerbahçeli misafirlerimiz ise, aynı centilmen edâyı sürdürmek zorunda imişler gibi, "Aa güzel bir hareketti, kutlarız." filan dediler ama hepimiz bal gibi biliyorduk ki, içimizden geçenleri söylemiyor, kibarlık, daha doğrusu centilmenlik oyunu oynuyorduk.

Seyrettiğimiz de oyun değil miydi eninde sonunda?

Neyse ki öyle tedbirli davranmışım; daha golün sevincini yaşarken mukabilini kalemizde görüverdik.

Bizim gençler pek aldırış etmediler, "Yeneriz bunları; bu pilav daha çok götürür." şeklinde teselli verici şeyler söylediler fakat benim pabucuma taş kaçmıştı bir kere, "Yahu yoksa yine o korkulu rüyâlardan birini mi göreceğiz?" diye endişelenmeye başlamıştım.

Endişelenmekte haklıydım, çünkü bizimkiler, siz bilemediniz 20. dakikadan sonra dökülmeye, daha doğrusu durarak top oynamaya çalışacaklardı, yorgundular ve hepsinden daha fenası, "Biz ağzımızla kuş tutsak da Şükrü Saracoğlu Stadyumu'nun uğursuzluğunu kıramıyoruz." takıntısına kapılmaları an meselesiydi.

Sonrasını biliyorsunuz; korktuğumuz başımıza geldi ve bir anda Fenerbahçe nereden tedarik ettiğini hâlâ anlayamadığımız bir mâneviyat üstünlüğü ile sahanın her tarafını arslanlar gibi parselleyip orta sahamızı imhâ etti...

Bizim Galatasaraylı gençleri görmeliydiniz; şimdi anlatırken bile içim parçalanıyor fakat meselenin bütün lezzeti de burada zaten; önce maçı berabere bitirebileceğimize dair küçücük ümitleri tuzla buz oldu, sonra hakemin fena halde Fenerbahçe'yi tuttuğuna dair kahırlı

yorumlarda bulundular ve sonunda Galatasaraylı futbolcuların yemeğine Fenerbahçeli garsonların gizlice ilaç karıştırdığı noktasında ittifaka vardılar.

Bu esnada Fenerbahçeli misafirlerimiz ise "deplasmanda" olduklarını unutup her golde sevinçle havalara zıplayarak işi, biz Galatasaraylılarla "çaak" yapmaya götürecek kadar kendilerinden geçtiler; baştaki süklüm-püklüm edâlarından eser kalmamıştı.

Madem centilmence başlamıştık, öyle bitirmeliydik; Fenerbahçeli misafirlerimizi son düdükten sonra tokalaşarak kutladım, "Maç hakkınızdı; iyi oynayan kazandı, tebrik ederim." dedim, onlar ise, "Önemli değil, biz bunu zaten hep yapıyoruz." diye hiç de centilmence sayılmayacak bir mukabelede bulundular.

Şöyle bir düşündüm ne cevap vereyim diye; haklıydılar.

"Haklısınız." dedim.

Maç bittikten sonra yorum ve röportajları dinlemek için hiçbirimizde tâkat ve istek kalmamıştı. Ailenin hanım üyelerinden gelen, "Yeter artık maçtan kafamız şişti, biraz da müzik dinleyelim." teklifine kimse itiraz etmedi.

Bir maç gecesi bizim evde işte böyle geçti.

Formaları çıkarıp bir sonraki maçta yeniden giymek ümidiyle yerlerine kaldırdık fakat en eğlenceli olanı, bizim takımın tek genç kızı olan Elif'in, Ahmet amcasını yeterince inançlı ve ateşli bir taraftar olmamakla itham etmesi idi. O inancını asla kaybetmeyecek, Fenerbahçeli arkadaşlarının kendisiyle dalga geçeceğini bile bile ertesi gün fakülteye sarı kırmızılı formasıyla gidecekti.

Elif'e taraftar olmakla fanatik olmak arasındaki farkı anlatmaya, bugüne kadar Galatasaray'la Fenerbahçe'nin kendi aralarında yüzlerce maç oynadıklarını, yine oynayacaklarını ve neticede bu tatlı rekabetin hep sürüp gideceğini anlatmaya çalıştım ama pek başarılı olduğumu zannetmiyorum.

Maç bitti artık; yenildik. Gururumuz kırıldı. Fenerbahçeli dostlar, eksik olmasınlar tâ uzaklardan telefonla bizi kızdırmayı düşündükleri mesajlar çektiler. Biz üzüldük, Fenerbahçeliler sevindi.

Maçtan sonra bizim gençlere, "Şimdi üzülüyorsunuz ama bu galibiyetin sevinciyle Fenerbahçeliler bir sene idare eder; sonunda yine Galatasaray şampiyon olur." dedim. Pek inanmadılar; onlar sabırsızdılar ve bugünün zaferini istiyorlardı.

Bakalım tahminim yine doğru çıkacak mı?

Çarpanlar tıklasın sizi!

Sivri dili, ters çıkışları, mangalda kül bırakmayan pervasızlığıyla dikkat çeken adamları manavda, otobüste, kaldırımda gördüğünüzde hayal kırıklığına uğrarsınız: Avurduna gazyağı doldurup da ateş püskürür gibi konuşanların kısm-ı âzâmı sair zamanlarda normal davranırken karşılarında kamera veya mikrofon görünce kırmızı görmüş boğa gibi başkalaşıveriyorlar.

İstidrat: Derler ki, boğalar kırmızıya karşı özel bir husûmet beslemezlermiş; bilakis inekler kırmızı görünce deliye dönerlermiş ve boğalar, aslında karşılarında kırmızı pelerin sallayan matadorlara, kendilerine inek muamelesi yapıldığı için saldırırlarmış.

O yüzden bu tezi ısrarla savunmaya devam ediyorum: Türkiye'nin tabii problemleri kendi başına anlamlı bir öbek teşkil eder; basınımız ise olup biteni aksettirirken tabiatını değiştirdiği için bizim dertlerimiz hep iki katlı görünür; yani Türkiye'nin en mühim meselelerinden biri de bizatihi basındır: İşsizlik, eğitimsizlik, düşük üretim, altyapı eksikliği ve basın. O bakımdan bizi bütün dertlerimizin yekununda bir de "gizli basın çarpanı" saklıdır; o çarpan faktörünü ustalıkla sıyırıp bir kenara koymaksızın gerçek boyutlarını bilemezsiniz.

Alınız meselâ kriz haberlerini, içindeki "basın çarpanı"nı bir kenara ayırınız, gerçek boyutunu o zaman göreceksiniz. Çifte standart kullanmak, riyakâr davranmak, sıradan olaylara ideolojik kılıf uydurmak, ecnebi meslektaşlarından farklı olarak bizim medyacı takımının geliştirdiği "millî haslet"lerdendir.

Bizim medyacılarımız problem yoksa eğer, icat etmeye memurdur; bazı gazetecilere (kurumlara değil, dikkat!) akreditasyon uygulaması getiren Başbakanlık'a, "Aa çok ayıp; basın hürriyetini kısıtlıyorsunuz" diye çıkışırken meselâ Genelkurmay'ın yıllardan beri bazı basın kuruluşlarına (şahıslara değil, dikkat!) sâbıkalı muamelesi yapmasını görmezden gelirler.

İstidrat: Bu riyâkarlığı köşesinde gayet usturuplu bir tarzda teşrih eden M. Nedim Hazar'ın dünkü yazısını okumadıysanız, hatırlatmak isterim.

Uzaktan bakan, bizim medyacı takımını pek hukukşinas, pek vicdanlı, pek adaletperest ve ahlâkçı zannedebilir, fakat vatandaş tarafından milyonlarca tıklandığı için duydukları iftihardan tüyleri diken diken olan bu bir kısım medyamızın internet sitelerinde yapılacak kısa bir gezinti, ahlâkçılığın -velev ki- hiçbir şubesiyle uzak veya yakın bir bulaşıklık illiyetinde olmadıklarını açıkça gösterecektir.

Bizim medyamız iyi silinmiş, tertemiz ve dürüst bir pencere çerçevesi değildir; yerine göre dürbün, yerine göre mikroskopa benzer ve üstelik bu görüntüleri bile fotoşoplamadan servise koymak âdetleri değildir.

Her sabah gazete keyfine ayırdığınız zamanlarda sizi, "biz çoktan batmışız, öyleyse niçin nefes alıyoruz?" şaşkınlığına düşüren mekanizmanın zihni arka planı işte böyledir. Bunlar ki çarşı-pazarda, sair yerlerde sıradan, hatta düpedüz zararsız insanlardır fakat medya ortamlarında metamorfoza uğrayıp başkalaşırlar; o yüzden ömürlerinin yarısını "şahsiyet yarılması"nın kırık ve çıkıklarının tedavisiyle geçirir, çoğu zaman da "mâlûl" giderler.

İstidrat*: Köye tayin edilen genç ve yakışıklı imam (yani Temel), köyün en güzel kızına (yani Fadime) âşık olur; Allah'ın emri, Peygamber'in kavli ile kızı usûlünce istetir ancak kız babasının gözü yükseklerdedir; "vermem de vermem, benim imama verilecek kızım yok" diye diklenir. Bunun üzerine genç imamımız çıkar minareye, açar mikrofonu, saatine bakar, öksürük akordu yaptıktan sonra köye hitaben şöyle seslenir:

-Sıradaki ikindi ezanı, benim gibi sevip de kavuşamayan bütün âşıklara geliyor!

İstidratın istidrâtı: Ne alâka demeyiniz; minarenin hoparlörü de kendi çapında bir medyadır.

*Bu fıkrayı Ukrayna'dan yollayan dostum Hasret Uygun'a ayrıca teşekkür ediyorum.

Atatürk; asıl şimdi

Bir arkadaşla çocukluk günlerimiz hakkında sohbet ediyorduk. "Benim yaşadığım şehirde" dedi, "Beton Mustafa diye bir semt vardı, çevremdeki herkes aynı şeyi tekrarlayınca çocuk kafamla böyle bir mahalle olduğuna hüküm getirmiş olacağım ki, ben de yeri geldikçe bu ismi kullanmaya başladım. Sonradan bunun resmî isim olmadığını, uydurulmuş bir lakap olduğunu öğrendim; büyüklerim de böyle söylememem gerektiğini ikaz ettiler."

Bu tâbir, meğerse Atatürk heykeline o muhitte takılan lakapmış!

Çocukluğumda ben de buna benzer nitelemelerle çok karşılaştım. Okulda öğrendiklerimizle, yaşadığımız çevreden gelen tenkid dozu sert sıfatlandırmalar birbirini nakzediyordu ve iki Atatürk’le karşılaşıyorduk: Okulda, derste, bayramda, gazete ve dergilerdeki Atatürk ile kimi zaman alaycı, genellikle "sağda-solda kimse var mı?"endişesiyle etraf kolaçan edildikten sonra dillendirilen Atatürk arasında dünyalar kadar fark vardı.

Birbiriye değil uzlaşmak, yanyana bile gelmesi mümkün görünmeyen iki zıt kanaat arasındaki uçurumu ben, daha sonraları okuyarak doldurdum ve böylece zihnimde daha gerçeğe yakın bir Atatürk resmi belirdi. Bu Atatürk, okul kitaplarında tasvir edildiği gibi kusursuz, neredeyse hatadan münezzeh ve her söylediği sözde derin hikmetler saklı olağanüstü bir adam değildi; ne var ki "Beton Mustafa" diye adlandırılmayı hak eden "alternatif Cumhuriyet tarihi"nin bütün kusur ve ayıplarına tek başına sebep teşkil eden son derece menfi bir portre

de değildi. Bu çelişkiyi okuyarak ve daha fazla bilgi sahibi olarak çözmek gibi herkesin ele geçiremeyeceği bir imkânı kullanmasaydım, şüphesiz ben de bu iki Atatürk'ten birini zihnimde bir temsili figür olarak yaşatacak ve böylece daha kabul edilebilir, daha akla yatkın ve şüphesiz öyle olduğu için çok daha sevimli Atatürk fotoğrafına ulaşamayacaktım.

Hızla hatırlayalım; yakın tarihimizin önemli şahsiyetleri hakkında çoğumuzun zihninde böyle ak ve kara kanaatler vardır ve biz, başkalarından edinildiği için sahiplenilmesi kolay bu gibi kanaatlerle bir ömür boyu geçinir gideriz: İşte II. Abdülhamid Han, işte İsmet İnönü, işte Adnan Menderes, işte Tevfik Fikret, Nâzım Hikmet, Mithat Paşa ve diğerleri...

Bu kanaat ucuzculuğunu gidermenin tek çaresi var; derinlemesine okumak, bilgilenmek. Hemen ve önemle belirtmeliyiz ki Türk diliyle yayımlanmış eserler arasında, bu gibi kanaat uçurumlarını insani boyuta indirgememizi mümkün kılacak hayli zengin bir edebiyat (eserler listesi) mevcuttur. Artık okul kitaplarında verilen kutsallaştırıcı bilgilerle, gizli kapaklı satılıp elden ele gezdirilen aleyhtar yayınlar arasında sıkışıp kalmak zorunda değiliz. Son otuz-kırk sene içinde başımıza gelen iyi şeylerden birisi de Türkiye'de fikir ve kanaat hürriyetinin, tatminkâr olmasa da eskiye göre hızla yükselip kökleşmesi ve yayımlanan kitap sayısındaki azımsanamayacak bolluktur. Bu vakıayı hemen Batılı ülkelerle mukayese edip karamsarlaşmaya hâcet görmüyorum. Türkiye kendi dinamikleri itibariyle büyük devrimler geçiriyor ve bu devrimler tankla, orduyla, zorla, devlet emriyle başlatılan zorâki projelerden çok farklı: Meselâ bir hızlı şehirleşme süreci yaşamamız, Türkiye'nin çağdaşlaşması bakımından fevkalade hayırlı ve olumlu bir gelişmedir; kezâ eğitim gören insan sayısının artışı, bütün şikayetlere rağmen eğitim hizmetlerindeki kalite yükselişi, demokrasi ve temel haklar fikrinin yavaş yavaş yayılıp benimsenmesi, teknoloji kullanmaktaki hızımız gibi gelişmeleri bu meyanda sayabiliriz. "Az okuyan toplum" sayılmamıza rağmen yayınevi ve basılan kitap sayısındaki artış da sevindiricidir. Hâsılı kelâm, dünyanın her yerinde, herhangi bir şey hakkında etraflı bilgi edinmek sivri ve sert köşeli kavrayışları törpüler, anlaşılabilir ve insani bir şekle sokar.

Resmî takdim şekliyle Atatürk hakkında toplumumuzda uç kanaatler beslenmesini bir çocukluk hastalığı olarak nitelemeli ve gereğini yerine getirmeliyiz; bunu yapmalıyız çünkü Atatürk, "sözde" Atatürkçülerin zor kavrayacağı bir idrak seviyesinde söylemek gerekirse, modern Türk toplumu için gerçekten gerekli bir kurucu figürdür. Atatürk'e saygı noktasında bir fikir ittifakı gerçekleştirmek, Atatürk'ün büyük projesini tahakkuk ettirmek anlamına gelir ki o büyük proje, bir imparatorluk ahalisini, sosyolojik mânâda mütekâmil bir "millet" hâline getirmekti. Türkiye Cumhuriyeti ahalisinin "millet" hâline gelmesi için, hâlihazırdakinden daha fazla müştereğe ihtiyacı var ve insani cihetleri vurgulanmak suretiyle herkes tarafından kabul edilebilir bir Atatürk fikri üzerinde birleşmek bu bakımdan gereklidir.

Böyle bir Atatürk fikrini yaygınlaştırmanın önündeki en mühim psikolojik barikat, kâğıt üzerinde çelişki gibi görünse de kendini "Atatürkçü" olarak tanıtan zevattır. Samimi olanlarını

tenzih ederek söyleyelim, müteselsil askerî darbelerin nedense hep Atatürk adına yapılması, şu anda suç töhmeti ile yargılanmakta olan bir topluluğun anlamlı bir şekilde kendi zihinlerindeki Atatürk'e bol bol atıfta bulunmaları, Atatürk'ü, siyasi partiler seviyesinde "siyasi" bir figür durumuna getiriyor ve buna kimsenin hakkı yok; üzerinde millî mutabakat sağlanan müşterekler, herkesin kendinde bir sahibiyet duygusu uyandırabilecek hâliyle takdim olunmalıdır.

Netice itibariyle Atatürk'ün kurduğu bir devletin vatandaşlarıyız ve bu ülke, Atatürk'ün murad ettiği gibi çağdaş dünyayı yakından takib etmek azmiyle gelişip serpilmektedir. Atatürk'ün en büyük inkılâbı saymamız gereken Laikliğin, çoğulcu bir toplum için ne kadar gerekli bir sosyal ve medeni enstrüman teşkil ettiğini şu günlerde hepimiz daha iyi fark ediyor ve laiklik kavrayışında da çağdaş dünya ile hemâhenk olmanın zaruretini kabul ediyoruz.

Atatürk, her inkılâpçı gibi sosyal değişmenin "vakit geçirmeden", hatta, "derhal" gerçekleşmesi gerektiğini düşünen bir zihni kavrayışa sahipti; yeni devletin temel esasları üzerinde tedirgin bir hassasiyet gösteriyordu, aceleciydi ve hiç şüphe edilmez ki milletine hürmet ve muhabbetle bağlıydı. Atatürk'e, onun aynı zamanda bir siyaset adamı olduğunu, yayıp ettikleriyle bir destânın veya mitolojinin değil, "sosyal tarih"in çerçevesinde mütalaa edilmesi gerektiğini unutmadan, gerektiğinde ardniyetsiz fakat ilmî terbiyenin yönlendirdiği tenkid kıstaslarıyla, ama daima anlamaya çalışarak yaklaşmalıyız. Atatürk'ün hâtırasına gösterilecek en büyük hürmet, onu kendi devrinin tabii şartları içinde değerlendirip anlamaya çalışmak olacaktır; hâtırasına en büyük kötülüğün nasıl yapılabileceğini ise anlatmaya lüzum yoktur; bu yaklaşım, Atatürk'ü bir mitoloji kahramanı, bir üstün insan yapmaya çalışırken abartının dozunu kaçırıp sonunda demokratik yolla iktidar olmaktan ümidi kesmiş küçük toplulukların, antidemokratik hezeyanların kalkanı hâline getirdi.

Hayır, hiç şüphesiz Atatürk çok daha fazlasını hak ediyor ve onu milletin mânidar bir müştereği olmaktan uzaklaştıran her daraltıcı yorum, hâtırasını biraz daha zedeliyor.

Atatürk; asıl şimdi!

'Dalaş' diyalogları

Takriben bir haftadan beri polemik piyasasında gözle görülür bir hareketlilik göze çarpıyor. Başbakan'ın icabet ettiği yemekli ev toplantısından gazetelere akseden yaralayıcı ve suçlayıcı lafızların en akılda kalanları şöyle bir hatırlayalım:

"Hürriyet yakasının Burhan Altıntop'u olmak, Majestelerinin karikatüristi olmak, Türk düşünce hayatının Recep İvedik'i olmak, vekilharç kadın, gönüllü nedime olmak, İmam Hatip okulu mezununun teki olmak, Bayan İvedik olmak, Sıraselviler kontesi olmak..."

Az önce "polemik" kelimesini kullanmıştım galiba; polemik kavramına burada biraz haksızlık ettiğim kanaatindeyim; "ağız dalaşı" demek daha doğru. Ağız dalaşı fakat insaf ile teslim edelim ki hayli nükteli yakıştırmalarla estetize edilmiş bir sözlü mübâreze ile karşı karşıyayız. Özellikle Hürriyet yakasının Burhan Altıntop'u ve Türk düşünce hayatının Recep İvedik'i benzetmeleri zekîce espriler; en azından eğlendirici.

Ne var ki aynı nükteli sözle muhatabını gıdıklama endişesini, şu günlerde bütün ateşiyle devam etmekte olan bir başka ağız dalaşının muhataplarında göremiyoruz. İlk örneğimizde taraflar, birbirini asilzâdelere mahsus bir centilmenlik edâsı içinde beyaz dişler ve beyaz eldivenli ellerle incitmeye çalışırken az sonra sunacağım dehşetli mübârezede çok başka bir üslûp ve terminoloji ile karşılaşıyoruz; bu kavgada düello kaideleri, centilmenlik kuralları veya ceza sahası içinde yapılmaması gereken on kusurlu hareket tarzında engelleyici müeyyideler yok, bilakis hiçbir kuralın işlemediği kafes dövüşü gibi bir şey bu.

Kavganın tarafları hakkında kimlik belirtici bir mâlumat vermeyeceğim zira şair buyurmuştur ki, "Hata vü savab cedveline lüzum göstermedik / Zira farkeyler ânı şehrimizin nüktedanları..."

Kavga, bir yazarın bir başka yazarı, içinde aşağıda zikredilen kelimelerle eleştirmesiyle başlıyor. İşte o ibâreler: "Sayın bay olmak, ilahiyatçı olmak, Allah'ın ayetlerini ucuza satmak, zerre kadar ağırlığı olmamak, şöhreti kazibe sahibi olmak, nefs-i emmareyi tatmin; ahireti berbad etmek, Deccal olmak, kezzab olmak, satır arasında kendini peygamber göstermek, bâtıl ve sapık inanç ve görüş sahibi olmak, Kur'an'ı nefsani heves ve re'yle yorumlamak, Sünneti devre dışı bırakmış olmak, yeni bir din türetmeye yeltenmek, parayı çok seviyor olmak, dâl ve mudil olmak; gurur ve kibir sahibi olmak, halkı aldatmış olmak, yıllarca insî bir şeytan gibi hareket etmek, din düşmanlarıyla işbirliği yapmak..."

Buna mukabil eleştiriye uğrayan öteki yazar açıyor ağzını, yumuyor gözünü, başlıyor saydırmaya:

"Dişleri dökülmüş olmak, gözünün nuru uçmuş olmak, fesat ve gıybet yaratığı, hurafe soytarısı, emperyalizm uşağı olmak, diyalog düşmanı, saldırgan, ikiyüzlü varakpârede yazıyor olmak, namussuzluk, ahmaklık, haysiyetsiz, yobaz, ruhu, idraki, vicdanı, insanlığı, insafı ve hayvanlığı olmamak, hurafeci olmak, örtülü şirk hamallığı yapmak, gayrımüslim okulunun önünden geçmek, kara cahil hurafe soytarısı olmak, iblisane siyaset gütmek, halkın duygularını sömürmek, düşük adam olmak, hurafeci, echel arkadaşlar edinmek, kıskanç olmak, marazi nankör olmak, kancık bir eda ile kıvırıp durmak, mertçe, yiğitçe konuşmamak, Şintoist olmak, ecdada ulemaya tapmak, kara yürekli ebleh olmak, echel yobaz olmak, saplantılı olmak, jurnalcilik yapmak, echel adam olmak, ruh dedesi emperyalist papaz olmak, mezhep imamına ihanet etmek, müfteri olmak, kurumuş tezek gibi bir müfteri olmak, şerir zihniyetli olmak..."

...

Siz şimdi müsabakanın skorunu merak edersiniz; bilmiyorum çünkü maç hâlâ devam ediyor!

İz Tv'de vitamin var!

Beykozlu Şahin Hoca'yı tanır mısınız? Tanımazsınız; az sayıdaki Beykozlu ve sporcu hariç, Şahin Hoca'yı kimse tanımaz. Kolaylıkla tahmin edeceğiniz üzere, yarım saat öncesine kadar ben de tanımıyordum; çalışmaktan bunalınca kendime güzel bir çay demleyip İz Tv'yi açtım.

"Hayatın Notları: Beykozlu Şahin Hoca" diye bir program. Oturup bir güzel seyrettim ve harcadığım yarım saat için İz Tv'yi kuranlara, bu belgesele emek verenlere şükran duydum.

Uydu ve diğer yayın platformlarını ucuca koyunca sayısı yüzü hayli geçen Türkçe kanal seyretmek imkânımız var; bunların içinde belgeselciliği ve belgesel yayınını kendine "iş" edinen sadece İz Tv. Düşünüp taşınıyorum diyorum ki, "Türkiye'de sadece belgesel yayınlayarak bir televizyon kanalını ayakta tutmaya çalışan kişi ya çok zengin, ya mecnûn ya da belgeselciliği çok seven bir meraklı olmalı!" Bu işe biraz bulaşmış herkes, bazı kalantor kurumların siparişi üzerine çekilen belgeseller hariç, bu işten iflâh eden kimse olmadığını çok iyi bilir.

Şimdi tekrar soruyorum; belgesel seyrediyor muyuz? Sizin yerinize ben cevap vereyim müsaadenizle, "belki seyredeceğiz ama bulamıyoruz ki!" Ee bulsak seyreder miyiz?

Yine ben cevap vereyim: Seyretmeyiz, sıkılırız; çünkü belgesel eğlendirmez, bilgi verir, herhangi bir olayı, nesneyi, kavramı, süreci belgelendirir. Belgesel "meraklı" insanlara hitab eder...

-Ne yani biz meraksız mıyız? Meraklıyız elbette; hem nasıl? Merak derecemizi göstermek için televizyonlarda hangi programların seyredilme rekoru kırdığına, gazetelerin web sayfalarında en çok hangi linklerin tıklandığına göz atmak kâfi. Bize meraksız diyenin ağzı gözü çarpılır da tekkenişîn tavasına dönüverir.

Beykozlu Şahin Hoca (Köktürk) bir beden eğitimi öğretmeni imiş; Allah ömür versin, hâlâ yaşıyor, tevellüd 1924. Beykoz'da Atatürk'ten gayrı büstü dikilen tek adam. Belediyenin spor salonuna da ismi verilmiş. Ne mutlu ona ki DSP'li belediyenin verdiği ismi, halefi AKP'li belediye te'yiden taçlandırmış. Seyrettiğim belgeselin metnini yazan Nazım Alpman sansursuz.com sitesindeki yazısında diyor ki, "Öğrenciler [Beykoz Ortaokulu'nda] spor akademisi düzeyinde aktivite göstermek zorundaydı. Şahin Hoca'nın öğrencileri[nin) iyi krosçu, iyi yüksek atlamacı, iyi uzun atlamacı, iyi basketbolcu, iyi voleybolcu özetle "makul düzeyde süpermen" olmaları gerekiyordu!" ve ardından ilave ediyor, "emek verdiği öğrencilerden istediği minik bir şey vardı; şampiyonluk!"

Vaktiyle bu Beykozlular İstanbul şampiyonluklarında öteki ilçelere nal toplatmışlar; sebebi bu adam: Şahin Hoca!

Kamera bir Beykozlu'ya çevriliyor, diyor ki adam: "Şahin Hoca'dan çok şey öğrendik; evvela bir işi isteyince yapabileceğimizi öğretti bize". Minik bir sır.

Belgeselde Beykoz Ortaokulu'nun metrûk ve perişan halini de gördüm, içim cız etti. Mülkiyeti hangi kurumun ise ihyâ ediverseler de Şahin Hoca bir daha sevinse.

Reklâma giriyor farkındayım ama, "o paralı yayın platformu"na abone iseniz, 88. Kanalını sıkça ziyaret ediniz. Sıkılmayacağınızı garanti ederim. Belgesel yapmak, eskilerin tâbiriyle neredeyse "meccâni", hatta zararına bir iş; yayınlamaya gelince, korkarım üste para bile veriyorlar; yani biz İz Tv'yi çokça seyredersek kanalın sahibini, yapımcıları zengin edecek değiliz; sadece onlara mânevi bir lezzet duygusu telkin edeceğiz; daha iyisini, daha güzelini yapmak için daha çok didinecek, arkalarında kendilerinden sonra da yaşayacak çok değerli "belge"ler bırakacaklar.

Belgesel seyrediniz; asıl vitamin belgeselde var.

Kutsal masa

Ne kadar ayıplasanız haklısınız; bir haftadan beri resmen dalga geçiyor olmalıyım ki, şu meşhur "Lozan Masası" haberini atlamışım.Haber şöyle: İsviçre Konfederasyonu Başkanı Pascal Couchepin, Türkiye'yi ziyaret etmeden önce Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'e güzel bir jest yapmak istemiş ve ellerini çenesine dayayıp, "Acaba ne yapsam Türkleri çok sevindiririm?" diye hayli düşündükten sonra Lozan Antlaşması'nın imzalandığı masayı hediye etmeye karar vermiş.

Cumhurbaşkanı Gül ise, "Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuna sahne olan bir masa. Bizim için manevî değeri tabii ki büyük olan bir anı. Tabii ki bu, Türkiye'de depoda durmayacak, Türkiye'de en güzel şekilde sergilenecek." diyerek teşekkür etmiş.

Anladığım kadarıyla biz, "Bu masayı ne yapacağız, nereye koyacak, nasıl sergileyeceğiz; bu masaya en lâyık bina, en yaraşır mevkii hangisidir?" diye düşünüp dururken Vakit Gazetesi, mezkûr masanın resmini basıp, "İşte ihanet masası!" diye ortalığı velveleye verip Cumhurbaşkanı'nı, "Bu masayı niçin kabul ettiniz?" diye eleştirince ortalık karışıvermiş.

Her türlü karışıklıktan rejim aleyhtarı bir rutûbet hissesi çıkarmasıyla mâruf anamuhalefet partimiz, kutsal masanın, otobüste unutulmuş bir eşya gibi ortalık yerde sahipsiz kaldığını görünce dayanamamış; bu armağanın Türkiye'de çok büyük ilgi, heyecan, sevinç yaratacağını umut eden CHP'lideri Baykal, açmış ağzını yummuş gözünü:

"Sayın Cumhurbaşkanı Gül, bu masa ile ilgili olarak düzenlenen törende masa için teşekkür etmeyi unuttu. Danışmanları bunu hatırlatınca (Ha... Bir de masa var. Teşekkür etmem

gerekiyor galiba) diyerek teşekkürleri ifade etti. Daha sonra bazı basın organları bu masaya "bir ihanet masası" dediler. Yani Lozan Antlaşması'nı bir ihanet antlaşması olarak gördükleri anlaşıldı. Daha sonra Çankaya'da Cumhurbaşkanlığı Köşkü'nden bu masaya Köşk'te yer bulmanın mümkün olmadığı, bu masanın nerede bulunacağına ilgili bakanların bir komisyon kurarak karar verecekleri açıklandı. Şu anda masa sahipsizdir, nerede duracağı belirsizdir. Boşlukta kalmıştır konu. Oldukça da süre geçmiştir. Bu bizi çok rahatsız etti. Üzüldük. Çünkü Lozan Antlaşması, Türkiye'nin uluslararası meşruiyetinin bütün dünya tarafından kabul edildiği bir anlaşmadır. Ülkenin varlık sebebi, Türkiye'nin vicdanıdır. Birinci Dünya Savaşı'nı bitiren antlaşmaların hiçbiri yürürlükte değil, sadece Lozan Antlaşması yürürlükte kalmaya devam ediyor. Bugün için anlaşmanın büyük değeri vardır. Bütün tartışmalar oraya gelip dayanmaktadır; bu masaya gösterilen tepkinin aslında bu antlaşmaya yönelik bir hazımsızlığı, bir tepkiyi yansıttığını üzüntüyle görüyorum." diyen Baykal, bu çerçevede CHP olarak kamuoyuna bir açıklama yapmayı kararlaştırdıklarını ifade ettikten sonra bombayı patlatmış:

"Bu masaya CHP olarak biz sahip çıkmaya hazırız. Bu CHP'ye yakışır. Bunu imzalayan ikinci Cumhurbaşkanımız ve ikinci genel başkanımız İsmet İnönü'dür." dedikten sonra yeni bir genel merkez inşa ettiklerini ve burada müze ve arşiv geliştirme konusunu ciddiyetle ele aldıklarını kaydeden Baykal, "Bu masaya layıkıyla sahip çıkacak noktadayız. Eğer bu konuda Türkiye'de devletin, bürokrasinin sahip çıkmakta bir sıkıntısı varsa, CHP olarak bu masaya talibiz. Onu en iyi şekilde korur, muhafaza ederiz. Vatandaşlarımızın bunu en iyi şekilde izlemelerini, görmelerini sağlayacak şekilde teşhir ederiz." diye konuşmuş.

Muhtemelen demecinin tam da burasında, "Yahu, koca anamuhalefet partisi işi gücü bıraktı, dört bacaklı bir masayla uğraşıyor." diye dalga geçecek aymazlara malzeme vermemek için Sayın Baykal, sözlerine şöyle devam etmiş: "Önemli olan masa değil Lozan Antlaşması'nın bizatihi kendisidir. Kamuoyumuzu Lozan Antlaşması'nı ve Lozan Antlaşması'nın imzalandığı o masaya sahip çıkmaya, bu bürokratik ilgisizliğe, vurdum duymazlığa bir an önce son verilmesini talep etmeye çağırıyorum. Kendi tarihimize karşı, değerlerimize karşı bu vurdum duymazlık gerçekten çok incitici ve üzücüdür. Buna bir an önce son vermek lazım. Biz bu konuda harekete geçmeye hazırız. Kamuoyumuz da bu konuya sahip çıkmalı, destek olmalıdır ve bir an önce Lozan masasının sahipsiz olduğu gibi bir izlenim ortadan kaldırılmalıdır."

Yazıyı buraya kadar okumayı başardıysanız sizi kutlamak isterim çünkü insan yoruluyor. Zannedersiniz ki İsviçre Konfederasyonu Başkanı Pascal Couchepin, bize dört bacaklı bir masa değil de nükleer atıkla dolu bir gemi dolusu varil göndererek ülkeyi içerden çökertmek gibi hain bir tertibin içindedir. Ne münasebet; sadece basit bir iyiniyet jestinde bulunmak istemiş Mösyö Kuşepen (Bilenlere sordum; öyle okunması lazım geliyormuş).

Bir dakika beyler, bir dakika! Önce şu İsviçre'nin yönetim şekline bakalım hele. Ansiklopedi'nin söylediğine göre bu adamlar henüz Cumhuriyet'in nasıl bir fazilet rejimi olduğundan bile habersiz görünüyor; İsviçre 1848'den beri Konfederasyonla yönetiliyor, yani bir Cumhurbaşkanları bile yok ve biz oturmuş bunların gönderdiği masayı nereye koyacağımızı tartışıp birbirimizi tırmalıyoruz.

Bilirim aldırış eden çıkmaz fakat ben hükümetin yerinde olsam masayı olduğu gibi CHP Genel Merkezi'ne zimmetler, sonra da bir kenara çekilip parti içi muhalefetle Baykalcılar arasındaki "kutsal masa" polemiğini seyrederdim.

Masa da masaymış ha!

Türk

Bundan yıllarca önce, yaşadığım şehrin nüfus müdürlüğüne tanıdık biri tayin edilmişti. Ziyaretine gittiğimde müdürlüğün eski yazılı kütük defterlerinden bahis açılınca merak ettim; merkez mahalleler nüfusunun kaydedildiği ağır ve kalın ciltlerden birini getirtti, hemen merakla baba mahallemin bulunduğu sayfaları açtım, dedemi, dedemin babasını ve onun babasının babasını buldum, itina ile bir kâğıda kaydettim. Eve dönünce, o günlerde henüz sağ olan annemin de yardımıyla ailemin bir soyağacını çıkarmaya başladım. Bu soyağacındaki en kadim ata, dedemin dedesi idi; daha gerisi yok, çünkü şehir merkezlerinde nüfus sayımı II. Mahmut zamanında başlatılmış.

Mustafa, Abdulaziz, Hüseyin gibi sade isimler ne mânâ ifâde eder; doğrusu pek az şey. Bu isimler, sahiplerinin çok büyük ihtimâlle "İslâm" olmaları haricinde -asâlet, vâriyet, etnik menşe', soy-sop vb.- bize bir şey anlatmaz. Etnik soy-sop bilgilerinin izini sürmek için köyler bazen şehirden daha elverişli yerlerdir. Hâsılı hangi soydan, hangi uruktan (sülaleden) geldiğimi öğrenmem için bulabildiğim resmî ve kulaktan derleme mâlumat, "tatminkâr" olmaktan uzaktı. Zaten o soyağacını sonradan kaybettim ve bu kayba üzüldüğüm de söylenemez.

Bu durumda ben de anayasal çerçevede taşıdığım mensubiyet ismini benimsedim: Türk vatandaşlığı ve dolayısıyla Türklük. Gördüğünüz üzere ne kadar safkan veya asîl bir Türk olduğum hakkında doyurucu verilere ulaşamamıştım; aksine bir karîne olmadığı için kendimi böyle kabul ettim. Bu kabulü hiçbir zaman etnik bir verâset dâvâsı şekline dönüştürmek aklımdan geçmedi; bilakis Türklüğü, ait bulunduğum vatandaşlar topluluğunun ortak medeniyet dairesinin ismi olarak benimsedim; yani mensup bulunduğum medeniyet dairesi

içinde bulunan uzak atalarımın (ki bunların izlerini tarihî belge ve kayıtlarda sürmek daha kolay ve mümkündü) hikâyesi ile ilgilendim.

Ne var ki tarihte Türklüğün izini sürmek öyle kolay bir iş sayılmaz. İnsanların, "Evet, ben Türk'üm" cümlesini kurabilmesi, siz bilemediniz bir asırlık bir geçmişe dayanıyor; onun öncesinde insanlar kendilerini mensup oldukları dinin "millet"iyle tarif etmişler, siyasi mânâda ise Osmanlı tebâası sayıldıkları için, kendilerine Osmanlı ailesinin özel ismiyle nitelemişlerdi.

Türk olmayı genç iken başıma konabilecek en büyük talih kuşu saymıştım; şimdi öyle düşünmüyorum. Türk olmak benim için bir mazhariyet veya lütuf değil, sadece bir veridir. Ne iftihar, ne utanç; ne üstünlük ne aşağılık hissi; zira hepimiz biliriz ki doğumla kazanılan vasıflar hiç önemli değildir; doğumdan sonra kişinin yapıp-ettikleri daha önemli ve anlamlıdır. Böylece benim için Türklerin (tabii ister istemez Osmanlıların) tarihte yapıp ettikleri daha çok öne çıktı. Ecdâdın askerî başarıları, övünç vermek için anlamlı bir başlangıç olabilirdi fakat "millî tarihçilerimiz"in zaferleri yaldızla çerçevelerken yenilgileri pek önemsemedikleri, talihsizlik, ihanet gibi dış tesirlere bağlamaya kalkıştıklarını görünce canım sıkıldı. Üç aşağı beş yukarı zaferler kadar mağlubiyetler de vardı ve hattâ bugünden hareketle bir çetele tutacak olursak mağlubiyetlerimiz, bugünkü ahvâlimizi daha çok etkilemişlerdi.

Öyleyse daha ciddi ve mânidar bir kıstasa ihtiyacım vardı: Ecdâdım sanatkâr mıydı, ticaretle, zanaatlerle, üretimle araları nasıldı, yönetim işlerinde kayda değer bir maharet sergileyebilmişler miydi, eğitim konusuna nasıl bakmışlar, neler yapmışlardı, şehircilikte, hukukta, asıl önemlisi ilimde ne derece muvaffak olmuşlardı?

Bu sorulara cevap ararken, gençlik yıllarındaki toy milliyetçiliğin giderek solgunlaştığını hissettim: "Milliyetçilik" kelimesinin yerini "Medeniyet" almaya başladı, çünkü medeniyet, milliyetçilikten daha geniş kapsamlıydı. Bu kelimenin içine ille de yüksek insânî vasıflar, idealler ve başarılar koymak gerekiyordu. Burada "kavmiyetçilik"in ilişebileceği bir menfez yoktu, çünkü kavmiyetçilik yani Türk milliyetçiliği, Osmanlıların ve Selçuklu Beyliklerinin yapıp ettiklerini değerlendirebilmek için bize sağlıklı ve yeterli bir araç sunmuyordu. Öyleyse yapılan yanlışların ve doğruların gerçekleşmesinde hangi niteliğin âmil olduğuna dikkat kesilmek lâzımdı.

Konuya "Medeniyet" çerçevesinden bakmak zarureti, kavmiyetçilikten daha etraflı araçlara, daha yüksek enerji ve emeğe ihtiyaç gösteriyor.

"Türk olmak" meselesine yeniden dönelim: Türkiye Cumhuriyeti'nin anayasal vatandaşı olarak Türkler, geniş ve büyük bir etnik kitleyi ifade etmiyor; zaten pek azı hariç, kendini Türk olarak niteleyenler, etnik menşe'lerinin izini sürmek için yeterli verilere sahip değiller. Bu çerçevede Türk olmak kâğıt üzerinde hukuki, zihin planında psikolojik bir fenomendir. Vatandaşlık hakkını kazanmış herkes Türk diye nitelenir ve bu nitelemenin "Amerikan",

"Alman", "İngiliz", "Belçikalı" gibi sair anayasal vatandaşlık türlerinden bir farkı yoktur. Yeni devlet kurulurken Osmanlı ismini kullanmak artık mantıklı olamayacağına göre Mustafa Kemal Paşa devletin adını Türkiye Cumhuriyeti, vatandaşların sıfatını ise "Türk" ismiyle niteledi. Türkiye Cumhuriyeti, bazılarının sandığı gibi Türk etnik nüfusuna dayalı bir devlet olmadı, hâlâ da değildir, bu yüzden zannedilenin aksine Türkiye'de hakikaten Türk etnisitesinden geliyor olmak kimseye fazladan avantaj veya mazhariyet vermez. Ne var ki bu cümle, "herkese eşit davranıldı" iddiasını ihtiva etmiyor elbette.

Mustafa Kemal Paşa, işte o kritik noktada doğru bir tesbitte bulundu, yeni devlete ve topluma, milletler camiası içinde bilinen, Batılı kaynaklarda XV. yüzyıldan beri kullanılagelen bir isim vererek Türk isminin toplum arasında benimsenip yaygınlaşmasına hizmet eden kültür politikaları üretti. Bugün, "ben Türk menşe'inden değilim, benim farklı bir mensubiyetim var ve Türk ismi beni rahatsız ediyor" diyenler, devletin etnik bir çekirdeğe sahip olmaması konusunda haksızlık ediyorlar. Hele hele "Millî Mücadele'ye biz de destek vermiştik, anayasaya bizim de kurucu ortak olduğumuz yazılmalı" tezini savunanlar, aslında nasıl bir devlet modeli tasavvur ettiklerini bilmiyor görünüyorlar; bu, ABD'nin dipçik zoruyla Irak'a dayattığı yeni devlet ve anayasa modelidir ve Irak'ta asayişi hâlâ ABD askerleri sağlıyor. Türkiye ise 85 senedir -beğeniriz-eleştiririz-, kendi dinamikleriyle ayakta duran egemen bir devlettir. Irak benzeri bir anayasa yapmak, kurulu unsurların adını tek tek zikrederek küçük özerklik adacıkları ihdâs etmek, idari ve hukuki otonomiler bahşetmek ne etnik Türklere, ne diğer topluluklara mutluluk ve huzur verecektir. Devletin ismindeki "Türkiye" lâfzından rahatsızlık duyanları anlamakta mâzurum; kültürel haklar için mücadele etmekle, mikromilliyetçilik hezeyânlarında savrulup düpedüz ayrılıkçılık yapmak arasındaki fark artık anlaşılmalıdır.

Devletin adını kafaya takmak yerine bu devletin üretkenlik, çağdaşlık, temel haklar ve demokratik kalitesini yükseltmek için yapıcı bir işbirliğine ihtiyacımız var. Anayasamız, bütün vatandaşlarına eşitlik vaadediyor; öyleyse devletin yapısıyla uğraşmak yerine eşitlik ülküsünü gerçekleştirmek için güçbirliği yapmak daha samimi bir yaklaşım olacaktır.

Tırnak içindeki 'Kürdistan'

Geçtiğimiz cumartesi günü, eğitim tarihimize yeni bir satır başı açıldı. Türkler, Ortadoğu coğrafyasındaki ilk Türk üniversitesini, Kuzey Irak'taki Bölgesel Kürt Yönetimi'nin en büyük şehri Erbil'de kurdular.

O gün orada, Işık Üniversitesi'nin açılış konuşmalarının yapıldığı salonda dinleyiciler arasındaydım; o bakımdan bu haberin Türkiye'de nasıl yankılandığını bilmiyorum fakat Ortadoğu'nun en itibarlı haber kanalı El Cezire'de bu hadisenin günler öncesinden altı çizile çizile vurgulandığından haberdarım.

Açılış törenine Türkiye'den gelen bir parlamento heyetine ilaveten, Erbil'deki Bölgesel Kürt Yönetimi'nin Başbakanı Neçirvan Barzani'nin de katılarak çok sıcak ve ümitvar bir konuşma yapması ve Türkiye'nin Musul Başkonsolos Vekili Ahmet Yıldız'ın, Dışişleri Bakanı Ali Babacan'ın mesajını okuması, Ortadoğu diplomasisinde önemli bir gün olarak kayıtlara geçti. Bilindiği gibi Türkiye, resmî ismiyle Irak'taki Kürdistan Bölgesel Hükümeti'ni henüz resmen tanımadığı için diplomatik temsil yeri olarak, Bağdat'taki merkezî hükümet bölgesinde bulunan Musul'u tercih ediyor. Bir Türk diplomatının "Kürdistan"a resmen geçerek resmî bir törene katılması bu açıdan büyük önem ve anlam taşıyor.

Kürt dostlarımız, şu yazının üslubundaki mütereddid ifadeleri çoktan fark etmiş olmalılar; mesele kısaca şu: Türkiye, Irak'ın kuzeyindeki Bölgesel Kürt Yönetimi'ni kısaca "Kürdistan" olarak adlandırmıyor; o yüzden ne zaman bu kavramı kullanmak gerekse ya kısaca "Kuzey Irak'taki yönetim" veya tam ismiyle "Irak'ın Bölgesel Kürdistan Hükümeti" tamlaması tercih ediliyor. Bu ifade tutukluğu, Erbilli Kürtleri açıkça üzüyor fakat anlayışla karşılıyorlar. "Kuzey Irak" tabiri hakkında fıkra bile üretilmiş -ki hadisenin gerçek olduğunu söyleyenler de var-: 14 yaşındaki bir kız, Erbil yönetiminin verdiği pasaportla Türkiye'ye giriş yapmak isterken bizim polis, çocuğa adını soruyor. Kızın adını ebeveyni meğerse kuruluş günlerinin heyecanı ile Kürdistan koymuşlar. Kızcağız da "başıma iş açılır" endişesiyle şu cevabı veriyor,

-Kuzey Irak!

Anlatıldığı her yerde kahkahalarla karşılanan bu hadise, -yine o gergin ifade ile- "Bölgesel Kürt Yönetimi"nin durumunu da özetliyor: "Kürdistan" henüz çiçeği burnunda bir genç kız. Gelişip serpiliyor fakat başında bin türlü sıkıntı var. Anayasal mânâda henüz egemen bir devlet değil; şeklen Bağdat'a bağlı fakat pratikte egemen bir devlet gibi organize olmuş. Görünen o ki, tırnak içinde, "Kürdistan"ın bağımsız ve hür bir ülke olarak tanınması "görünen köy" mesâbesinde bir olgudur; ne var ki Türkiye açısından bu olguyu henüz hazmedilmez kılan en büyük faktör, PKK ve terörü siyasi alet gibi benimseyen Kürtlerin sert tutumudur. Bana öyle geldi ki, silahlı terör tehdidi izâle edilebilse, Türkiye, en yakın komşusu, hatta akrabası mevkiindeki "Kürdistan"ı tanımakta ve ona destek çıkmakta hiç de isteksiz davranmayacaktır.

Evet, bu yazıya sinen diplomatik dil benim üslûbum değil ama durum kısaca böyle. "Kürdistan"da sıcak bir alaka ile karşılandık; güzel insanlar tanıdık; yakın ilgi ve muhabbet gördük; yeni yeni Kürt ahbaplar edindik; gecenin geç saatlerine kadar hararetli ama samimi sohbetlerde bulunduk. Nasib olursa önümüzdeki günlerde bu tesbitlerimi birkaç uzun yazı serisi halinde sizlerle paylaşmak istiyorum.

Şimdi bu yazının ikinci cümlesine dönmek istiyorum; oradaki "Türkler" ibaresini lütfen "Şu bizim çılgın Türkler" diye okuyunuz; inanınız ki, Türkiye'den yola çıkarak dört iklimde dünya

çocuklarına eğitim hizmeti veren o gönüllü öğretmenler kadrosu gerçekten çılgınca işler yapıyor ve o ünlü tamlamanın içini bu defa hamâset yerine bilim, iyi niyet, vakar, enerji, feragat ve aşkla doldurarak, bilinen "Türk" imajına gülümser ve pozitif bir edâ katıyorlar. Ben bu çılgın Türk öğretmenlerini çok seviyorum; siz de dualarınızla bu çılgın çocukların feragatine mânen destek olunuz.

Karşılıklı önyargılarımızı kırmamız şart

Kuzey Irak'a gidiyorum' deyince dostum bunu önce şaka sandı; ciddi olduğumu anlayınca, "boşver gitme; oralar karışık" dedi. Sustum. Bunun üzerine, "sen bilirsin fakat gitmesen iyi olur; ne işin var oralarda" diye tedirginliğini bana bulaştırmaya çalıştı.

Hepimiz biliyoruz ki dostum, bu kanaatinde yalnız değil: Kuzey Irak'ta olup bitenler hakkında pek azımızın sarih bir fikri var; işin açıkçası seyahatten önce ben de bu topluluğun içindeydim; bu yüzden Gazeteciler ve Yazarlar Vakfı'ndan sevgili dostum Erkam Tufan Aytav'ın teklifini duraksamadan kabul ettim. Gezi programımızın odağında Erbil'de yeni kurulan Işık Üniversitesi'nin açılışı vardı, sonraki üç gün içinde Kerkük ve Süleymaniye'yi gidip görecek, oradaki gazeteci ve yazarlarla, yörenin siyaset adamlarıyla tanışıp sohbet edecektik.

Program, etrafımızda nelerin olup bittiğini bir de gözüyle görmek isteyen herkes için reddedilemeyecek kadar câzipti. Star Gazetesi'nden Ardan Zentürk, CNN Türk'ten Gürkan Zengin ve Suat Toptaş, Birikim grubundan Ömer Laçiner'in de katıldığı gezimiz, 21 Kasım Cuma günü sabahın ilk ışıklarıyla başladı. İki saat süren uçak yolculuğundan sonra üzerinde Irak Hükümeti'nin Bölgesel Kürt Yönetimi'ne (Kurdistan Regional Government of Iraq) ait bayrağın çekildiği havaalanı binasına yaklaşırken tedirginlik duymadığımı söylersem yalan olur; gümrük polisinin kontrolünden geçtikten sonra pasaportumdaki damgayı dikkatle inceledim: Türkiye Cumhuriyeti tarafından resmen tanınmamış olsa da, varlığı uluslararası camiada henüz tartışmalı görünse de, adında "Kürdistan" bulunan bir yönetimin hudutları içindeydik artık.

ÇOK BAŞLI, ÇOK PARÇALI BİR ÜLKE: IRAK

Adı ne olursa olsun, burası tarihçiler ve siyaset bilimcileri bakımından çok zengin bir laboratuar ortamı sunuyor. Adım attığımız her yerde rastladığımız tüfekli tabancalı güvenlik görevlileri, birbirine benzemez üniformaları ve vücut dilleriyle buralarda esaslı bir güvenlik ve otorite problemi olduğunu açıkça hissettiriyordu. Nitekim Kürdistan yönetimi, dışarıya karşı tek parçalı bir bütün gibi görünmesine rağmen şu anda Irak Cumhurbaşkanlığı görevini sürdüren Celal Talabani'nin Kürdistan Yurtsever Birliği (KYB) ile, özerk Kürt yönetiminin Cumhurbaşkanı Mesud Barzani'nin Kürdistan Demokratik Partisi (KDP) arasındaki koalisyonla yönetiliyor. Bizim anladığımız manada bir başkenti yok; bakanlıkların bir kısmı

Barzani egemenliğinin açıkça hissedildiği Erbil'de, diğer kısmı ise Talabani'nin nüfuz bölgesinin en büyük şehri Süleymaniye'de bulunuyor. Bakanlıklar, müsteşarlıklar, genel müdürlükler, valilikler kabaca "bir senden, bir benden" esasına göre düzenlenmiş anayasa hükümleri gereğince unsurlar arasında paylaştırılmış. Tırnak içinde "Kürdistan"ın statüsü, Irak'ın Bağdat'taki merkezî hükümetiyle yakından ilgili. Kuzey Irak yönetimi şeklen hâlâ Bağdat'a bağlı bir otonom bölge özelliği göstermekle beraber, bölgede, "biz bayrağıyla, sınırlarıyla, milli parası, bürokratik düzeni ve ordusuyla aslında tam teşekküllü bir devletiz" havası açıkça hissediliyor. Kuzey Irak'ta açıkça dile getirilmese de en büyük endişeyi, Irak'tan çekilme arzusunu takvime bağlayan ABD'nin çekilmesiyle oluşacak otorite boşluğu teşkil ediyor; ikinci endişe ise Kerkük'ün statüsü. Merkezî Irak hükümeti, Kerkük'ün Kuzey'in etki sahasında kalmasına rıza göstermiyor; çünkü Kerkük petrolü vazgeçilmeyecek kadar değerli bir tabii kaynak. Kuzey Iraklı Kürtler ise şimdilik doğrudan kontrol ettikleri Kerkük petrolünden vazgeçmeye razı görünmüyorlar. Kerkük'ün durumu, Türkiye'yi de yakından ilgilendiriyor ve Türkiye, Irak'ın toprak bütünlüğü politikasını açık açık savunurken, Kerkük'ün Kuzey'e bağlanmasını hoş karşılamayacağını da önemle vurguluyor. Merkezle Kuzey arasına sıkışan Kerkük'ün hali tam içler acısı: Şehir, gördüğümüz diğer şehirlere nisbetle kabaca bakımsız bir mülteci kasabasını andırıyor. İmar ve altyapı çalışması neredeyse yok gibi bir şey. Kerküklü Türkmenler, Kerkük'ün demografik yapısına Kürtler tarafından müdahale edildiğini, Türkmenlerin mülkiyetindeki toprakların, tapu kayıtlarının tahrib edilmesiyle göçmen Kürtlere verildiğini, ötedenberi bir Türkmen bölgesi olarak tanınan Kerkük'ün kimliksizleştirildiğini öne sürüyorlar. ABD'nin çekilmesi, Irak için yeni bir sürecin başlangıcı anlamına geliyor. Önceki seçimleri boykot eden Sünni Arapların bu defa seçimlere katılacak olmasıyla Kürtlerin Bağdat yönetimi üzerinde kurduğu avantajların azalacağı hesabı, bu denklemin en önemli tarafını teşkil ediyor.

Bugüne kadar Erbil adıyla tanınan ama Kürt yönetiminin ısrarla Hewler diye isimlendirmeye çalıştığı Erbil'de ilk günümüz okul ziyaretleriyle geçti. Kuzey Irak bölgesinde 1992 yılından beri eğitim veren okullarıyla haklı bir şöhret kazanan Fezalar Eğitim Kurumları, bölgede 150'den fazla Türk eğitimcisini istihdam ediyor; Arap ve Kürt kökenli öğretmenlerle birlikte bu sayı ikiye katlanıyor. Fezalar grubunun okulları, öğretmenleri ve öğrencileri, bölgede Türkiye'nin itibarını en yüksek derecede temsil ediyorlar. Buna rağmen bölgede eğitim açığı, birkaç senede üstesinden gelinemeyecek kadar büyük görünüyor; yeni eğitim kurumlarına ve yatırımlarına duyulan ihtiyaç neredeyse gözle görünür durumda. Eğitim konusunda yurtdışına yatırım yapmak isteyen kurumlar için Kuzey Irak, çok câzip bir bölge. Erbil, çekirdeğinde eski toprak kalenin yer aldığı dairevi bir plana sahip. Hızla büyüyen bir şehir, Kuzey Irak toplumunun yeni ve huzurlu bir hayata hasretini de temsil ediyor. Çevreye doğru yayılan ve şehri kuşatan çember yolların etrafında büyük yatırımlarla yükselen toplu meskenler ve lüks binalar yer alıyor. Tarım ve hayvancılık alanlarından çektiği toplu göçlerle büyüyen Erbil'de imalat ve sanayi tipi üretim yok derecesinde az; buna mukabil şehrin bazı kesimlerinde

farkedilen yeni alışveriş merkezleri, hatta villa tipi yapılar, nüfusun kabaca iki gruba ayrıldığını işaretliyor. Şimdilik sanatı ve mesleği olmayan yeni göçebe nüfus ve hayli yüksek standartlarda yaşadığı anlaşılan zengin bir azlık. 100 bine yaklaşan güvenlik görevlisi (asker, polis, koruma, peşmerge, vb.) Kuzey Irak'ta yeni bir sektör ve meslek oluşturmuş. Sokaklarda sıkça rastladığımız eli Kalaşnikoflu güvenlikçi manzaraları bu tabloyu doğruluyor.

NÂHOŞ HALDE OLANLAR NÂHOŞHANEYE!..

Bölgenin yöneticileri, şehirli hayata geçen yeni nüfusu barındırabilmek için açıktan maaş ödemek, aylık gıda ve akaryakıt yardımında bulunmak gibi sosyal yardım politikalarına başvuruyorlar. Elektrik ve su bedava fakat günün her saatini kapsamıyor. Altyapı yatırımları büyük rakamlara ulaşsa da mesela elektrik şebekesi şehrin büyük bölümünde hayli iptidai görüntüler veriyor. Kaldırım kenarlarında kirli suların akıtıldığı su kanalları bizi hayli şaşırttı ama daha şaşırtıcı olanı, semt aralarında derme çatma kulübelere kurulan mazotlu jeneratörlerle komşularına günün belirli saatlerinde elektrik satan hür teşebbüs erbabı oldu. Bir Erbilli, sosyal yardım sisteminin Saddam zamanından beri böyle yürütüldüğünü söyledi. Gıda maddelerinde gümrük vergisinin sıfırlanması, diğer tüketim mallarında ise % 5'le sınırlandırılması çarşı-pazarda nisbi bir ucuzluk sağlasa da 200-300 dolar civarındaki sosyal yardımla ev geçindirmenin pek de kolay olmadığı aşikâr.

Erbil'de Türkler, yıllardan beri ticari faaliyetler yürütüyorlar; özellikle inşaat alanında. Erbil'in en iyi göz hastanesini yine Türkler kurup işletmekteler: Sema Nâhoşhânesi! Nâhoşhane, Kürtçe'de hastane anlamına geliyormuş. Göz yanında diğer kliniklerde de hizmet veren Sema Hastanesi'nin hizmet kalitesi takdir görünce bölge yönetimi yeni bina inşası için 10 dönümlük yeni bir arsa tahsis etmiş. Hastanenin başhekimi Dr. Ali Çolak, "Kerbelâ'dan bile bize hasta geliyor" derken haklı olarak gururlanıyor.

Kesin rakamlar olmayabilir fakat Kuzey Irak'taki otonom bölgenin % 80 civarında ihtiyacını Türkiye'den karşıladığı söylendi. Bölgede çalışan Türk işçilerinin sayısı ise 50 binden fazla imiş. Erbil ahalisinin Türkiye'ye büyük bir güven ve sempati ile baktığı ifade ediliyor. Mesela satıcılar bir malı satarken, -Ava asliyye, yani "hakiki midir, sahte değil midir?" diye sorduklarında satıcı, "Ava Türkî", yani "Türk malıdır, sahte değildir, kaliteli üründür" diye teminat veriyorlarmış ki bunları duymak bizim için çok güzeldi. Ortadoğu ülkelerinin çoğunda görülen abartılı, gösterişli, fiyakalı süsleme tarzı bölgede kendini hemen gösteriyor. Onda dokuzu iki katlı binalardan oluşan Erbil'de mimar elinden çıkmış çok yapı gördük, fakat içlerinde güzel diyebileceğimiz pek az örnek vardı. Iraklı mimarlar, bölgenin özellikleri ile mimarlığın gereklerini bir araya getirmeye çalışırken bol miktarda saçma-sapan projeye de imza atmışlar. Yeni inşaatların modern üslubu, galiba bu milli mimarlık arayışının önüne geçecek çünkü Batılı hayat tarzı sadece burada değil, dünyanın her yerinde gençler tarafından gıbta ile izleniyor ve taklit ediliyor. Gösteriş merakının bir başka unsuru ise otomobil

plakaları oldu. Yuvarlak rakamlar ihtiva eden plakalar için binlerce dolar ödendiğini duyunca şaşırmadan edemedik. Sokaklardaki otomobiller başlıca iki sınıf: İkinci el Avrupa otomobilleri ve bir zamanlar Türkiye'yi de kasıp kavuran iri Jipler.

AZ BİLGİ, BOL ÖNYARGI

İlk günün akşamı, Türkiye'den gelen Türk parlamento heyeti ve gazeteciler grubunun da davet edildiği yemekli bir toplantıda, bölgedeki Kürt aydınları, gazeteciler, KDP'li yöneticiler bir araya geldiler. Takriben 50 kişinin katıldığı toplantı, iki ülke arasındaki anlayış ve samimiyetin pekiştirilmesine hizmet etmek amacıyla düzenlenmişti. Açılış konuşmalarında gerek Kürt, gerek Türk sözcüleri tutuk ve temkinli konuşmayı tercih ettiler ve yapıcı davranmaya dikkat gösterdiler. Toplantının yemek kısmı daha samimi görüşmelere ve tartışmalara sahne oldu. Bu toplantıdan çıkardığım en mühim dikkat, toplantıya katılanların büyük çoğunluğu itibarıyla (ki bunların arasında ben de varım) komşusu hakkında pek az sahici bilgiye sahip olduğu idi. Buna hayret etmemek gerekiyor çünkü Kürt otonom yönetimi ve Türkiye arasındaki ilişkiler, PKK terör örgütünün puslandırdığı ve zehirlediği bir ara bölgenin baskısı altında. Önyargılar, bilgiden daha fazla. Oysaki Kürtler ve Türkler bin seneden beri yan yana, iç içe yaşıyorlar ve birbirleri hakkında şimdiye kadar daha sağlam kanaatler geliştirmiş olmaları gerekirdi. Bu toplantıda söz alan her konuşmacı, sanki Güneydoğu'muzdaki kanlı terör olaylarının baskısını bir şekilde hissetti. Önümüzdeki günlerde bu gibi karşılıklı toplantı ve temasların sürdürülmesi, kesinlikle çok faydalı olacaktır, zira önyargıyı ortadan kaldırmanın tek yolu, kesin ve açık bilgiden ibaret.

İlk günün intibalarını şu cümleyle bağlamak isabetli olacak: Orada, Kuzey Irak'ta, otonom da olsa, Bağdat'a anayasal planda bağımlı da olsa bir kamu yönetimi tesis edilmiş ve bu yönetim kendini Kürdistan olarak isimlendiriyor. Kürdistan kelimesi, biz Türklerin zihninde ne yazık ki kötü çağrışımlar uyandırıyor. Bu kavramın her tekrar edilişinde, Güneydoğu dağlarında şehit düşen askerlerimizin hâtırasına saygısızlık edildiği hissine kapılıyoruz. Kuzey Irak'ta veya Türkiye'de hayatlarını sürdüren Kürtler ise başta Türkiye olmak üzere, tarihten, bölge coğrafyasından ve dünya kamuoyundan "alacaklı" olduklarını düşünüyorlar. İki zıt hisleniş biçiminin artık iyiniyet ve karşılıklı anlayış çerçevesinde düzeltilmesi lâzım. Bu, çok uzak ve imkânsız bir hedef değil.

GEÇİMSİZ KARDEŞLERİ PHOTOSHOP BİRLEŞTİRDİ

- Kürt yönetimi, mümkün olabilecek ilk fırsatta İslâm harflerini terkederek Kürtçe'nin yazılışını, aynen bizim yaptığımız gibi Latin harflerine dönüştürmeyi planlıyor; buna bağlı olarak bölgede İslâmi hayat, gündelik hayat ve halk katında hayli canlı görünmesine rağmen rejimin Laikliği üzerinde ittifak edildiği söylenebilir.
- Resmi sıfat taşıyan her yerde Talabani ve Barzani'nin birlikte çekilmiş poster fotoğraflarını asmak adet haline gelmiş. İşin içyüzünü bilenler, Barzani ile Talabani'nin

yan yana gelerek asla böyle bir fotoğraf çektirmediklerini söylüyorlar; iddialara göre poster, Photoshop mahsülü imiş.

- Kuzey Irak yönetiminin resmen çift bayrakla temsil edilmesi kabul edilmesine rağmen, resmi binalarda merkezî Irak yönetimini temsil eden yeşil-siyah, beyazlı bayrak yerine kırmızı-yeşil-sarılı bölge bayrağı çekilmiş; bu da milli hassasiyetin yükseklik derecesini gösteriyor.
- En lüks lokanta, otel ve işyerleri şimdilik sadece bizim taşramız seviyesinde fakat dışardan da yatırım alan Erbil ve Süleymaniye gibi şehirlerdeki birbiri ardısıra yükselen gökdelenler, manzaranın kısa zamanda değişeceğini işaretlemekte.
- Erbil, Irak çapında sermaye ve insan cezbeden, güvenlik standardı hayli yüksek bir cazibe merkezi; ne var ki Bağdat'ın huzura kavuşmasıyla cazibesini bir miktar kaybetmesi beklenebilir.

Bölgenin Ankara'sı Erbil

22 Kasım Cumartesi gününün en önemli programı elbette Işık Üniversitesi'nin açılışıydı; tam tamına söylemek gerekirse Türkiye'nin Ortadoğu coğrafyasında açtığı ilk Türk üniversitesi.

Erbil şehrinde daha önce Fransızlar ve Amerikalılar küçük çapta da olsa birer üniversite kurmuşlar; bölgenin resmî üniversitesi durumundaki Selahattin Üniversitesi ile birlikte İngilizce okunuşuyla "Ishık" Üniversitesi, Erbil'in 4. üniversitesi oluyor. Açılış törenine otonom bölgenin başbakanı Neçirvan Barzani'nin katılması, bölge yönetimi tarafından hadisenin temsilî anlamına yüklenen önemin vurgulanması olarak değerlendirildi. Türkiye'nin Musul Başkonsolosluğu'nu temsilen törene gelen Ahmet Yıldız'ın katılımı ise Türkiye ile Kuzey Irak arasındaki ilişkilerde yeni bir sayfa ve yeni bir adım teşkil etmesi bakımından çok daha mânidar bir anlam teşkil ediyordu; buna ilaveten Türkiye'den gelen Parlamento heyetinin, işadamlarının ve basın mensuplarının o gün orada hazır bulunması, olaya tarihî bir görüntü kazandırdı.

DİPLOMATİK MESAJLAR TEATİ EDİLİYOR...

Işık Üniversitesi ilk senesini, aynı ismi taşıyan Türk Lisesi'nin mütevazı binalar kompleksinde hazırlık sınıflarıyla tamamlayacak; anlaşılan o ki en kısa zamanda üniversite için yeni bir kampüs yapılması düşünülüyor ve önümüzdeki yıllarda Işık Üniversitesi, Türkiye'nin bölgedeki değer ve itibarını temsil eden kurumların başında gelecek. Molla Mustafa Barzani'nin torunu ve Mesud Barzani'nin yeğeni Başbakan Neçirvan Barzani'nin törende yaptığı konuşma, yoğun şekilde sıcak dostluk ve üniversiteye destek vaadi ihtiva ediyordu. Neçirvan'dan hemen sonra kürsüye gelen Türk Konsolosu Ahmet Yıldız'ın konuşması, dinleyiciler tarafından farklı farklı değerlendirildi: Diplomatik üslup hakkında fazla bir şey bilmememe rağmen Sayın Yıldız'ın kürsüdeki soğuk ama ağzından çıkan her kelimeyi tartan itinalı üslubu benim de dikkatimi çekti; ne var ki Ahmet Yıldız'ın diplomatik nezaket

kelimeleriyle sağlamlaştırılmış konuşması, o günün anlamını çerçeveleyecek yeterince sıcak mesajı zaten taşıyordu.

O günün akşamüstü çıkabildiğimiz kısacık Erbil gezisinin tadı damağımızda kaldı desek yeridir; toprak kalenin hemen dibindeki tarihî kapalı çarşı, işin doğrusunu söylemek lazımsa bize, lüks alışveriş merkezlerinden daha tatlı ve çekici göründü. Ne kadar bakımsız, eskiye dair ve karmaşık görünse de kadim bir yerleşim yeri olarak Erbil'in kalbi, toprak kale ve kapalıçarşıda atıyor; özellikle hanımlar için Erbil'in kapalı çarşısı tadına doyulmaz seyirlikler ve alışverişler vaat edebilir.

FUTBOL BURADA DA SADECE FUTBOL DEĞİL...

İkinci günün akşamı bizi, gündüz açılış töreninin yapıldığı mütevazı salondaki sıcacık öğrenci gösterisi bekliyordu. Türkçe Olimpiyatları'ndan görmeye alıştığımız güzel manzaralarla yeniden karşılaşmak çok hoştu. Sahnenin hemen üstünde Türkçe, Kürtçe, Arapça ve İngilizce ibare ile yazılı 'Hoşgeldiniz' levhaları, Işık Lisesi'nde verilen eğitimi özetliyor gibiydi. Başta Türkçe olmak üzere bu dillerde söylenen şarkı, folklor gösterileri ve şiirlerle süslenen gecenin en anlamlı hadisesi, Kerkük'teki Çağ Lisesi öğrencilerinden bir delikanlının, 2007 yılında düzenlenen Asya Kupası'nda Irak'ın şampiyon olmasını anlatan bir video gösterisi eşliğinde sunduğu takdim oldu. Anlatılanlara göre Irak'ın Asya Kupası'nı kazanması, neredeyse on parçaya ayrılmış ve kendi başının derdine düşmüş Iraklı topluluklara, aslında 'bir millet' olduklarını hatırlatan bir vesile olmuş; sokaklara dökülüp silah atarak bu başarıyı kutlayan Iraklılar, kuzey, güney, Şii, Sünni demeden ortak bir payda etrafında birleşip sevinmişler. Futbolun sadece futboldan ibaret olmadığını biliyorduk ama millî beraberliğe ve barışa hasret Irak'ta futbolun birleştirici etkisini görmek, bir futbolsever olarak beni çok heyecanlandırdı. İnşallah Irak, tek parça halinde yeniden huzur ve mutluluğa erişebilir.

HARAP AMA DİNAMİK BİR ŞEHİR: KERKÜK

Ertesi gün pazardı ve pazar günü Erbil'de sıradan bir mesai günü. O günün programı Irak denilince hemen aklımıza gelen ünlü Türkmen şehri Kerkük'ü ziyaretti. Jiple minibüs arasındaki devâsa bir araçla Erbil'den ayrılıp Kerkük'e doğru yaklaştıkça etraftaki manzaranın hayret verici şekilde fukaralaştığını müşahede ettik. Erbil-Kerkük arasında yeni bir yolun yapım çalışmaları sürüyor ama tek şeritli -ve aslında şerit, işaret vs. gibi hiçbir trafik altyapısı olmayan- bu yolda özellikle gece yolculuk yapmak hayli tehlikeli olsa gerek diye düşünmeden edemedim. Yol boyunca silahlı güvenlik görevlilerinin oluşturduğu müteaddit kontrol noktalarından geçtikten sonra insanda 'nasıl olsa yıkıp yenisi yapacağız; onun için yatırım yapmaya lüzum yok' hissini uyandıran Kerkük'e, 'neft' kokuları refakatinde girdik. Dostlarımız bize Kerkük'te fazla kalmamak, özellikle halka açık yerlerde fazla duraklamamak gerektiğini önceden tembih etmişlerdi. Her an silahlı veya bombalı bir saldırı tedirginliği içinde gündelik hayatını sürdüren Kerkük, tek kelimeyle içimizi sızlattı ve petrolün insanlığa

saadet getirmediğini bir kere daha görmekten ötürü çok üzüldük. Birbiri ardına görüştüğümüz Kürt asıllı Kerkük valisi ve Irak Türkmen Cephesi il temsilcisinin Kerkük hakkındaki fikirleri, hadisenin birbirine zıt iki tarzda nasıl anlaşılabileceğinin göstergesiydi; buna rağmen asırlarla birlikte yaşamış Türkmen, Arap ve Kürtlerin, Kerkük'te yeniden ortak bir hayat kurabilecekleri yolunda iyimser bir kanaat oluştu hepimizde. Özel izinle ve adeta jet hızıyla gezebildiğimiz Kerkük Kalesi ise ayrı bir fasıl: Kerkük'teki Türkmen varlığının tapu senedi hükmündeki kale yerleşimi, daha Saddam döneminde restore edileceği bahanesi ile yerleşim yeri olmaktan çıkarılarak boşaltılmış fakat araya giren sancılı yıllar yüzünden restorasyon yapılmamış; daha doğrusu Kerkük Kalesi'nde hayli ev yıkılmış; o kadar ki açılan boşluğa birkaç futbol sahası yerleştirmek pekâlâ mümkün.

Kerkük'teki Türk okulu Çağ Koleji'ni alabildiğince hızlı bir ziyaret yaptıktan sonra bu defa güneydoğuya doğru Süleymaniye'ye hareket ettik. İşin açıkçası hiçbir ön bilgimizin olmadığı Süleymaniye hakkındaki fikirlerimiz, Erbil'den daha az mamur olabileceği şeklinde idi fakat yatsı sularında karanlık iyice çöktükten sonra şehre girmemize rağmen yol esnasında gördüklerimiz, Süleymaniye'nin Erbil'den daha gelişkin ve kendine mahsus bir kimlik taşıdığı fikrini güçlendirdi. Bir arkadaşımız Kuzey Irak'ın üç büyük şehrini şaka yollu şöyle değerlendirdi: "Erbil, bölgenin Ankara'sı, Süleymaniye ise İstanbul'u..."

HAYMANALI ALA RIZGARİ PEŞMERGESİ

Şehrin en büyük otelinde Türk gazetecilerini ağırlamak için tertiplenen sofrada bu defa Talabani'nin kontrolündeki KYP'nin Merkez Basın Bürosu müdürü Azad Cündiyani ile koyu bir sohbete koyulduk; bu sohbet Erbil'deki gazeteci ve politikacılarla yaptığımız görüşmeye oranla daha samimi ve daha dar kapsamlıydı. Süleymaniye'deki Türk okullarında görev yapan öğretmenlerin tercümanlığı ile süren sohbet tam ısınmak üzereydi ki gecenin sürprizi ile karşılaştık.

Bu sürpriz misafir, ekibimizde yer alan Birikim Dergisi yöneticisi Ömer Laçiner'in gençlik yıllarından beri tanıdığı yakın dostu ve arkadaşı Haymanalı Haco Hanım idi. Hatice Yaşar adıyla yazılar kaleme alan Haco Hanım, bundan yıllar önce Ala Rızgari örgütünün faal militanlarından, daha doğrusu peşmergelerinden biri olarak hayli zaman sınır mıntıkasındaki dağlarda dolaştıktan sonra Avrupa'ya geçerek eğitimine devam etmiş. Şimdi ellili yaşlarını süren Haco Hanım'la Ömer Laçiner'in 15 yıl sonra karşılaşmaları görülmeye değer manzaraydı. Birbirlerine "Ömer Abi", "Haco Kız" şeklinde hitap edecek derecede samimi bu iki dostun müşterek hikâyelerinden öğrenecek çok şey olduğu belliydi.

Ertesi gün dönüş günümüzdü; işin açıkçası hemen Erbil'e dönüp takribi üç saatlik yolculuktan arta kalan zamanı Erbil Kalesi'ni ve tarihî eserlerini gezerek değerlendirmek istiyorduk, ama Süleymaniye'deki Özel Salahattin Eyyubi Koleji'ni ziyaret etmeden dönmek olmayacaktı. Okulun müdür odasındaki mükellef sofrada kahvaltı ettikten sonra anaokulundan liseye kadar

bütün eğitim süreçlerinin bir arada verildiği bu imrendirici okulda, gurur verici eğitim başarılarının hikâyelerini dinleyip bizzat gözlemek imkanı bulduk.

İYİ KOMŞULUK VE KARDEŞLİK: YARIN İNŞALLAH!

Kuzey Irak'a yaptığımız gezi, Türkiye ile bölge arasındaki ilişkilerin tabiatını anlamamız bakımından çok faydalı oldu. Karşılıklı gayret ve feragatle "Kürt meselesi"nin çözüme kavuşmasından sonra eminim ki, resmî adıyla "Kurdistan Regional Government of Iraqi", bizim basında tercih edilen ismiyle "Kuzey Irak'taki oluşum" veya Kürtlerin tekrarından lezzet duyduğu şekliyle "Kürdistan" ile Türkiye tahmin ötesi derecede sıcak ve samimi bir işbirliği ve komşuluk ilişkileri geliştirebileceklerdir. Bu tür ziyaretlerin karşılıklı tekrarı, aradaki önyargı ve kötü niyet buzlarını eritmesi bakımından elzem görünüyor. (BİTTİ)

Erbilliler bizim Kürtçeyi kaba buluyor

Bölgede Amerikan varlığına dair hiçbir görünür işaret görmedik; sadece Kerkük vilayet binasının avlusundaki zırhlı kariyer aracı hariç.

Kuzey Irak'ın geleceği, büyük oranda Bağdat yönetiminden ama özellikle Kerkük'ten alacağı petrol gelirine bağlı. Anlaşıldığı kadarıyla Kürt otonom yönetiminin bir B planı yok ve bu husus gelecek için endişe verici bir unsur.

Erbilli Kürtler, Türkiye'den gelen Kürt misafirlerinin Kürtçesini beğenmiyor, biraz kaba buluyorlarmış; onlara göre Erbil ve havalisinde Kürtçe, kulağa daha kibar geliyormuş.

Elektronik eşya, Türkiye'ye göre % 15 daha ucuz, çünkü ithal ürünlerine % 5 vergi var.

Kerkük Vilayet Meclisi'ne seçilen 8 Türkmen temsilcisinden biri, kargaşa günlerinde Kerkük'ün variyetli ailelerinden çocuklarının kaçırılarak fidye karşılığı serbest bırakıldığını söyledi; bu yolla ödenen fidyenin toplam meblağı 45 milyon doları bulmaktaymış.

Erbil Havaalanı'nın dış hatlar terminaline, hayli abartılmış güvenlik çemberlerinden geçerek girebildik. Atlas Havayolları'nın uçağı ise, şirketin araya minicik bir Dubai seferi sıkıştırması yüzünden iki saat gecikmeyle havalanabildi.

Fakat asıl abartıyla hiç beklemediğimiz bir yerde, Atatürk Havaalimanı'nda karşılaştık. Teminal binası dışında otobüsten indirilen Kuzey Irak yolcuları, ağır valizleriyle birkaç kat çıkmak zorunda bırakıldıktan sonra dar, havasız ve oturma düzeni olayan bir cam kafeste bekletilerek ekstra bir güvenlik aramasından geçirildiler. İşadamlarından biri, aynı kapalı cam kafeste dört saat kadar bekletildiklerini söyledi. Güvenlik tedbirine herkes saygı ve anlayış gösterir ama, herkese insanca muamele etmek şartıyla!

Neçirvan Barzani'den heyetimize sıcak ilgi

Neçirvan Barzani'nin Türkiye'ye ve Türk misafirlerine karşı göstermek istediği sıcak alakanın gerçek tezahürünü, başbakanlık konutunun davetler için ayrılmış özel bölümünde verdiği öğle yemeğinde gördük. Musul Konsolosu, Türk Parlamento heyeti ve işadamlarına samimi bir hüsnükabul gösteren Barzani, yemekten sonra yapılan ayaküstü sohbetlerinde, bölgeyle Ankara arasındaki buzları eritmek için dikkat çekici bir misafirperverlik gösterdi. Gazeteci takımının ayrı bir salonda ağırlandığı ziyafette, bir ara bölgenin dış ilişkiler sorumlusu Sefin Dizai'yi yanımıza gönderen N. Barzani'nin mesajı ve jesti gazeteciler arasında kahkahalarla karşılandı. Sefin Dizai şöyle konuştu: -Size babakanımızın özel mesajını getirdim; başbakan sizleri bütün samimiyetiyle temin etmek ister ki, aşağıdaki salonda yenilen yemeklerle, sizin yedikleriniz aynıdır ve aynı mutfaktan çıkmıştır!

Yıllarca Ankara'da özel temsilci olarak görev yapan Sefin Dizai, Türkçeye ve meseleye hâkimiyeti ile geleceği açık bir politikacı olarak dikkatimizi çekti. 'Bir başbakanın verdiği resmî davette neler yenilip içilmiştir?' diye merak edenleri hemen aydınlatalım: Dört gün süren gezi boyunca bir dostumuzun evinde, birkaç lokantada, otel restoranında ve başkanlık konutunda üç aşağı beş yukarı aynı menüyle karşılaştık: Türlü türlü pilav, türlü türlü kebap. Kürtler, misafirlerine ikramda kusur göstermemek için sofrayı olağandan daha zengin tertiplemeye ve 'yemeğin hiç bitmeyecekmiş gibi' görünmesinde ihtimam gösteriyorlar. Az bir şey yiyip kenara çekilen misafirlerine hoş gözle bakmadıklarını belirtmeye lüzum görmüyorum.

CHP'yi seviyorum

"Bir köpek bir adamı ısırırsa bu bir haber değildir fakat bir adam bir köpeği ısırırsa bu bir haberdir." cümlesiyle ifâde edilen o meşhur iletişim efsânesini elbette daha önce duymuş olmanız gerekir.

Kamuoyunda tanınmak isteyen kişi ve kurumlar, basının dikkatini çekerek kendilerini müsbet -olmadı menfî- mânâda haber konusu haline getirebilmek için oturup ciddiyetle düşünür, çeşitli plânlar yaparlar. Şık ve modern görünüşlü şirketlerde bu ihtiyaç, moda tabirle PR, yani "Public relations", yani halkla ilişkiler hizmeti satın almakla farkedilmeye başlandı. Kısaca "piyar" diye isimlendirilen bu sektörde çalışan bu insanlar, temsil ettikleri şirketi daha iyi tanıtmak için fikir üreterek para kazanıyor.

Ara sokaktaki lahmacuncu dükkânlarının bile farkettiği bu gerçeği, siyasi partilerimizin ıskamalası düşünülemezdi; nitekim, Deniz Baykal'ın genel başkanlığı kazandığı o kutlu kurultaya kadar "solcu, Atatürkçü, devletçi, bürokratçı, mat ve tutucu" çizgisiyle tanıyıp bildiğimiz CHP, Deniz Bey'in kontrol odasına geçmesiyle birlikte o soluk ve donuk görüntüsünü hızla geride bırakarak renkli, hareketli, janjanlı, âdeta neon ampulleriyle aydınlatılmış hayat dolu bir parti haline gelmiş bulunuyor. Sayın Baykal'ın bu başarısı görmezden gelinemez zira nasıl başarıyor tam anlamıyorum fakat, bütün sene boyunca

CHP'yi konuşuyor, CHP ve Deniz Baykal mahreçli haberleri tartışıyoruz. CHP'nin "piyar" muvaffakiyeti o kadar tartışılmaz durumdadır ki, yarın öbür gün -Hafazanallah- CHP'nin başına bir hal gelse, CHP'nin yokluğuyla hâsıl olacak boşluğu ve müthiş vakum tesirini neyle doldurup ikaame edeceğimiz ürkütücü bir sual olarak ortada durmaktadır.

Bütün yıl boyunca seveni-sevmeyeni, tutanı-tutmayanı ile bütün toplumun CHP'yi konuşuyor olması şüphesiz "piyarcı" esnafı tarafından bir başarı hikâyesi olarak değerlendirilecektir fakat bu mutlu tablonun küçük bir eksiği var ki o eksiği Sayın Baykal da biliyor; o küçük ârıza şudur: CHP, en çok konuşulan, varlığı en çok hissedilen fakat yine de bu kamuoyu ilgisini oya çevirme başarısını gösteremeyen, -belki göstermek istemeyen- bir partimiz olarak, halkla ilişkiler ve pazarlama anabilim dallarında önemli bir teorik "sorunsal" oluşturuyor. İnsanlar CHP'den bahsediyor bahsetmesine fakat, nedense bu hep randımansız bir halkla ilişkiler çalışmasından ibaret kalıyor. Durumu şöyle basitleştirebilirim: Bir ticari firma reklâm yapıyor, herkes reklâma bayılıyor fakat şirketin ürünleri yine raflarda bekleyip duruyor; daha garip olanı ise şu: Reklâm şirketi memnun çünkü kampanya dillerden düşmemekte ama ürününü tanıttığı halde satamadığı halde şirket de memnun. Bu bana bir nevi genç kabadayıların nam kazanmak için, herhangi bir vesile ile suç işleyip bile isteye hapse düşmesini hatırlatıyor.

Yine anlamadınız değil mi?

Geçelim öyleyse, daha kestirme konuşalım: Sayın Baykal yönetimindeki CHP, her seçim öncesinde artık bir CHP klasiği haline gelen halkla ilişkiler icatlarından birini patlatarak dikkatleri üzerine çekmeyi başarıyor. Nitekim buyurunuz çarşaflı hanımların CHP'ye kabul edilerek Altıoklu rozet takma haberleri, onbeş günden beri siyasi çevrelerde ve gazetelerde sakız gibi çiğnenip durmaktadır. İşin güzel tarafı, çarşaflı taktiğin hiç kimse tarafından ciddi, samimi ve dramatik bir değişime işaret etmediğini biliyor olmasıdır.

CHP'liler bunun bir seçim taktiği olduğunu biliyor.

CHP muhalifleri bunun bir seçim taktiği olduğunu biliyor.

Çarşaflı veya çarşafsız, başörtülü veya başı açık bütün hanımlar da bunun bir seçim taktiği olduğunu biliyor.

Yine de konuşuluyor; konuşuyoruz, yazıyoruz, çiziyoruz.

Kabul edelim, bu fevkalade başarılı bir halkla ilişkiler projesidir ve yine kabul edelim, bu proje mahalli seçimlerde CHP'ye ilâve oylar ve halk desteği kazandırmayacaktır.

Şu günlerde Sayın Baykal'ın, "Yahu göle bir maya çaldık fakat ya tutarsa!" diye hafakanlar geçirdiğini tahmin ediyorum, "Seçim kampanyamızı ciddiye alır da bütün muhafazakâr, çarşaflı ve başörtülü hanımlar CHP'ye oy verirse benim halim nic'olur?" fikri, bana göre CHP'nin kâbusu gibi bir şeydir.

Haydi biraz fantazi yapalım; zaman geçsin...

Parti Meclisi'nde bir çarşaflı hanım; grup başkan vekillerinden birisi başörtülü bir genç kız. Anadolu'da bütün CHP örgütleri, sanki tesettür defilesi varmış gibi mütesettir hanımlarla dolup taşmakta...

CHP Genel Sekreteri Önder Sav, artık matruş bir yüzle dolaşmaktan çekinerek güzel bir hacıemmi sakalı salıvermiş. Grup başkan vekilleri Meclis kulislerinde pantolon paçalarını baldıra kadar kıvırıp ellerinde peşkir, ayaklarında naylon terlikle abdestli gezinip namaza gitmeyen partili vekilleri denetlemekteler. Deniz Bey ise "henüz gencim, sakala daha çook vakit var" diye düşündüğü için sakal değil ama sünnete uygun stilde güzel ve kırçıl bir bıyık bırakmış (Bıyık dudaktan daha aşağıya inmeyecek, üst dudak derisi görünecek derecede sıkça kırpılıp bakımı yapılacak!), yüzünde nûrânî bir halâvet, boş zamanlarında dışarıya hissettirmeden dudakları kıpır kıpır tesbihatla meşgul iken sağ eliyle ceket cebinden çıkarmadığı 99'luk kuka tesbihi çekmekte...

Siz bu manzaranın CHP ve Deniz Baykal için kâbus veya kötü bir rüya olacağını zannedebilirsiniz. Yanlış. Baykal'ın kâbusu kurultayda "cepte keklik" delgelelerin son dakikada taraf değiştirmesidir; CHP'nin kötü rüyâsı ise, tam da global ekonomik kriz ufak ufak başlamışken "güüm" diye kendini tek başına iktidarda buluvermek!

...

Sizi bilmem; ben bu CHP'yi ve genel başkanını seviyorum galiba; onlarsız bir Türkiye çok sıkıcı olurdu.

2008

31 Aralık

Meslek 'püf'lerini ifşâ ediyorum Zaman Gazetesi

29 Aralık

Çok su götürür bir Sivasspor analizi Aksiyon Dergisi

29 Aralık

Mahallenin en kötü çocuğu Zaman Gazetesi

28 Aralık

Bu kadarı da fazla! Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

27 Aralık

AYM'yi toplu istifa kurtarır Zaman Gazetesi

26 Aralık

Melihat Gülses'ten şâhâne bir 'nev eser' Zaman Gazetesi, Kültür Sanat

24 Aralık

Evire çevire kınıyorum sizi Zaman Gazetesi

22 Aralık

İslâmî yardım kuruluşlarının geleceğine dair Aksiyon Dergisi

22 Aralık

Suriye Zaman Gazetesi

21 Aralık

Kırmızı kiremitli müstakil evimiz! Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

17 Aralık

Bir kitap hikâyesi Zaman Gazetesi

15 Aralık

'Madımak Müzesi' niçin kötü bir fikirdir? Aksiyon Dergisi

15 Aralık

Hattat fitnesi Zaman Gazetesi

14 Aralık

Sinema niçin evde seyredilir? Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

13 Aralık

"Komşu"yu bilmiyoruz peki kendimizi biliyor muyuz? Zaman Gazetesi

10 Aralık

Kötü savunma gol getirir Zaman Gazetesi

08 Aralık

Meraklısına Kuzey Irak notları Aksiyon Dergisi

08 Aralık

Peter prensibi nedir? Zaman Gazetesi

07 Aralık

Cami avlusu Zaman Gazetesi, Pazar Keyfi

06 Aralık

Bizdendir bizdeen! Zaman Gazetesi

03 Aralık

Mahallî seçimler ve ben Zaman Gazetesi

01 Aralık

Kerkük'ü gördüm Aksiyon Dergisi

01 Aralık

Şiddetin yüzüne tükürmek Zaman Gazetesi

Şiddetin yüzüne tükürmek

Toplantının adı, "İşsizliğe, yoksulluğa ve zamlara karşı emek, barış ve demokrasi mitingi". Dün Ankara'nın Sıhhiye Meydanı'nda yapılan toplantı, kendilerine "Anarşist" adını münasip gören bir topluluğun sopalı, taşlı, şişeli saldırıları yüzünden "yine" anlamını kaybederek, muhafazakâr-sağcı vatandaşların, "solcular zaten anarşisttir canım" nitelemesiyle damgalandı ve anlamını kaybetti.

Ne tesadüftür ki, cumartesi günü Ankara'da Türkiye Yazarlar Birliği tarafından 15. dönem çalışmaları başlatılan "Yazar Okulu"nun ilk dersindeki konuşmamda aynı meselenin altını çizmiş ve ana hatlarıyla şunları söylemiştim: "60'lı yılların ikinci yarısından itibaren sol

hareket, propaganda aracı olarak şiddeti benimsemesiyle Türkiye'de "sağcı" cenaha ağabeylik edebilmek fırsatını kaçırdı. <!--more-->

Sağcılar bu yüzden, her insanın tabiatında mevcut bulunan 'isyan ahlâkı'nı geliştirip üslûba çekme imkânını kaybettiler. Sağ'ın isyan ve itiraz refleksi kadükleşti ve solun mânâsız baskısı yüzünden devletten yana, statüko taraftarı bir çizgiye doğru geriledi. Sol, şiddetten beslenerek büyüdü ama neticede kendi kuyusunu kazdı; kendi içindeki sosyal demokratların barışçı ve evrimci sabrını görünmez hale getirerek sol fikriyata büyük kötülükte bulundu. Bununla da yetinmeyip Türkçe'nin arılaştırılması (!), milli kültür birikimi'nin (geleneğin) reddi, darbeci cuntaların antidemokratik ve tepeden inmeci tavrını desteklemek gibi tavır alışlarla Türk toplumunun sola karşı mesafeli durmasına sebep oldular. Oysaki silahı ve şiddeti samimiyetle reddeden sol gelenek Türkiye'de demokratik kültürün çok daha erken yıllarda erginleşmesine hizmet edebilirdi. Sağ'ı, "sol ne derse onun tersinin iki misli" tepkiciliğine iten ilk unsur, Türk solunun kendine milli bir üslûp, yerli bir şahsiyet inşâ edememesi oldu..."

Bu samimi bir eleştiri; topu karşı tarafa atıp kendine ibrâ etmek kurnazlığı değil; öyle anlaşılırsa yazık olur. Konuya şöyle bakmalı; elli yıllık geçmişimizden şiddet hareketlerini çekersek geriye kalan nedir?..

Yıllardır söylüyoruz işte, Türkiye'de solun kadüklüğü ve neredeyse bir mizah unsuru derekesine düşecek derecede inandırıcılığını kaybetmesi, topyekûn Türkiye'nin aleyhine olmuştur. Soldan, sol gelenek ve birikimden öğreneceğimiz yararlı şeyler vardı, onlardan mahrum kaldık ve bu arada sol karikatürleşti.

İmdi şu dünkü mitinge her kesimden yüzbinlerin katıldığını ve beğenilmeyen politikaların adam gibi eleştirildiğini düşünelim; böyle bir politik gösteriyi hükümetin ıskalamasına ihtimâl verilmez. Oysaki şimdi, "illallah bu anarşistlerden" demek vesilesi altın tepsi ile "yandaş" medyanın önüne sunuluyor.

Aynı temenni çerçevesini Kürt meselesinin üzerine koyup, bir de öyle bakmalı: Silaha, cinayete, suikasta, dağa, gerillacılığa tevessül etmeyen bir Kürt itirazı, Kürtlerimizin sosyo-ekonomik ve hassaten psikolojik durumunu, şimdilerde olduğundan daha müsbet bir noktaya getirmez miydi? Türkler, Kürt kardeşlerine reva görülen zulme, en az onlar kadar itiraz edip zulme itiraz, haksızlığa isyan noktasında Kürt taleplerini daha makul karşılamazlar mıydı? Biz Türkler haksızlığa ve adaletsizliğe "kör, sağır ve dilsiz" bir topluluk muyduk ki, aramızda yaşayanların bir kısmına reva görülen çirkin muameleleri, "devletimdir, ne yapsa yeridir" diye sükût ile karşılayabilelim?

Delikanlı cenazeleri, bir ötekini meşrulaştırmaya başlayınca sadece itidalimizi değil, -yazıktır-adalet hissimizi de iptale uğrattık; birbirini tetikleyip duran şiddet sarmalında akl-ı selimimiz sersemledi. Biz ve ötekiler diye ayrışmaya başladık.

Şiddeti Gandhici, "Satyaghara" tarzı bir sivil itaatsizlik ruhuyla reddedebilmiş olsaydık, neler kazanmış olacağımızı hayal hanenizin zenginliğine bırakıyorum fakat bir şeyin farkındayım; farkında olmalıyız.

Ruhumuzdaki canavarı yemlemeyelim artık; şiddeti değil hayatı tercih edelim; sulh ve güzellik çoğalsın. Şiddet ucuzculuğu ise hiçbir ulvi gerekçeyle kılıflandırılmadan açıkta kalakalsın ki, en azından yüzüne tükürebilelim.

Kerkük'ü gördüm

Bundan otuz-kırk sene önce Kerkük ismi, milliyetçi çevrelerde Turan ülküsünün ete-kemiğe büründüğü en yakın ve en uzak sembol isimlerinden biriydi. Yakındı çünkü Kerkük, harita üzerinde Urfa'ya, Gaziantep'e, Diyarbakır'a çok yakın görünüyordu; en azından Buhara'ya, Semerkand'a, Kırım'a göre daha yakın. Uzaktı çünkü o günlerin seyahat ve haberleşme imkânları içinde Kerkük herhangi bir TC vatandaşının pasaportunu cebine koyup gidemeyeceği, hâlinden haberdar olamayacağı bir diktatörlük rejimi altında bunalıyordu. O uzaklığı biraz yakınımıza getiren, Kerküklü arkadaşlarımızdı. Aynı yurtlarda, fakültelerde beraber olduğumuz Kerküklü öğrenciler bize Kerkük'ün başına gelen 1959 felaketini anlatır, Kerkük hoyratları okur, türküler söylerlerdi; buna mukabil o günlerin resmî dış politikası, Türkiye'nin dışında yaşayan Türkleri görmezden gelmek üzerine kurulmuştu; bu gibi meseleler hakkında Dışişleri sözcüleri, â€ œYurtta sulh, cihanda sulh" diyerek yan çizer, içişlerine karışmama ilkesinden dem vururlardı.

NE TALİHSİZ BAŞIN VAR KERKÜK?

Kerkük isminin Türk dış politikasının en çetrefil meselelerinden biri hâline gelmesi, ABD'nin Irak'ı işgal maksadıyla topraklarımızı kullanmak için talepte bulunmasıyla başladı. Meclis 'Tezkere'yi kabul etmedi. Bunun üzerine ABD, duyduğu hayal kırıklığını işgal esnasında uyguladığı hoyrat ve tuhaf politikalarla açığa vurdu. Bağdat'ın işgal edilmesinden sonra Irak'ın içişlerine karışmak bir yana, bizzat idare etmeye başlayan ABD, Kerkük'ü Kürt otonom idaresinin nüfuz alanında bırakarak Kerkük'te yaşayan Türkmen nüfusu üzerinden Türkiye'ye gözdağı verdi. Kerkük'te denetimi ele geçiren Erbil yönetimi ilk iş olarak Kerkük'teki tapu sicillerini tahrip etti ve şehre dışarıdan nüfus getirmek suretiyle Kerkük'ün demografik yapısını Kürtler lehine değiştirmeye çalıştı; böylece Kerküklü Türkmen nüfus, birkaç yıl içinde kendi şehrinde azlık mevkiine düşürüldü ve esasen ticaretle ve tarımla uğraşan Kerküklülerin arazileri üzerinde fiili işgaller başlatıldı.

Kerküklüler bu acı filmi daha önce de görmüşlerdi. 1959'da Irak'ta yönetimi ele geçiren komünist eğilimli Arapların katliam yoluyla Kerkük'ten Türkmen nüfusu kaçırtmak politikasını, sonraki yıllarda Saddam, Kerkük'ü nüfus ihracı yoluyla Araplaştırma siyasetiyle

takib etmişti. Amerikan işgali ile Kerkük, bir kere daha talihsiz kaderiyle yüzyüze gelmiş oldu.

Bilindiği üzere Kerkük, Körfez bölgesi haricinde Irak'ın en kaliteli petrol yataklarına sahip olmasıyla ünlenmiştir ve Kerkük'te petrol çıkarmak, diğer bölgelere göre çok daha masrafsız ve kârlı bir işletmeciliktir. Kerkük petrolü, dünyanın çoğu yerinde olduğu gibi yöre ahalisine servet ve mutluluk getirmek yerine felaketlerine sebeb oldu. Bugün Kerkük'ün kenarından bir otomobille geçmek fırsatını bulanlar bile, bu şehrin sefil, düşkün ve bakımsız hâlini görüp hayrete düşeceklerdir.

AKARYAKIT İSTASYONU OLMAYAN 'NEFT' ŞEHRİ

Yıllarca Kerkük üzerine anlatılanları dinlerken, günün birinde Kerkük'e kadar gidip oraları dünya gözüyle görebileceğimi tahmin bile edemezdim ama nasib oldu. Erbil'deki Işık Üniversitesi'nin açılış törenine katıldıktan sonra bir grup gazeteci arkadaşla birlikte Kerkük ve Süleymaniye'yi ziyaret için iki günlük bir yolculuğa çıktık. Erbil'deki Kürt ve Türk dostlarımız, Kerkük'te fazla kalmamak gerektiğini çünkü güvenliğin hâlâ tam olarak tesis edilemediğini hatırlatmak nezaketinde bulundular.

Erbil'le Kerkük arasında tek gidiş-gelişli ve altyapısı çok kötü bir yol var. Erbil'in kalkınmışlık ve refah manzarasına mukabil Kerkük'e doğru yaklaştıkça bakımsızlık, hatta ihmâl edilmişlik hâli dikkati çekiyor. Şehrin girişinde uzaklardan fark edilen büyük alev bulutu, bize petrol çıkarma faaliyetinin devam ettiğini hatırlatıyor. Kenar mahallelerinden itibaren ilk dikkati çeken şey, neredeyse elli metre aralıkla yolun iki tarafına dizilmiş, genellikle birbirinden farklı üniforma ve botlar giymiş silahlı güvenlik görevlileri oluyor. Sadece Kerkük değil, her şehre giriş ve çıkışta yol üzerine kurulan barikatlar ve geçiş noktalarında defalarca güvenlik araması yapılıyor. İlk göze çarpan şey cadde ve sokaklarda sağa sola savrulmuş gibi görünen çöpler, altyapı esikliği yüzünden örümcek ağı gibi yere doğru sarkan tel yığınları, toz, çamur, atık sular, hiçbir sıhhi endişe gözetilmeksizin açıkta satılan yiyecek maddeleri, seyyar satıcılar, eskimiş, onarılmamış, bir kısmı yarı yıkık durumdaki binalar ve bunlara ilaveten, güvenlik kontrolü gerekçesiyle şehir içindeki bazı yolların tek şeride düşürülmesinden hâsıl olan müthiş bir trafik keşmekeşi...

Siz buna, neredeyse dünyanın petrolünü çıkaran bir şehirde yol kenarında bidonla mazot, benzin satan seyyar satıcıların teşkil ettiği garip ve düşündürücü manzarayı da eklemelisiniz...

AMERİKALILAR GİDERSE DURUM NE OLUR?

Kerkük'ün yönetimi şu anda merkezî Irak hükûmeti'nin önündeki en büyük problemlerden biri. ABD'nin bir olupbitti ile Kürt bölgesine dâhil ettiği Kerkük'ün statüsüne başta merkezî hükûmet ve Arap ülkeleri olmak üzere Türkiye itiraz ediyor. Kürt yönetimi ise Kerkük'ün Kürt otonom bölgesi için hayati önemini vurguluyor ve Kerkük'ten vazgeçmeyeceklerini

savunuyor. Şehrin Kürt asıllı valisi son derece nazik ve iyi niyetli bir insan. İşgal başlayana kadar Kerkük'te Türkmenler, Araplar ve Kürtler arasında kardeşçe bir ilişki olduğunu konuştuğumuz herkesten işitince, normal şartlar altında bir arada barış içinde yaşayan insanların hırs ve politik çıkar yüzünden nasıl birbirine düşman kesildiğini görmek insanı şaşırtıyor.

Varlığını bilmemize rağmen vilayetin avlusunda duran zırhlı personel taşıyıcı dışında Kerkük'te hiç Amerikan askerine rastlamadık; buna mukabil Amerikalıların hediye ettiği anlaşılan ABD bayraklı askerî üniforma giymiş Kürt güvenlik görevlileri bizi şaşırttı.

ABD'nin Irak'tan çekilme kararının gün geçtikçe kesinleşmesi ve takvime bağlanması, Kerkük'te yeni bir beklentiye yol açmış bulunuyor. Konuştuğumuz Türkmen Cephesi sözcüleri, ABD'nin çekilmesi ile daha yapıcı ve gerçekçi bir müzakere sürecinin başlayabileceğini ümid ediyorlar. Kürt yöneticiler ise ABD'nin günün birinde çekilebileceği ihtimaline inanmıyor görünmekle birlikte Irak'ta kalıcı bir barış için daha yapıcı olmak gerektiğini düşünüyor olsalar gerektir.

Ümid ederim ki Kerkük, barışı ve kardeşliği arayan Irak için manidar bir başlangıç noktası teşkil eder ve nice yıllardan beri hak ettiği refah ve huzura kavuşur. Kerkük probleminin halledilmesi, Irak'ın geleceği için bir düğüm noktası teşkil ediyor. Yer üstüne ve yer altındaki onca zenginliğine rağmen inanılmaz bir düşkünlük tablosu sergileyen Kerkük, inşallah önümüzdeki dönemde çektiği acıları unutup yaralarını onarabilecektir.

Mahallî seçimler ve ben

Horoz ölür, gözü çöplükte kalırmış; akademik hayatın arka penceresinden izzet ü ikbâl ile firar edip soluğu Ziraat Bankası'nın emeklilerin özlük işlerine bakan kasvetli ara kat salonlarından birinde toparladıktan sonra bir ara aynaya göz attım,

- Böyle mi olacaktı, hani seninle Türkiye'yi kurtaracak; kurtarmakla bile yetinmeyip ensesinden kavrayarak şööyle asırlar üzerinden sıçratarak muasır medeniyetlerin önünde seyrangâh ve sulak bir yere yumuşak iniş yaptıracaktık, diye kahırlandığını duydum birisinin. Bıdıbıdı yapan aynadaki sûretim olmalıydı. Dişlerimi gıcırtarak, "sen öyle zannet" diye homurdandım. "Önümüzde mahallî seçimler var, şu yakınlarda siyaset dünyasının en mûtena mevkiilerinden birine paraşütle iniş yaptığımda çok mahcup olursun."
- Güleyim de boşa gitmesin bari, dedi aynadaki yaşlı ve kırışık yüz. "Atı alan Üsküdar'ı geçiyor oğlum; baksana, yıllardan beri dalga geçip durduğun CHP, İlahiyat dünyasının yetiştirdiği nâdir starlarından Beyaz Hoca'yı kaptı bile. Ya sen?.."

Bir telâş ve panikle gazetelere saldırdım; doğruydu. Gazeteler, hangi medyatik yıldızın hangi parti ile "seviyeli birliktelik" yaşadığına dair vahim ve kıskandırıcı haberlerle doluydu. O an Eflâtun'u hatırladım. İkibin küsur bilmem kaç yaşındaki bu kadîm hikmet ve filozofi üstâdı vaktiyle, "filozoflar kral, krallar filozof olmadıkça dünyanın burnu yere sürtülmekten kurtulmaz" diyerek nasıl da ahlâkımızı bozmuş ve bizi siyasetin düz yollarında hızla mesafe almak yerine bilim ve hikmetin kargacık burgacık ara sokaklarında tıknefes bırakmıştı. "Gençlere Eflatun okutmak düpedüz ahlâksızlık" diye kahırlanarak sokağa çıktım. Fırına doğru yürürken Eflatun'un pek de o kadar saçmalamamış olabileceğini zihnimde evirip çevirmeye başlamıştım ki, duyduğum ses dikkatimi dağıtıverdi,

- Uğurlar olsun hocam, nereye böyle sabah sabah?

Baktım, bizim mahallenin muhtarı, "İyilik sağlık, nasıl olsun" diye lâfı geveleyip dururken âniden kafamın içinde şimşekler çakmaya, fırtınalar gümbürdemeye, ilhamlar fink atmaya başladı. Muhtarla ayaküstü sohbeti sürdürürken bütün dikkatim, üç-dört metre geride, ulu çınarlar, cevizler ve kestane ağaçlarının gölgeliğine sığınmış on metrekare civarındaki o harikulade muhtarlık ofisinin fizikî konforu üzerine çullanmıştı bile. "Yahu Ahmet" dedim; "Başbakanlık, vekillik, reislik, reisicumhurluk senin neyine evlâdım; bak şu muhtarın küçücük saltanatına... Şâhâne bir makam binası; içinde telefonu, masası, iskemlesi, bilgisayarı, interneti, her bir şeyi mevcut olduğu gibi penceresini açıp, 'hanıım bir çay demler misin?' diye seslensem, duyulacak derece eve yakın. Ee, üstüne üstlük bir miktar muhtarlık maaşı olduğu gibi mühürleme işlerinden gelecek yevmiye de cabası. Evet, makam arabası, lojman filan yok ama o kadarcığını idare ederiz artık."

Ne var ki muhtar, bakışlarımdan işkillenmişti, "Hayrola hoca" dedi, "Siyasete mi niyetlendin yoksa?" Suçüstü yakalanmış gibi utandım, "Yoo ama niçin olmasın" dedim ve sonra hain hain gülümseyerek taşı gediğine koydum, "Meselâ muhtarlık!"

Muhtarın yüzünden bir an karanlık bir endişe bulutu geçtiyse de saliseler içinde o eski ahbab halini takındı, "Zaten adaylar şimdiden çalışmaya başladı" diye eseflendi. "Bir eksik bir fazla fark etmez; ben zaten bu seçimlerde propaganda bile yapmayacağım. Hizmetimden memnun kalan zaten oy verir; vermeyenin de canı sağ olsun!"

"Bana kalırsa bu kadar ağırdan almamalısın sevgili muhtarım" dedim, "yazıhanen güzel, parkın ortasına kurulmuşsun, etraf şenlikli; yâri güzel olanın başı sıkıntıdan kurtulmaz, haberin olsun!"

Son cümle muhtarın kafasını allak-bullak etmiş olmalıydı. Müsaade isteyip müstakbel kartvizitimin basılmış halini gözümde canlandırıp keyifle fırına doğru yürüdüm. Eflatun kesinlikle hatalıydı ve işe mütevâzı da olsa bir yerden başlamak gerekiyordu.

Bizdendir bizdeen!

Şimdi anlıyorsunuz değil mi Baykal'ı niçin sevdiğimi; onu tenkid vadisinde diğerlerinden ayırdederek nasıl kayırıp kolladığımı?..Ayol o bizden birisi... Gözümün içine bakınız, ne demek istediğimi anlayacaksınız; "bizden" diyorum; öyle demekle de yetinmiyor, üstüne üstlük mânidar bir şekilde göz kırpıyorum.

Bizdendir bizdeeen...

İfşâ ediyorum: CHP'yi içerden ele geçirme planımızın en önemli parçası Deniz Bey'di; şu günlere dek iç ve dış vaziyetler pek müsait olmadığı için CHP'yi muhafazakârlaştırma, demokratikleştirme ve liberalize etme projesini gizli gizli yürütmek mecburiyeti vardı. Aslında Deniz Bey'e kalsa çook önceden CHP'yi sağa yanaştırıp bağlayacak ve parti içindeki radikal unsurları tasfiye edecekti fakat şartlar olgunlaşmamıştı. Meselâ geçen yılın 27 Nisan curnatasında Deniz Bey'in, "dayanamıyorum; böyle saçmalık olmaz; haksızlık karşısında susan dilsiz şeytandır" diye yekinip darbecilerin hevesini kursaklarında bırakma celâdetini yatıştırana kadar akla karayı seçmişizdir; nerden bileceksiniz?

2002 seçimlerinde Deniz Bey'in, -aslında merhum romancımız Tarık Buğra'nın kaleminden çıkmış olmakla beraber- Şeyh Edebâli'nin öğütleri diye bilinen posterleri parti teşkilatına astırması, ilahiyat camiasının en asitli hocasını devşirerek kestane fişeği gibi yanında gezdirmesi, bayram namazlarını sektirmemesi mânidar işaretlerdi. Deniz Bey, partinin nasıl bir çıkmaz yola girdiğini, retorik itibariyle nasıl bungunlaştığını, bu gidişatla asırlık kocca partinin nasıl tükeni-tükenivereceğini gibi devirivereceğini elbette görüyordu; o bir siyaset bilimi doçentiydi, her şeyin farkındaydı ama bugüne kadar "huysuz bürokratlar lokali" olarak ün yapmış CHP'yi hakikaten halkın partisi haline getirmenin kolay bir şey olmadığını da iyi biliyordu.

Önder Bey'in tek tuşlu telefonu meselâ; o da bu plânın bir parçasıydı. Bugünlerde, "bu adam bir daha beni ömrü billah listeye koymaz" diye isyan bayrağı çeken hanım profesör vekilin tezindeki intihal şüphesi de lâf olsun diye şüyû bulmamıştı...

Deniz Bey, bu uğurda antidemokratik bir lider görüntüsüne bürünmeyi bile içine sindirmek zorundaydı; kurultaylarda zırh gibi Deniz Bey'in lehine hareket eden delege blokları, Deniz Bey ilânihâye genel başkan olsun diye değil fakat, şu fani dünyada CHP bir kerrecik olsun adam gibi bir seçim kazanabilsin diye katlanılan muazzam fedakârlıkların bir yansımasıdır.

Ben durumu başından beri biliyordum elbette; çaktırmayalım diye CHP'yi ve Deniz Bey'i hırpalıyor gibi yapıyordum; evet eleştiriyordum ama incitmeden, örselemeden, Latin atasözünde geçtiği gibi, "Beyaz dişlerle..."; çünkü o, sadece CHP'yi değil, Cumhuriyet'i de demokratikleştirmek gibi şanlı ve ulvî bir ıslahat projesini kuvveden fiile çıkarabilecek yegâne adamdı.

Evet, bazıları üzülecek olsa da artık açıklamak zorundayım ki, Türkiye'de Ahrar Fırkası ile başlayıp, Hürriyet ve İtilaf Fırkası ile sersem-sepelek yoluna devam eden, TCF ile yeniden atağa geçecek iken Serbest Fırka ile hayal kırıklığı yaratan, ardından DP ve AP ile iktidara geldikten sonra ANAP ve AK Parti ile devam edegelen ilerici, inkılapçı, sağcı, muhafazakâr ve demokrat partilerin teşkil ettiği damar, Deniz Bey'in çarşaf ve şalvar atılımı ile sona ermiş bulunmaktadır; gelecek CHP'nindir. Bundan sonrası için AKP ve sair sağ partilere düşen misyon, derhal bir program değişikliğine giderek Sosyalist Enternasyonal'e âzâ yazılmak ve Türkiye'de ilk defa halkçı, sosyal adaletçi ve sömürüye karşı gerçek bir solcu parti haline gelip, bir dahaki seçimlerde Türkiye'de solu iktidara taşımaktır.

Böylece kehânetlerim doğrulanmış ve Türkiye'de ilk sahici sol partiyi sağcılar kurarak iktidara getirmiş olacaklardır.

Not: Komünist Parti'nin de önü aydınlık görünüyor ama şimdi açıklayamam; toplum henüz hazır değil!

Cami avlusu

Bu hadise hakikat midir; yoksa geçmiş zaman içinde birileri tarafından yakıştırılıp efsane haline mi gelmiştir, bilemeyiz fakat mânâsı güzeldir ve hâlâ câridir..

Rivayet o ki, Bursa Ulu Camii'ni yaptıran Yıldırım Bayezid Han, inşaat tamamlandıktan sonra kayınbabası Emir Sultan Hazretleri'ne camiyi gezdirmiş ve sonra okkalı bir aferin beklercesine sormuş,

-Nasıl efendim, cami güzel olmuş mu?

Emir Sultan, "Güzel olmasına güzel de," demiş, "Bir küçük noksanı var; o unutulmuş."

-Nedir o eksik efendim; derhal ilâve ettirelim!

-Eksik olan şu ki, bu güzel cami bahçesinin köşesinde bir de meyhane yaptırmanız pek muvafık olurdu sultânım!

Tabii bu nükteden sonra Yıldırım Bayezid Hân'ın, "Ne demek, cami avlusunda meyhane mi olurmuş!" diye lâfı üstelemek yerine, pancar gibi kıpkırmızı kesilerek, kayınbabasının târizini anladığını tahmin etmek zor değil. Biz meselenin o cihetiyle ilgili değiliz zaten; Yıldırım Bayezid Han'ın o günlerde hafifçe içki ve işrete düşkün olduğu mâlum. Konunun bizi ilgilendiren tarafı cami avlusunun çevresiyle birlikte düzenlenmesi konusundaki ilk tarihî kayıt (veya efsâne) olmasıdır.

Allah için, Osmanlılar caminin hem içini, hem avlu ve müştemilâtını özene-bezene, yüksek bir zevk-i selim eseriyle yapmışlardır zaten. Nitekim Bursa Ulu Camii avlusu da o meyandadır. Sonraki asırlarda koca avludan kırpıla kırpıla kalan miktar bile ferah ve iç

açıcıdır da, zamâne cami cemaatinin, bir ibadetgâh olarak caminin içini ve dışını cennet bahçelerinden bir bahçe kılmak mevzuundaki isteksizliğini ve kabiliyetsizliğini zaten görüp durmakta ve için için üzülmekte değil miyiz?

Bunun sebebi bir miktar, cami imamlarının meseleye pek ehemmiyet vermeyişi olsa da asıl sebep, caminin her ihtiyacını kendi meselesi bilen ve halletmek uğruna kendini neredeyse helâk eden cami cemaatinin isteksizliği, daha doğrusu bu konuda güzel örneklerle karşılaşmayışı olsa gerektir.

Cami cemaati deyip geçmiyoruz; bilakis altını ve üstünü önemle ve kerrât ile çiziyoruz, çünkü husûsi bir tırnak içinde "camii cemaati" olarak adlandırdığımız bu güzel adamlar, rastgele camiye yolu düşen insanlardan ibaret değildir. Cami cemaati, bugün itibarıyla cami mimarlığına yön veren, camileri bizzat yaptıran, yıktıran, süsleten, boyatan, donatan, onların şeklinden, tarzından, rûhundan, temizliğinden, bakımından ve her türlü fonksiyonundan sorumlu önemli kişilerdir.

Önemli kişilerdir; meselâ bir caminin imamı için en kötü durum, cami cemaati ile ters düşmektir; cemaatten bazılarının gözünün tutmadığı imamı orada kimseler tutamaz; bunun tam aksine sevilen, sayılan imamlar el üstünde tutulur, sahiplenilir.

Eğer camilerimizin çevresi (veya içi) benim gibi estetik düşkünü tuhaf insanları sızlatacak derecede kötü ise sebebi cemaattir; nadir bir ihtimâl olmakla camilerin çevre güzelliğini de aynı topluluğa izafe etmek insaf icabıdır. Meseleyi biraz bilenler teslim edecektir ki, bir caminin iç ve dış güzelliği, Türkiye'nin hiçbir yerinde para veya maddî imkân yetersizliğine bağlanamaz; para bulunur bir şekilde fakat zevk?..

Evet, anladınız; şimdi güzel bir örnekten bahsedeceğim sizlere.

Yer İzmir. Mevkii; Gaziemir.

O civarda bir Metro mağazası varmış. İşte bizim Gülhane Camii bu mağazanın yanıbaşında yer alıyor. Kenardaki fotoğrafına bakarak cami avlusunun ne kadar dikkatli ve zevk sahibi birisi tarafından tanzim edildiğini hemen fark edebilirsiniz. Bu düzenlemenin sahibi Sıtkı Yılmaz. Sıtkı Yılmaz, Gülhane Camii bahçe projesini ve uygulamasını bizzat yapmış.

Bana yolladığı mektupta, bahçe düzenlemesine dair çok sayıda fotoğraf da yer alıyor ama yer darlığı sebebiyle ancak birine yer verebiliyoruz. Daha çoğunu görmek isteyen İzmirliler, bir boş zaman denk düşürüp Gaziemir'e kadar uzanırlarsa, eminim ki cami avlusunda şöyle uzunca bir müddet soluklanmalarından cemaat memnunluk duyacaktır.

Fotoğraflarda şöyle güzel ve demli bir bardak çay içilebildiğine, bir gölgelikte iki satır gazete veya kitap okunabildiğine dair bir işaret görünmüyor fakat an meselesidir. Cami avlularının güzelliğini, sadece şehir parkının bir uzantısı olarak kabul edenlerden değiliz; bilakis,

gündelik hayat cami avlularına takılmadan içinden geçmeli ve şöyle bi soluklanıp yoluna devam edecek derecede tabii olmalıdır.

Sıtkı Yılmaz'dan bahsettik ama bu güzel fikri destekleyen cami cemaatini unuttuk. Allah onlardan razı olsun. Temizliğe ve güzelliğe büyük değer veren "Efendimiz"in rûhunu hoşnud edecek güzel bir hizmette bulunmuşlar. Tebrik ve alkış onların hakkıdır.

Sıtkı Bey mektubunda diyor ki: "Şimdi yeni bir cami yapımı bana nasib oldu. Caminin adı Nur olacak; inşallah onu da çok daha güzel bir tarzda biçimlendirmeye çalışacağım."

Ne denir? Nûr'ün âlâ Nûr!

Şimdi içimden ne geçti biliyor musunuz? Diyanet İşleri Başkanlığı veya Diyanet Vakfı Türkiye çapında bir yarışma açsa, dese ki, "ey cami dernekleri, ey cami cemaati, size altı ay müddet; varınız cami avlularını cennet bahçelerinden bir bahçe haline getirmek için el ele veriniz. Katılımcı camiler arasında yapılacak müsabakada birinci gelen cami cemaatine açıktan on, ikincilere beş, üçüncüye üç hac kontenjanı ve uçak biletlerinde indirim veriyoruz."

Öte yandan vakıflar, hayır kuruluşları bu faaliyetleri desteklese, birisi çıkıp, "En temiz ve olgun zevkle tefriş edilmiş camiye şu kadar ödül vereceğiz. Haydi güzel hacılar, kolları sıvayınız!" deyiverse...

...

Haydi güzel hacılarım benim; haydi Diyanet, haydi hayır vakıfları...

Peter prensibi nedir?

Kısaca şudur: Bir idari yapıda yeni eleman talebinin gerçek sebebi, lüzumundan fazla eleman istihdamından ileri gelen verimsizliğin, yeni elemanları işe almak yoluyla giderilebileceği zannıdır; başka bir tabirle Peter prensibini şöyle özetlemek de mümkün: idari hiyerarşide yer alan kişiler daima bir üst mevkie yükselmek isterler; tâ ki verimsiz olacakları, yani liyakatsizliklerinin müntehâsına çıkacakları yere kadar.

Tarif bence yeteri kadar açık ama yine bir örnek verelim; diyelim ki adam, şirketin güvenlik hizmetlerini mükemmelen yerine getiriyor. Verimlilik, bu şahsın hep başarılı olduğu alanda bulunması gerektiğini işaret eder fakat adamımız güvenlik hizmetleriyle yetinmemekte; bilakis yatırımları, Ar-Ge faaliyetlerini, pazarlamayı da yönetmek için didinmektedir. Peter Prensibi, işte bu şahsın terfî ederek başarısız olmasının hikâyesini anlatır.

Bayramdan iki gün önce, "Artık bu çağda kurban kesip dağıtmak çok acil bir ihtiyaç olmaktan çıktı. Ben, onu karşılayan başka türlü yardımlar yapılabilir inancındayım" şeklinde basın mensuplarına çok gerekli bir beyanda bulunan Kültür ve Turizm Bakanımızın bu sözleri niçin söylemek ihtiyacında bulunduğunu anlamak imkânından mahrumuz; öyle tahmin ediyorum ki gazetecinin biri, "Bu yıl kurban kesecek misiniz Sayın Bakan?" diye sorunca Bakan da, "böyle mübârek bir modern zamanlarda kurban kesmek pek ancient bir sûret gösteriyor; hazır elim değmişken halkımın artık küflenmeye başlayan bazı inançlarını restore edeyim" diye düşünerek böyle konuşmuş olmalıdır. Bunlar tamamen tahmin; belki Bakan Bey'in Peter Prensibi'ni bir kere daha te'yid eden konuşması, başka motivasyonların eseridir; bilemeyiz. Bildiğimiz, şairini bilmediğim şu beytin, mânâ itibariyle Bakan Bey'in serdettiği fıkhî açılıma pek müsâdif düştüğü şeklindedir ki nitekim aşk ile buyrunuz:

"Çünkü vakfetmeyecektin cihet-i aşka tenin;

Mütevelli kızı sevmek, ne vazifendi senin?"

Sayın Bakan'ın TV kameraları önünde Ordu vilayeti vali yardımcısının vekilini pek asabî bir edâ ile sigâya çekmesi üzerinde durmayacağız, fakat bayram tatilinin -ki bu ne müthiş tesâdüftür; bu yıl da Hac mevsimi ile aynı güne denk geldi!- 9 güne çıkması üzerine insanların hem bayram hem tatil vecibelerini son derece rahat bir şekilde birlikte yerine getirebileceklerine dair sözlerinin açılış cümlesini zikre değer buluyorum: "Mesela benim kalkıp da Karadeniz'e, oradan İstanbul'a gitmem iç turizme katkı yapıyor küçük çapta. O yüzden ikisini de bir arada sürdürmek mümkün."

Söz gelişi benim gibi iki işi aynı anda yapmaya çalışırken (meselâ sakız çiğnerken merdiven çıkmak, düşünürken çenesini kaşımak vb.) zihni teşevvüşe uğrayan takımı için bunlar enikonu riskli senkronize hareketlerdir; o bakımdan bu mesele hakkında yorum yapmayacağım fakat bu günün sabah saatleri itibariyle Bakan'ın söylediklerine kulak asmayarak yine de kurbanını kesmekte inat eden halkımız, ne yazık ki hâlâ adam olacak gibi görünmemektedir. Bakan nezaketle, "kesmeyin kardeşim, ayıp oluyor, yerine sadaka verin" diyor, halkımız duymamış gibi oluk oluk kurban kanı akıtıyor. Çok banal bir şekil!

Netice itibariyle önceki yazımdaki kehanetim doğrulanıyor: CHP merkez sağa kayarken iktidar partisi, aydın despotizmine yaslanan otoriter bir sol siyasetin ilk kelimelerini hecelemektedir. E, ben söylemiştim zaten!

Kurban Bayramı'nızı tebrik ederim: Kurbanlarınız, sadakalarınız ve ibadetleriniz kabule karîn olsun; bayram günlerini gazeteci tatili olmaktan çıkaran o kişinin bile bayramını kutlarım; o anlıyordur ne demek istediğimi!

Meraklısına Kuzey Irak notları

Kuzey Irak'a yaptığımız dört günlük gezinin ardından kaleme aldığım intibalara üç aşağı-beş yukarı tahmin ettiğim istikamette tepkiler geldi. Bunlardan biri, "Tırnak içinde Kürdistan" yazısındaki çerçevelenmiş hâliyle "Kürdistan" kelimesini kullanmış olmamla ilgiliydi ve beni (ve tabii bu yolda yayın yapmakla itham ettiği Zaman gazetesini, hatta "el birliği yaptığım" iktidar partisini) Kürdistan'ı tanıtmak için bedava propoganda yapmakla suçluyordu. Bir diğeri, beni, niçin Türkiye'nin resmî dış politikasında kabul edilen kelimeleri seçmediğim konusunda sorgularken; bir başkası, tesbitlerimi "bir hayal kırıklığı ve çöküş" olarak niteledikten sonra Kerkük'teki Türkmen kardeşlerimizden bahsetmek yerine niçin ille de "Kürt dostlardan" söz açtığımı sorup Kürdistan'ın kurulması fikrine heyecanla yaklaşmakla itham ederek mektubunu, "Yerin altındakiler size bakıyor, üstündekilerse gözü yaşlı izlemekte" cümlesiyle bitiriyordu. Bir başkası, Türk okullarında öğretmenlik yapan gençlerden bahsederken kullandığım, "asıl çılgın Türkler bu çocuklar" ibaresine takılıyor ve tabirin, o öğretmenleri nitelemek için kullanılmaması gerektiğini ileri sürüyordu…

Elbette üzüldüm fakat mutadım hilâfına bu mektuplara cevap vermedim; bunun yerine görüp yaşadıklarımla ilgili biraz daha bilgi ve kanaat aktarmayı tercih ediyorum.

Haydi "devlet" demeyelim de, bu kavramdan nem kapanların gönlü rahat etsin fakat orada yeni bir kamu düzeni kuruluyor olmasının izlerini ve etkilerini gözlemlemek, her sosyal bilimci için dikkate değer bir tecrübedir; nitekim aynı mesele üzerinde konuşurken Ömer Laçiner'in yaptığı bir tesbiti sizlere aktarmak istiyorum: "İhtilâli yaptıktan sonra Lenin, çok yakındakileriyle endişelerini şöyle paylaşmış: 'Şu anda iktidar olduk ve biliniz ki büyük bir tehlike ile karşı karşıya bulunmaktayız; biliniz ki şu anda bütün alçaklar bizden yanadır!"

TARİHİN ÖRSÜYLE ÇEKİCİ ARASINDA "YÖNETMEK" SORUMLULUĞU AĞIR VAZİFEDİR!

Kuzey Irak, hukuken bağımsız bir devlet değil fakat konjonktürden yararlanmak suretiyle birkaç yıldan beri bağımsız bir devlet gibi davranıyor. Bütün tarih boyunca Ortadoğu'nun kadim Kürt ahalisi, ilk defa "yönetmek" sorumluluğunun ağırlığını sırtında hissediyor; bu demektir ki artık isteyen ve şikâyet eden pozisyonundan karşılayan ve hizmet üreten mevkiine geçilmiştir. Komşu devletlerin kamu hukukuna ve idari yapısına muhalefet etmek bir şeydir fakat minyatür de olsa bir coğrafyada kamu otoritesi tesis edip vatandaş sıfatındaki insanlara kamu hizmeti servis etmek daha başka bir şey.

ABD GİDERSE KUZEY IRAK NİCE OLUR?

Kuzey Irak'ın Kürt yöneticileri ağır yüklerin altında: İlki şu: ABD, Irak'tan çekilme takvimini açıkladı ve Kürt yöneticileri buna hiç ihtimal vermiyormuş gibi görünmelerine rağmen bu durumdan fena hâlde tedirginler. ABD'nin Irak'tan çekilmesi demek, Kuzey Irak yönetiminin

yakın komşuları ve en mühimi merkezî Irak hükûmetiyle, Sünni ve Şii Araplarla, Kerkük'te küstürdüğü Türkmenlerle bu defa sahici mânâda ilişki kurması anlamına geliyor. Bir mânâda Kuzey Iraklı Kürtler, hâmilerini kaybedecekler.

İkinci ağır yük; takriben bir sene sonra Irak'ta genel seçimlere gidilecek. Bu seçimlere Sünni Araplar da katılacak; Sünni Araplar geçen seçimleri boykot ettikleri için Kürtler, iyi oganize olabilmeleri yüzünden Bağdat'taki merkezî hükûmet üzerinde nisbetleriyle mütenasip olmayan bir ağırlık tesis edebilmişlerdi. Bu defa politik dengelerin daha sahici oranlarda tecelli etmesi hâlinde Kürtlerin Bağdat desteği hayli azalmış olacak; bu ise, Bağdat'tan aktarılan petrol gelirleri musluğunun kısılması ve merkezî hükûmet denetiminin artması anlamına gelecek.

KUZEY IRAKLI KÜRTLERİN ŞEHİRLE İMTİHANI

Bir başka faktör şu: Kuzey Iraklı Kürtler büyük çoğunluğu Irak'ın kırsal alanlarından şehirlere celbedilmiş köylüler ve bu nüfus şehirlerde yaşamaya başlayalı henüz on yıl bile olmadı. Bu nüfus, geleneksel geçimlik işlerinden kopmuş veya koparılmış durumda; tarımdan ziyade hayvancılıkla geçinen Kürtler, şehir ortamında hükûmet tarafından iaşe ve ibate edilmek durumunda. Kuzey Irak yönetimi şimdilik açıktan sosyal

yardım desteği (para) ve ayni destek (yağ, şeker, pirinç, mazot, un vb.) dağıtmak suretiyle bu nüfusu kontrol edebiliyor; fakat aynı zamanda dünya pazarlarıyla bütünleşmek arzusundaki Kuzey Irak'ta yardıma muhtaç yeni göçmen şehirlilerle, hükûmete yakın pozisyonları sebebiyle hızla zenginleştiği gözlenen çiçeği burnunda bir Kürt burjuvazisinin çekirdeği fark edilmekte ve bu iki sınıf birbirinden giderek ayrışmakta. Yeni şehirleşme sürecine giren kalabalık nüfusun altyapı, eğitim, sağlık ihtiyaçları büyük mesele teşkil ediyor.

Şimdilik hesapta görünmeyen bir başka can sıkıcı husus şu olsa gerektir: Kuzey Irak'ta siyasi iktidar, Talabani ve Barzani gibi Kürtler arasında efsaneleşmiş iki şahsiyet, iki kabile ve hatta iki tarikat arasında paylaşılmış durumda. Bu iki partinin dışında siyasi partiler de var elbet fakat yakın gelecekte iktidarın Talabani'nin KYB'si ve Barzani'nin KDP'si dışında bir partiye veya toplumsal güce geçmesi tasavvur bile edilemiyor; bu ise Kuzey Irak'ın siyasi kültürünü olduğu kadar yakın geleceğini de belirsizliğe itiyor. Siyasi bir istikrarsızlık hâlinde kendi aralarında pek geçinmeyen bu iki siyasi odağın, şimdilik alelacele silahlandırdığı asker, polis, peşmerge, koruma topluluğunu nasıl tasarruf edeceği ayrıca bir merak konusu.

Görüldüğü gibi Kuzey Irak'taki "Kürdistan", yeni oluşmaya başlayan her kamu idaresi gibi büyük problemler ve risklerle karşı karşıya; bu bölgede siyasi kaos ve istikrarsızlığın Türkiye'ye nasıl yansıdığını yıllarca yaşayıp gördük. Bu yönetimin istikrarı, bir bölge gücü olarak Türkiye'nin lehinde olacaktır. Kaldı ki Türkiye, bu "de facto" olgunun farkındadır; her gün İstanbul'dan Erbil'e uçan Türk uçakları sadece Kuzey Iraklıları değil, daha fazla iş

adamlarını, eğitimcileri ve yatırımcıları da getirip götürmekte. Altyapısı son derece zayıf bölgede Türk iş adamı ve yatırımcılarının yapacağı dünya kadar iş var.

TÜRKİYE'SİZ BİR KUZEY IRAK DÜŞÜNÜLEBİLİR Mİ?

Sözün kısası Türkiye, güneyindeki yeni komşusunu dikkatle izliyor ve gelişmeleri yakından takib ediyor. İşin memnunluk verici yanı, Kuzey Iraklı yöneticilerin "Türkiye fenomeni"ni, dağdaki teröristlerden daha farklı bir pencereden daha reelpolitik bir nazarla algılıyor olmasıdır. Kuzey Irak, kendi kuzeyindeki dağlarda barınan terörist Kürtlerin, Kuzey Irak yönetiminin istikrarı için ne kadar büyük bir risk teşkil ettiğinin farkında gibi göründü bana. Onlar, tarihlerinde ilk defa yönetilmekten yönetmeye geçmenin ağır sorumluluklarıyla yüzyüze bulunuyorlar.

...

Sathi algılamalarla kaleme sarılıp çalakalem, aklına gelen şeyleri sıralamaktan çekinmeyen itiraz sahiplerinin, ara sıra "duruş yeri" değiştirmelerinde fayda var. Kendi içimizdeki "Kürt meselesi"nin, bizde ciddi bir algılama bozukluğuna yol açtığını görmezden gelemeyiz. Kürt meselesinin çözümünde üzerimize düşeni yapmaktan kaytararak sorumluluğu hep dış mihraklarda aramak, bizde varlığını vehmettiğimiz o ciddi devlet şuuru tecrübesiyle hiç de kabil-i te'lif bir davranış biçimi değildir.

Kötü savunma gol getirir

İsmini kasd-ı mahsus ile buracıkta zikretmek istemediğim birisi, "15 yılı Atatürk, 12 yılı İnönü yönetiminde geçen tek parti döneminin eleştirilmesi, tarihin en kör ve nankör tavırlarından biri olmalı" diye uluorta esip gürlemese bu konuya değinmeyecektim.

Dikkat buyuruldu ise yukardaki cümlede "eleştiri" tâbiri kullanılıyor; tezyif, karalama veya inkâr denilmiş olsa belki cümle bu kadar sakîl görünmeyecek.

Eleştirinin körlük ve nankörlükle eş tutulması, hiç şüphesiz Tek parti devrinden kalma bir "yandaş aydın" tavrıdır çünkü nankörlük, iyiliğe küfrân ithamını içinde barındırır; Tek parti idaresini -üstelik hâlâ!- destekleyebilen "aydın", kendi halkını, kendi iyiliği için dövmekte mazur görmeyen hastalıklı bir siyânet psikolojisinden hareket ediyor. Marîz bir durum; hastalıklı bir tepki.

1926'da Maarif Vekili Necati Bey, Sanayi-i Nefîse Encümeni'ni topluyor ve mekteplerden Türk müziği eğitimini yasaklıyor. "Müzik devrimi" bahsine biraz sonra yeniden geleceğiz fakat bu Encümen çok daha ilginç bir başka konuyu daha tartışıyor. Encümen reisi Ressam Nâmık İsmail ve Çallı İbrahim Beyler, bir dilekçe sunarak ressamların eserlerini sergileyecek

münasip bir salon bulamadıklarını ve hükümetin bu iş için uygun bir yer bulmasını, daha doğrusu düpedüz Sultanahmet Camii'nin tahsisini istiyorlar. Encümen, bu teklifi kemâl-i ciddiyetle ele alıyor ve hattâ müzakere esnasında ressam üyeler, "fakat" diyorlar, "ışık meselesi mühimdir; Sultanahmet Camii'nde yukardan gelen ışık yetersiz; bu yüzden kubbede muhtelif delikler açılarak mekâna bol ışık düşmesi gerekir". Maarif Vekili Necati Bey tam da "mehel ve münasiptir" diyecek iken Mimar Kemalettin Bey pür hiddet ayağa kalkıp bir güzel verip veriştirince Sultanahmet'in resim galerisi yapılması fikrinden ister istemez vazgeçiliyor.

Bu bilgiyi bize aktaran Cemal Reşit Rey, biraz de esefle diyor ki; "Sanat inkılâplarında isabetli karar alınmasının ne kadar zor olduğunu o gün unutulmaz şekilde anladım."

Bu arada minik bir not ilave edelim; sözü geçen Sultanahmet Camii, tam da o günlerde -her nedense?- boştur ve kapalı tutulmaktadır; sebebini Tek parti dönemini hâlâ şevkle savunabilen tekpartici yazar takımından sorunuz; belki hatırlarlar.

Cemal Reşit Bey, "Atatürk ve Müzik" başlıklı yazısında müzik inkılâbının nasıl yapıldığına dair ilginç bilgiler de vermektedir: "Atatürk'ün direktifi üzerine bir müddet sonra (1934'te) Maarif Vekili Abidin Özmen, sekiz müzisyen olarak bizleri [isimler sayılıyor] Ankara'da kongreye toplamıştı. Toplantı açılıp nâzikâne nutukların teatisinden sonra, Maarif Vekili sevimli şivesiyle bizlere 'Ey, hadi bakalım, musiki inkılâbı yapacakmışız, bunu nasıl yapacağız?' demesi üzerine kongrede bir şaşkınlık havası esmeye başladı. Toplantı dört saat kadar devam etti. Arada sırada Maarif Vekili'ni telefona çağırıyorlardı. Son telefondan sonra Abidin Özmen, heyecanla bizlere: "Paşa Çankaya'dan birkaçtır telefon ettiriyor. Musiki inkılâbı ne yoldadır diye soruyor" dedi. Biz büsbütün şaşkına döndük. Ne gibi bir karar alınacağını bir türlü kestiremiyorduk..." (Orkestra dergisi, sayı 9, Aralık 1963)

Eleştiri güzel ve doğru bir tashih biçimidir sayın baylar; bu yolu kapatırsanız hakikati küllemiş olmazsınız, bilakis hakikatin yerini dedikodu, küfür ve suizannın lehine boşaltmış olursunuz (Bu vecize benden!)

Tek parti devrinin matah bir şey olmadığını, hâtırasını savunmanın nihai kertede bu ve şu gibi savunucularının elinde kalmış olmasına bakarak da anlayabiliriz ki, esef edilecek hâldir.

"Komşu"yu bilmiyoruz peki kendimizi biliyor muyuz?

Zaman'ın Yorum yazarlarından Herkül Millas'ın, "Yunanistan'da değerler krizi" başlıklı yazısını fark ettiğinizi ve altını çize çize okuduğunuzu ümid ediyorum.

Hadisenin başlangıcından bu yana "komşu"da ne olup bittiğini herkes gibi merak ettik; aldığımız bütün haberler, Yunan Polisi'nin nâhak yere bir çocuğu vurup öldürmesinin Yunan

gençliğini isyana yönelttiği yolunda idi. Bu yorumların hamiyyet duygusunu okşayan kısmı görmezden gelinmeyecek kadar sivriydi ve şu mânâya geliyordu: "Yunan gençliği ve halkı adaletsizliğe, haksızlığa karşı toplu halde direnç ve infial gösterecek derecede hakperesttir; bizde ise faili meçhuller, gözaltında, -yani devletin nâmusu dairesinde- iken dayak ve işkenceyle öldürülenlere karşı tepki zayıf kalıyor."; bu fikrin ciddiye alınması gereken kısmı var ancak, temel mesele yanıbaşımızda yaşayan Yunan toplumu ve onun sosyolojik özellikleri konusunda basınımızın "uluorta" denecek değerlendirmelerden öteye geçememesidir. Belki de Herkül Bey'in ışık tutucu ve izah edici yazısından haberdar olmasaydık, hâlâ uluorta hükümlerin dümen suyunda, "bu Yunan gençleri pek demokrat, pek vicdanlı bir heyet birader" noktasında gezinip duracaktık.

Dışarıdan bakılınca anlamadığımız şeyleri şöyle özetliyor Herkül Bey: Yunanistan 1967-1974 yılları arasında baskıcı bir askerî diktatörlük yaşadıktan sonra dengeleri sarsıldı; Ordu siyasetin dışına itilirken halka sevimsiz görünen polis demokratikleştirildi. Sivil toplum ön plana çıktı. Halk devletten korkmaz oldu. Diktatörlük yıllarında sindirilen gençlere haklar tanındı fakat bu gelişmeler yavaş yavaş bütün hükümetlerin izlediği aşırılıklara vardı. Toplu her hareket fetişe dönüştürüldü. Halk hareketlerine karşı çıkmak cuntacı tutum sayıldı. Bugün Atina'da elli kişilik bir grubun bile kaldırımda değil de, yolun ortasında durması hak sayılırken, hiçbir hükümet zor kullanıp yolları açmaya yanaşmıyor. Yirmi yıldır hiçbir polis, üniversitelerin bahçesine bile adımını atamamıştır. Bu arada her türlü örgütlü ya da anarşist grup defalarca Atina'da üniversite binasını basmış, yağmalamış, ateşe vermiştir. Öğrenci olmayanlar bile gelip bu binalardan bilgisayar gibi donanımı hiçbir engelle karşılaşmadan alıp götürmüştür. Suç işleyenler hâkim karşısına çıkarılıp ceza almamıştır. Hükümetlerin gereksiz hoşgörüsü daha sonra lise, hatta sonra ortaokul öğrencilerine de yayıldı. Küçük bir öğrenci grubu, meselâ, "kantindeki börek taze değil" diye okullarını işgal edebilirler, kapısına kilit vurup kapatabilirler. Buna hiç kimse müdahale etmez. Bu olaylar hemen hemen her yıl yaşanır. İlgililer de sabırla bekler. Sonunda işgal biter ama bu kez de okulların içlerinin tahrip edildiği görülür. Hocaların büroları, teçhizatları, kitap ve notları yok olmuştur. Gençler, isyankâr yaşlarının zevkini çıkarmakta, öğretmenler daha az çalışmakta, hiç kimse sınıfta kalmadığı için anne ve babalar rahatsız olmamakta, politikacılar ise seçmenlerini 'cuntacı baskılarla' küstürmemektedirler. Ama bu arada yanlış ve zararlı mesajlar almış olan genç bir kuşak yaratılmaktadır. Bu genç kuşak sınır nedir öğrenmemiştir. Toplu davrandıklarında her yaptıklarının demokratik olduğuna inanmışlardır.

Şu iki cümle ise, "kanaat önderi" durumundaki basın organlarımızın bilgisizliğini teşrih hükmündedir: "Yunanistan'ı tanımayanlar yaşananları bir cinayetin protestosu olarak algılamaktadırlar. Protestonun bu türde ve süreklilikte olması ise değerler kriziyle ilgilidir ve hiç beğenilecek bir yanı da yoktur."

Basınımızın Yunan toplumu hakkındaki bilgisizliğini haydi affettik diyelim; Türk basınının okumuş kalemleri, otuz senedir başörtüsü ile türban, tesettür ile çarşaf arasındaki farkı anlayabilmiş değil; aile sandıklarından çıkarılan fotoğraflarla kendi kökünün kimyâsını keşfe uğraşıyor; dolayısıyla komşuya gelene kadar gün akşam olur!

Sinema niçin evde seyredilir?

Şimdi zihnim beni yıllarca geriye götürüyor; şehrin üç beş sinemasından birinin önünde, faytondan indirilen büyük çelik sandıkları güç-belâ taşıyarak "makine dairesi"ne götüren sinema görevlilerini hatırlıyorum.

Güçlü kuvvetli de olsa tek bir babayiğitin asla kaldıramayacağı o çelik sandıkların içinde ne olduğunu tahmin edersiniz? Bugün on gramlık DVD diskine sığdırılabilen tek bir film.

Sonradan biliyorsunuz "Ecnebîler", o koca filmi kitap büyüklüğünde bir kasete sığdıran video teknolojisini icat etti. VHS mi piyasayı ele geçirecek, Beta mı derken VCD denilen yoğun video diskleri, kasetlerin saltanatını yerle bir etti. VCD'lerin görüntü kalitesi düşüktü, şöyleydi böyleydi ama neticede onlarca kiloluk bir filmi, ağırlık itibariyle birkaç grama kadar indirmişti. Üç-beş sene önce DVD ortalığa çıkarak VCD koleksiyonerlerinin birikimini on paralık etti; bugünlerde ise Blue-ray denilen teknoloji, DVD'leri Murat 124'lerin durumuna düşürmek üzere; an meselesidir.

Neydi o devrim: Sadece sinema salonlarına mahsus bir teknojinin ucuzlayıp, kolayca satın alınabilir seviyelere inerek evlere taşınabilmesiydi! İşte daha o ilk günlerinden beri, "Film sinemada seyredilir" fikrine kat'iyyen kulak asmayarak, "Film evde seyredilir" takımını desteklemeye başladım. Basında sinema tenkidleri yazanların evde sinema seyretmeye karşı çıktıklarını biliyor ve anlayışla karşılıyorum; çünkü onlar bir filmi herkesten önce seyredip okuyucularına tanıtmak için sinemalara taşınmak zorunda kalıyorlar ve herkesin aynı şeyi yapmasını istiyorlar; oysaki teknoloji artık müsait ve bir filmi seyretmek için ille de sinemaya gitmek zorunda değiliz.

Evde sinema seyretmenin iki teknik mahzuru var: Yeni filmleri görmek için birkaç ay sabırlı olmak gerekiyor ve en gelişkin ev televizyonunda bile, sinema perdesindeki görüntü kalitesine erişmek hâlâ mümkün değil; ne var ki bunlar göğüslenemeyecek engeller değil.

Neyse, sadede geliyoruz; geçen hafta daha fazla ısrarlara dayanamayarak neredeyse bütün sinema eleştiricilerinin ayılıp bayıldığı A.R.O.G filmini seyretmek üzere sinemaya gittim. Peşinen söylüyorum; pişman oldum.

Sebeplerini sırayla arz ediyorum:

1- Sinema ekranın genişliği, salonunun küçüklüğü ile kıyaslandığında perdede olup bitenleri algılamamı zorlaştırıcı bir tesir yapıyor; gençlerin pek sevdiği ses efektlerinin verildiği güçlü

hoparlör sistemi ise benim kuşağımdaki insanları rahatsız edecek sesler çıkarıyor ve insanın dikkati dağılıyor.

2- Film takriben iki saat uzunlukta fakat sinema salonuna girdikten sonra iki saatte kurtulamayacağınızı anladığınız zaman iş işten geçmiş oluyor. Sinema işletmecileri -hilâfsız- yirmi dakika boyunca, sinemayla, sanatla, kültür tanıtımlarıyla hiçbir ilgisi olmayan ticâri reklâm filmi yayınlamaya başlıyorlar. Salona girerken filmi seyretmek için gerekli ücreti ödeyip zamanımızı tahsis ettiğimize göre reklâm sahipleri ve işletmeci firma, bizim zamanımızı, sabrımızı ve paramızı istismar ediyorlar.

3- Zoraki seyrettirilen reklâm filmlerinin muhtevası ayrı bir şikâyet mevzuu. Mübalağa etmeden söylüyorum, gösterilen reklâmların dörtte üçü alkollü içkilerle ilgili: Rakı, votka, bira, vermut vesaire. Bu gibi filmlere genellikle çocukların ve gençlerin iltifat ettiğini düşünürseniz ne kadar densiz ve yersiz bir iş yapıldığını rahatlıkla kestirebilirsiniz.

Nitekim yanıma oturan delikanlılar, ballandıra ballandıra sunulan rakı reklâmını seyrederken birbirlerine, "Yahu nasıl da canım çekti şimdi!" diye konuşuyorlardı.

Parasını son kuruşuna kadar ödediğim bir sanat gösterisinin zaman dilimi içinde içki reklâmlarına muhatap olmaklığımızın hesabını kim soracak? Kaldı ki sinema gösterisi esnasında -tanıtılan ürün ne olursa olsun- ticari bir reklâm faaliyetinde bulunulmasını -haydi moda tâbirle söyleyelim- hiç de "etik" bulmuyor ve protesto ediyorum.

4- Film arasında verilen kısacık aradan sonra bile reklâm seyrettirilmesini ayrıca zikretmeye gerek kalmıyor bile.

5- Gelelim filme; seyrettikten sonra anladım ki sinema yazarlığı yapanların eleştirileri ile filmin kalitesi arasında doğru orantı aramak çok iyimser bir beklentidir. Hakkında yazılanlara göre film, her dakikası kahkaha tufanı ile dolu, çok eğlendirici bir komedi idi.

Eh, komedi olmasına komedi fakat şu kadarını söylemeliyim ki bulunduğumuz salonda ilk gülüşmeler, film başladıktan bir saat sonra duyuldu. Benim fikrimi merak ederseniz şu kadarını söyleyebilirim: Ben neredeyse hiç gülmedim bile. A.R.O.G filmi, G.O.R.A'nın altında ezilmiş bir sinema eseridir. Özellikle senaryo ve diyalog yazılması safhasında işin yeterince ciddiye alınmadığı kanaatine kapıldım.

Film bitip de sinema salonundan kaçar gibi uzaklaştıktan sonra kendi kendime "bir daha asla" sözü verdim ve önceki kanaatimi bir daha pekiştirdim: Evde sinema gibisi yoktur. Evet, acele etmeyeceksiniz, birkaç ay bekleyeceksiniz ve televizyon ekranının sinema perdesine göre mahdut konforuna rıza göstereceksiniz fakat sizi illet eden reklam kuşaklarından, sinemaya geliş ve gidiş zahmetinden âzâde kalacaksınız; üstelik çay ve kuruyemiş lüksü, filmi istediğiniz yerde dondurup saatlerce bekletme imtiyazı, beğenmediğiniz filmin diskini kırıp pencereden aşağı fırlatmak da cabadan...

Lâf arasına sinema işletmecilerini ikaz etmiş olalım; Türk seyircisi yerli filmleri seviyor ve destekliyor; sinemanıza kadar bir yığın para ödeyerek gelen seyircilere lütfen saygılı davranınız ve onlara değer veriniz ki, benim gibi huysuz ve aksi seyirciler, ara-sıra da olsa sinemaya gidebilsinler...

Hattat fitnesi

Bir akrabam geçenlerde ev ziyaretine geldi; beraberinde bir hediye getirmişti. İtina ile kraft ambalaj kâğıdına sarılı hediyenin şeklinden çerçeveli bir resim olduğu hissolunuyordu. Paketi açtık; içinden eski yazılı bir levha çıktı. "Nedir bu, ne yazıyor" merakıyla okumaya çalıştım fakat başaramadım.

Biraz daha gayret edince aile üyelerinin isimlerinden meydana gelen dört kelimelik bir kompoziyon olduğunu fark ettim. Akrabam, makbule geçeceğini, benim bu tarz şeylerden hoşlanacağımı düşünerek Sultanahmet civarında tezgâhı bulunan bir "hattat"a yazdırmış ve güzelce çerçeveletmiş. Her hediye sahibi gibi, getirdiği hediyeden ne derece hoşnut kaldığımı öğrenmek için dikkatle yüzüme bakıyor.

Serde ev sahipliği durumu var, fakat hocalık da var; hediye sahibini kırmamaya azami dikkat göstererek açıklamaya çalıştım ki levhadaki dört isimden ikisinin imlâsı yanlıştır ve bu levha "hat" sıfatıyla tarif olunmayı hiçbir şekilde hak etmemektedir: Başta, en basiti gibi görünen "elif" olmak kaydıyla bütün harfleri bozuktur, istif âlelâdenin de ötesinde berbattır ve levhanın şeklinden anlaşıldığına göre "hattat" tarafından en fazla beş dakika içinde çırpıştırılıp bırakılmıştır; işin en hayret verici faslı ise tırnak içindeki "hattat"ın, başka bir hattattan icâzet almış gibi levhanın altına geleneğe ittibâen eski yazıyla imzâyı çakmış olması: Orhan- 1429. Bu noktada kendi isminin imlâsında hatâ yapmaması bile gözüme meziyet gibi göründü ve vaktiyle gülü, kerhen vavla yazan hattatı affettim!

Sonradan hatırladım ki, Ramazan günlerinde Sultanahmet civarında kesik uçlu markör kalemleriyle fiyakalı kuyruklar çekerek üç-beş dakikada müşteri isimlerini -elbette Latin harfleriyle- yazıveren erbâb-ı hünerden eski yazı bilen birisi, "nasıl olsa kimse çakmaz" diyerek iştigal sahasını eski yazıyla kompozisyon kurup levha tertib etmeye kadar vardırmıştır.

Akrabam, en azından hediyesinin umduğu derecede makbule geçmediğini anlayınca üzüldü; ben ise misafirinin hediyesinde kusur arayıp bulan ukalâ, hatta nobran ev sahibi durumuna düştüğüm için mahçup oldum. Resmen hattat fitnesi!

Hâsılı, niyet salih fakat eser kalp; tatsız bir durum. Ne yapayım şimdi ben bu levhayı; duvara assam zevk-i selîmime ihânet edeceğim; imhâ etsem misâfir hukukuna riayetsizlik. Sonuçta çerçevesinden çıkarıp levhayı muhafaza etmeye karar verdim, çünkü resmen belgedir; temel teknikleri ve altyapısına aldırış edilmeden geleneği taklide yeltenmenin nasıl gülünç, vahim

derecede kusurlu ve değersiz olduğunu göstermenin belgesi. Böyle "çakma" levha taklitlerinin üretilebiliyor ve pazar bulabiliyor olması, geleneğin toplumumuzda ne kadar köksüz kaldığını ispat ediyor.

Mesele sadece hat levhasından ibaret olsa aldırış etmeyiz; mimarlığımız, musikimiz, edebî fenlerimiz, Türkçeyi telâffuzumuz, muaşeretimiz hattâ davranışlarımıza kadar hayatın ve şahsiyetin yaslandığı bütün değerler silsilesi, esas itibarıyla şu sahte levhayı andırıyor. Taklidin bile edebi ve usûlü vardır ve ne idüğü bilinerek icrâ edilirse irfâna dahil bir meziyettir.

Bugünlerde Müslümanların estetikten behredâr olmadığından şekvâ ile yeni bir entelektüel mübâreze kapısı aralanmaktadır ki faydasını inkâr etmiyorum fakat estetiksizlik meselesinin,

a- Geleneği tahribe yönelik reformlar silsilesi,

b- Köylülükten kurtulma ve sıyrılma demlerinde düştüğümüz çapaçulluk gibi iki mühim unsur göz ardı edilerek tartışılması bizi sadedden uzaklaştıracaktır. Keşke bu münâkaşalar gazete köşelerine ilâveten daha geniş kapsamlı ilmî mahfillerde de yapılabilse. Kalantor üniversitelerimizden bu vâdide himmet bekleriz.

'Madımak Müzesi' niçin kötü bir fikirdir?

O talihsiz ve kötü şöhretli mekânın bir müze hâline getirilmesine asla taraftar değilim; ama o yerin lokanta veya kebapçı dükkânı olarak çalıştırılmasını da müdafaa etmiyorum. Müze, akla gelebilecek en kötü çözüm. Niçin diyeceksiniz? Aleviler'in bir kısmı, şikâyetlerini sıralarken Madımak Oteli'nin müze yapılması konusunu ısrarla vurgulamadan geçmiyorlar.

“Aleviler'in bir kısmı” tâbirini kasden tercih ettim; çünkü Aleviler gerek siyasi, gerekse işin inanç boyutu diyebileceğimiz itikadi ve fıkhî konularda mâkulden ifrata doğru açılan bir yelpazeye dağılmış durumdalar. Bu yüzden “Aleviler” kavramı, artık çok soyut ve çok genel bir kavram hâline geldi. Bu durum pek tabii gibi görünebilir ve aslına bakılırsa tabiidir fakat, birbirinden farklı Alevi topluluklarının “Biz Aleviler” ibaresiyle başlayan cümleler kurması, Alevilerle Alevi olmayanlar arasındaki iletişim ve anlayışa hizmet etmiyor; aksi te'sir yapıyor; bu iletişimsizliğin en çok zaafa uğrattığı alan ise Alevilerle Aleviler arasındaki ilişkilerdir. Diyelim ki hükûmet, Alevilerin bugüne kadar uğradığı haksızlık ve kötü muameleyi onarmak için samimi adımlar atmak arzusuyla kendisine az-çok örgütlenmiş bir muhatap arıyor; Aleviler içinden hangi topluluğu seçse, hemen öteki Aleviler devreye girerek hükûmetle temas hâlinde olan Alevileri suçlamaya başlıyor.

MÜHİM BİR İLETİŞİM ARIZASI...

Bu gibi önemli iletişim arızaları yüzünden bir yazar olarak içinde “Aleviler” kelimesi geçen bir yazı yazmak, Alevilerin durumu hakkında fikir beyan gibi netâmeli mevzûlardan ısrarla

kaçınmaya çalışıyorum; kaçınmaya çalışıyorum çünkü konu hakkındaki fikriniz ne olursa olsun, bir kısım Alevileri öfkelendirmek, tepki vermeye itmek, en azından gücendirmek gibi bir sevimsiz durumla karşılaşmak ihtimâli büyük. Alevilerin çok parçalı temsili, fiiliyatta bir temsilsizlik krizine dönüşüyor fakat "dışarıdan" yapılabilecek bir şey yok; bu problemi Aleviler kendi içlerinde çözmek zorundalar ve bu, hiç de kolay bir şey gibi görünmüyor.

Yeniden Madımak Oteli meselesine dönüyorum. Daha önce belirtmiştim; ben o talihsiz ve kötü şöhretli mekânın bir müze hâline getirilmesine asla taraftar değilim; ama o yerin hâlâ lokanta veya kebapçı dükkânı olarak çalıştırılmasını da müdafaa etmiyorum. Kültür Bakanlığı'nın bu husustaki görüşü, yani Madımak Oteli'nin alt katına bir kültür fonksiyonu yüklemek, ılımlı ve isabetli bir fikir gibi görünüyor. Müze ise, akla gelebilecek en kötü çözüm.

Niçin diyeceksiniz?

MADIMAK MÜZESİ NİÇİN KÖTÜ BİR FİKİR?

Kötü bir fikir çünkü bu uygulamayla Madımak Oteli, Alevilerle-Sünniler arasındaki çatışmanın sembolü hâline getirilecektir; oysa ki Sivaslılar (veya Alevi olmayan Sivaslılar diyelim) ne 2 Temmuz günü, ne ondan önce, ne de sonra Alevilerle bir çatışma muhatabı teşkil etmediler; buna Sivas'ta yaşayan Aleviler şahitlik edebilirler. Sivaslı Alevilerin "müze" fikrine sıcak baktıklarını da zannetmiyorum; eğer tahakkuk ederse müze, o sokaktaki varlığıyla Alevi olmayanların artık kesinlikle hatırlamak istemediği, sahiplenmediği trajik bir hadiseyi yeniden ve her gün hatırlatmaktan başka bir şeye yaramayacaktır.

Sivaslı Aleviler ise yıllarca birlikte yaşadıkları komşularını iten, rahatsız eden bir müzenin varlığından hoşnut olmayacaklardır; çünkü -dikkat edilsin- hiç kimse 2 Temmuz'da yaşananları tasvib etmiyor, sahiplenmiyor, müdafaa etmeye kalkışmıyor; bu mevzuda büyük çoğunluk, kimsenin tasvib etmediği ve katılmadığı bu olayın unutulmasını temenni ediyor. Alevilerin bir kısmı ise hüsnüniyetle, "hayır unutulmasın, her gün hatırlansın ki bir daha böyle bir facia olmasın" diye düşünüyorlar. Bu fikri bir dereceye kadar anlayışla karşılamak mümkün fakat ne getirip gördüğünü iyi tartmak kaydıyla… Şehrin en işlek caddelerinden birine yapılacak müze, neticede bir yerde bir şehrin bütün halkını suçluluk duygusuna itecek, töhmet altına sokacak ve o müzenin varlığından haberdar olan herkeste ilk önce mezhep kimliğini hatırlatıcı bir tesir yapacaktır. Bunun böyle olacağı biliniyor; çünkü işaretler var. Sivaslılar, bazı yerlerde Sivaslı olduklarını söylediklerinde, "Yakanlardan mısın, yananlardan mısın?" şeklinde târizli ve iğneleyici bir suale muhatap oluyorlar ki böyle sorumsuz ve ucuz kahramanlıkların kime ne faydası dokunacağı belli değildir.

GERÇEK FAİLLERİN İZİ KARARTILMAMALI

Burada bir lâhza durup plağın öbür yanına göz atmakta fayda var: Bazı Aleviler, Sivas'a müze yapılması fikrini döne döne savunmakla, bu çirkin cinayetin gerçek faillerini gizleyici ve karartıcı bir şey yapmış oluyorlar. Müze taraftarlarının bütün varsayımı, olayda can verenlerin aynı şehirde yaşayan bazı insanlar tarafından bile isteye, hatta plan yaparak yakıldığı iddiasına dayanıyor. Eğer bu varsayım doğru ise bu şehrin bütün ahalisi potansiyel suçlu olarak görülüyor demektir: Sebebi açık: Hadiseden sonra açılan tahkikat sonucunda mahkeme süreci başladı ve zanlıları yargılayan mahkeme, hukuk dilinde pek keskinleşmiş kanaat ifade eden otuz küsur idam cezası vermekten çekinmedi. Yargıya güvenecek isek, sorumlular cezasını bulmuş demektir; eğer yargının verdiği kararı tatminkâr bulmuyorsak bu defa bütün bir şehri asıl fail hâline getirmek kasdı açığa çıkar. Sivas'a Madımak Müzesi yapılması arzusunun gerçek anlamı budur; bir şehir neredeyse yirmi sene önce meydana gelmiş faili karışık ve tartışmalı bir hadisenin zanlısı kabul edilmekte ve ebediyete kadar zanlı sandalyesine oturtulmak istenmektedir.

2 TEMMUZ'DA ALEVİLERİ KİM TUZAĞA DÜŞÜRDÜ?

Bazı Aleviler, Sivas'a müze açtırmak için gösterdikleri azim ve enerjiyi, aslında, "2 Temmuz'da hangi güçler, hangi kurumlar, hangi makamlar, kim ve nasıl Alevileri böyle bir tuzağa düşürebildi?" sorusunun cevabını ararken göstermelidirler ki günün birinde 2 Temmuz'un gerçek failleri ve azmettiricileri hakikaten bulunabilsin. Zanlıları flulaştırmak ve gerçek sorumluları sislemek için Sivas'ta müze açmaktan daha parlak bir fikir bulunabileceğini zannetmiyorum. Zira bu müzenin, ağzından çıkanı kulağı işitmeyen, sorumsuz konuşan ve bu yüzden kendinde mârifet vehmeden bazı unsurlarca Alevi-Sünni gerginliği icad etmek için istismar edilecektir. Bu kadarını görmek için kâhin olmaya gerek yok.

Bu konuda samimiyetle bir şeyler yapılması gerektiğine inanan Aleviler, Madımak dosyasının ve davasının sil baştan yeniden ve esaslı bir şekilde görülmesini talep ederek işe anlamlı bir yerden başlayabilirler. Çünkü bu çirkin hadisede canı yanan Aleviler de Sünniler de biliyor ki Madımak'ın asıl failleri hâlâ bulunamadı ve olaydan üç gün sonra Başbağlar köyünde yapılan katliamın hangi mânâya geldiği de yeterince soruşturulmadı. Başbağlar hadisesi, 2 Temmuz'la ilgilidir; çünkü mantık, iki toplu cinayeti de aynı elin ve ellerin işlemiş olması gerektiğini imâ ediyor.

Müze fikri, Alevilerle Sünniler arasındaki ilişkilerin selâmetine hayrı dokunmaz; fakat bunun tam aksine kolayca hizmet edecektir. Konuyu, "delinin biri kuyuya taş atmış, kırk akıllı çıkaramamış" şekline getirmemek lâzımdır. Şimdilik lisân-ı münasip ile söylenebilecek söz budur.

Bir kitap hikâyesi

Kâşgarlı Mahmud'un Divânü Lugati't-Türk adlı ünlü eseri, kaleme alındığı tarihten tam bin yıl sonra Türk Dil Kurumu tarafından güzel bir kutlama kitabıyla yâdediliyor.

TDK Başkanı Prof. Dr. Şükrü Halûk Akalın'ın hazırladığı kitap, konuyla ilgili renkli illüstrasyonlar, fotoğraflar, harita ve belgelerle zenginleştirilerek her merak seviyesine hitab eden, bilgilendirici ve derli toplu bir yayın olmuş. Adını herkesin bildiği fakat pek az kimsenin mâhiyeti hakkında fikir sahibi olduğu bu gibi eserleri tanıtan kılavuz kitaplara ihtiyacımız var.

Divânü Lugati't-Türk'ün keşfedilme hikâyesi çok renkli unsurlar taşıyor. Adı bilinen fakat o güne kadar hiçbir nüshası ele geçirilemeyen kitap, meğer eski Maliye Nâzırlarından Nazif Paşa'nın kütüphanesinde mevcut imiş ve Nazif Paşa bu eşsiz (unique) eseri, her ne hikmetse yakınlarından bir kadına vererek, "İyi sakla, sıkıştığın zaman Sahaflar'a götür, altın parayla otuz liradan aşağı satma" diye tembihlemiş. Gel zaman git zaman paraya bunalan bu hanım, kitabı Sahaflar'da Burhan Efendi'ye satmaya kalkışmış. Fiyatı fazla bulan sahaf, belki o fiyatı verir ümidiyle devrin Maarif Nazırı (meşhur) Emrullah Efendi'ye götürmüş, nâzır da kitabı İlmiye Encümeni'ne satın alınması için havale etmiş. Bir hafta sonra Encümen kitaba 10 lira baha biçince, Sahaf Burhan kitabı yeniden dükkâna getirmiş. İşte tam o günlerde Ali Emiri Efendi, her şeyden habersiz dükkâna uğrayıp "ne var ne yok" vezninden sohbet açınca kitap meselesi gündeme gelmiş...

Eline aldığı kitabın adını okuyan Ali Emiri Efendi, Akalın'ın tâbiriyle "bayılacak gibi" olmuş. Evvela, "otuz çok, onbeşe bağlayalım" diye beylik pazarlık usulüyle yola çıksa da, "sahibi dul bir hanımdır, aşağısına razı olmuyor" itirazını işitince "iş değişti" diyerek cebindeki 15 lirayı hemen bastırmış fakat, işi borca bırakmak da istemiyor çünkü yeni bir alıcı çıkabilir! Can havliyle dışarı uğrayan Ali Emiri Efendi, neyse ki Darülfünun'un edebiyat hocalarından Faik Reşit Bey'le karşılaşır. Para tamamlanır, üç lira da sahafa bahşiş bırakan Emiri Efendi, bağrına bastığı kitapla dükkândan hayli uzaklaştıktan sonra, arkasından kimsenin gelmediğinden emin olup, "oh, elhamdülillah" diyerek evine kapanır. Yaptığı işten mağrur ve müftehir Ali Emiri, elbette bu haberden eşine dostuna bahsedince haber tez zamanda her yere yayılır. Ziya Gökalp can havliyle Emiri'nin evine ziyarete koşarsa da Ali Emiri değil kitabı göstermek, koklatmaz bile, "Şimdilik olmaz, iki ay sonra belki" diye savuşturur Gökalp'i. Bunun üzerine Gökalp, kitabın yayınlanması ve herkesin istifadesine arz için devrin Dahiliye Nazırı Talat Bey'i (daha sonra Sadrazam ve Paşa) devreye sokmayı tasarlar. Adliye Nazırı'nın verdiği iftara Ali Emiri Efendi de davet edilir. İftardan bir saat sonra maiyetiyle davete gelen Talat Bey, kendisine takdim edilen Ali Emiri Efendi'nin ismi geçince hemen eline sarılır,

"Üstad-ı muhterem, mübarek elinizi öpmeke kesb-i şeref etmek isterim, müsaade buyurunuz" diyerek eline sarılıp öper, sırayla maiyetindekiler de el öpme kuyruğuna girerler. Ali Emiri

Efendi, "Ben o gece belki otuz üç kere estağfurullah çektim. Ben istiğfar ettikçe onların aşkı artıyor, elimi bırakıp eteğimi öpmek istiyorlardı" diye naklediyor hadiseyi. Neticede Talat Bey sadede gelir ve Divânü Lugati't-Türk hakkında mâlumat istirhamında bulunur; hazirun Ali Emiri'yi zevkle dinler ve sohbetin hitamında Talat Bey, eserin yayınlanması için Ali Emiri Efendi'ye ricada bulunur. Gösterilen iltifat Ali Emiri'yi mest etmiştir; bazı küçük şartlarla rıza gösterir. Bunun üzerine Talat Bey, hangi makamı dilerse Ali Emiri Efendi'yi yeniden bilfiil devlet hizmetinde görmek istediklerini belirtirse de Emiri Efendi istiğna gösterir, "Ben milletime edecek hizmeti yaptım. Bugün nazarımda hiçbir memuriyetin kıymeti yoktur" diye meseleyi tatlıya bağlar...

Bugünlerde vizyonunu genişletmek isteyenler için çok tatlı bir eser kaleme almış Şükrü Akalın Hoca. Eline sağlık.

Şu iftar sahnesindeki tatlı ve mâsum müsâmereye takılıp kaldım ben; kitabın hikâyesinden ne kadar hoş bir belgesel-drama çıkarılırdı diye düşünüyorum şimdi.

Kırmızı kiremitli müstakil evimiz!

120 metrekarelik bir beton evin ortalama ağırlığı nedir? Siz kağıda kaleme sarılmadan ben kestirmeden cevap vereyim: 120 ton. Bu duruma göre beş katlı ikişer daireli bir apartmanın temeli de dahil ağırlığı 1.500 ton civarındadır. Epey ağır yani...E, n'olmuş; bize ne dememelisiniz, çünkü gerisi geliyor.

Betonun elastikiyet derecesi çok düşük; yani esnemiyor, en kısa zamanda kırılmanın yolunu buluyor. Muhtemel depremdeki davranış biçimi bakımından beton aleyhinde bir kötü puan daha.

Peki, betonun radyoaktif nitelikteki Radon gazı yaydığını biliyor muydunuz? Vallahi bu ilginç bilgiyi ben de yeni duydum; yapılan araştırmaya göre beton evlerde ortalama 260 Bekerel civarında radyoaktif değer ölçülürken ahşap evlerde bu değer sadece 10 çıkmış.

Anladınız, bugün betonu kötüleyecek, ahşaba medhiyeler dizeceğim.

Geçen haftaki Aksiyon dergisinde ahşap ve beton hakkında iki önemli dosya vardı; bunlardan ilki Tuba Kabacaoğlu'nun hazırladığı güzel ve içimizi sıcacık ümitlerle dolduran bir haberdi ve bütün dünyada ahşap-çelik karışımı müstakil ve az katlı evlerin yaygınlaştığını, buna mukabil Türkiye'nin doludizgin apartman nizamında mesken yolunda koşturduğunu anlatıyordu. İkinci dosya Gürhan Savgı'nın "Asfalt ağlattı be" başlığı altında hazırladığı bir başka haberdi ve yol yapımı deyince ilk olarak akla gelen asfaltın zararlarını, buna mukabil beton yolun nimetlerini konu alıyordu. Her iki haberi de Aksiyon dergisi'nden dikkatle okumanızı tavsiye ederim; böylece mesken inşaatında kullanımından vazgeçtiğimiz betonun, aslında nerede ve nasıl kullanılacağına dair ilginç ipuçları elde edebiliyoruz.

Betonla ne zaman ve nasıl tanıştık; ilk beton binaları dikkate alırsak Türkiye'deki başlangıcı 100 seneden fazla sayılır; bu hesaba göre 20. yüzyılı Tunç devri, Cilalı taş devri gibi isimlendirmeler cinsinden bir "Beton çağı" diye adlandırabiliriz. Beton belki 21. yüzyılda da varlığını sürdürecek ama anlaşılan o ki eski saltanat yıllarını bir daha asla bulamayacak.

İstikbâl betonda değil, ahşap, çelik ve cam cinsi malzemelerde. Bu gerçeği farketmek için aslında araştırmaya bile hâcet yok; Batı dünyasında apartman tipi meskenler, ancak sosyal yardım maksadıyla yapılan binalarda görülebiliyor. Bir ev alacak kadar parası olanlar müstakil ev tipini tercih ediyorlar. Tuba Kabacaoğlu'nun haberinde ilginç bir ayrıntı var: Fransız Hükümeti, 1963 yılındaki referandumda Fransız yurttaşlarına "Ev mi, apartman mı?" diye sormuş. Halkın % 68'i "ev" cevabını verince hükümet hemen iskân siyasetini değiştirip müstakil ev inşâsını teşvike başlamış. Türkiye'de ise 1992'de DPT, aynı konuda anket düzenleyerek vatandaşa nasıl bir meskende yaşamak istediğini sormuş. Cevabı tahmin ediniz?

% 93! Her on kişiden dokuzu müstakil evden yana oy kullanmış da ne olmuş peki? Hiçbir şey! Dolayısıyla bizim vatandaşımız hem ne istediğini biliyor, hem de dünyanın nereye gittiğinin farkında. Farkında olmayan siyasetçilerimiz ile, betona dayalı mesken üretiminden iyi para kazanan inşaat sektörünün kodamanları.

Mimar Semih Akşener oturup hesaplamış; eğer istenirse çok değil, 30 yıllık bir orta vadede her birimiz müstakil evlerimize kavuşabileceğiz. "Yeterli arsa yok" bahanesinin cevabı hazır. Bizde arsa istemediğiniz kadar. Herkese, yani 14 milyon aileye 250'şer metrekare arsa tahsis edilse, toplam 3 bin 500 km²'lik bir yere ihtiyacımız oluyor ve geriye 700 bin km²'lik boş arazi daha kalıyor. Yeni arsa üretmekte problem yok fakat yeni inşaat arsalarının altyapısını hazırlamak gerekiyor. İşin en can alıcı noktası ise, böyle dev bir proje gerçekleştiğinde, -hemen herkesin arsası olacağı için- açıktan bir rant değeri ortaya çıkmayacak olması; bu ise inşaat maliyetlerini hızla aşağı çekecek ve eskiden olduğu gibi yüklenicilik yaparak üç, beş senede zırh gibi zengin olabilmek imkânı kalmayacak. İnşaat sektörü yine çok canlı durumda olacak fakat yüksek kârla değil, mâkul maliyetlere rıza göstererek! Elbette bu tablonun ihmâl edilmemesi gereken yanı, şehir merkezlerinin birer mesken yeri olarak artık hesaba katılmaması. Şehir merkezleri sadece iş ve bürokratik hizmetlere ayrılacak, vatandaş ise icabında 30 km kadar uzaklıkta -aynen ABD'de olduğu gibi, yeşil bahçe içindeki iki katlı cici ahşap evine gidecek ve böylece biz yüksek ve haddinden fazla abartılmış arsa değerlerine para ödemeyeceğiz; bugün ev sahibi olurken gözden çıkardığımız paranın daha azını harcayarak apartman rezilliğinden hızla sıyrılıp bahçeli müstakil evlerimize taşınacağız.

Türkiye'nin yarıdan çoğu deprem bölgesi; ahşap çelik karışımı malzemeyle yapılan evler ise depreme son derece dayanıklı ve üstelik çok sağlıklı. "O kadar ağacı, çeliği nereden bulacağız?" mızıklanmasının cevabı da hazır; akıllı olur ve ormanlarımızı tazelemeye dikkat edersek bu pekâlâ mümkün. ABD ve Avrupa'da ormanların % 95'i mesken inşâsında kullanılıyor, biz ise % 60'ını çatır çatır yakıp ısınmak için tüketiyoruz. Bu kadar basit.

Mimar Semih Akşeker, mevcut beton binaların -yenisi yapılmamak kaydıyla- 30 yıl kadar ekonomik verimliliğini devam ettireceğini ama bugünden tezi yok, beton inşaattan vazgeçilmesi durumunda aynı süre içinde Türkiye'nin, Batı'da olduğu gibi içinde insanların insan gibi yaşadığı müstakil meskenlerine kavuşacağını söylüyor.

Torunlarımız için ne güzel bir rüya bu; "Amin" diyelim ve politikacılarımızdan, -hazır mahalli seçimler vesilesiyle- yakalamışken bu konuda "delikanlı sözü" isteyelim.

Haa, bir de, eski tabirle "müteahhit", yeni söyleyişiyle "yüklenici" işadamlarını artık belediyelerin karar ve icra mevkiilerinden uzakta tutmaya gayret edelim biraz; kusura bakmasınlar fakat şehirlerimizin şu acıklı manzarasında onların payı hiç azımsanamaz.

Suriye

Üç günden beri Suriye'de idim. Dış politika veya uluslararası ilişkiler konusunda bir uzman olmadığımı biliyorsunuz. Çoğunluğunu gazeteci ve iş adamlarının meydana getirdiği elli kişiye yakın bir toplulukla üç gün zarfında Suriye'yi biraz olsun tanımaya çalıştık.

Elbette yetersiz bir süreydi ve bu kısa zaman içinde sizlere gördüklerimden sağlıklı bir kesit aktarabildiğimi söyleyemem; intibalarımı bu kayıt ve şart altında değerlendirmenizi rica ederim.

Bir Türk işadamının arkadaşıyla sohbet ederken şöyle bir söz söylediğine kulak misafiri oldum: "Burası bizim otuz sene önceki hâlimiz!" Bu cümle bir Suriyeliyi belki incitebilir fakat durumu değiştirmez; nitekim bir Suriyeli aynı gözlemi şu sözleriyle doğruladı: "Biz sizin 1984'teki halinize benziyoruz; bir yere doğru dönüşmekteyiz ve bu süreçte kardeşliğinize ihtiyacımız var."

19 milyon nüfuslu bir ülke; halkın yarısı Şam'la Halep arasına tesbih tanesi gibi dizilmiş dört şehirde yaşıyor; nüfus az fakat herkesin derdi kendine göre. Siyasi sistem giderek yumuşamakta; yirmiye yakın siyasi parti faaliyet gösteriyor gibi görünmesine rağmen Hafız Esad'ın kökleştirdiği tek partili Baas rejimi bütün kurumlarıyla ayakta. Ne var ki yeni devlet başkanı Beşşar Esad'ın gerek kendi halkına, gerek dış dünyaya iyi niyetli, barışçı ve sempatik bir imaj çizmek için çok gayret sarf ettiğinde herkes hemfikir. Türkiye'yi ziyaretleri esnasında Beşşar Esad ve eşi, Ortadoğu'da liderliğin yeni yüzünü temsil eden güzel davranışlarda bulunmuş ve Türk halkının sempatisini kazanmıştı. Bu ziyaret sebebiyle fark ettik ki Suriye, Türkiye ile iyi ilişkiler konusuna özel bir ağırlık veriyor. Daha önceleri birkaç yüz milyon dolar civarında seyreden ticaret hacminin daha şimdiden 4 milyar dolara yaklaşması önemli bir işaret. Irak'taki ABD işgalinin doğurduğu sıkıntılar -ki mesela Suriye 1,5 milyon civarında Iraklı mülteciye mütevazı bütçe imkanlarıyla yıllardır ev sahipliği yapmaktadır- İsrail'in işgal altında tuttuğu toprakların barışçı yollarla iadesini sağlamak ve Lübnan gibi önemli madde

başlıkları, siyasi sistemin şu günlerde hızlı liberalleşmesini şimdilik engelliyor gibi görünüyor.

Suriye, kendi yağıyla kavrulmaya, dik durmaya çalışan kimlikli bir ülke.

Kitabi olarak bildiğimiz ama yakından görünce daha iyi anladığımız en önemli hakikat ise şu: Suriye ahalisi ile bizim aramızdaki müşterekler çok fazla; sadece inanç bâbında değil, kültür, gündelik hayat, hayat felsefesi ve davranış bakımından da Türklerle Suriyeliler birbirlerini çok andırıyorlar. Suriye, aynı Türkiye gibi muazzam bir kültür birikiminin üzerinde durduğu halde, bu zenginliğinin nimetini henüz tadamamış. Altyapı eksikliği âşikâr. Öte yandan Suriyeli gençleri, Ankara, İstanbul veya Adana'da yaşayan yaşıtlarından ayırt etmeniz imkânsız. Tüketim kültürünün alâmetleri, sınır ve rejim tanımadan dünyayı tektipleştiriyor. Şam yakınlarındaki özel Kalamun Üniversitesi'nin kampüsünü Anadolu'daki benzerlerinden kolay ayırt edemezsiniz.

Geçiş sancıları içindeki Suriye'nin, Türkiye'nin yardımına değil fakat dostluğuna ve desteğine büyük ihtiyaç duyduğunu hissettik. Doğrusu Türkiye'nin büyüklüğünü ve gücünü hissetmek için bakış yerini yurtdışına taşımak gerekiyor. Ötedenberi Türk halkıyla Suriye halkı arasında mevcut bulunan zihnî sempati ve beraberliğin bu defa hükümetler çerçevesinde idrak edildiğini görmek beni şahsen çok memnun etti. "Bizi tehdit etmeyen", bilakis iyi geçinmek ve yakınlaşmak isteyen bir komşu kavramı kulağa çok latif ve munis geliyor.

Suriye konusunda daha uzun ve etraflı duracağım nasip olursa, fakat son zamanlarda orta halli Türkler arasında yaygınlaşmaya başlayan turizm merakını hatırlatarak belirtmek istiyorum: Bu ülke turizm ve sanat güzellikleri bakımından bir hazine; iki ülke arasında vize işlemleri kolaylaştırılırsa, neyi kastettiğimi daha iyi anlayacaksınız.

İslâmî yardım kuruluşlarının geleceğine dair

Yirmi seneyi aşkın zamandan beri, önceleri dernek statüsünde iken sonradan vakfa dönüştürdüğümüz mahalli bir hayır kuruluşunda aktif görev üstlenmiş biri olarak, başkalarının hayır maksadıyla bağışladığı bir parayı tam da yerine sarf etmenin pratikte ne gibi problemler doğurduğunu tecrübe etmiş biriyim. Yine de son on senede ortaya çıkan ve sayıca artan özel yardım kuruluşları hakkında söz söylemeye kendimi ehil görmüyorum. Yazacaklarımı bu yüzden, konuya tamamen dışarıdan bakan ortalama bir vatandaşın görüşü olarak değerlendirmelisiniz.

KIZILAY VARKEN ALTERNATİFİNİ KURMAK NİÇİN?

Son on senede kurulan, önce Türkiye, daha sonra yurtdışında hızla gelişip büyüyen yardım kuruluşlarındaki ortak özellik, büyük çoğunlukla dindar kişiler tarafından kurulup yönetilmeleridir. Bu tesbit, dindar olmayanların hayır işlerine soğuk baktıkları mânâsına

gelmiyor elbette. Sadaka yoluyla yardımlaşmak, aynı zamanda dinî bir kurum ve emir olduğu için, dindarların hayır kurumlarını örgütleyip desteklemesi daha çabuk ve pratik oldu. Burada sorulması gereken sual, sayısı birden fazla olduğu için zamanla birbiriyle rekabete girişmesi kaçınılmaz hayır kurumlarını desteklemek yerine niçin Kızılay gibi daha tarafsız, üstelik devlet himâyesinde gibi görünen bir kuruma güvenilmediğidir. Niçin Kızılay'ı güçlendirmek yerine herkes kendi yardım örgütünü kurmaya çabalıyor? Herkesin kendince bir cevap bulduğu sualin asıl muhatabı Kızılay'ı yönetenler olsa gerektir. Bu çok önemli noktayı şimdilik saded harici kaldığı için geçiyorum.

“İNSAN” VE “PARA”YI YAN YANA GETİRİRKEN KAÇ KERE DÜŞÜNMELİ?

Bu hayır kurumlarından ilki, televizyon programından ilhamla öncelikle kurulduğu için hızla büyüyüp takdir kazanırken zaman içinde benzerlerinin de birbiri ardından sökün ettiğine şahit olduk. Acaba bu, “hayır işlemekte yarışınız” emrinden mi kaynaklanmaktaydı, yoksa daha basit ve anlaşılabilir sebepleri mi vardı? Derken o mâlum töhmet su yüzüne çıktı ve ifade edildiğine göre bu kuruluşlara yapılan yardım miktarında önemli bir aksama vukû buldu. Hâlâ soruşturma safhasında bulunduğu için yurtdışında kurulan şubesinde yolsuzluk yapıldığı iddia edilen bu dâvâ hakkında fikir yürütme durumunda değiliz. Fakat şu kadarını olsun söylemeli ve üzerinde düşünmeliyiz: Şu veya bu şekilde İslâm patenti taşıyan hayır kuruluşlarına çok ciddi sûrette eğilmeli ve onların hayır işine sadâkatle hizmet edebilmeleri için alınması gereken tedbirleri münakaşa edebilmeliyiz. Bunu behemehal yapmak gerekiyor çünkü sicil ve seciyesi ne kadar temiz ve güvenilir olursa olsun, “insan” ile “para”yı yan yana getirirken gerekli denetim mekanizmalarını da hassasiyetle tasarlayıp uygulamak şarttır.

Bu kuruluşların iç işleyişini lâyıkıyla bilmediğim için doğrudan, “şu tedbirler alınmalıdır” diye tavsiyede bulunmak mevkiinde değilim. Bir İslâmi topluluğun internet sitesinde bu konuyla ilgili olarak açtığı tartışmalarda çok ilginç tesbit ve tekliflerin dillendirildiğine şahit olunca, testi kırılmadan yol göstermek maksadıyla öğrendiklerimi sizlerle paylaşmak ihtiyacını duydum. Tartışmacılar bakınız hangi hususları tesbit etmişler:

TESBİT VE TEKLİFLER...

- Yardım kuruluşu kendine çizdiği alanla sınırlı kalmalı, meselâ daha fazla para kazanıp yardım yapacağım diye ekonomik işletmeler kurmamalı ve ekonomik yatırımlara girişmemeli. Özellikle devletin, hükûmetin veya STK'ların üstesinden gelebileceği siyasi tartışmalara konu olan sahalara girilmemeli. Konuyu takip etmekle yetinmeli fakat doğrudan rol üstlenilmemelidir.
- Dernekten, vakıfa dönüşme prosedürleri dikkatle takip edilmeli, kurulacak veya kurulmuş vakıflar ticari ve sınai faaliyetten uzak kalmalıdır.

- Vakıf faaliyetleri dikkatle seçilmeli, vergi avantajı var diye ucuz fırsatlar peşinde koşulmamalıdır.
- Prensip olarak aidat türü yardım toplanmasına ağırlık verilmelidir.
- Sadece nakit veya aynî yardım kabul edilmeli, para getirecek (gezi vb.) organizasyonlara başvurulmamalıdır.
- Çalışanların yanında, yardım faaliyetlerine katılım sağlanmalı, kuruluşun diğer üyeleri de bizzat iş üstlenmelidir.
- Hiçbir şahsın dernek ve vakıf faaliyetlerinden doğrudan veya dolaylı olarak sebeplenmesine imkân tanınmamalıdır.
- Kuruluşların tüzükleri ihtiyaca uygun özel maddelerle desteklenmelidir. Bugün ülkemizde matbu bir dernek tüzüğü vardır ve herkes o kalıbı tekrarlar. Oysaki mevcut tüzüğe ihtiyaç ve tecrübelerden hareketle ilave maddeler konulmalıdır.
- Birden fazla denetim şirketi ile anlaşma sağlanmalı, kuruluşun her çalışma (yani genel kurul) dönemini ayrı bir şirket denetlemelidir. Bir denetim şirketine 2 yıldan fazla görev verilmemelidir.
- Hangi ülkede faaliyet gerçekleştiriliyorsa, o ülkenin kanunlarına harfiyen uyulmalı; "Ne de olsa neticede Müslümanların yararına" denilerek pratik ve ucuz yollara tevessül edilmemelidir.
- Alındı Belgeleri hiç kullanılmamalı ve sadece banka hesapları ile yetinilmelidir: Alındı belgeleri ile sahtekârlık yapmak çok kolaydır.
- Yardım faaliyeti yapan kuruluşlar kesinlikle reklam yapmamalı, insanların merhamet hislerine abanarak gösteriye dönüşen reklamlar yerine düzeyli ve açıklayıcı programlarla yetinilmelidir.
- Bu kurumlarda düzenli çalışanların aldığı ücretler ve yol ve sair hizmet masrafları açıkça ilan edilmelidir.
- Çalışanlar "bizim çocuklar"dan, yani yönetim kurulu üyelerinden veya şaibe hissi verecek yakınlardan seçilmemeli, istihdamda kesinlikle liyakat aranmalıdır.
- Yardım toplama masrafı olarak ne kadar harcama yapıldığı, tanıtım-reklam adına gelirden ne kadarının gider yazıldığı, personelin finansmanı ve sayısının hangi kritere göre belirlendiği denetlenebilmeli ve açık bir şekilde ilan edilmelidir.
- Dernek tüzüğünde bağımsız denetime kesinlikle yer verilmeli ve hangi aralıklarla denetim yaptırılacağı açıkça ilan edilmelidir. Yapılan denetimin sonucu internet sitelerinde yayınlanmalı ve her kurum en çok üç ayda bir denetimden geçirilmelidir.

- Sadece dönem bilançosu değil, bilançonun hazırlanmasına sebep olan geçici mizan da web’e konulmalı, hesap kalemleri arasındaki ilişki anlaşılır biçimde açıklanmalıdır.
- Bağış toplamayı kendisine meslek edinmiş profesyonel bağışçılar, -ki her dernekte bu gibi bağışçı tiplere rastlamak mümkün- kullanmak en büyük yanlıştır.

TEDBİR BELLİ; SIRA BASİRETTE

Görüldüğü gibi nelerin yapılması gerektiği hususunda bir kafa karışıklığı bulunmuyor; esasen büyük çoğunluğu itibariyle bu gibi tedbirlerin alınmış olduğunu da tahmin edebiliriz. Bütün mesele, yardım yapacak kişi ile yardım kuruluşu arasındaki güven bağının zedelenmemesi, herhangi bir istismar veya yolsuzluk kapısının hiç açılmadan kapatılmasıdır.

Unutulmamalıdır ki para ile insan arasındaki ilişkiyi hak, hukuk ve ahlâk plânında düzenlemeyi başarabilen organizasyonlar, takdirlerin en büyüğüne lâyık olurlar. Bir kere daha işaret etmiş olalım.

Evire çevire kınıyorum sizi

27 Kasım günü posta kutuma şu mektup düştü, konu artık aleniyet kazandığı için aynen aktarıyorum: "Ahmet Turan bey iyi günler. Üzerinde uzun tartışmalardan sonra mutabık kalınan aşağıdaki metin ile alışılagelmiş imza kampanyalarından farklı bir yol izlenecek.

Hedef, internet üzerinden en az bir yıl boyunca mümkün olduğu kadar fazla Türk'ün katılımını sağlamak. Basına açıklamadan ve internet sitesini çalıştırmaya başlatmadan önce kanaat önderlerinden oluşacak, geniş bir yelpazede aşağı yukarı 100 kişilik ilk imzacının kampanyayı güçlendireceğini düşündük. Olumlu veya olumsuz cevabınızı bekleriz. [İmza sahipleri] Ahmet İnsel, Ali Bayramoğlu, Baskın Oran, Cengiz Aktar"

Mektubun altında, artık herkesin ezberlediği o mâlum iki cümle yer alıyordu; birkaç dakika sonra şu cevabı verdim: "Hazırladığınız metni, son yan cümlesi, yani (onlardan özür dilenmesini istiyorum) ibaresi hariç sahiplenmeye ve imzalamaya hazırım; Bu itirazımın dikkate alımasını diliyorum; zannediyorum bu şekliyle daha çok katılım imkanı sağlanabilecektir. Hepinize selam ve sevgiler gönderiyorum."

Hepsi bu kadar... Beş-on gün sonra mesele dallanıp budaklandı; atla arpayı dövüştürmek için bahâne arayan gazeteci takımı tartışmayı gerilime çevirmeyi başardı; "özür dilerim, dilemem" sataşmaları hâlâ sürüp gidiyor.

Soğukkanlı olalım; meseleyi bir irade beyanı olarak kabul edersek, bildiriyi imzalamazsınız olur biter; birileri de imzalar ve kendi adına irade beyanında bulunur. Her iki davranış biçimi de haktır ve ayıplanamaz. Ayıp olan konuyu kötüye kullanmak, karşılıklı linç kampanyalarını körüklemek ve esasen anladığı veya anlamadığı her şey hakkında sonsuza kadar tartışmaya hazır internet ve televizyon cemaatini tahrik ederek toplumsal entropiye sebebiyet vermektir.

Bunu başardık; havanda su dövme mühendislerini tebrik etmeliyiz. Hiç şüpheniz olmasın ki, uygun bir zaman aralığından sonra biz aynı meseleyi yine aynı şehvet ve iştiha ile yeniden yeniden tartışırız. İşte bunu kabullenemiyorum: Biz tartışma yoluyla fikir alışverişinde bulunmayı murad etmiyoruz; kendimizin ne kadar haklı, muhatabımızın ise fâsık ve bozuk düşündüğünü isbata çalışıyoruz. Bu arada konunun ne idüğü hiç farketmiyor; Ermeni meselesi veya 367 kişilik yeterli oy sayısı... İddia ederim ki bizim tartışma mühendisleri, gerekirse termodinamik kanunları hakkında bile sokak kavgası çıkarabilirler.

A benim efendim, mesele, hakikaten isabetli bir tâbirle o "büyük felâket" hakkında Türk kamuoyunda sahici bir empati hissi inşâsı idiyse bunu suhûletle yapabilirdiniz, daha geniş destek de bulurdunuz, üstelik rahmetli annemin tâbiriyle bu kadar adam "buluta karşı protesto eylemi" yapıyor durumuna da gelmezdi. Anlaşıldı ki, böyle olsun istemediniz. Siz empati veya derin anlayış filan değil, düpedüz -afbuyrunuz- "hır" çıkarmak istiyordunuz anlaşılan...

Buyrunuz, tartışınız, hatta "Barika-i hakikat, müsâdeme-i efkârdan doğar" filan diye kendinizi teselli de ediniz; ben bu ikramı reddediyorum ve olup bitenleri kınıyorum; bu da bir irade beyanıdır; niyeti pek salih olmayan kavga mühendisleri ile neyi, niçin tartıştığını bilmeyecek derecede kavgaya inhimâk derecesinde meclûb (haydi sözlük başına bakalım!) kavga erbâbını -işte buyrunuz bizzat- evire çevire kınıyorum.

CHP'li hanım vekili kınamıyorum, çünkü bunu bile hak etmiyor fakat Sayın Cumhurbaşkanımızı, bu hanımın abuklamalarını hırsa gelip lüzumundan fazla ciddiye alarak bir liralık tazminat davası açtığı için eleştiriyorum. Dava ikamesi lüzumsuzdur fakat tazminat miktarı olarak 1 YTL bile fâhiş bir miktardır, bence ceza olarak Meclis'in temizlik hizmetlerinde 1 yıl boyunca istihdam edilmesi taleb edilse daha muvafık olurdu!

Velev ki Cumhurbaşkanı'nın atalarından birisi Ermeni olsaydı ne olurdu meselesi ayrı fasıldır ki onu konuşacağız inşallah!

Melihat Gülses'ten şâhâne bir 'nev eser'

Çarşamba gecesi Melihat Gülses, CRR'de bir konser verdi. Yağışlı ve soğuk havada salona kadar gelip lebâleb dolduranlar müstesna bir gece yaşadılar ve çok iyi hazırlanmış bir konser dinlediler. Melihat Gülses, icrâsıyla Türk musikisinin yaşayan en iyi seslerden biri olduğunu bir kere daha gösterdi.

Konser, "Neveser" teması ve nüktesi üzerine biçimlendirilmişti. İlk bölümdeki on parça, hanım bestekârlarımızdan Neveser Kökdeş'in hâtırasına onun eserlerinden seçilmişti. İkinci kısımda bir kelime oyunu ile "nev eser", yani konser ve albümlerde pek yer verilmeyen, az çalınan, az dinlenen fantezi besteler dinledik.

Melihat Gülses, Türk musikisinin "Panteon"undaki yerini daha şimdiden sağlamlaştırmış bir marka isim. Nezih icrâsı, musikiye vukufu ve sanatına gösterdiği titizlik ve sadakatin karşılığını alıyor. Konserin dikkat çekici tarafı, saz heyetinin gerçek bir "orkestra" gibi çalmasıydı ki buna pek alışık sayılmayız. İyi müzisyenlerden parlak icralar dinledik. Sanat yönetmeni Necip Gülses'in ilgilendiğini tahmin ettiğim bazı düzenlemeler hem emek mahsulü hem fevkalade başarılıydı. Bu arada konserde başta Melihat Hanım olmak üzere, eşi Necip, kızı Neva (kemençeci) ve iki esere refakat eden erkek kardeşi ile Gülses'lerin çok sevimli bir sanatçı aile portresi çizdiğini de ilave etmemiz gerekiyor.

İstanbul çarşamba gecesi müstesna bir gece yaşadı; Türk musikisinin akıllı ve güçlü yorumcuların eliyle yeni zamanlarda dimdik ayakta durduğuna şahit olmak çok güzeldi. Bu sanat hadisesine emeği geçen herkese şükranlarımızı duyurmalıyız ki, daha güzelini başarmak için yüreklerinde şevk bulabilsinler. Her unsuruyla mükemmel konserin eleştirilecek tek kısmı ise, ilk bölümde arka planda gösterilen video ve slaytlardı; doğrusu her şeyin 1. sınıf cereyan ettiği bu konsere yakışmadı, ama "nazarlık" diye hoş gördük.

AYM'yi toplu istifa kurtarır

Yüksek mahkemeler tarihinde böyle bir başka garâbet daha var mıdır bilmem; hukuk tâbiriyle, "doktrinde" böyle tuhaflıklara pek rastlanmadığı için ne söyleyeceğimizi, nasıl tavır takınacağımızı kararlaştırmakta zorlanıyoruz.

Bugüne kadar Anayasa Mahkemesi (AYM) bir karar verir, bizler de karardaki karşı oy kayıtlarına rağmen bunu AYM'nin resmî irâdesi sayardık. Şimdi vaziyet değişti, kararlar değil, bildiriler, karşı bildiriler ve basına verilmiş sözlü beyanlar çarpışıyor. Artık mahkemenin değil, üyelerin tavırları konuşulmakta.

Aslına bakılırsa AYM, o mâlum 367 kararını aldığı gün, -galât söyleyişle ifâde edelim- "kendi kendini intihar etmişti" zaten; fakat yapacak bir şey yoktu. Türkiye'nin bir tane Anayasa Mahkemesi var ve mahkemenin kararı temyiz edilemiyor. Ardından AK Parti'nin kapatılma davâsı geldi ve AYM, şişi ve kebabı aynı anda kollamak suretiyle "icabında siyasi ve ekonomik icaplara göre tavır alan bir mahkeme" gibi davrandı. Şimdi mahkeme üyelerinin birbirine düşmesi, kurumun artık can çekiştiğini ve bittiğini gösteriyor.

AYM, anayasal bir kurum; futbol kulübü veya şirket olsa, "kapatın, yenisini kurun" diye hariçten gazel atabilirdik. Ne yapmak lâzım? "Zamana bırakalım, sel gelir çatlaklar kapanır" diyemeyiz; bu bir gelin-kaynana nizâsı değil, sıradan bir içtihat farklılığı da değil; tutucu bürokratlar tarikatine bağlı yüksek şövalyelerin intihar hücumu (Bkz. Kırım Harbi'nde Hussar Süvari Alayı'nın dramatik saldırısı!)

Sözün burasında bir miktar geçmişe doğru gitmeme izin vermelisiniz: 1 Ağustos günü, yani AK Parti'nin kapatılma davasının AYM tarafından karara bağlandığı günün ertesi demişiz ki,

"Düz mantığı hesaba katarak söylüyorum: Bu davanın hakkı, ya iddianamenin veya davanın baştan reddi, ya da odak haline gelmiş bir heyetin külliyen kapatılması olmalıydı. Zannımca AYM, kurum itibarını korumak endişesiyle 'siyasi, ekonomik ve sosyal' riskleri kaale alan bir karar verdi. Bu kararı tek kelimeyle siyasi ve fiili açıdan isabetli, hukuki nokta-i nazardan 'garip' bir karar olarak niteliyorum. Bu noktadan sonra Türkiye'nin yeni bir anayasaya ve yeniden düzenlenmiş yeni bir Anayasa Mahkemesi'ne duyduğu ihtiyaç, artık ertelenemez."

O gün dilimin ucuna kadar gelen fakat "lâyıkıyla anlaşılmaz" endişesiyle yazmaktan vazgeçtiğim bir cümle daha vardı; şuydu: "AYM üyeleri, mahkemenin mehâbetini yeniden tesis etmeye imkân vermek için topluca istifa etmelidir; tahmin olunabilecek sebeplere bir kısmı (yani her kararlarında hükümet aleyhtarı olduklarını hissettiren ve bu nitelikleriyle cümle âlem tarafından bilinen üyeler), istifaya yanaşmazsa, bu defa mutlaka mahkemenin sâlim aklı ve hukukun üstünlüğünü sair herşeyden üstün tutan üyeleri istifâ ederek ötekileri çekilmeye mecbur bırakmalıdır."

Böyle düşünmüştüm; yazmadığım ikinci cümleyi yazmış olmam halinde üyelerden bir kısmı istifâ etmiş olsaydı ne olurdu bilemiyorum fakat şurası muhakkak ki Anasaya Mahkememiz bugünkü görüntüsüne düşmezdi; geçen ağustosta fevt edilen bu fırsat, şimdi kaçırılmamalıdır. Kurumların itibarı devlet zoruyla, kanun gücüyle değil, onları temsil eden etten-kemikten adamların mehîb karar ve davranışlarıyla yükselir. Anayasa Mahkemesi bugün büyük bir bunalım yaşıyor. Hiçbir şey olmamış gibi davranılamaz; bir şeyler yapmak lâzım. O "bir şeyler"in kısa Türkçesi istifâdır; topyekûn istifâ. Bir kısmı çekilmemekte direnirse bile "mahkeme kadıya mülk olmaz"; mânidar ve öncü nitelikte bir istifânın anaforu, ötekileri iyot gibi açığa çıkaracaktır.

Haklı-haksız artık fark etmiyor; kuru-yaş hesabı yapmanın zamanı da değil. Tarih önünde bu heyetin görevi sona ermiştir. Çekilen şahsi itibarını yüceltir; direnen "devlet krizi"nin vebâlini yüklenir.

Daha kibarı nasıl söylenir bilmiyorum.

Bu kadarı da fazla!

İngiliz krallarından birisi, vaktiyle bir kasabada konaklamak mecburiyetinde kalıp handan oda kiralamış. Ertesi sabah kahvaltıdan sonra hesap öderken bir yumurtaya iki yüz fiyorin yazıldığını fark edince yüzünü buruşturmuş,

-Sizin köyünüzde yumurta bu kadar nadir bir nesne midir ki bunca para istersiniz?

Hancı pişkinlikce cevap vermiş,

-Hayır haşmetmeab, yumurta boldur fakat, kral nâdirdir!

...

Doğruluğu ile meşhur birini şahitlik için mahkemeye götürmüşler ve Kadı'ya da evvelce dürüstlük vasfını bir güzel medhetmişler fakat Kadı'nın bir gözü körmüş meğerse. Şahit içeri girip Kadı'yı görünce,

-Esselamü aleyküm kör Kadı, deyince Kadı dayanamamış, "yoo" demiş, "bu kadar doğruluk da fazla doğrusu!"

...

Sultan Mahmut bir gün İzzet Molla'ya takılmak maksadıyla camsız bir gözlük hediye etmiş. Molla hemen gözlüğü takmış ve Edirnekapısı taraflarına bakarak "Hüvel Hallaku'l-bâki" diye okumaya başlayınca Padişah taşı gediğine koymuş,

-Efendi maşallah, pek uzakları okuyorsun. Molla bunun üzerine şu cevabı vermiş,

-Padişahım, ihsan buyurduğunuz gözlüğün bir de camları olaydı, evelallah Levh-i mahfûzu bile okurdum!

...

Bir şair, devrin büyüklerinden birinin bahçesinde tere bitkisinin bolluğunu görüp, bahçe sahibine telmihen hemen oracıkta şu mısraı söylemiş:

"Hindibâya galebe etti bu bağın teresi!"

...

Eski şairlerden Hayatî'nin kardeşinin adı da Memâtî imiş. Şairin şakayı seven ve kaldıran Postî nâmındaki bir fakih dostu varmış ve günün birinde Hayatî, Fakih Postî efendiye latife olsun diye şöyle bir fetva dilekçesi yazıp göndermiş,

-İt postî, hınzir postî, debbağlamakla temiz olur mu; cevap verib sevab kazanalar!

Postî nükteyi anlamış ve tezkenin altına şöyle not düşmüş,

-Hayatî de murdardır, Memâtî de!

...

Geveze olduğu kadar yazdıkları da beş para etmeyen bir şair, yolda yürürken musallat olduğu dostuna durmadan yüksek sesle şiirlerini okuyormuş. Adamcağız dayanamamış,

-Biraz yavaş sesle okursanız daha iyi olacak, zira başkalarının da sizi işitmesi mümkündür!

...

Mahrukizade Ali Bey'in evi yanmış (Mahrukizade, "yanmışın oğlu" anlamına gelir). O da yana yakıla Kâmil Paşa'ya halini anlatmaya gitmiş. Paşa, Mahrukizâdeyi kapıda görünce takılmadan edememiş,

-Ooo, buyurun çifte kavrulmuş bey!

...

Fukaranın birinin çocukluk arkadaşı yüksek bir mevkie gelip önemli adam olmuş. Bizim fukara, "belki bir yardımını görürüm" ümidiyle mansıp kazanan dostunu ara sıra ziyaret eder fakat umduğunu bulamazmış. Günün birinde sohbet esnasında eski arkadaşı bizim fakirle konuşmaya tenezzül etmiş,

-Evladınız var mı?

-Onüç yaşındadır efendim, ellerinizden öper!

-Yaa, iyi mektebe gidiyor mu?

-Evet efendim.

-Peki ne okuyor?

-Ahbab hukukuna riayet etmeyenlere lânet okuyor efendim!

...

Ev sahibi kiracısının evinde otururken çatıdan şiddetli bir gıcırtı duyulur. Ev sahibi telaş edince kiracı izahat verir,

-Galiba çatı pek sağlam değil, daha önce de böyle olmuştu; şunu vakti iken tamir ettirseniz?

Ev sahibi ağırdan alır, "Korkma efendi" der, çatı tesbih ediyor, bi şey olmaz"

Bunun üzerine kiracı der ki, "Çatının tesbihinden korkmuyorum efendim; bir müddet sonra vecde gelir de secdeye kapanır diye endişeleniyorum!"

...

Bir hayli zaman önce safdilin biri hacca gitmiş. Orada bakmış ki hacılardan kimi köle, cariye azad ediyor, kimi nezirler, kurbanlar adıyor. Bizimki Kâbe kapısı'nın demir halkasına tutunup şöyle demiş,

-Yarabbi! Bilirsin ki benim Zeyneb'in anasından başka azad edecek kimsem yoktur; üç talakla boş olsun. Sağlık ile memlekete varırsam karabaşı da yoluna kurban edeyim!

...

Adamın biri Ramazan'da oruç tutmak adeti olmadığı halde sahurlarda muntazaman kalkıp yemeğini yermiş. Bir gece karısı aksilenmiş,

-Canım efendi, oruç tutmuyorsun, ya peki niçin sahur yiyorsun?

Adamın tepesi atmış,

-Maaşallah, be kadın; farzı terk ettiğim yetmiyormuş gibi bana bir de sünneti boşlamamı mı öğütlüyorsun?

...

Delikanlının biri kötü yollara düşüp işret âlemlerine dalınca annesi telaşa kapılmış, nasihat, tekdir para etmemiş. Nihayet, "babana söylerim" diye tehdid edince delikanlı, "Eğer babam benimle bir gece işret ederse tövbe ederim; söz" deyivermiş.

Saf kadıncağız, ömründe bir kere işret etmemiş kocasına durumu anlatınca adamcağız, çaresiz "peki" demiş. O gece baba oğul evden çıkıp meyhaneye giderek dört başı tekmil bir sofra donatmışlar, çalgılar, eğlenceler derken sabaha karşı birbirlerine yaslana tutuna evin kapısını bulmuşlar. Adam karısının kulağına eğilip demiş ki,

-Hanım, oğlana söyle, hele acele etmesin!

Faik Reşat Bey'in "Külliyat-ı Letaif" isimli eserinden, Kitabevi, İst., 1995.

Mahallenin en kötü çocuğu

1982 yılında Suriye, kendi ülkesi içindeki Hama şehrini kuşatıp muhasaraya aldı; daha sonra tarihin en ürpertici katliamlarından biri başladı. Topçu birlikleri, tanklar, buldozerler ve roketlerle saldıran Suriye ordusu, bugüne kadar kesin sayısı asla bilinmeyen -On bin ile otuz bin arasında- miktarda Suriyeli sivili öldürdü*.

Gözümle görmedim fakat Esad yönetiminin uzun yıllar Hama'da enkaz kaldırmadığını ve ibret olsun diye hâlâ öyle bıraktığını söylüyorlar.

Esad niçin kendi halkına böyle gaddar davranmıştı?

Şimdi bazıları kızıp ağıza gelmez lâflarla hakaret edeceklerdir ama söyleyelim; Esad öyle davranmaya doğru itilmiş, biraz da mecbur bırakılmıştı. İhvan-ı Müslimin hareketinin yöneticileri en az Baasçılar kadar fanatik, duygusuz ve radikal tabiatta adamlardı. İhvancılar denk düşürdüklerinde acımadan Baasçı öldürüyor, Baasçılar ise devlet gücünü kullanarak rövanşı çok sert alıyorlardı. Yeteri kadar uzaktan veya yakından bakıldığında şiddet uygulayıcıları arasında fark görünmüyor: Baasçı, İhvancı, Hizbullah, Hamas, İsrail veya bir başkası Ortadoğu'nun kan çanağına dönmesinde birbirinden farksız figürler gibi duruyorlar.

Altı aylık ateşkes süresi bitmiş, Hamas "uzatmayacağız, gerek yok" havasında, İsrail'in ise canına minnet, zevkle öldürüyor; hiçbir ahlaki endişe taşımıyor. Bana öyle geliyor ki İsrail, işlediği cinayetlerle başbaşa bırakılabilse, bu cür'eti, bu hayasızlığı gösteremeyecek.

Aynen öyle. İsrail'in işlediği toplu cinayetlerde müstehcen sınırını aşan bir boyut var; utanmazlık, pişkinlik, hatta profesyonel kaatillerin soğukkanlı kibiri. Ne var ki Hamas, "ben bunun altında kalmam, öcümü alırım" yaklaşımıyla kendi insanını çıtır çıtır tüketiyor. Hani o

gösterilerde sabi sıbyanın, çocuk takımının öne itilmesini hatırlıyorum; niçin böyle şeyler hep bu coğrafyada oluyor? Bu küçük hadiselerin arasında bir bağıntı yok mu? Ondört onbeş yaşında çocuğun eline silahı veriyorsun, "sen öldür, biz sana bakarız" diyorsun, nâmusunu kurtarıyorsun. Nasıl bir namustur ki bu? Niçin hep Ortadoğu'da olur böyle kalleşlikler, soğukkanlı cinayetler, pire için yorgan yakmalar, şiddet kültüne tapınmalar, cinayetten beslenmeler?..

Gaddarlıkta kimse, ötekinin altında kalmıyor; herkes haklı, herkes meşru. Ortadoğu'da kalabalıktan biri olmak, galiba potansiyel maktul veya katil olmak mânâsına geliyor. Bu genel görüntü içinde İsrail, nedense öteki Ortadoğu ahalisinden ayırdedilmiyor; oysaki İsrail bölgenin deccâli, ilk dramatik cürmün sahibi ama yine de çok zalim görünmüyor bu heyet içinde. Bir nevi, "al birini vur ötekine" durumu...

Keşke herşey İsrail'i lanetlemek kadar kolay olsaydı; keşke kaatili bu kadar kolay teşhis edebilseydik... Garip bir paradoks; İsrail bölgenin yegane suçlusu, mahallenin en kötü çocuğu olsaydı, onu dünya kamuoyunun suçlayıcı bakışları altına koyup ezmek, unufak etmek mümkündü. İşte İsrail'i bölgenin, insanlığın başına belâ eden psikolojik kurgu böyle bina olunuyor, böyle çalışıyor, Ortadoğu'yu işte böyle tarihin en mecnun ve akıldışı coğrafyası şekline koyuyor.

Yarabbi biz bu galiz tabiatı nasıl aşacağız?

---

*Fred A. Reed, "Parçalanmış İmgeler", Suriye'de Militan Putkırıcılığın Kökenlerine Yolculuk, Nesil Yay. İst., 2008; bu kitap Suriye'de, genel olarak Ortadoğu'da olup bitenleri anlamak için yeterli bir başlangıç olabilir. Tavsiye ederim.

Çok su götürür bir Sivasspor analizi

Samimiyetle ifade etmeliyim ki Sivasspor’un başarısı neyse ama, başarıda istikrar göstermesini ne bekliyor, ne de tahmin ediyordum. Başarıya ulaşmak pek çok taşra takımı için çok zor görünebilirse de imkânsız değil; başarıda istikrar sağlamak ise Türkiye’de birkaç defa lig şampiyonu olmaktan daha değerli. Tekil başarılar bir yerlerde kahramanların işe karıştığını gösterir, sürekli başarı ise hadisenin arkasında kurumlaşma ve geleneğin varlığını hatırlatır.

Sivasspor’un başarı karnesi ile “veli”si arasında bir bağlantı olup olmadığına bakalım. “Veli”den kasdım bütün karşılıkları ile şehrin ifade ve temsil ettiği bütün güçlerdir: Kamuoyu, basın, iş dünyası, esnaf, eğitim kurumları, gençlik, sivil toplum kurumları, belediye vesaire... Acaba Sivasspor, temsil ettiği şehirden emdiği pozitif enerjiyi sportif başarıya mı dönüştürüp bir anlamda başarıya itilmektedir; yoksa sportif başarı, semâdan geçmekte olan kuyruklu bir

yıldız gibi şehir hayatından ve dinamiklerinden kopuk ve irtibatsız bir hadise midir? Bu soruya cevap ararken duygularım ilk, mantığım ise ikinci şıkkın doğru olduğunu söylüyor.

1967 yılında Sivasspor'un Türkiye 2. Ligi'nde kendi evinde oynadığı ikinci maçı (Konya İdmanyurdu maçı) seyrettikten sonra ertesi hafta, neredeyse bütün şehir ahalisi ile beraber güle oynaya o meş'um Kayseri deplasmanına gitmiştim. Kırk yılı geçmiş. Sivasspor'u seyirci heyecanı ile takib ettiğim yıllar, muhtelif aralıklarla 12 Eylül dönemine kadar devam etti. Sonra nedendir bilmem, çoğu Sivaslı gibi ben de takımdan soğuyup uzaklaştım. Bu soğuklukta başarısızlığın payı da vardır mutlaka. 3. Lig'de oynayan bir takımın taraftarı olmak Türkiye'de kolay değildir çünkü. Bizde futbol sevgisi, başarıya bağlıdır ne yazık ki. Biz Türkler, İngilizler gibi, "dibe vursan, fırtınalarda boğulsan bile daima seninle beraber yürüyeceğiz" diye karşılıksız bir sevgi sunmayız takımlarımıza. Maalesef bu hesabî ve "ne kadar başarı, o kadar destek" alışverişine bağlı bir taraftarlık kavrayışıdır.

Yeniden başarı hikâyesine dönelim; sözü uzatmanın lüzumu yok. Sivasspor'un başarısı iki kişinin işbirliğine bağlı bana göre. Başkan Mecnun Odyakmaz ve teknik yönetici Bülent Uygun. Mecnun Odyakmaz, belediye başkanlarının kıt kanaat imkânlarıyla doğru dürüst yönetemeyip sümsükleştirdiği futbol yönetimini, "başkan ve ekibi"nden müteşekkil tek kişilik bir irade ve finans yönetimine çevirmeyi başarmıştır. Öyleyse tam da burada test edilmesi gereken soruyu hatırlatıyorum:

"Başkan Mecnun Odyakmaz ve ekibi, Sivasspor yönetiminden uzaklaşsa sportif başarı devam eder mi?"

Benim cevabım kestirmeden "hayır"dır. Beş seneden beri devam edegelen başarı hikâyesinden sonra takım yönetiminin yeni heveslileri elbette çıkar fakat bilebildiğim kadarıyla hiçbir ekip, Odyakmaz yönetiminin nereden edindiğini bilmediğim yöneticilik ferasetine erişecek kalibrede değildir.

Aynı soruyu teknik direktör için tekrar edeceğim: "Bülent Uygun, görevinden ayrılsa başarı devam eder mi?"

Cevabım aynı. Peki niçin? Uzaktan görebildiğim kadarıyla Bülent Uygun'un başarı sırrı, eski takımlarında sıradan veya "eh idare eder" diye nitelenebilecek kapasite ile oynayan futbolcuların en verimli futbol ışıltılarını yanyana getirerek inançlı ve dirençli bir kadro oluşturmasından ibarettir ki bunun elbette sırlı veya esrarengiz bir yanı yok; evet, herkesin bildiği ama bir türlü uygulayamadığı sırlar bunlar. Nitekim Sivasspor'da çok iyi form gösteren futbolcuların hiçbiri, daha önce oynadıkları takımlarda bu derece göz doldurmuş değillerdi. Aynı bakış açısıyla şunu ileri sürmek de mümkün; bugün Sivasspor'u puan tablosunun tepesine taşıyan oyuncuların bir başka Anadolu takımında veya üç büyüklerden birinde aynı performansı gösterebileceklerini zannetmiyorum. Sihir, Sivas şehrinin havasında,

suyunda, kimyâsında değil; Bülent Uygun'un yirmi küsur kişilik kadroyu tek bir kişiymiş gibi inanç ve dirençle sahaya sürebilmesinde.

Bu mantığı Bülent Uygun'un kendisi için de devam ettirebiliriz. Eski bir FB'li olan Bülent Uygun'un her benzeri gibi günün birinde Fenerbahçe'de teknik patronluk yapmak arzusunu anlayışla karşılayabiliriz, fakat Uygun'un Sivasspor karnesi, Fenerbahçe'deki muhtemel başarıları için asla bir garanti teşkil etmeyecektir; ne Fenerbahçe, ne de bir başka taşra kulübü... Bana göre başarının kimyâsı, başkan ve teknik patronun herhangi bir mahalli baskıyla karşılaşmaksızın zihninden geçenleri uygulayabilme şansı bulabilmesinde aranmalıdır. Sivasspor camiası içinde bu ikilinin yerine aday olabilecek veya alternatif oluşturabilecek bir baskı unsuru bulunmuyor. Tekrarlanan başarılar ve istikrar, ikilinin yerini gün geçtikçe sağlamlaştırıyor.

Herkes kabul etmelidir ki Sivasspor'un bir futbol karakteri var; bu yazıda birkaç defa tekrarladığım inanç ve direnç kavramları bu karakteri tarifte yeterli olabilir. Sivasspor zaten savunmasını ve prese dayalı orta saha futbolunu iyi uygulayarak puan alan bir takım fakat ilginç bir durum söz konusu. Takımın en iyi oyuncularından altı tanesi birden bir ay içinde başka takımlara gitse bile Sivasspor taraftarları takımda hiçbir şeyin aksamayacağına dair -âdetâ bâtıl- bir inanç besliyorlar ve bu inancın aslında bâtıl olmadığı son senelerde defalarca görüldü. Hemen herkes bu gibi durumlarda tepedeki "ikili"nin en isabetli kararları alarak boşalan mevkileri iyi, sağlam ve az parayla oynayabilen çocuklarla dolduracaklarına güveniyorlar. Böyle bir psikolojiyi Türkiye'de hiçbir takımın camiası taşımaz, taşıyamaz.

Evet, göze hoş gelen bir futbol değil bu; Sivasspor'un teknik güzelliklerle süslenmiş bir oyun çizgisini sürdürebilmek için para harcayıp parlak transferler yapmaya parası ve niyeti olduğunu zannetmiyorum; hatta bu başarının sezon sonunda şampiyonlukla taçlandırılması ihtimâlinin bile camiada fazlaca arzulandığını zannetmem. Zira öteden beri hep söylenen bir kötü gerçek vardır: Şampiyon takımda transfer ücretleri, primler ve sair giderler ânında katlanarak büyür ve büyük takımlardan başka hiçbir kulüp bu enflasyonist para politikasını destekleyecek yan gelirlere sahip değildir.

Sivasspor'un akıllı bir başkanı, işbilir bir teknik patronu (ama Bülent Uygun'un kötü bir konuşmacı olduğunu da kaydetmem gerek!), inançlı ve dirençli yirmi küsur futbolcusu ve güzel tesisleri var ama hâlâ takımını "iyi günde kötü günde destekleyecek bilinçte bir taraftar kitlesi yok.

Sivas'ta futbol kültürünün Sivasspor'a itici bir tesir yapacak derecede bir birikim teşkil etmediğini de biliyorum. Mahalli basının takımı itecek ve yönlendirecek bir tesir gücünden de söz edemeyiz. Bu hükmün yegâne istisnası, çocuğunun doğum anında bile takımının peşini bırakmayarak haber peşinde koşan Hürdoğan gazetesinin spor müdürü gazeteci Abdullah Yiğit'tir.

Yanılıyor olabilirim, sadece tahminimi ifade ediyorum ki Sivasspor'un gelir kalemleri hayli mütevazıdır ve büyük takımlarda olduğu gibi lisanslı ürün satışlarından elde edilen geliri devede kulak mesâbesindedir; bu tahminimde yanılmış olmayı şiddetle temenni ederim. O kadar yok arasında takımı ayağa kaldıranların hakkını herkes teslim etmelidir.

Liderlik Sivasspor'a yakışıyor ve bu görüntüsüyle Sivasspor, ait olduğu şehrin genel ortalamasının çok üstünde bir çizgide yalnız başına duruyor.

Meslek 'püf'lerini ifşâ ediyorum

Hiçbir meslek-meşrep grubunu yekten karşınıza almayacaksınız; "onmasın avcı" derseniz bilumum hava ve kara avcıları, "illâ balıkçı" diye ilâve ederseniz oltacısından trolcüsüne kadar amatör ve profesyonel balık avı tutkunları aleyhinize kıyâm edecektir.

Çok ihtiyâç hâsıl olmuşsa, "kendini bilmez bazı filancalar" diyerek durumu kurtarabilirsiniz fakat bazı meslek dallarını asla hedef tahtasına koymanız öğütlenmez; "hangileri" diye merak ettiğinizin farkındayım; yağma yok; bir önceki yan cümleye müracaat! Bir küçücük kolaylık; bunca meslek ve meşrep içinde kolayca dahledilecek iki istisnâ var; siyasetçiler ve gazeteciler; onlara her zaman dil uzatabilirsiniz!

İnançlara saygılı olacaksınız ama bâtıl inançlara yüzde yüz saygı göstereceksiniz. "Niçin" demeyiniz, ârif olunuz, inançla bâtıl inanç arasındaki perde o kadar kalın olsaydı zaten bâtıl diye bir şey kalmazdı. Ayrıca inanç, mantığa dayalı tahlile karşı sıfır derecesinde kırılgan olduğu için dokunulmazlık alanındadır.

Okuyucuyu ters köşeye yatırmak, daha doğrusu başka açılarında da mevcut olabileceğini göstermek, mesleğe yeni başlayanlar için olduğu kadar "kaşarlanmışlar" açısından da çok tehlikelidir. Kesinlikle tevessül edilmemelidir. Gazete okuyucusu, genel mânâda "okuyucu"dan farklıdır ve yazarına, "dünyaya kendisinin bakış açısıyla bakan birisi" olduğu için güvenip bağlanmıştır. Ufak-tefek görüş inhirafları, "acaba yanlış mı anladım?" hatırlatmalarıyla sorgulanır, fark ciddi ise ayrılık mukadderdir. Sık sık "çıkıntılık" yapmak da aynı sebeplerle caiz olmayacağına göre, yazar içinden, "ters köşeye yatırayım, çıkıntılık yapayım" arzusu geçtiğinde derhal engin vukuf hamûlesine müracaatla, eski konulardan birini makyajlayıp yeniden tüketime sunmalıdır. Yazarlığın en mühim ve büyük püfü budur: Mâlumu tatlı bir dille yeni bir şeymiş gibi ilâmda bulunmak; öyle olmasaydı milyonlarca kadın (dikkat, bu cümleyle kadın okuyucuların kalbini kırıp hışım oklarına muhatap olabilirsiniz!), evet, milyonlarca kadın, aslında bir şeyin değişmeyeceğini bile bile dünya kadar para harcayıp kozmetik sanayisinin varlık sebebi olmazdı.

Başarılı yazar, okuyucunun ruhundaki, "Kartaca'yı yıkalım" eğilimine tercüman olmayı bilen kişidir. Şöyle ki, vaktiyle Kartaca meselesi Roma'nın karnını ağrıttığında Romalı Senatör Cato, her söze "merhaba" sadedinde, "Delenda est Carthago" cümlesiyle başlamayı âdet

edinmişti; dolayısıyla, "bir dakika arkadaşlar, Kartaca'yı niçin yıkıyoruz ki, daha iyi bir çözüm bulunamaz mı?" diye garip bir girizgâh yapmak, ilk elde, "A, bu farklı bir görüş galiba" sempatisiyle bir miktar avantaj sağlasa da, yazının sonuna doğru, "peh, ben de bunu bir adam sanmıştım be" nitelemesiyle ödülünü alacaktır.

Yazar, okuyucusu ile asla polemiğe girmemelidir çünkü bu, bir şirket mensubunun patronu ile dalaşmasına benzer; bilesiniz ki, hiçbir surette kazanmak şansınız yoktur. Gresham kanunu, bu sahada da geçerlidir: Kötü okuyucu iyi okuyucuyu tesirsiz kılar. Ayrıca unutulmamalıdır ki bir klavye tıkıyla istediğiniz yazara istediğiniz mektubu bedavaya, üstelik kimlik bile belirtme şartı olmadan gönderebildiğiniz internet ortamı, küfürbazlar lehine müthiş bir avantaj sağlamaktadır; ne yazık ki yazar, küfürbazların lüksüne sahip değildir, o her zaman görücü karşısına çıkmış genç kızlar gibi terbiyeli ve mahcup görünmelidir.

Lâfı uzattık; bu püfler hangi yazarın ne işine yarar bilemiyorum; zaten başkaları için değil, kendim için yazdım, arasıra içimde çıkıntılık etme arzusu uyanınca okuyup, "bir daha düşün Ahmet, değer mi?" diye kendime bir karar zamanı aralığı tanıyabilmek için; bakalım işe yarayacak mı?

Ama şu kadarını olsun kabul etmelisiniz; beraberliğimiz esnasında siz de bir miktar değiştiniz ve ben bunun anlamlı ve değerli olduğunu zannediyorum.